EDITURA ALBATROS

Vol. I-II-III-IV Lei 69

ALEXANDRE DUMAS

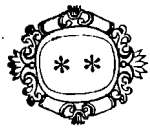

VICONTELE DE BRAGELONNE

sau

ZECE ANI MAI TÎRZIU

În românește de
PERICLE MARTINESCU

Ediția a II-a

EDITURA ALBATROS

Coperta de ALBIN STĂNESCU

Alexandre Dumas
Le Vicomte de Bragelonne
Nelson Éditeurs — Calmann-Lévy Éditeurs, Paris

O PROCESIUNE LA VANNES

Trecerea mării de la Belle-Isle la Sarzeau se făcu destul de repede, grație uneia din acele mici corăbii înarmate despre care i se vorbise lui d'Artagnan în timpul venirii lui aici și care, întocmite pentru curse mai lungi și destinate vînătorilor marine, se adăposteau deocamdată în raza portului Locmaria, de unde una dintre ele, cu un sfert din echipajul obișnuit, făcea legătura între Belle-Isle și continent.

D'Artagnan avu prilejul să se încredințeze și de astă dată că Porthos, deși inginer și topograf, nu era prea mult introdus în secretele de stat. Deplina lui nepricepere în această materie ar fi putut să fie luată, nu-i vorbă, de oricare altul, drept cea mai dibace prefăcătorie. D'Artagnan însă cunoștea prea bine toate cutele și ascunzișurile lui Porthos al său pentru a descoperi la el vreo taină, dacă ar fi avut vreuna, așa cum burlacii ordonați și meticuloși găsesc totdeauna, cu ochii închiși, cutare carte rînduită în rafturile bibliotecii sau cutare rufă curată așezată într-un sertar al scrinului. Așa încît, dacă șiretul de d'Artagnan nu descoperise nimic, întorcîndu-l pe Porthos și pe o parte și pe alta, era fiindcă într-adevăr nu avea ce să descopere. „Fie — își zise el — voi afla la Vannes, într-o jumătate de ceas, mai multe decît a putut să afle Porthos la Belle-Isle în două luni de zile. Numai că, pentru a putea prinde cîte ceva, e nevoie ca Porthos să nu se folosească de singurul mijloc pe care i-l las la îndemînă: trebuie ca el să nu-l prevină în nici un chip pe Aramis de sosirea mea pe aceste meleaguri."

Toată grija mușchetarului se mărginea deci, pînă una alta, la a nu-l scăpa nici o clipă din ochi pe Porthos. Și, să

ne grăbim a o spune, Porthos nu merita de loc atîta prisos de neîncredere. El nu se gîndea cîtuşi de puţin la rău. Poate la început, cînd îl văzuse pentru prima dată, d'Artagnan să-i fi stîrnit o oarecare bănuială ; dar numaidecît muşchetarul îşi recucerise în această inimă bună şi cinstită locul pe care-l avea totdeauna acolo, astfel că nici cel mai mic nor nu mai umbrea privirea largă cu care Porthos îşi înfăşura din cînd în cînd, cu dragoste, prietenul.

De îndată ce coborîră la ţărm, Porthos se interesă dacă era aşteptat de caii săi şi, într-adevăr, îi zări curînd la răscrucea drumului ce înconjoară tîrguşorul Sarzeau, fără a trece prin el, şi care duce de-a dreptul la Vannes. Aceşti cai erau în număr de doi : acela al domnului du Vallon şi acela al scutierului său. Căci Porthos avea un scutier de cînd Mousqueton nu se mai folosea decît de o roabă pentru a se mişca dintr-un loc într-altul.

D'Artagnan credea că Porthos va lua hotărîrea de a-şi trimite scutierul să mai aducă un cal, pentru el, şi tocmai se pregătea să se declare împotriva acestei hotărîri. Dar lucrurile nu se petrecură aşa precum se aştepta d'Artagnan. Porthos îi porunci foarte simplu servitorului să coboare de pe calul lui şi să aştepte reîntoarcerea stăpînului la Sarzeau, în timp ce d'Artagnan va călări pe calul acestuia. Ceea ce se şi întîmplă.

— Eh, dar ştiu că eşti un om prevăzător, dragul meu Porthos — îi spuse d'Artagnan prietenului său cînd se văzu în şa, pe calul scutierului.

— Da. Numai că totul se datoreşte bunăvoinţei lui Aramis, întrucît eu n-am nici un cal aici. Aramis mi-a pus la îndemînă grajdurile sale.

— Buni cai, la dracu, pentru un episcop ca el ! zise d'Artagnan. Ceea ce dovedeşte că Aramis nu-i un episcop ca oricare altul !

— E un sfînt — răspunse Porthos pe un ton oarecum fornăit şi ridicîndu-şi ochii spre cer.

— Atunci înseamnă că s-a schimbat întru totul — zise d'Artagnan — căci noi l-am cunoscut ca un om ce nu prea credea în cele sfinte.

— L-a luminat graţia divină — adăugă Porthos.

— Bravo ! exclamă d'Artagnan. Asta îmi sporeşte dorinţa de a-l revedea pe scumpul nostru Aramis.

Şi dădu pinteni calului, care porni cu avînt la drum.

— Drace ! strigă Porthos. Dacă vom merge cu iuţeala asta, nu vom face decît un ceas, în loc de două.

— Ca să străbatem cît, Porthos ?

— Patru leghe şi jumătate.

— E o bucată bună de mers.

— Aş fi putut, dragă prietene, să te duc cu barca, pe canal ; dar la naiba cu vîslaşii, ca şi cu caii de poştă ! Unii merg ca broaştele ţestoase, ceilalţi ca melcii ; şi cînd poţi avea între genunchi un bidiviu ca ăsta, face mai mult decît toţi vîslaşii sau decît orice alt mijloc de călătorie.

— Ai dreptate, Porthos, mai ales tu, care eşti totdeauna măreţ cînd te afli pe cal.

— Dar cam greoi, prietene, m-am cîntărit nu de mult.

— Şi cît atîrni ?

— Trei sute [1] ! răspunse Porthos cu mîndrie.

— Bravo ţie !

— Aşa că, înţelegi, sînt nevoit să-mi aleg cai cu spinarea puternică şi vînjoasă, altfel îi deşel în două ceasuri.

— Da, cai de uriaş, nu-i aşa, Porthos ?

— Eşti prea drăguţ, prietene — răspunse inginerul cu o mare încîntare de sine.

— Zău aşa, dragul meu — adăugă d'Artagnan — uite, mi se pare că a şi început să asude calul tău.

— Ce să-i faci, e tare cald. Ah, dar iată că se zăreşte Vannes-ul.

— Da, se vede chiar foarte bine. E un oraş frumos, după cît se pare.

— Minunat, cel puţin aşa spune Aramis ; eu, unul, îl găsesc negru, dar se zice că negrul e frumos, mai ales pentru artişti. Din pricina asta sînt tare necăjit, zău !

— Cum aşa, Porthos ?

— Fiindcă am pus să se văruiască în alb castelul meu de la Pierrefonds, care se făcuse cenuşiu de atîta vechime.

— Hm ! zîmbi d'Artagnan. Orice s-ar zice, albul e mai vesel.

— Da, însă e mai puţin nobil, după cîte mi-a spus Aramis. Noroc că se găsesc negustori care vînd vopsea

[1] Este vorba de trei sute de livre, adică vreo sută cincizeci de kilograme.

neagră ; voi pune să se zugrăvească din nou, în negru, castelul de la Pierrefonds, asta-i totul. Dacă cenușiul e frumos, înțelegi, prietene, negrul trebuie să fie încîntător.

— Doamne — zise d'Artagnan — asta mi se pare logic !

— N-ai mai fost niciodată la Vannes, d'Artagnan ?

— Niciodată.

— Atunci nu cunoști orașul.

— Nu.

— Ei bine, uită-te — îi arătă Porthos ridicîndu-se în scări, mișcare ce-l făcu pe bietul animal să se propteasca bine pe picioarele dinainte — vezi colo, în soare, o săgeată ?

— Da, firește, o văd.

— E catedrala.

— Cum îi spune ?

— Saint-Pierre. Și acum, uite dincolo, înspre mahalaua din stînga, vezi o altă cruce ?

— Chiar foarte bine.

— E Saint-Paterne, parohia cea mai iubită a lui Aramis.

— Ah !

— Fără îndoială. Vezi tu, sfîntul Paterne e socotit a fi fost cel dintîi episcop de Vannes. E adevărat, Aramis susține că nu. E adevărat iarăși că el e atît de învățat, încît asta s-ar putea să fie doar un paro... doar un para...

— Doar un paradox — îl ajută d'Artagnan.

— Întocmai. Mulțumesc. Mi se încurcă limba în gură. E așa de cald !

— Prietene — îl îndemnă d'Artagnan — urmează-ți, te rog, interesanta demonstrație. Ce-i cu clădirea aceea mare, albă, străpunsă de ferestre ?

— A, aceea e colegiul iezuiților. Drace, ai nimerit-o bine ! Vezi, alături de colegiu, o casă înaltă, cu clopotnițe, cu turnulețe, construită într-un frumos stil gotic, cum zice bruta aceea de domnul Gétard ?

— Da, o văd. Ce-i cu ea ?

— Ei bine, acolo locuiește Aramis.

— Cum, nu stă la episcopie ?

— Nu ; episcopia e dărăpănată. Afară de asta, episcopia e în oraș, iar lui Aramis îi place să stea la mahala. Iată pentru ce, cum îți spuneam, a ales el Saint-Paterne, fiindcă Saint-Paterne e la periferie. Și apoi aici e o alee pentru plimbare, un teren pentru jocul cu mingea și o casă a domi-

nicanilor. Uite-o, aceea care își înalță frumoasa clopotniță pînă la cer.

— Prea bine.

— Pe urmă, vezi tu, mahalaua e un oraș aparte: își are zidurile, turnurile, șanțurile sale; are chiar un chei, și corăbiile trag acolo la țărm. Dacă mica noastră corabie n-ar avea o adîncime de opt picioare, am fi putut să mergem cu pînzele întinse pînă sub ferestrele lui Aramis.

— Porthos, Porthos, prietene — strigă d'Artagnan — ești un izvor de înțelepciune, o comoară de gînduri alese și adînci. Porthos, persoana ta nu mă miră, mă uluiește!

— Iată-ne ajunși — zise Porthos, schimbînd firul convorbirii cu modestia lui obișnuită.

„Era și timpul" — își spuse în sinea lui d'Artagnan, căci calul lui Aramis era plin de sudoare, de parc-ar fi fost un cal de gheață ce se topea sub povara trupului lui Porthos.

Aproape în aceeași clipă intrară în mahalaua orașului, dar nu făcură nici o sută de pași, că fură mirați să vadă toate ulițele împodobite cu ramuri verzi și cu flori. Pe zidurile bătrîne din Vannes atîrnau cele mai vechi și cele mai ciudate tapiserii din Franța. Din balcoanele de fier cădeau lungi fîșii de pînză albă, de care erau agățate buchete de flori.

Străzile erau pustii; se simțea că întreaga populație se strînsese undeva, într-un singur loc. Obloanele erau închise și răcoarea stăruia în case, la adăpostul storurilor ce așterneau largi dungi negre între firidele ferestrelor și pereții albi ai odăilor.

Deodată, la cotitura unei străzi, un zvon de cîntece lovi auzul noilor sosiți. O mulțime îmbrăcată de sărbătoare se ivi în fumul de tămîie ce se ridica în șuvițe albăstrii spre cer, în timp ce nori de petale de trandafiri zburau prin văzduh pînă în dreptul balcoanelor de la catul întîi al caselor. Deasupra capetelor mulțimii se deslușeau crucile și prapurii, sacrele semne ale credinței. Apoi, sub aceste cruci și acești prapuri, ocrotită parcă de ele, se scurgea o lume întreagă de fecioare învești mîntate în alb și cu coroniță de albăstrele pe frunte. Pe cele două laturi ale străzii, înconjurînd cortegiul, înaintau soldații din garnizoană, cu buchete de flori prinse la țeava flintelor și în vîrful lăncilor. Era o procesiune.

În timp ce d'Artagnan și Porthos priveau toate acestea cu o plăcere adîncă, în care se ascundea însă o mare nerăbdare de a trece mai departe, un baldachin uriaș se apropia de ei, precedat de o sută de iezuiți și o sută de dominicani și urmat de doi arhidiaconi, un iconom, un duhovnic și doisprezece canonici. Un cîntăreț cu glas tunător, ales de bună seamă dintre cele mai puternice glasuri ale Franței, după cum tamburul major al gărzii imperiale e ales dintre cei mai înalți bărbați ai imperiului, un cîntăreț, urmat de alți patru cîntăreți care păreau că nu se află acolo decît spre a-i ține isonul, făcea să se cutremure văzduhul și să zăngăne ferestrele la sunetul glasului său. Sub baldachin se zărea un chip palid și nobil, cu ochii negri, cu părul negru în care se amestecau și fire argintii, cu gura fină și iscoditoare, cu bărbia ascuțită și ieșită în afară. Acest cap, plin de măreție, purta mitra episcopală, acoperămînt ce-i dădea, pe lîngă caracterul suveranității, pe acela de ascetism și meditație evanghelică.

— Aramis ! strigă fără să vrea d'Artagnan în clipa cînd semeața figură trecu pe dinaintea lui.

Prelatul avu o mișcare de tresărire ; se părea că auzise această voce așa cum un mort, trezindu-se din nou la viață, aude vocea mîntuitorului. Își ridică marii lui ochi negri, împodobiți cu gene lungi, și-i îndreptă cu îndrăzneală către colțul de unde pornise strigătul. Dintr-o aruncătură de privire, îl văzu pe Porthos și, alături de el, pe d'Artagnan.

La rîndul lui, d'Artagnan, datorită ascuțimii văzului său, observă totul, nu-i scăpă nimic. Portretul în picioare al prelatului i se întipări în minte, pentru a nu i se mai șterge niciodată din memorie. Un lucru, mai ales, stîrni surprinderea lui d'Artagnan : în momentul cînd îl zări, Aramis se înroși mai întîi, apoi, în aceeași clipă, cuprinse sub pleoapa lui flacăra vie din privirea stăpînului și boarea caldă și blajină din privirea prietenului. Nu încape îndoială că Aramis își punea atunci, în sinea lui, această întrebare : „Ce caută d'Artagnan aici cu Porthos și ce-are de gînd să facă la Vannes ?"

Aramis înțelese tot ceea ce se petrecea în mintea lui d'Artagnan, îndreptîndu-și privirea către el și văzînd că acesta n-avea de gînd să-și plece ochii în fața lui. Cunoștea ascuțimea de spirit și deșteptăciunea prietenului său și se

temea să nu i se ghicească taina înroşirii şi a nedumeririi. Rămăsese acelaşi Aramis, care avea totdeauna de ascuns o taină. De aceea, spre a sfîrşi cu această privire de inchizitor, pe care trebuia să o facă să coboare cu orice preţ, după cum generalul caută să înăbuşe cu orice preţ focul unei baterii care-l stinghereşte, Aramis întinse frumoasa lui mînă albă, la care scînteia ametistul inelului pastoral, tăie aerul cu semnul crucii şi-i fulgeră pe cei doi prieteni cu binecuvîntarea sa.

Poate că, visător nelecuit, d'Artagnan, lipsit de credinţă, fără să-şi dea seama, nu s-ar fi înclinat nici acum sub această binecuvîntare sfîntă; dar Porthos, văzîndu-l că se gîndeşte la altceva, îşi puse cu blîndeţe mîna pe umărul prietenului său şi-l împinse în jos. D'Artagnan se pomeni aplecat; puţin a lipsit să nu cadă în brînci.

Între timp, Aramis trecuse de ei.

D'Artagnan, asemenea lui Anteu, nu făcu decît să atingă pămîntul, că se ridică numaidecît şi se întoarse către Porthos, gata să-i sară ţandăra. Dar n-avea de ce să se supere pe bravul Hercule, căci acesta era stăpînit de cel mai curat simţămînt al evlaviei.

De altminteri, la Porthos, cuvîntul, în loc să-i ascundă gîndirea, o întregea totdeauna.

— E foarte frumos din partea lui — zise el — că ne-a dat o binecuvîntare numai pentru noi doi. Hotărît lucru, e un om şi sfînt şi cumsecade.

Mai puţin convins de aceasta decît Porthos, D'Artagnan nu răspunse.

— Vezi tu, prietene — adăugă Porthos — ne-a zărit în mulţime şi, în loc să meargă în pas cu procesiunea, ca pînă adineauri, iată-l că se grăbeşte. Vezi cum tot cortegiul măreşte pasul după el? E nerăbdător să ne vadă şi să ne îmbrăţişeze, dragul nostru Aramis!

— Aşa-i! răspunse d'Artagnan cu glas tare. Apoi, încet, în sinea lui: „Adevărul e că ne-a văzut, vulpoiul, astfel că va avea timp să se pregătească spre a mă primi".

Dar procesiunea trecuse: drumul era din nou liber. D'Artagnan şi Porthos porniră spre palatul episcopal, unde era strînsă o mare mulţime de oameni care voiau să privească reîntoarcerea prelatului. D'Artagnan observă că această mulţime era formată mai cu seamă din burghezi şi

militari. Recunoscu în felul de a fi al acestor oameni dibăcia lui Aramis de a şi-i face susţinătorii lui.

Într-adevăr, Aramis nu era omul care să vîneze o popularitate ce nu i-ar putea fi de ajutor. Puţin îi păsa lui dacă era iubit de oameni ce nu-i aduceau nici un folos. Femeile, copiii, bătrînii, cu alte cuvinte cortegiul obişnuit al credincioşilor, nu era cortegiul care îl interesa pe el.

La zece minute după ce trecuseră pragul episcopiei cei doi prieteni, Aramis îşi făcu intrarea ca un biruitor: soldaţii îi prezentau armele ca unui superior, în timp ce burghezii îl salutau ca pe un prieten, ca pe unul mai mare de-al lor mai degrabă, decît ca pe un şef religios. Aramis avea ceva din acei senatori romani la uşile cărora se înghesuiau totdeauna clienţii[1], care veneau să-şi exprime devotamentul. La capătul scării avu o convorbire de o jumătate de minut cu un iezuit, care, ca să-i poată vorbi mai în şoaptă, îşi vîrî capul sub baldachin. Apoi intră în casă; uşile se închiseră încet în urma lui şi mulţimea se retrase, în vreme ce cîntările şi rugăciunile mai răsunau încă împrejur.

Era o zi minunată. Miresmele pămîntului se amestecau cu izurile mării şi cu parfumurile ce pluteau în văzduh. Oraşul respira fericire, bucurie, putere. D'Artagnan simţea că prezenţa unei mîini nevăzute şi atotstăpînitoare făurise această putere, această bucurie, această fericire şi răspîndise pretutindeni aceste parfumuri. „Oh, oh — îşi zise el — Porthos s-a îngrăşat, dar Aramis a devenit mai măreţ."

II

MĂREŢIA EPISCOPULUI DE VANNES

Porthos şi d'Artagnan intraseră le episcopie printr-o uşă dosnică, ştiută numai de prietenii casei. E de la sine înţeles că Porthos îi slujise de călăuză lui d'Artagnan. Vrednicul

[1] În antichitate, plebeii aflaţi sub patronajul unui patrician purtau denumirea de clienţi.

baron se mișca mai peste tot ca la el acasă. Totuși, fie dintr-o recunoștință mută față de sfințenia personajului pe care-l întruchipa Aramis, cît și față de firea lui, fie din obișnuința de a fi respectuos cu oricine i se impunea din punct de vedere moral, demnă obișnuință ce făcuse totdeauna din Porthos un soldat model și un spirit excelent, datorită acestor motive, spunem, Porthos păstră, de cum intră la sfinția sa episcopul de Vannes, un fel de reținere, pe care d'Artagnan o observă de la început în chipul de a se purta cu slugile și comesenii. Această rezervă însă nu mergea pînă acolo încît să-l lipsească de obiceiul lui de a pune întrebări. Și Porthos nu-i mai slăbea pe ceilalți cu întrebările. Află astfel că preasfinția sa se întorsese în apartamentele sale și se pregătea să vină în mijlocul prietenilor lui, dar nu cu aceeași maiestuozitate cu care apăruse în fața turmei sale.

Într-adevăr, cam după un sfert de ceas, în care timp d'Artagnan și Porthos se priveau mereu unul pe altul în albul ochilor și tot arătau cu degetele în diferite unghere ale încăperii, cînd spre miazănoapte, cînd spre miazăzi, o ușă a sălii se deschise și sfinția sa se ivi în pragul ei, îmbrăcat în costumul obișnuit de prelat.

Aramis ținea fruntea sus, ca un om deprins să dea porunci, cu roba de postav violet răsfrîntă în părți și cu mîna la șold. Altfel, își păstrase mustața subțire și aerul de regească mîhnire de pe vremea lui Ludovic al XIII-lea. La intrare, răspîndi în jurul lui acel parfum delicat care, la bărbații simandicoși, ca și la femeile din lumea mare, nu se schimbă niciodată și pare să pornească din însuși trupul persoanei lor, ca o emanație directă și firească. De data asta însă, parfumul mai păstra încă ceva din măreția cucernică a tămîiei. Nu te mai îmbăta, te pătrundea ; nu-ți mai aținta poftele, îți inspira respect.

De cum trecu pragul, Aramis, fără să stea o clipă în cumpănă și fără să rostească nici un cuvînt care, într-o asemenea împrejurare, n-ar fi putut să fie decît rece și fără însemnătate, se îndreptă cu pasul iute spre mușchetarul atît de bine deghizat în costumul domnului Agnan și-l strînse în brațe cu o căldură în care nici cel mai bănuitor dintre oameni n-ar fi putut să vadă vreo urmă de nepăsare sau prefăcătorie. D'Artagnan, la rîndul lui, îl îmbrățișă cu aceeași

însufleţire. Porthos strînse mîna gingaşă a lui Aramis cu mîinile sale mari şi late, iar d'Artagnan observă că sfinţia sa îi întinsese mîna stîngă, pesemne din obişnuinţă, dat fiind că Porthos îi zdrobise de bună seamă de zeci de ori degetele împodobite cu inele în încleştarea pumnului său puternic. Spre a se feri de durere, Aramis se apăra deci şi nu-i mai întindea acum decît palma stîngă goală, cruţîndu-şi degetele de la mîna dreaptă, ce-i fuseseră de atîtea ori strivite între tăria aurului şi colţurile diamantelor.

Între două îmbrăţişări, Aramis îl privi în faţă pe d'Artagnan, îi oferi un scaun, iar el se aşeză mai în umbră, lăsînd ca lumina să cadă din plin pe chipul interlocutorului său. Această manevră, proprie diplomaţilor şi femeilor, se aseamănă mult cu poziţia pe care, cu obişnuinţa sau dibăcia lor, caută să şi-o asigure pe teren cei ce se întîlnesc într-un duel.

D'Artagnan nu se înşelă asupra acestei manevre, dar se făcu că n-o bagă de seamă. Se simţea prins; însă tocmai fiindcă era prins, se simţea pe drumul bun, care avea să-i descopere multe, astfel încît puţin îi păsa lui, bătrîn condotier, că avea să arate învins în aparenţă, de vreme ce avea să tragă din pretinsa lui înfrîngere foloasele victoriei.

Aramis fu acela care aruncă prima vorbă.

— Ah, scumpe prietene! Bunul meu d'Artagnan! zise el. Ce fericită întîmplare!

— E o întîmplare, preacucernicul meu camarad — răspunse d'Artagnan — pe care eu aş numi-o prietenie. Te caut, aşa cum te-am căutat totdeauna ori de cîte ori am avut să-ţi propun o faptă măreaţă sau să-ţi consacru cîteva ceasuri de răgaz.

— Ah, adevărat? făcu Aramis fără înflăcărare. Mă căutai, prin urmare?

— Ei da, te caută, dragul meu Aramis — zise Porthos — şi dovada este că a venit după mine, la Belle-Isle. E frumos din partea lui, nu-i aşa?

— O — exclamă Aramis — fără îndoială, la Belle-Isle...

„Na! îşi zise d'Artagnan. Iată-l pe netotul de Porthos care, fără să-şi dea seama, a tras prima lovitură de tun."

— La Belle-Isle — continuă Aramis — în gaura aceea, în pustietatea aceea! Frumos din partea lui, nimic de zis.

— Iar eu i-am spus că tu te afli la Vannes — adăugă Porthos pe același ton.

D'Artagnan își înarmă buzele cu un zîmbet aproape ironic.

— Asta o știam — rosti el — dar voiam să văd cu ochii mei.

— Să vezi, ce ?

— Dacă vechea noastră prietenie mai dăinuie încă ; dacă, reîntîlnindu-ne, inimile noastre, oricît ar fi ele de învîrtoșate de vîrstă, mai sînt în stare să scoată acel strigăt de bucurie prin care e salutată întoarcerea unui prieten.

— Ei bine, cred că ai fost mulțumit, nu-i așa ? întrebă Aramis.

— Așa și-așa.

— Cum asta ?

— Da. Porthos m-a primit cu un : „Taci !" solemn, iar tu...

— Ei bine, eu ?

— Iar tu mi-ai dat o binecuvîntare.

— Ce vrei, prietene — zise Aramis zîmbind — asta e tot ce are mai de preț un biet prelat ca mine.

— Lasă, lasă, dragă prietene.

— Crede-mă că-i așa.

— La Paris se spune, cu toate astea, că episcopia de Vannes e una dintre cele mai bune din Franța.

— Ah, vrei să vorbești de bunurile trecătoare ? spuse Aramis cu un aer parcă nepămîntesc.

— Da, tocmai despre așa ceva vreau să vorbesc. Țiu chiar foarte mult la asta.

— Dacă-i așa, să vorbim — zise Aramis cu un surîs.

— Recunoști că ești unul dintre cei mai bogați prelați din Franța ?

— Dragul meu, dacă-mi ceri socoteală, am să-ți spun că episcopia de Vannes are un venit de douăzeci de mii de livre, nici mai mult, nici mai puțin. E o dioceză cu o sută șaizeci de parohii.

— E foarte frumos — zise d'Artagnan.

— E minunat chiar — adăugă Porthos.

— Cu toate astea — reluă d'Artagnan, înfășurîndu-l cu privirea pe Aramis — cred că nu te-ai înmormîntat aici pentru totdeauna !

— Iartă-mă, nu te supăra, dar resping cuvîntul *înmormîntat.*

— Totuși, mi se pare că la o asemenea depărtare de Paris ești ca și înmormîntat, sau aproape.

— Dragă prietene — răspunse Aramis — am început să îmbătrînesc ; zgomotul și forfota orașului nu-mi mai priesc. La cincizeci și șapte de ani, e timpul să cauți liniștea și meditația. Eu le-am găsit aici. Ce poate fi mai frumos, și totodată mai impunător, ca această veche Armorică[1] ? Am găsit aici, dragă d'Artagnan, tot ceea ce se deosebește de ceea ce iubeam altădată, iar ceea ce-ți trebuie la sfîrșitul vieții se deosebește de ceea ce-ți făcea plăcere la începutul ei. Cîte una din bucuriile mele de pe vremuri se mai abate încă pe aici din cînd în cînd, ca să mă salute, fără să mă stingherească în izbăvirea mea. Căci, cu toate că mă aflu încă pe această lume, cu fiecare pas pe care-l fac mă apropii de Dumnezeu.

— Convingător, înțelept, discret ; ești un prelat desăvîrșit, Aramis, și te felicit.

— Dar — zîmbi Aramis cu îngăduință — cred că n-ai venit aici, dragă prietene, numai ca să-mi aduci laude... Spune, ce te mînă încoace ? Să mă socot oare atît de fericit că, dintr-o pricină sau alta, vei fi avînd nevoie de mine ?

— Nu, nu, slavă Domnului, prietene drag — răspunse d'Artagnan — nu-i vorba de asta ; sînt un om bogat și liber.

— Bogat ?

— Da, ca pentru mine ; nu ca tine și nici ca Porthos, bineînțeles. Am un venit de cincisprezece mii de livre.

Aramis îl privi cu neîncredere. Nu putea să creadă, mai ales cînd îl vedea pe vechiul lui prieten sub înfățișarea asta umilă, că făcuse o avere atît de frumoasă. Atunci, d'Artagnan, simțind că se apropie ceasul destăinuirilor, începu să povestească întîmplarea sa din Anglia. În timp ce povestea, văzu de vreo zece ori cum ochii prelatului scînteiară și cum degetele lui fine tresăriră. Cît despre Porthos, ceea ce-i arăta el acum lui d'Artagnan nu era admirație, era entuziasm, era delir. După ce d'Artagnan își încheie povestirea, Aramis îl întrebă :

— Ei bine ?

[1] Numele Bretaniei, pe vremea galilor.

— Ei bine — răspunse d'Artagnan — vezi dar că am în Anglia prieteni și proprietăți, iar în Franța o comoară. Dacă inima te îndeamnă, ți le ofer. Iată pentru ce am venit aici.

Oricît de sigură i-ar fi fost privirea, nu putu s-o înfrunte în clipa aceea pe a lui Aramis. Își întoarse deci ochii către Porthos, ca o spadă care se retrage din calea unei forțe mai mari și caută altă ieșire.

— Oricum — murmură episcopul — te-ai îmbrăcat într-un costum de călătorie foarte ciudat, dragă prietene.

— Îngrozitor, știu. Dar, înțelegi, nu voiam să călătoresc nici ca un cavaler, nici ca un senior. De cînd sînt bogat, m-am făcut zgîrcit.

— Și zici c-ai venit acum la Belle-Isle ? întrebă Aramis, schimbînd firul convorbirii.

— Da — răspunse d'Artagnan — știam că acolo îl găsesc pe Porthos, și pe tine.

— Pe mine ! ? exclamă Aramis. Pe mine ! ? De un an de cînd sînt aici, n-am trecut nici măcar o singură dată marea.

— Oh — se miră d'Artagnan — nu te știam așa de legat de casă !

— Ah, dragă prietene, trebuie să-ți spun că nu mai sînt omul de altădată. Pe cal nu mă mai simt bine, iar marea mă obosește ; sînt un biet preot suferind, care se plînge într-una, care mormăie necontenit, preferînd singurătatea, ce mi se pare mai potrivită cu bătrînețele, mai împăcată cu gîndul morții. Am înțepenit, dragul meu d'Artagnan, am înțepenit în acest colț de țară.

— Cu atît mai bine, prietene, cu atît mai bine, căci s-ar putea să devenim vecini.

— Ce spui ? rosti Aramis, nu fără o anumită surprindere pe care nu și-o putu ascunde. Tu, vecin cu mine ?

— Ei, Doamne, da !

— Cum asta ?

— Sînt pe cale să cumpăr, la un preț foarte scăzut, niște zăcăminte de sare ce se găsesc între Piriac și Le Croisic. Închipuiește-ți, prietene, o exploatare cu un venit sigur de doisprezece la sută ; fără pierderi, fără cheltuieli de prisos ; oceanul, credincios și neabătut, își depune la fiecare șase ceasuri contribuția lui în cufărașul meu. Sînt primul parizian

care s-a gîndit la o asemenea afacere. Nu face mutra asta, te rog, căci în curînd o să stăm alături. Voi cumpăra o sfoară de pămînt de trei leghe, plătind treizeci de mii de livre.

Aramis îi aruncă o privire lui Porthos, ca și cum l-ar fi întrebat dacă toate astea erau adevărate, dacă nu cumva se ascundea vreo cursă sub această prefăcută nepăsare. Dar numaidecît, rușinat parcă de a fi cerut părerea acestui biet auxiliar, își adună toate puterile pentru un nou atac, sau pentru o nouă apărare.

— Mi s-a spus — zise el — că ai avut oarecari neînțelegeri cu curtea, dar că ai ieșit, așa cum știi tu să ieși din toate, dragul meu d'Artagnan, cu cinstirile cuvenite luptătorului.

— Eu ? strigă mușchetarul cu un hohot de rîs ce nu izbutea totuși să-i ascundă încurcătura, căci, la aceste vorbe ale lui Aramis, putea să creadă că prelatul aflase ceva despre ultimele lui legături cu regele. Eu ? Ah, ia spune-mi și mie cum vine asta, dragă Aramis ?

— Da, mi s-a povestit, mie, un biet episcop pierdut în mijlocul cîmpiilor, mi s-a spus că regele te-ar fi luat drept martor al iubirii lui.

— Pentru cine ?

— Pentru domnișoara de Mancini.

D'Artagnan răsuflă ușurat.

— Ah, nu zic nu — răspunse el.

— Se pare că regele te-a luat cu el într-o dimineață dincolo de podul de la Blois, ca să stea de vorbă cu frumoasa lui.

— E adevărat — zise d'Artagnan. Ah, ai aflat asta ? Atunci trebuie să mai știi că, în aceeași zi, mi-am dat demisia.

— Sinceră ?

— Ah, prietene dragă, cum nu se poate mai sinceră.

— Și atunci l-ai căutat pe contele de La Fère ?

— Da.

— Și pe mine ?

— Da.

— Și pe Porthos ?

— Da.

— Numai ca să ne faci o simplă vizită ?

— Nu ; nu vă ştiam legaţi de nimic şi voiam să vă duc cu mine în Anglia.

— Da, pricep, şi atunci ai înfăptuit singur, ca un om minunat ce eşti, ceea ce voiai să ne propui să înfăptuim toţi patru laolaltă. Nu m-am îndoit de loc că ai avut partea ta de curaj la această frumoasă restauraţie, cînd am aflat că ai fost văzut la recepţia lui Carol al II-lea şi că regele îţi vorbea ca unui prieten, sau mai degrabă ca unuia faţă de care se simte îndatorat.

— Dar cum dracu ai aflat toate astea ? întrebă d'Artagnan, care se temea ca cercetările lui Aramis să nu fi mers mai departe decît ar fi dorit el.

— Dragă d'Artagnan — răspunse prelatul — prietenia mea se aseamănă întrucîtva cu grija paznicului acela de noapte pe care-l avem în micul turn de la capătul cheiului. Acest om cumsecade aprinde în fiecare seară un fanal, pentru a lumina calea bărcilor ce se întorc din largul mării. El stă pitit în ghereta lui şi pescarii nu-l văd niciodată ; dar el îi urmăreşte de acolo, îi ghiceşte, îi strigă, îi ajută să intre în port. Eu mă asemăn cu acest paznic ; din vreme în vreme îmi soseşte cîte o veste ce mă face să-mi aduc aminte de tot ceea ce îndrăgeam cîndva. Atunci îmi urmez prietenii de altădată pe marea furtunoasă a vieţii, eu, un biet paznic căruia Dumnezeu s-a milostivit să-i dea ca adăpost o gheretă.

— Şi — întrebă d'Artagnan — după Anglia, ce-am mai făcut ?

— Ah, iată — se codi Aramis — vrei să mă tragi de limbă. După ce te-ai întors de acolo, nu mai ştiu nimic, d'Artagnan ; văzul mi s-a tulburat. Îmi părea rău că nu te gîndeai de loc la mine. Ţi-am plîns uitarea. Dar m-am înşelat. Acum te revăd, şi asta e o sărbătoare, o mare sărbătoare, ţi-o jur... Cum se ţine Athos ? îl întrebă la rîndul lui Aramis.

— Foarte bine, mulţumesc.

— Dar tînărul nostru adoptat ?

— Raoul ?

— Da.

— Pare c-a moştenit ceva din deşteptăciunea tatălui său, Athos, şi din puterea tutorelui său, Porthos.

— Şi cu ce prilej ai putut să-ţi dai seama de asta ?

— Ei, Doamne, chiar în ajunul plecării mele.

— Adevărat ?

— Da ; era o execuţie în Piaţa Grevei, iar după această execuţie s-a stîrnit o răzmeriţă. Ne-am pomenit amestecaţi şi, fiind vorba de o răzmeriţă, a trebuit să folosim spadele ; ei bine, s-a purtat cum nu se poate mai frumos.

— Ce spui ? Şi ce-a făcut ? întrebă Porthos.

— Mai întîi, a aruncat un om pe fereastră aşa cum ai arunca un sac cu lînă.

— O, foarte bine ! strigă Porthos.

— Apoi a tras spada din teacă şi a început s-o învîrtească aşa cum făceam noi la vremea noastră.

— Şi ce scop avea acea răzmeriţă ? întrebă Porthos.

D'Artagnan observă că această întrebare a lui Porthos îl lăsa cu desăvîrşire nepăsător pe Aramis.

— Se stîrnise — zise el, privind spre Aramis — din pricina a doi samsari pe care regele voia să-i strîngă de gît, doi prieteni ai domnului Fouquet, osîndiţi la spînzurătoare.

O uşoară încruntare a sprîncenelor prelatului arăta că el auzise ceva despre toate astea.

— Oh, oh ! făcu Porthos. Şi cum se numeau aceşti prieteni ai domnului Fouquet ?

— Domnii d'Eymeris şi Lvodot — răspunse d'Artagnan. Cunoşti aceste nume, Aramis ?

— Nu — rosti cu dispreţ prelatul. Mi se pare c-ar fi numele unor financiari.

— Întocmai.

— Oh, domnul Fouquet a lăsat să-i fie spînzuraţi prietenii ? strigă Porthos.

— Şi de ce nu ? zise Aramis.

— Întrucît mi se pare că...

— Dacă i-au spînzurat pe aceşti nenorociţi a fost din ordinul regelui. Or, domnul Fouquet, în calitatea lui de intendent superior, nu are, după credinţa mea, dreptul de viaţă şi de moarte asupra cuiva.

— Oricum — bîigui Porthos — în locul domnului Fouquet...

Aramis înţelese că Porthos avea să spună o nerozie. De aceea schimbă dintr-o dată vorba.

— Ia hai, scumpul meu d'Artagnan — zise el — am vorbit destul despre alții ; să vorbim puțin și despre tine.

— Dar despre mine știi tot ce-aș fi putut să-ți spun. Să vorbim mai bine despre tine, Aramis.

— Ți-am mai spus, prietene, eu nu mai sînt Aramis.

— Nici măcar abatele d'Herblay ?

— Nici acela. Ai în fața ta un om pe care Dumnezeu l-a luat de mînă și l-a pus într-o demnitate la care el nu putea și nici nu îndrăznea să se gîndească.

— Dumnezeu ? întrebă d'Artagnan.

— Da.

— Ei, dar e ciudat ! Mie mi s-a spus că domnul Fouquet a făcut asta.

— Cine ți-a spus așa ceva ? rosti Aramis fără ca întreaga lui putere de voință să poată împiedica o ușoară roșeață de a-i îmbujora obrajii.

— Pe legea mea, Bazin.

— Prostul acela !

— Nu spun c-ar fi un om de geniu, e drept ; dar așa mi-a spus și, după spusele lui, așa ți-o repet și eu.

— Nu l-am văzut niciodată pe domnul Fouquet — răspunse Aramis cu o privire la fel de potolită și la fel de nevinovată ca aceea a unei fecioare care n-a mințit niciodată.

— Totuși — i-o întoarse d'Artagnan — dacă l-ai fi văzut și chiar cunoscut, n-ar fi fost nici un rău în asta ; domnul Fouquet e un om tare cumsecade.

— Ah !

— Și un mare om politic.

Aramis făcu un gest de nepăsare.

— Un ministru atotputernic.

— Eu nu atîrn decît de rege și de papă — zise Aramis.

— Doamne, dar ascultă-mă — vorbi d'Artagnan pe tonul cel mai naiv — dacă îți spun asta e fiindcă toată lumea de aici jură pe numele domnului Fouquet. Ogoarele sînt ale domnului Fouquet, salinele pe care le-am cumpărat sînt ale domnului Fouquet, insula în care Porthos s-a făcut topograf e a domnului Fouquet, garnizoana e a domnului Fouquet, corăbiile sînt ale domnului Fouquet. Mărturisesc deci că nu m-ar fi mirat înfeudarea ta, sau mai bine zis a diocezei tale, față de domnul Fouquet. E un alt stăpîn decît regele, asta e tot, dar la fel de puternic ca și un rege.

— Slavă Domnului, eu nu sînt înfeudat nimănui ; nu aparţin nimănui şi sînt numai al meu — răspunse Aramis care, în timpul acestei convorbiri, urmărea din ochi fiecare gest al lui d'Artagnan, fiecare căutătură a lui Porthos.

D'Artagnan era însă de nepătruns, iar pe faţa lui Porthos nu se putea citi nimic ; loviturile aruncate cu dibăcie erau înfruntate de un adversar dibaci : nici una nu-l atinse. Totuşi, fiecare simţea oboseala unei asemenea lupte, astfel că se bucurară deopotrivă cînd auziră că sînt chemaţi la masă.

În timpul ospăţului schimbară firul convorbirii. De altminteri, înţeleseseră amîndoi că, încercînd fiecare să nu-şi dezvăluie tainele unul faţă de altul, nici unul, nici celălalt nu va afla mai mult decît ştiuse pînă atunci.

Porthos nu pricepuse nimic din toate acestea. El stătea nemişcat, fiindcă Aramis îi făcuse semn să nu scoată o vorbă. Ospăţul nu fu deci pentru el decît un ospăţ. Dar era tocmai ceea ce-i trebuia lui atunci.

Masa se desfăşură astfel în chipul cel mai plăcut. D'Artagnan fu de o voioşie încîntătoare. Aramis se întrecu pe sine prin larga lui ospitalitate. Porthos se înfruptă din bucate ca un alt Pelops [1]. Vorbiră despre război şi finanţe, despre arte şi dragoste. Aramis făcea pe uimitul ori de cîte ori d'Artagnan arunca vreo vorbă despre politică. Acest lung şir de mirări spori neîncrederea lui d'Artagnan, după cum veşnica neîncredere a muşchetarului stîrni neîncrederea lui Aramis. În sfîrşit, d'Artagnan rosti înadins numele lui Colbert. Lăsase această lovitură pentru la urmă.

— Ce-i cu Colbert ? întrebă episcopul.

„O, deocamdată — îşi zise d'Artagnan — am nimerit la ţintă. Să fim cu băgare de seamă, la dracu ! Cu băgare de seamă !"

Şi-i dădu despre Colbert toate desluşirile pe care Aramis putea să le dorească.

Cina, sau mai bine zis convorbirea, se prelungi între d'Artagnan şi Aramis pînă la ceasul unu dinspre ziuă. La

[1] Personaj mitologic, fiul lui Tantal — regele Lydiei — omorît de tatăl său şi oferit zeilor cu prilejul unui ospăţ pe care Tantal l-a dat în palatul său. Iupiter, impresionat, i-a redat viaţa.

ceasurile zece precis, Porthos adormise pe scaun şi sforăia ca o orgă. La miezul nopţii îl treziră şi-l trimiseră la culcare.

— Hm — zise el — mi se pare c-am aţipit ; era, totuşi, foarte interesant ceea ce vorbeaţi voi.

La ceasurile unu, Aramis îl conduse pe d'Artagnan în camera ce-i fusese hărăzită şi care era cea mai bună din tot palatul episcopal. Doi servitori îi fură puşi la dispoziţie.

— Mîine, la ceasurile opt — îi spuse el despărţindu-se de d'Artagnan — vom face, dacă vrei, o plimbare pe cai, împreună cu Porthos.

— La ceasurile opt ? se miră d'Artagnan. Aşa de tîrziu ?

— Ştii că eu am nevoie de şapte ceasuri de somn — zise Aramis.

— Ai dreptate.

— Noapte bună, scumpe prieten !

Şi-l îmbrăţişă pe muşchetar cu toată dragostea.

D'Artagnan îl lăsă să plece. „Bun — îşi spuse el, după ce uşa se închise în urma lui Aramis — la ceasurile cinci voi fi în picioare." Apoi, această hotărîre luată, se culcă şi adormi, cum se spune, buştean.

III

UNDE LUI PORTHOS ÎNCEPE SĂ-I PARĂ RĂU CĂ A VENIT ÎMPREUNĂ CU D'ARTAGNAN

Abia apucă d'Artagnan să stingă lumînarea, şi Aramis, care pîndea de după perdele ultima pîlpîire de lumină în camera prietenului său, străbătu coridorul în vîrful picioarelor şi trecu în odaia lui Porthos. Uriaşul, culcat de aproape un ceas şi jumătate, se lăfăia pe o saltea de puf. Era adîncit în liniştea primului somn care, la Porthos, nu putea fi tulburat nici de dangătul clopotelor, nici de bubuiturile tunului ; capul îi plutea în acea dulce legănare ce aminteşte

clătinarea domoală a unei corăbii. După un minut, Porthos avea să pătrundă în lumea visurilor.

Ușa odăii lui se deschise încet, sub apăsarea ușoară a mîinii lui Aramis. Episcopul se apropie de cel care dormea. Un covor moale înăbușea zgomotul pașilor lui ; de altminteri, Porthos sforăia așa de tare, că nu se mai auzea nimic altceva. Aramis își puse o mînă pe umărul său.

— Hei — rosti el — hei, dragul meu Porthos !

Glasul său era blînd și drăgăstos, dar răsuna mai mult decît ca o chemare, răsuna ca o poruncă. Mîna lui era ușoară, dar prevestea o primejdie.

Porthos auzi glasul și simți, în adîncul somnului său, mîna lui Aramis. Tresări.

— Cine-i aici ? strigă el cu vocea sa de uriaș.

— Sst ! Sînt eu — răspunse Aramis.

— Tu, prietene ? Și pentru ce naiba mă trezești din somn ?

— Pentru a-ți spune că trebuie să pleci.

— Să plec ?

— Da.

— Unde ?

— La Paris.

Porthos sări în patul său și rămase în capul oaselor, aruncînd asupra lui Aramis o privire buimacă.

— La Paris ?

— Da.

— O sută de leghe ! oftă el.

— O sută și patru — preciză episcopul.

— Ah, Doamne ! suspină Porthos, culcîndu-se din nou, asemenea copiilor care se luptă cu bonele lor ca să mai rupă un ceas sau chiar două de somn.

— Treizeci de ceasuri de mers în goana calului — adăugă cu hotărîre Aramis. Știi că se găsesc cai de poștă foarte buni.

Porthos își mișcă un picior, lăsînd să-i scape un geamăt.

— Haide, haide, dragă prietene ! stărui prelatul cu un fel de nerăbdare.

Porthos își coborî celălalt picior pe marginea patului.

— Și e neapărat nevoie să plec ? zise el.

— Neapărat.

Porthos se ridică în picioare, și dușumeaua și pereții începură să se zdruncine la pașii lui de gigant.

— Mai încet, pentru numele lui Dumnezeu, dragul meu Porthos! îl rugă Aramis. S-ar putea să trezești pe cineva.

— Ah, așa-i — răspunse Porthos cu un glas tunător — uitasem; dar, fii liniștit, voi fi cu băgare de seamă.

Și, spunînd aceste vorbe, lăsă să-i scape din mînă centura de care erau legate spada, pistoalele și o pungă plină de scuzi ce se rostogoliră cu un zornăit puternic și prelung. Acest tărăboi făcu să-i clocotească sîngele în vine lui Aramis, în timp ce lui Porthos îi stîrni un formidabil hohot de rîs.

— Ei, fir-ar al dracului, parcă-i un făcut! zise el cu același gras tare.

— Mai încet, Porthos, mai încet, te rog!

— Am înțeles. Și coborî glasul, cu o jumătate de ton. Spuneam — urmă el — că parcă-i un făcut să nu umbli niciodată mai încet ca atunci cînd te grăbești, și să nu faci mai mare zgomot ca atunci cînd ai vrea să fie mai multă liniște.

— Da, așa e; clar hai să dezmințim zicalele, Porthos, și să ne grăbim, și nici gălăgie să nu facem.

— Vezi bine că mă străduiesc să-ți fiu pe plac — răspunse Porthos, trăgîndu-și pantalonii scurți pînă la genunchi.

— Foarte bine.

— S-ar zice că e ceva grabnic!

— Mai mult decît grabnic, e grav, Porthos.

— Oho! Oho!

— D'Artagnan te-a tras de limbă, nu-i așa?

— Pe mine?

— Da, la Belle-Isle.

— Nici pomeneală.

— Ești sigur de asta, Porthos?

— La dracu!

— Cu neputință. Adu-ți bine aminte.

— M-a întrebat ce fac și i-am răspuns: „Topografie". Aș fi vrut să-i spun o altă vorbă, pe care am auzit-o la tine într-o zi.

— Castrometrație [1]?

---

[1] Măsurători pentru construirea de forturi.

— Asta e ; dar n-am putut să mi-o aduc aminte.
— Cu atît mai bine. Şi ce te-a mai întrebat.
— Cine e domnul Gétard.
— Şi altceva ?
— Cine e domnul Jupenet.
— N-a văzut, din întîmplare, planul nostru de fortificaţii ?
— Ba da.
— Ah, drace !
— Dar fii pe pace, ştersesem scrisul tău, cu guma. Cu neputinţă să presupună că mi-ai dat anumite îndrumări în această muncă.
— Are un ochi isteţ amicul nostru.
— Şi de ce ţi-e teamă ?
— Mi-e teamă să nu fie totul descoperit, Porthos ; e vorba, deci, să prevenim o mare nenorocire. Am dat ordin slugilor mele să încuie toate uşile. D'Artagnan nu va fi lăsat să plece înainte de a se crăpa de ziuă. Calul tău te aşteaptă cu şaua pe el ; nu te vei opri decît la prima poştă ; pînă la ceasurile cinci de dimineaţă vei fi făcut cincisprezece leghe. Hai, repede !

Şi Aramis putea fi văzut îmbrăcîndu-l pe Porthos, bucată cu bucată, mai repede şi mai priceput decît cel mai îndemînatic valet. Porthos, pe jumătate nedumerit, pe jumătate zăpăcit, se lăsa îmbrăcat şi nu mai prididea să-şi ceară mereu iertare. Cînd fu gata, Aramis îl luă de mînă şi-l trase după el, îndemnîndu-l să calce cu băgare de seamă pe fiecare treaptă a scării, ferindu-l să se lovească de tocurile uşilor, sucindu-l şi răsucindu-l cînd într-o parte, cînd într-alta, ca şi cum el, Aramis, ar fi fost uriaşul, iar Porthos un pitic. Sufletul dintr-însul aprindea şi aţîţa materia din celălalt.

Un cal, gata înşeuat, aştepta, într-adevăr, în curte. Porthos se aruncă în şa. Atunci Aramis luă el însuşi calul de frîu, făcîndu-l să calce prin bălegarul împrăştiat prin curte, cu scopul vădit de a nu se auzi nici un tropot. Îl strîngea în acelaşi timp de nări, ca să nu necheze cumva... Apoi, după ce ajunse la poarta cea mare, îl trase la sine pe Porthos, care era să plece fără să fi întrebat măcar în ce scop, şi-i şopti la ureche :

— Acum, prietene Porthos, acum să nu te mai oprești pînă la Paris ; mănîncă pe cal, bea pe cal, dormi pe cal, dar să nu pierzi nici o clipă.

— Am înțeles ; nu voi face nici un popas.

— Să-i dai această scrisoare domnului Fouquet ; întîmplă-se orice, trebuie s-o aibă mîine înainte de amiază.

— O va avea.

— Și gîndește-te la un lucru, prietene.

— La care ?

— Alergi în întîmpinarea brevetului de duce sau de pair.

— Oh, oh ! făcu Porthos cu ochii scînteietori. Dacă-i așa, fac drumul în douăzeci și patru de ceasuri.

— Încearcă.

— Atunci, dă drumul frîului, și înainte, Goliat !

Aramis slobozi nu numai frîul, dar și nările animalului. Porthos se aplecă în șa, înfipse pintenii în coastele calului și acesta, înfuriat, porni în galop, alergînd cu burta la pămînt.

Atît timp cît îl putu zări pe Porthos în noapte, Aramis îl urmări din ochi ; pe urmă, după ce călărețul se pierdu în beznă, intră în curte.

La d'Artagnan nu se observase nici o mișcare. Valetul pus de veghe la ușă nu văzuse nici o lumină, nu auzise nici un zgomot. Aramis închise ușa cu grijă, trimise lacheul să se culce, și se trînti și el în pat.

D'Artagnan nu bănuia, într-adevăr, nimic ; de aceea, cînd se trezi dimineața pe la ceasurile patru și jumătate, era încredințat că se află stăpîn pe situație. Alergă, în cămașă, să se uite pe fereastră. Fereastra dădea în curte. Se lumina de ziuă. Ograda era pustie, nici măcar găinile nu se ridicaseră încă de pe cuibarele lor. Nu se zărea nici o slugă. Toate ușile erau închise. „Bun. Liniște deplină — își zise d'Artagnan. Nu-i nimic, iată-mă trezit primul în toată casa. Să ne îmbrăcăm ; e lucrul cel mai bun de făcut."

Și d'Artagnan se îmbrăcă. De astă dată însă căută să nu mai dea costumului domnului Agnan acea răceală burgheză și aproape ecleziastică pe care și-o impusese înadins mai înainte ; dimpotrivă, strîngînd mai mult haina pe el, încheindu-se la nasturi într-un anumit fel, așezîndu-și pălăria ceva mai într-o parte, izbuti să dea înfățișării sale ținuta ostășească a cărei lipsă îl speriase pe Aramis. Acestea înde-

plinite, se folosi, sau mai degrabă se prefăcu a se folosi de bunăvoința gazdei sale, și intră pe neașteptate în odaia acestuia.

Aramis dormea, sau se prefăcea că doarme. O carte mare era deschisă pe măsuța lui de noapte ; luminarea ardea încă deasupra tipsiei de argint. Era mai mult decît ar fi fost nevoie spre a-i dovedi lui d'Artagnan că prelatul își petrecuse noaptea în chipul cel mai cuminte și că, la trezire, nu putea fi bănuit de nici un gînd ascuns.

Mușchetarul făcu însă cu episcopul întocmai ceea ce episcopul făcuse cu Porthos : îl bătu mai întîi ușor pe umăr. Firește, Aramis se prefăcea că doarme, căci, în loc să se trezească numaidecît, el, care avea somnul atît de ușor, așteptă ca celălalt să repete mișcarea.

— Ah, ah, tu ești — zise el, întinzîndu-și alene brațele. Ce surpriză plăcută ! Vai, vai, somnul m-a făcut să uit că am fericirea de a te avea ca oaspete. Cît să fie ceasul ?

— Nu știu — răspunse d'Artagnan, oarecum încurcat. E devreme, cred. Dar, vezi, acest blestemat obicei soldățesc de a mă scula cu noaptea în cap nu m-a părăsit încă.

— Vrei cumva să ieșim la plimbare de pe acum ? întrebă Aramis. E prea de dimineață, mi se pare.

— Vom face cum vrei tu.

— Credeam că ne-am înțeles să urcăm pe cai la ceasurile opt.

— Se poate ; dar eu eram atît de dornic să te văd, încît mi-am zis : cu cît mai devreme, cu atît mai bine.

— Și cele șapte ceasuri de somn ale mele ? zise Aramis. Ia seama, țin la ele, și cînd mi se știrbește ceva din acest tabiet, apoi caut să mă despăgubesc.

— Dar mi se pare că pe vremuri nu erai așa de somnoros, dragă prietene ; sîngele îți fierbea în vine și niciodată nu te-ar fi găsit cineva dormind în pat.

— Tocmai fiindcă era așa precum spui îmi place acum să lenevesc mai mult în pat.

— Atunci, mărturisește că nu pentru a dormi într-una mi-ai spus să ne întîlnim la ceasurile opt.

— Totdeauna mi-a fost teamă să nu rîzi de mine dacă-ți voi spune adevărul.

— Spune-l, hai.

— Ei bine, de la ceasurile şase pînă la opt, am obiceiul să-mi fac închinăciunile.

— Închinăciunile ?

— Da.

— Nu credeam ca un episcop să aibă îndatoriri atît de aspre.

— Un episcop, dragul meu, trebuie să slujească mai mult aparenţele decît un simplu cleric.

— Ei, drace ! Aramis, iată o vorbă care mă împacă acum cu sfinţia ta. Aparenţele ! Asta e o vorbă de muşchetar, pe legea mea ! Trăiască aparenţele, Aramis !

— În loc să mă lauzi, mai bine iartă-mă, d'Artagnan. E o vorbă lumească asta pe care am scăpat-o acum din gură.

— Atunci, să te las singur ?

— Am nevoie de reculegere, prietene.

— Bun, te las singur ; dar, de hatîrul acestui păgîn care se numeşte d'Artagnan, scurteaz-o, te rog ; sînt însetat de cuvîntul tău.

— Ei bine, d'Artagnan, îţi făgăduiesc că într-un ceas şi jumătate...

— Un ceas şi jumătate de închinăciune ! Ah, prietene, e prea mult ! Las-o mai ieftin pentru mine.

Aramis începu să rîdă.

— Pururi tînăr, pururi voios, pururi fermecător — zise el. Iată-te venit în dioceza mea ca să mă pui rău cu graţia divină.

— Ce vorbeşti !

— Şi ştii bine că n-am avut niciodată putere să mă opun ispitelor tale ; ai să mă coşti mîntuirea sufletului, d'Artagnan.

D'Artagnan îşi muşcă buzele.

— Dacă-i aşa — zise el — iau păcatul asupra mea ; fă doar o cruce creştinească, spune un *Tatăl nostru,* şi să mergem.

— Sst ! făcu Aramis. Nu mai sîntem singuri ; aud paşii unor străini urcînd scara.

— Ei bine, spune-le să plece.

— Peste putinţă ! I-am chemat să vină de ieri ; este conducătorul colegiului de iezuiţi şi staretul dominicanilor.

— Statul tău major. Fie !

— Şi tu ce-ai să faci ?

— Mă duc să-l trezesc pe Porthos şi să aştept în odaia lui pînă îţi vei încheia tu convorbirile.

Aramis nu făcu nici o mişcare, nu-şi încreţi nici o sprînceană ; îşi stăpîni şi vorba şi gesturile.

— Du-te — zise el.

D'Artagnan se îndreptă spre uşă.

— Stai ! Ştii care-i odaia lui Porthos ?

— Nu ; dar am să aflu eu.

— Ia-o pe coridor şi deschide uşa a doua pe stînga.

— Mulţumesc. La revedere !

Şi d'Artagnan apucă în direcţia arătată de Aramis.

Nu trecură însă nici zece minute şi se întoarse. Îl găsi pe Aramis aşezat între stareţul dominicanilor şi conducătorul colegiului iezuiţilor, exact în aceeaşi situaţie în care dăduse cîndva peste el în hanul de la Crèvecoeur. Această tovărăşie nu-l tulbură cîtuşi de puţin pe muşchetar.

— Ce este ? întrebă în linişte Aramis. S-ar părea că ai să-mi spui ceva, dragă prietene.

— Este — răspunse d'Artagnan privindu-l ţintă pe Aramis — este că Porthos nu se mai află în camera lui.

— Auzi colo ! făcu Aramis cu aceeaşi linişte. Eşti sigur ?

— La dracu ! Vin doar de acolo.

— Atunci unde poate să fie ?

— Asta vreau să ştiu şi eu.

— Şi n-ai întrebat pe nimeni ?

— Ba da.

— Şi ce ţi s-a răspuns ?

— Că Porthos, avînd obiceiul să iasă în zori, fără să spună nimănui, pesemne că a plecat.

— Şi ce-ai făcut pe urmă ?

— M-am dus la grajd — răspunse cu nerăbdare d'Artagnan.

— Ce să faci acolo ?

— Să văd dacă Porthos a plecat călare.

— Şi ?... întrebă episcopul.

— Ei bine, lipseşte un cal de la iesle, numărul 5 : Goliat.

Tot acest dialog, se înţelege de la sine, nu era lipsit de o anumită iritare din partea muşchetarului şi de o desăvîrşită politeţe din partea episcopului.

— Ah, înțeleg ce s-a întîmplat — zise Aramis după o clipă de gîndire. Porthos a ieșit ca să ne facă o surpriză.

— O surpriză ?

— Da. Canalul care duce de la Vannes pînă la mare e foarte bogat în vînat, mai ales în lișițe și becațe ; tocmai vînatul care-i place mai mult lui Porthos. Ne va aduce o duzină de păsări pentru masa de la prînz.

— Crezi ? se miră d'Artagnan.

— Sînt sigur. Unde vrei să se fi dus ? Pun rămășag că a luat și o pușcă.

— Se poate — bîigui d'Artagnan.

— Fă un lucru, dragă prietene : încalecă pe cal și du-te după el.

— Ai dreptate — zise d'Artagnan — mă duc.

— Vrei să te însoțească cineva ?

— Nu mulțumesc. Porthos e ușor de recunoscut. Voi întreba și-i voi da de urmă numaidecît.

— Nu iei o archebuză ?

— Nu mulțumesc.

— Pune șaua pe calul care-ți place.

— Îl voi lua pe acela pe care am venit ieri de la Belle-Isle.

— Bine. Socotește-te ca la tine acasă.

Aramis sună și dădu ordin să fie înșeuat calul pe care-l va alege domnul d'Artagnan. Mușchetarul porni în urma servitorului însărcinat cu îndeplinirea acestui ordin. La ușă, servitorul se trase la o parte, lăsîndu-l pe d'Artagnan să meargă înainte. În acea clipă, privirea lui întîlni privirea stăpînului său. O încruntare din sprîncene făcu pe isteața iscoadă să înțeleagă că trebuia să fie cu ochii în patru la tot ce avea să facă d'Artagnan.

D'Artagnan încălecă pe cal ; Aramis auzi bocănitul potcoavelor pe caldarîm. O clipă mai tîrziu, servitorul se întorcea în casă.

— Ei bine ? întrebă episcopul.

— Monseniore, a pornit de-a lungul canalului și se îndreaptă spre mare — răspunse servitorul.

— Bine ! zise Aramis.

Într-adevăr, d'Artagnan, înlăturînd orice bănuială, călărea spre ocean, sperînd să zărească, fie pe cîmp, fie la marginea apei, umbra uriașă a prietenului său Porthos. Și se

încăpățînă să recunoască urme de copită în fiecare gropiță din mlaștină. Deseori credea că aude detunătura unei arme de foc. Această iluzie ținu trei ceasuri. În primele două ceasuri, d'Artagnan îl căută pe Porthos. În al treilea, se întoarse acasă. „Poate că a venit pe alt drum — își spuse el — și am să-i găsesc pe amîndoi așteptîndu-mă aici."

D'Artagnan se înșela însă. Nu-l găsi pe Porthos la episcopie, așa cum nu-l găsise nici pe malul canalului.

Aramis îl aștepta în capul scării, cu o înfățișare deznădăjduită.

— Nu te-a ajuns nimeni din urmă, dragă d'Artagnan ? strigă el de departe, de cum îl zări pe mușchetar.

— Nu. Ai trimis pe cineva după mine ?

— Îmi pare rău, scumpe prietene, îmi pare rău că te-am făcut să alergi degeaba ; dar, la șapte ceasuri, a venit la mine duhovnicul de la Saint-Paterne ; s-a întîlnit cu du Vallon, care a plecat și care, nevoind să trezească din somn pe nimeni la episcopie, l-a însărcinat să-mi spună că, de teamă ca nu cumva domnul Gétard să facă vreo boroboață în lipsa lui, a căutat să se folosească de refluxul de dimineață pentru a se duce să dea o raită la Belle-Isle.

— Dar, spune-mi, Goliat n-a trecut înot cele patru leghe pînă la insulă, nu-i așa ?

— Sînt chiar șase — zise Aramis.

— Atunci, cu atît mai puțin.

— De aceea, scumpe prietene — continuă prelatul cu un zîmbet blînd — Goliat e în grajd, la locul lui, foarte mulțumit, te încredințez, că nu l-a mai purtat pe Porthos în spinare.

Într-adevăr, calul fusese adus de la prima stație de schimb de poștă prin grija prelatului, căruia nu-i scăpa nici un amănunt. D'Artagnan păru cum nu se poate mai mulțumit de această explicație. Începea să joace un rol de prefăcătorie care se potrivea foarte bine cu bănuielile ce-i încolțeau din ce în ce mai mult în minte. Se așeză la masă între iezuit și Aramis, avîndu-l pe dominican în față și zîmbindu-i mai ales dominicanului, al cărui chip mare și bucălat îl avea mereu înaintea ochilor.

Prînzul fu lung și îmbelșugat ; un minunat vin de Spania, stridii frumoase de Morbihan, pești de soi de la gurile

Loarei, raci mari de Paimbocuf și vînat proaspăt de cîmp fură bunătățile întinse pe masă. D'Artagnan mîncă mult și bău puțin. Aramis nu bău de loc, sau, mai bine zis, nu bău decît apă. Apoi, după ce prînziră, d'Artagnan zise:

— Îmi oferiseși parcă o archebuză!

— Da.

— Vrei să mi-o împrumuți?

— Ai de gînd să vînezi?

— Așteptîndu-l pe Porthos, cred că e lucrul cel mai bun pe care l-aș avea de făcut.

— Ia-o pe aceea care-ți place, din panoplie.

— Vii și tu cu mine?

— Vai, prietene scump, aș veni cu mare plăcere, dar vînătoarea e oprită pentru episcopi.

— Ah — făcu d'Artagnan — nu știam asta.

— De altminteri — adăugă Aramis — am treabă pînă la amiază.

— Așadar, mă duc singur? întrebă d'Artagnan.

— Vai, da. Dar să cauți să nu întîrzii la masă.

— La dracu! Se mănîncă prea bine la tine aici, ca să nu mă grăbesc să vin.

Acestea zise, d'Artagnan își părăsi gazda, salută pe ceilalți doi oaspeți, își luă archebuza și plecă. Dar în loc să se ducă la vînătoare, o apucă de-a dreptul spre micul port din Vannes. Se uită în zadar să vadă dacă e urmărit; nu văzu pe nimeni și nimic. Închirie o mică barcă de pescar pentru douăzeci și cinci de livre și, la ceasurile unsprezece și jumătate, porni în larg, încredințat că nu-l urmărise nimeni.

Nu-l urmărise nimeni, e adevărat. Numai că un frate iezuit, cocoțat în vîrful clopotniței bisericii sale, nu pierduse din ochi nici un pas de-al lui d'Artagnan, pe care-l privea îndeaproape, încă de dimineață, cu ajutorul unui ochean. La unsprezece ceasuri și trei sferturi, Aramis era înștiințat că d'Artagnan plutea spre Belle-Isle.

Călătoria mușchetarului se desfășură repede; un vînt bun dinspre miazănoapte-răsărit îl împingea drept către Belle-Isle. Pe măsură ce se apropia, ochii lui scrutau coasta. Căuta să vadă, fie pe țărm, fie deasupra fortificațiilor, costumul izbitor al lui Porthos sau marea lui statură profilîndu-se pe un cer ușor înnorat.

D'Artagnan cercetă în zadar ; debarcă fără să fi văzut nimic și află de la primul soldat întrebat că domnul du Vallon nu se întorsese încă de la Vannes. Atunci, fără a mai pierde o singură clipă, îi porunci barcagiului să îndrepte prova către Sarzeau.

Se știe că vîntul se schimbă la anumite ceasuri din zi ; acum nu mai bătea de la miazănoapte-răsărit, ci sufla dinspre miazăzi-răsărit ; vîntul era deci tot așa de bun la întoarcerea spre Sarzeau, precum fusese la venirea în Belle-Isle. În trei ceasuri, d'Artagnan atinse continentul ; alte două ceasuri îi fură de ajuns ca să ajungă la Vannes.

Cu toată iuțeala acestei curse, măsura în care d'Artagnan era mistuit de nerăbdare și de ciudă, în timpul traversării, numai barca aceea în care el nu-și găsi locul în răstimpul celor trei ceasuri ar putea s-o destăinuiască istoriei.

De la cheiul unde debarcase și pînă la palatul episcopal, d'Artagnan nu făcu decît o săritură. Credea c-o să-l sperie pe Aramis prin graba întoarcerii sale și voia să-l mustre, dar cu blîndețe totuși, deși nu fără o anumită ascuțime, pentru fățărnicia lui, făcîndu-l să simtă toate urmările și smulgîndu-i în același timp o parte din taina sa. Mai nădăjduia, în sfîrșit, că, luîndu-l repede la rost, lucru care este pentru o taină ceea ce este un atac la baionetă pentru o redută, să-l silească pe misteriosul Aramis să se dea, măcar în parte, pe față. Dar în vestibulul palatului se lovi de valetul de cameră, care îi închidea trecerea, zîmbindu-i cu un aer plin de cucernicie.

— La monseniorul ! zise d'Artagnan, încercînd să-l dea la o parte cu brațul.

Clintit din loc o clipă, valetul își reluă atitudinea lui dîrză.

— La monseniorul ? întrebă el.

— Ei da, de bună seamă ; nu mă mai recunoști, nătîngule ?

— Ba da ; sînteți cavalerul d'Artagnan.

— Atunci lasă-mă să trec.

— Zadarnic.

— De ce zadarnic ?

— Pentru că sfinția sa nu-i acasă !

— Cum, sfinţia sa nu-i acasă ? Dar unde este ?
— A plecat.
— A plecat ?
— Da.
— Unde ?
— Eu nu ştiu ; dar poate că însuşi sfinţia sa i-o va spune cavalerului.
— Cum ? Unde ? În ce chip ?
— În această scrisoare pe care mi-a lăsat-o pentru domnul cavaler.
Şi valetul de cameră scoase o scrisoare din buzunar.
— Hai, dă-mi-o odată, nătărăule ! se răsti d'Artagnan, smulgîndu-i-o din mînă. Oh, da — adăugă el după ce citi primul rînd — da, înţeleg.
Şi citi mai departe cu jumătate de gură :

Dragă prietene,

O treabă dintre cele mai grabnice mă cheamă într-una din parohiile diocezei mele. Speram să te revăd înainte de a pleca ; dar am pierdut această speranţă, gîndindu-mă că poate o să stai două sau trei zile la Belle-Isle împreună cu scumpul nostru Porthos.

Îţi doresc petrecere frumoasă, dar caută să nu te întreci cu el la mîncare ; e un sfat pe care i l-aş fi dat chiar şi lui Athos, în zilele lui cele mai bune.

Adio, dragă prietene, şi crede-mă că-mi pare nespus de rău că nu m-am bucurat mai mult şi mai pe îndelete de minunata ta companie.

— La dracu ! exclamă d'Artagnan. Sînt tras pe sfoară ! ah, dobitocul, nemernicul, prostul de mine ! Dar va rîde mai bine cine va rîde la urmă. Oh, păcălit ! Păcălit ca maimuţa căreia i se aruncă o coajă de nucă !
Şi, zvîrlindu-şi pumnul în mutra, ce continua să rînjească, a valetului de cameră, o zbughi pe uşa palatului episcopal.
Nevăstuica, oricît de bun trup ar fi avut, de data asta nu mai putea să fie la înălţimea cerinţelor. D'Artagnan se duse deci la hanul de poştă, şi acolo îşi alese un cal căruia îi dovedi, după ce îl îmboldi cu pintenii şi îl struni din zăbală, că cerbii nu sînt cei mai iuţi gonaci în rîndul vieţuitoarelor de pe pămînt.

IV

UNDE D'ARTAGNAN GONEŞTE, PORTHOS SFORĂIE ŞI ARAMIS DĂ POVEŢE

După treizeci sau treizeci şi cinci de ceasuri de la întîmplările pe care le-am povestit mai sus, în timp ce domnul Fouquet, după obiceiul său, se zăvorîse şi lucra în cabinetul din casa de la Saint-Mandé pe care noi o cunoaştem, o trăsură, la care erau înhămaţi patru cai plini de năduşeală, intră în galop în curte. Această trăsură era aşteptată, de bună seamă, căci trei sau patru lachei se repeziră şi deschiseră portiera. În timp ce domnul Fouquet se ridică de la biroul său şi dădu fuga la fereastră, un bărbat ieşi cu mare greutate din trăsură, coborî încet cele trei trepte ale scării şi se sprijini de umerii lacheilor. Abia apucă să-şi spună numele, că lacheul de umărul căruia nu se rezemase noul venit porni în grabă spre intrare şi dispăru în vestibul. Se ducea să-l vestească pe stăpînul său. Dar nu mai avu nevoie să bată la uşă: Fouquet îl aştepta, în picioare, în prag.

— Monseniorul episcop de Vannes! rosti lacheul.

— Bine! îngăimă Fouquet. Apoi, aplecîndu-se peste balustrada scării, pe care Aramis începuse să urce primele trepte, zise: Dumneata, scumpe prieten, dumneata, atît de grăbit.

— Da, eu însumi, domnule; însă trudit, zdrobit, după cum poţi să vezi.

— Oh, dragul meu — murmură Fouquet, întinzîndu-i braţul de care Aramis se agăţă îndată, în timp ce servitorii se retraseră cu respect.

— Lasă, nu-i nimic — răspunse Aramis. Principalul era să ajung, şi iată c-am ajuns.

— Vorbeşte, spune-mi repede — zise Fouquet, închizînd uşa cabinetului în urma lui Aramis.

— Sîntem singuri?

— Da, numai noi singuri.

— Nu ne ascultă nimeni? Nu ne aude nimeni?

— Fii fără grijă.
— Domnul du Vallon a sosit ?
— Da.
— Şi a primit scrisoarea mea ?
— Da ; lucrurile stau prost, pe cît se pare, de vreme ce e nevoie de prezenţa dumitale la Paris într-un moment cînd ea era mai de folos acolo.
— Ai dreptate : lucrurile stau într-adevăr cum nu se poate mai prost.
— Mulţumesc, mulţumesc ! Despre ce este vorba ? Dar, pentru Dumnezeu, mai întîi răsuflă puţin, scumpul meu prieten ; eşti atît de palid, că mă îngrozeşti.
— Nu mă simt bine, e drept, dar nu te îngriji, rogu-te, de mine. Domnul du Vallon nu ţi-a spus nimic cînd ţi-a dat scrisoarea ?
— Nu ! Am auzit un tropot de cal, am sărit la fereastră, am văzut în dreptul scărilor un fel de cavaler împietrit, am coborît, el mi-a întins scrisoarea, şi calul a căzut mort lîngă scară.
— Şi el ?
— A căzut o dată cu calul ; a fost luat pe braţe şi dus într-o cameră ; după ce-am citit scrisoarea, m-am urcat la el, voind să aflu veşti mai amănunţite ; dar dormea atît de adînc, încît n-a fost chip să mai poată fi trezit. Mi s-a făcut milă de el şi am dat ordin să i se scoată cizmele şi să fie lăsat în pace.
— Bine ; acum iată despre ce este vorba, monsenioare. L-ai văzut pe domnul d'Artagnan la Paris, nu-i aşa ?
— Firește, şi e un om de spirit, ba chiar un om de inimă, cu toate că din pricina lui au fost ucişi cei doi prieteni ai noştri, d'Eymeris şi Lyodot.
— Vai, da, ştiu ; l-am întîlnit la Tours pe curierul care îmi aducea scrisoarea lui Gourville şi depeşele lui Pellisson. Te-ai gîndit bine la întîmplarea aceea, domnule ?
— Da.
— Şi ai înţeles că era un atac direct la suveranitatea domniei tale ?
— Crezi ?
— Oh, da, sînt încredinţat.
— Ei bine, îţi mărturisesc că acest gînd negru m-a străbătut şi pe mine, da.

— Nu te lăsa orbit, domnule, pentru numele cerului! Ascultă-mă bine... revin la d'Artagnan.

— Ascult.

— În ce împrejurare te-ai văzut cu el?

— A venit să ceară bani.

— Cu ce ordonanță?

— Cu un bon al regelui.

— Direct?

— Semnat de maiestatea sa.

— Ca să vezi! Ei bine, d'Artagnan a venit la Belle-Isle; era deghizat, se dădea drept un intendent oarecare, trimis de stăpînul lui să cumpere niște zăcăminte de sare. Or, d'Artagnan n-are alt stăpîn în afară de rege; venea deci ca trimis al regelui. S-a întîlnit cu Porthos.

— Cine e Porthos?

— Iertare, m-am înșelat. S-a întîlnit cu domnul du Vallon la Belle-Isle, și acum știe, ca domnia-ta și ca mine, că Belle-Isle e fortificată.

— Și crezi că regele l-a trimis? întrebă Fouquet, îngrijorat.

— Fără nici o îndoială.

— Și d'Artagnan în mîinile regelui e o unealtă primejdioasă?

— Cea mai primejdioasă dintre toate.

— Așadar, l-am judecat cu bine de la prima privire.

— Cum adică?

— Am vrut să-l atrag de partea mea.

— Dacă l-ai judecat ca pe omul cel mai viteaz, cel mai ager și cel mai dibaci din Franța, atunci l-ai judecat bine.

— Trebuie deci să mi-l atrag cu orice preț!

— Pe d'Artagnan?

— Nu ești de aceeași părere?

— Ba sînt; dar nu-l vei avea.

— Pentru ce?

— Pentru că am lăsat să treacă timpul în zadar. Stătea rău cu curtea, și trebuia să ne folosim de acest prilej; pe urmă a trecut în Anglia, acolo a contribuit cu toate puterile la restaurație, după aceea a făcut avere, apoi, în fine, a intrat în serviciul regelui. Ei bine, dacă a intrat în serviciul regelui, înseamnă că e foarte bine plătit.

— Noi îl vom plăti mai mult, iată totul.

— Oh, domnule, dă-mi voie : d'Artagnan e om de cuvînt şi o dată ce şi-a dat cuvîntul, nu şi-l mai calcă.

— Şi ce concluzie tragi din toate astea ? întrebă Fouquet cu neliniște.

— Că, deocamdată, trebuie să parăm o lovitură groaznică.

— Şi cum să o parăm ?

— Aşteaptă... D'Artagnan va veni să-i dea raportul regelui despre misiunea lui.

— Oh, bine că avem măcar timp să ne gîndim ce-i de făcut !

— Cum adică ?

— Bănuiesc că i-ai luat-o cu mult înainte !

— Cu aproape zece ceasuri...

— Ei !... Păi în zece ceasuri...

Aramis îşi clătină capul palid.

— Vezi norii aceia care aleargă pe cer, rîndunelele acelea care spintecă văzduhul ? D'Artagnan zboară mai iute ca norii şi ca păsările ; d'Artagnan e vîntul care le mînă pe sus.

— Ei, dă-l încolo !

— Îţi spun că e ceva supraomenesc în acest om, domnule ; e cam de-o vîrstă cu mine şi-l cunosc de treizeci şi cinci de ani.

— Ei, şi ?

— Ei bine, ascultă ce socoteală am făcut eu, domnule : l-am expediat pe domnul du Vallon încoace la două ceasuri din noapte ; domnul du Vallon plecase deci cu opt ceasuri înaintea mea. Cînd a ajuns domnul du Vallon aici ?

— Acum aproape patru ceasuri.

— Vezi dar, eu am făcut patru ceasuri mai puţin decît el ; şi trebuie să ştii că Porthos e un călăreţ încercat, a răpus opt cai pe drum, le-am văzut hoiturile cu ochii mei. Eu am făcut o poştă de cincizeci de leghe, dar am gută, sufăr de pietre şi de altele, aşa fel că oboseala mă doboară. A trebuit să descalec la Tours ; de-acolo, venind cu trăsura, pe jumătate mort, pe jumătate treaz, aruncat cînd într-o parte, cînd în alta, cînd zvîrlit în fundul caleştii, în goana celor patru cai iuţi, am ajuns, în fine, făcînd patru ceasuri mai puţin decît Porthos ; dar ţine seama că d'Artagnan nu cîntăreşte trei sute de livre ca Porthos, nu suferă de gută şi de pietre ca mine : el nu e un călăreţ, ci un centaur ; aşa

că, ai să vezi, plecînd spre Belle-Isle atunci cînd eu porneam spre Paris, cu toate cele zece ceasuri pe care le aveam înaintea lui, are să ajungă aici numai la două ceasuri după mine.

— Dar mai sînt și piedici...

— Pentru el nu există piedici...

— Și dacă nu va găsi cai ?

— Va goni mai repede decît caii.

— Ce om, Dumnezeule !

— Da, e un om pe care-l iubesc și pe care-l admir ; îl iubesc fiindcă e bun, larg la suflet, cinstit ; îl admir fiindcă reprezintă pentru mine treapta cea mai înaltă a puterii omenești ; dar, deși îl iubesc, deși îl admir, mă tem de el și-l ocolesc. Așadar, pe scurt, domnule : în două ceasuri, d'Artagnan va fi aici ; ia-o înaintea lui, aleargă la Luvru, intră la rege și vorbește-i, pînă nu apare d'Artagnan.

— Ce să-i spun regelui ?

— Nimic ; dăruiește-i Belle-Isle.

— Oh, domnule d'Herblay, domnule d'Herblay ! strigă Fouquet. Cîte planuri mărețe năruite dintr-o dată !

— După un plan care a dat greș apare totdeauna alt plan, ce poate merge drept la țintă ! Să nu ne pierdem nădejdea, și du-te, domnule, du-te repede !

— Dar această garnizoană, aleasă pe sprînceană, regele are s-o schimbe numaidecît.

— Această garnizoană, domnule, era a regelui atunci cînd a fost dusă la Belle-Isle ; astăzi este a domniei tale. Același lucru se va întîmpla cu toate garnizoanele după cincisprezece zile de ocupație. Lasă faptele să curgă de la sine, domnule. Te-ar stingheri să ai, după un an, o armată întreagă, în loc de un regiment sau două ? Nu-ți dai seama că garnizoana de astăzi a domniei tale îți va face noi partizani în La Rochelle, la Nantes, la Bordeaux, la Toulouse, pretutindeni unde va fi trimisă ? Du-te la rege, domnule, du-te, timpul trece și, în vreme ce noi ne frămîntăm în zadar aici, d'Artagnan zboară ca o săgeată pe drumul cel mare.

— Domnule d'Herblay, știi foarte bine că orice povață a domniei tale e o sămînță care rodește în mintea mea ; mă duc la Luvru.

— Chiar în clipa asta, nu-i așa ?

— Nu-ți cer decît răgazul să-mi schimb costumul.

— Gîndește-te că d'Artagnan n-are nevoie să treacă prin Saint-Mandé ca să ajungă la Luvru ; asta înseamnă că pierdem un ceas din cele pe care le avem cîștigate înaintea lui.

— D'Artagnan poate să aibă orice, în afară de caii mei englezești. Voi fi la Luvru în douăzeci și cinci de minute.

Și fără a mai zăbovi o secundă, Fouquet porunci plecarea. Aramis abia avu timp să-i spună :

— Întoarce-te tot așa de repede precum pleci, căci te aștept aici cu nerăbdare.

Cinci minute după aceea, intendentul superior zbura spre Paris.

În acest timp, Aramis ceru să i se arate camera unde dormea Porthos. În ușa cabinetului lui Fouquet fu cuprins în brațe de Pellisson, care aflase despre sosirea lui și-și părăsise birourile ca să vină să-l vadă. Aramis primi, o dată cu această demnă manifestare de prietenie cu care era atît de obișnuit, și mîngîierile lui Pellisson, pe cît de respectuoase, pe atît de pripite. Dar, oprindu-se deodată în fața ușii, Aramis întrebă :

— Ce se aude sus ?

Se auzea, într-adevăr, un muget surd, asemenea celui al unui tigru flămînd sau al unui leu întărîtat.

— Oh, nu-i nimic — răspunse Pellisson surîzînd.

— Totuși e ceva...

— E domnul du Vallon care sforăie.

— Așa-i — zise Aramis — numai el e în stare să facă un astfel de zgomot. Îmi dai voie, Pellisson, să văd dacă n-are nevoie de ceva ?

— Dar dumneavoastră îmi dați voie să vă însoțesc ?

— De ce nu !

Și amîndoi intrară în cameră.

Porthos era întins într-un pat, cu fața mai mult vînătă decît roșie, cu ochii umflați, cu gura căscată. Hîrîiturile care-i ieșeau din cele mai adînci colțișoare ale pieptului făceau să se zguduie ferestrele odăii. Văzîndu-i mușchii întinși, sculptați parcă pe chipul lui, părul năclăit de sudoare, tresărirea puternică a bărbiei și a umerilor, nu te puteai opri să nu-l admiri aproape : forța dusă pînă la un asemenea punct avea ceva zeiesc în ea. Gleznele și picioarele herculeene ale lui Porthos, umflîndu-se, făcuseră să-i plesnească cizmele de piele ; toată greutatea trupului său uriaș

se transformase într-o încrmenire de piatră. Porthos stătea trîntit în pat asemenea ciclopului de granit culcat în cîmpia de la Agrigente.

La ordinul lui Pellisson, un valet de cameră se apucă să taie cizmele lui Porthos, căci nici o putere din lume nu i le-ar fi putut scoate din picioare. Patru lachei încercaseră în zadar să i le scoată, trăgînd de ele ca niște scripeți, dar nu izbutiseră nici măcar să-l trezească din somn pe cel ce sforăia necontenit. Îl descălțară de cizme numai după ce i le prefăcură în fîșii, și picioarele lui Porthos căzură din nou pe pat; îi tăiară pe urmă îmbrăcămintea, îl duseră la baie, îl lăsară acolo timp de un ceas, apoi îl îmbrăcară din nou în cămașă albă și-l așezară într-un pat tare, totul cu atîtea sforțări și chinuri, încît ar fi putut să trezească din nesimțire și un mort, dar care nu fură în stare să-l facă pe Porthos să deschidă un ochi sau să-și întrerupă măcar pentru o clipă formidabila orgă a sforțărilor sale.

Aramis, la rîndul lui, fire plăpîndă și nervoasă, înarmată însă cu mult curaj, voia să înfrunte oboseala și să dea o mînă de ajutor lui Gourville și Pellisson; dar adormi în curînd pe scaunul pe care se încăpățînase să rămînă. Îl ridicară și-l duseră într-o cameră învecinată, unde odihna într-un pat bun nu întîrzie să-i potolească zbuciumul din dosul frunții.

V

DOMNUL FOUQUET NU SE DĂ BĂTUT

În acest timp, Fouquet gonea spre Luvru în galopul cailor lui englezești.

Regele lucra cu Colbert. Deodată, suveranul rămase pe gînduri. Cele două osîndiri la moarte pe care le semnase de bine ce se urcase pe tron îi reveneau necontenit în minte.

Erau două pete îndoliate pe care le vedea cu ochii deschiși și două pete de sînge pe care le vedea cu ochii închiși.

— Domnule — îi spuse el pe neașteptate intendentului — mie mi se pare adesea că cei doi oameni pe care dumneata i-ai condamnat nu erau niște vinovați chiar atît de mari.

— Sire, au fost aleși din turma de jecmănitori, care trebuia să fie ciuntită.

— Aleși de cine ?

— De nevoie, sire — răspunse Colbert cu răceală.

— Nevoie ! murmură tînărul rege. Mare cuvînt !

— Mare zeiță, sire.

— Erau prieteni foarte buni ai intendentului superior, nu-i așa ?

— Da, sire, prieteni ce și-ar fi dat viața pentru domnul Fouquet.

— Și-au și dat-o, domnule — zise regele.

— E adevărat, dar, din fericire, în zadar, ceea ce nu era în voința lor.

— Cîți bani au sfeterisit acești oameni ?

— Poate și zece milioane, dintre care șase le-au fost confiscate.

— Și acest bănet se află acum în vistieria mea ? întrebă regele cu un anumit sentiment de dezgust.

— Se află, sire ; numai că această confiscare ce-l amenință pe domnul Fouquet însuși, pe dînsul nu l-a atins cîtuși de puțin.

— Ce vrei să spui, domnule Colbert ?

— Că dacă domnul Fouquet a ridicat împotriva maiestății voastre o haită de răzvrătiți pentru a-și scăpa prietenii de la osîndă, va fi în stare să ridice o armată atunci cînd se va pune problema să se apere pe sine de pedeapsă.

Regele aruncă asupra sfetnicului său una din acele priviri ce seamănă cu țîșnirea întunecată a unui fulger în furtună, una din acele priviri ce pătrund beznele din cele mai adînci cugete.

— Mă miră — rosti el — că, avînd despre domnul Fouquet asemenea păreri, nu mi-ai dat pînă acum nici un sfat.

— Ce sfat, sire ?

— Spune-mi mai întîi limpede și hotărît ce crezi dumneata, domnule Colbert ?

— Cu privire la ce ?

— Cu privire la purtările domnului Fouquet.

— Cred, sire, că domnul Fouquet nu se mulțumește numai să strîngă bani pentru sine, așa cum făcea domnul de Mazarin, și să lipsească pe maiestatea voastră de o parte din putere, dar vrea să se înconjoare de toți acei oameni care iubesc viața ușoară și plăcerile, de tot ceea ce trîndavii numesc poezie, iar oamenii politici corupție ; cred că, atrăgîndu-i cu bani pe supușii maiestății voastre, încalcă prerogativele regale și, dacă va continua astfel, nu va întîrzia să așeze pe maiestatea voastră în rîndul celor slabi și neînsemnați.

— Cum pot fi socotite asemenea planuri, domnule Colbert ?

— Planurile domnului Fouquet, sire ?

— Da.

— Ele se numesc crime de lezmajestate.

— Și ce se întîmplă cu criminalii de lezmajestate ?

— Sînt arestați, judecați, pedepsiți.

— Ești sigur că domnul Fouquet s-a gîndit la crima de care-l învinuiești ?

— Voi spune mai multe, sire : a început chiar să treacă la fapte.

— Ei bine, revin la ceea ce spuneam, domnule Colbert.

— Ce spuneați, sire ?

— Să-mi dai o povață.

— Iertați, sire, dar înainte de asta aș mai avea să adaug ceva.

— Spune.

— O dovadă limpede, pipăibilă, neîndoioasă de trădare.

— Care ?

— Am aflat că domnul Fouquet a pus să se fortifice Belle-Isle-en-Mer.

— Ah, adevărat ?

— Da, sire.

— Ești sigur ?

— Întru totul. Știți, sire, cîți soldați se află la Belle-Isle ?

— Nu, pe cuvînt ; dumneata știi ?

— Nu știu, sire ; tocmai de aceea voiam să îndemn pe maiestatea voastră să trimită pe cineva la Belle-Isle.

— Pe cine ?

— Pe mine, bunăoară...

— Ce-ai putea face dumneata la Belle-Isle ?

— Aş căuta să aflu dacă e adevărat că, asemenea vechilor seniori feudali, domnul Fouquet a pus să i se împînzească zidurile cu creneluri.

— În ce scop ar face el asta ?

— În scopul de a se apăra într-o zi împotriva regelui său.

— Dar dacă-i aşa, domnule Colbert — se pronunţă Ludovic — atunci trebuie să se facă îndată ceea ce spui dumneata : domnul Fouquet trebuie arestat.

— Cu neputinţă !

— Socoteam a-ţi fi arătat, domnule, că am şters acest cuvînt din regulile serviciului meu.

— Serviciul maiestăţii voastre nu-l poate împiedica pe domnul Fouquet să fie intendent superior al statului.

— Ei bine ?

— Şi, prin urmare, deţinînd acest rang, el are de partea lui întregul parlament, după cum are întreaga armată, prin dărnicia lui, întreaga literatură, prin bunăvoinţa lui, toată nobilimea, prin favorurile sale.

— Ceea ce înseamnă că eu nu pot nimic împotriva domnului Fouquet ?

— Absolut nimic, cel puţin deocamdată, sire.

— Eşti un sfetnic sterp, domnule Colbert.

— O, nu, sire, căci nu mă voi mărgini să arăt maiestăţii voastre numai primejdia.

— Atunci, spune, cum să răsturnăm colosul ? Ia să vedem !

Şi regele începu să rîdă cu amărăciune.

— S-a înălţat prin bani, ucideţi-l prin bani, sire.

— Dacă i-aş ridica însărcinarea pe care o are ?

— Nu-i un mijloc potrivit.

— Şi care-i cel mai bun, spune ?

— Ruinaţi-l, sire, ăsta e sfatul meu.

— Dar în ce fel ?

— Prilejurile nu vor lipsi, căutaţi numai să vă folosiţi de ele.

— Arătă-mi-le şi mie.

— Iată unul, pentru început. Alteța sa regală DOMNUL urmează să se căsătorească ; nunta ar trebui să fie cît mai strălucitoare. E un bun prilej pentru maiestatea voastră de a-i cere un milion domnului Fouquet ; domnul Fouquet, care plătește dintr-un condei douăzeci de mii de livre atunci cînd nu datorează decît cinci mii, va găsi cu ușurință acest milion la cererea maiestății voastre.

— Ei bine, am să-i cer — rosti Ludovic al XIV-lea.

— Dacă maiestatea voastră vrea să semneze ordonanța, banii îi pot încasa eu însumi.

Și Colbert întinse în fața regelui o hîrtie, punîndu-i în mînă o pană.

În acea clipă, camerierul deschise ușa și-l anunță pe domnul intendent superior. Ludovic păli. Colbert lăsă pana să-i cadă și se depărtă de rege, asupra căruia își întindea aripa sa neagră de înger necruțător.

Intendentul superior își făcu intrarea ca om de curte, căruia o singură aruncătură de ochi îi e de ajuns să înțeleagă totul. Ceea ce văzu însă nu era liniștitor pentru Fouquet, oricît de puternic s-ar fi simțit el. Micul ochi negru al lui Colbert, mărit din pricina invidiei, și ochiul limpede al lui Ludovic al XIV-lea, înflăcărat de mînie, arătau o primejdie imediată.

Curtenii sînt, cînd e vorba de frămîntările de la curte, ca soldații bătrîni care deslușesc, în vîjîitul vîntului și în foșnetul frunzelor, zvonul îndepărtat al înaintării unei trupe înarmate ; ei pot aproape să spună, după ce au tras cu urechea, cîți oameni mărșăluiesc, cîte arme zăngănesc, cîte tunuri sînt trase pe roți.

Fouquet nu avu deci decît să scruteze liniștea ce se lăsase la ivirea lui ; o găsi plină de prevestiri amenințătoare.

Regele îi dădu răgazul să înainteze pînă în mijlocul cabinetului. Sfiala de adolescent îl îndemna să-și înfrîneze pornirile, cel puțin în primele momente. Fouquet simți asta și se folosi din plin de împrejurare.

— Sire — zise el — eram nerăbdător să văd pe maiestatea voastră.

— Și pentru ce ? întrebă Ludovic al XIV-lea.

— Pentru a-i aduce o veste bună.

Colbert, mai puțin măreț ca persoană, mai puțin larg la inimă, semăna totuși în multe privințe cu Fouquet. Aceeași putere de pătrundere, aceeași cunoaștere a oamenilor. Pe deasupra, avea acea tărie de a se stăpîni care lasă ipocriților timpul de a chibzui și de a se pregăti pentru atac. Ghici că Fouquet căuta să o ia înaintea loviturii pe care voia să i-o dea, și ochii îi scînteiară.

— Ce veste ? întrebă regele.

Fouquet depuse un sul de hîrtie pe masă.

— Maiestatea voastră să binevoiască a-și arunca ochii peste această lucrare — zise el.

Regele desfășură încet sulul.

— Planuri ?

— Da, sire.

— Și ce reprezintă aceste planuri ?

— O nouă fortificație, sire.

— Ah, ah — făcu regele — dumneata te ocupi deci de tactică și strategie, domnule Fouquet ?

— Mă ocup cu tot ceea ce poate fi de folos domniei maiestății voastre — replică Fouquet.

— Frumoase lucruri ! zise regele privind desenul.

— Maiestatea voastră pricepe, fără îndoială — explică Fouquet aplecîndu-se deasupra hîrtiei. Aici e centura de ziduri, dincolo sînt forturile, dincolo lucrările înaintate.

— Dar aici ce văd, domnule ?

— Marea.

— Marea de jur împrejur ?

— Da, sire.

— Și care e locul acesta al cărui plan mi-l arăți ?

— Sire, e Belle-Isle-en-Mer — răspunse Fouquet cu simplitate.

La acest cuvînt, la acest nume, Colbert făcu o mișcare atît de pronunțată, încît regele se întoarse către el, impunîndu-i stăpînire de sine. Fouquet nu păru cîtuși de puțin surprins nici de mișcarea lui Colbert, nici de semnul regelui.

— Domnule — reluă regele — ai pus așadar să se fortifice Belle-Isle ?

— Da, sire, și am adus devizele și conturile pentru a fi văzute de maiestatea voastră — răspunse Fouquet. Am

cheltuit un milion șase sute de mii de livre cu această lucrare.

— Și în ce scop ? întrebă cu răceală Ludovic, care se simți încurajat de o privire haină a lui Colbert.

— Pentru un scop ușor de înțeles — răspunse Fouquet. Maiestatea voastră nu se are prea bine cu Marea Britanie.

— Da ; dar după restaurația lui Carol al II-lea, am făcut alianță cu ea.

— Asta de o lună, sire, după cum bine zice maiestatea voastră ; fortificațiile de la Belle-Isle au început însă de aproape șase luni.

— Atunci au devenit de prisos.

— Sire, fortificațiile nu sînt niciodată de prisos. Am fortificat Belle-Isle contra domnilor Monck și Lambert și a tuturor burghezilor din Londra care se jucau de-a soldații. Belle-Isle va fi fortificată împotriva olandezilor, cărora Anglia sau maiestatea voastră tot le va declara război într-o zi.

Regele tăcu iarăși o clipă, uitîndu-se pe sub gene la Colbert.

— Belle-Isle — zise apoi Ludovic — e a dumitale, pe cît cred, domnule Fouquet, nu-i așa ?

— Nu, sire.

— Atunci a cui e ?

— A maiestății voastre.

Colbert se îngrozi, ca și cum o prăpastie s-ar fi deschis sub picioarele lui. Ludovic tresări de admirație, fie pentru geniul, fie pentru devotamentul lui Fouquet.

— Explică-te, domnule — zise el.

— Nimic mai ușor, sire. Belle-Isle e un domeniu al meu și l-am fortificat cu banii mei. Dar cum nimic în lume nu se poate împotrivi ca un supus să facă regelui său un dar cît de neînsemnat, dăruiesc maiestății voastre proprietatea asupra acestei insule, al cărei uzufruct îmi va rămîne mie. Belle-Isle, ca punct strategic, se cuvine să aparțină regelui. Maiestatea voastră va putea, de-acum încolo, să întrețină aici o garnizoană de temei.

Colbert era cît pe-aci să-și piardă echilibrul și să alunece pe parchet. Ca să nu cadă, trebui să se țină de un stîlp al lemnăriei în care era îmbrăcat cabinetul.

— E o destoinicie de om de război în ceea ce ai spus acum, domnule — zise Ludovic al XIV-lea.

— Sire, inițiativa n-a pornit de la mine — răspunse Fouquet. Ea mi-a fost inspirată de mai mulți ofițeri. Planurile însele au fost întocmite de unul dintre cei mai buni ingineri.

— Numele lui ?

— Domnul du Vallon.

— Domnul du Vallon ? repetă regele. N-am auzit de el. E o greșeală, domnule Colbert — adăugă apoi — că nu cunosc numele oamenilor de talent care cinstesc domnia mea.

Și, rostind această frază, se întoarse către Colbert. Acesta se simțea zdrobit ; sudoarea îi năpădi fruntea, pe buze nu-i veni nici un cuvînt ; era pradă unui chin îngrozitor.

— Vei reține acest nume — îi spuse Ludovic al XIV-lea.

Colbert se înclină, mai alb la față decît manșetele-i de dantelă de Flandra.

Fouquet reluă :

— Zidăriile sînt date cu clei roman, compus de arhitecți, la cererea mea, după meșteșugul celor din vechime.

— Și tunurile ? întrebă Ludovic.

— O, sire, asta privește pe maiestatea voastră ; nu-mi puteam îngădui să pun tunuri la mine, înainte ca maiestatea voastră să-mi fi spus că primește să fie stăpîn acolo.

Ludovic începea să se clatine nehotărît între ura pe care i-o stîrnea acest om atît de puternic și mila pe care i-o făcea celălalt om din fața lui, învinsul, ce i se părea o contrafacere a celui dintîi. Dar conștiința îndatoririi de rege îl îndemnă să treacă peste simțămintele omenești din el. Întinse degetul asupra hîrtiei.

— Aceste planuri te-au costat, fără îndoială, mulți bani pînă au fost întocmite ? zise el.

— Am avut onoarea de a spune cifra maiestății voastre.

— Mai spune-o o dată, am uitat-o.

— Un milion șase sute de mii de livre.

— Un milion șase sute de mii de livre ! Dar ești foarte bogat, domnule Fouquet !

— Maiestatea voastră este bogată, sire — răspunse ministrul — întrucît Belle-Isle îi aparține.

— Da, mulțumesc ; însă oricît aș fi de bogat, domnule Fouquet...

Regele se întrerupse.

— Ei bine, sire ? întrebă marele vistiernic.

— Prevăd momentul cînd îmi vor lipsi banii.

— Vouă, sire ?

— Da, mie.

— Și cînd va fi momentul acela ?

— Mîine, de pildă.

— Rog pe maiestatea voastră să-mi facă cinstea a mă lămuri.

— Fratele meu se căsătorește cu o principesă a Angliei.

— Ei bine, sire ?

— Ei bine, trebuie să-i fac tinerei prințese o primire demnă de o nepoată a lui Henric al IV-lea.

— Nimic mai îndreptățit, sire.

— Pentru asta am nevoie de bani.

— Fără îndoială.

— Și mi-ar trebui...

Ludovic al XIV-lea stătea în cumpănă. Suma pe care voia s-o ceară era tocmai aceea pe care fusese silit să i-o refuze lui Carol al II-lea. Se întoarse spre Colbert pentru ca el să dea lovitura.

— Mi-ar trebui, mîine... — repetă regele uitîndu-se la Colbert.

— Un milion — trînti acesta, încîntat că avea prilejul să se răzbune.

Fouquet îi întoarse spatele intendentului, pentru a-l asculta pe rege. Nu făcu nici o mișcare și așteptă ca regele să repete, sau mai degrabă să murmure :

— Un milion.

— Oh, sire — răspunse cu dispreț Fouquet — un milion ! Ce să facă maiestatea voastră cu un milion ?

— Mi se pare, totuși... — șovăi Ludovic al XIV-lea.

— Atîta se cheltuiește doar la nunta celui mai mic principe din Germania.

— Domnule...

— Maiestatea voastră are nevoie de două milioane cel puțin. Numai caii vor costa cinci sute de mii de livre. Voi

avea cinstea să trimit chiar astă-seară maiestății voastre un milion șase sute de mii de livre.

— Cum — zise regele — un milion șase sute de mii de livre !

— Așteptați, sire — răspunse Fouquet, fără să țină seama de Colbert — știu că lipsesc patru sute de mii de livre. Dar acest domn de la vistierie (și arătă cu degetul, peste umăr, spre Colbert, care se făcu alb ca varul la spatele lui), dar acest domn de la vistierie... are în tezaurul său nouă sute de mii de livre ale mele.

Regele își îndreptă privirea către Colbert.

— Dar... — bîigui acesta.

— Domnul — adăugă Fouquet, continuînd să-i vorbească indirect lui Colbert — domnul a primit acum opt zile un milion șase sute de mii de livre ; a plătit o sută de mii de livre gărzilor, șaptezeci și cinci de mii spitalelor, douăzeci și cinci de mii elveților, o sută treizeci de mii pentru aprovizionări, o mie pentru arme, zece mii pentru cheltuieli mărunte ; nu mă înșel, deci, socotind că au mai rămas nouă sute de mii de livre. Apoi, întorcîndu-se pe jumătate spre Colbert, așa cum face un șef disprețuitor față de subalternul său : Ai grijă, domnule — îi spuse — ca aceste nouă sute de mii de livre să fie vărsate astă-seară, în aur, maiestății sale.

— Dar — zise regele — atunci înseamnă că vom avea două milioane cinci sute de mii de livre.

— Sire, cele cinci sute de mii de livre în plus vor fi banii de buzunar ai alteței sale regale. Ai auzit, domnule Colbert, astă-seară, înainte de ceasurile opt !

Și cu aceste cuvinte, salutîndu-l pe rege foarte respectuos, intendentul superior se retrase de-a-ndaratele și ieși din cabinet, fără să-l cinstească măcar cu o singură privire pe invidiosul căruia, dintr-o dată, îi răsese pe jumătate capul. Colbert, de ciudă, își sfîșie dantela albă de Flandra și își mușcă buzele pînă la sînge.

Fouquet abia păși pragul, că în aceeași clipă camerierul, trecînd pe lîngă el, strigă :

— Un curier din Bretania pentru maiestatea sa !

— Domnul d'Herblay avea dreptate — murmură Fouquet, scoțîndu-și ceasul din buzunar. O oră și cincizeci și cinci de minute. Era tocmai timpul.

VI

D'ARTAGNAN SFÎRŞEŞTE PRIN A CĂPĂTA BREVETUL DE CĂPITAN

Cititorul ştie dinainte pe cine anunţa cameristul cînd vestea sosirea unui mesager din Bretania. Acest mesager putea fi recunoscut fără nici o greutate. Era d'Artagnan, prăfuit de sus pînă jos, cu faţa umflată, cu părul năclăit de sudoare într-un chip dezgustător, cu picioarele înţepenite, încît abia îşi mai putea ridica tălpile ca să păşească de pe o treaptă pe alta, cu pintenii de la cizme plini de sînge. În clipa cînd intra pe uşă, îl zări în prag pe intendentul superior. Fouquet îi aruncă un zîmbet, din treacăt, aceluia care, cu un ceas mai devreme, i-ar fi adus ruina sau moartea. D'Artagnan găsi, în bunătatea lui sufletească şi în nesecata lui tărie trupească, destulă prezenţă de spirit pentru a-şi reaminti frumoasa primire pe care i-o făcuse acest om ; îl salută deci la rîndul lui, mai mult cu bunăvoinţă şi compătimire, decît cu respect. Simţea că-i flutură pe buze acest cuvînt ce fusese zvîrlit de-atîtea ori în faţa ducelui de Guise : „Fugi !" Dar, rostind acest cuvînt, acum, în urechea lui Fouquet, ar fi însemnat să trădeze o cauză ; pronunţînd acest cuvînt în cabinetul regelui şi de faţă cu un camerier, ar fi însemnat să se nenorocească degeaba, fără să fi fost de folos nimănui. D'Artagnan se mulţumi deci să-i răspundă cu un simplu salut ministrului, fără a-i spune nici un cuvînt, şi intră la rege.

În acel moment, suveranul plutea între surprinderea în care îl aruncaseră ultimele cuvinte ale lui Fouquet şi plăcerea de a-l vedea reîntors pe d'Artagnan.

Fără a fi curtean, muşchetarul avea privirea tot atît de sigură şi de ageră, ca şi cum ar fi fost curtean. De cum intră, citi umilinţa sfîşietoare întipărită pe fruntea lui Colbert. Auzi chiar aceste cuvinte pe care i le spunea regele :

— Ah, domnule Colbert, prin urmare ai nouă sute de mii de livre în vistierie ?

Colbert, înăbușit, se înclină fără să răspundă.

Toată această scenă pătrunse în mintea lui d'Artagnan prin ochi și prin urechi, în același timp.

Cel dintîi cuvînt al lui Ludovic al XIV-lea către mușchetarul său, ca și cum ar fi vrut să acopere ceea ce spusese cu o clipă mai înainte, fu un bună ziua plin de bunăvoință. Al doilea îi era adresat lui Colbert, cum că putea să plece. Acesta ieși din cabinetul regelui galben la față și împletindu-se, în timp ce d'Artagnan își răsucea agale sfîrcul mustăților.

— Îmi place să privesc în neorînduiala asta pe unul din slujitorii mei — zise regele, admirînd impunătoarea murdărie a veșmintelor trimisului său.

— În adevăr, sire — răspunse d'Artagnan — am socotit că prezența mea e atît de grabnică la Luvru, încît mi-am îngăduit să mă înfățișez în această ținută înaintea maiestății voastre.

— Îmi aduci, așadar, vești mari, domnule ? întrebă regele zîmbind.

— Sire, iată totul în două cuvinte : Belle-Isle e fortificată ; și foarte bine fortificată ; insula are o centură dublă de ziduri, o cetate, două forturi despărțite ; în port se află trei corăbii înarmate, iar bateriile de coastă nu-și așteaptă decît tunurile.

— Știu toate astea, domnule — răspunse regele.

— Ah, maiestatea voastră știe totul ? făcu mușchetarul cu uimire.

— Am și planul fortificațiilor de la Belle-Isle — adăugă regele.

— Maiestatea voastră are planul ?...

— Iată-l.

— Într-adevăr, sire — bîigui d'Artagnan — acesta este. Am văzut unul la fel și acolo. Fruntea mușchetarului se întunecă. Ah, înțeleg, maiestatea voastră n-a avut încredere numai în mine și a mai trimis pe cineva — rosti el pe un ton plin de mustrare.

— Ce importanță mai are, domnule, modul cum am aflat ceea ce știu, de vreme ce știu totul ?

— Prea bine, sire — vorbi mușchetarul, fără a căuta să-și mai ascundă nemulțumirea. Îmi îngădui numai să spun

maiestății voastre că în cazul acesta nu mai era nevoie să mă pună să gonesc atîta cale, pentru a mă afla în primejdie să-mi zdrobesc de douăzeci de ori oasele, ca să fiu primit la întoarcere cu o astfel de veste. Sire, cînd cineva nu are încredere în oamenii săi ori îi socotește netrebnici, nu se folosește de ei.

Și d'Artagnan, într-o mișcare militărească, izbi cu talpa în podea, făcînd să se scuture pe parchet un nouraș de pulbere de sînge închegat.

Regele îl privea în tăcere, bucurîndu-se în sinea lui de primul său triumf.

— Domnule — spuse apoi după o clipă — nu numai că Belle-Isle mi-e cunoscută, dar Belle-Isle e a mea !

— Prea bine, prea bine, sire ; nu vă mai cer nimic altceva — răspunse d'Artagnan — decît să fiu concediat !

— Cum concediat, domnule ?

— Chiar așa. Sînt prea mîndru ca să mănînc pîinea regelui fără a o cîștiga, sau mai degrabă cîștigînd-o prost. Dați-mi drumul, sire.

— Oh, oh !

— Dați-mi drumul, sau plec singur.

— Te-ai supărat, domnule ?

— Am și de ce, la dracu ! Stau cocoțat în șa treizeci și două de ceasuri, gonesc ziua și noaptea, alerg ca un nebun, ajung aici țeapăn ca un spînzurat, și altul mi-o ia totuși înainte ! Ce mai, sînt un neghiob. Dați-mi drumul sire !

— Domnule d'Artagnan — zise Ludovic al XIV-lea punîndu-și mîna albă pe brațul prăfuit al mușchetarului — ceea ce ți-am spus acum nu poate știrbi cu nimic ceea ce ți-am făgăduit mai înainte. Cuvîntul dat nu se mai retrage ! Și tînărul rege, ducîndu-se drept la masa lui, deschise un sertar și scoase din el o bucată de hîrtie împăturită în patru. Iată-ți brevetul de căpitan de mușchetari. L-ai cîștigat pe merit, domnule d'Artagnan.

D'Artagnan desfăcu nerăbdător hîrtia și o privi de două ori. Nu-i venea să-și creadă ochilor.

— Și acest brevet — adăugă regele — îți este dat nu numai pentru călătoria dumitale la Belle-Isle, dar și pentru curajoasa dumitale faptă din Piața Grevei. Acolo, într-adevăr, m-ai slujit cu toată vitejia.

— Ah, ah! făcu d'Artagnan, fără a putea ori, cu toată stăpînirea de sine, o anumită roșeață ce i se urca în obraji. Și asta o știți, sire?

— Da, o știu.

Regele avea privirea pătrunzătoare și judecata sa nu dădea niciodată greș, cînd era vorba să citească în cugetul cuiva.

— Vrei să spui ceva — îl îndemnă el pe mușchetar — vrei să spui ceva și nu îndrăznești. Haide, vorbește deschis, domnule; știi doar că ți-am spus, odată pentru totdeauna, să n-ai nici o reținere față de mine.

— Ei bine, sire, ceea ce vreau să spun este că mi-ar fi făcut mai multă plăcere dacă aș fi fost numit căpitan de mușchetari pentru că aș fi redus la tăcere o baterie sau pentru că aș fi cucerit un oraș, în fruntea companiei mele, decît pentru a fi ajutat să fie spînzurați doi nenorociți.

— Să fie un adevăr ceea ce spui?

— Dar întreb pe maiestatea voastră: pentru ce m-ar bănui de prefăcătorie?

— Pentru că, dacă te cunosc bine, domnule, nu pot crede că te căiești de a fi tras spada pentru mine.

— Ei bine, aici vă înșelați, sire, și chiar foarte mult. Da, îmi pare rău c-am tras spada atunci, din pricina rezultatelor la care a dus fapta mea; acei bieți oameni care au pierit, sire, nu erau nici dușmanii voștri, nici ai mei, și ei nu se puteau apăra.

Regele păstră un moment de tăcere.

— Dar însoțitorul dumitale, domnule d'Artagnan, se căiește și el?

— Însoțitorul meu?

— Da. Nu erai singur, pe cît mi se pare.

— Singur? Unde?

— În Piața Grevei.

— Nu, sire, nu — răspunse d'Artagnan, roșindu-se la gîndul că regele ar fi putut bănui că el, d'Artagnan, ar voi să culeagă numai pentru sine gloria ce i se cuvenea și lui Raoul. Nu, la dracu! Bine zice maiestatea voastră, aveam un însoțitor, și încă unul foarte brav.

— Un tînăr, nu-i așa?

— Da, sire, un tînăr. Oh, dar se cuvine să aduc laude maiestății voastre pentru că e atît de bine informată și

asupra faptelor şi asupra oamenilor. Domnul Colbert e oare acela care-i face regelui rapoarte atît de amănunţite ?

— Domnul Colbert nu mi-a vorbit decît de bine despre dumneata, domnule d'Artagnan, şi n-ar fi fost ascultat dacă ar fi vorbit altfel.

— Ah, ce fericire !

— Dar el l-a vorbit de bine şi pe acel tînăr.

— Şi pe drept cuvînt — zise muşchetarul.

— În sfîrşit, se pare că acel tînăr e un viteaz — spuse Ludovic al XIV-lea, ca să aţîţe în celălalt un simţămînt pe care el îl lua drept ciudă.

— Un viteaz, da, sire — răspunse d'Artagnan, încîntat, la rîndul lui, de a-i stîrni regelui interesul pentru Raoul.

— Îi ştii cumva numele ?

— Dar cred că...

— Aşadar, îl cunoşti ?

— Da, de aproape douăzeci şi cinci de ani, sire.

— Dar abia are douăzeci şi cinci de ani ! exclamă regele.

— Ei bine, sire, îl cunosc de cînd s-a născut, iată totul.

— Vorbeşti adevărat ?

— Sire — zise d'Artagnan — maiestatea voastră îmi pune întrebări cu o neîncredere ce nu intră în caracterul vostru. Domnul Colbert, care v-a încunoştinţat atît de bine, a uitat oare să vă spună că acest tînăr este fiul celui mai bun prieten al meu ?

— Vicontele de Bragelonne ?

— Da, el însuşi, sire ; vicontele de Bragelonne îl are ca tată pe domnul conte de La Fère, care a contribuit atît de mult la restauraţia regelui Carol al II-lea. Oh, Bragelonne se trage dintr-o rasă de viteji, sire !

— Prin urmare, e fiul acelui senior care a venit la mine, sau mai bine zis care a venit la domnul de Mazarin, din partea regelui Carol al II-lea, pentru a ne oferi alianţa lui ?

— Întocmai.

— Şi spui că acest conte de La Fère e un viteaz ?

— Sire, e un om care a tras spada pentru regele, părintele vostru, de un număr de ori mai mare decît numărul de azi al zilelor preafericitei vieţi a maiestăţii voastre.

De data asta fu rîndul lui Ludovic al XIV-lea să-şi muşte buzele

— Bine, domnule d'Artagnan, bine ! Şi domnul conte de La Fère e prietenul dumitale ?

— Se vor împlini în curînd patruzeci de ani de cînd sîntem prieteni, sire. Maiestatea voastră vede dar că nu-i vorbesc despre lucruri petrecute ieri, alaltăieri.

— Ţi-ar părea bine dacă l-ai revedea pe acest tînăr, domnule d'Artagnan ?

— Aş fi încîntat, sire.

Ludovic bătu într-un talger. Un camerier îşi făcu apariţia.

— Cheamă-l pe domnul de Bragelonne — îi spuse regele.

— Ah, ah ! E aici ? se miră d'Artagnan.

— E de gardă astăzi, la Luvru, împreună cu compania de gentilomi ai domnului de Condé.

Regele abia termină, Raoul se înfăţişă în cabinet. Cînd îl văzu pe d'Artagnan, îi zîmbi cu acel zîmbet fermecător ce nu se întîlneşte decît pe buzele oamenilor tineri.

— Haide, haide — i se adresă d'Artagnan cu familiaritate lui Raoul — regele îngăduie să mă îmbrăţişezi ; dar spune-i mai întîi că-i mulţumeşti.

Raoul se înclină cu atîta graţie, încît regele, căruia toate firile nobile îi erau pe plac atîta vreme cît n-o umbreau pe a sa, admiră această frumuseţe, această forţă şi această modestie.

— Domnule — spuse monarhul adresîndu-se lui Raoul — am cerut domnului prinţ de Condé să aibă bunăvoinţa de a te lăsa să treci în garda mea. Am primit răspunsul său ; începînd deci din această dimineaţă, eşti al meu. Domnul prinţ de Condé e un stăpîn bun ; sper însă că nu vei fi în pierdere, schimbîndu-l.

— Da, da, Raoul, fii liniştit, regele are o inimă minunată — zise d'Artagnan, care cunoştea acum firea lui Ludovic şi se juca oarecum cu amorul lui propriu, pînă la un anumit punct, bineînţeles, respectînd totdeauna convenienţele şi măgulind, chiar atunci cînd părea că ia în derîdere pe cineva.

— Sire — răspunse Bragelonne cu voce blîndă şi plină de farmec, cu acea intonaţie firească şi melodioasă pe care o moştenise de la tatăl său — sire, nu numai din această dimineaţă sînt al maiestăţii voastre.

— Oh, știu asta — zise regele — și vrei să vorbești despre întîmplarea din Piața Grevei. În ziua aceea, într-adevăr, ai fost cu totul al meu, domnule.

— Sire, nici aceea nu este ziua la care mă gîndesc ; nu mi-ar sta bine să amintesc de un serviciu atît de mărunt făcut alături de un om ca domnul d'Artagnan. Vreau să vorbesc de o împrejurare care a făcut epocă în viața mea și care m-a consacrat, de la vîrsta de șaisprezece ani, în serviciul devotat al maiestății voastre.

— Ah, ah ! exclamă regele. Și care este acea împrejurare ? Spune, domnule.

— Iat-o... Cînd am pornit în prima mea campanie, adică atunci cînd am intrat în serviciul domnului prinț de Condé, domnul conte de La Fére m-a condus pînă la Saint-Denis, unde rămășițele pămîntești ale regelui Ludovic al XIII-lea așteptau, pe ultimele trepte ale lăcașului funebru, un urmaș pe care Dumnezeu nu i-l trimite, sper, decît peste mulți ani de zile. Acolo, el m-a pus să jur pe cenușa stăpînilor noștri că voi servi regalitatea, reprezentată prin maiestatea voastră, încarnată de maiestatea voastră, că o voi sluji cu gîndul, cu vorba și cu fapta. Am jurat, iar Dumnezeu și morții mi-au primit jurămîntul. De zece ani, sire, n-am avut, atît de des pe cît aș fi dorit, prilejul să-mi dovedesc credința : sînt un soldat al maiestății voastre, nimic altceva, și chemîndu-mă alături de voi, sire, nu înseamnă că îmi schimb stăpînul, ci îmi schimb numai garnizoana.

Raoul tăcu și se înclină. Dar, deși el sfîrșise, Ludovic al XIV-lea îl asculta încă.

— La dracu ! strigă d'Artagnan. A vorbit frumos, nu-i așa, maiestate ? Bun neam, sire, neam mare !

— Da — murmură regele mișcat, fără a îndrăzni totuși să-și exprime tulburarea, întrucît ea n-avea altă cauză decît prezența unui om înzestrat cu o minunată noblețe. Da, domnule, ai spus adevărul : oriunde te-ai aflat, ai aparținut regelui. Totuși, schimbînd garnizoana, vei găsi, crede-mă, o înălțare în rang de care ești vrednic.

Raoul înțelese că aici se oprea ceea ce regele avea să-i spună lui. Și, cu tactul desăvîrșit ce caracteriza firea sa aleasă, se înclină și ieși.

— Mai ai ceva să-mi comunici, domnule ? întrebă regele după ce rămase singur cu d'Artagnan.

— Da, sire, şi am lăsat anume această veste la urmă fiindcă ea e tristă şi va îmbrăca în doliu regalitatea europeană.

— Dar ce spui, domnule ?

— Sire, trecînd prin Blois, un cuvînt, un cuvînt trist, ecou al palatului, mi-a lovit auzul.

— Într-adevăr, mă înspăimîntaţi, domnule d'Artagnan.

— Sire, acest cuvînt era rostit de un vestitor care purta doliu la braţ.

— Unchiul meu, Gaston de Orléans, te pomeneşti ?

— Sire, şi-a dat ultima suflare.

— Şi nimeni nu mi-a spus ! strigă Ludovic, a cărui susceptibilitate regală vedea o jignire în tăinuirea acestei veşti.

— Oh, nu vă supăraţi, sire ! zise d'Artagnan. Nici un curier din Paris şi nici un curier din lume nu aleargă cu iuteala slujitorului vostru ; curierul de la Blois va ajunge aici abia peste două ceasuri, şi aleargă bine, vă asigur de asta, dat fiind că l-am întîlnit dincolo de Orléans.

— Unchiul meu Gaston ! murmură Ludovic, ducîndu-şi mîna la frunte şi închizînd în aceste trei cuvinte toate amintirile neplăcute pe care puteau să i le trezească ele.

— Eh, da, sire, aşa e — rosti ca un filozof d'Artagnan, răspunzînd gîndului regal — trecutul se duce.

— Ai dreptate, domnule, ai dreptate ; dar ne rămîne, slavă Domnului, viitorul ; şi ne vom strădui să nu-l facem prea posomorît.

— Pentru asta, mă las în seama maiestăţii voastre — zise muşchetarul, înclinîndu-se. Şi acum...

— Da, aşa e, domnule, uitasem cele o sută zece leghe pe care le-ai străbătut. Du-te, domnule, îngrijeşte-te ca unul din cei mai buni soldaţi ai mei, şi cînd vei fi pe deplin odihnit, vino să te pui la dispoziţia mea.

— Sire, de faţă fiind sau în lipsă, sînt totdeauna al maiestăţii voastre !

D'Artagnan se înclină şi ieşi. Apoi, ca şi cum ar fi venit doar de la Fontainebleau [1], începu să cutreiere Luvrul spre a-l întîlni pe Bragelonne.

---

[1] Castel de o mare frumuseţe, aflat în apropierea Parisului.

VII

UN ÎNDRĂGOSTIT ŞI O STĂPÎNĂ

În timp ce la castelul din Blois lumînările ardeau în jurul trupului neînsufleţit al lui Gaston de Orléans, care reprezenta trecutul, în timp ce burghezii din oraş îi întocmeau epitaful, care era departe de a fi un panegiric, în timp ce DOAMNA, văduva moştenitoare, uitînd că în anii tinereţii ei iubise atît de mult acest cadavru înţepenit încît fugise din castelul părintesc ca să-l urmeze, făcea, la douăzeci de paşi de sala funebră, socoteala averii, fără a mai ţine seama de orgoliul rangului, alte socoteli şi alte orgolii se înfruntau în toate celelalte unghere ale castelului unde sălăşluia vreo fiinţă omenească.

Nici dangătul lugubru al clopotelor, nici glasurile tărăgănate ale cîntăreţilor, nici strălucirea făcliilor răsfrîntă în vitralii, nici pregătirile de înmormîntare nu aveau puterea să tulbure două persoane aşezate în dreptul unei ferestre din curtea interioară, fereastră pe care noi o cunoaştem şi care lumina o odaie ce făcea parte din ceea ce se numea pe atunci micile apartamente. De altminteri, o rază jucăuşă de soare, căci soarelui părea că nici nu-i pasă de pierderea pe care o îndura Franţa, o rază de soare, spunem, cădea asupra lor, răscolind mirosmele florilor din apropiere şi însufleţind pînă şi zidurile dimprejur. Aceste două persoane atît de preocupate, nu de moartea ducelui, ci de convorbirea ce se înfiripase între ele cu prilejul acestei morţi, erau o tînără fată şi un june bărbat. Acesta din urmă, un flăcău între douăzeci şi cinci şi douăzeci şi şase de ani cel mult, cu o înfăţişare cînd foarte deschisă, cînd prefăcută, făcînd să-i joace în cap doi ochi mari, umbriţi de nişte gene lungi, era mărunt şi oacheş la chip ; rîdea cu o gură largă, dar împodobită cu dinţi frumoşi, iar bărbia lui ascuţită, care părea să se bucure de o mlădiere pe care natura n-o imprimă de regulă acestei părţi a feţei, se lungea uneori într-un chip foarte drăgăstos către interlocutoarea sa, care, se cuvine s-o spunem, nu se retrăgea totdeauna cu iuţeala pe care cerinţele

unei bune creşteri aveau dreptul să i-o impună. Tînăra fată, pe care o cunoaştem, căci am mai văzut-o o dată la aceeaşi fereastră, în lumina aceluiaşi soare, tînăra fată oferea un amestec ciudat de sensibilitate şi îngîndurare: era fermecătoare cînd rîdea, frumoasă cînd se posomora; totuşi, să ne grăbim a o spune, cel mai adesea era mai degrabă fermecătoare, decît frumoasă.

Cele două persoane păreau a fi atins punctul culminant al unei convorbiri pe jumătate glumeaţă, pe jumătate gravă.

— Haide, domnule Malicorne — spunea tînăra fată — vrei să vorbim, în sfîrşit, serios?

— Crezi că-i uşor, domnişoară Aure — răspunse tînărul — să faci ceea ce-ai vrea, cînd nu poţi face ceea ce ai putea...

— Bun! Iată-l că se încurcă în propriile lui fraze.

— Eu?

— Da, dumneata; hai, renunţă la logica asta de procuror, dragul meu.

— Încă ceva cu neputinţă. Sînt secretar de procuror, domnişoară de Montalais.

— Iar eu sînt domnişoară, domnule Malicorne.

— Vai, o ştiu prea bine, şi mă chinuieşti prin această depărtare; de aceea, nu-ţi voi mai spune nimic.

— Ba nu, nu te chinuiesc; spune-mi ceea ce ai să-mi spui, haide, ţi-o cer!

— Ei bine, mă supun.

— Ah, într-adevăr, ce fericire!

— DOMNUL a murit.

— Ei, poftim veste! Dar de unde vii ca să ne spui asta?

— Vin din Orléans, domnişoară.

— Şi asta-i singura veste pe care o aduci?

— O, nu!... Vin să anunţ că doamna Henriette a Angliei e pe cale de a sosi pentru a se căsători cu fratele maiestăţii sale.

— Într-adevăr, Malicorne, eşti nesuferit cu veştile astea din veacul celălalt! Să ştii, dacă nu te laşi de obiceiul acesta urît de a mă lua peste picior, voi pune să fii dat afară.

— Oh!

— Da, fiindcă mă scoţi din sărite.

— Ei, ei, răbdare, domnişoară.

— Vrei să mă superi cu tot dinadinsul. Şi ştiu de ce te porţi aşa, lasă...

— De ce ? Spune, şi-ţi voi răspunde fără înconjur dacă e adevărat sau nu.

— Ştii că aştept cu nerăbdare răspunsul la rugămintea, pe care am avut nesăbuinţa de a ţi-o face, să pui o vorbă bună ca să fiu domnişoară de onoare, şi nu vrei să-ţi pui în joc trecerea.

— Eu ?

Malicorne coborî pleoapele, îşi încrucişă braţele şi îşi reluă aerul său prefăcut.

— Şi ce trecere ar putea să aibă un biet ajutor de procuror, spune-mi, rogu-te ?

— Tatăl dumitale n-are degeaba un venit de douăzeci de mii de livre, domnule Malicorne.

— Avere de om din provincie, domnişoară de Montalais.

— Tatăl dumitale nu degeaba cunoaşte toate tainele domnului prinţ de Condé.

— Favoare care se mărgineşte la a-i împrumuta bani monseniorului.

— Pe scurt, dumneata însuţi nu eşti degeaba cea mai şireată cutră de provincie.

— Mă măgulești.

— Eu ?

— Da, dumneata.

— Cum asta ?

— Fiindcă în timp ce eu vreau să-ţi arăt că n-am nici un fel de trecere, dumneata mă faci să cred că aş avea una.

— În sfîrşit, ce-i cu rugămintea mea ?

— Ei bine, rugămintea dumitale...

— Voi avea sau nu voi avea răspunsul ?

— Îl vei avea.

— Cînd ?

— Oricînd vei dori.

— Unde e ?

— În buzunarul meu.

— Cum, în buzunarul dumitale ?

— Da.

Şi, într-adevăr, cu un surîs de pişicher, Malicorne scoase din buzunar o scrisoare, pe care Montalais i-o smulse din mînă ca pe o pradă şi o citi dintr-o răsuflare. Pe măsură ce citea, se înseninа la chip.

— Malicorne ! strigă ea după ce termină de citit. Orice s-ar spune, eşti un băiat bun.

— De ce, domnişoară ?

— Fiindcă ai fi putut cere să fii răsplătit pentru acest lucru, şi n-ai făcut-o.

Şi izbucni într-un hohot de rîs, crezînd că astfel îl zăpăceşte pe ajutorul de procuror. Dar Malicorne înfruntă cu bărbăţie atacul.

— Nu înţeleg ce vrei să spui — zise el.

De astă dată, Montalais era aceea care părea încurcată.

— Ţi-am dezvăluit sentimentele mele — continuă Malicorne. Mi-ai spus de trei ori, rîzînd, că nu mă iubeşti ; m-ai sărutat o singură dată, fără să rîzi, şi cu asta mă declar mulţumit, e tot ce-mi trebuie.

— Tot ? făcu mîndra şi cocheta Montalais pe un ton în care se simţea orgoliul rănit.

— Absolut tot, domnişoară — răspunse Malicorne.

— Ah !

Această exclamaţie monosilabică exprima atîta mînie cîtă recunoştinţă ar fi avut dreptul să aştepte tînărul. El clătină liniştit din cap.

— Ascultă, Montalais, să nu mai vorbim despre asta — spuse, fără a se îngriji dacă această familiaritate era sau nu în vederile iubitei sale.

— Pentru ce ?

— Pentru că, de un an de zile de cînd te cunosc, mi-ai fi arătat de douăzeci de ori uşa, dacă nu ţi-aş fi fost pe plac.

— Ei, nu mai spune ! Şi pentru care motiv ţi-aş fi putut arăta uşa ?

— Fiindcă am fost destul de neobrăzat ca s-o merit.

— Oh, asta e adevărat.

— Vezi dar că eşti silită s-o recunoşti — zise Malicorne.

— Domnule Malicorne.

— Să nu ne supărăm ; aşadar, dacă nu m-ai dat afară, nu e fără temei.

— Să nu-ţi închipui cumva că te iubesc ! strigă Montalais.

— Prea bine. Ţi-aş spune chiar că în clipa de faţă sînt sigur că mă urăşti.

— Oh, niciodată n-ai spus ceva mai adevărat !

— Fie. Nici eu nu te pot suferi.

— Ah, iau act !

— Ia. Mă găseşti grosolan şi prost ; eu te găsesc, la rîndul meu, cu glasul înăsprit şi cu faţa slutită de mînie. În clipa aceasta, ai fi în stare să te arunci mai bine pe fereastră, decît să mă laşi să-ţi sărut vîrful degetelor ; iar eu m-aş prăvăli mai curînd din vîrful clopotniţei, decît să-ţi ating poala rochiei. Dar peste cinci minute, dumneata mă vei iubi, iar eu te voi adora. Oh, aşa e !

— Mă îndoiesc.

— Iar eu îţi jur că aşa este !

— Înfumuratule !

— Şi nu e numai atît ; ai nevoie de mine, Aure, iar eu am nevoie de dumneata. Cînd vrei să fii veselă, te fac să rîzi ; cînd îmi place să fiu îndrăgostit, te privesc. Ţi-am adus răspunsul pe care-l doreai la rugămintea de a fi doamnă de onoare ; dumneata îmi vei da numaidecît lucrul pe care-l voi dori.

— Eu ?

— Dumneata ! Dar în clipa de faţă, scumpa mea Aure, îţi declar că nu doresc nimic ; aşa că, fii liniştită.

— Eşti un om odios, Malicorne ; eram pe cale să mă bucur de vestea pe care mi-ai adus-o, dar iată că-mi spulberi orice bucurie.

— Bine, nu-i încă timpul pierdut, te vei bucura după ce voi pleca eu.

— Atunci pleacă, hai...

— Fie ; dar, mai întîi, un sfat...

— Care ?

— Reia-ţi buna dispoziţie ; te urîţeşti cînd faci pe supărata.

— Mojicule !

— Aşa, să ne spunem tot ce gîndim, de vreme ce-am ajuns aici !

— O, Malicorne ! O, inimă plină de răutate !

— O, Montalais ! Fiinţă ingrată !

Şi tînărul se sprijini în coate pe marginea ferestrei.

Montalais luă o carte şi o deschise. Malicorne se ridică, îşi şterse pălăria cu mîneca hainei şi îşi scuturâ cu dosul mîinii vestonul negru. Montalais, prefăcîndu-se că citeşte, îl urmărea cu coada ochiului.

— Bun ! rosti ea furioasă. Iată-l că-şi ia aerul lui respectuos. O să stea bosumflat opt zile de aici încolo.

— Cincisprezece, domnişoară — zise Malicorne, înclinîndu-se.

Montalais îşi ridică asupra lui pumnul strîns.

— Monstrule ! strigă ea. Oh, dacă aş fi bărbat !

— Ce mi-ai face ?

— Te-aş strînge de gît !

— Ah, foarte bine — zise Malicorne — acum mi se pare că încep să doresc ceva.

— Şi ce doreşti, domnule demon ? Să-mi pierd sufletul de furie ?

Malicorne învîrtea respectuos pălăria între degete ; dar deodată lăsă pălăria să-i cadă din mîini, o prinse pe fată de amîndoi umerii, o trase spre el şi-şi apăsă pe buzele ei buzele sale prea învăpăiate pentru un bărbat ce voia să arate că ar fi atît de nepăsător. Aure voi să scoată un ţipăt, dar ţipătul acesta fu înăbuşit în focul sărutării. Întărîtată şi mînioasă, fata îl îmbrînci pe tînăr în zid.

— Bun ! rosti pe un ton filozofic Malicorne. Asta mi-ajunge pentru şase săptămîni. Adio, domnişoară ! Primeşte umilul meu salut !

Şi făcu trei paşi spre uşă.

— Ei bine, nu, nu vei pleca ! strigă Montalais, bătînd din picior. Rămîi, îţi poruncesc !

— Îmi poruncesti, dumneata ?

— Da ; nu sînt eu stăpîna ?

— Pe sufletul şi pe gîndurile mele, da, fără îndoială.

— Frumoasă proprietate, n-am ce zice ! Un suflet slut şi un cap sec.

— Ia seama, Montalais, te cunosc — zise Malicorne. Ai să te îndrăgosteşti de servitorul dumitale.

— Ei bine, da — răspunse ea, agăţîndu-se de gîtul său mai mult cu o nepăsare copilărească, decît cu o voluptoasă delăsare — ei bine, da, căci trebuie să-ţi mulţumesc, la urma urmelor.

— Pentru ce ?

— Pentru serviciul pe care mi l-ai făcut. Nu e oare în joc viitorul meu ?

— Ba şi al meu.

Montalais îl privi ţintă.

— E îngrozitor — zise — că nu pot niciodată să ghicesc dacă vorbeşti serios sau nu.

— Cum nu se poate mai serios ; mă duc la Paris, vei merge şi dumneata, vom merge împreună.

— Atunci, numai pentru asta m-ai ajutat, egoistule ?

— Ce vrei, Aure, nu mă pot lipsi de dumneata.

— Ei bine, într-adevăr,şi eu la fel ; totuşi, trebuie să recunoşti că eşti un suflet rău.

— Aure, scumpa mea Aure, ia seama ! Dacă începi iar cu ocările, ştii ce urmează, şi am să te ador.

Şi, spunînd aceste cuvinte, Malicorne o trase pentru a doua oară pe fată spre el. Dar în aceeaşi clipă se auziră paşi pe scări. Cei doi tineri erau atît de aproape, încît ar fi fost surprinşi unul în braţele celuilalt, dacă Montalais nu l-ar fi repezit dintr-o dată pe Malicorne cu spatele spre uşa ce se deschise tocmai în momentul acela. Un strigăt puternic, urmat de aspre dojeni, răsună numaidecît. Acela care scotea acest strigăt şi rostea acele ameninţări era doamna de Saint-Remy ; nenorocitul de Malicorne o prinsese între perete şi uşa pe care ea abia o întredeschisese.

— Iarăşi haimanaua asta ! ţipă bătrîna femeie. Nu mai scăpăm de el !

— Ah, doamnă — răspunse Malicorne cu o voce plină de respect — au trecut opt zile întregi de cînd n-am mai fost pe aici.

VIII

UNDE APARE DIN NOU ADEVĂRATA EROINĂ A ACESTEI POVESTIRI

În urma doamnei de Saint-Remy urca domnişoara de La Vallière. Ea auzi izbucnirea de mînie maternă şi, ghicindu-i cauza, păşi tremurînd în odaia unde-l zări pe nenorocitul

de Malicorne, a cărui fîstîceală nemaipomenită ar fi înduioşat sau ar fi înveselit pe oricine l-ar fi putut privi cu sînge rece.

Într-adevăr, tînărul se retrăsese repede în dosul unui jilţ înalt, ca pentru a se pune la adăpost de primele atacuri ale doamnei de Saint-Remy ; nu spera s-o poată îndupleca prin cuvinte, căci ei îi turuia gura mai repede decît lui, fără a se mai opri, dar el îşi punea toată nădejdea în elocvenţa gesturilor lui. Bătrîna doamnă însă nu asculta şi nu vedea nimic : de multă vreme, Malicorne era una din antipatiile ei. Totuşi, furia îi era prea mare ca să nu se abată de la Malicorne şi asupra complicei lui. Montalais fu luată la rînd.

— Şi dumneata, domnişoară, şi dumneata îţi închipui oare că nu-i voi vorbi DOAMNEI despre cele ce se petrec la una din domnişoarele ei de onoare ?

— Oh, mamă — se ruga domnişoara de La Vallière — fii bună, iart-o...

— Taci, domnişoară, şi nu te obosi degeaba luînd partea unor persoane nedemne ; ,că o fată cinstită ca dumneata suferă înrîurirea unei pilde rele e fără îndoială un lucru destul de urît, dar să-i mai iei şi apărarea, iată ceea ce nu pot îngădui.

— Nu ştiu, zău, pentru ce sînt tratată atît de aspru — izbucni Montalais, nemaiputîndu-se stăpîni — că doar n-am făcut nici un rău, aşa presupun !

— Dar acest pierde-vară, domnişoară — i-o întoarse doamna de Saint-Remy arătîndu-l pe Malicorne — se află aici ca să facă bine ? Te rog să-mi răspunzi !

— Nici să facă bine, nici să facă rău, doamnă ; a venit să mă vadă, asta-i tot.

— Bine, bine — zise doamna de Saint-Remy. Alteţa sa regală va fi încunoştinţată şi va judeca.

— Oricum — răspunse Montalais — nu văd de ce domnul Malicorne n-ar avea voie să vină aici, de vreme ce gîndurile dumnealui sînt foarte curate.

— Gînduri curate, cu o astfel de mutră ! strigă doamna de Saint-Remy.

— Vă mulţumesc în numele mutrei mele, doamnă — rosti Malicorne.

— Vino, copila mea, vino de-aici — zise doamna de Saint-Remy. Hai să-i spunem DOAMNEI că în clipa cînd ea

își plînge soțul, în clipa cînd noi toți plîngem săvîrșirea unui stăpîn în acest vechi castel de la Blois, sălaș al durerii, mai sînt primprejur oameni care se bucură și petrec.

— Oh ! făcură într-un glas cei doi învinuiți.

— O domnișoară de onoare ! O domnișoară de onoare ! se văicări bătrîna doamnă, ridicîndu-și brațele spre cer.

— Ei bine, de data asta vă înșelați, doamnă — zise Montalais, scoasă din răbdări. Nu mai sînt domnișoară de onoare, a DOAMNEI, cel puțin.

— Renunți la această cinste, domnișoară ? Foarte bine, nu pot decît să aplaud o asemenea hotărîre, și iată c-o aplaud.

— Nu renunț la această cinste, doamnă ; trec în serviciul altcuiva, atîta tot.

— Te duci la burghezi sau la magistrați ? întrebă doamna de Saint-Remy cu dispreț.

— Aflați, doamnă — răspunse Montalais — că nu sînt eu aceea care să slujesc o burgheză sau o soție de magistrat și că, părăsind această biată curte unde lîncezește persoana dumneavoastră, mă voi duce să stau la o curte aproape regală.

— Auzi, auzi ! O curte regală ! rosti doamna de Saint-Remy, străduindu-se să rîdă. O curte regală ! Ce zici de asta, fiica mea ?

Și se întoarse către domnișoara de La Vallière, pe care voia cu tot dinadinsul s-o îndepărteze de Montalais și care, în loc să se supună dorinței doamnei de Saint-Remy, privea cu frumoșii ei ochi împăciuitori cînd spre mama sa, cînd spre Montalais.

— N-am spus o curte regală, doamnă — răspunse Montalais — fiindcă doamna Henriette a Angliei, care va deveni soția alteței sale regale DOMNUL, nu e regină. Am spus aproape regală, și m-am exprimat bine, deoarece ea va fi cumnata regelui.

Dacă un trăsnet ar fi căzut pe castelul de la Blois, n-ar fi uimit-o pe doamna de Saint-Remy așa cum o uimi această ultimă frază rostită de Montalais.

— Ce tot vorbești acolo de alteța sa regală Doamna Henriette ? bîigui bătrîna femeie.

— Spun că voi intra în serviciul ei ca domnișoară de onoare ; asta am spus.

— Ca domnișoară de onoare? exclamară în același timp doamna de Saint-Remy cu deznădejde și domnișoara de La Vallière cu bucurie.

— Da, doamnă, ca domnișoară de onoare.

Bătrîna femeie își lăsă capul în jos, ca și cum lovitura ar fi fost prea puternică pentru ea. Totuși, aproape numaidecît, ridică iarăși fața, pentru a da o ultimă ripostă adversarei sale:

— Oh, oh! zise ea. Multe făgăduieli de acest fel se fac fără nici un temei! Te îmbeți adesea cu speranțe frumoase, pentru ca, la urmă, cînd e vorba ca aceste făgăduieli să fie împlinite, ca aceste speranțe să fie înfăptuite, te trezești că toate așteptările pe care te bizuiai se destramă ca fumul.

— O, doamnă, trecerea de care se bucură ocrotitorul meu nu poate fi pusă la îndoială, și făgăduielile lui sînt ca și fapte împlinite.

— Și acest ocrotitor atît de puternic aș fi prea curioasă dacă aș vrea să-i aflu numele?

— O, Doamne, nu! E domnul de aici — răspunse Montalais, arătînd spre Malicorne, care, în tot timpul acestei scene, își păstrase cel mai netulburat sînge rece și cea mai hazlie demnitate.

— Dumnealui! strigă doamna de Saint-Remy cu o explozie de hohote. Dumnealui e sprijinitorul dumitale! Omul a cărui trecere nu poate fi pusă la îndoială, ale cărui făgăduințe sînt ca și fapte împlinite este domnul Malicorne!

Malicorne făcu o plecăciune. Cît despre Montalais, drept orice răspuns, ea scoase hîrtia din buzunar și i-o arătă bătrînei doamne.

— Iată brevetul — spuse.

Asta le puse vîrf la toate. De îndată ce-și aruncă privirea peste binecuvîntatul pergament, bătrîna doamnă își încrucișă brațele, o nedefinită expresie de invidie și deznădejde îi împietri obrazul și trebui să se așeze pe un scaun ca să nu leșine. Montalais nu era însă atît de rea pentru a se bucura peste măsură de victoria ei și pentru a-și copleși dușmanul, mai ales cînd acest dușman era mama prietenei sale; se bucură, dar nu sări în sus de fericire că învinsese. Malicorne, în schimb, fu mai puțin generos; el își luă aere de nobil în jilțul său, întinzîndu-și picioarele cu o familiaritate care, cu două ceasuri mai înainte, i-ar fi atras lovituri de baston.

— Domnișoară de onoare la tînăra DOAMNĂ ! murmură doamna de Saint-Remy, încă nevenindu-i să creadă.

— Da, doamnă, și, culmea, datorită sprijinului domnului Malicorne !

— De necrezut ! repetă bătrîna doamnă. Nu-i așa, Louise, că e de necrezut ?

Dar Louise nu răspunse ; stătea cu capul în jos, îngîndurată, aproape mîhnită. Își duse gingaș mîna la frunte și oftă.

— Și, mă rog, domnule — spuse deodată doamna de Saint-Remy — cum ai făcut de-ai obținut această însărcinare ?

— Am cerut-o, doamnă.

— Cui ?

— Unuia din prietenii mei.

— Ai dumneata prieteni cu atîta trecere la curte, încît să-ți poată îndeplini o asemenea cerere ?

— Doamne, așa se pare.

— Și se poate ști numele acestor prieteni ?

— N-am spus că aș avea mai mulți prieteni, doamnă, am spus un prieten.

— Și cum se numește acest prieten ?

— La naiba, prea multe vreți să știți, doamnă ! Cînd ai un prieten atît de puternic ca al meu, nu-l dai în vileag cu una cu două, ca să ți-l fure te miri cine.

— Ai dreptate, domnule, să nu-i spui numele, căci mă tem că ți-ar fi greu să-l născocești.

— În tot cazul — interveni Montalais — dacă prietenul nu există, brevetul există, și asta lămurește totul.

— Atunci — zise doamna de Saint-Remy cu zîmbetul grațios al pisicii care vrea să zgîrie — atunci înseamnă că, adineauri, cînd l-am găsit pe domnul la dumneata...

— Ei bine ?

— Îți aducea brevetul.

— Chiar așa e, doamnă, ați ghicit.

— În cazul acesta, totul e foarte cuviincios.

— Cred și eu, doamnă.

— Și am greșit, pe cît se pare, făcîndu-ți aspre mustrări, domnișoară.

— Foarte mult, doamnă ; dar sînt așa de obișnuită cu mustrările dumneavoastră, încît vi le iert.

— Dacă-i așa, să mergem, Louise ; nu ne rămîne decît să ne retragem. M-auzi ?

— Doamnă — rosti La Vallière tresărind — ai spus ceva ?

— Dar nu m-ai auzit, copila mea ?

— Nu, doamnă, mă gîndeam.

— La ce ?

— La o mie de lucruri.

— Sper că nu ești supărată pe mine, Louise ! zise Montalais, strîngîndu-i mîna.

— Dar pentru ce aș fi supărată pe tine, scumpa mea Aure ? răspunse tînăra fată cu glasul ei dulce ca un cîntec.

— Doamne — adăugă doamna de Saint-Remy — chiar dacă ar fi puțin supărată pe dumneata, biata copilă, ar avea și de ce.

— Dar pentru ce, Doamne sfinte, să se supere pe mine ?

— Mi se pare că e de familie tot atît de bună și e tot atît de frumoasă ca și dumneata.

— Mamă ! strigă Louise.

— De o sută de ori mai frumoasă, doamnă, da ; dintr-o familie mai bună, însă, nu ; dar asta nu-mi spune de loc pentru ce ar fi Louise supărată pe mine.

— Crezi oare că e o plăcere pentru ea să se înmormînteze la Blois, în timp ce dumneata vei străluci la Paris ?

— Dar, doamnă, nu eu sînt aceea care o împiedică pe Louise de a mă urma la Paris ; dimpotrivă, aș fi foarte fericită să vină și ea acolo.

— Numai că domnul Malicorne, care e atotputernic la curte...

— Ce să-i faci, doamnă — rosti Malicorne — fiecare cum poate pe această biată lume.

— Malicorne ! îi strigă Montalais. Apoi, aplecîndu-se către tînăr : Ține-o de vorbă pe doamna de Saint-Remy, fie certîndu-te, fie împăcîndu-te cu ea ; trebuie să-i vorbesc Louisei.

Și o caldă strîngere de mînă îl răsplăti în aceeași clipă pe Malicorne pentru supunerea de care avea să dea dovadă. Malicorne se apropie îmbufnat de doamna de Saint-Remy, în timp ce Montalais îi șoptea prietenei sale, cuprinzînd-o cu brațul pe după gît :

— Ce ai, spune ? E adevărat că n-ai să mă mai iubești fiindcă voi străluci acolo, așa cum zice mama ta ?

— Oh, nu ! răspunse tînăra fată, abia stăpînindu-şi lacrimile. Dimpotrivă, mă bucur de norocul tău.

— Te bucuri ! Şi eşti gata să plîngi.

— Plîngi oare numai de invidie ?

— Ah, da, înţeleg, mă duc la Paris, şi acest cuvînt, Paris, îţi reaminteşte de un anume cavaler.

— Aure !

— Un anume cavaler care se afla cîndva la Blois, iar astăzi se află la Paris.

— Nu ştiu, în adevăr, ce am, dar simt că mă înăbuş.

— Atunci plîngi, dacă nu poţi să-mi zîmbeşti.

Louise îşi ridică faţa atît de frumoasă, pe care lacrimile, picurînd una cîte una, o iluminau ca nişte diamante.

— Haide, mărturiseşte — zise Montalais.

— Ce vrei să mărturisesc ?

— Pricina care te face să plîngi ; nimeni nu plînge fără motiv. Sînt prietena ta ; tot ceea ce vrei să fac, voi face. Malicorne e mai puternic decît s-ar crede, să ştii ! Vrei să vii la Paris ?

— Vai ! oftă Louise.

— Vrei să vii la Paris ?

— Să rămîn singură aici, în acest castel mohorît, eu care mă obişnuisem să-ţi ascult cîntecele, să-ţi strîng mîna, să alerg cu tine prin parc ! Oh, cît o să-mi fie de urît, ce repede am să mor !

— Vrei să vii la Paris ?

Louise oftă din nou.

— Nu vrei să-mi răspunzi, prin urmare.

— Dar ce să-ţi răspund ?

— Da sau nu ; nu-i atît de greu, mi se pare.

— Oh, tu eşti fericită, Montalais !

— Spune, asta înseamnă că ai vrea să fii în locul meu ?

Louise tăcu.

— Mică încăpăţînată ! rosti Montalais. S-a mai văzut oare vreodată ca cineva să se ascundă de prietena ei ? Haide, mărturiseşte că ai vrea să vii la Paris, mărturiseşte că mori de dorul de a-l revedea pe Raoul !

— Nu pot să mărturisesc asta.

— Şi rău faci.

— De ce ?

— Pentru că... vezi acest brevet ?

— Firește că-l văd.
— Ei bine, aș putea face să ai unul la fel.
— Prin cine ?
— Prin Malicorne.
— Aure, vorbești adevărat ? Ar fi cu putință ?
— Doamne, Malicorne e aici ; ceea ce a făcut pentru mine, va trebui să facă și pentru tine.

Malicorne auzi rostindu-se de două ori numele lui ; fu încîntat că avea prilejul să scape de doamna Saint-Remy și se întoarse numaidecît către ele.

— Ce s-a întîmplat, domnișoară ?
— Vino încoace, Malicorne — făcu Montalais cu un gest poruncitor.

Malicorne se supuse.

— Un brevet la fel — zise Montalais.
— Cum adică ?
— Un brevet la fel cu ăsta ! E limpede ?
— Dar...
— Îmi trebuie !
— Oh, oh, îți trebuie ?
— Da.
— E cu neputință, nu-i așa, domnule Malicorne ? zise Louise cu glasul ei dulce.
— Doamne ! Dacă e pentru dumneata, domnișoară...
— Pentru mine. Da, domnule Malicorne, va fi pentru mine.
— Și dacă domnișoara de Montalais îl cere o dată cu dumneata...
— Domnișoara de Montalais nu-l cere, ți-l ordonă !
— Ei bine, voi căuta să mă supun, domnișoară.
— Și vei face să fie numită ?
— Vom încerca.
— Fără răspunsuri în doi peri. Louise de La Vallière va fi domnișoară de onoare a doamnei Henriette pînă în opt zile.
— Ce grăbită ești !
— Pînă în opt zile ; dacă nu...
— Ei bine ?
— Îl vei lua și pe al meu înapoi, domnule Malicorne ; nu-mi părăsesc prietena.

— Scumpă Montalais !

— Prea bine, păstrează-ţi brevetul ; domnişoara de La Vallière va fi domnişoară de onoare.

— Adevărat ?

— Adevărat.

— Aşadar, pot nădăjdui că voi merge la Paris ?

— Te poţi bizui pe mine.

— Oh, domnule Malicorne, cîtă recunoştinţă ! strigă Louise împreunîndu-şi mîinile şi sărind în sus de bucurie.

— Mică prefăcută ! zîmbi Montalais. Încearcă de a mă mai face să cred că nu eşti îndrăgostită de Raoul.

Louise se înroşi ca trandafirul de mai ; dar în loc să răspundă, se duse s-o îmbrăţişeze pe mama sa.

— Domnul Malicorne e un prinţ deghizat ! zise bătrîna doamnă. Totul îi stă în putinţă.

— Vreţi să fiţi şi dumneavoastră domnişoară de onoare ? o întrebă Malicorne pe doamna de Saint-Remy. Atîta timp cît pot, să numesc barem pe toată lumea !

Şi, cu acestea, ieşi, lăsînd-o pe biata doamnă despotcovită, cum ar spune Tallemant des Réaux [1].

— Fie ce-o fi ! murmură Malicorne coborînd scara. Treaba asta o să mă coste încă o mie de livre, dar n-am încotro ; prietenul meu Manicamp nu face nimic pe degeaba.

IX

MALICORNE ŞI MANICAMP

Introducerea acestor două noi personaje în istorisirea de faţă şi misterioasa lor asemănare de nume şi de simţăminte merită oarecare atenţie din partea povestitorului, cît şi a

[1] Scriitor francez din secolul al XVII-lea, autorul unor „Istorioare" în care povesteşte, cu maliţiozitate sau chiar cinism, mici întîmplări petrecute la curte sau în societatea timpului său.

cititorului. Vom căuta deci să dăm cîteva amănunte despre domnul Malicorne și despre domnul Manicamp.

Malicorne, se știe, fusese de curînd la Orléans ca să capete brevetul acela pentru domnișoara de Montalais, iar sosirea lui făcuse o mare vîlvă la castelul din Blois. Și asta pentru că la Orléans se afla în vremea aceea domnul de Manicamp. Ciudat personaj mai era și acest domn de Manicamp ! Băiat cu mult spirit, totdeauna fără un ban, totdeauna la ananghie, cu toate că se înfrupta după voie din punga domnului conte de Guiche, una dintre cele mai bine garnisite pungi ale epocii. Și asta pentru că domnul conte de Guiche copilărise împreună cu domnul de Manicamp, biet boiernaș vasal, născut din neamul Grammont. Și pentru că, în sfîrșit, domnul de Manicamp, cu spiritul lui ager, își crease un venit în bogata familie a mareșalului.

Încă din copilărie, dintr-un calcul foarte bine întocmit pentru vîrsta lui își împrumutase numele și tăcerea tuturor năbuniilor contelui de Guiche. Nobilul său prieten șterpelea o fructă adusă pentru doamna mareșal, spărgea o oglindă, scotea ochiul unui cîine, de Manicamp era totdeauna gata să ia asupră-și crima și primea pedeapsa cuvenită, care nu era mai puțin aspră pentru faptul că se abătea asupra unui nevinovat. În schimb, acest sistem de abnegație îi era răsplătit. În loc să umble în hainele sărăcăcioase din care situația părintească îi făcuse un fel de lege, putea să apară strălucitor, mîndru, ca un tînăr senior cu un venit de cincizeci de mii de livre. Asta nu înseamnă că avea un caracter josnic sau că era un spirit ploconit ; nu, era filozof, sau mai degrabă arăta acea nepăsare, moliciune și visare ce fac pe un om să treacă peste orice simțămînt al ierarhiilor lumești. Singura lui ambiție era să cheltuiască repede și cît mai mulți bani. Dar, sub acest raport, domnul de Manicamp era un sac fără fund. De trei sau patru ori pe an, cu regularitate, îl sleia de bani pe contele de Guiche, și cînd vedea că acesta este cu adevărat, sleit, întorcîndu-și buzunarele și punga pe dos și spunînd că i-ar trebui cel puțin cincisprezece zile pînă cînd dărnicia părintească să-i umple din nou punga și buzunarele, de Manicamp pierdea orice vlagă, se culca, stătea lungit în pat, nu mai mînca nimic și vindea frumoasele lui veșminte sub motiv că, stînd culcat în pat, nu mai are nevoie

de ele. În timpul acestei amorțiri a trupului și a spiritului, punga contelui de Guiche se umplea iarăși și, odată plină, se revărsa în cea a lui de Manicamp, care își cumpăra alte haine noi, se dichisea încă o dată și reîncepea aceeași viață de mai înainte. Această manie de a-și vinde hainele noi pe un sfert din prețul lor adevărat îl făcuse pe eroul nostru de pomină în Orléans, oraș unde, ne-am simți foarte încurcați să spunem de ce, venea să-și petreacă, de obicei, zilele lui de pocăință. Toți stricații provinciali, toți neisprăviții cu șase sute de livre pe an se repezeau să culeagă firimiturile îndestulării sale. Printre admiratorii acelor strălucite costume se distingea amicul nostru Malicorne, fiul unui sindic [1] al orașului, de la care domnul prinț de Condé, totdeauna strîmtorat, ca orice Condé, împrumuta adesea bani cu camătă mare. Domnul Malicorne ținea cheile de la lada cu bani a părinților săi. Vrem să spunem că, în acele timpuri de moralitate ușoară, el își agonisea, de partea lui, urmînd exemplul tatălui și dînd bani cu camătă pe termene scurte, un venit de o mie opt sute de livre, fără a mai pune la socoteală alte șase sute de livre ce proveneau de la generozitatea sindicului, astfel încît Malicorne tînărul era regele rafinaților din Orléans, dispunînd de două mii patru sute de livre, pe care le putea mînui, cheltui, risipi în tot felul de nebunii. Dar, spre deosebire de Manicamp, Malicorne era nemaipomenit de ambițios. Iubea din ambiție, arunca banii din ambiție, s-ar fi putut ruina din ambiție.

Malicorne se hotărîse să parvină cu orice preț ; și pentru asta, fără a ține seama de nimic, își alesese o iubită și un prieten. Iubita, domnișoara de Montalais, era crudă cu el în privința desfătărilor dragostei, dar era o fată de neam nobil, și asta îi era de ajuns lui Malicorne. Prietenul nu ținea la prietenie, dar era favoritul contelui de Guiche, prieten el însuși cu DOMNUL, fratele regelui, și asta îi era de ajuns lui Malicorne. În schimb, la capitolul cheltuielilor, domnișoara de Montalais îl costa pe an — panglici, mănuși și dulciuri — o mie de livre. De Manicamp îl costa — bani dați cu împrumut și nerestituiți — de la o mie două sute la o mie cinci sute de livre pe an. Așa încît lui Malicorne

[1] Cel ales pentru a se îngriji de interesele unei grupări al cărui membru era.

nu-i mai rămînea nimic. A, ba nu, ne înşelăm : îi mai rămînea lada cu bani a tatălui său. Şi căuta să se folosească de ea printr-un procedeu asupra căruia păstra cea mai mare taină şi care consta din a-şi însuşi singur, din banii părinteşti, suma necesară pe vreo şase ani înainte, adică circa cincisprezece mii de livre, jurîndu-se, bineînţeles faţă de el însuşi, de a pune la loc această datorie de îndată ce se va ivi prilejul. Prilejul trebuia să fie primirea unei frumoase însărcinări pe lîngă curtea DOMNULUI, atunci cînd această curte se va alcătui cu prilejul căsătoriei Prinţului. Această vreme sosise, într-adevăr, şi curtea DOMNULUI începea să fie înjghebată. O atribuţie bună pe lîngă un prinţ de sînge, primită prin girul şi recomandarea unui prieten de rangul contelui de Guiche, însemna cel puţin douăsprezece mii de livre pe an, şi, punînd în practică sistemul pe care-l adoptase Malicorne de a-şi spori veniturile, douăsprezece mii de livre se puteau urca uşor la douăzeci de mii. Pe urmă, odată intrat în această atribuţie, Malicorne se va însura cu domnişoara de Montalais ; domnişoara de Montalais, aparţinînd unei familii în care nobleţea se transmitea prin pîntec, nu numai că avea să fie dotată, dar îl va înnobila şi pe Malicorne. Dar pentru ca domnişoara de Montalais, care nu avea prea multă avere, deşi era singură la părinţi, să poată fi înzestrată convenabil, trebuia să aparţină unei principese pe atît de largă la mînă, pe cît de avară era DOAMNA, văduva moştenitoare. Şi pentru ca soţia să nu fie cu nimic mai prejos decît soţul, situaţie ce ar prezenta mari neajunsuri, mai cu seamă cînd e vorba de nişte caractere cum erau cele ale viitorilor căsătoriţi, Malicorne se gîndi să facă din însăşi curtea DOMNULUI, fratele regelui, punctul central al unirii lor. Montalais va fi domnişoară de onoare a DOAMNEI, iar Malicorne va fi ofiţer al DOMNULUI. De unde se vede că planul pornea dintr-un cap chibzuit şi că purcese a fi adus la îndeplinire cu multă hotărîre. Malicorne îl rugase pe Manicamp să-i ceară contelui de Guiche un brevet de domnişoară de onoare. Iar contele de Guiche îi ceruse acest brevet DOMNULUI, care îl şi semnase fără şovăire.

Planul acesta chibzuit al lui Malicorne, căci e de la sine înţeles că socotelile unui spirit atît de activ ca al său nu se mărgineau numai la prezent, ci se întindeau şi în viitor, planul lui Malicorne, spunem, era următorul :

Să facă să intre în serviciul doamnei Henriette o femeie îndatorată lui, spirituală, tînără, frumoasă şi pricepută la intrigi ; să afle, cu ajutorul acestei femei, toate tainele femeieşti ale acestei tinere căsnicii, în timp ce el, Malicorne, şi prietenul său Manicamp vor afla, la rîndul lor, toate misterele bărbăteşti ale tinerilor căsătoriţi. Numai folosind astfel de mijloace se poate ajunge la o avere frumoasă şi totodată înjghebată într-un timp scurt.

Malicorne era un nume de rînd, iar cel care-l purta avea prea mult spirit ca să-şi ascundă acest adevăr ; dar îşi va cumpăra o proprietate şi atunci Malicorne *de* ceva, sau chiar Malicorne scurt va suna foarte nobil în ureche. Şi n-ar fi cu totul nefiresc să se poată găsi numelui de Malicorne o obîrşie dintre cele mai aristocratice. Într-adevăr, n-ar putea, oare, să coboare din vreun domeniu unde un taur cu mari coarne ucigătoare va fi pricinuit cîndva o năpastă cuiva şi va fi botezat pămîntul acela cu sîngele pe care-l va fi făcut să curgă acolo ?

Firește, acest plan era înţesat de multe greutăţi ; dar cea mai mare dintre toate era domnişoara de Montalais însăşi. Capricioasă, nestatornică, bănuitoare, nechibzuită, uşuratică, pretenţioasă, fecioară înarmată cu gheare, Erigonă [1] mînjită cu suc de struguri, ea răsturna uneori, cu o singură mişcare a degetelor sale albe sau cu o singură suflare a buzelor ei zîmbitoare, edificiul pe care răbdarea lui Malicorne se străduise să-l înalţe în decurs de o lună.

Lăsînd la o parte dragostea, Malicorne era fericit ;însă această dragoste, pe care nu se putea împiedica să n-o resimtă, el avea tăria de a şi-o ascunde cu grijă, încredinţat că la cea mai mică slăbire a legăturilor prin care ţinea strîns acest Proteu [2] feminin, demonul îl va trînti la pămînt şi-şi va bate fără cruţare joc de dînsul. Îşi umilea iubita,

---

[1] Fiica lui Icarios, regele Aticei, care, desperată de pierderea tatălui său — omorît de locuitori ca pedeapsă pentru faptul de a-i fi îmbătat — s-a spînzurat pe mormîntul lui.

[2] Zeu marin, care primise de la tatăl său, Neptun, darul profeţiei. Dar cum refuza adesea de a vorbi şi cum cei din jur îl sileau prea mult să le răspundă la întrebări, Proteu, ca să scape de ei, îşi schimba adesea înfăţişarea. De aici, înţelesul general de om care îşi schimbă mereu părerile, comportarea etc.

dispreţuind-o. Arzînd de patimă atunci cînd ea se apropia de el plină de ispite, cunoştea arta de a rămîne rece ca gheaţa, de teamă că, de îndată ce-ar întinde braţele s-o cuprindă, fata ar rupe-o la fugă, rîzîndu-i în nas.

În ceea ce-o privea, Montalais credea că nu-l iubeşte pe Malicorne, şi, cu totul dimpotrivă, îl iubea. Dar Malicorne repeta faţă de ea atît de des reproşurile că este nepăsătoare, încît fata sfîrşea de multe ori prin a crede că acesta era adevărul, şi atunci îşi spunea că-l urăşte. Iar de voia să-l cucerească prin cochetărie, Malicorne devenea şi mai mofturos decît ea. Dar ceea ce o făcea pe Montalais să ţină la Malicorne într-un chip ce n-o mai putea despărţi de el era că Malicorne venea mereu încărcat de veşti proaspete de la curte şi din oraş, că el aducea de fiecare dată la Blois o modă, o taină, un parfum, că nu cerea niciodată o întîlnire, ba, dimpotrivă, se lăsa rugat să primească un favor, după care lui îi crăpa totdeauna buza. La rîndul ei, Montalais nu era zgîrcită cu veştile. Prin ea, Malicorne ştia tot ce se petrecea la DOAMNA, văduva moştenitoare, şi îi povestea lui Manicamp întîmplări care te făceau să mori de rîs, iar acesta, leneş cum era, i le ducea pregătite de-a gata contelui de Guiche, care le împărtăşea apoi DOMNULUI.

Iată, pe scurt, care era urzeala micilor interese şi a micilor conspiraţii ce făceau legătura între Blois şi Orléans, şi între Orléans şi Paris, şi care aveau s-o aducă în acest din urmă oraş, unde va stîrni o adevărată revoluţie, pe biata domnişoară de La Vallière, care nici pe departe nu bănuia, în clipa cînd se întorcea din camera de sus, bucuroasă, la braţul mamei sale, viitorul ciudat căruia îi era hărăzită.

Cît despre cumsecadele Malicorne, vrem să-l numim pe sindicul din Orléans, el vedea tot atît de puţin limpede în prezent, pe cît vedeau ceilalţi în viitor, şi nici prin cap nu-i trecea, în timp ce se plimba singur, în fiecare zi, între ceasurile trei şi cinci, după ce lua masa, prin piaţa Sfînta Caterina, îmbrăcat în haina lui cenuşie, croită pe vremea lui Ludovic al XIII-lea, şi cu papucii lui de postav legaţi cu ciucuri mari, că el era acela care plătea toate hohotele de rîs, toate sărutările fugare, toate şuşotelile, toată risipa de panglici şi toată zămislirea de planuri ce formau un lanţ neîntrerupt de patruzeci şi cinci de leghe de la castelul din Blois pînă la Palatul Regal.

X

MANICAMP ŞI MALICORNE

Aşadar, Malicorne plecă, după cum am spus, şi se duse să-l caute pe prietenul său Manicamp, retras în momentul acela la Orléans. Era tocmai în perioada cînd acest tînăr senior umbla să-şi vîndă ultimul costum mai curăţel ce-i mai rămăsese la îndemînă. Cu cincisprezece zile mai înainte obţinuse de la contele de Guiche o sută de pistoli, singurii bani cu care putea porni la drum, pentru a se duce s-o întîmpine pe DOAMNA, care avea să sosească la Le Havre. Cu trei zile mai înainte smulsese şi de la Malicorne cincizeci de pistoli, preţul brevetului obţinut pentru Montalais. Acum, deci, nu mai avea de unde să ciupească nimic, epuizîndu-şi toate resursele, şi nu-i rămînea decît să-şi vîndă frumosul costum de stofă şi mătase, brodat şi cusut cu aur, care stîrnise admiraţia întregii curţi. Dar, pentru a fi în măsură să vîndă acest costum, ultimul ce-i mai rămăsese, după cum am fost siliţi să-i destăinuim cititorului, Manicamp a trebuit să se culce iarăşi în patul său. Nici foc în casă, nici bani de buzunar, nici bani pentru plimbare, nimic altceva decît somnul, care trebuia să-i ţină loc şi de mîncare, şi de petreceri, şi de baluri. S-a spus : „Dormitul ţine loc de mîncare", dar nu s-a spus niciodată : „Cine doarme, petrece", sau : „Cine doarme, dansează". Manicamp, redus la neputinţa de a nu mai petrece şi de a nu mai dansa de opt zile cel puţin, era deci foarte posomorît. Aştepta un cămătar şi-l văzu intrînd pe Malicorne. Un strigăt de deznădejde îi scăpă de pe buze.

— Cum — zise el cu un ton pe care nimic nu l-ar putea reda — iar dumneata, prietene ?

— Bun, mă primeşti frumos — răspunse Malicorne.

— Ah, numai că aşteptam nişte bani, şi, în loc de bani, vii dumneata.

— Şi dacă ţi-aş aduce eu nişte bani ?

— O, atunci e cu totul altceva ! Fii binevenit, dragă prietene.

Şi întinse mîna, nu spre palma lui Malicorne, ci spre punga lui. Malicorne se făcu însă că nu bagă de seamă şi-i dădu mîna.

— Şi banii ? murmură Manicamp.

— Dragul meu, dacă vrei să-i capeţi, cîştigă-i.

— Dar ce trebuie să fac pentru asta ?

— La naiba, să-i cîştigi !

— În ce fel ?

— O, e greu, te previn !

— La dracu !

— Trebuie să te dai jos din pat şi să te duci să-l cauţi numaidecît pe domnul conte de Guiche.

— Să mă scol din pat ? murmură Manicamp, întinzîndu-se cu adîncă plăcere în aşternut. O, asta nu !

— Ţi-ai vîndut toate costumele ?

— Nu, mi-a mai rămas unul, cel mai frumos chiar ; dar aştept cumpărător.

— Şi încălţămintea ?

— Mi se pare că se vede colo, pe scaunul acela.

— Ei bine, fiindcă ţi-au mai rămas nişte ghete şi o haină, încalţă-le pe unele, îmbrac-o pe cealaltă, pune şaua pe un cal şi porneşte-o la drum.

— Nici nu mă gîndesc.

— Şi de ce, mă rog ?

— La naiba, nu ştii că domnul de Guiche se află la Étampes ?

— O, eu îl credeam la Paris ; dacă-i aşa, nu ai de făcut decît cincisprezece leghe, în loc de treizeci.

— Eşti drăguţ ! Dacă voi face cincisprezece leghe cu costumul meu, nu va mai fi de îmbrăcat, şi în loc să-l vînd cu treizeci de pistoli, voi fi silit să-l dau pe cincisprezece.

— Dă-l pe cît vrei, dar mie îmi trebuie încă un brevet de domnişoară de onoare.

— Ce spui ! Pentru cine ? Montalais a ta este în dublu exemplar ?

— Răutate ce eşti ! Dumneata eşti aşa. Dumneata înghiţi două averi : pe a mea şi pe a domnului conte de Guiche.

— Ai putea să spui mai bine pe a domnului de Guiche şi pe a dumitale.

— Aşa e, fiecăruia după rangul său ; dar să mă întorc la brevetul meu.

— O să fie greu.

— Dovedește-mi pentru ce.

— Dragă prietene, nu vor fi în totul decît douăsprezece domnișoare de onoare pe lîngă DOAMNA ; am căpătat o dată pentru dumneata ceea ce o mie două sute de femei încearcă să capete, și pentru asta a fost nevoie de o diplomație întreagă...

— Da, știu că a trebuit să dai o bătălie mare, dragă prietene.

— Așa sînt afacerile — zise Manicamp.

— Cui i-o spui ? De aceea, cînd voi fi rege, îți făgăduiesc un lucru.

— Care ? Că ai să te numești Malicorne I ?

— Nu, că am să te fac intendentul meu superior ; dar deocamdată nu despre asta e vorba.

— Din păcate !

— E vorba să-mi faci rost de un al doilea brevet de domnișoară de onoare.

— Dragă prietene, de mi-ai făgădui cerul cu stelele toate, nu m-ai face să mă dau jos din patul meu acum.

Malicorne își sună buzunarul.

— Am aici douăzeci de pistoli — zise el.

— Și ce vrei să fac cu douăzeci de pistoli, Maică Precistă ?

— Eh — rosti Malicorne puțin îmbufnat — fie și numai spre a-i adăuga la ceilalți cinci sute pe care mi-i datorezi !

— Așa da, ai dreptate — încuviință Manicamp, întinzînd din nou mîna — sub acest unghi de vedere pot să-i primesc. Dă-i încoace !

— O clipă, la naiba ! Nu e vorba numai să întinzi mîna. Dacă îți dau acești douăzeci de pistoli, voi avea brevetul ?

— Fără îndoială.

— Repede ?

— Chiar astăzi.

— Oh, ia seama, domnule Manicamp ! Îți iei o sarcină prea mare, și eu nu-ți cer atît de mult. Treizeci de leghe într-o singură zi nu-i puțin ; ai să te omori.

— Pentru a îndatora un prieten, nimic nu mi se pare cu neputință.

— Ești un om viteaz.

— Unde-s cei douăzeci de pistoli ?

— Iată-i — făcu Malicorne, arătîndu-i.

— Bine.

— Dar, scumpe domnule Manicamp, numai caii de poştă au să te coste banii ăştia.

— Lasă, n-avea grijă de asta.

— Iartă-mă.

— Cincisprezece leghe de aici pînă la Étampes...

— Patrusprezece.

— Fie ; patrusprezece leghe fac şapte poşte ; o livră pentru • poştă înseamnă şapte livre ; alte şapte livre pentru surugiu fac patrusprezece ; tot atîtea pentru întoarcere, se ridică la douăzeci şi opt ; dormitul şi mîncatul încă pe atîta ; toată distracţia asta te va costa aproape şaizeci de livre.

Manicamp se întinse ca un şarpe în patul lui şi, îndreptîndu-şi ochii mari către Malicorne, zise :

— Ai dreptate, nu mă voi putea întoarce mai devreme de mîine.

Şi luă cei douăzeci de pistoli.

— Atunci, pleacă fără zăbavă.

— Dacă-i vorba să mă întorc abia mîine, avem destul timp.

— Timp, pentru ce ?

— Să jucăm.

— Pe ce vrei să joci ?

— Pe cei douăzeci de pistoli ai dumitale, la naiba !

— Nu, ai să cîştigi iarăşi.

— Atunci îi pun la bătaie.

— Contra cît ?

— Contra altor douăzeci de pistoli.

— Şi care va fi obiectul rămăşagului ?

— Iată. Am spus paisprezece leghe drumul pînă la Étampes.

— Da.

— Şi paisprezece leghe la întoarcere.

— Da.

— Prin urmare, douăzeci şi opt de leghe.

— Fără îndoială.

— Pentru aceşti douăzeci şi opt de leghe îmi dai paisprezece ceasuri ?

— Îţi dau.

— Încă un ceas pentru a-l găsi pe contele de Guiche ?

— Fie.

— Şi încă un ceas ca să-mi facă o scrisoare pentru DOMNUL ?

— Minunat.
— Șaisprezece ceasuri în totul.
— Socotești mai bine ca domnul Colbert.
— Sîntem la amiază ?
— A trecut de-o jumătate de ceas.
— Ia te uită... ai un ceas foarte bun.
— Ei, și ce spuneai ?... zise Malicorne, vîrîndu-și la loc ceasul, în buzunarul de la brîu.
— Ah, așa-i ; spuneam că îți voi mai cîștiga încă douăzeci de pistoli, cu cei pe care mi i-ai dat, dacă îți voi aduce scrisoarea contelui de Guiche în...
— În cît ?
— În opt ceasuri.
— Ai cumva vreun cal înaripat ?
— Asta mă privește. Faci rămășagul ?
— Că voi primi scrisoarea contelui în opt ceasuri ?
— Da.
— Semnată ?
— Da.
— În mînă ?
— În mînă.
— Ei bine, fie ! Pariez ! zise Malicorne, curios să știe cum va ieși din această învoială vînzătorul său de haine.
— Ne-am înțeles ?
— Ne-am înțeles.
— Dă-mi pana, cerneală și hîrtie.
— Poftim.
— Ah !
Manicamp se ridică în pat cu un suspin și, sprijinindu-se în cotul stîng, așternu pe hîrtie, cu scrisul lui cel mai frumos, rîndurile următoare :

Bon pentru un loc de domnișoară de onoare pe lîngă DOAMNA, pe care domnul conte de Guiche se va însărcina să-l obțină la prima întrevedere.

DE MANICAMP

Această mare trudă îndeplinită, Manicamp se răsturnă din nou pe spate în patul său.
— Ei bine — întrebă Malicorne — ce înseamnă asta ?

— Asta înseamnă că dacă eşti grăbit să ai scrisoarea contelui de Guiche către DOMNUL, am cîştigat rămăşagul.
— Cum aşa ?
— E limpede, mi se pare ; vei lua această hîrtie.
— Da.
— Şi vei pleca în locul meu.
— Ah !
— Vei alerga în goana cailor.
— Bun !
— În şase ceasuri vei fi la Étampes ; în şapte ceasuri vei avea scrisoarea contelui, iar eu voi cîştiga rămăşagul, fără a mă fi mişcat din pat, ceea ce-mi convine de minune, şi dumitale la fel, sînt sigur de asta.
— Hotărît, Manicamp, eşti un mare om.
— Ştiam mai de mult.
— Aşadar, plec la Étampes.
— Pleci, da.
— Îl caut pe contele de Guiche şi-i înmînez acest bon.
— El îţi va da unul la fel pentru DOMNUL.
— Pe urmă mă duc la Paris.
— Îl vei căuta pe DOMNUL şi-i vei preda bonul contelui de Guiche.
— DOMNUL aprobă.
— Într-o clipită.
— Şi voi avea brevetul.
— Îl vei avea.
— Ah !
— Sper că sînt binevoitor, nu ?
— Adorabil.
— Mulţumesc.
— Aşadar, poţi face din contele de Guiche tot ce vrei, scumpul meu Manicamp ?
— Tot, în afară de bani.
— Drace ! Excepţia nu-i tocmai plăcută ; dar, în fine, în loc să-i ceri bani, dacă i-ai cere...
— Ce ?
— Ceva mai important !
— Ce înţelegi prin ceva mai important ?
— Să zicem, dacă unul din prietenii dumitale ţi-ar cere să-i faci un serviciu.

— Nu i l-aş face.

— Egoistule !

— Sau, în tot cazul, l-aş întreba ce serviciu mi-ar face în schimb.

— Minunat ! Ei bine, acest prieten îţi vorbeşte acum.

— Despre dumneata e vorba, Malicorne ?

— Despre mine.

— Aşa !... Eşti, prin urmare, atît de bogat ?

— Mai am încă cincizeci de pistoli.

— Tocmai suma de care am nevoie. Unde sînt aceşti cincizeci de pistoli ?

— Aici — zise Malicorne, bătîndu-se cu palma peste buzunarul de la brîu.

— Atunci vorbeşte, scumpe prieten ; ce-ţi doreşte inima ?

Malicorne luă încă o dată cerneala, pana şi hîrtia şi i le dădu lui Manicamp.

— Scrie — îi spuse el.

— Dictează.

— „Bon pentru un loc la curtea DOMNULUI."

— O ! făcu Manicamp ridicînd pana. Un loc la curtea DOMNULUI pentru cincizeci de pistoli ?

— N-ai auzit bine, dragul meu.

— Dar cît ai spus ?

— Am spus cinci sute.

— Şi aceşti cinci sute ?

— Iată-i.

Manicamp sorbea din ochi fişicul ; dar, de astă dată, Malicorne îl ţinea la distanţă.

— Ei, ce părere ai ? Cinci sute de pistoli...

— Spun că-i o nimica toată, dragul meu — zise Manicamp, reluînd pana. Dumneata îmi mănînci toată trecerea. Dictează.

Malicorne continuă :

— „Pe care prietenul meu, contele de Guiche, îl va obţine de la DOMNUL pentru prietenul meu Malicorne."

— Gata ! zise Manicamp.

— O clipă : ai uitat să semnezi.

— Ah, aşa-i ! Şi cei cinci sute de pistoli ?

— Iată deocamdată două sute cincizeci.

— Şi ceilalţi două sute cincizeci ?
— Cînd voi căpăta serviciul pe care-l cer.
Manicamp făcu o strîmbătură.
— Atunci dă-mi înapoi recomandarea.
— Ce să faci cu ea ?
— Să adaug încă un cuvînt.
— Un cuvînt ?
— Da, numai unul.
— Care ?
— „Grabnic."
Malicorne îi dădu recomandarea ; Manicamp adăugă cuvîntul.
— Bun ! făcu Malicorne reluînd hîrtia.
Manicamp începu să numere pistolii.
— Lipsesc douăzeci — zise el.
— Cum aşa ?
— Cei douăzeci pe care i-am cîştigat.
— Cînd ?
— Cînd am pariat că vei avea scrisoarea contelui de Guiche în opt ceasuri.
— Ai dreptate.
Şi-i dădu cei douăzeci de pistoli. Manicamp se repezi şi luă aurul cu amîndouă mîinile, împrăştiindu-l în cascade pe deasupra patului.
— Iată o a doua slujbă — murmură Malicorne, fluturînd hîrtia să se usuce — care, la prima vedere, s-ar părea că mă costă mai mult decît cea dintîi, dar...
Se întrerupse, luă la rîndul său pana şi-i scrise lui Montalais :

Domnişoară, vesteşte-o pe prietena dumitale că rugămintea ei va fi îndeplinită fără întîrziere ; plec ca să obţin semnătura ; voi face optzeci şi şase de leghe pentru dragostea pe care ţi-o port...

Apoi, cu zîmbetul lui de demon, continuă fraza pe care o întrerupsese :
— Iată o slujbă care, la prima vedere, s-ar părea că mă costă mai mult decît cea dintîi, dar... cîştigul va fi, sper, în

proporție cu cheltuiala, și domnișoara de La Vallière îmi va aduce mai mult decît domnișoara de Montalais, sau altfel... altfel nu mă mai numesc Malicorne. Adio, Manicamp !

Și ieși.

XI

CURTEA PALATULUI GRAMMONT

Cînd Malicorne ajunse la Étampes, află că atunci chiar contele de Guiche plecase la Paris. Malicorne se odihni două ceasuri și se hotărî să-și continue drumul. Ajunse la Paris în toiul nopții, trase la un mic han unde avea obiceiul să poposească de cîte ori venea în capitală, și a doua zi, la ceasurile opt, se prezentă la palatul Grammont.

Sosise tocmai la timp. Contele de Guiche se pregătea să-și ia rămas bun de la DOMNUL, înainte de a pleca la Le Havre, unde elita nobleței franceze se dusese s-o întîmpine pe DOAMNA la sosirea ei din Anglia. Malicorne rosti numele lui Manicamp, și fu numaidecît introdus.

Contele de Guiche se afla în curtea palatului Grammont, trecîndu-și în revistă echipajele, pe care servitorii și grăjdarii le plimbau prin fața lui. Contele lăuda sau făcea observații, în mijlocul furnizorilor și al oamenilor săi, cu privire la îmbrăcămintea, la caii și la hamurile ce-i erau înfățișate, cînd cineva îi aruncă deodată, în timp ce îndeplinea această importantă treabă, numele lui Manicamp.

— Manicamp ? strigă el. Să intre, la naiba, să intre !

Și făcu patru pași spre poartă. Malicorne se strecură prin deschizătura porții și, privind către contele de Guiche surprins că vede un chip necunoscut în locul celui pe care-l aștepta, zise :

— Iertare, domnule conte, dar mi se pare că s-a întîmplat o greşeală : v-a fost anunţat Manicamp însuşi, şi nu e decît trimisul lui.

— Ah, ah ! făcu de Guiche cu oarecare răceală. Şi ce-mi aduci ?

— O scrisoare, domnule conte.

Malicorne îi întinse primul bon şi urmări mişcările de pe chipul contelui. Acesta citi şi prinse a rîde.

— Iarăşi ? rosti el. Iarăşi o domnişoară de onoare ? Ei, dar năzdrăvanul ăsta de Manicamp a luat sub aripa lui ocrotitoare toate domnişoarele de onoare din Franţa !

Malicorne făcu o plecăciune.

— Şi de ce n-a venit el în persoană ? întrebă contele.

— L-am lăsat în pat.

— Ah, drace ! Înseamnă că iar n-are bani.

De Guiche ridică din umeri.

— Dar ce-o fi făcînd oare cu toţi banii ?

Malicorne răspunse printr-o mişcare ce voia să spună că, asupra acestui punct, era tot atît de neştiutor ca şi contele.

— Atunci să se împrumute undeva — adăugă de Guiche.

— Da, dar eu bănuiesc un lucru.

— Care ?

— Că Manicamp nu mai are credit decît la dumneavoastră, domnule conte.

— Asta înseamnă că nu va fi la Le Havre ?

Altă mişcare din partea lui Malicorne.

— Dar e cu neputinţă ! Toată lumea se va afla acolo !

— Sper, domnule conte, că nu va uita o îndatorire atît de înaltă.

— Ar trebui să fie acum la Paris.

— Va veni pe un drum mai drept, ca să cîştige timpul pierdut.

— Şi unde-i în momentul acesta ?

— La Orléans.

— Domnule — zise de Guiche salutînd — dumneata îmi pari un bărbat cu gust ales.

Malicorne era îmbrăcat în costumul lui Manicamp. Salută şi el, la rîndul lui.

— Îmi faceţi o mare cinste, domnule — zise el.

— Cu cine am plăcerea să vorbesc ?

— Mă numesc Malicorne, domnule.

— Domnule de Malicorne, cum găsești tocurile acestor pistoale ?

Malicorne era un om dezgheţat, înţelese situaţia. De altfel, acel *de* pus înaintea numelui său îl ridica la înălţimea celui care îi vorbea. Privi tocurile cu ochiul unui cunoscător şi, fără a şovăi, zise :

— Puţin cam grele, domnule.

— Vezi — făcu de Guiche către şelar — domnul, care e om de gust, găseşte că tocurile dumitale sînt grele ; ce ţi-am spus eu adineauri ?

Şelarul se înclină, cerînd iertare.

— Dar despre acest cal ce zici ? întrebă de Guiche. L-am cumpărat de curînd, tîrguindu-mă mult pentru el.

— La vedere, mi se pare minunat, domnule conte, dar ar trebui să-l încalec spre a-mi da părerea.

— Ei bine, încalecă-l, domnule de Malicorne, şi fă cu el două-trei rotiri în jurul manejului.

Curtea palatului era aşa fel rînduită, încît, la nevoie, putea să ţie loc şi de manej. Malicorne, fără să se arate cîtuşi de puţin încurcat, aşeză bine căpăstrul, strînse frîul, se prinse cu mîna stîngă de coama calului, îşi vîrî piciorul în scară, se ridică şi sări în şa. Primul ocol al curţii îl făcu în pasul calului. Al doilea, la trap, iar al treilea la galop. Apoi se opri în dreptul contelui, coborî din şa şi aruncă frîul în mîinile grăjdarului.

— Ei bine — îl întrebă contele — ce părere ai, domnule de Malicorne ?

— Domnule conte — răspunse Malicorne — calul e de rasă mecklemburgică. Privindu-i dinţii ce muşcau zăbala, am văzut că a pornit pe al şaptelea an. E vîrsta cînd se pregătesc caii pentru război. E uşor de ţinut în frîu. Calul cu capul mic, se zice, nu oboseşte niciodată mîna călăreţului. Greabănul e puţin cam jos. Rotunjimea crupei m-ar face să mă îndoiesc că ar fi de rasă germană pură. Trebuie să aibă şi sînge englezesc. Fugarul e sprinten la mers, dar saltă puţin în trap şi se cam îndoaie de mijloc. Trebuie să se dea atenţie

la potcoave. Încolo e ușor de strunit. La salturi și la schimbările de picior am băgat de seamă că e foarte suplu.

— L-ai judecat bine, domnule de Malicorne — zise contele. Se vede că ești cunoscător. Apoi, cercetîndu-l pe noul sosit, vorbi: Ai un costum foarte frumos. Presupun că nu l-ai făcut în provincie; nu se croiește cu atîta gust la Tours sau la Orléans.

— Nu, domnule conte, aveți dreptate, costumul e lucrat la Paris.

— Da, se și vede... Dar să ne întoarcem la ale noastre... Prin urmare, Manicamp vrea să mai facă o domnișoară de onoare?

— După cum vedeți, despre asta v-a și scris, domnule conte.

— Cine era cea dintîi?

Malicorne simți că i se îmbujorează obrajii.

— O încîntătoare domnișoară de onoare — se grăbi el să răspundă — domnișoara de Montalais.

— Aha, aha! Dumneata o cunoști, domnule?

— Da, e logodnica mea, sau aproape.

— Atunci e cu totul altceva... Mii de complimente! îl lăudă de Guiche, de pe buzele căruia stătea să-și ia zborul o glumă de curtean, dar căruia acest titlu de *logodnică*, dat de Malicorne domnișoarei de Montalais, îi reaminti de respectul cuvenit femeilor. Și al doilea brevet pentru cine este? întrebă de Guiche. N-o fi cumva pentru logodnica lui de Manicamp?... În acest caz, o depling. Biata fată! Va avea ca soț un personaj nu prea de soi!

— Nu, domnule conte... Al doilea brevet este pentru domnișoara de La Baume Le Blanc de La Vallière.

— Necunoscută — zise de Guiche.

— Necunoscută? Da, domnule — răspunse Malicorne, zîmbind la rîndul lui.

— Bun, am să-i vorbesc despre ea DOMNULUI. Dar, spune-mi, e în serviciul cuiva?

— Într-o casă foarte bună, e domnișoară de onoare a DOAMNEI, văduva de la Blois.

— Cu atît mai bine. Vrei să mă însoțești la DOMNUL?

— Bucuros, dacă îmi faceţi această cinste.

— Ai trăsura aici ?

— Nu ; am venit călare.

— În costumul ăsta ?

— Nu, domnule ; am sosit de la Orléans cu diligenţa şi mi-am schimbat costumul de călătorie, luîndu-l pe acesta, ca să mă prezint la dumneavoastră.

— Ah, aşa-i, mi-ai spus că vii de la Orléans.

Şi vîrî, mototolind-o, scrisoarea lui de Manicamp în buzunar.

— Domnule — spuse cu sfială Malicorne — mi se pare că n-aţi citit totul.

— Cum, n-am citit totul ?

— Nu ; erau două scrisori în aceeaşi învelitoare.

— Ah, ah, eşti sigur ?

— Oh, foarte sigur.

— Ia să vedem. Şi contele deschise din nou hîrtia. Ah — rosti el — pe legea mea, ai dreptate ! Şi desfăcu scrisoarea pe care n-o citise încă. Era de aşteptat — zise el — alt bon pentru o slujbă pe lîngă DOMNUL ! Oh, dar Manicamp ăsta e un sac fără fund ! Oh, şarlatanul, face negoţ cu ele ?

— Nu, domnule conte, pe aceasta vrea s-o dăruiască altcuiva.

— Cui ?

— Mie, domnule.

— Dar de ce nu mi-ai spus asta de la început, scumpe domnule Mauvaisecorne ?

— Malicorne [1] !

— Ah, iartă-mă ! Latineasca asta mă încurcă, obiceiul păcătos al etimologiilor. Pentru ce, Doamne sfinte, or mai fi puşi băieţii de familie să înveţe latineasca ? *Mala* înseamnă rău. Înţelegi, e tot una. Mă vei ierta, nu-i aşa, domnule de Malicorne ?

— Bunătatea dumneavoastră mă copleşeşte, domnule ; dar ăsta e un motiv în plus să vă spun numaidecît un lucru.

— Ce lucru, domnule ?

---

[1] Joc de cuvinte : *mauvaisecorne* şi *malicorne* însemnînd amîndouă acelaşi lucru = corn rău.

— Eu nu sînt gentilom ; am o inimă bravă, oarecare spirit, dar mă numesc simplu Malicorne.

— Ei bine — strigă de Guiche privind spre chipul maliţios al interlocutorului său — îmi faci impresia, domnule, a unui om cumsecade. Îmi place înfăţişarea dumitale, domnule Malicorne ; pesemne că ai însuşiri straşnice, de vreme ce te-ai împrietenit cu egoistul de Manicamp. Fii sincer şi spune, eşti cumva vreun sfînt coborît pe pămînt ?

— De ce credeţi asta ?

— La naiba ! Fiindcă l-ai făcut să-ţi dăruiască ceva ! Nu mi-ai spus dumneata că vrea să-ţi dăruiască o slujbă pe lîngă rege ?

— Iertaţi-mă, domnule conte, dar dacă voi primi această slujbă, nu el este acela care mi-o va fi dăruit, ci dumneavoastră.

— Şi apoi, nu cred că el ţi-ar fi dat-o chiar aşa, pe degeaba.

— Domnule conte...

— Aşteaptă : există un Malicorne la Orléans. La dracu ! Acela îl împrumută cu bani pe domnul prinţ de Condé.

— Cred că este tatăl meu, domnule.

— Ah, poftim ! Domnul prinţ de Condé îl are pe tată, şi acest groaznic tocător de bani îl are pe fiu. Fii cu băgare de seamă, domnule, îl cunosc bine : te va jumuli pînă la oase !

— Numai că eu dau cu împrumut fără dobîndă, domnule — zise Malicorne zîmbind.

— Nu degeaba spuneam eu că eşti un sfînt, sau ceva asemănător, domnule Malicorne. Vei avea slujba pe care o ceri, altfel să nu mi se mai spună pe nume.

— Oh, domnule conte, cum să vă mulţumesc ! rosti Malicorne plin de bucurie.

— Să mergem la Prinţ, scumpe domnule Malicorne, să mergem la Prinţ.

Şi de Guiche porni spre ieşire, făcîndu-i semn lui Malicorne să-l urmeze. Dar în clipa cînd dădeau să treacă pragul, din partea cealaltă le ieşi înainte un tînăr. Era un bărbat între douăzeci şi patru şi douăzeci şi cinci de ani, în costum de călăreţ, cu faţa palidă, cu buzele subţiri, cu ochii strălucitori, cu părul şi cu sprîncenele negre.

— Ei, bună ziua — zise el numaidecît, împingîndu-l, ca să spunem așa, pe domnul de Guiche către interiorul curții.

— Ah, ah! Dumneata aici, de Wardes? Dumneata, cu cizme, cu pinteni și cu biciușca în mînă!

— E ținuta potrivită pentru un om ce se pregătește să plece la Le Havre. Mîine nu va mai fi nimeni la Paris.

Și noul venit îl salută ceremonios pe Malicorne, căruia costumul său frumos îi dădea aerul unui prinț.

— Domnul Malicorne — îi spuse de Guiche prietenului său.

De Wardes se înclină.

— Domnul de Wardes — adăugă de Guiche către Malicorne.

Malicorne se înclină și el.

— Ia spune, de Wardes — continuă de Guiche — dumneata care ești la curent cu asemenea lucruri: ce slujbe mai sînt de dat la curtea, sau mai bine zis la casa DOMNULUI?

— La casa DOMNULUI? făcu de Wardes ridicîndu-și ochii în sus ca pentru a căuta răspunsul. Să vedem... Aceea de mare scutier, cred.

— Oh! murmură Malicorne. Să nu vorbim despre astfel de posturi, domnule; ambiția mea nu țintește atît de departe.

De Wardes avea un ochi mult mai pătrunzător ca al lui de Guiche: îl cîntări pe Malicorne dintr-o singură privire.

— Adevărul este — zise el, retezîndu-i-o — că pentru a primi o astfel de slujbă trebuie să fii duce sau pair.

— Ceea ce-aș dori eu — bîigui Malicorne — e o însărcinare foarte umilă; nu însemn mare lucru și nu mă prețuiesc mai mult decît ceea ce sînt.

— Domnul Malicorne, pe care îl vezi aici — îi spuse de Guiche lui de Wardes — e un tînăr de ispravă, care n-are alt nenoroc decît acela că nu e gentilom. Dar, dumneata o știi, eu nu fac mare caz de cineva care nu e decît gentilom.

— Sînt de aceeași părere — zise de Wardes — numai că, am să-ți amintesc, dragă conte, că, fără un rang, sînt puține speranțe ca cineva să intre în serviciul DOMNULUI.

— E adevărat — răspunse contele — eticheta e strictă. Drace, drace! La asta nu m-am gîndit.

— Vai, iată o mare nenorocire pentru mine — zise Malicorne pălind ușor — o mare nenorocire, domnule conte.

— Dar care nu e fără leac, sper — răspunse de Guiche.

— La dracu ! strigă de Wardes. Leacul e ca şi găsit ! Vei fi făcut gentilom, scumpe domn : eminenţa sa cardinalul Mazarin nu se îndeletnicea cu altceva de dimineaţa pînă seara.

— Încet, încet, de Wardes ! zise contele. Fără glume răutăcioase ; nu e rostul nostru să facem asemenea glume. Noblețea se poate cumpăra, e adevărat, dar e un mare păcat ca nobilii să rîdă astfel pe seama ei.

— Pe legea mea, dumneata eşti un puritan, cum spun englezii.

— Domnul viconte de Bragelonne ! anunţă un valet, în mijlocul curţii, aşa cum ar fi făcut-o într-un salon.

— Ah, scumpe Raoul, vino, vino ! Şi tu în cizme ! Şi tu cu pinteni ! Te pregăteşti de plecare ?

Bragelonne se apropie de grupul tinerilor şi salută cu acel aer grav şi blînd ce-i era propriu. Salutul lui se îndrepta mai ales către de Wardes, pe care nu-l cunoştea şi ale cărui trăsături se înarmaseră cu o ciudată răceală cînd îl văzu pe Raoul apropiindu-se.

— Prietene — îi spuse el lui de Guiche — am venit să-ţi cer să fim împreună. Plecăm la Le Havre, presupun.

— Ah, cu atît mai bine ! Minunat ! Vom face o călătorie foarte plăcută. Domnul Malicorne, domnul de Bragelonne. Ah, domnul de Wardes, să ţi-l prezint.

Tinerii schimbară un salut măsurat. Cele două firi păreau de la început hotărîte să se înfrunte una pe alta. De Wardes era încrezut, zîmbăreţ, prefăcut ; Raoul, serios, deschis, dintr-o bucată.

— Împacă-ne, Raoul, pe mine şi pe de Wardes.

— Cu privire la ce ?

— Cu privire la noblețe.

— Cine s-ar pricepe mai bine la asta, decît un Grammont ?

— Nu-ţi cer să mă măgulești, îţi cer părerea.

— Dar mai întîi trebuie să cunosc obiectul discuţiei.

— De Wardes susţine că se face risipă de titluri ; eu susţin că titlul nu e totul pentru un bărbat.

— Şi ai dreptate — spuse pe un ton liniştit de Bragelonne.

— Dar şi eu — sări cu un fel de încăpăţînare de Wardes — şi eu, domnule viconte, pretind că am dreptate.

— Ce anume spuneai dumneata, domnule ?

— Spuneam că se face tot ce e cu putinţă în Franţa, pentru ca gentilomii să fie umiliţi.

— Şi cine face asta ? întrebă Raoul.

— Regele însuşi ; se înconjoară de oameni care nu-i fac cinste.

— Haidade ! strigă de Guiche. Nu ştiu unde dracu ai văzut tu asta, de Wardes ?

— O singură pildă.

Şi de Wardes îl înfăşură pe Bragelonne cu privirea sa.

— Spune.

— Ştii cine a fost numit căpitan general de muşchetari, slujbă care face mai mult decît aceea de pair, care o întrece pe aceea de mareşal al Franţei ?

Raoul începu să se înroşească, întrucît vedea unde voia să ajungă de Wardes.

— Nu ; cine a fost numit ? întrebă de Guiche. Şi asta nu s-a întîmplat de mult, în orice caz, căci acum opt zile postul era încă liber. Ştiu însă că regele l-a refuzat DOMNULUI, care-l cerea pentru unul din protejaţii săi.

— Ei bine, dragul meu, regele l-a refuzat unui protejat al DOMNULUI, pentru a-l da cavalerului d'Artagnan, un cadet din Gasconia, care n-a făcut altceva decît să-şi tîrască timp de treizeci de ani spada prin anticamere.

— Iartă-mă, domnule, dacă te întrerup — zise Raoul, aruncîndu-i o privire plină de asprime lui de Wardes — dar mă faci să cred că dumneata nu-l cunoşti pe cel despre care vorbeşti.

— Nu-l cunosc pe domnul d'Artagnan ? Eh, Doamne, dar cine nu-l cunoaşte ?

— Cei care-l cunosc, domnule — vorbi Raoul cu mai multă stăpînire, dar şi cu răceală — sînt datori să spună că, dacă nu e un gentilom pe măsura regelui, ceea ce nu e de loc vina lui, se ridică la aceeaşi treaptă cu toţi regii de pe pămînt prin curaj şi loialitate. Iată părerea mea, domnule, şi, har cerului, îl cunosc pe domnul d'Artagnan de cînd am deschis ochii pe lume.

De Wardes vru să răspundă, dar de Guiche îl întrerupse.

PORTRETUL DOAMNEI

Discuția amenința să se învenineze și de Guiche înțelese prea bine aceasta. Într-adevăr, în privirea lui Bragelonne stăruia o licărire de pornire dușmănoasă. În a lui de Wardes se citea parcă ceva ca o pregătire de atac. Fără să-și dea seama de ceea ce colcăia în sufletele celor doi prieteni ai lui, de Guiche se gîndi să oprească încăierarea pe care simțea că e gata s-o înceapă fie unul, fie altul, sau amîndoi deodată.

— Domnilor — zise el — trebuie să ne despărțim : e timpul să mă duc la DOMNUL. Să ne vedem de treburile noastre : tu, de Wardes, vino cu mine la Luvru ; tu, Raoul, rămîi stăpînul casei, și cum ești sfetnicul a tot ce se face aici, îți vei arunca ochii și asupra pregătirilor pentru plecarea mea.

Raoul, ca omul care nu caută, dar nici nu se teme de gîlceavă, făcu un semn de încuviințare din cap și se așeză pe o bancă la soare.

— Foarte bine — zise de Guiche — stai acolo, Raoul, și pune să ți se arate cei doi cai pe care i-am cumpărat ; îmi vei spune părerea ta, căci i-am cumpărat cu învoiala ca tu să consfințești tîrgul. Ah, iartă-mă, am uitat să te întreb, ce face domnul conte de La Fère ?

Și, rostind aceste cuvinte, se uită la de Wardes, cu gîndul de a încerca să vadă pe chipul lui efectul produs asupra sa de numele tatălui lui Raoul.

— Mulțumesc — răspunse tînărul — domnul conte e bine.

O scînteiere de ură străfulgeră în ochii lui de Wardes. De Guiche păru a nu observa această lucire haină și, ducîndu-se să-i strîngă mîna lui Raoul, îi spuse :

— Ne-am înțeles, nu-i așa, Bragelonne, vei veni să ne cauți în curtea palatului Regal, da ? Apoi, făcîndu-i semn lui de Wardes să-l urmeze, căci acesta se bîțîia cînd pe un

picior, cînd pe altul, zise : Să mergem ; vino cu noi, domnule Malicorne.

Acest nume îl făcu pe Raoul să tresară. I se păru că mai auzise undeva pronunţîndu-se acest nume, dar nu-şi putea aduce aminte cu ce prilej. În timp ce încerca să-şi amintească, pe jumătate cu gîndurile aiurea, pe jumătate răscolit încă de convorbirea cu de Wardes, ceilalţi trei porniră spre Palatul Regal, unde îşi avea reşedinţa DOMNUL.

Pe drum, Malicorne îşi dădu seama de două lucruri. Primul, că cei doi tineri aveau de vorbit amîndoi ; al doilea, că el nu se cădea să meargă în acelaşi rînd cu ei. Rămase, deci, ceva mai în urmă.

— Ce te-a apucat ? îi spuse de Guiche însoţitorului său după ce ieşiră pe poarta palatului Grammont. Îl ataci pe domnul d'Artagnan, şi asta de faţă cu Raoul !

— Ei şi ? făcu de Wardes.

— Cum ei şi ?

— Aşa ; n-avem voie să-l atacăm pe domnul d'Artagnan ?

— Dar ştii bine că domnul d'Artagnan reprezintă un sfert din ceea ce, atît de glorios şi atît de vitejesc, se înţelege prin Muşchetari.

— O fi ; dar nu văd pentru ce asta m-ar împiedica să-l urăsc pe domnul d'Artagnan.

— Ce ţi-a făcut ?

— Oh, mic, nimic.

— Atunci de ce să-l urăşti ?

— Întreabă despre asta umbra tatălui meu.

— Într-adevăr, scumpul meu de Wardes, mă uimeşti ! Domnul d'Artagnan nu e dintre oamenii care să lase în urma lor o duşmănie, fără să fi dat socoteală de ea. Tatăl dumitale, mi s-a spus, era la rîndul lui un pricinaş. Or, nu există vrăjmăşie, oricît de aspră, care să nu fie spălată cu sînge printr-o dreaptă şi loială lovitură de spadă.

— Ce vrei, dragă prietene, această ură dăinuia între părintele meu şi domnul d'Artagnan ; tatăl meu m-a crescut, încă din copilărie, cu ea în suflet, şi e o moştenire de neuitat.

— Şi ura asta se îndrepta numai către domnul d'Artagnan singur ?

— Oh, domnul d'Artagnan era prea strîns legat de ceilalţi trei prieteni ai lui pentru ca veninul să nu se reverse şi asupra lor ; ura aceasta e atît de puternică, te rog să mă crezi, încît, la nevoie, nici ceilalţi nu se vor putea plînge că sînt nesocotiţi.

De Guiche îşi aţinti privirea asupra lui de Wardes ; se cutremură văzînd zîmbetul necruţător al celuilalt. Ceva, ca un fel de presimţire, îi zgudui gîndurile ; îşi spuse că vremea luptelor cu spada între gentilomi trecuse, dar că ura, cuibărită în adîncul inimii, în loc să se topească acolo, se întărea şi mai mult ; că uneori un zîmbet e tot atît de cumplit ca şi o ameninţare şi că, într-un cuvînt, după părinţi, care se duşmăniseră din tot sufletul şi se înfruntaseră cu tăria braţului, venea rîndul fiilor ; că aceştia se vor duşmăni cu aceeaşi putere, dar că nu se vor mai lupta între ei decît cu armele intrigii şi ale trădării. Şi cum de Guiche nu-l putea bănui pe Raoul în stare de a folosi trădarea sau intriga, tocmai pentru el se temea mai mult. Însă, în vreme ce aceste gînduri negre îi întunecau fruntea lui de Guiche, de Wardes păru a fi reuşit să se stăpînească.

— De fapt — zise acesta — eu nu am nimic cu domnul de Bragelonne ; nici nu-l cunosc măcar.

— Oricum, de Wardes — îi răspunse de Guiche cu oarecare asprime — nu uita un lucru, că Raoul e unul dintre cei mai buni prieteni ai mei.

De Wardes se înclină. Convorbirea se întrerupse aici, cu toate că de Guiche se strădui să citească mai adînc în inima lui de Wardes ; dar acesta, hotărît, fără îndoială, să-şi păstreze taina, rămase ferecat în el însuşi. De Guiche îşi făgădui atunci să încerce să ajungă la mai multă înţelegere cu Raoul.

Între timp se apropiaseră de Palatul Regal, care era înconjurat de o mulţime de curioşi. Suita DOMNULUI aştepta ultimele lui ordine pentru a încăleca pe cai şi a însoţi ambasadorii însărcinaţi s-o aducă la Paris pe tînăra principesă. Luxul cailor, al armelor şi al livrelelor înlocuia, în momentul acela, datorită cumînteniei mulţimilor şi tradiţiei de respectuoasă admiraţie faţă de regi, uriaşele cheltuieli acoperite prin impozite. Mazarin spusese : „Lăsaţi-i să cînte, dar numai să plătească !" Ludovic al XIV-lea spunea : „Lăsaţi-i să

vadă". Vederea luase locul glasului ; mulțimea putea încă să privească, dar nu mai putea să cînte.

Domnul de Guiche îi lăsă pe de Wardes și pe Malicorne la capătul scării celei mari ; el, bucurîndu-se de favoarea Prințului, împreună cu cavalerul de Lorraine, care-i zîmbea cu toată gura, deși nu putea să-l sufere, urcă direct în apartamentele DOMNULUI. Îl găsi pe tînărul Prinț în fața oglinzii, sulemenindu-și obrajii cu roșu. Într-un colț al cabinetului, domnul cavaler de Lorraine, întins pe perne, tocmai își frizase părul lung și blond, și acum și-l răsucea între degete, așa cum ar fi făcut o femeie. Prințul, auzind pași, întoarse capul și, zărindu-l pe conte, îl întîmpină :

— Ah, tu ești, Guiche ? Vino aici și spune-mi adevărul.

— Da, monseniore, știți că ăsta e cusurul meu.

— Închipuiește-ți, Guiche, că urîciosul acesta de cavaler îmi face mereu sînge rău.

Cavalerul dădu din umeri.

— Cum asta, monseniore ? întrebă de Guiche. După cîte știu, domnul cavaler n-are asemenea obiceiuri.

— Ei bine, pretinde — continuă Prințul — că domnișoara Henriette e mai bine ca femeie, decît aș fi eu ca bărbat.

— Luați seama, monseniore — zise de Guiche încruntîndu-și sprîncenele — mi-ați cerut să spun adevărul.

— Da — rosti DOMNUL aproape tremurînd.

— Ei bine, am să vi-l spun.

— Nu te grăbi, Guiche ! strigă Prințul. Ai destulă vreme. Privește-mă cu atenție și amintește-ți de DOAMNA ; de altfel, iată-i portretul, ține-l.

Și-i întinse miniatura, lucrată cu multă finețe. De Guiche luă portretul și-l cercetă îndelung.

— Pe cinstea mea — zise el — iată, monseniore, un chip adorabil.

— Dar uită-te și la mine, privește-mă acum și pe mine ! strigă Prințul, încercînd să abată către el atenția contelui, absorbit în întregime de admirarea portretului.

— Într-adevăr, e ceva minunat ! murmură de Guiche.

— Eh, s-ar zice — continuă DOMNUL — că n-ai văzut-o niciodată pe această copilă.

— Am văzut-o, monseniore, dar, e adevărat, sînt cinci ani de atunci, și timpul produce schimbări mari de la o copilă de doisprezece ani la o domnișoară de șaptesprezece.

— În fine, părerea ta, spune-o, s-o auzim !

— Părerea mea e că portretul pare înfrumusețat, monseniore.

— Oh, fără îndoială că da ! E înfrumusețat — zise Prințul, bucurîndu-se. Dar presupune că n-ar fi, și spune-mi părerea ta.

— Monseniore, alteța voastră trebuie să fie fericită că are o logodnică atît de încîntătoare.

— Fie ; e părerea ta despre ea ; dar despre mine ?

— Cred, monseniore, că sînteți prea frumos pentru un bărbat.

Cavalerul de Lorraine începu să rîdă cu hohote. DOMNUL înțelese tot ceea ce putea să fie o judecată severă în părerea contelui cu privire la el. Încruntă din sprîncene.

— Am niște prieteni prea puțin binevoitori — rosti el.

De Guiche se mai uită o dată la portret ; dar, după cîteva secunde de contemplare, îl înapoie Prințului, cu jenă, spunînd :

— Credeți-mă, monseniore, aș prefera să contemplu de zece ori chipul alteței voastre, decît o dată pe-al DOAMNEI.

Fără îndoială, cavalerul găsi că se ascunde ceva misterios în aceste cuvinte, care rămaseră neînțelese de Prinț, căci strigă :

— Ei bine, atunci însurați-vă !

DOMNUL continuă să-și dea cu roșu ; pe urmă, după ce termină, mai privi o dată portretul, apoi se uită în oglindă și zîmbi. De bună seamă, era mulțumit de această comparație.

— De altfel, e foarte drăguț din partea ta că ai venit — îi spuse el lui de Guiche. Mi-era teamă că ai să pleci fără a trece să-ți iei rămas bun de la mine.

— Monseniorul mă cunoaște prea bine pentru a nu mă crede în stare de o asemenea lipsă de cuviință.

— Și, afară de asta, ai să-mi ceri poate ceva înainte de a părăsi Parisul ?

— Ei bine, alteța voastră a ghicit : am, într-adevăr, să-i fac o rugăminte.

— Bun, vorbește.

Cavalerul de Lorraine deveni numai ochi și urechi ; i se părea că orice favoare obținută de altul era un furt din ceea

ce i se cuvenea lui. Dar întrucît contele de Guiche şovăia, Prinţul îl întrebă :

— E vorba de bani ? Dacă da, ai nimerit-o cum nu se poate mai bine ; sînt foarte bogat. Domnul intendent superior mi-a trimis cincizeci de mii de pistoli.

— Mulţumesc alteţei voastre, dar nu e vorba de bani.

— Atunci despre ce e vorba ? Să vedem.

— De un brevet pentru o domnişoară de onoare.

— Pentru Dumnezeu, Guiche, ai devenit un protector fără pereche ! zise Prinţul cu oarecare dispreţ. N-ai să-mi mai vorbeşti oare decît de gîsculiţe ?

Cavalerul de Lorraine zîmbi ; el ştia că monseniorului nu-i prea plăceau oamenii care cereau favoruri pentru femei.

— Monseniore — zise contele — nu eu sînt acela care ocroteşte direct persoana în chestiune ; e unul din prietenii mei.

— Ah, asta-i altceva ! Şi cum se numeşte protejata prietenului dumitale ?

— Domnişoara de La Baume Le Blanc de La Vallière, care e mai de mult domnişoară de onoare a DOAMNEI, văduva de la Blois.

— Ah, o şchioapă ! zise cavalerul de Lorraine, lungindu-se pe perna sa.

— O şchioapă ! ? repetă Prinţul. DOAMNA să aibă aşa ceva sub ochii ei ? Doamne, nu, ar fi prea primejdios pentru cînd va fi însărcinată.

Cavalerul de Lorraine izbucni în rîs.

— Domnule cavaler — i se adresă de Guiche — nu e frumos ceea ce faci : eu cer un lucru şi dumneata îmi pui beţe-n roate !

— Ah, iartă-mă, domnule conte — răspunse cavalerul de Lorraine, neliniştit de tonul cu care contele accentuase cuvintele sale — n-am avut această intenţie şi, de altfel, cred că o confund pe domnişoara cu altcineva.

— Fără îndoială, şi te încredinţez eu că o confunzi.

— Spune, ţii mult la asta, Guiche ? întrebă Prinţul.

— Mult, monseniore.

— Ei bine, s-a făcut ! Dar să nu-mi mai ceri alt brevet, căci nu mai e nici un loc.

— Ah ! exclamă cavalerul. E amiază ; ceasul hotărît pentru plecare.

— Mă gonești, domnule ? îi aruncă contele.

— Oh, conte, dumneata mă chinuiești astăzi ! răspunse cavalerul cu un zîmbet îngăduitor.

— Pentru numele lui Dumnezeu, conte ! Pentru numele lui Dumnezeu, cavalere ! îi mustră DOMNUL. Nu vă certați astfel aici ; nu vedeți că asta îmi face rău ?

— Și semnătura ? întrebă contele.

— Scoate un brevet din sertar și dă-mi-l.

De Guiche luă brevetul ce-i fusese arătat, cu o mînă, iar cu cealaltă îi întinse DOMNULUI o pană muiată în cerneală. Prințul semnă.

— Poftim — zise el, înapoindu-i brevetul — însă cu o condiție.

— Care ?

— Să te împaci cu cavalerul.

— Bucuros — zise de Guiche.

Și-i întinse cavalerului mîna cu o nepăsare ce semăna mai degrabă a dispreț.

— Du-te, conte — zise cavalerul, fără să pară cîtuși de puțin că observase disprețul contelui — du-te și adu-ne o principesă care să nu fie mai prejos de portretul ei.

— Da, du-te și procedează cu înțelepciune... Ia spune, pe cine iei ca însoțitori ?

— Pe Bragelonne și pe de Wardes.

— Doi bravi tovarăși de drum.

— Chiar prea bravi ! adăugă cavalerul. Încearcă să-i aduci înapoi pe amîndoi, conte.

— Păcătoasă inimă ! murmură de Guiche. Nu vede decît răul, oriunde și oricînd.

Apoi, salutîndu-l pe DOMNUL, ieși. Cînd ajunse în vestibul, flutură în aer brevetul semnat. Malicorne se repezi și i-l luă din mînă, tremurînd de bucurie. Dar, după ce i-l dădu, de Guiche observă că acesta mai aștepta ceva.

— Răbdare, domnule, răbdare — îi spuse el omului său — era acolo domnul cavaler și m-am temut să nu m-aleg cu nimic dacă aș fi cerut prea mult dintr-o dată. Așteaptă, deci, pînă mă întorc. Adio !

— La revedere, domnule conte ; mii de mulțumiri — zise Malicorne.

— Și trimite-mi-l pe Manicamp. Dar, ia spune-mi, domnule, e adevărat că domnișoara de La Vallière e șchioapă ?

În clipa cînd rosti aceste cuvinte, un cal se opri din trap la spatele lui. De Guiche întoarse capul și-l văzu pălind pe Bragelonne, care tocmai în clipa aceea intrase în curte. Bietul îndrăgostit auzise totul. Nu același lucru se întîmpla cu Malicorne, care o și ștersese din loc.

„Cu ce rost se vorbește aici despre Louise ? se întrebă Raoul. Oh, să-l ferească Dumnezeu pe acest de Wardes, care zîmbește acolo, să spună un cuvînt despre ea, în fața mea !"

— Gata, domnilor ! strigă contele. Haide, la drum !

În acea clipă, Prințul, care își sfîrșise toaleta, se ivi la fereastră. Întreaga escortă îl salută prin urale și, zece minute mai tîrziu, steaguri, flamuri și pene fluturau în văzduh, în unduirea galopului cailor.

XIII

LA LE HAVRE

Toată această curte, atît de strălucitoare, atît de veselă, atît de însuflețită de simțiri felurite, ajunse la Le Havre după patru zile de la plecarea din Paris. Era către ceasurile cinci seara ; nu se primise încă nici o veste despre DOAMNA. Porniră să-și caute locuințe ; dar, în legătură cu asta, se stîrni o mare învălmășeală între stăpîni, se iscară ciorovăieli între lachei. În mijlocul acestei zarve, contelui de Guiche i se păru că-l recunoaște pe Manicamp. Într-adevăr, el era cel care tocmai atunci sosea ; dar, întrucît Malicorne îi luase costumul cel mai frumos, el nu mai putuse găsi decît un costum de catifea violetă, brodat cu argint. De Guiche îl recunoscu mai

mult după costum decît după chip, căci văzuse de atîtea ori la Manicamp acest costum violet, care era ultima lui salvare.

Manicamp se înfăţişă înaintea contelui sub o boltă de făclii care mai mult incendiau decît luminau poarta pe unde se intra în Le Havre şi care se afla nu departe de turnul lui Francisc I. Contele, văzînd faţa mohorîtă a lui Manicamp, nu-şi putu stăpîni o izbucnire de rîs.

— Eh, bietul meu Manicamp — strigă el — iată-te în violet ! Eşti cumva în doliu ?

— Sînt în doliu, da — răspunse Manicamp.

— După cine, sau după ce ?

— După costumul meu albastru, cu fire de aur, care a dispărut, şi în locul lui nu l-am mai găsit decît pe acesta ; şi încă a trebuit să fac economii, nu glumă, ca să-l pot răscumpăra.

— Adevărat ?

— La dracu ! Te mai şi miri, după ce mă laşi fără nici un ban !

— În sfîrşit, iată-te aici, asta e principalul.

— Venit pe nişte drumuri nemaipomenit de proaste.

— Unde eşti găzduit ?

— Găzduit ?

— Da.

— Dar nu sînt găzduit nicăieri.

De Guiche începu să rîdă iar.

— Atunci, unde vei fi găzduit ?

— La un loc cu tine.

— Păi, nici eu nu ştiu unde am să stau.

— Cum, nu ştii ?

— Fără îndoială ; de unde vrei să ştiu unde am să dorm ?

— N-ai reţinut un hotel ?

— Eu ?

— Tu, sau DOMNUL.

— Nu ne-am gîndit la asta nici unul, nici altul. Oraşul Le Havre e mare, presupun, şi de vreme ce s-o găsi un grajd pentru doisprezece cai şi o casă curată într-un cartier bun...

— O, sînt multe case foarte curate...

— Ei bine, atunci...

— Dar nu pentru noi.

— Cum nu pentru noi ? Dar pentru cine ?
— Pentru englezi, la dracu !
— Pentru englezi ?
— Da, toate sînt închiriate.
— De cine ?
— De domnul de Buckingham.
— De cine ? făcu de Guiche, silit, la rostirea acestui nume, să-şi ascută auzul.
— Ei da, dragul meu, de domnul de Buckingham. Înălţimea sa a trimis înainte un curier ; acest curier a sosit de trei zile şi a reţinut toate casele locuibile care se găsesc în oraş.
— Haide, haide, Manicamp, să ne înţelegem.
— Doamne, dar ceea ce-ţi spun e destul de limpede, mi se pare.
— Totuşi, domnul de Buckingham nu ocupă doar tot oraşul, ce dracu !
— Nu-l ocupă, e adevărat, fiindcă n-a debarcat încă, dar, de îndată ce va debarca, o să-l ocupe.
— Bun ! Dar un om care a luat o casă se va mulţumi cu ea şi n-o să vrea să aibă două.
— Da, dar doi oameni ?
— Fie, două case ; patru, şase, zece, dacă vrei ; în Le Havre sînt însă o sută de case !
— Ei bine, află că toate o sută sînt închiriate.
— Cu neputinţă !
— Măi, dar încăpăţînat mai eşti ! Cînd îţi spun că domnul de Buckingham a închiriat toate casele din jurul aceleia în care va fi găzduită maiestatea sa regina văduvă a Angliei şi principesa, fiica ei !
—Ah, nu zău, iată ceva neobişnuit — zise de Wardes mîngîind gîtul calului său.
— E întocmai precum spun, domnule.
— Eşti sigur de asta, domnule de Manicamp ?
Şi, punînd această întrebare, se uită cu neîncredere la de Guiche, ca şi cum ar fi vrut să afle ce temei se putea pune pe vorbele prietenului său.
Între timp se făcuse noapte, şi torţele, pajii, lacheii, scutierii, caii şi trăsurile se îngrămădeau în faţa porţii şi în piaţă ; luminile se reflectau în canalul unde năvăleau apele mării în plin flux, în vreme ce, dincolo de dig, se zăreau

sute de capete de curioși, marinari sau burghezi care căutau să nu piardă nimic din tot ce se petrecea acolo.

În timpul acestor sporovăieli, Bragelonne, ca și cum ar fi fost străin de ceilalți, stătea pe cal, ceva mai în urma lui de Guiche, și privea jocul luminilor ce se răsfrîngeau în apă, respirînd totodată, cu plăcere, mireasma sărată a valurilor ce se rostogoleau vuind peste nisip, pietriș și alge, împrăștiindu-și spuma albă în văzduh și risipindu-și vuietul în noapte.

—Dar, mă rog — strigă de Guiche — ce l-a împins pe domnul de Buckingham să facă atîta provizie de locuințe ?

— Da — întrebă și de Wardes — ce l-a împins ?

— Oh, un motiv suprem — răspunse Manicamp.

— Ei bine, cunoști acest motiv ?

— Cred că-l cunosc.

— Atunci vorbește.

— Apleacă-te spre mine.

— Drace ! Nu se poate spune decît în șoaptă ?

— Ai să-ți dai seama singur.

— Bun.

De Guiche se aplecă.

— Dragostea — zise Manicamp.

— Nu mai pricep nimic.

— Spune mai bine că încă nu pricepi.

— Vorbește deslușit.

— Ei bine, mulți cred, domnule conte, că alteța sa regală DOMNUL va fi cel mai nefericit dintre soți.

— Cum adică ! Ducele de Buckingham să... ?

— Acest nume aduce nenorocire prinților din casa Franței.

— Așadar, ducele... ?

— Ar fi îndrăgostit nebun de tînăra DOAMNĂ, după cîte se spune, și n-ar vrea pentru nimic în lume ca cineva să se apropie de ea, în afară de dînsul.

De Guiche se înroși.

— Bine, bine, mulțumesc ! zise el, strîngîndu-i mîna lui Manicamp. Apoi, ridicînd capul, adăugă : Pentru numele lui Dumnezeu, Manicamp, fă în așa fel ca planul ducelui de Buckingham să nu ajungă la urechile franceze, căci altfel vor sclipi sub soarele acestei țări spade ce nu se tem cîtuși de puțin de oțelurile călite englezești.

— De fapt — zise Manicamp — această dragoste nu mi-a fost dovedită de nimeni, și s-ar putea să fie doar un zvon.

— Nu — zise de Guiche — trebuie să fie ceva adevărat la mijloc !

Și fără voia lui, dinții tînărului conte scrîșniră amarnic.

— Ei bine, la urma urmei, ce-ți pasă ție, ce-mi pasă mie ? Ce mă privește pe mine dacă DOMNUL va fi ceea ce a fost răposatul nostru rege ? Buckingham tatăl, cu regina ; Buckingham fiul, cu tînăra DOAMNĂ. Treaba lor !

— Manicamp ! Manicamp !

— Ei, la naiba, e un fapt, sau, în orice caz, o vorbă.

— Tăcere ! rosti contele.

— Dar pentru ce tăcere ? zise de Wardes. Un fapt foarte onorabil pentru națiunea franceză. Nu ești de aceeași părere cu mine, domnule de Bragelonne ?

— Ce fapt ? întrebă cu mîhnire Bragelonne.

— Că englezii aduc astfel omagiul lor reginelor și prințeselor dumneavoastră.

— Iartă-mă, n-am auzit despre ce-ați vorbit și te-aș ruga să mă lămurești.

— Foarte simplu : a trebuit ca domnul de Buckingham tatăl să vie la Paris pentru ca maiestatea sa regele Ludovic al XIII-lea să-și dea seama că soția lui este una dintre cele mai frumoase femei de la curtea Franței ; trebuie acum ca domnul de Buckingham fiul să consacre, prin omagiul pe care i-l aduce, frumusețea unei prințese de sînge francez ! Va fi de aici încolo un brevet de frumusețe pentru voi, dat fiind că a aprins dragostea într-o inimă de dincolo de mare.

— Domnule — răspunse Bragelonne — nu-mi place să aud glumindu-se pe seama unor astfel de lucruri. Noi, gentilomii, avem datoria să apărăm cinstea reginelor și a prințeselor. Dacă noi vom rîde de ele, atunci ce vor face lacheii ?

— Oh, oh, domnule — bîigui de Wardes, care se înroși deodată de mînie — cum trebuie să iau asta ?

— Ia-o cum vrei, domnule — răspunse cu răceală Bragelonne.

— Bragelonne ! Bragelonne ! mormăi de Guiche.

— Domnule de Wardes ! strigă Manicamp, văzînd că tînărul își îndemna calul înspre calul lui Raoul.

— Domnilor ! Domnilor ! îi mustră de Guiche. Nu dați o astfel de pildă în fața lumii, în stradă. De Wardes, nu ai dreptate.

— Nu am dreptate ? De ce ? Vreau să-mi spui !

— Nu aveți dreptate deoarece vorbiți totdeauna de rău pe cineva sau ceva — răspunse Raoul cu necruțătorul lui sînge rece.

— Iartă-l, Raoul — spuse de Guiche încet.

— Să nu vă bateți înainte de a vă fi odihnit măcar ; nu veți face nici o scofală — zise Manicamp.

— Haide, haide ! strigă de Guiche. Înainte, domnilor, înainte !

Și, cu acestea, dînd la o parte caii și pajii, își făcu drum pînă la piața înconjurată de mulțime, trăgînd după el întregul cortegiu al francezilor. O poartă mare, ce da într-o curte, era deschisă ; de Guiche intră în acea curte ; Bragelonne, de Wardes, Manicamp și încă trei sau patru gentilomi îl urmară. Acolo ținură un fel de consiliu de război ; se sfătuiră asupra mijlocului pe care trebuiau să-l folosească pentru a salva demnitatea suitei franceze. Bragelonne fu de părere să se respecte dreptul de întîietate. De Wardes propuse să se ocupe militărește orașul. Această propunere i se păru cam pripită lui Manicamp. El socotea că e mai bine să se odihnească mai întîi ; era lucrul cel mai cuminte pe care-l aveau de făcut. Din păcate, pentru a-i urma sfatul, le lipsea ceea ce era mai important : o casă și cîteva paturi. De Guiche stătu puțin pe gînduri, apoi spuse cu glas tare :

— Cine mă iubește, mă urmează !

— Și oamenii ? întrebă un paj care se apropiase de grup.

— Toată lumea ! strigă înflăcăratul tînăr. Haide, Manicamp, du-ne la casa unde urmează să tragă alteța sa DOAMNA.

Fără să bănuiască ce gînduri are contele, prietenii lui îl urmară, escortați de mulțimea ale cărei aclamații și strigăte de bucurie păreau o fericită prevestire a planului, încă necunoscut, spre a cărui făurire se îndrepta această focoasă tinerime. Vîntul sufla cu putere dinspre port și-i lua pe sus în rafale lungi.

XIV

PE MARE

Ziua următoare se arătă ceva mai liniştită, cu toate că vîntul sufla fără încetare. Totuşi, soarele se ridicase într-unul din acei nori purpurii, frîngîndu-şi razele sîngerii în creasta valurilor negre.

Din vîrful turnurilor de veghe, zarea era scrutată cu nerăbdare. Către ceasurile unsprezece dimineaţa, în depărtare apăru un bastiment ; acest bastiment se apropia de ţărm cu toate pînzele întinse ; altele două îl urmau la o distanţă de o jumătate de nod. Înaintau ca nişte săgeţi zvîrlite de un arcaş puternic ; şi totuşi marea era atît de agitată, încît iuţeala mersului lor nu putea învinge furia talazurilor care înclinau corăbiile cînd în dreapta, cînd în stînga. Curînd, forma vaselor şi culoarea flamurilor dădură putinţa să se vadă că erau nave englezeşti. În frunte plutea bastimentul pe care se afla Prinţesa, purtînd pavilionul amiralităţii. Numaidecît, pe ţărm se răspîndi zvonul că Prinţesa sosea. Toată nobilimea franceză alergă în port ; poporul se îngrămădi pe cheiuri şi pe diguri. După două ceasuri, navele se strînseră în jurul vasului amiral şi, neîncumetîndu-se pesemne să pătrundă pe gura strîmtă a portului, aruncară cîteşitrele ancorele între Le Havre şi satul Hève. Odată manevra sfîrşită, vasul amiral salută Franţa prin douăsprezece lovituri de tun, cărora le răspunse, lovitură după lovitură, bateria din fortul Francisc I. Îndată după aceea, o sută de ambarcaţiuni porniră spre larg ; toate erau împodobite cu stofe scumpe şi erau încărcate cu gentilomi francezi ce se duceau să întîmpine vasele ancorate. Dar, văzînd cum aceste bărci se luptau cu marea chiar în port, văzînd apoi valurile ce se înălţau cît munţii şi se rostogoleau pe plajă, dincolo de diguri, cu un muget îngrozitor, nimeni nu putea crede că ele vor face mai mult de un sfert din drumul pînă la vasele din larg, fără să fie înghiţite de talazuri.

În pofida vîntului și a mării înfuriate, o barcă pilot se pregătea să iasă din port pentru a se duce să se pună la dispoziția vasului amiral englez. De Guiche, care căutase printre micile ambarcațiuni de acolo una mai solidă decît celelalte, cu ajutorul căreia să poată ajunge la vasele engleze, zări vasul pregătindu-se de plecare și se bucură.

— Raoul — zise el — nu găsești că e rușinos pentru niște făpturi înțelepte și puternice ca noi să dea înapoi în fața acestei forțe brutale a vîntului și a apei ?

— Tocmai la asta mă gîndeam și eu acum — răspunse Bragelonne.

— Ei bine, vrei să ne îmbarcăm pe corăbioara aceea și să o luăm înainte ? Vrei și tu, de Wardes ?

— Luați seama, o să vă înecați — îi preveni Manicamp.

— Nici nu mă gîndesc — răspunse de Wardes — întrucît, cu vîntul în față, așa cum îl veți avea, nu veți putea ajunge la vase.

— Așadar, nu vrei ?

— Nu, pe legea mea ! Mi-aș da bucuros viața într-o luptă cu oamenii — declară el aruncîndu-i o privire piezișă lui Bragelonne — dar să mă războiesc împotriva unor valuri de apă sărată, zău că n-am chef de-așa ceva.

— Iar eu — adăugă Manicamp — chiar de-ar trebui să ajung cu orice preț la vasele acelea, m-aș teme înainte de toate să nu-mi prăpădesc singurul costum curat ce mi-a mai rămas ; apa sărată stropește și pătează.

— Prin urmare, nici tu nu vrei ? întrebă de Guiche.

— De bună seamă că nu, te rog să mă crezi, și de astă dată sînt foarte hotărît.

— Dar, ia priviți — strigă de Guiche — privește, de Wardes, privește și tu, Manicamp : acolo, pe puntea vasului amiral, stau prințesele și se uită la noi.

— Un motiv în plus, dragul meu, să nu ne facem de rîs în fața lor, scăldîndu-ne în valurile mării.

— Ăsta e ultimul tău cuvînt, Manicamp ?

— Da.

— Ăsta e ultimul tău cuvînt, de Wardes ?

— Da.

— Atunci mă voi duce singur.

— Nu — zise Raoul — merg și eu cu tine ; mi se pare că așa ne-am înțeles.

Adevărul este că Raoul, cîntărind primejdia cu sînge rece, fără nici un fel de ambiție, vedea bine pericolul ; dar el ținea cu tot dinadinsul să facă un lucru de la care de Wardes dăduse înapoi.

Vasul pornise la drum. De Guiche strigă :

— Hei, cei din barcă ! Nu mai aveți două locuri ?

Și înfășurînd cinci sau șase pistoli într-o bucățică de hîrtie, îi aruncă de pe chei în barcă.

— Se vede treaba că nu vă e teamă de apa sărată, domnișorilor — zise stăpînul bărcii.

— Nu ne e teamă de nimic — răspunse de Guiche.

— Dacă-i așa, poftiți, viteji gentilomi.

Barca se apropie de chei și cei doi tineri săriră în ea, unul după altul, cu aceeași ușurință.

— Acum, curaj, băieți ! strigă de Guiche. În această pungă se mai găsesc încă douăzeci de pistoli ; dacă vom ajunge la vasul amiral, sînt ai voștri.

Numaidecît, vîslașii se încovoiară deasupra vîslelor și barca își luă zborul pe deasupra valurilor. Toată lumea urmărea cu încordare această faptă cutezătoare ; populația din Le Havre se îndesa pe diguri ; toate privirile erau ațintite spre barcă. Uneori, plăpînda găoace de scînduri rămînea o clipă încremenită deasupra crestei înspumate, pentru ca deodată să se prăbușească apoi într-un abis mugind, în care părea că se pierde. Totuși, după un ceas de luptă, ajunse în apele vasului amiral, de la care se desprinseră două bărcuțe trimise să-i vină în ajutor.

Pe puntea din spate a vasului amiral, adăpostite sub un baldachin de catifea și hermină, sprijinit pe stîlpi puternici, doamna Henriette, văduva, și tînăra DOAMNĂ, avîndu-l alături de ele pe amiralul conte de Norfolk, priveau îngrozite barca aceea care aci era ridicată spre slava cerului, aci era aruncată în fundul iadului, și pe a cărei pînză neagră se distingeau și mai bine, ca două apariții luminoase, cele două chipuri nobile ale celor doi gentilomi francezi. Echipajul, rezemat de marginile punții sau agățat printre frînghii, întîmpina cu strigăte de bucurie îndrăzneala celor doi tineri curajoși, îndemînarea cîrmaciului și puterea vîslașilor. Urale de triumf salutară sosirea lor la bord. Contele de Norfolk, un tînăr chipeș, de vreo douăzeci și șase, douăzeci și opt de ani, înaintă cîțiva pași spre ei.

De Guiche și Bragelonne urcară încet scara de la tribord, apoi, însoțiți de contele de Norfolk, care își reluă locul alături de ele, se înclinară în fața prințeselor. Respectul, dar mai ales un fel de teamă, de care el nu-și dădea seama, îl împiedicaseră pînă atunci pe contele de Guiche să o privească în față pe tînăra DOAMNĂ. Aceasta, dimpotrivă, îl remarcase de la început și o întrebase pe mamă :

— Nu cumva e DOMNUL acela care vine în barcă ?

Doamna Henriette, care-l cunoștea pe DOMNUL mai bine decît fiica ei, zîmbise în fața acestei amăgiri a amorului propriu al fiicei și răspunse :

— Nu, acesta e domnul de Guiche, favoritul lui.

La acest răspuns, tînăra Prințesă fu nevoită să-și stăpînească instinctiva bunăvoință provocată de îndrăzneala contelui.

Într-adevăr, chiar în clipa cînd Prințesa punea această întrebare, de Guiche, cutezînd în sfîrșit să-și ridice ochii spre ea, putu să compare originalul cu portretul. Cînd văzu acea înfățișare palidă, acei ochi înflăcărați, acel minunat păr castaniu, gura tremurîndă și gestul acela cu adevărat regesc, ce părea că mulțumește și încurajează totodată, fu cuprins de o asemenea tulburare, încît, dacă n-ar fi fost alături de el Raoul, care-i dădu brațul, s-ar fi clătinat pe picioare. Privirea uimită a prietenului său și un gest binevoitor al reginei îl făcură pe de Guiche să-și revină în fire. În puține cuvinte, își arătă misiunea, spuse că este un trimis al DOMNULUI și salută, după rangul fiecăruia și în felul cum îl primi fiecare, pe amiral și pe ceilalți seniori englezi ce erau grupați în jurul principeselor. Îl prezentă apoi și pe Raoul, căruia i se făcură onorurile cuvenite — toată lumea știa în ce măsură contribuise contele de La Fère la restaurația regelui Carol al II-lea ; în afară de asta, tot contele era acela care fusese însărcinat cu ducerea tratativelor pentru înfăptuirea acestei căsătorii, care o readucea în Franța pe nepoata lui Henric al IV-lea.

Raoul vorbea foarte bine englezește ; se făcu deci interpretul prietenului său pe lîngă tinerii seniori englezi, cărora limba franceză nu le era de loc familiară.

În acel moment apăru un tînăr de o frumusețe desăvîrșită și de o impunătoare bogăție în ceea ce privea costumul și armele. El se apropie de principese, care vorbeau acum cu con-

tele de Norfolk, și, cu un glas ce nu-i putea ascunde nerăbdarea, zise :

— Haideți, doamnelor, este timpul să coborîm la țărm, și tocmai voia să ia brațul pe care tînărul i-l oferea cu o vioiciune plină de nuanțe în care se puteau citi multe lucruri, cînd amiralul făcu un pas și se așeză între tînăra DOAMNĂ și noul venit.

— O clipă, dacă îngăduiți, milord de Buckingham — zise el. Debarcarea nu este cu putință pentru femei, la ceasul acesta. Marea e prea agitată acum ; dar, către ceasurile patru, este de așteptat ca vîntul să se potolească, astfel încît vom debarca mai înspre seară.

— Dați-mi voie, milord — răspunse Buckingham cu o iritare pe care nu căuta să și-o mai ascundă. Rețineți aceste doamne, și nu aveți dreptul s-o faceți. Dintre doamne, una aparține, vai ! de azi încolo, Franței și, după cum vedeți, Franța o cere prin glasul ambasadorilor ei.

Și arătă cu mîna spre de Guiche și spre Raoul, pe care îi salută în același timp.

— Nu presupun — răspunse amiralul — că e în intenția acestor domni să expună viața principeselor.

— Milord, acești domni au venit în contra vîntului ; îngăduiți-mi să cred că primejdia nu poate fi mai mare pentru doamne, care vor merge în direcția vîntului.

— Acești domni sînt foarte bravi — zise amiralul. Ați observat că erau mulți bărbați în port, dar nici unul n-a îndrăznit să-i urmeze. Pe deasupra, dorința de a prezenta cît mai repede cu putință omagiile lor DOAMNEI și ilustrei sale mame i-a făcut să înfrunte marea, foarte rea astăzi chiar pentru marinari. Dar pilda acestor domni, pe care-o voi slăvi în fața statului meu major, nu trebuie să fie una și pentru doamne.

O privire furișă a DOAMNEI surprinse roșeața ce acoperea obrajii contelui. Această privire îi scăpă lui Buckingham. El n-avea ochi decît ca să-l supravegheze pe Norfolk. Era, în chip vădit, gelos pe amiral și părea să ardă de dorința de a le smulge pe principese de pe solul acesta mișcător al vaselor, unde amiralul era rege.

— De altfel — reluă Buckingham — fac apel la DOAMNA însăși să hotărască.

— Iar eu, milord — răspunse amiralul — fac apel la conştiinţa mea şi la răspunderea mea. Am făgăduit să o redau pe DOAMNA sănătoasă şi teafără Franţei, îmi voi ţine făgăduiala.

— Cu toate acestea, domnule...

— Milord, îngăduiţi-mi să vă amintesc că aici comand eu singur.

— Milord, vă daţi seama ce spuneţi ? rosti Buckingham cu trufie.

— Ştiu foarte bine şi o repet : aici comand eu singur, milord, şi totul trebuie să mi se supună — marea, vîntul, navele, oamenii.

Cuvintele acestea erau mari şi fură rostite cu multă noblețe. Raoul observă efectul produs de ele asupra lui Buckingham. Acesta tremura din tot corpul şi se sprijini de unul din stîlpii cortului, ca să nu cadă ; ochii i se înroşiră de furie, iar mîna cu care nu se sprijinea i se împlîntă pe mînerul spadei.

— Milord — vorbi regina — permiteţi-mi să vă spun că sînt întru totul de părerea contelui de Norfolk ; şi apoi, chiar dacă vremea ar fi fost frumoasă şi prielnică, iar nu ameninţătoare cum este în clipa de faţă, tot ar trebui să-i mai acordăm cîteva ceasuri ofiţerului care ne-a adus atît de bine şi cu o îngrijire atît de mare pînă în apropierea coastelor Franţei, unde va trebui să ne părăsească.

Buckingham, în loc să răspundă, o întrebă cu privirea pe tînăra DOAMNĂ. Aceasta, pe jumătate ascunsă sub faldurile de catifea şi aur ce-o adăposteau, nu asculta aproape de loc această discuţie, preocupată să-l privească pe contele de Guiche, care stătea de vorbă cu Raoul. Aceasta fu o nouă lovitură pentru Buckingham, care credea că descoperă în privirea Principesei Henriette un simţămînt ceva mai adînc decît cel al simplei curiozităţi. Se retrase împleticindu-se şi se rezemă de catargul cel mare.

— Domnul de Buckingham n-are stofă de marinar — zise regina-mamă în franţuzeşte — iată, fără îndoială, pentru ce ţine atît de mult să pună mai repede piciorul pe uscat.

Tînărul auzi aceste cuvinte, păli, lăsă brațele să-i cadă cu deznădejde pe lîngă trup și se depărtă încet, amestecînd într-un suspin amar vechea lui iubire și noua sa ură.

Trecînd peste toate acestea, amiralul, fără să țină de altfel seama de proasta dispoziție a lui Buckingham, le invită pe principese în cabina lui de la prora, unde fusese întinsă o masă îmbelșugată, demnă de înalții lui oaspeți. Amiralul se așează la dreapta DOAMNEI, iar pe contele de Guiche îl puse la stînga ei. Era locul pe care-l ocupa de obicei Buckingham. De aceea, cînd intră în sala de mese, ducele avea să încerce o nouă durere, văzîndu-se încă o dată înlăturat de etichetă — această altă regină căreia trebuia să-i poarte respect — și chiar la un rang mai prejos decît cel pe care-l avusese pînă acum. La rîndul lui, de Guiche, poate mai palid încă de fericire, pe cît era rivalul său de mînie, se așeză tresărind alături de Prințesă, a cărei rochie de mătase, atingîndu-l ușor, făcea să-i treacă prin tot trupul fiorii unei voluptăți nemaicunoscute de el pînă atunci. După masă, Buckingham se ridică să-i ofere DOAMNEI brațul. De astă dată fu rîndul lui de Guiche să-i dea o lecție ducelui.

— Milord — zise el — fiți bun și, începînd din acest moment, nu vă mai interpuneți între alteța sa regală DOAMNA și mine. Începînd din acest moment, într-adevăr, alteța sa regală aparține Franței și mîna Prințesei atinge mîna DOMNULUI, fratele regelui, atunci cînd alteța sa regală îmi face cinstea de a-mi atinge mîna.

Și, rostind aceste cuvinte, îi oferi el însuși brațul tinerei DOAMNE, dar cu o sfială atît de vădită și în același timp cu o noblețe atît de stăpînă pe sine, încît englezii făcură să se audă un murmur de admirație, pe cînd Buckingham lăsă să-i scape un suspin de durere.

Raoul iubea ; el înțelese totul. Îi aruncă prietenului său una din acele priviri adînci, pe care numai un prieten sau numai o mamă le aruncă, în semn de ocrotire sau de veghe, asupra copilului sau asupra prietenului pe cale de a se rătăci.

Către ceasurile două, soarele se ivi, în sfîrșit, pe cer, vîntul se potoli, marea se liniști și se netezi ca un vast covor de cristal, iar ceața care înfășura coastele se împrăștie

ca un văl ce se destramă în fîşii subţiri. Şi surîzătorul ţărm al Franţei se zărea acum în soare, cu miile lui de căsuţe albe, ce se desenau fie pe verdele blînd al copacilor, fie pe albastrul senin al cerului.

XV

CORTURILE

Amiralul, cum am văzut, luase hotărîrea să nu bage în seamă privirile ameninţătoare şi pornirile năbădăioase ale lui Buckingham. Într-adevăr, de cînd plecaseră din Anglia, el avusese destul timp să se obişnuiască pe încetul cu toate acestea. De Guiche însă nu observase în nici un fel că tînărul lord părea să aibă un dinte împotriva lui ; totuşi, din instinct, nu simţea nici o stimpatie pentru favoritul lui Carol al II-lea. Regina-mamă, cu o experienţă mai mare şi cu un simţ mai rece, domina întreaga situaţie şi, întrucît înţelegea primejdia ce plutea în aer, se pregătea să taie nodul atunci cînd momentul o va cere. Şi acest moment se ivi. Liniştea pusese acum stăpînire pe totul din jur, în afară de inima lui Buckingham, iar acesta, în nerăbdarea lui, îi repeta în şoaptă tinerei Prinţese :

— Doamnă, doamnă, în numele cerului, să coborîm la ţărm, te rog ! Nu vezi oare că acest înfumurat conte de Norfolk mă ucide cu adorările lui şi cu grija pe care ţi-o poartă ?

Henriette auzi aceste cuvinte ; ea zîmbi şi, fără a întoarce faţa, punînd doar în vocea sa acea mlădiere de blîndă mustrare şi de drăgăstoasă asprime prin care cochetăria ştie să dea o încuviinţare, avînd totuşi aerul că formulează o apărare, murmură :

— Scumpul meu lord, ţi-am mai spus şi altă dată că dumneata eşti nebun.

Nici unul din aceste amănunte, am mai arătat, nu-i scăpa lui Raoul ; auzise rugămintea lui Buckingham şi răspunsul Prinţesei ; îl văzuse pe Buckingham făcînd un pas înapoi la acest răspuns, scoţînd un suspin şi ducîndu-şi mîna la frunte ; şi întrucît nici inima, nici ochii nu-i erau înfăşuraţi în văluri, el înţelese totul şi se cutremură bănuind ce se petrecea în sufletul şi în gîndurile lordului.

În sfîrşit, amiralul, cu o încetineală înadins măsurată, dădu ultimele ordine pentru plecarea bărcilor. Buckingham primi aceste ordine cu o bucurie atît de vie, încît un spectator străin ar fi putut crede că tînărul era zdruncinat la minte.

La comenzile lui Norfolk, o barcă mare, frumos pavoazată, coborî uşor pe lîngă peretele vasului amiral ; în ea puteau să încapă douăzeci de vîslaşi şi cincisprezece călători. Covoare de catifea ţesături brodate cu armele Angliei, ghirlande de flori, căci pe vremea aceea se folosea cu mare plăcere parabola cînd era vorba de alianţe politice, formau principala podoabă a acestei bărci cu adevărat regeşti. Abia fu lansată la apă, abia ridicară marinarii vîslele, aşteptînd, ca nişte soldaţi cu armele la piept, îmbarcarea Prinţesei, că Buckingham alergă la scară ca să-şi ocupe locul său în barcă. Dar regina îl opri.

— Milord — spuse ea — nu se cuvine să ne laşi, pe mine şi fiica mea, să coborîm la ţărm, fără ca locuinţele să ne fi fost pregătite într-un chip oarecare. Te rog deci, milord, să te duci înainte la Le Havre şi să îngrijeşti ca totul să fie rînduit la sosirea noastră.

Aceasta fu o nouă lovitură pentru duce, lovitură cu atît mai grea cu cît era neaşteptată. Gîngăvi ceva, se înroşi, dar nu fu în stare să răspundă nimic. Crezuse că va putea să stea lîngă DOAMNA în timpul traversării şi să se bucure astfel pînă la urmă de ultimele clipe pe care norocul i le mai hărăzea. Dar ordinul era neînduplecat.

Amiralul, care auzise acest ordin, strigă numaidecît :

— Barca cea mică la apă !

Comanda fu îndeplinită cu acea iuţeală care este obişnuită în manevrele navelor de război. Buckingham, dezolat, îndreptă o privire deznădăjduită către Prinţesă, una rugătoare către regină şi una plină de mînie către amiral. Prinţesa se prefăcu a nu observa nimic. Regina întoarse capul. Amiralul începu

să rîdă. Buckingham, văzîndu-l că rîde, fu gata să se năpustească asupra lui Norfolk. Regina-mamă se ridică în picioare.

— Pleacă, domnule — rosti ea cu autoritate.

Tînărul duce rămase ca împietrit. Dar, privind în jurul lui şi încercînd o ultimă salvare, întrebă, gîtuit de atîtea înfrîngeri dureroase :

— Şi dumneavoastră, domnilor, dumneata, domnule de Guiche, şi dumneata, domnule de Bragelonne, nu mă însoţiţi ?

De Guiche se înclină.

— Eu sînt, întocmai ca şi domnul de Bragelonne, la ordinele reginei — răspunse el. Ceea ce ne va porunci ea să facem, aceea vom face.

Şi privi spre tînăra Prinţesă, care îşi lăsă ochii în jos.

— Iartă-mă, domnule de Buckingham — zise regina — dar domnul de Guiche îl reprezintă aici pe DOMNUL ; dînsul urmează să ne facă onorurile Franţei, după cum domnia ta ne-ai făcut onorurile Angliei ; nu se poate deci sustrage datoriei de a ne însoţi. De altminteri, datorăm această mică favoare curajului pe care l-a avut de a veni să ne întîmpine aici pe o vreme atît de rea.

Buckingham deschise gura ca pentru a răspunde, dar, fie că nu găsi o idee potrivită, fie că nu-i veneau cuvintele pentru a exprima această idee, nici un sunet nu i se desprinse de pe buze şi, răsucindu-se ca ameţit, sări de pe navă în barcă. Vîslaşii abia avură timp să-l prindă în braţe şi să-şi ţină ei înşişi echilibrul, căci săritura şi greutatea ducelui erau cît pe-aci să răstoarne bărcuţa.

— Hotărît, milord e nebun — zise amiralul, cu glas tare, către Raoul.

— Mă tem şi eu pentru milord — răspunse Bragelonne.

În tot timpul cît barca a plutit spre ţărm, ducele nu şi-a dezlipit privirile de la vasul amiral, asemenea unui avar căruia i se răpeşte o comoară, asemenea unei mame căreia i s-ar smulge din braţe fiica spre a fi condusă la moarte. Dar nimic nu răspunse la semnele lui, la tulburarea sa, la jalnicele lui zbuciumări. Buckingham era atît de întristat, încît se lăsă să cadă pe o bancă, înfigîndu-şi mîna în păr, în timp ce marinarii, nepăsători, făceau barca să zboare pe deasupra valurilor. Cînd ajunseră la ţărm, părea aşa de

istovit, încît, dacă nu l-ar fi întîmpinat mesagerul pe care-l trimisese înainte ca intendent însărcinat să se ocupe cu rechiziționarea locuințelor, n-ar fi știut încotro s-o apuce. Odată condus la locuința ce-i era rezervată, se închise înăuntru, ca Ahile în cortul său.

În larg, barca cea mare care le aducea pe prințese se desprindea de vasul amiral în clipa cînd Buckingham punea piciorul pe pămînt. După ea venea o altă barcă, încărcată de ofițeri, de curteni și de prieteni. Toată populația din Le Havre, urcată la repezeală în lotci pescărești, în luntri cu fundul drept sau în caiace normande, ieși în întîmpinarea bărcii regale. Tunurile din forturi începură să tragă din nou ; vasul amiral și celelalte două nave răspundeau cu alte salve, și vîlvătăi de flăcări amestecate cu scame și fum țîșneau din țevile largi, în rotocoale, rătăcind pe deasupra valurilor, înainte de a se destrăma în văzduhul albastru.

Prințesa atinse cu piciorul prima treaptă a cheiului. O muzică veselă o aștepta pe uscat și acum îi însoțea fiecare pas pe care-l făcea. În timp ce alaiul se îndrepta spre centrul orașului și Prințesa călca ușor pe tapiseriile bogate și pe buchetele de flori, contele de Guiche și Raoul, desprinzîndu-se din mijlocul englezilor, apucară pe alte străzi și se duseră în goană la reședința aleasă mai dinainte pentru DOAMNA.

— Să ne grăbim — îi spuse Raoul lui de Guiche — căci după firea pe care i-o cunosc, acest Buckingham ar fi în stare să ne facă cine știe ce pocinog, văzînd urmarea celor hotărîte de noi ieri.

— Oh — răspunse contele — îl avem aici pe de Wardes, care e dîrzenia întrupată, și pe Manicamp, care e blîndețea însăși.

De Guiche nu se lăsă totuși pe tînjeală și, după cinci minute, se aflau în fața primăriei. Ceea ce-i uimi la început fu o mare mulțime de oameni ce ticsea piața.

— Bun — zise de Guiche — se pare că locuințele noastre au fost înălțate.

Într-adevăr, în fața primăriei, chiar în mijlocul pieței, fuseseră înjghebate corturi de o eleganță neobișnuită, în vîrful cărora fluturau drapelele Franței și Angliei, alăturate. Primăria era înconjurată de corturi ca de o centură

bălţată ; zece paji şi doisprezece călăraşi din gardă, trimişi să escorteze pe ambasadori, făceau de strajă în jurul corturilor. Privelişte era ciudată, neobişnuită ; avea ceva feeric.

Aceste locuinţe improvizate fuseseră ridicate în timpul nopţii. Îmbrăcate pe dinăuntru şi pe dinafară cu cele mai scumpe stofe pe care de Guiche le putuse găsi în Le Havre, ele încercuiau pe de-a întregul primăria, adică reşedinţa tinerei Prinţese ; erau apoi legate unele de altele prin nişte cordoane de mătase întinse şi păzite de santinele, în aşa fel că planul lui Buckingham era complet răsturnat, în cazul cînd acest plan ar fi fost cu adevărat de a păstra pentru el şi englezii lui terenul din preajma primăriei. Singura trecere prin care se putea ajunge la treptele primăriei, şi care nu fusese închisă de această baricadă de mătase, era străjuită de două corturi asemănătoare cu două foişoare şi ale căror uşi se deschideau de o parte şi de alta a acestei intrări. Cele două corturi erau destinate lui de Guiche şi lui Raoul ; în lipsa lor, ele trebuiau să fie ocupate în permanenţă : al lui de Guiche de către de Wardes, al lui Raoul de Manicamp. În jurul acestor două corturi şi al celorlalte şase, cam vreo sută de ofiţeri, de gentilomi şi de paji străluceau în costumele lor de mătase şi aur, zumzăind ca nişte albine în jurul stupilor. Toţi aceştia, cu spadele la şold, erau gata să se supună *in corpore,* la un semn al lui de Guiche sau al lui Bragelonne, cele două căpetenii ale ambasadei.

Chiar în momentul cînd cei doi tineri se iviră la capătul unei străzi ce dădea în piaţă, ei zăriră, străbătînd aceeaşi piaţă, în galopul calului său, un tînăr gentilom de o eleganţă încîntătoare. Tînărul brăzda mulţimea de curioşi prin care trecea, dar cînd văzu locuinţele acestea ridicate acolo peste noapte, scoase un strigăt de mînie şi deznădejde. Era Buckingham ! Buckingham, care se trezise din amorţeala sa, pentru a îmbrăca cel mai strălucitor costum şi a veni să le aştepte pe DOAMNA şi pe regină pe treptele primăriei. Dar, la intrarea dintre cele două corturi, i se taie calea şi fu nevoit să se oprească. Buckingham ridică furios biciuşca ; doi ofiţeri îi apucară însă braţul.

Dintre cei doi înlocuitori, numai unul era în cortul său. De Wardes urcase în interiorul primăriei, pentru a

transmite unele dispoziții date de către de Guiche. Auzind larma pe care o făcea Buckingham, Manicamp, întins deasupra pernelor dintr-unul din cele două corturi de la intrare, se ridică în capul oaselor, cu lenea lui obișnuită, și, văzînd că tărăboiul nu contenea, se ivi de după perdea.

— Ce-i aici — întrebă el cu o voce somnoroasă — și ce înseamnă gălăgia asta atît de mare ?

Întîmplarea făcu ca, în clipa cînd el începu să vorbească, zarva să contenească, astfel încît, cu toate că vocea lui era blîndă și stăpînită, toată lumea îi auzi întrebarea. Buckingham întoarse capul și privi de sus acest trup lung și deșirat și această față pe jumătate adormită. Pesemne că persoana gentilomului nostru, îmbrăcat, de altminteri, destul de simplu, așa precum am arătat, nu-i stîrni prea mare respect, căci i se adresă pe un ton disprețuitor :

— Dumneata cine mai ești, domnule ?

Manicamp se sprijini de brațul unei matahale de călăraș, ce stătea alături, țeapăn ca un stîlp de catedrală, și răspunse cu același glas potolit :

— Dar dumneata cine ești ?

— Eu sînt milordul duce de Buckingham. Am închiriat toate casele din preajma primăriei, unde am treburi ; or, întrucît aceste case sînt închiriate, ele sînt ale mele, și fiindcă le-am închiriat ca să am trecerea liberă spre primărie, dumneata n-ai dreptul să-mi închizi calea.

— Dar domnule, cine te împiedică să treci ? întrebă Manicamp.

— Santinelele dumitale.

— Fiindcă vrei să treci călare, domnule, și consemnul este să nu fie lăsați să treacă decît oameni pe jos.

— Nimeni n-are dreptul să dea vreun consemn aici, în afară de mine — zise Buckingham.

— Cum așa, domnule ? întrebă Manicamp cu vocea lui blîndă. Fă-mi plăcerea și dezleagă-mi această enigmă.

— Pentru că, după cum ți-am mai spus, eu am închiriat toate casele din jurul pieței.

— Asta o știu, întrucît nouă nu ne-a mai rămas decît piața.

— Te înșeli, domnule, piața e a mea, ca și casele.

— Oh, s-avem iertare, domnule, dumneata greşeşti. La noi e o vorbă : caldarîmul regelui ; deci piaţa este a regelui ; şi cum noi sîntem ambasadorii regelui, piaţa este a noastră.

— Domnule, te-am mai întrebat o dată, cine eşti dumneata ? strigă Buckingham, scos din fire de sîngele rece al interlocutorului său.

— Mă numesc Manicamp — răspunse tînărul cu o voce eoliană, într-atît era de armonioasă şi suavă.

Buckingham ridică din umeri.

— Pe scurt — zise el — cînd am închiriat casele din jurul primăriei, piaţa era goală ; barăcile astea îmi împiedică vederea, scoateţi-le de aici !

Un surd şi ameninţător murmur se răspîndi în mulţimea de ascultători. Tocmai în acel moment sosi de Guiche ; acesta dădu la o parte mulţimea ce-l despărţea de Buckingham şi, urmat de Raoul, intră printr-o parte a pieţei, în timp ce prin cealaltă parte intra de Wardes.

— Iertaţi, milord — vorbi el — dar dacă aveţi vreo plîngere de făcut, fiţi bun şi adresaţi-mi-o mie, ştiut fiind că eu sînt cel care a dat planurile acestei construcţii.

— Afară de asta, vreau să-ţi atrag luarea-aminte, domnule, că acest cuvînt, barăci, poate să ne supere — adăugă Manicamp pe un ton plin de graţie.

— Aşadar, ce spuneaţi, domnule ? întrebă de Guiche.

— Spuneam, domnule conte — răspunse Buckingham cu un accent de furie încă nepotolită, cu toate că se mai stăpînise puţin în prezenţa unui egal — spuneam că e cu neputinţă ca aceste corturi să rămînă acolo unde sînt.

— Cu neputinţă ? se miră de Guiche. Şi pentru ce, rogu-vă ?

— Fiindcă mă stinghereşe.

De Guiche lăsă să-i scape un gest de nerăbdare, dar o privire de gheaţă a lui Raoul îl domoli.

— Ar trebui să vă stinghereaască mai puţin, domnule, decît abuzul de întîietate pe care vi l-aţi îngăduit.

— Abuzul ?

— Dar, fără îndoială. Aţi trimis aici un mesager care să închirieze, în numele vostru, toate casele din Le Havre, fără a mai ţine seama că şi francezii trebuiau să vină în întîmpinarea DOAMNEI. E un lucru mai puţin frăţesc, domnule duce, pentru reprezentantul unei naţiuni prietene.

— Pămîntul e al primului ocupant — zise Buckingham.

— Dar nu şi în Franţa.

— Pentru ce nu şi în Franţa ?

— Fiindcă e ţara bunei-cuviinţe.

— Ce vreţi să spuneţi ? strigă Buckingham pe un ton atît de ridicat, încît cei de faţă se dădură numaidecît un pas înapoi, crezînd că au să se încaiere.

— Vreau să spun, domnule — răspunse de Guiche pălind de furie — că eu am pus să se ridice aceste adăposturi pentru mine şi prietenii mei, în chip de locuinţe pentru ambasadorii Franţei, ca singurul loc de odihnă pe care pretenţia dumneavoastră ni l-a lăsat în acest scop, şi că în aceste adăposturi voi sta, eu şi ai mei, afară numai dacă o voinţă mai puternică, şi îndeosebi mai suverană decît a domniei voastre, nu va hotărî altfel.

— Adică dacă nu va dispune evacuarea, cum se zice la Palat — adăugă cu blîndeţe Manicamp.

— Cunosc eu pe cineva, domnule, care va fi, sper, aşa precum doriţi — zise Buckingham ducîndu-şi mîna la spadă.

În aceeaşi clipă, cînd zeiţa Discordiei, aprinzînd inimile, era pe cale să îndrepte toate spadele împotriva piepturilor omeneşti, Raoul îşi puse încet braţul pe umărul lui Buckingham.

— Un cuvînt, milord — zise el.

— Dreptul meu ! Dreptul meu mai întîi ! strigă năbădăiosul tînăr.

— Tocmai asupra acestui punct voi avea cinstea de a vă vorbi — adăugă Raoul.

— Fie, dar fără multe vorbe, domnule.

— O singură întrebare ; vedeţi dar că nu se poate să fiu mai scurt decît atît.

— Vorbiţi, ascult.

— Oare dumneavoastră, sau domnul duce de Orléans urmează să se însoare cu nepoata regelui Henric al IV-lea ?

— Cum aţi spus ? întrebă Buckingham, dîndu-se un pas înapoi, uluit.

— Vă rog să-mi răspundeţi la asta, domnule — stărui liniştit Raoul.

— Dorinţa dumneavoastră este cumva de a mă lua în rîs, domnule ? întrebă Buckingham.

— Şi ăsta poate fi un răspuns, şi el îmi este de ajuns. Aşadar, aţi mărturisit, nu dumneavoastră sînteţi cel care se căsătoreşte cu Prinţesa Anglici.

— Dar o ştiţi prea bine, domnule, aşa mi se pare.

— Iertaţi, însă după felul cum vă purtaţi, lucrul nu este tocmai limpede.

— La urma urmei, ce vreţi dumneavoastră să spuneţi? Raoul se apropie de duce.

— Aveţi — zise el coborînd glasul — porniri care seamănă cu cele ale geloziei; ştiţi asta, milord? Or, asemenea porniri, cînd la mijloc e vorba de o femeie, nu se potrivesc de loc cuiva care nu e nici amantul, nici soţul ei; cu atît mai puţin, sînt sigur că înţelegeţi asta, milord, cînd acea femeie este o prinţesă.

— Domnule — izbucni Buckingham — dumneavoastră o înjosiţi pe Doamna Henriette.

— Dumneavoastră sînteţi cel care o înjoseşte, milord, luaţi seama! răspunse Bragelonne cu răceală. Adineauri, pe vasul amiral, aţi reuşit s-o supăraţi pe regina-mamă şi l-aţi scos din răbdări pe amiral. M-am uitat la dumneavoastră, milord, şi am crezut, la început, că sînteţi nebun; dar pe urmă am ghicit adevărata pricină a acestei nebunii.

— Domnule!

— Fiţi liniştit, am să mai adaug ceva: sper că sînt singurul dintre francezi care a priceput acest lucru.

— Dar ştiţi, domnule — zise Buckingham, tremurînd de mînie şi în acelaşi timp de nestăpînire — ştiţi că aveţi un fel de a vorbi care merită să fie înăbuşit?

— Cîntăriţi-vă cuvintele, milord — îl înfruntă Raoul cu semeţie — nu mă trag dintr-o spiţă de oameni ale căror porniri să se lase înăbuşite; în schimb, dumneavoastră faceţi parte dintr-un neam ale cărui pasiuni sînt privite cu neîncredere de către bunii francezi; vă repet, deci, pentru a doua oară, luaţi seama, milord.

— La ce, dacă nu vă supăraţi? Nu cumva dumneavoastră mă ameninţaţi?

— Sînt fiul contelui de La Fère, domnule de Buckingham, şi eu nu ameninţ niciodată, pentru că lovesc mai întîi. De aceea, să ne înţelegem, ameninţarea pe care v-o fac, iat-o...

Buckingham strînse pumnii ; dar Raoul continuă, ca şi cum n-ar fi observat nimic.

— La primul cuvînt în faţa cuviinţei pe care vi-l veţi mai îngădui faţă de alteţa sa regală... Oh, fiţi potolit, domnule de Buckingham, aşa cum şi eu caut să fiu.

— Dumneavoastră ?

— Da, eu. Atîta vreme cît DOAMNA se afla pe teren englez, am tăcut ; acum însă, cînd ea a pus piciorul pe pămîntul Franţei, acum cînd noi am primit-o aici în numele Prinţului, la cea dintîi ocară pe care, în ciudata dumneavoastră afecţiune, o veţi aduce casei regale a Franţei, nu-mi rămîn decît două lucruri de făcut : sau să vestesc în faţa tuturor nebunia ce v-a cuprins în acest moment şi să pun să fiţi trimis cu toată ruşinea înapoi în Anglia, sau, dacă preferaţi, să vă înfig pumnalul în piept în mijlocul adunării. De altfel, această a doua cale mi se pare cea mai potrivită, şi cred că pe ea o voi folosi.

Buckingham se făcu mai alb la faţă decît gulerul de dantelă de Anglia ce-i înfăşura gîtul.

— Domnule de Bragelonne — zise el — îmi vorbeşte oare un gentilom ?

— Da. Numai că acest gentilom îi vorbeşte unui nebun. Liniştiţi-vă, milord, şi atunci vă va vorbi altfel.

— Oh, domnule de Bragelonne — murmură ducele cu o voce înăbuşită şi ducîndu-şi mîna la gît — dar vezi bine că mor !

— Dacă asta s-ar întîmpla în acest moment, domnule — zise Raoul cu netulburatul lui sînge rece — aş socoti-o într-adevăr drept o mare fericire, întrucît astfel s-ar înlătura tot soiul de cuvinte răutăcioase pe seama dumneavoastră şi pe aceea a ilustrelor persoane pe care devotamentul domnici voastre le prihăneşte într-un chip atît de nesăbuit.

— Oh, ai dreptate, ai dreptate — îngăimă tînărul duce deznădăjduit. Da, da, dacă aş muri ! Da, mai bine să mor decît să sufăr ceea ce sufăr în clipa de faţă !

Şi îşi duse mîna la un minunat pumnal cu plăselele împodobite cu pietre preţioase, pe care-l scoase pe jumătate de la piept. Raoul îl apucă de braţ.

— La seama, domnule — zise el — dacă nu vă veţi

ucide, veți rămîne de rîsul lumii ; dacă vă veți ucide, veți păta cu sînge veșmîntul de nuntă al Principesei Anglici.

Timp de un minut, Buckingham rămase locului, gîfîind. În acel minut i se văzură buzele tremurînd, obrajii străbătuți de fiori, ochii tulburi, ca într-un delir. Apoi, deodată, el vorbi :

— Domnule de Bragelonne, nu cunosc un spirit mai nobil ca al dumitale ; ești vrednicul fiu al celui mai desăvîrșit gentilom de pe lume. Folosiți-vă de corturile dumneavoastră !

Și cuprinse cu amîndouă brațele grumazul lui Raoul.

Întreaga adunare, uimită de acest sfîrșit la care nimeni nu se aștepta, dată fiind înverșunarea unuia dintre adversari și dîrza stăruință a celuilalt, întreaga adunare începu să bată din palme și mii de urale, mii de aplauze voioase se ridicară spre cer. De Guiche îl îmbrățișă la rîndul său pe Buckingham, cam fără tragere de inimă, dar, oricum, îl îmbrățișă. Acesta fu semnalul. Englezii și francezii, care, pînă atunci, se priviseră unii pe alții cu neliniște, fraternizară într-o clipă.

Tocmai cînd se întîmplau toate acestea, sosi cortegiul principeselor, care, fără intervenția lui Bragelonne, ar fi găsit în piață două armate încăierate și flori stropite cu sînge. Atmosfera se însenină din nou la ivirea flamurilor.

XVI

NOAPTEA

Cea mai deplină armonie se statornici astfel în mijlocul corturilor. Englezi și francezi se întreceau în a fi cît mai curtenitori față de ilustrele călătoare și cît mai binevoitori între ei. Englezii le trimiseră francezilor flori, din care făcuseră o întreagă provizie pentru a sărbători sosirea tinerei Prințese ;

francezii îi poftiră pe englezi la un ospăţ ce urma să fie dat abia a doua zi.

DOAMNA fu deci întîmpinată în calea sa de aclamaţiile tuturora. Ea le apărea ca o regină, din pricina respectului ce i-l purtau toţi, ca un idol, din pricina adoraţiei ce i-o nutreau unii.

Regina-mamă le făcu francezilor cea mai călduroasă primire. Franţa era pentru dînsa ţara natală, şi fusese prea nenorocită în Anglia, pentru ca Anglia să o fi putut face să uite Franţa. O îndemna, aşadar, pe fiica sa, dîndu-i ca pildă dragostea ei, să iubească ţara unde amîndouă găsiseră adăpost şi unde le aştepta acum zodia unui viitor strălucit.

După ce zarva sosirii se potoli şi privitorii începură să se împrăştie, după ce nu se mai auzira decît fanfarele îndepărtate şi zumzetul mulţimii, după ce noaptea se lasă peste tot, înfăşurînd în vălurile sale înstelate marea, portul, oraşul şi ţarinile încă fremătînd în urma acestui mare eveniment, de Guiche intră în cortul său şi se aşeză pe o bancă largă de lemn, pe faţă cu o expresie atît de îndurerată, încît Bragelonne îl urmări cu privirea pînă cînd îl auzi oftînd; atunci se apropie de el. Contele se lăsase pe spate, cu umărul rezemat de peretele cortului, cu fruntea în palme, cu pieptul zguduit, cu genunchii tremurînd.

— Suferi, prietene ? îl întrebă Raoul.

— Îngrozitor.

— Trupeşte, nu-i aşa ?

— Da, trupeşte.

— Ziua a fost obositoare, într-adevăr — continuă tînărul, cu privirea aţintiră asupra celui pe care-l avea în faţă.

— Da, şi numai somnul m-ar putea întrema.

— Vrei să te las singur ?

— Nu, trebuie să-ţi vorbesc.

— Nu te voi lăsa să vorbeşti decît după ce-ţi voi pune eu însumi cîteva întrebări, de Guiche.

— Pune.

— Dar să fii sincer în răspunsuri.

— Ca întotdeauna.

— Ştii pentru ce era Buckingham atît de furios ?

— Aş putea să bănuiesc.

— O iubește pe DOAMNA, vrei să spui, nu-i așa ?

— Cel puțin după cum se poartă, ai putea să juri că asta e cauza.

— Ei bine, nu-i asta !

— Oh, de astă dată te înșeli, Raoul ; i-am citit obida în ochi, în mișcări, în tot ce a făcut de azi-dimineață și pînă acum.

— Ești poet, scumpul meu conte, și pretutindeni vezi numai poezie.

— Văd mai ales dragostea.

— Unde nu există.

— Unde există.

— Ascultă, de Guiche, nu crezi că te înșeli ?

— Oh, sînt sigur că nu ! strigă cu îndărătnicie contele.

— Spune-mi, conte — îl întrebă Raoul, privindu-l în adîncul ochilor — ce te face să te socoți atît de clarvăzător ?

— Amorul propriu — răspunse de Guiche șovăind.

— Amorul propriu ! E un cuvînt prea lung, de Guiche.

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun, dragă prietene, că de obicei ești mai puțin trist decît astă-seară.

— Oboseala.

— Oboseala ?

— Da.

— Ei bine, dragul meu, am făcut campanii împreună, am stat alături călare optsprezece ceasuri, trei cai, zdrobiți de oboseală și morți de foame, au căzut sub noi, dar nu ne-am dat bătuți. Prin urmare, nu oboseala te întristează, conte.

— Atunci, supărarea.

— Care supărare ?

— Aceea de astă-seară.

— Nebunia lordului Buckingham ?

— Ei da, fără îndoială ! Nu e oare supărător, pentru noi, francezii care-l reprezentăm pe stăpînul nostru, să vedem cum un englez îi face curte viitoarei noastre stăpîne, a doua doamnă a regatului ?

— Da, ai dreptate ; însă eu cred că lordul Buckingham nu e chiar atît de primejdios.

— Nu, dar e plictisitor. Venind aici, era cît pe-aci să stîrnească zîzania între englezi şi noi, dacă n-ai fi fost tu, cu înţelepciunea ta admirabilă şi cu hotărîrea ta atît de ciudată, ne-am fi încrucişat spadele în mijlocul oraşului.

— Dar s-a schimbat, ai văzut.

— Da, de bună seamă ; şi tocmai de-aici porneşte nedumerirea mea. Tu i-ai vorbit încet ; ce i-ai spus ? Crezi că o iubeşte, dar tot tu singur spui că o pasiune nu se stinge cu atîta uşurinţă ; prin urmare nu e îndrăgostit de ea !

De Guiche rosti aceste cuvinte din urmă cu o asemenea expresie, încît Raoul ridică faţa. Pe nobilul chip al tînărului său prieten se citea o nemulţumire lesne de observat.

— Ceea ce i-am spus lui, conte — răspunse Raoul — am să ţi-o repet ţie. Ascultă bine, iată : „Domnule, priviţi cu un aer de invidie, cu un aer de patimă jignitoare pe sora Prinţului dumitale, care nu-ţi este logodnică şi care nu este, nu poate să-ţi fie amantă ; aduci deci o ocară acelora care, ca noi, vin să întîmpine o fecioară spre a o conduce la soţul ei".

— I-ai spus tu asta ? întrebă de Guiche, înroşindu-se.

— În mod foarte deschis ; ba am mers şi mai departe.

De Guiche făcu o mişcare.

— I-am spus : „Cu ce ochi ne-ai privi dumneata dacă ai zări printre noi un bărbat atît de nesocotit, atît de neloial, încît să nutrească alte simţăminte în afară de cel mai curat respect faţă de o prinţesă hărăzită stăpînului nostru ?"

Aceste cuvinte i se adresau în aşa măsură lui de Guiche, încît contele păli şi, cuprins de un tremur subit, nu putu decît să întindă maşinal o mînă spre Raoul, în timp ce cu cealaltă îşi acoperea ochii şi fruntea.

— Dar, slavă Domnului — continuă Raoul, fără să ia în seamă mişcarea prietenului său — francezii, despre care se spune că sînt uşuratici, curioşi, nesăbuiţi, ştiu să treacă la o judecată sănătoasă şi la o morală sănătoasă cînd e vorba de chestiuni de înaltă cuviinţă. „Or, am adăugat, află, domnule de Buckingham, că noi, gentilomii Franţei, noi ne slujim regii jertfindu-le nu numai pasiunile noastre, dar şi averea şi chiar viaţa noastră ; iar dacă, din întîmplare, demonul face să încolţească în noi unul din acele

gînduri ce aprind inima, noi stingem această flacără, chiar de trebuie s-o stropim cu propriul nostru sînge. În felul acesta salvăm dintr-o dată trei mîndrii: a ţării noastre, a stăpînului nostru şi a noastră însine. Iată, domnule de Buckingham, în ce fel înţelegem să ne purtăm noi; iată cum trebuie să se poarte orice om de bun simţ." Şi iată, dragul meu de Guiche — adăugă Raoul — cum i-am vorbit domnului de Buckingham, făcîndu-l, fără greutate, să înţeleagă totul.

De Guiche, încovoiat pînă atunci sub greutatea cuvintelor lui Raoul, se îndreptă deodată, cu privirea mîndră, cu palma înfierbîntată, şi apucă mîna lui Raoul; pometii obrajilor săi, după ce fuseseră reci ca gheaţa, se aprinseseră acum ca focul.

— I-ai vorbit foarte bine, Raoul — spuse el cu vocea sugrumată. Eşti un prieten desăvîrşit, îţi mulţumesc. Şi acum, te rog, lasă-mă singur.

— Vrei să rămîi singur?

— Da, am nevoie de odihnă. Prea multe întîmplări mi-au răvăşit astăzi capul şi inima; mîine, cînd ne vom revedea, nu voi mai fi acelaşi om, te asigur.

— Ei bine, fie, te las — zise Raoul, retrăgîndu-se.

Contele făcu un pas către prietenul său şi-l strînse cu căldură în braţe. Dar Raoul putu să simtă în această îmbrăţişare prietenească tremurul unei mari pasiuni înăbuşite.

Noaptea era senină, răcoroasă, înstelată; după furtună, căldura soarelui readusese pretutindeni viaţa, bucuria, încrederea. Pe cer se înfiripaseră cîţiva nori lungi şi străvezii, a căror albeaţă aurită făgăduia un şir de zile potolite, datorită unei adieri dinspre răsărit. În piaţa primăriei, umbre mari, tăiate de largi raze luminoase, formau un fel de mozaic uriaş, din lespezi albe şi lespezi negre. Curînd, întregul oraş adormi; doar în apartamentul DOAMNEI, ale cărui ferestre dădeau spre piaţă, se mai zărea o lumină slabă, şi această blîndă licărire a lămpii aproape stinse părea imaginea acelui somn liniştit de fecioară, a cărei viaţă abia înmugureşte, abia începe să simtă, şi a cărei flacără se astîmpără iarăşi de îndată ce trupul a adormit.

Bragelonne ieşi din cortul său cu mersul liniştit şi măsurat al omului dornic să vadă totul, dar grijuliu să nu fie văzut de nimeni. Şi atunci, pitit în dosul perdelelor

groase, cuprinzînd întreaga piață cu o singură privire, văzu, după o clipă, perdelele de la cortul lui de Guiche mișcîndu-se și desfăcîndu-se. În dosul lor se zărea umbra lui de Guiche, ai cărui ochi scînteiau în întunecime, îndreptați cu înfrigurare către salonul DOAMNEI, luminat de pîlpîirea dulce a lămpii din interiorul apartamentului. Această lucire potolită ce împurpura vitraliile era în clipele acelea steaua spre care căta contele. Se putea vedea tremurîndu-i în privire tot zbuciumul ce-i vînzolea sufletul. Raoul, ascuns în umbră, ghicea toate gîndurile pătimașe ce întindeau între cortul tînărului ambasador și balconul Prințesei un fir tainic și fermecător de simpatie, un fir împletit din năzuințe pline de atîta voință, de atîta stăruință, încît aceste năzuințe se adresau, fără îndoială, visurilor de dragoste, cu rugămintea ca ele să coboare în culcușul acela parfumat pe care contele îl sorbea înfiorat cu ochii sufletului său.

Dar de Guiche și Raoul nu erau singurii care stăteau de veghe. Fereastra unei case ce dădea în piață era de asemenea deschisă; era fereastra de la locuința unde trăsese Buckingham. În lumina ce se revărsa pe această din urmă fereastră, se desprindea, în linii groase, umbra ducelui, care, rezemat de pervazul înflorit cu cioplituri frumoase și împodobit cu franjuri de catifea, își îndrepta, și el, spre balconul DOAMNEI, dorințele și nebunești viziuni ale iubirii lui.

Bragelonne nu-și putu stăpîni un zîmbet. „Iată o biată inimă luată cu asalt — își zise el, gîndindu-se la DOAMNA. Apoi, întorcîndu-se cu gîndul, plin de compătimire, la DOMNUL, adăugă: Și un biet soț amenințat din toate părțile. Bine de el că e un mare prinț și are destulă armată ca să-și păzească odorul."

Bragelonne mai pîndi cîtăva vreme tertipurile celor doi îndrăgostiți, ascultă sforăitul sonor, necuviincios, al lui Manicamp, care trăgea la aghioase cu atîta mîndrie, de parcă ar fi fost îmbrăcat în costumul lui albastru, iar nu în cel violet, pe urmă întoarse fața spre adierea ce-i aducea din depărtări cîntecul unei privighetori și, după ce-și făcu el însuși o provizie de alean, altă lingoare a nopților, se duse să se culce, gîndindu-se, în ceea ce-l privea, că poate tot așa, patru sau șase ochi, la fel de învățăiați ca și ai

lui de Guiche sau Buckingham, o sorbeau pe aceea care era idolul său din castelul de la Blois.

— Unde domnişoara de Montalais nu se poate spune că e o garnizoană prea puternică! rosti el încet, suspinînd însă destul de tare.

XVII

DE LA LEHAVRE LA PARIS

A doua zi, serbările avură loc cu toată pompa şi cu toată însufleţirea pe care mijloacele oraşului şi buna dispoziţie a spiritelor puteau să le dea.

În timpul celor din urmă ceasuri petrecute la Le Havre, fusese pregătită şi plecarea. DOAMNA, după ce-şi luă rămas bun de la flota engleză şi salută pentru cea din urmă oară patria, înclinîndu-se în faţa pavilionului ei, se urcă în trăsură, însoţită de un alai strălucitor.

De Guiche sperase că ducele de Buckingham se va înapoia împreună cu amiralul în Anglia ; dar Buckingham izbuti să-i dovedească reginei că ar fi nepoliticos din partea lui să o lase pe DOAMNA să ajungă la Paris aproape ca şi părăsită. Acest lucru odată hotărît, ca Buckingham să o însoţească pe DOAMNA, tînărul duce îşi alese un grup de gentilomi şi de ofiţeri care aveau să formeze o suită a lui proprie ; astfel încît o întreagă armată se îndreptă acum spre Paris, împrăştiind aur şi stîrnind o voioşie fără margini în toate oraşele şi satele prin care trecea.

Vremea era frumoasă. Franţa se arăta încîntătoare ochiului, mai ales pe acest drum pe care-l urma alaiul. Primăvara îşi arunca florile şi ramurile înmiresmate în calea acestei tinereţi princiare. Toată Normandia, cu ţarinele ei înverzite, cu zările ei albastre, cu rîurile ei argintii, se înfăţişa ca un paradis pentru noua soră a regelui.

Tot drumul fu numai serbări şi cîntece de veselie. De Guiche şi Buckingham uitaseră tot ce-i dezbina ; de Guiche se gîndea doar să înfrîngă noile asalturi ale englezului, Buckingham să reînsufleţească în inima Prinţesei amintirea ţării de care erau legate imaginile atîtor zile fericite. Dar, vai ! bietul duce îşi dădu seama că icoana scumpei lui Anglii se ştergea din ce în ce mai mult în mintea DOAMNEI, pe măsură ce, în locul ei, se întipărea tot mai adîncă dragostea pentru Franţa.

Într-adevăr, el putu să observe că toate micile lui semne de bunăvoinţă nu mai trezeau nici o recunoştinţă, şi oricît de graţios s-ar fi arătat pe unul din cei mai iuţi bidivii din rasa Yorkshire, abia din cînd în cînd şi numai din întîmplare ochii Principesei se mai întorceau şi asupra lui. În zadar încerca să dea dovadă de toată bărbăţia, adunînd laolaltă puterea, tinereţea, furia şi destoinicia, pentru a atrage asupra sa una din privirile ei aruncate peste cîmp sau îndreptate către altcineva ; în zadar îşi aţîţa calul, care scotea foc pe nări, făcîndu-l să sară peste piedicile din cale sau să se avînte prin vîlcele şi tăpşanuri, adesea gata să se zdrobească de un copac sau să se rostogolească în vreun şanţ, căci DOAMNA, auzind tropotul, ridica doar pentru o clipă faţa şi-l privea nepăsătoare, apoi, surîzînd uşor, se întorcea către paznicii ei credincioşi, Raoul şi de Guiche, care călăreau liniştiţi pe lîngă portierele trăsurii sale. Atunci Buckingham cădea pradă tuturor chinurilor geloziei ; o durere necunoscută, ciudată şi arzătoare se strecura în vinele sale şi ameninţa să-i cuprindă inima ; atunci, pentru a dovedi că-şi dădea seama de nebunia lui şi că voia să răscumpere prin cea mai umilă supunere nerozia năzdrăvăniilor sale, îşi strunea calul înecat de sudoare, acoperit de o spumă albă şi groasă, şi-l silea să muşte zăbala lîngă fereastra trăsurii, în văzul mulţimii de curteni. Uneori smulgea drept răsplată un cuvînt al DOAMNEI, dar şi acest cuvînt i se părea mai curînd o mustrare.

— Bine, domnule Buckingham — spunea dînsa — iată-te, în sfîrşit, întors la simţăminte mai cuminţi.

Sau un cuvînt al lui Raoul :

— Ai să-ţi omori calul, domnule de Buckingham.

Şi-l asculta răbdător pe Raoul, căci un glas lăuntric îi spunea, fără să fi căpătat vreo dovadă anume, că Raoul

era cel care-l domolea pe de Guiche și că, fără Raoul, cine știe ce pornire nesocotită, fie a contelui, fie a lui însuși, a lui Buckingham, ar fi dus la o ruptură, la o izbucnire, la surghiun poate.

De cînd cu faimoasa discuție pe care cei doi tineri o avuseseră în corturile din Le Havre, și în cursul căreia Raoul îl făcuse pe duce să-și dea seama de greșeala purtărilor lui, Buckingham se simțea atras, fără voia sa, către Raoul. Îi plăcea să stea adesea de vorbă cu el, și mai totdeauna pentru a-l întreba ceva fie despre tatăl lui, fie despre d'Artagnan, prietenul lor, al amîndurora, de care Buckingham era aproape tot atît de încîntat ca și Raoul. Raoul căuta de obicei să închege asemenea discuții mai ales cînd era de față și de Wardes, care în tot timpul călătoriei se simțise rănit de superioritatea lui Bragelonne și îndeosebi de înrîurirea acestuia asupra spiritului lui de Guiche. De Wardes avea acel ochi fin și pătrunzător ce caracterizează orice natură înclinată către rău ; el observase de la început frămîntările lui de Guiche și purtarea lui, care arătau că e îndrăgostit de Prințesă. Dar în loc să trateze acest subiect cu înțeleapta cumpănire a lui Raoul, în loc să țină seama, cu demnitate, ca acesta, de cuviințele și îndatoririle cărora le era supus, de Wardes atingea totdeauna la conte, cu bună-știință, acea coardă, mereu gata să vibreze din plin, a cutezanței tinereții și a orgoliului egoist.

Se întîmplă astfel că, într-o seară, în timpul unui popas la Nantes, de Guiche și de Wardes stăteau de vorbă împreună, rezemați de grilajul barierei, în vreme ce Buckingham și Raoul discutau plimbîndu-se în sus și în jos, iar Manicamp le întreținea pe principese, care nu-i arătau prea multă considerație din pricina firii sale cam ușuratice, a purtărilor lui de-o voioșie cam nestăvilită și a caracterului său gata totdeauna să se ploconească.

— Mărturisește — îi spuse atunci de Wardes contelui — că îți simți inima tînjind și că preceptorul tău nu ți-o poate vindeca.

— Nu te înțeleg — zise contele.

— E foarte limpede, totuși : te usuci din cauza dragostei.

— O sminteală, de Wardes, o simplă sminteală !

— Ar fi o sminteală, da, și nimic altceva, dacă DOAMNA ar privi cu nepăsare chinurile tale ; dar ea le urmărește cu atîta interes, încît mi-e teamă să nu fie ponegrită pe urmă și mă cutremur, crede-mă, la gîndul că, ajungînd la Paris, pedagogul tău, domnul de Bragelonne, să nu vă dea de gol pe amîndoi.

— De Wardes ! De Wardes ! Iar te legi de Bragelonne !

— Haide, haide, să sfîrșim cu copilăriile — spuse cu jumătate de gură geniul rău al contelui. Știi tot atît de bine ca și mine ceea ce vreau să spun ; vezi, de altfel, foarte bine că privirile Prințesei devin mai blînde cînd îți vorbește ; înțelegi, din mlădierea glasului ei, că-i face plăcere să-l asculte pe al tău ; simți că aude versurile pe care i le reciți, și n-ai să tăgăduiești că-ți mărturisește în fiecare dimineață că a dormit prost.

— E adevărat, de Wardes, e adevărat ; dar la ce bun să-mi înșiri toate astea ?

— Nu găsești că e bine să vezi limpede lucrurile ?

— Nu, atunci cînd lucrurile pe care le vezi te pot face să înnebunești.

Și întoarse cu neliniște fața către Prințesă, ca și cum, respingînd șoaptele lui de Wardes, ar fi vrut să caute totuși o adeverire în ochii ei.

— Iată ! Iată — zise de Wardes — privește, te cheamă, n-o auzi ? Hai, nu pierde prilejul, pedagogul nu-i aici.

De Guiche nu se putu stăpîni ; o pornire de neînvins îl împinse spre Prințesă. De Wardes îl privea, zîmbind, cum se îndrepta spre ea.

— Te înșeli, domnule — rosti deodată Raoul sărind peste bariera de care, cu o clipă mai înainte, stăteau rezemați cei doi vorbitori — pedagogul e aici și te ascultă.

De Wardes, la glasul lui Raoul, pe care-l recunoscu fără a mai avea nevoie să-l privească, dădu să tragă spada din teacă.

— Vîră spada la loc— zise Raoul — știi doar că în timpul călătoriei pe care sîntem chemați s-o îndeplinim, orice manifestare de acest fel nu-și are locul. Vîră spada la loc, dar ține-ți și limba în gură. Pentru ce strecori în inima celui pe care-l numești prieten fierea ce ți-o roade pe a dumitale ? Și de ce vrei să mă faci pe mine să urăsc

un om cinstit, prieten al tatălui meu și alor mei? Iar pe conte îl îndemni să iubească o femeie hărăzită stăpînului dumitale? Într-adevăr, domnule, ai fi un trădător și un ticălos în ochii mei, dacă ceea ce e mai drept, nu te-aș socoti un nebun.

— Domnule — strigă de Wardes înfuriat — nu mă înșelam, așadar, cînd te numeam un pedagog! Tonul acesta îngîmfat, felul acesta de a vorbi e mai curînd al unui iezuit căruia îi place să jignească, iar nu al unui gentilom. Părăsește, te rog, față de mine, acest ton și acest limbaj. Îl urăsc pe domnul d'Artagnan fiindcă a săvîrșit o lașitate față de părintele meu.

— Minți, domnule — rosti cu răceală Bragelonne.

— Oh — strigă de Wardes — mă mai și jignești, domnule?

— De ce nu, dacă ceea ce spui nu e adevărat.

— Mă jignești și nu pui încă mîna pe spadă?

— Domnule, mi-am făgăduit mie însumi să nu te ucid înainte de a fi dus-o pe DOAMNA alături de soțul ei.

— Să mă ucizi! Oh, pumnul dumitale de cîrpă nu ucide chiar atît de ușor, domnule lăudăros!

— Se poate — ripostă cu asprime Raoul — dar spada domnului d'Artagnan ucide; și nu numai că am această spadă, domnule, dar el însuși m-a învățat cum s-o folosesc, și cu ea voi căuta să-i răzbun, domnule, la timpul cuvenit, numele pe care dumneata i-l defăimezi.

— Domnule, domnule — se răsti de Wardes — ia seama! Dacă nu-mi vei da satisfacție numaidecît, orice mijloc îmi va fi îngăduit ca să mă răzbun!

— Oh, oh, domnule — făcu Buckingham, ivindu-se pe neașteptate alături de ei — iată o amenințare ce vestește un asasinat și care, dacă nu mă înșel, nu face cinste unui gentilom.

— Ce-ai spus, domnule duce? zise de Wardes întorcîndu-se către el.

— Am spus că ai rostit niște cuvinte care sună urît în urechile mele de englez.

— Ei bine, domnule — strigă de Wardes întărîtat — dacă ceea ce spui e adevărat, cu atît mai bine! Voi găsi cel puțin în dumneata un om care nu-mi va scăpa printre degete. Ia deci vorbele mele așa cum le-ai auzit.

— Le iau așa cum se cuvine, domnule — răspunse Buckingham cu acel ton trufaș care-i era propriu și care dădea, chiar într-o convorbire obișnuită, un accent de dispreț vorbelor pe care le rostea. Domnul de Bragelonne e prietenul meu, dumneata îl defăimezi pe domnul de Bragelonne, și deci va trebui să-mi dai socoteală pentru această jignire.

De Wardes îi aruncă o privire lui Bragelonne, care, credincios rolului său, rămînea liniștit și rece, chiar în fața disprețului ducelui.

— Mai întîi, se pare că nu-l jignesc pe domnul de Bragelonne, întrucît domnul de Bragelonne, care poartă o spadă la șold, nu se socotește jignit.

— Dar, oricum, ai adus o jignire cuiva ?

— Da, l-am defăimat pe domnul d'Artagnan — răspunse de Wardes, care simțise că numele acesta era singurul clește cu care putea să scormonească mînia lui Raoul.

— Atunci — zise Buckingham — e cu totul altceva.

— Nu-i așa ? se grăbi să adauge de Wardes. Asta înseamnă că prietenilor domnului d'Artagnan le revine datoria de a-l apăra.

— Sînt întru totul de părerea dumitale, domnule — răspunse englezul, care își recăpătă sîngele său rece. Pe domnul de Bragelonne jignit, eu nu l-aș putea, la drept vorbind, apăra, deoarece domnul de Bragelonne e aici ; dar dacă e vorba de domnul d'Artagnan...

— Îl vei lăsa pe mîna mea, nu-i așa, domnule ? zise de Wardes.

— Aș, nu, dimpotrivă, mă voi lupta eu însumi — răspunse Buckingham, trăgîndu-și spada din teacă — întrucît dacă domnul d'Artagnan l-a jignit pe tatăl dumitale, el i-a făcut, sau cel puțin a încercat să-i facă, un mare serviciu părintelui meu.

De Wardes rămase ca încremenit.

— Domnul d'Artagnan — continuă Buckingham — e cel mai îndatoritor gentilom din cîți cunosc. Voi fi deci încîntat ca, avînd obligații personale față de dînsul, să ți le plătesc dumitale, printr-o împunsătură de spadă.

Și, în aceeași clipă, Buckingham îi făcu un semn lui Raoul și se puse în gardă. De Wardes înaintă un pas, pentru a-și încrucișa spada cu a celuilalt.

— Staţi ! Staţi, domnilor ! strigă Raoul sărind între ei şi despărţindu-i cu spada sa, pe care şi-o trase la rîndu-i din teacă. Toate astea nu merită să ne sfîrtecăm unii pe alţii aproape sub ochii Prinţesei. Domnul de Wardes îl vorbeşte de rău pe domnul d'Artagnan, dar dumnealui nici nu-l cunoaşte pe domnul d'Artagnan.

— Oh, oh ! făcu de Wardes scrîşnind din dinţi şi înclinînd vîrful spadei spre botul cizmei. Zici că nu-l cunosc, eu, pe domnul d'Artagnan ?

— Da, nu-l cunoşti — răspunse Raoul cu acelaşi ton rece — şi nici nu ştii unde se află el acum.

— Eu ? Nu ştiu unde se află ?

— Firește, aşa trebuie să fie, de vreme ce cauţi să te certi cu nişte străini din pricina lui, în loc să te duci să te răfuieşti cu domnul d'Artagnan acolo unde se află el.

De Wardes păli.

— Ei bine, am să-ţi spun eu, domnule, unde-l poţi găsi — continua Raoul. Domnul d'Artagnan se află la Paris ; locuieşte la Luvru, cînd e de serviciu ; în strada Lombarzilor, cînd nu e. Domnul d'Artagnan poate fi oricînd găsit la una sau la cealaltă din aceste două locuinţe. Aşadar, întrucît îi porţi atîta ură, nu vei fi de loc un bărbat vrednic de stimă dacă nu te vei duce să-l cauţi spre a-ţi da satisfacţia pe care pari a o cere tuturor, numai lui nu.

De Wardes îşi şterse fruntea năpădită de sudoare.

— Asta-i, domnule de Wardes ! adăugă Raoul. Nu ne stă bine să ne arătăm atît de bătăioşi, cînd ştim că există anumite edicte împotriva duelurilor. Gîndeşte-te, regele s-ar supăra pe noi pentru această nesupunere, mai ales într-un moment ca ăsta, şi regele ar avea dreptate.

— Scuze ! rînji de Wardes. Pretexte !

— Haidade ! i-o întoarse Raoul. Vorbeşti nerozii, dragul meu de Wardes. Ştii foarte bine că domnul duce de Buckingham e un bărbat curajos, că a tras spada din teacă de zece ori şi că o va mai trage şi a unsprezecea oară. Poartă un nume care îl obligă, ce dracu ! Cît despre mine, ştii tot atît de bine, nu-i aşa ? că nici mie nu mi-e teamă să mă bat. M-am luptat la Sens, la Bléneau, la Dunes, în faţa tunurilor, la o sută de paşi înaintea liniei frontului, în timp ce dumneata, în paranteză fie spus, stăteai la o sută de paşi înapoia

ei. E adevărat că acolo era prea multă lume ca să ți se fi băgat de seamă vitejia, de aceea nici nu ți-o arătai ; dar aici s-ar stîrni vîlvă, ar fi scandal, și ții să se vorbească de dumneata cu orice preț și în orice chip. Ei bine, nu te bizui pe mine, domnule de Wardes, pentru a te ajuta în acest plan ; nu-ți voi face această plăcere.

— Ai deplină dreptate — zise Buckingham vîrîndu-și la loc spada în teacă — și îți cer iertare, domnule de Bragelonne, de a mă fi lăsat tîrît de furia primei clipe.

De Wardes însă, dimpotrivă, făcu mînios o săritură și, cu spada ridicată, îl amenință pe Raoul, care abia avu timp să pareze lovitura.

— Ei, domnule — zise Bragelonne liniștit — ia seama, erai să-mi scoți un ochi.

— Așadar, nu vrei să te bați ! strigă cît se poate de tare de Wardes.

— Nu, cel puțin deocamdată. Dar iată ce-ți făgăduiesc, de îndată ce vom ajunge la Paris : te voi duce la domnul d'Artagnan, căruia îi vei arăta plîngerile pe care le-ai putea avea împotriva lui. Domnul d'Artagnan va cere regelui îngăduința de a-ți vîrî spada între coaste, regele va încuviința, și, odată împuns cu spada, ei bine, scumpe domnule de Wardes, atunci vei privi cu un ochi mai blînd preceptele Evangheliei, care propovăduiește uitarea jignirilor.

— Ah ! strigă iarăși de Wardes, înfuriat de atîta sînge rece. Se vede cît de colo, domnule de Bragelonne, că ești pe jumătate bastard !

Raoul se făcu deodată tot așa de alb la față ca și gulerul cămășii sale ; din ochi îi țîșni un fulger care-l determină pe de Wardes să se dea un pas îndărăt. Buckingham însuși fu uimit și se aruncă între cei doi vrăjmași, pe care se aștepta să-i vadă năpustindu-se unul asupra celuilalt. De Wardes păstrase anume această ocară pentru la urmă ; strîngea convulsiv mînerul spadei și aștepta lovitura.

— Ai dreptate, domnule — vorbi Raoul, făcînd o mare sforțare de a se stăpîni — eu nu cunosc decît numele tatălui meu ; dar știu de cîtă cinste și curățenie sufletească se bucură contele de La Fère pentru a nu mă teme nici măcar o singură clipă, așa cum ai vrea să spui dumneata, că ar exista vreo pată asupra nașterii mele. Faptul că nu cunosc numele

mamei mele este pentru mine, și numai pentru mine, o nefericire, dar nu poate fi un prilej de defăimare. Or, dumneata dai dovadă de lipsă de loialitate, domnule, dai dovadă de lipsă de considerație jignindu-mă pentru această nefericire a mea. Dar ce are a face, m-ai jignit, și de astă dată mă consider jignit ! Așa că, să fim înțeleși : după ce-ți vei fi încheiat socotelile cu domnul d'Artagnan, vei avea de a face cu mine, dacă nu te superi !

— Oh, oh ! răspunse de Wardes cu un zîmbet amar. Îți admir prudența, domnule ! Adineauri îmi făgăduiseși o împunsătură de spadă din partea domnului d'Artagnan, și abia după lovitura pe care mi-o va da domnul d'Artagnan mi-o oferi și pe a dumitale.

— Nu te neliniști din pricina asta — răspunse Raoul cu o mînie surdă — domnul d'Artagnan e neîntrecut în mînuirea armelor și-i voi cere îngăduința să se poarte cu dumneata așa cum s-a purtat cu părintele dumitale, adică să nu te omoare cu totul, spre a-mi lăsa mie plăcerea ca, după ce te vei fi înzdrăvenit, să te ucid cu adevărat, fiindcă ești un suflet rău, domnule de Wardes, și nu meriți, într-adevăr, ca cineva să caute a te cruța.

— Nici eu, domnule, nu te voi cruța pe dumneata, fii fără grijă — răspunse de Wardes.

— Domnule — făcu Buckingham — îngăduie-mi să traduc cuvintele dumitale printr-un sfat pe care vreau să i-l dau domnului de Bragelonne : domnule de Bragelonne, pune-ți de acum încolo platoșă.

De Wardes își strînse pumnii.

— Ah, pricep — zise el — domnii așteaptă momentul cînd vor fi putut să-și ia această măsură de precauție ca să se măsoare cu mine.

— Bine, domnule — rosti atunci Raoul — pentru că ții cu tot dinadinsul, să terminăm odată !

Și făcu un pas către de Wardes, cu spada întinsă.

— Ce-ai de gînd ? întrebă Buckingham.

— Fii pe pace — răspunse Raoul — nu va ține mult.

De Wardes trecu în gardă ; spadele li se încrucișară. De Wardes se repezi cu atîta furie asupra lui Raoul, încît la cea dintîi scrîșnire a lamelor de metal, pentru Buckingham

fu limpede că Raoul îşi cruţă adversarul. Ducele se dădu un pas înapoi şi urmărea desfăşurarea luptei.

Raoul era netulburat, ca şi cum s-ar fi jucat cu o floretă, şi nu s-ar fi luptat cu o spadă ; îşi eliberă arma ce-i fusese prinsă pînă la mîner ; retrăgîndu-se un pas îndărăt, pară prin contre cele trei sau patru atacuri pe care le încercă de Wardes, apoi, la o ameninţare de lovitură directă pe care de Wardes o apără printr-o mişcare rotită, îi smulse spada şi o aruncă la douăzeci de picioare dincolo de grilajul barierei. După aceea, cum de Wardes rămăsese dezarmat şi zăpăcit, Raoul îşi vîrî spada în teacă, pe urmă îl apucă de guler şi de centură şi-l azvîrli peste barieră, tremurînd şi gemînd de mîine.

— O să ne mai vedem noi ! O să ne mai vedem noi ! îngăima de Wardes ridicîndu-se şi culegîndu-şi spada de pe jos.

— Eh, la dracu ! zise Raoul. Acelaşi lucru îţi tot repet şi eu de un ceas ! Apoi, întorcîndu-se către Buckingham, îi spuse : Duce, nici o vorbă despre toate astea, te rog mult ; mă simt ruşinat c-am trecut dincolo de orice margine a răbdării, dar nu mi-am mai putut stăpîni furia. Îţi cer iertare, uită totul.

— Ah, scumpul meu viconte — zise ducele strîngîndu-i mîna atît de dîrză şi atît de dreaptă totodată — îngăduie-mi, dimpotrivă, să-mi amintesc, şi să-mi amintesc prin ce primejdii ai trecut ; omul ăsta e periculos, te va ucide.

— Tatăl meu — răspunse Raoul — a trăit douăzeci de ani sub ameninţarea unui duşman mult mai de temut, şi e încă viu. Sînt plămădit dintr-un sînge pe care Dumnezeu îl ocroteşte, domnule duce.

— Tatăl dumitale avea prieteni de nădejde, viconte.

— Da — oftă Raoul — prieteni cum nu se mai întîlnesc astăzi.

— Oh, nu spune asta, te rog, în clipa cînd îţi dăruiesc prietenia mea.

Şi Buckingham întinse braţele spre Bragelonne, care primi cu bucurie alianţa oferită.

— În familia mea — adăugă Buckingham — se moare pentru cei pe care-i iubeşti, ştii asta, domnule de Bragelonne ?

— Da, duce, o ştiu — răspunse Raoul.

CE GÎNDEA CAVALERUL DE LORRAINE DESPRE PRINȚESĂ

Pe drum nu se mai întîmplă nimic deosebit. Sub un motiv oarecare, ce nu făcu mare vîlvă, domnul de Wardes se desprinse de grup și o luă înainte. Îl chemă cu sine și pe Manicamp, a cărui fire nepăsătoare și molîie îi slujea de balanță. Este de luat în seamă faptul că oamenii certăreți și năbădăioși se însoțesc totdeauna cu semeni de-ai lor mai blajini și mai potoliți, ca și cum unii ar căuta în acest contrast o înfrînare a firii lor, ceilalți o apărare pentru propria lor slăbiciune.

Buckingham și Bragelonne, arătîndu-i lui de Guiche prietenia lor, formau în tot timpul călătoriei un adevărat concert de laude întru slăvirea Prințesei. Numai că Bragelonne izbutise să facă în așa fel încît acest concert să fie înălțat în trio, iar nu în solo, așa cum de Guiche și rivalul său păreau a năzui încă să se ridice în ochii ei.

Această metodă de armonie, ca să zicem așa, îi plăcu mult doamnei Henriette, regina-mamă ; ea nu fu, poate, în aceeași măsură și pe gustul Prințesei, care era cochetă ca un demon și care, fără teamă de ceea ce i s-ar fi spus, căuta parcă anume prilejurile de zîzanie. Avea, într-adevăr, una din acele inimi vajnice și cutezătoare ce merg pînă la simțămîntele cele mai delicate, dar ațință totodată spada cu o anume poftă de rănire. Astfel, privirile, zîmbetele, toaletele ei, ca niște proiectile interminabile, cădeau ca ploaia asupra celor trei tineri, îi ciuruiau fără milă, și din acest arsenal nesecătuit se nășteau apoi ocheade înfiorate, sărutări de mîini fierbinți și mii de alte delicii care săgetau de la distanță inimile gentilomilor din suită, ale burghezilor, ale ofițerilor din orașele prin care trecea cortegiul, ale pajilor, ale poporului, ale lacheilor ; era un prăpăd general, o devastare, universală. Ajungînd la Paris, DOAMNA lăsase în urma ei o sută de mii de îndrăgostiți și aducea cu sine în capitală o jumătate de duzină de nebuni și cel puțin doi săriți la minte.

Singur Raoul, ghicind întreaga putere de seducție a acestei femei și dat fiind că el avea inima ocupată, în care nu se mai găsea nici un locșor gol unde să se mai înfigă vreo săgeată, singur Raoul ajunse teafăr și stăpîn pe sine în capitala regatului. De cîteva ori, pe drum, stătu de vorbă cu regina Angliei despre farmecul îmbătător pe care DOAMNA îl împrăștia în jurul ei, și atunci mama, pe care atîtea nenorociri și dezamăgiri o învățaseră să cunoască viața, îi răspunse:

— Henriette a fost menită să fie o femeie ilustră, fie că s-ar fi născut pe tron, fie că s-ar fi născut în întuneric, căci e înzestrată cu imaginație, capricii și voință.

De Wardes și Manicamp, mergînd înainte și dînd de veste, răspîndeau pretutindeni zvonul despre sosirea Prințesei. Cortegiul se pomeni astfel, la Nanterre, întîmpinat de o strălucitoare escortă de călăreți și trăsuri. Era DOMNUL, care, urmat de cavalerul de Lorraine și de favoriții lui, urmați ei înșiși de o parte din casa militară a regelui, venea să-și salute augusta logodnică.

De la Saint-Germain, Prințesa și mama ei schimbaseră rădvanul de călătorie, puțin prea greu și cam obositor la drum, și se urcaseră într-un cupeu tras de șase cai, cu hamuri bătute în aur și argint. În acest soi de caleașcă regală, stînd ca pe un tron sub umbrela de mătase brodată cu lungi ciucuri de pene, își făcu apariția tînăra și frumoasa Prințesă, pe al cărei chip zîmbitor se răsfrîngeau reflexele trandafirii ce se așterneau atît de plăcut pe obrajii ei albi ca sideful.

Prințul, apropiindu-se de trăsură, fu uimit de atîta frumusețe; el își exprimă admirația în termeni destul de grăitori pentru ca însoțitorul său, cavalerul de Lorraine, să ridice din umeri în mijlocul curtenilor și pentru ca Buckingham și contele de Guiche să simtă cîte un junghi în inimă.

După cuvintele de bun sosit și după îndeplinirea regulilor cuvenite, cortegiul porni încet mai departe, pe drumul Parisului.

Prezentările se făcuseră fără prea multă ceremonie. Domnul de Buckingham îi fusese prezentat Prințului laolaltă cu ceilalți gentilomi englezi. Prințul le aruncase doar o scurtă privire, și atîta tot. Însă pe drum, văzîndu-l pe duce că dădea tîrcoale pe lîngă portierele trăsurii cu neastîmpărul lui de totdeauna, îl întrebă pe cavalerul de Lorraine, ce nu se depărta nici o clipă de lîngă el:

— Cine este călăreţul acela ?

— A fost prezentat adineauri alteţei voastre — răspunse cavalerul de Lorraine — e frumosul duce de Buckingham.

— Ah, aşa-i.

— Cavalerul DOAMNEI — adăugă favoritul cu o subliniere şi cu un ton pe care numai invidioşii pot să le dea frazelor lor cele mai simple.

— Cum ! Ce vrei să spui ? întrebă Prinţul struninu-şi calul.

— Am spus cavalerul.

— DOAMNA are, aşadar, un cavaler de curte ?

— Dar mi se pare că-l vedeţi tot aşa de bine ca şi mine ; priviţi-i cum rîd, glumesc şi cît de fericiţi sînt amîndoi.

— Cîteşitrei.

— Cum cîteşitrei ?

— De bună seamă ; nu vezi că e şi de Guiche acolo ?

— Aşa e !... Da, îl văd... Dar ce dovedeşte asta ?... Că DOAMNA are doi cavaleri, nu unul.

— Înveninezi totul, viperă !

— Nu înveninez nimic... Ah, monseniore, vă gîndiţi numai la rău ! Iată că se fac soţiei voastre onorurile regatului Franţei, şi tot nu sînteţi mulţumit.

Ducele de Orléans se temea de verva satirică a cavalerului, mai ales cînd o simţea ridicată la o anumită treaptă a tăriei. I-o tăie scurt :

— Prinţesa e frumoasă — rosti el nepăsător, ca şi cum ar fi fost vorba de o străină.

— Da — răspunse pe acelaşi ton cavalerul.

— Spui da ca şi cum ai zice nu. Ochii ei negri sînt foarte frumoşi, aşa mi se pare.

— Cam mici.

— E adevărat, dar strălucitori. Are o statură potrivită.

— E puţin cam scundă, monseniore.

— Nu zic nu. Dar are un aer nobil.

— Prea slabă la faţă.

— Dinţii mi s-au părut minunaţi.

— Prea se văd. Are o gură destul de mare, slavă Domnului ! Hotărît lucru, monseniore, m-am înşelat : sînteţi mai frumos decît soţia voastră.

— Şi găseşti cumva că sînt mai frumos chiar decît Buckingham ? Spune.

— Oh, da ; şi el simte asta, căci, priviţi-l : îşi sporeşte atenţiile pe lîngă DOAMNA, de teamă să nu-l puneţi în umbră.

DOMNUL făcu un gest de nerăbdare ; dar, cînd văzu un zîmbet de triumf fluturînd pe buzele cavalerului, îşi lăsă calul să meargă la pas.

— În fond — zise el — de ce m-aş preocupa atît de vara mea ? Ce, n-o cunosc destul de bine ? N-am fost crescut împreună cu ea ? N-am văzut-o mereu la Luvru, pe vremea cînd eram copii ?

— Ah, iertare, dragă Prinţe, s-a schimbat mult de atunci — rosti cavalerul. La vremea de care vorbiţi era mai puţin strălucitoare, şi îndeosebi mult mai puţin mîndră : mai ales în seara aceea — vă aduceţi aminte, monseniore ? — cînd regele n-a vrut să danseze cu ea, fiindcă o găsea urîtă şi prost îmbrăcată ?

Aceste cuvinte făcură să se încrunte sprîncenele ducelui de Orléans. Orice s-ar spune, nu era o laudă pentru el să se însoare cu o prinţesă căreia regele nu-i dăduse prea multă atenţie în tinereţea lui. Ar fi vrut, poate, să spună ceva, dar tocmai în acea clipă de Guiche se îndepărtă de trăsură şi se apropie de Prinţ. El zărise de departe pe Prinţ şi pe cavaler şi, cu urechea aţintită, părea că încearcă să ghicească vorbele pe care le schimbau între ei DOMNUL şi favoritul său. Acesta din urmă, fie din viclenie, fie din nesocotinţă, nu se osteni să-şi ascundă gîndurile.

— Conte — zise el — ştiu că ai gust.

— Mulţumesc pentru laudă — răspunse de Guiche — dar în legătură cu ce îmi spui asta ?

— Doamne, s-o întrebăm pe alteţa sa.

— Fără îndoială — spuse DOMNUL — Guiche ştie bine că-l socotesc un călăreţ desăvîrşit.

— Acestea fiind zise, să mergem mai departe, conte ; te afli în preajma Prinţesei de opt zile, nu-i aşa ?

— Întocmai — răspunse de Guiche roşindu-se fără să vrea.

— Ei bine, spune cinstit, ce gîndeşti despre persoana ei ?

— Despre persoana ei ? făcu de Guiche fîstîcit.

— Da, despre persoana ei, despre felul ei de a fi, în sfîrşit, despre ea...

Zăpăcit de această întrebare, de Guiche şovăia să răspundă.

— Haide, haide, de Guiche — îl îndemnă cavalerul, rîzînd — spune ce gîndeşti şi fii sincer : DOMNUL ţi-o cere.

— Da, da, fii sincer — adăugă Prinţul.

De Guiche bolborosi cîteva cuvinte de neînţeles.

— Îmi dau seama că e o întrebare gingaşă — îl încurajă DOMNUL — dar, mă rog, tu ştii că mie mi se poate spune totul. Cum o găseşti ?

Pentru a ascunde ceea ce se petrecea în sufletul lui, de Guiche se agăţă de singurul mijloc de apărare ce stă la îndemîna omului luat pe neaşteptate : minţi.

— Eu n-o găsesc pe DOAMNA — bîigui el — nici bine, nici rău, dar totuşi înclin mai mult către bine decît către rău.

— Eh, conte dragă — strigă cavalerul — tocmai dumneata vorbeşti astfel, care te topeai de admiraţie şi nu mai găseai cuvinte de laudă atunci cînd i-ai văzut portretul ?

De Guiche se înroşi pînă în vîrful urechilor. Din fericire, calul său, făcînd o săritură într-o parte, îl ajută să-şi ascundă această roşeaţă.

— Portretul ! murmură el apropiindu-se din nou. Ce portret ?

Cavalerul nu-l slăbise nici o clipă din ochi.

— Da, portretul. Miniatura nu-i seamănă oare ?

— Nu ştiu. Am uitat acel portret, mi s-a şters cu totul din minte.

— Cu toate astea, el îţi făcuse o impresie puternică — zise cavalerul.

— Se poate.

— Are spirit, cel puţin ? întrebă ducele.

— Cred că da, monseniore.

— Dar domnul de Buckingham are ? întrebă cavalerul.

— Nu ştiu.

— Eu sînt de părere că are — răspunse cavalerul — căci o face să rîdă pe DOAMNA, şi se pare că ea se simte bine în compania lui, ceea ce nu se întîmplă niciodată cu o femeie de spirit cînd se află în preajma unui prost.

— Atunci înseamnă că e un om de duh — spuse cu nevinovăţie de Guiche, în ajutorul căruia veni îndată Raoul, văzîndu-l încolţit de acest primejdios interlocutor, cu care intră în vorbă şi-l sili astfel să schimbe discuţia.

Sosirea fu strălucitoare şi plină de voioşie. Regele, ca să-şi sărbătorească fratele, dăduse ordin ca totul să fie pregătit

într-un chip măreț. DOAMNA și mama ei coborîră la Luvru, în acel Luvru unde, pe vremea surghiunului, ele îndurașeră cu atîta umilință bezna, sărăcia și lipsurile. Acest palat neospitalier pentru nefericita fiică a lui Henric al IV-lea, cu pereții goi, podelele desfundate, tavanele tapisate cu pînză de păianjeni, uriașele cămine cu marmura ciuntită pe la colțuri, vetrele acelea reci, pe care doar milostivirea parlamentului le mai încălzise puțin pentru ele, își schimbaseră cu totul înfățișarea. Zugrăveli minunate, covoare groase, lespezi strălucitoare, picturi proaspete în largi rame aurite ; pretutindeni, candelabre, oglinzi și mobile arătoase ; pretutindeni, gărzi în ținute falnice, cu panașele fluturînd, și un întreg popor de valeți și de curteni prin anticamere și scări. În curțile unde altădată creștea iarba, ca și cum acel ingrat Mazarin ar fi socotit de cuviință să le dovedească parizienilor că singurătatea și restriștea trebuiau să fie, alături de mizerie și deznădejde, cortegiul monarhiilor înfrînte, în curțile acelea imense, mute și pustii, se mîndreau acum cavaleri ai căror cai scoteau scîntei din lespezile de piatră atinse de copitele lor. Trăsuri încărcate cu femei tinere și frumoase așteptau să o salute, cînd va trece, pe fiica acestei fiice a Franței, care, în timpul văduviei și exilului ei, nu avusese de multe ori nici măcar o bucată de lemn să arunce în foc sau o bucată de pîine să pună pe masă și pe care o umiliseră pînă și cei mai umili slujitori ai castelului. De aceea, doamna Henriette se întorcea la Luvru cu inima tot atît de năpădită de durere și de triste amintiri, pe cît de voioasă și de triumfătoare se reîntorcea aici fiica ei, fire mai schimbătoare și care uitase aproape totul. Ea știa că această primire strălucitoare se adresa fericitei mame a unui rege reașezat pe al doilea tron al Europei, în timp ce primirea aceea rea îi fusese rezervată ei, personal, fiicei lui Henric al IV-lea, pedepsită de a fi trăit în nenorocire.

După ce principesele fură instalate în apartamentele lor, unde fură lăsate să se odihnească, bărbații, care se înviorară și ei după oboseala încercată, se întoarseră la treburile și datoriile lor.

Bragelonne începu prin a se duce să-și vadă părintele. Dar Athos plecase la Blois. Tînărul voi atunci să-l revadă pe domnul d'Artagnan. Dar și acesta, ocupat cu organizarea unei noi case militare a regelui, era de negăsit. Bragelonne se

repezi în cele din urmă la de Guiche. Contele avea însă nesfîrşite convorbiri cu croitorii lui şi cu Manicamp, care îi răpeau ziua întreagă. Şi mai rău o nimeri la ducele de Buckingham. Acesta cumpăra cai peste cai, diamante peste diamante. Tot ce avea Parisul mai bun în materie de brodeze, de giuvaergii, de croitori, era ţinut de el de dimineaţă pînă seara. Între el şi de Guiche se dădea o luptă mai mult sau mai puţin curtenitoare de a obţine succesul pentru care ducele voia să cheltuiască un milion, şi pentru care mareşalul de Grammont îi dăduse lui de Guiche şaizeci de mii de livre. Buckingham se bucura şi-şi risipea milionul său. De Guiche ofta însă din greu şi ar fi ajuns să-i smulgă părul din cap, dacă nu l-ar fi avut alături de el pe de Wardes, care-l îmbărbăta cu sfaturile lui.

— Un milion ! repeta în fiecare zi de Guiche. O să fiu copleşit. De ce nu vrea domnul mareşal să-mi dea partea mea de moştenire ?

— Fiindcă ai face-o praf — îi spunea Raoul.

— Ei, dar ce-l priveşte pe el ! Dacă va trebui să mor, voi muri. Pe urmă nu voi mai avea nevoie de nimic.

— Dar de ce trebuie numaidecît să mori ? îl întrebă Raoul.

— Nu vreau să fiu întrecut în eleganţă de un englez.

— Scumpul meu conte — interveni atunci Manicamp — eleganţa nu-i un lucru costisitor, e doar un lucru pretenţios.

— Da, dar lucrurile pretenţioase costă foarte mult, iar eu n-am decît şaizeci de mii de livre.

— La naiba — zise de Wardes — eşti într-o oarecare încurcătură ; cheltuieşte tot atît cît Buckingham : nu e decît o diferenţă de nouă sute patruzeci de mii de livre.

— De unde să le iau ?

— Fă datorii.

— Am destule.

— Un motiv în plus să mai faci.

Aceste sfaturi sfîrşiră prin a-l întărîta atît de tare pe de Guiche, că se porni să facă nebunii, în timp ce Buckingham nu făcea decît cheltuieli. Vestea despre risipa celor doi gentilomi înflori obrazurile tuturor negustorilor din Paris, şi între palatul lui Buckingham şi palatul lui Grammont era o continuă întrecere care să fie în frunte.

În această vreme, DOAMNA se odihnea, iar Bragelonne îi scria domnișoarei de La Vallière. Patru scrisori își și luaseră zborul din pana lui, fără să fi primit însă nici un răspuns, pentru ca, chiar în dimineața cînd trebuia să aibă loc ceremonia căsătoriei în capela de la Palatul Regal, Raoul, în timp ce-și făcea toaleta, să-l audă pe valetul său anunțînd :

— Domnul de Malicorne !

— Ce-o fi vrînd de la mine acest Malicorne ? se întrebă Raoul. Spune-i să aștepte — îi răspunse lacheului.

— E un domn de la Blois — adăugă valetul.

— Ah, lasă-l să intre ! strigă Raoul cu vioiciune.

Malicorne intră, frumos ca un astru și purtînd o spadă neasemuită. După ce salută cu multă grație, spuse :

— Domnule de Bragelonne, vă aduc mii de urări din partea unei doamne.

Raoul se înroși.

— Din partea unei doamne — murmură el — a unei doamne din Blois ?

— Da, domnule, din partea domnișoarei de Montalais.

— Ah, mulțumesc, domnule, te recunosc acum — zise Raoul. Și ce dorește de la mine domnișoara de Montalais ?

Malicorne scoase din buzunar patru scrisori, pe care i le întinse lui Raoul.

— Scrisorile mele ! E oare cu putință ? rosti acesta pălind. Scrisorile mele nedesfăcute încă !

— Domnule, aceste scrisori n-au mai găsit la Blois persoanele cărora le erau trimise, de aceea vă sînt aduse înapoi.

— Domnișoara de La Vallière a plecat din Blois ? strigă Raoul.

— Acum opt zile.

— Și unde se află ?

— Trebuie să fie la Paris, domnule.

— Dar cum ați știut că aceste scrisori veneau de la mine ?

— Domnișoara de Montalais v-a recunoscut scrisul și plicurile — răspunse Malicorne.

Raoul se îmbujoră și zîmbi.

— E foarte frumos din partea domnișoarei Aure — zise el. A rămas aceeași persoană bună și încîntătoare.

— Aceeași, domnule.

— Ar fi trebuit să-mi dea totuşi o veste mai precisă despre domnişoara de La Vallière. N-o să mă apuc acum să răscolesc acest imens Paris.

Malicorne scoase din buzunar un alt plic.

— Poate veţi găsi în această scrisoare ceea ce doriţi să ştiţi — zise el.

Raoul desfăcu nerăbdător plicul. Scrisul era al domnişoarei Aure, şi iată ce cuprindea răvaşul :

Paris, Palatul Regal, în ziua celebrării nunţii.

— Ce înseamnă asta ? îl întrebă Raoul pe Malicorne. Dumneata ştii ceva, domnule ?

— Da, domnule viconte.

— Atunci fii bun şi spune-mi.

— Cu neputinţă, domnule.

— Pentru ce ?

— Pentru că domnişoara Aure m-a oprit să vorbesc.

Raoul se uită lung la acest personaj ciudat şi nu ştiu ce să mai întrebe.

— Cel puţin — reluă el — e o veste îmbucurătoare sau tristă pentru mine ?

— Veţi vedea.

— Eşti neclintit în taina dumitale !

— Domnule, o favoare.

— În schimbul aceleia pe care dumneata mi-o refuzi ?

— Exact.

— Vorbeşte !

— Doresc foarte mult să văd ceremonia, şi nu am bilet de participare, cu toate demersurile pe care le-am făcut ca să obţin unul. M-aţi putea ajuta să intru ?

— Desigur.

— Faceţi asta pentru mine, domnule viconte, vă rog din suflet !

— O voi face cu plăcere, domnule ; vino cu mine.

— Domnule, vă rămîn cea mai plecată slugă.

— Te credeam prieten cu domnul de Manicamp !

— Da, domnule. Dar azi-dimineaţă, în timp ce-l priveam cum se îmbracă, i-am vărsat din greşeală o sticlă de lustru pe costumul lui cel nou, şi a început să mă ameninţe cu spada în mînă în aşa fel, că a trebuit s-o iau la fugă. Iată pentru ce nu i-am mai cerut un bilet. M-ar fi ucis.

— Este foarte probabil — zise Raoul. Îl știu pe Manicamp în stare să ucidă pe omul vinovat de a fi săvîrșit crima de care te consideri împovărat față de el, dar voi îndrepta răul în ceea ce te privește ; să-mi îmbrac mantia și sînt gata să-ți slujesc de călăuză și ocrotitor.

XIX

SURPRIZA DOMNIȘOAREI DE MONTALAIS

DOAMNA fu cununată la Palatul Regal, în capelă, în fața unei lumi de curteni aleși cu cea mai mare strictețe. Totuși, în pofida înaltei cinste pe care o arăta o invitație, Raoul, credincios făgăduielii sale, îi înlesni intrarea lui Malicorne, dornic de a se bucura de această rară priveliște. După ce-și îndeplini sarcina luată, Raoul se duse lîngă de Guiche, care, în contrast cu strălucitorul lui costum, avea o înfățișare atît de răvășită de durere, încît numai ducele de Buckingham putea să-l întreacă în privința palidității și a posomorîrii.

— Ia seama, conte — șopti Raoul apropiindu-se de prietenul său și pregătindu-se să-l sprijine, în momentul cînd arhiepiscopul îi binecuvînta pe cei doi soți.

Într-adevăr, domnul prinț de Condé putea fi văzut cum se uita cu un ochi mai mult decît curios la aceste două imagini ale deznădejdii stînd în picioare, ca niște cariatide, de o parte și de alta a altarului. Contele căută să-și schimbe înfățișarea.

După terminarea ceremoniei, regele și regina trecură în salonul cel mare, unde le fură prezentate DOAMNA și suita ei. Se observă că regele, care păruse tare încîntat la vederea cumnatei sale, îi aduse laudele cele mai deschise. Se observă că regina-mamă, înfășurîndu-l pe Bukingham cu o privire lungă și îngîndurată, se aplecă spre doamna de Motteville și-i spuse :

— Nu găsești că-i seamănă tatălui său ?

Se observă, în sfîrșit, că DOMNUL cerceta din ochi toată lumea de acolo și părea destul de nemulțumit.

După recepția prinților și a ambasadorilor, DOMNUL ceru regelui încuviințarea de a-i prezenta, și totodată și DOAMNEI, persoanele care făceau parte din noua sa casă.

— Dumneata știi, viconte — îl întrebă încet domnul de Condé pe Raoul — dacă întocmirea casei a fost făcută de o persoană de gust și dacă vom avea în preajma noastră niște chipuri mai curățele ?

— Nu știu nimic, monseniore — răspunse Raoul.

— Oh, te prefaci că nu știi.

— Cum asta, monseniore ?

— Ești prieten cu de Guiche, care e unul dintre prietenii Prințului.

— E adevărat, monseniore, dar întrucît acest lucru nu m-a interesat de loc, nu i-am făcut nici o întrebare lui de Guiche și, la rîndul său, de Guiche, nefiind întrebat, nu mi-a dezvăluit nimic.

— Dar Manicamp ?

— L-am văzut, e drept, pe domnul de Manicamp la Le Havre și apoi pe drum, însă am avut grijă să fiu tot atît de puțin curios față de el, precum am fost și față de de Guiche. De altminteri, domnul de Manicamp va putea ști oare ceva despre toate astea, el care nu e decît un personaj de mîna a doua ?

— Eh, dragul meu viconte, dar pe ce lume trăiești ? zise domnul de Condé. Nu știi că în astfel de împrejurări tocmai personajele de mîna a doua învîrtesc totul ? Dovadă e că aproape toate numirile s-au făcut prin recomandările domnului Manicamp către de Guiche, și ale lui de Guiche către DOMNUL.

— Ei bine, monseniore, nu știam nimic despre asta — zise Raoul — și e o veste nouă pe care alteța voastră îmi face cinstea de a mi-o aduce la cunoștință.

— Aș vrea să te cred, cu toate că e de necrezut. Ah, dar nu mai avem mult de așteptat : iată escadronul zburător care înaintează, cum spunea buna regină Caterina. Drace, frumoase făpturi !

Un pîlc de fecioare se pregăteau să intre, într-adevăr, în salon, sub îndrumarea doamnei de Navailles, și trebuie să

o spunem, spre lauda lui Manicamp, dacă el a avut cu adevărat în această alegere partea pe care i-o atribuia prințul de Condé, că era o priveliște demnă de a încînta ochiul acelora care, asemeni domnului prinț de Condé, erau admiratorii tuturor genurilor de frumusețe. O tînără blondă, ce putea să aibă între douăzeci și douăzeci și unu de ani, și ai cărei mari ochi albaștri, deschizîndu-se, împrăștiau în jurul lor o văpaie de flăcări orbitoare, mergea în frunte și fu prezentată cea dintîi.

— Domnișoara de Tonnay-Charente — îi spuse DOMNULUI bătrîna doamnă de Navailles.

La care DOMNUL repetă, adresîndu-se DOAMNEI :

— Domnișoara de Tonnay-Charente.

— Ah, ah, asta îmi pare îndeajuns de plăcută — zise domnul de Condé, întorcîndu-se către Raoul... Una la mînă.

— Într-adevăr — răspunse Raoul — e frumoasă, cu toate că are un aer cam prea mîndru.

— Hm, cunoaștem noi aerele astea, viconte ; în trei luni va fi domesticită ! Hei, dar privește, iată altă frumusețe.

— Da — șopti Raoul — și încă una dintre cunoștințele mele.

— Domnișoara Aure de Montalais — anunță doamna de Navailles.

Numele și pronumele fură repetate în același chip ceremonios de către DOMNUL.

— Dumnezeule mare ! exclamă Raoul, ațintindu-și ochii uluiți spre ușa de la intrare.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă prințul de Condé. Oare domnișoara de Montalais te-a făcut să scoți acest „Dumnezeule mare" ?

— Nu, monseniore, nu — răspunse Raoul, făcîndu-se alb ca varul și începînd să tremure.

— Atunci, dacă nu e domnișoara Aure de Montalais, trebuie să fie această încîntătoare blondă care o urmează. Frumoși ochi, pe cinstea mea. Puțin cam slăbuță, dar plină de farmec.

— Domnișoara de La Baume Le Blanc de La Vallière — rosti doamna de Navailles.

La acest nume, ce răsună pînă în adîncul inimii lui Raoul, un nor cald i se urcă din piept pînă în dreptul ochilor. În așa fel încît nu mai văzu și nu mai auzi nimic ; în așa fel că domnul de Condé, nemaigăsind în el decît un ecou mut al

glumelor sale, se duse să vadă mai de aproape minunatele făpturi ce-i tulburaseră inima de la prima aruncătură de ochi.

— Louise aici ! Louise, domnişoară de onoare a DOAMNEI ! murmura Raoul.

Şi ochii lui, ca şi cum nu le-ar fi venit să creadă ceea ce vedeau, săreau într-una de la Louise la Montalais. Acum însă, aceasta din urmă se dezbărase cu totul de sfiiciunea ei momentană, sfiiciune la care nu recursese, de altfel, decît în clipa prezentării şi a reverenţelor de rigoare. După acestea, domnişoara de Montalais privea din ungherul ei, cu destulă stăpînire de sine, lumea de acolo, şi văzîndu-l pe Raoul, făcea haz de uimirea nemaipomenită în care prezenţa ei şi a prietenei sale îl aruncaseră dintr-o dată pe bietul îndrăgostit. Această privire stăruitoare, răutăcioasă, aproape obraznică, pe care Raoul voia s-o ocolească, dar la care se întorcea mereu cu un aer întrebător, îl chinuia peste măsură pe tînăr. Cît despre Louise, fie datorită sfiiciunii ei firești, fie din altă pricină, pe care Raoul nu putea s-o înţeleagă, îşi ţinea necontenit ochii în jos şi, intimidată, uluită, cu respiraţia scurtă, se retrăgea cît putea mai la o parte, nepăsătoare chiar la semnele cu cotul pe care i le făcea Montalais.

Toate acestea erau pentru Raoul o adevărată enigmă, pentru a cărei dezlegare bietul viconte ar fi fost în stare să dea oricît. Dar nimeni nu era lîngă el să-i spună un cuvînt, nici măcar Malicorne, care, puţin fîstîcit de a se vedea între atîţia gentilomi, şi oarecum speriat de privirile necruţătoare ale lui Montalais, descrise un cerc şi, puţin cîte puţin, trecu la cîţiva paşi în spatele domnului de Condé, dincolo de grupul domnişoarelor de onoare, cît mai aproape de domnişoara Aure, planetă în jurul căreia, umil satelit, părea să graviteze necontenit, cu voie sau fără voie.

Revenindu-şi în fire, Raoul crezu a auzi la stînga lui nişte glasuri cunoscute. Erau, într-adevăr, de Wardes, de Guiche şi cavalerul de Lorraine, care vorbeau împreună. E drept însă că vorbeau atît de încet, încît abia li se auzeau şoaptele în sala aceea vastă. Ca să vorbeşti astfel, fără să te mişti din loc, fără să te întorci, fără să te apleci, fără să-ţi priveşti interlocutorul, era un talent a cărui desăvîrşire noii veniţi nu puteau s-o atingă dintr-o dată. De aceea, trebuia mai întîi o îndelungată experienţă a acestor

șușotiri care, fără priviri, fără clătinări din cap, păreau o convorbire între un grup de statui. Ca atare, în cercurile largi din jurul regelui și al reginelor, în timp ce maiestățile lor vorbeau tare și toți ceilalți aveau aerul că-i ascultă într-o tăcere religioasă, se ținea un mare număr de asemenea colocvii șușotite, în care măgulirea nu era cîtuși de puțin nota dominantă. Dar Raoul era unul dintre cei pricepuți în a pătrunde taina oricărei etichete și, din simpla mișcare a buzelor, el putea să ghicească adesea înțelesul cuvintelor șoptite.

— Cine-i această Montalais? întreba de Wardes. Cine-i această La Vallière? Ce-i cu provincia asta care ne ia cu asalt?

— Pe Montalais — răspunse cavalerul de Lorraine — o cunosc bine: e o fată strașnică, ce va înveseli curtea. La Vallière e o șchioapă foarte drăguță.

— Vai, rău am ajuns! făcu de Wardes.

— Nu rîde, de Wardes; despre șchioape există niște axiome latinești foarte ingenioase și îndeosebi foarte caracteristice.

— Domnilor, domnilor — le atrase atenția de Guiche, privind cu neliniște spre Raoul — puțină măsură în cuvinte, vă rog!

Dar îngrijorarea contelui, cel puțin în aparență, nu-și avea nici un rost: Raoul își păstrase cea mai desăvîrșită și cea mai netulburată nepăsare, cu toate că nu scăpase nici o vorbă din cele ce se spuseseră acolo. Se părea că însemnează pe răboj necuviințele și obrăzniciile celor doi provocatori, pentru a se răfui cu ei la timpul potrivit. Ca și cum i-ar fi ghicit gîndurile, de Wardes stărui:

— Și cine sînt amanții acestor domnișoare?

— Al lui Montalais? întrebă cavalerul.

— Da, al lui Montalais, mai întîi.

— Ei bine, tu, eu, de Guiche, cine-o vrea, la naiba!

— Și al celeilalte?

— Al domnișoarei de La Vallière?

— Da.

— Luați seama, domnilor — le șopti Guiche, spre a-l împiedica pe de Wardes să afle răspunsul cerut — luați seama, DOAMNA ascultă.

Raoul își vîrî mîna pînă la încheietură sub deschizătura hainei și-și frămîntă amarnic pieptul și dantelele. Dar tocmai această nerușinare pe care o vedea îndreptîndu-se împotriva bietelor femei îl făcu să ia o hotărîre nestrămutată. „Dacă Louise a venit aici — își spuse el în sinea lui — n-a putut-o face decît într-un scop onorabil și sub o ocrotire onorabilă ; trebuie să cunosc însă acest scop, trebuie să aflu cine o protejează." Și, procedînd la fel ca Malicorne mai înainte, se retrase încetul cu încetul spre grupul domnișoarelor de onoare.

Curînd, prezentările se terminară. Regele, care tot timpul nu încetase s-o privească și s-o admire pe DOAMNA, părăsi sala de recepție însoțit de cele două regine. Cavalerul de Lorraine își reluă locul lîngă DOMNUL și, în timp ce se retrăgeau împreună, îi strecurară la ureche cîteva picături din otrava pe care o strînsese în el în decurs de un ceas, cît privise noile fete și se gîndise la cei ce aveau să se bucure de ele. Regele, ieșind, trăsese după sine o parte din asistență, iar acei curteni care țineau să se arate independenți sau galanți începură să se apropie de doamne. Domnul de Condé îi spuse cîteva cuvinte măgulitoare domnișoarei de Tonnay-Charente. Buckingham îi făcea curte doamnei de Chalais și doamnei de Lafayette, pe care DOAMNA le privise cu plăcere de la început și și le apropiase. Cît despre contele de Guiche, părăsindu-l pe DOMNUL de îndată ce se putuse apropia singur de DOAMNA, se întreținea foarte voios cu doamna de Valentinois, sora lui, și cu domnișoarele de Créquy și de Châtillon.

În mijlocul tuturor acestor interese politice sau amoroase, Malicorne voia să rămînă și el singur cu Montalais, dar aceasta prefera să stea de vorbă cu Raoul, fie și numai spre a face haz de toate întrebările și nedumeririle lui. Raoul se îndreptase direct către domnișoara de La Vallière și o salutase cu cel mai profund respect, lucru care o făcu pe Louise să se îmbujoreze la față și să se bîlbîie ; dar Montalais se grăbi să-i sară în ajutor.

— Ei bine — zise ea — iată-ne, domnule viconte.

— Vă văd — zise Raoul zîmbind — și tocmai în legătură cu prezența dumneavoastră aici am venit să vă cer o mică lămurire.

Malicorne se apropie de ei cu cel mai fermecător surîs.

— Retrage-te puțin, domnule Malicorne — îl înlătură Montalais. Într-adevăr, ai devenit foarte indiscret.

Malicorne își mușcă buzele și făcu doi pași înapoi, fără a spune un singur cuvînt. Numai că surîsul lui își schimbă dintr-o dată expresia și, din senin cum era, deveni răutăcios.

— Vrei o lămurire, domnule Raoul ? întrebă Montalais.

— De bună seamă, și cred că întîmplarea asta merită una : domnișoara de La Vallière, domnișoară de onoare a DOAMNEI !

— Pentru ce n-ar fi și ea domnișoară de onoare, la fel ca și mine ? făcu Montalais.

— Primiți felicitările mele, domnișoară — zise Raoul, căruia i se părea că ele nu vor să-i răspundă direct la întrebare.

— Spui asta cu un aer foarte ceremonios, domnule viconte.

— Eu ?

— Doamne ! S-o întrebăm și pe Louise.

— Domnul de Bragelonne socotește poate că locul e mai presus de rangul meu — zise Louise, foarte tulburată.

— Oh, nu, domnișoară — răspunse cu vioiciune Raoul — știi foarte bine că nu asta este părerea mea ; nu m-aș mira chiar dacă ai ocupa locul unei regine, cu atît mai puțin pe acesta de aici. Singurul lucru care mă uimește este că am aflat totul abia azi și numai din întîmplare.

— Ah, e adevărat — răspunse Montalais fără să stea prea mult pe gînduri, așa cum îi e obiceiul. Tu nu pricepi nimic din toate astea, Louise, și, într-adevăr, nici nu ai cum să pricepi ceva. Domnul de Bragelonne ți-a trimis patru scrisori, dar la Blois rămăsese numai mama ta ; trebuia să ne ferim ca acele scrisori să cadă în mîna ei ; le-am primit eu și i le-am trimis înapoi domnului Raoul, care te credea la Blois cînd tu erai la Paris, fără ca dumnealui să știe măcar că fuseseși ridicată în demnitate.

— Dar cum, nu l-ai prevenit pe domnul Raoul, așa cum te rugasem eu ? strigă Louise.

— Asta mai trebuia ! Să facă pe supăratul, să înceapă cu mustrările, să strice tot ceea ce noi ne-am străduit atît de mult să facem ? Ah, nu, firește !

— Așadar, sînt un om aspru ? zise Raoul.

— De altfel — adăugă Montalais — așa mi s-a părut că e mai bine. Eu plecam la Paris, dumneata nu erai acolo, Louise plîngea cu lacrimi fierbinți ; credeți ce v-o plăcea, dar l-am rugat atunci pe protectorul meu, acela care a căpătat un brevet pentru mine, să mai ceară unul pentru Louise ; și brevetul a venit. Louise a plecat să-și comande rochiile ; eu am rămas în urmă, dat fiind că îmi făcusem rochiile mai înainte ; am primit scrisorile dumitale, ți le-am trimis înapoi, adăugînd un cuvînt care îți făgăduia o surpriză. Și surpriza, scumpe domn, iat-o ; mi se pare frumoasă, nu mai cere alte lămuriri... Haide, domnule Malicorne, e timpul să-i lăsăm pe acești tineri împreună ; au să-și spună o mulțime de lucruri. Dă-mi brațul ! Sper că prin asta ți se face o mare cinste, domnule Malicorne.

— Iartă-mă, domnișoară — zise Raoul, oprind-o pe nebunatica fată și dînd cuvintelor lui o intonație a cărei gravitate contrasta cu tonul glumeț al lui Montalais — iartă-mă, dar aș putea să știu și eu numele acelui protector ? Căci dacă cineva te protejează pe dumneata, domnișoară, și în virtutea unor anumite motive... Raoul se înclină, apoi își încheie gîndul : Nu e nevoie de aceleași motive pentru ca domnișoara de La Vallière să fie protejată.

— Pentru Dumnezeu, domnule Raoul — spuse cu nevinovăție Louise — lucrul e foarte simplu și nu văd pentru ce nu ți-aș spune eu singură totul... Protectorul meu e domnul Malicorne.

Raoul rămase o clipă ca trăsnit, întrebîndu-se dacă nu-și bate cumva joc de el ; pe urmă se întoarse să-l întrebe pe Malicorne. Dar acesta se depărtase, tras de mînă de Montalais. Domnișoara de La Vallière făcu o mișcare s-o urmeze pe prietena ei, însă Raoul o reținu cu un fel de blîndă autoritate.

— Te rog, Louise — zise el — un cuvînt.

— Dar, domnule Raoul — rosti fata roșindu-se — am rămas singuri. Toată lumea s-a retras... Au să ne caute, ce vor spune ?

— Nu-ți fie teamă — răspunse tînărul surîzînd — nu sîntem, nici unul, nici altul, personaje atît de importante, încît să se bage de seamă lipsa noastră.

— Dar serviciul meu, domnule Raoul ?

— Fii liniştită, domnişoară, eu cunosc obiceiurile de la curte : serviciul dumitale va începe abia de mîine ; îţi mai rămîn deci cîteva minute de răgaz, în cursul cărora poate vei binevoi să-mi dai deslușirile pe care am avut onoarea să ţi le cer.

— Cît eşti de serios, domnule Raoul ! murmură Louise, neliniştită.

— Din pricină că împrejurarea e serioasă, domnişoară. Vrei să mă asculţi ?

— Te ascult ; dar, domnule, îţi repet, am rămas singuri.

— Ai dreptate — zise Raoul.

Şi, oferindu-i braţul, o conduse pe tînăra fată în galeria vecină cu sala de recepţie, ale cărei ferestre dădeau în piaţă. Toată lumea se îngrămădea la fereastra din mijloc, care avea un balcon în afară, de unde se puteau vedea în toată amănunţimea tacticoasele pregătiri de plecare. Raoul deschise una din ferestrele laterale, şi acolo, singur cu domnişoara de La Vallière, îi vorbi :

— Louise, ştii că, încă din copilărie, te-am iubit ca pe o soră şi ţi-am împărtăşit toate necazurile mele, ţi-am încredinţat toate speranţele ce-mi luminau sufletul.

— Da — răspunse ea încet — da, domnule Raoul, ştiu asta.

— Aveai obiceiul, la rîndu-ţi să-mi mărturiseşti aceeaşi prietenie, aceeaşi încredere. De ce, în întîlnirea de azi, nu te-ai arătat ca o prietenă ? De ce te fereşti de mine ?

La Vallière nu răspunse.

— Credeam că mă iubeşti — zise Raoul, al cărui glas devenea din ce în ce mai tremurător — credeam că ai consimţit la toate planurile făcute împreună pentru fericirea noastră, atunci cînd ne plimbam amîndoi pe marile alei de la Cour-Cheverny şi pe sub plopii şoselei care duce la Blois. Nu-mi răspunzi, Louise ? Şi se întrerupse. Taci oare — o întrebă el apoi, cu răsuflarea întretăiată — fiindcă nu mă mai iubeşti ?

— Nu spun asta — răspunse Louise aproape în şoaptă.

— Oh, spune-mi adevărul, te rog ! Mi-am pus toată nădejdea vieţii mele în tine, te-am ales pentru purtările tale blînde şi simple. Nu te lăsa orbită, Louise, acum te afli în mijlocul curţii, unde tot ce e curat se întinează, unde tot ce e tînăr se veştejeşte repede. Louise, astupă-ţi urechile ca

să n-auzi ce se vorbește, închide-ți ochii ca să nu vezi ce se petrece în juru-ți, strînge-ți buzele ca să nu respiri miazmele corupătorilor. Fără minciuni, fără ascunzișuri, Louise, să cred oare cuvintele pe care le-a spus domnișoara de Montalais ? Louise, ai venit la Paris pentru că eu nu mai eram la Blois ?

La Vallière se înroși și-și ascunse fața în palme.

— Da, așa este — strigă Raoul în culmea fericirii — da, de aceea ai venit ! Oh, te iubesc cum nu te-am iubit încă niciodată ! Îți mulțumesc, Louise, pentru acest devotament. Dar trebuie să iau măsuri pentru a te pune la adăpost de orice jignire, pentru a te feri de orice pată. Louise, o domnișoară de onoare, la curtea unei Prințese tinere, în aceste vremuri de moravuri ușoare și de nestatornicie în dragoste, o domnișoară de onoare e ținta tuturor atacurilor, fără să fie apărată de nimeni, și această situație nu poate să-ți convină. Trebuie să te măriți ca să fii respectată.

— Să mă mărit ?

— Da.

— Dumnezeule !

— Iată mîna mea, Louise ; dă-mi-o pe-a ta.

— Dar tatăl dumitale ?

— Tatăl meu nu se mai amestecă.

— Totuși...

— Îți înțeleg această îndoială, Louise ; voi vorbi cu tatăl meu.

— Oh, domnule Raoul, mai gîndește-te, mai așteaptă.

— Să mai aștept, e cu neputință ; să mai stau pe gînduri, cînd e vorba de tine, ar însemna să te jignesc. Dă-mi mîna, scumpă Louise, sînt stăpîn pe mine însumi ; tatăl meu va spune da, ți-o făgăduiesc. Dă-mi mîna, nu mă face să aștept astfel, răspunde-mi repede un cuvînt, unul singur, altfel voi crede că, pentru a te fi schimbat într-atîta, a fost de ajuns un singur pas în acest palat, o singură suflare a strălucirii, un singur surîs al reginelor, o singură privire a regelui.

Raoul abia apucă să rostească acest din urmă cuvînt, că La Vallière deveni palidă ca moartea, fără îndoială din teama pe care o încerca văzîndu-l pe tînăr vorbindu-i cu atîta însuflețire. De aceea, printr-o mișcare mai iute ca gîndul, își lăsă amîndouă mîinile să cadă în palmele lui

Raoul. Apoi o rupse la fugă fără a mai rosti o silabă și dispăru fără a se fi mai uitat nici o clipă înapoi.

Raoul își simți tot trupul tremurînd la atingerea mîinilor ei. Primi jurămîntul, ca un jurămînt solemn pe care di agostea îl smulge feciorelnicei sfiiciuni.

XX

CONSIMȚĂMÎNTUL LUI ATHOS

Raoul ieșise din Palatul Regal cu o hotărîre ce nu îngăduia nici o amînare în îndeplinirea ei. Încălecă deci pe cal chiar în curtea palatului și apucă drumul spre Blois, în timp ce nunta DOMNULUI și a Principesei Angliei se desfășura în urma lui, în marea veselie a curtenilor și spre și mai marea întristare a lui de Guiche și a lui Bukingham.

Raoul își văzu de treaba lui: în optsprezece ceasuri ajunse la Blois. Își pregătise pe drum cele mai tari argumente. Febra este și ea un argument fără replică, și Raoul avea febră.

Athos se afla în cabinetul lui, sporind cu cîteva pagini memoriile sale, cînd Raoul intră pe ușă, condus de Grimaud. Clarvăzătorul gentilom nu avu nevoie decît de o aruncătură de ochi pentru a vedea că ceva cu totul neobișnuit se petrecea în sufletul fiului său.

— Îmi pari a fi venit pentru o afacere importantă — spuse el arătîndu-i un scaun lui Raoul, după ce-l îmbrățișase.

— Da, domnule — răspunse tînărul — și te rog să mă asculți cu aceeași binevoitoare atenție de care nu m-ai lipsit niciodată.

— Vorbește, Raoul.

— Domnule, iată faptele dezbrăcate de orice vorbe de prisos, pe care le-aș socoti nedemne față de un bărbat ca

domnia ta : domnişoara de La Vallière se află la Paris, în calitate de domnişoară de onoare a DOAMNEI. Am stat şi am chibzuit mult ; o iubesc pe domnişoara de La Vallière mai presus de orice şi nu-mi îngăduie cugetul să o las într-un post unde bunul ei renume, virtutea ei chiar pot să fie ameninţate. Doresc deci să mă însor cu ea şi de aceea, domnule, am venit să-ţi cer consimţămîntul pentru această căsătorie.

Athos păstrase, în timpul acestei declaraţii, o tăcere şi o rezervă neclintite. Raoul îşi începuse cuvîntarea sa căutînd să pară condus de cel mai deplin sînge rece, dar o sfîrşi prin a lăsa să se vadă la fiecare cuvînt o tulburare dintre cele mai vii. Athos îl învălui pe Bragelonne cu privirea lui adîncă, umbrită de o uşoară tristeţe.

— Aşadar, zici că te-ai gîndit bine ? întrebă el.

— Da, domnule.

— Mi se pare că ţi-am împărtăşit sentimentele mele în legătură cu această alianţă.

— Ştiu, domnule — răspunse Raoul destul de încet — dar mi-ai dat a înţelege că dacă aş stărui...

— Şi stărueşti ?

— Bragelonne bîigui un da aproape neînţeles.

— Probabil, domnule — reluă Athos foarte liniştit — că pasiunea dumitale trebuie să fie, într-adevăr, foarte puternică, de vreme ce, în ciuda împotrivirii mele faţă de această unire, nu te poţi hotărî să renunţi la ea.

Raoul îşi trecu peste frunte o mînă tremurătoare, ştergînd astfel sudoarea care-l năpădise. Athos îl privi îndeaproape pe fiul său şi simţi că inima i se umple de milă. Se ridică în picioare.

— Prea bine — zise el — sentimentele mele personale nu înseamnă nimic, pentru că e vorba de ale tale ; ai venit să mă rogi ceva, îţi stau la dispoziţie. De fapt, să vedem, ce doreşti de la mine ?

— Oh, bunăvoinţa dumitale, domnule, bunăvoinţa dumitale mai întîi — zise Raoul apucîndu-i mîinile.

— Te înşeli asupra sentimentelor ce ţi le nutresc, Raoul ; în inima mea ai să găseşti ceva mai mult decît bunăvoinţă — replică Athos.

Raoul sărută apăsat mîna pe care o strîngea, aşa cum ar fi făcut îndrăgostitul cel mai pătimaş.

— Haide, haide — reluă contele — spune, Raoul, sînt gata pentru orice ; ce trebuie să semnez ?

— Oh, nimic, domnule, nimic ; te-aș ruga numai să-ți dai osteneala de a-i scrie regelui, cerînd pentru mine maiestății sale, căruia îi aparțin, îngăduința de a mă căsători cu domnișoara de La Vallière.

— Bine, iată o idee chibzuită, Raoul. Într-adevăr, după mine, sau mai degrabă înaintea mea, ai un stăpîn ; acest stăpîn e regele ; te supui deci unei îndoite încercări, așa e loial.

— Oh, domnule !

— Îți voi îndeplini fără zăbavă dorința, Raoul.

Contele se apropie de fereastră și, aplecîndu-se puțin în afară, strigă :

— Grimaud !

Grimaud își arătă capul de după o tufă de iasomie pe care o curăța de uscături.

— Caii ! îi spuse contele.

— Ce înseamnă ordinul ăsta ? întrebă Raoul.

— Că vom pleca peste două ceasuri.

— Unde ?

— La Paris.

— Cum la Paris ! Vii la Paris ?

— Regele nu e la Paris ?

— Fără îndoială.

— Ei bine, ai uitat că trebuie să mergem împreună acolo ?

— Dar, domnule — zise Raoul aproape cutremurat de atîta bunătate părintească — eu nu-ți cer să te obosești în felul acesta, ci să faci doar o scrisoare...

— Raoul, te înșeli și asupra trecerii mele ; nu se cade ca un simplu gentilom ca mine să-i scrie regelui său. Vreau, și se cuvine, să-i vorbesc în față regelui. O voi face. Vom pleca împreună, Raoul.

— Oh, cîtă bunăvoință, domnule !

— În ce dispoziții crezi că se află maiestatea sa ?

— Față de mine ?

— Da.

— Oh, foarte bune.

— Ți-a spus-o cumva ?

— Cu propria sa gură.

— În ce împrejurare ?

— Cu prilejul unei recomandări a domnului d'Artagnan, mi se pare, şi în legătură cu o întîmplare din Piaţa Grevei, unde am avut cinstea să trag spada pentru maiestatea sa. Am deci motive să mă socotesc, fără deşartă mîndrie, destul de înălţat în ochii maiestăţii sale.

— Cu atît mai bine !

— Dar, te rog din suflet — continuă Raoul — nu păstra faţă de mine această seriozitate şi acest aer de taină, nu mă face să regret că am ascultat de un simţămînt mai puternic ca orice.

— E a doua oară cînd îmi spui asta, Raoul, şi nu era nevoie ; vrei o formalitate pentru consimţămîntul meu, pe care ţi-l dau, e lucru hotărît, şi să nu mai vorbim despre asta. Vino să-mi vezi noile plantaţii, Raoul.

Tînărul ştia că, după ce contele îşi manifesta voinţa, nu mai putea fi loc pentru controversă. Lăsă capul în jos şi-l urmă pe tatăl său în grădină. Athos îi arătă, pe îndelete, altoiurile, răsadniţele şi pepinierele. Această linişte a contelui îl nedumerea din ce în ce mai mult pe Raoul ; dragostea ce-i umplea inima i se părea atît de mare, încît lumea întreagă abia dacă o putea cuprinde. Cum se făcea atunci că inima lui Athos rămînea goală şi închisă în faţa nemărginitei lui iubiri ? De aceea, Bragelonne, adunîndu-şi toate puterile, strigă dintr-o dată :

— Domnule, e cu neputinţă ca dumneata să n-ai un motiv de a o respinge pe domnişoara de La Vallière, care e atît de bună, atît de blîndă, atît de curată, încît spiritul domniei tale, înzestrat cu o mare înţelepciune, ar trebui să o preţuiască aşa precum merită. În numele cerului, să fie oare între domnia ta şi familia ei vreo tainică duşmănie, sau vreo ură păstrată din părinţi ?

— Uite, Raoul, ce brazdă frumoasă de lăcrămioare — zise Athos — vezi ce bine le priieşte umbra şi umezeala, mai ales umbra frunzelor de sicomor, printre care se strecoară căldura, ferindu-le de arşiţa soarelui ?

Raoul se opri în loc, îşi muşcă buzele, apoi, simţind că sîngele îi năvăleşte spre tîmple, zise plin de cutezanţă ;

— Domnule, dă-mi te rog, o explicaţie ; nu poţi uita că fiul dumitale e şi el un om.

— Atunci — răspunse Athos ridicîndu-se încruntat — dovedește-mi că ești un om, căci un fiu nu-mi dovedești prin nimic că ești. Te-am rugat să aștepți momentul unei alianțe ilustre ; ți-aș fi găsit o soție în primele rînduri ale nobilimii bogate ; voiam să poți străluci prin această îndoită sclipire pe care o dau gloria și averea, căci noblețea o ai prin sînge.

— Domnule — strigă Raoul împins de o pornire nestăpînită — acum două zile mi s-a adus ocara că nu-mi cunosc mama.

Athos păli ; apoi, încruntîndu-și sprînceana ca zeul suprem al antichității, întrebă cu foarte multă maiestate :

— Aș dori să știu ce-ai răspuns, domnule.

— Oh, iartă-mă... iartă-mă ! murmură tînărul, prăbușindu-se din înălțimea exaltării sale.

— Ce-ai răspuns, domnule ? repetă contele, bătînd din picior.

— Domnule, aveam spada în mînă, iar cel care mă jignea astfel era în gardă ; i-am smuls spada și i-am aruncat-o peste un șanț, unde l-am zvîrlit apoi și pe el, să și-o culeagă de pe jos.

— Și pentru ce nu l-ai ucis ?

— Maiestatea sa oprește duelul, și în momentul acela eram ambasador al maiestății sale.

— Prea bine — rosti Athos — iată un motiv în plus spre a mă duce să-i vorbesc regelui.

— Ce-ai de gînd să-i ceri, domnule ?

— Permisiunea de a trage spada împotriva aceluia care ne-a făcut această jignire.

— Domnule, dacă nu m-am purtat așa cum ar fi trebuit să mă port, te rog să mă ierți.

— Cine îți aduce vreo mustrare, Raoul ?

— Această permisiune pe care vrei să i-o ceri regelui.

— Raoul, voi ruga pe maiestatea sa să-ți semneze contractul de căsătorie.

— Domnule...

— Dar cu o condiție.

— Mai e nevoie să-mi pui condiții, dumneata, mie ? Poruncește, domnule, mă voi supune.

— Cu condiția — urmă Athos — că îmi vei spune numele celui care a vorbit astfel despre mama ta.

— Dar, domnule, ce nevoie ai să cunoşti acest nume ? Jignirea mi-a fost adusă mie, şi odată permisiunea obţinută din partea maiestăţii sale, răzbunarea mă priveşte numai pe mine.

— Numele lui, domnule !

— Nu pot îngădui să te expui unei primejdii !

— Mă iei drept un Don Diego ? Numele lui !

— Îl ceri cu tot dinadinsul ?

— Vreau să-l ştiu.

— Vicontele de Wardes.

— Ah, făcu liniştit Athos. Foarte bine, îl cunosc. Dar caii noştri sînt gata, domnule ; în loc să plecăm peste două ceasuri, vom pleca chiar acum. În şa, domnule, în şa !

XXI

PRINŢUL E GELOS PE DUCELE DE BUCKINGHAM

În timp ce domnul conte de La Fère se îndrepta spre Paris, însoţit de Raoul, Palatul Regal era teatrul unei scene pe care Molière ar fi numit-o de bună comedie.

Trecuseră patru zile de la căsătorie. DOMNUL, după ce mîncase în mare grabă, trecu în anticamerele sale, cu buzele strînse, cu sprînceana încruntată. Masa nu fusese veselă. DOAMNA ceruse să fie servită în apartamentul ei. Prinţul luase deci prînzul în cerc restrîns. Cavalerul de Lorraine şi Manicamp fuseseră singurii prezenţi la acest dejun, care ţinuse doar trei sferturi de ceas, fără să se scoată o vorbă.

Manicamp, mai puţin introdus în intimitatea alteţei sale regale decît cavalerul de Lorraine, încerca în zadar să citească în ochii Prinţului motivul pentru care avea o mină atît de posomorîtă. Cavalerul de Lorraine, care n-avea nevoie să ghicească nimic, fiindcă ştia totul, se ospăta cu acea poftă extraordinară pe care o avea atunci cînd îi vedea pe alţii mîhniţi, şi se bucura în aceeaşi măsură de supărarea Prinţului,

ca și tulburarea lui Manicamp. Îi făcea plăcere să-l țină la masă, în timp ce el mînca fără întrerupere, pe Prințul nerăbdător, care ardea de dorința de a se ridica de pe scaun.

De multe ori, Prințul se căia că-i dăduse cavalerului de Lorraine libertatea de a-și lua nasul la purtare, ceea ce-l făcea să treacă peste orice etichetă. Acum, DOMNUL se afla într-o asemenea stare de spirit ; dar se temea de cavaler în aceeași măsură în care-l iubea, astfel că se mulțumi să-și înăbușe năduful în piept. Din timp în timp, Prințul ridica ochii în tavan, apoi și-i cobora la feliile de ficat pe care cavalerul le ataca fără încetare ; pentru ca, în cele din urmă, neîndrăznind să-și dea drumul, să înceapă a juca o pantomimă de care însuși Arlechin ar fi fost gelos. În sfîrșit, Prințul nu se mai putu stăpîni și, la fructe, se ridică, încruntat, așa precum am spus, și-l lăsă pe cavalerul de Lorraine să-și termine dejunul după pofta stomacului său. Văzînd că Prințul se ridică, Manicamp se ridică și el, țeapăn, cu șervetul în mînă.

Prințul alerga mai curînd decît mergea spre anticameră și întîlnind un valet de ușă, îi dădu în șoaptă un ordin scurt. Apoi, schimbînd direcția, ca să nu mai treacă prin sala de mîncare, străbătu cabinetele sale, cu gîndul de a se duce s-o întîlnească pe regina-mamă în camera ei de rugăciune, unde bătrîna suverană avea obiceiul să-și petreacă cea mai mare parte a timpului.

Puteau să fie ceasurile zece dimineața. Ana de Austria scria în clipa cînd intră Prințul.

Regina-mamă ținea foarte mult la acest fiu, care era frumos la chip și bun la inimă. Prințul era, într-adevăr, mai tandru și, dacă vreți, mai feminin decît regele. El o obișnuise pe mama sa cu acele mici giugășii feminine care le plac totdeauna femeilor. Ana de Austria, care ar fi dorit să aibă o fiică, găsea aproape în acest fiu micile atenții, micile îngrijorări și toată drăgălășenia unui copil de doisprezece ani. Astfel, Prințul își folosea tot timpul pe care-l petrecea alături de mama lui admirîndu-i brațele frumoase, dîndu-i sfaturi asupra alifiilor și rețete de esențe, de care ea se arăta foarte dornică ; apoi îi săruta mîinile și ochii cu un farmec copilăresc, avînd totdeauna la dînsul o zaharicală, ca să i-o ofere, sau dîndu-i o povață despre cum să-și facă o pieptănătură nouă.

Ana de Austria îl iubea pe rege, sau mai bine zis iubea în fiul ei mai mare regalitatea: Ludovic al XIV-lea reprezenta pentru ea legitimitatea divină. Era regină-mamă cu regele; mamă era numai cu Filip. Iar acesta din urmă ştia că, dintre toate adăposturile, sînul unei mame e cel mai dulce şi cel mai sigur. De aceea, în copilărie, se refugia la el ori de cîte ori se iscau furtuni între rege şi fratele său; adesea, după ghionţi care însemnau din partea lui crime de lezmajestate, după lupte cu pumnii şi cu unghiile, în care regele şi supusul lui foarte nesupus se încăierau, în cămăşi, într-un pat unde fiecare voia să rămînă stăpîn, avîndu-l pe valetul de cameră Laporte drept singurul judecător al bătăliei, Filip, învingător, dar înspăimîntat de victoria lui, alerga să-i ceară mamei sale sprijinul sau măcar asigurarea unei iertări pe care Ludovic al XIV-lea n-o acorda decît cu greu şi numai de la distanţă. Ana izbutise, prin aceste intervenţii paşnice, să aplanеze toate conflictele dintre fiii ei şi să cunoască astfel, cu aceleaşi prilejuri, toate tainele lor.

Regele, puţin gelos de această dragoste maternă ce se revărsa mai ales asupra fratelui său, căuta să-i arate Anei de Austria mai multă supunere şi mai multă ascultare decît îi stătea de obicei în fire. Ana de Austria adoptase acest sistem de politică şi faţă de tînăra regină. De aceea, dată fiind atitudinea ei aproape despotică de a conduce menajul regal, îşi pregătea acum toate bateriile pentru a conduce cu acelaşi absolutism şi căsnicia celui de al doilea fiu. Regina-mamă era aproape mîndră atunci cînd vedea că vine la dînsa un chip alungit, cu obrajii palizi, cu ochii înroşiţi, înţelegînd numai-decît că era cazul să dea un ajutor celui mai slab sau celui mai supărat.

Ea scria deci, după cum am spus, în momentul cînd Prinţul intră în camera sa de rugăciune, dar nu cu ochii roşii, nu cu obrajii palizi, ci neliniştit, necăjit, întărîtat. Sărută, cu un aer distrat, braţele mamei sale şi se aşează înainte ca ea să-i fi dat încuviinţarea. În lumina regulilor de etichetă stabilite la curte de către Ana de Austria, această uitare a convenienţelor era un semn de rătăcire, mai ales din partea lui Filip, care îndeplinea cu atîta tragere de inimă formele respectului. Dar dacă încălca într-un chip aşa de vădit aceste principii, însemna că motivul trebuia să fie foarte grav.

— Ce ai, Filip ? întrebă Ana de Austria, întorcîndu-se către fiul ei.

— Ah, doamnă, o mulțime de lucruri — murmură Prințul cu un aer îndurerat.

— Îmi pari, într-adevăr, un om foarte preocupat — spuse regina, lăsînd pana în călimară.

Filip încruntă sprînceana, dar nu răspunse.

— În toate acele lucruri ce-ți frămîntă mintea — zise Ana de Austria — pesemne că e unul care te chinuie mai mult decît celelalte !

— Unul, în adevăr, mă apasă mai tare ca toate celelalte, da, doamnă.

— Te ascult.

Filip deschise gura ca să dea drumul tuturor ofurilor ce-i stăteau pe suflet și care păreau să nu aștepte decît o ieșire ca să-și ia zborul. Însă tăcu deodată, și tot năduful din inimă se rezumă la un suspin.

— Haide, Filip, haide, curaj — zise regina-mamă. Cînd ai să te plîngi de ceva, înseamnă mai totdeauna că la mijloc e o persoană care te stingherește, nu-i așa ?

— Nu vreau să spun asta, doamnă.

— De cine vrei să vorbești ? Haide, haide, spune, pe scurt.

— Adevărul e, doamnă, că ceea ce aș vrea să spun e foarte discret.

— Ah, Doamne !

— Da ; căci, în fine, o femeie...

— Ah, vrei să vorbești de Prințesă ? întrebă regina-mamă cu un pronunțat sentiment de curiozitate.

— De Prințesă ?

— De soția ta, mă rog.

— Da, da, înțeleg.

— Ei bine, dacă despre Prințesă vrei să-mi vorbești, fiul meu, atunci nu te sfii. Îți sînt mamă, și Prințesa nu e pentru mine decît o străină. Totuși, întrucît îmi e noră, nu te îndoi că am să ascult cu mult interes ceea ce ai să-mi spui, fie numai fiindcă te privește pe tine.

— Ei bine, doamnă — zise Filip — mărturisește-mi, la rîndu-ți, dacă n-ai băgat de seamă ceva.

— Ceva, Filip ?... Te exprimi într-un chip îngrozitor de vag... Ceva ? Și cam la ce se referă acest ceva ?

— Prințesa e o femeie drăguță, nu-i așa ?

— Ei, da, este.

— Totuși nu este o frumusețe.

— Nu ; dar, pe măsură ce se va maturiza, poate să devină și mai frumoasă. Ai văzut bine cîte schimbări au adus pe chipul ei cei cîțiva ani care au trecut. Ei bine, se va dezvolta din ce în ce mai mult, gîndește-te că n-are decît șaisprezece ani. La cincisprezece ani și eu eram foarte slabă ; dar, în sfîrșit, așa cum e, Prințesa e drăguță.

— Prin urmare, poate fi băgată în seamă.

— Firește ; e băgată în seamă o femeie oarecare, cu atît mai mult o prințesă.

— Ea a fost bine crescută, nu-i așa, doamnă ?

— Doamna Henriette, mama ei, e o femeie puțin cam rece, puțin cam pretențioasă, dar o femeie plină de simțiri frumoase. Educația tinerei Prințese se poate să fi fost întrucîtva neglijată, dar cît despre principii, le cred bune ; asta era cel puțin părerea mea despre dînsa în timpul cît a stat în Franța ; după aceea s-a întors în Anglia, nu știu ce s-a mai întîmplat acolo.

— Ce vrei să spui ?

— Ei, Doamne, vreau să spun că unele capete, puțin mai ușoare, se zăpăcesc repede cînd totul le merge bine.

— Ei bine, doamnă, ai rostit cuvîntul : eu o socotesc pe Prințesă un astfel de cap puțin mai ușor, asta e.

— Nu trebuie să exagerăm, Filip ; are mult spirit și e într-o anumită măsură cochetă, lucru foarte firesc la o femeie tînără, dar, fiul meu, la persoanele de rang înalt acest cusur poate fi spre lauda unei curți. O prințesă care e puțin cochetă își formează de obicei o curte strălucită ; un zîmbet al ei face să înflorească pretutindeni luxul, spiritul și chiar curajul ; nobilimea se luptă mai bine pentru un prinț a cărui soție e frumoasă.

— Foarte mulțumesc, doamnă — zise Filip în glumă. Într-adevăr, dumneata îmi spui lucruri care mă pun pe gînduri, mamă.

— În ce fel ? întrebă regina cu prefăcută naivitate.

— Dumneata știi, doamnă — rosti cu amărăciune Filip — dumneata știi cît de mult am ținut eu să nu mă însor.

— Ah, de astă dată tu mă pui pe mine pe gînduri. Ai oare vreun motiv serios să te plîngi de Prințesă ?

— Serios n-aș putea spune.

— Atunci lasă această înfățișare nenorocită. Dacă tot astfel te arăți și în casa ta, fii atent, vei fi luat drept un soț nefericit.

— De fapt — răspunse Filip — nu sînt un soț mulțumit, și chiar vreau să se știe asta.

— Filip ! Filip !

— Pe cuvîntul meu, doamnă, îți vorbesc foarte deschis ; cu n-am înțeles viața așa cum sînt silit astăzi să o trăiesc.

— Explică-te.

— Soția mea aș putea spune că nici nu e a mea : nu stă niciodată cu mine. Dimineața — vizite, corespondență, toalete, seara — baluri, concerte.

— Ești gelos, Filip ?

— Eu ? Să mă ferească Dumnezeu ! Las altora rolul acesta neghiob de soț gelos ; sînt însă nemulțumit.

— Filip, toate aceste învinuiri pe care i le aduci soției tale sînt copilării, și atîta vreme cît n-ai alte pricini mai temeinice...

— Ascultă atunci : fără a fi vinovată, o femeie poate să dea loc la multe neînțelegeri ; sînt anumite legături, anumite preferințe pe care femeile tinere țin să le arate în lume și care sînt de ajuns pentru a-i face nenorociți pînă și pe bărbații cei mai puțin geloși.

— Ah, iată-ne ajunși, în sfîrșit, la obiect, după atîta vorbărie ! Legăturile, preferințele deci ! De un ceas de cînd batem cîmpii și abia acum ai izbutit să spui ce anume te doare.

— Ei bine, da...

— Asta e însă altceva, și e mult mai serios. Prințesa s-a făcut vinovată cumva de asemenea nedreptăți față de tine ?

— Hotărît că da.

— Cum, soția ta, la patru zile după căsătorie, stă de vorbă cu altul în locul tău, preferă pe altul ? Ia seama, Filip, mi-e teamă că exagerezi ; cînd vrei prea mult să dovedești ceva, tocmai atunci nu dovedești nimic.

Prințul, speriat de seriozitatea mamei sale, încercă să răspundă, dar nu putu decît să bolborosească niște cuvinte ce n-aveau nici un înțeles.

— Iată că dai înapoi — zise Ana de Austria — și îmi pare bine; asta înseamnă că recunoști netemeinicia celor spuse.

— Nu! strigă Filip. Nu dau înapoi, și am să ți-o dovedesc. Am spus legături, nu-i așa? Am spus preferințe, da? Ei bine, ascultă!

Ana de Austria se pregăti numaidecît să asculte cu acea plăcere de cumătră pe care cea mai cumsecade femeie, cea mai desăvîrșită mamă, fie ea și regină, o simte totdeauna atunci cînd e vorba să se amestece în micile certuri ale unei căsnicii.

— Ei bine — reluă Filip — spune-mi un lucru.

— Ce anume?

— Pentru ce soția mea a păstrat o curte engleză? Explică-mi.

Și Filip își încrucișă brațele la piept, măsurînd-o pe mama lui ca și cum ar fi fost încredințat că ea nu va avea ce să răspundă la această învinuire.

— Dar — vorbi Ana de Austria — e foarte simplu. Englezii sînt compatrioții ei, au cheltuit o mulțime de bani ca s-o însoțească în Franța, și n-ar fi frumos, n-ar fi nici chiar politic să se despartă dintr-o dată de o nobilime care n-a șovăit în fața nici unei îndatoriri, a nici unei jertfe.

— Eh, mamă, frumoasă jertfă, n-am ce zice, să vii într-o țară străină unde poți face, cu un scud, mai multă impresie decît în altă parte cu patru! Minunată îndatorire, nu-i așa, să străbați o sută de leghe pentru a însoți o femeie de care ești îndrăgostit!

— Îndrăgostit, Filip? Te gîndești la cele ce spui?

— Ba bine că nu!

— Și cine e îndrăgostit de Prințesă?

— Chipeșul duce de Buckingham!... Nu cumva vrei să-l iei apărarea, mamă?

Ana de Austria se înroși și zîmbi în același timp. Numele ducelui de Buckingham trezea în dînsa amintiri atît de dulci și atît de triste totodată.

— Ducele de Buckingham? murmură ea.

— Da, unul din acei frumușei de alcov, cum spunea bunicul meu, Henric al IV-lea.

— Toți, din neamul Buckingham sînt bărbați leali și viteji — zise cu îndrăzneală Ana de Austria.

— Prea bine, prea bine! Iat-o pe propria mea mamă luînd apărarea galantului care-i face curte soției mele! strigă Filip cu atîta deznădejde, încît constituția lui plăpîndă fu zguduită pînă la lacrimi.

— Fiul meu! Fiul meu! exclamă Ana de Austria. Asemenea vorbe nu sînt vrednice de un om ca tine. Soția ta nu are nici un curtezan, și chiar dacă ar avea unul, acela n-ar fi domnul de Buckingham: bărbații din neamul lor, îți repet, sînt loiali și discreți; ei respectă cu sfințenie legile ospeției.

— Eh, doamnă — ripostă Filip — domnul de Buckingham e englez, și crezi că englezii respectă chiar cu atîta sfințenie bunurile principilor francezi?

Ana se înroși pentru a doua oară sub peruca ei și își întoarse fața sub pretextul că vrea să apuce pana din călimară; în realitate, însă, voia să-și ascundă de ochii fiului ei roșeața din obraji.

— Într-adevăr, Filip — zise ea — știi să găsești cuvinte care mă surprind, iar pe tine mînia te orbește, așa cum pe mine mă înspăimîntă; gîndește-te bine, dragul meu!

— Doamnă, n-am nevoie să mă gîndesc, căci văd.

— Și ce vezi?

— Văd că domnul de Buckingham se ține scai de soția mea. Îndrăznește să-i facă daruri, iar ea are îndrăzneala de a le primi. Ieri, vorbea de o perniță cu parfum de violete; or, parfumerii noștri francezi, doamnă, o știi prea bine, căci le-ai cerut de atîtea ori, fără să poți căpăta, parfumerii noștri n-au ajuns să aibă această esență. Ei bine, am văzut că ducele avea la el o asemenea perniță cu parfum de violete. Prin urmare, cea pe care o avea soția mea, de la el o căpătase.

— Într-adevăr, domnule — zise Ana de Austria — dumneata clădești piramide pe vîrfuri de ace. La seama! Te întreb, ce rău vezi în faptul că un compatriot îi dă o rețetă pentru un parfum nou compatrioatei sale? Aceste gînduri ciudate, ți-o jur, îmi reamintesc cu durere de tatăl tău, care m-a făcut adeseori să sufăr pe nedrept.

— Tatăl domnului de Buckingham era, fără îndoială, mai rezervat, mai respectuos decît fiul său — zise Filip cu nesă-

buință, fără a-și da seama că o rănea adînc în inimă pe mama sa.

Regina păli și-și duse o mînă crispată la piept ; dar, reculegîndu-se repede, vorbi :

— În sfîrșit, ai venit aici cu un gînd oarecare ?

— De bună seamă.

— Atunci vorbește.

— Am venit, doamnă, cu gîndul de a mă plînge fără înconjur și de a te preveni că nu voi îngădui nimic din partea domnului de Buckingham.

— Nu vei îngădui nimic ?

— Nu.

— Ce vei face ?

— Mă voi plînge regelui.

— Și ce crezi c-o să-ți răspundă regele ?

— Ei bine — zise Prințul cu o expresie de cruntă hotărîre, ce contrasta straniu cu blîndețea obișnuită a fizionomiei lui — ei bine, atunci îmi voi face dreptate singur.

— Ce înțelegi prin a-ți face dreptate singur ? întrebă Ana de Austria cu oarecare groază.

— Vreau ca domnul de Buckingham să-mi lase soția în pace ; vreau ca domnul de Buckingham să părăsească Franța, și-l voi face să-mi cunoască dorința.

— Nu vei face să ți se cunoască nimic, Filip — răspunse regina — căci dacă te vei purta astfel, dacă vei încălca legile ospitalității, voi cere să se ridice împotriva ta asprimea regelui.

— Așadar mă amenințI, mamă ! strigă Filip, izbucnind în lacrimi. Mă amenințI, cînd eu vin să mă plîng !

— Nu, nu te amenințI, ci vreau să-ți stăvilesc mînia. Îți spun că a lua împotriva domnului de Buckingham sau a oricărui alt englez o măsură necuvenită, că a folosi chiar un mijloc oricît de puțin neplăcut înseamnă să tîrăști Franța și Anglia în dezbinări foarte dureroase. Cum, un Prinț, fratele regelui Franței, nu va ști să treacă peste o jignire, chiar reală, în fața unei necesități politice ?

Filip făcu o mișcare.

— De altminteri — continuă regina — jignirea nu e nici adevărată, nici posibilă, și nu e vorba decît de o gelozie ridicolă.

— Doamnă, știu eu ce știu.

— Iar eu, orice ai ști, te îndemn să-ți stăpînești pornirea.

— Dar nu mă mai pot stăpîni, doamnă.

Regina se ridică în picioare, plină de demnitate, cu o răceală ceremonioasă.

— Atunci, spune-mi, ce vrei să faci ? întrebă ea.

— N-am de gînd să fac nimic, doamnă, dar îmi exprim dorința. Dacă domnul de Buckingham nu va pleca de bună voie din casa mea, voi pune să i se închidă ușa.

— Asta e o chestiune despre care va trebui să-i vorbim regelui — zise Ana de Austria, cu inima bătîndu-i, cu vocea tremurîndă.

— Dar, doamnă — strigă Filip, lovindu-și mîinile una de alta — fii mamă, și nu regină, deoarece eu îți vorbesc ca fiu ; între domnul de Buckingham și mine totul se va termina în patru minute.

— Tocmai asta nu vreau să se întîmple, domnule — zise regina luîndu-și atitudinea autoritară — căci ar fi nedemn de dumneata.

— Ei bine, nu voi da ochii cu el, dar îi voi impune dorința mea Prințesei.

— Oh ! făcu Ana de Austria cu tristețea aducerilor aminte. Să nu tiranizezi niciodată o femeie, fiul meu ; să nu fii niciodată poruncitor cu soția ta ! O nevastă învinsă nu-i totdeauna și convinsă.

— Ce să fac atunci ?... Voi cere sfatul celor din jurul meu.

— Da, al sfetnicilor tăi fățarnici, al cavalerului de Lorraine, al lui de Wardes... Lasă-mi mie grija acestei trebi, Filip. Vrei ca ducele de Buckingham să plece, nu-i așa ?

— Cît mai repede, doamnă.

— Ei bine, trimite-l la mine pe duce, fiule ! Zîmbește-i, nu-i spune nimic soției tale, regelui, nimănui. Sfaturi să nu primești decît din parte-mi. Vai, eu știu ce înseamnă o căsnicie tulburată de către domnii sfetnici.

— Mă voi supune, mamă.

— Și vei fi mulțumit, Filip. Găsește-mi-l pe duce.

— Oh, asta nu va fi de loc greu.

— Unde crezi că se află el acum ?

— Pe dracu ! La ușa Prințesei, așteptînd-o să se scoale ! E în afară de orice îndoială.

— Bine — făcu Ana de Austria cu deplin calm. Fii bun şi spune-i ducelui că îl rog să vină să mă vadă.

Filip sărută mîna mamei sale şi se duse să-l caute pe domnul de Buckingham.

XXII

FOR EVER !

Milord Buckingham, răspunzînd invitaţiei reginei-mame, se prezentă la dînsa după o jumătate de ceas de la plecarea ducelui de Orléans.

Cînd numele lui fu rostit de către valetul de la intrare, regina, care stătea cu coatele rezemate pe masă, ţinîndu-şi fruntea în palme, se ridică şi primi cu un surîs suav salutul plin de graţie şi de respect pe care i-l adresa ducele.

Ana de Austria era frumoasă încă. Se ştie că la vîrsta aceasta destul de înaintată, părul ei lung, cenuşiu, mîinile ei frumoase, buzele-i rumene stîrneau încă admiraţia tuturor celor ce-o vedeau. În clipa aceea, pradă unei amintiri ce-i răscolea trecutul în piept, era tot aşa de frumoasă ca şi în zilele tinereţii sale, atunci cînd uşile palatului ei se deschideau pentru a-l primi, tînăr şi pasionat, pe tatăl acestui Buckingham, acel nefericit bărbat care trăise numai pentru ea, care murise cu numele ei pe buze. Ana de Austria îşi îndreptă deci asupra lui Buckingham o privire atît de tandră, încît se putea ghici în ea căldura unei iubiri materne şi în acelaşi timp ceva plăcut şi blînd, ca o cochetărie de amantă.

— Maiestatea voastră — zise Buckingham cu respect — a dorit să-mi vorbească ?

— Da, duce — răspunse regina în englezeşte. Binevoiţi şi luaţi loc.

Această favoare pe care i-o făcea Ana de Austria tînărului, această mîngîiere a limbii țării sale, de care ducele fusese dezobișnuit de cînd se afla în Franța, îi tulburară adînc sufletul. Bănui numaidecît că regina avea să-i ceară ceva.

După ce încercă, în primele momente, apăsarea aproape de neînvins ce-o cotropise, regina își reluă aerul ei zîmbitor.

— Domnule — întrebă ea în franțuzește — cum găsiți Franța ?

— O țară frumoasă, doamnă — răspunse ducele.

— Ați mai văzut-o vreodată ?

— O singură dată, da, doamnă.

— Dar, ca orice englez, preferați Anglia, desigur !

— Îmi iubesc mai mult patria decît patria unui francez — răspunse iarăși ducele — dar dacă maiestatea voastră m-ar întreba unde mi-ar plăcea mai mult să stau, la Londra sau la Paris, aș răspunde : la Paris.

Ana de Austria observă tonul însuflețit cu care fuseseră rostite aceste cuvinte.

— Aveți, milord, mi s-a spus, o avere frumoasă în țara dumneavoastră ; locuiți într-un palat vechi și bogat.

— Palatul tatălui meu — răspunse Buckingham coborîndu-și privirea.

— Aveți acolo multe lucruri de preț și multe mărturii din trecut — spuse regina, răscolind fără să vrea amintiri ce nu se uită atît de ușor.

— Într-adevăr — zise ducele, simțindu-se cuprins de melancolia acestui început de convorbire — oamenii de inimă visează mai mult la trecut sau la viitor, decît la prezent.

— Asta așa e — rosti regina cu voce înceată. De aici rezultă — adăugă ea — că dumneavoastră, milord, care sînteți un om de inimă... veți părăsi în curînd Franța... pentru a vă reîntoarce la bogățiile dumneavoastră, la amintirile dumneavoastră.

Buckingham înălță fruntea.

— Nu cred, doamnă — murmură el.

— Cum ?

— Mă gîndesc, dimpotrivă, să părăsesc Anglia, pentru a veni să trăiesc în Franța.

Fu rîndul Anei de Austria să-și arate uimirea.

— Dar — zise ea — nu vă bucurați de favoarea noului rege ?

— Dimpotrivă, doamnă, maiestatea sa mă cinstește cu o bunăvoință fără margini.

— Nu-mi închipui — adăugă regina — nici că averea vi s-a împuținat ; se pare că e foarte mare.

— Averea mea, doamnă, n-a fost niciodată mai înfloritoare.

— Atunci înseamnă că aveți un motiv tainic ?

— Nu, doamnă — se grăbi să răspundă Buckingham — nu e nimic tainic în ceea ce m-a făcut să iau această hotărîre. Îmi place să trăiesc în Franța, îmi place să fiu la o curte plină de gust și de politețe ; iubesc, în sfîrșit, doamnă, plăcerile acestea oarecum serioase, care nu sînt plăcerile țării mele și care se întîlnesc numai aici, în Franța.

Ana de Austria zîmbi cu înțeles.

— Plăceri serioase ! făcu ea. V-ați gîndit bine, domnule de Buckingham, la această seriozitate ?

Ducele se bîlbîi.

— Nu există plăcere atît de serioasă — continuă regina — care l-ar putea împiedica pe un bărbat de rangul dumneavoastră...

— Doamnă — o întrerupse ducele — maiestatea voastră stăruie prea mult asupra acestui punct, așa mi se pare.

— Găsiți, duce ?

— E pentru a doua oară, dacă nu se supără maiestatea voastră, că lăudați farmecul Angliei, în dauna încîntării pe care o simte oricine trăind în Franța.

Ana de Austria se apropie de tînăr și, punîndu-și mîna ei frumoasă pe umărul lui, care tresări la această atingere, îi spuse :

— Domnule, crede-mă, nimic nu întrece bucuria de a trăi în țara unde te-ai născut. Mi s-a întîmplat, mie însămi, în dese rînduri, să duc dorul Spaniei. Am trăit mult, milord, prea mult pentru o femeie, și vă mărturisesc că n-a fost an în care să nu fi simțit adînc în mine dorul Spaniei.

— În nici un an, doamnă ? zise tînărul cu răceală. În nici unul din acești ani în care ați fost o regină a frumuseții, așa cum, de altfel, sînteți încă și astăzi ?

— Oh, fără măguliri, duce! Sînt o femeie care v-ar putea fi mamă. Şi puse în aceste ultime cuvinte un accent, o dulceaţă ce pătrunseră inima lui Buckingham. Da — adăugă ea — v-aş putea fi mamă, şi iată pentru ce vreau să vă dau un sfat.

— Sfatul de a mă reîntoarce la Londra? exclamă el.

— Da, milord — încuviinţă ea.

Ducele îşi împreună mîinile cu un aer nenorocit, ce nu putea să-i scape acestei femei înclinate către simţăminte mîngîietoare, graţie amintirilor ei mîngîietoare.

— Trebuie! întări regina.

— Cum — strigă el de astă dată — mi se spune în chip serios că trebuie să plec, că trebuie să mă exilez, că trebuie să plec repede de aici?

— Să vă exilaţi aţi spus? Ah, milord, s-ar crede că Franţa e patria dumneavoastră.

— Doamnă, ţara oamenilor care iubesc e ţara celor pe care-i iubesc.

— Nici un cuvînt mai mult, milord! rosti regina. Dumneavoastră uitaţi cu cine vorbiţi!

Buckingham căzu în genunchi.

— Doamnă, doamnă, sînteţi un izvor de înţelepciune, de bunătate, de îndurare; doamnă, sînteţi nu numai cea dintîi din acest regat prin rang, sînteţi cea dintîi din lume prin virtuţile care vă fac divină; eu n-am spus nimic, doamnă. Am spus oare ceva la care să-mi răspundeţi cu un atît de crud cuvînt? Să mă fi trădat.oare, doamnă?

— V-aţi trădat — zise regina cu voce slabă.

— Dar n-am spus nimic! Nu ştiu nimic!

— Aţi uitat că vorbiţi, că gîndiţi în faţa unei femei, şi de altminteri...

— De altminteri — o întrerupse el repede — nimeni nu ştie că mă ascultaţi.

— Dimpotrivă, se ştie, duce; aveţi toate cusururile şi toate însuşirile tinereţii.

— Am fost trădat! Am fost pîrît!

— De către cine?

— De cei care, la Le Havre, au citit în inima mea, cu o drăcească pătrundere, ca într-o carte deschisă.

— Nu ştiu de cine vreţi să vorbiţi.

— Domnul de Bragelonne, de pildă.

— E un nume de care am auzit, fără să-l cunosc pe cel care-l poartă. Nu, domnul de Bragelonne n-a spus nimic.

— Atunci cine? Oh, doamnă, dacă cineva a avut cutezanța să vadă în mine ceea ce eu însumi nu vreau să văd...

— Ce vei face, duce? zise regina, schimbînd tonul.

— Sînt taine care îi ucid pe cei ce le descoperă.

— Cel care a descoperit taina dumitale, nebunule, n-a fost încă ucis; ceva mai mult, nici nu-l vei ucide, fiindcă el e înarmat cu toate drepturile: e un soț, e un gelos, e al doilea gentilom al Franței, e fiul meu, este ducele de Orléans.

Buckingham păli.

— Cît sînteți de crudă, doamnă! scrîșni el.

— Iată-te, duce de Buckingham — i se adresă Ana de Austria cu amărăciune — trecînd prin toate încercările și luptîndu-te cu norii, cînd ți-ar fi atît de ușor să rămîi împăcat cu dumneata însuți.

— Dacă am intrat în luptă, doamnă, vom ști să murim pe cîmpul de bătălie — răspunse tînărul cu glas stins, lăsîndu-se pradă celei mai dureroase apăsări.

Ana se repezi la el și-i luă mîna.

— Villiers — îi spuse ea în englezește, pe un ton atît de aspru, încît nimeni n-ar fi putut s-o înfrunte — dar ce dorești dumneata? Ca o mamă să-și jertfească fiul? Ca o regină să consimtă la dezonoarea casei sale? Ești un copil, scoate-ți din cap asemenea gînduri! Cum, pentru a-ți cruța dumitale o lacrimă, să înfăptuiesc eu aceste două nelegiuiri, Villiers? Vorbeai adineauri de morți, dar morții au fost cel puțin respectuoși și supuși; morții se înclinau în fața unui ordin de surghiun; își duceau deznădejdea ca pe o comoară în inima lor, fiindcă deznădejdea venea de la femeia iubită, fiindcă moartea, atît de amăgitoare, era ca un dar, ca o favoare.

Buckingham se ridică în picioare, cu chipul răvășit, cu palmele lipite în dreptul inimii.

— Aveți dreptate, doamnă — zise el — dar cei de care vorbiți primiseră ordinul de surghiun dintr-o gură iubită; nu erau alungați, erau rugați să plece, și nimeni nu-și bătea joc de ei.

— Nu; li se păstra amintirea chiar! murmură Ana de Austria. Dar cine ți-a spus că ești alungat, că ești trimis în surghiun? Cine ți-a spus că devotamentul dumitale va fi

uitat ? Eu nu vorbesc în numele nimănui, Villiers ; vorbesc în numele meu, pleacă ! Fă-mi acest mare bine, arată-mi atîta respect ; a mai făcut asta cîndva şi altcineva care-ţi purta numele.

— Aşadar, pentru dumneavoastră, doamnă ?

— Numai pentru mine.

— Nu va rămîne în urmă nici un om care să rîdă, nici un prinţ care să spună : „Asta am vrut !"... ?

— Duce, ascultă-mă. Şi aici, chipul august al bătrînei regine luă o expresie solemnă. Îţi jur că nimeni nu porunceşte aici, în afară de mine ; îţi jur nu numai că nimeni nu va rîde, nu se va lăuda, dar nimeni nu va călca respectul la care rangul dumitale îl impune. Bizuie-te pe mine, duce, cum m-am bizuit şi eu pe dumneata.

— Nu sînteţi destul de convingătoare, doamnă ; mă simt chinuit, deznădăjduit ; consolarea, oricît de dulce şi de întreagă ar fi ea, nu mi se va părea îndeajuns de liniştitoare.

— Prietene, ai cunoscut-o pe mama dumitale ? îl întrebă regina cu un zîmbet mîngîietor.

— Oh, prea puţin, doamnă, dar îmi amintesc că această nobilă femeie mă acoperea cu sărutări şi cu lacrimi ori de cîte ori mă vedea plîngînd.

— Villiers — murmură regina trecîndu-şi braţul peste umărul tînărului — eu sînt ca o mamă pentru dumneata şi, crede-mă, nimeni, niciodată, nu-mi va face fiul să plîngă.

— Mulţumesc, doamnă, mulţumesc ! zise tînărul înduioşat şi tulburat peste măsură. Acum simt că se mai găseşte încă în inima mea loc pentru un simţămînt mai frumos şi mai nobil decît iubirea.

Regina-mamă îl privi în ochi şi-i strînse mîna.

— Du-te ! zise ea.

— Cînd trebuie să plec ? Porunciţi !

— Cînd vei crede de cuviinţă, milord — răspunse regina. Pleci, dar îţi alegi singur ziua şi ceasul... Astfel, în loc să pleci astăzi, cum ai dori-o de bună seamă, sau mîine, după cum mulţi s-ar putea aştepta, pleacă poimîine seară ; atît doar, fă-ţi cunoscută încă de pe acum hotărîrea dumitale.

— Hotărîrea mea ! murmură tînărul.

— Da, duce.

— Şi... să nu mă mai întorc niciodată în Franţa ?

Ana de Austria stătu o clipă pe gînduri, adîncindu-se în dureroasa povară a meditațiilor răscolite de această întrebare.

— Îmi va fi plăcut — răspunse ea — să știu că vei reveni aici în ziua cînd eu mă voi duce să dorm somnul cel veșnic la Saint-Denis, alături de rege, soțul meu.

— Care v-a făcut să suferiți atît de mult ! zise Buckingham.

— Care a fost regele Franței — răspunse regina.

— Doamnă, sînteți plină de bunătate, pășiți într-o viață fericită, înotați în bucurie ; vă așteaptă ani mulți în față.

— Ei bine, atunci înseamnă că vei reveni tîrziu aici — rosti regina, încercînd să zîmbească.

— Nu voi mai reveni niciodată — răspunse Buckingham cu tristețe — deși sînt un om tînăr.

— Oh, slavă Domnului...

— Moartea, doamnă, nu ține seamă de numărul anilor, e nepărtinitoare : poți muri tînăr, poți trăi pînă la adînci bătrînețe.

— Duce, fără gînduri întunecate ; am să-ți spun ceva care are să te înveselească. Revino peste doi ani. Citesc pe frumosul dumitale chip că gîndurile care te fac să te întristezi astăzi ți se vor părea nedemne de luat în seamă peste șase luni ; iar în răgazul pe care ți-l dau eu, ele vor fi murit și vor fi fost uitate de mult.

— Socot că mă judecați mai bine adineauri, doamnă — răspunse tînărul — cînd îmi spuneați că asupra noastră, a celor din familia Buckingham, trecerea timpului nu lasă urme.

— Tăcere ! Oh, tăcere ! rosti regina, sărutîndu-l pe duce pe frunte cu o afecțiune pe care nu și-o putu stăpîni. Haide, haide, nu mă mîhni iar, nu începe iar de la capăt ! Eu sînt regină, dumneata ești supus al regelui Angliei ; regele Carol te așteaptă. Adio, Villiers ! *Farewell* [1], Villiers !

— *For ever !* [2] răspunse tînărul.

Și plecă numaidecît, năpădit de lacrimi. Ana își apăsă palmele pe frunte ; apoi, privindu-se în oglindă, murmură :

— Orice s-ar spune, femeia e pururea tînără ; într-un colț al inimii sale, ea are totdeauna douăzeci de ani.

---

[1] „Adio" — în limba engleză.

[2] „Pentru totdeauna" — în limba engleză.

XXIII

UNDE MAIESTATEA SA LUDOVIC AL XIV-LEA N-O GĂSEȘTE PE DOMNIȘOARA DE LA VALLIÈRE NICI DESTUL DE BOGATĂ, NICI DESTUL DE FRUMOASĂ PENTRU UN GENTILOM DE RANGUL VICONTELUI DE BRAGELONNE

Raoul și contele de La Fère ajunseră la Paris în seara zilei cînd Buckingham avusese această convorbire cu regina-mamă. De cum sosi, contele ceru, prin Raoul, o audiență la rege.

Regele își petrecuse o bună parte a zilei privind cu Prințesa și cu doamnele de la curte țesăturile de Lyon pe care i le dăduse în dar cumnatei lui. Luase apoi masa la curte, pe urmă trecuse în sala de jocuri, după care, părăsind jocurile la ceasurile opt, ca de obicei, se închisese în cabinetul său pentru a lucra împreună cu domnii Colbert și Fouquet.

Raoul se afla în anticameră în momentul cînd cei doi miniștri ieșiră, și regele îl zări prin deschizătura ușii.

— Ce dorește domnul de Bragelonne ? întrebă el.

Tînărul se apropie.

— Sire — răspunse el — o audiență pentru domnul conte de La Fère, care vine de la Blois cu marea rugăminte de a fi primit de maiestatea voastră.

— Am un ceas de răgaz înainte de joc și de cină — zise regele. Domnul de La Fère e gata ?

— Domnul conte e jos, la ordinele maiestății voastre.

— Să urce.

Peste cinci minute, Athos intra la Ludovic al XIV-lea, primit de stăpîn cu acea grațioasă bunăvoință pe care regele, cu un tact rar întîlnit la vîrsta lui, o folosea pentru a cuceri pe acei oameni ce nu puteau fi cuceriți prin favorurile obișnuite.

— Conte — zise regele — lasă-mă să sper că ai venit să-mi ceri ceva.

— N-o voi ascunde de loc maiestății voastre — răspunse contele. Am venit, într-adevăr, cu o rugăminte.

— S-o auzim ! făcu regele plin de voioşie.

— Dar nu pentru mine, sire.

— Cu atît mai rău ! Dar, în sfîrşit, voi face pentru protejatul dumitale, conte, ceea ce-mi refuzi să fac pentru domnia ta.

— Maiestatea voastră mă consolează... Am venit să-i vorbesc regelui pentru vicontele de Bragelonne.

— Conte, e ca şi cum ai vorbi pentru domnia ta.

— Nu tocmai, sire... Ceea ce doresc să obţin pentru el de la maiestatea voastră n-aş putea-o cere pentru mine. Vicontele vrea să se însoare.

— E tînăr încă ; dar n-are a face... E un bărbat distins, îi voi găsi o soţie potrivită.

— A şi găsit-o sire, şi nu cere decît asentimentul maiestăţii voastre.

— Ah, prin urmare, e vorba numai să semnez un contract de căsătorie ?

Athos se înclină.

— Şi-a găsit o logodnică bogată şi de o condiţie care să-ţi convină ?

Athos şovăi o clipă.

— Logodnica e domnişoară de neam bun — răspunse el — dar, de bogată, nu e bogată.

— E un rău căruia îi vom găsi leacul.

— Maiestatea voastră mă umple de recunoştinţă ; totuşi, îmi va îngădui să fac o întrebare ?

— Fă, conte.

— Maiestatea voastră pare a-şi arăta intenţia de a înzestra această tînără fată ?

— Da, firesc.

— Şi asta ca urmare a venirii mele la Luvru ? M-aş simţi mîhnit, sire.

— Fără falsă sensibilitate, conte ; cum se numeşte logodnica ?

— Este — răspunse Athos cu răceală — domnişoara de La Vallière de La Baume Le Blanc.

— Ah ! făcu regele căutînd să-şi aducă aminte. Cunosc acest nume ; un marchiz de La Vallière...

— Da, sire, e fiica lui.

— El a murit ?

— Da, sire.

— Iar văduva s-a căsătorit cu domnul de Saint-Remy, majordomul Prințesei de la Blois ?

— Maiestatea voastră e bine informată.

— Așa e, așa e... Ceva mai mult, domnișoara face parte dintre domnișoarele de onoare ale Prințesei celei tinere.

— Maiestatea voastră cunoaște mai bine decît mine toată povestea.

Regele se gîndi o clipă, apoi, privind pe ascuns fața îngrijorată a lui Athos, îi spuse fără ocol :

— Conte, această domnișoară nu e prea frumoasă, mi se pare !

— Nu știu ce să vă spun, sire — răspunse Athos.

— Eu am privit-o : nu m-a izbit prin nimic.

— Are un aer de blîndețe și de modestie, dar nu e prea frumoasă, într-adevăr, sire.

— Părul ei blond e frumos, totuși.

— Cred că da.

— Și ochii săi albaștri la fel.

— Așa zic și eu.

— Deci, sub raportul frumuseții, nu e ceva deosebit. Să trecem la bani.

— O zestre de cincisprezece pînă la douăzeci de mii de livre cel mult, sire ; îndrăgostiții încă nu se gîndesc la asta ; eu însumi nu fac mare caz de bani.

— De ceea ce prisosește, vrei să spui ; dar de ceea ce este necesar, nu se pot lipsi. Cu o zestre de cincisprezece mii de livre, fără alte venituri, o femeie nu poate năzui să răzbată la curte. Îi vom întregi noi dota — vreau să fac asta pentru Bragelonne.

Athos se înclină. Regele observă stăruind încă o anumită răceală la conte.

— Să trecem de la bani la merite — zise Ludovic al XIV-lea. Fiică a marchizului de La Vallière, asta e bine ; dar îl avem pe acest brav Saint-Remy, care strică puțin blazonul... prin partea femeiască, știu, dar, oricum, îl strică : și dumneata, conte, îți cu tărie, cred, la blazon.

— Eu, sire, nu mai țin la nimic, decît la credința față de maiestatea voastră.

Regele căzu din nou pe gînduri.

— Observ, domnule — zise el — că mă surprinzi din

ce în ce mai mult de cînd am început această convorbire. Ai venit să-mi ceri încuviințarea pentru o căsătorie, dar pari a face această cerere cu inima foarte îndoită. Oh, rareori se întîmplă să mă înșel, cu toate că sînt tînăr, căci față de unii îmi pun prietenia în slujba înțelepciunii ; față de alții, pun neîncrederea, care sporește puterea de pătrundere. Repet dar, dumneata nu faci această cerere din tot sufletul.

— Ei bine, sire, e adevărat.

— Atunci nu mai înțeleg nimic ; renunță.

— Nu, sire ; îl iubesc pe Bragelonne nespus de mult ; el s-a îndrăgostit de domnișoara de La Vallière și își făurește tot felul de visuri pentru viitor ; nu sînt dintre aceia care vor să distrugă iluziile tinereții. Căsătoria asta nu-mi e pe plac, dar rog pe maiestatea voastră să consimtă la înfăptuirea ei cît mai degrabă, făcînd astfel fericirea lui Raoul.

— Bine, bine, conte, dar ea îl iubește ?

— Dacă maiestatea voastră dorește să spun adevărul, eu nu cred în iubirea domnișoarei de La Vallière ; e tînără, e o copilă, e neștiutoare ; plăcerea de a vedea curtea, onoarea de a fi în serviciul DOAMNEI vor cîntări în mintea ei mai mult decît dragostea care ar putea să-i sălășluiască în inimă ; cu alte cuvinte, va fi o căsătorie cum maiestatea voastră a văzut destule la curte ; dar dacă Bragelonne o vrea, să fie așa cum vrea el.

— Nu semeni cumva cu acei părinți slabi de voință care se fac sclavii copiilor lor ? rosti regele.

— Sire, am voință împotriva celor răi, dar îmi calc pe inimă cînd e vorba de oameni cumsecade. Raoul suferă, e pradă mîhnirii ; spiritul lui, senin de obicei, a devenit greoi și întunecat ; nu vreau să lipsesc pe maiestatea voastră de serviciile pe care el le poate aduce regelui său.

— Te înțeleg — răspunse Ludovic — și-ți înțeleg mai ales inima.

— Atunci — adăugă contele — nu mai e nevoie să spun maiestății voastre că scopul meu este să clădesc fericirea acestor copii, sau mai bine zis a acestui copil.

— Și eu vreau, ca și dumneata, fericirea domnului de Bragelonne.

— Nu mai aștept, sire, decît semnătura maiestății voastre. Raoul va avea cinstea de a se prezenta în fața voastră pentru a primi încuviințarea.

— Te înşeli, conte — zise cu hotărîre regele. Ţi-am spus că vreau fericirea vicontelui, de aceea mă împotrivesc deocamdată la această căsătorie.

— Dar, sire — exclamă Athos — maiestatea voastră mi-a făgăduit...

— Nu asta, conte ; nu ţi-am făgăduit asta, fiindcă nu intră în vederile mele.

— Înţeleg toată bunăvoinţa şi generozitatea pe care maiestatea voastră le nutreşte faţă de mine, dar îmi iau îngăduinţa de a vă reaminti că am primit sarcina de a veni aici ca ambasador.

— Un ambasador, conte, cere adesea, dar nu obţine totdeauna.

— Ah, sire, ce lovitură pentru Bragelonne !

— Lovitura o voi da eu ; am să-i vorbesc vicontelui.

— Iubirea, sire, e o putere de neînvins.

— Oricine o poate învinge ; te încredinţez de asta, conte.

— Cînd ai sufletul unui rege, sufletul vostru, da, sire.

— Nu te mai nelinişti asupra acestui subiect. Am anumite vederi în privinţa lui Bragelonne ; nu spun că nu se va însura cu domnişoara de La Vallière, dar nu vreau să se căsătorească atît de tînăr ; nu vreau s-o ia în căsătorie înainte ca ea să-şi fi mărit zestrea, iar el, la rîndul său, înainte de a fi cîştigat toate meritele pe care vreau să i le dau eu. Într-un cuvînt, conte, doresc să mai aştepte.

— Sire, încă o dată...

— Domnule conte, ai venit, spuneai, să-mi ceri o favoare ?

— Da, desigur.

— Ei bine, acordă-mi domnia ta una : să nu mai vorbim despre asta. S-ar putea ca nu peste mult timp să fac un război ; am nevoie de gentilomi liberi în jurul meu. Aş şovăi să trimit sub gloanţe şi în bătaia tunului un bărbat însurat, un părinte de familie ; aş şovăi de asemeni, spre binele lui Bragelonne, să înzestrez, fără temeiuri solide, o fată necunoscută — asta ar naşte gelozia în nobilimea mea.

Athos făcu o plecăciune şi nu răspunse.

— Asta e tot ce voiai să-mi ceri ? adăugă Ludovic al XIV-lea.

— Absolut tot, sire, şi cer îngăduinţa de a mă retrage. Dar trebuie să-l previn pe Raoul ?

— Nu te îngriji de asta, nu-ți face supărări din această pricină. Spune-i vicontelui că mîine dimineață, cînd mă voi scula, am să-i vorbesc eu. Cît pentru astă-seară, conte, ești așteptat la jocul meu.

— Sînt în costum de călătorie, sire.

— Va veni o zi, sper, cînd n-ai să mă mai părăsești. Nu mai e mult, conte, pînă cînd monarhia va fi stabilită în așa fel, încît să poată oferi o demnă găzduire tuturor oamenilor cu meritele domniei tale.

— Sire, atîta vreme cît un rege e mare în inimile supușilor săi, nu mai are importanță palatul în care locuiește, întrucît el e adorat într-un templu.

Spunînd aceste cuvinte, Athos ieși din cabinet și îl regăsi afară pe Bragelonne, care-l aștepta.

— Ei bine, domnule ? îl întrebă tînărul.

— Raoul, regele e foarte binevoitor față de noi, poate nu în sensul la care te aștepți, dar e bun și generos cu familia noastră.

— Domnule, îmi aduci o veste rea ! murmură tînărul pălind.

— Regele îți va spune mîine dimineață, cu propria lui gură, că nu e o veste rea.

— Dar, în sfîrșit, domnule, regele n-a semnat ?

— Regele vrea să-ți facă el însuși contractul, Raoul ; și vrea să-l facă așa de bine, încît pentru asta îi trebuie timp. Caută a-ți stăpîni mai curînd nerăbdarea ta, decît a te îndoi de bunele intenții ale regelui.

Raoul, consternat, deoarece cunoștea sinceritatea contelui și în același timp dibăcia lui, rămase adîncit într-o posomorită amorțire.

— Nu vrei să vii puțin cu mine ? îl întrebă Athos.

— Iartă-mă, domnule, te urmez — bîigui el.

Și coborî scările în urma lui Athos.

— Oh, fiindcă tot mă aflu aici — rosti deodată contele — n-aș putea să-l văd și pe domnul d'Artagnan ?

— Vrei să te conduc la apartamentul său ? zise Bragelonne.

— Da, aș vrea.

— E pe scara cealaltă, haidem.

Și schimbară drumul ; dar, cînd ajunseră la capătul galeriei celei mari, Raoul zări un lacheu în livreaua contelui

de Guiche, care alergă iute spre el îndată ce-i auzi glasul.

— Ce este ? îl întrebă Raoul.

— Acest bilet, domnule. Domnul conte a aflat că v-aţi întors şi s-a grăbit să vă scrie ; vă caut de un ceas.

Raoul se apropie de Athos pentru a desface scrisoarea.

— Îmi dai voie, domnule ? zise el.

— Poftim.

Scumpul meu Raoul — scria contele de Guiche — *am să-ţi comunic o chestiune foarte importantă fără întîrziere ; ştiu că te-ai întors ; vino la mine cît mai repede.*

Abia termină de citit, cînd, ivindu-se din galerie, un valet, de astă dată în livreaua lui Buckingham, recunoscîndu-l pe Raoul, se apropie de el foarte respectuos.

— Din partea milordului duce — murmură valetul.

— Ah ! exclamă Athos. Văd, Raoul, că eşti căutat ca un general de armată ; te las, mă voi duce singur la domnul d'Artagnan.

— Te rog să mă ierţi, n-am ce face — zise Raoul.

— Da, da, te iert. Cu bine, Raoul. Mă poţi găsi la mine pînă poimîine, cînd mă întorc la Blois, dacă nu vor surveni alte ordine.

— Domnule, mîine îţi voi prezenta respectele mele.

Athos plecă. Raoul deschise scrisoarea lui Buckingham.

Domnule de Bragelonne — scria ducele — *dintre toţi francezii pe care i-am cunoscut, dumneata eşti acela care-mi placi mai mult ; cred că o să am nevoie de prietenia dumitale. Am primit o anumită înştiinţare scrisă în cea mai bună franţuzească. Eu sînt englez şi mi-e teamă să n-o înţeleg greşit. Scrisoarea e semnată de un nume mare, iată tot ce pot să ştiu. Mă vei îndatora mult venind să mă vezi, căci am aflat că te-ai întors de la Blois.*

Al dumitale devotat,
VILLIERS, DUCE DE BUCKINGHAM.

— Am să trec pe la stăpînul tău — zise Raoul către valetul lui de Guiche, lăsîndu-l să plece. Iar peste un ceas voi fi la domnul de Buckingham — adăugă el, făcînd un semn cu mîna către mesagerul ducelui.

A BATE APA CU SPADA

Ducîndu-se la el, Raoul îl găsi pe de Guiche stînd de vorbă cu Manicamp şi cu de Wardes. Acesta din urmă, de cînd cu întîmplarea de la barieră, îl privea pe Raoul ca pe un străin. S-ar fi zis că nu se petrecuse nimic între ei ; atît doar că aveau aerul că nu se cunosc.

Raoul intră, iar de Guiche se grăbi să-l întîmpine. În timp ce-i strîngea mîna prietenului său, Raoul îşi aruncă în fugă privirea asupra celorlalţi doi tineri. Spera să citească pe feţele lor ceva din ceea ce le frămînta spiritele. De Wardes era însă rece şi de nepătruns. Manicamp părea cufundat în contemplarea unei mobile de la care nu-şi lua ochii.

De Guiche îl duse pe Raoul într-un cabinet alăturat şi-i spuse să ia loc.

— Cît de voios arăţi astăzi ! îl lăudă el.

— E destul de ciudat — răspunse Raoul — căci nu sînt cîtuşi de puţin vesel.

— Întocmai ca şi mine, nu-i aşa, Raoul ? Ne merge prost în dragoste.

— Cu atît mai bine în ceea ce te priveşte, conte ; vestea cea mai rea pe care mi-ai da-o despre dumneata, şi care m-ar putea întrista şi mai mult, ar fi o veste bună faţă de ceea ce-i în sufletul meu.

— Oh, atunci nu te mîhni într-atîta, căci nu numai că sînt foarte nenorocit, dar nu văd decît oameni fericiţi în jurul meu.

— Iată ceea ce nu mai înţeleg de loc — răspunse Raoul. Explică-te, prietene, explică-te.

— Ai să înţelegi îndată. M-am luptat în zadar cu simţămîntul pe care tu l-ai văzut născîndu-se în mine, crescînd în mine, înrobindu-mă cu totul ; am chemat în ajutor toate poveţele şi toată puterea mea sufletească ; am stat şi am judecat bine nenorocirea spre care mă îndreptam ; am

cercetat-o în adînc, e un abis, știu ; dar nu-mi pasă, îmi voi urma drumul.

— Nesocotitule ! Nu mai poți face un singur pas, fără a atrage asupră-ți astăzi ruina, mîine moartea.

— Întîmplă-se orice !

— De Guiche !

— M-am gîndit în toate felurile ; ascultă...

— Oh, crezi că vei izbuti, crezi că DOAMNA te va iubi ?

— Raoul, nu cred nimic, sper, fiindcă speranța e sădită în om și ea nu-l părăsește pînă la mormînt.

— Dar să zicem că vei avea fericirea la care năzuiești ; atunci vei fi în mod sigur mai nenorocit decît dacă n-ai avea-o.

— Te rog nu mă mai întrerupe, Raoul, căci n-ai să mă convingi de loc ; ți-o spun de la început : nu vreau să fiu convins. Am mers atît de departe, încît nu pot să mai dau înapoi, am suferit atît de mult, încît moartea îmi va apărea ca o binefacere. Sînt nu numai îndrăgostit pînă la delir, Raoul, sînt gelos pînă la furie.

Raoul își lovi mîinile una de alta cu un sentiment ce părea mai degrabă mînie.

— Bine ! zise el.

— Bine sau rău, puțin îmi pasă. Iată ceea ce vreau de la tine, prietenul meu, fratele meu. De trei zile, Prințesa e în sărbătoare, în beția plăcerilor. În prima zi n-am îndrăznit s-o privesc ; o uram, fiindcă nu era atît de nenorocită ca mine. A doua zi nu mi-am mai luat ochii de la ea ; la rîndu-i, da, așa cel puțin mi se părea că văd, Raoul, la rîndu-i, mă privi de cîteva ori, dacă nu cu milă, în orice caz cu o anumită blîndețe. Dar între privirile ei și ale mele s-a strecurat umbra altuia. Zîmbetul aceluia o face și pe ea să zîmbească ; alături de calul ei galopează neîncetat un cal care nu e al meu ; la urechea ei murmură necontenit o voce mîngîietoare, care nu e a mea. Raoul, de trei zile îmi arde capul, prin vine îmi curg flăcări. Această umbră trebuie s-o gonesc ; acest zîmbet, să-l sting ; această voce, s-o înăbuș.

— Vrei să-l ucizi pe DOMNUL ? strigă Raoul.

— Eh, nu. Nu sînt gelos pe DOMNUL ; nu sînt gelos pe soț ; sînt gelos pe amant.

— Amant ?

— Dar n-ai observat nimic aici, tu care acolo vedeai totul ?

— Eşti gelos pe domnul de Buckingham ?

— Îl urăsc de moarte !

— Iarăşi ?

— Oh, de data asta socoteala se va încheia repede între noi ; i-am luat-o înainte, l-am făcut să primească un bilet.

— Tu eşti cel care i-ai scris ? Tu ?

— De unde ştii că i-am scris ?

— Ştiu fiindcă el însuşi m-a încunoştinţat. Iată. Şi-i întinse lui de Guiche scrisoarea pe care o primise aproape în aceeaşi clipă cu a sa. De Guiche o citi cu nerăbdare.

— E scrisă de un om brav, şi mai ales e un bărbat care ţine la onoare — zise el.

— Da, firește, ducele e un bărbat nobil ; nu mai e nevoie să te întreb dacă tu i-ai scris în aceiaşi termeni nobili.

— Îţi voi arăta scrisoarea mea cînd te vei duce să-l convoci din parte-mi.

— Dar asta e aproape cu neputinţă.

— Ce anume ?

— Să mă duc la el, eu.

— De ce ?

— Ducele îmi cere sfatul ; tu, de asemeni.

— Oh, presupun că-mi vei da preferinţă. Ascultă, uite ce te rog să-i spui excelenţei sale... E un lucru simplu... Într-una din zilele astea, astăzi, mîine, poimîine, în ziua care-i convine, vreau să-l întîlnesc la Vincennes.

— Mai gîndeşte-te !

— Credeam a-ţi fi spus că m-am gîndit în toate felurile.

— Ducele e străin ; are o misiune care-l face inviolabil... Vincennes e foarte aproape de Bastilia.

— Urmările mă privesc.

— Dar motivul acestei întîlniri ? Ce motiv vrei să-i arăt ?

— Nu te va întreba nimic despre asta, fii liniştit... Ducele trebuie să fie tot atît de plictisit de mine, pe cît sînt eu de el ; ducele trebuie să mă urască tot atît cît îl

urăsc şi eu. De aceea, te rog, du-te la duce şi, dacă va fi nevoie să-l rog ca să primească propunerea mea, îl voi ruga.

— E de prisos... Ducele m-a înştiinţat că vrea să-mi vorbească. Acum e la jocul regelui... Să mergem acolo amîndoi. Eu îl voi chema deoparte, în galerie ; tu vei sta ascuns. Două cuvinte vor fi de ajuns.

— Foarte bine, îl voi lua cu mine pe de Wardes, ca să am mai mult curaj.

— De ce nu pe Manicamp ? De Wardes o să vină şi aşa, chiar de l-am lăsa aici.

— Da, ai dreptate.

— N-a aflat nimic ?

— Oh, absolut nimic. Mai sînteţi supăraţi ?

— Nu ţi-a povestit nimic ?

— Nu.

— Nu-mi place omul acesta şi, fiindcă nu l-am iubit niciodată, înseamnă că nu pot fi astăzi mai supărat pe el decît eram ieri.

— Atunci să mergem.

Coborîră toţi patru. Trăsura lui de Guiche aştepta la uşă şi-i conduse la Palatul Regal. Pe drum, Raoul îşi făuri un plan. Fiind singurul care cunoştea tainele celor doi nobili, el nu-şi pierduse nădejdea că va ajunge la o împăcare între ei. Ştia că are trecere la Buckingham ; cunoştea înrîurirea pe care o avea asupra lui de Guiche ; lucrurile nu i se păreau deci chiar atît de deznădăjduite. Ajungînd în galeria din faţa salonului regal, unde totul strălucea de lumini, unde cele mai frumoase şi mai ilustre femei de la curte se mişcau în sus şi în jos ca nişte aştri în văzduhul lor cotropit de flăcări, Raoul nu se putu împiedica de a-l uita o clipă pe de Guiche, pentru a o privi pe Louise, care, în mijlocul celorlalte doamne de onoare, asemenea unei porumbiţe vrăjite, sorbea din ochi cercul regesc, scînteietor de aur şi diamante.

Bărbaţii stăteau în picioare, regele singur era aşezat. Raoul îl zări pe Buckingham. Era la zece paşi de DOMNUL, într-un grup de francezi şi de englezi care admirau înfăţişarea lui plină de măreţie şi neasemuita bogăţie a costumului său. Unii dintre curtenii mai bătrîni îşi aduceau

aminte că-l văzuseră cîndva pe părinte, şi această amintire nu era spre paguba fiului.

Buckingham se întreţinea cu Fouquet. Ministrul îi vorbea cu glas tare despre Belle-Isle.

— Nu pot să mă duc la el acum — zise Raoul.

— Aşteaptă şi alege prilejul, dar termină mai repede. Ard tot.

— Ah, iată-l pe salvatorul nostru! exclamă Raoul văzîndu-l pe d'Artagnan, care, foarte mîndru în noul lui costum de căpitan de muşchetari, tocmai îşi făcea în galerie o intrare de cuceritor.

Şi se îndreptă spre el.

— Contele de La Fère te caută, cavalere — zise Raoul.

— Da — răspunse d'Artagnan — acum m-am despărţit de el.

— Crezusem a înţelege că urma să petreceţi o parte din noapte împreună.

— Ne-am şi dat întîlnire pentru mai tîrziu.

Şi, în timp ce-i răspundea lui Raoul, d'Artagnan îşi plimba privirile distrate în stînga şi în dreapta, căutînd pe cineva în mulţime sau urmărind ceva în apartament. Deodată, ochii i se opriră asupra unui punct, ca ochii unui vultur care a zărit prada căutată. Raoul se uită în direcţia aceea. Văzu că d'Artagnan şi de Guiche se salutară. Dar nu putu să observe asupra cui se oprise atunci privirea atît de curioasă şi atît de mîndră a căpitanului.

— Domnule cavaler — zise Raoul — numai dumneata ai putea să-mi faci un mare serviciu.

— Care, scumpul meu viconte?

— E vorba de a-l chema pe domnul de Buckingham, căruia vreau să-i spun două cuvinte, dar cum domnul de Buckingham vorbeşte cu domnul Fouquet, înţelegi că nu eu sînt acela care m-aş putea duce să le tulbur convorbirea.

— Ah, ah, domnul Fouquet! E aici? întrebă d'Artagnan.

— E în faţa dumitale, iată-l.

— Da, el este. Dar crezi că eu am mai multe drepturi decît tine?

— Eşti un bărbat care se bucură de multă consideraţie.

— Ah, aşa-i, sînt căpitan de muşchetari; dar a trecut

atît de mult timp de cînd mi s-a tot făgăduit acest grad și atît de puțin de cînd îl am, încît îmi uit mereu rangul.

— Îmi vei face acest serviciu, nu-i așa ?

— Domnul Fouquet, drace !

— Ai ceva împotriva lui ?

— Nu, mai curînd el are ceva împotriva mea ; dar, fie ; cum într-o zi sau alta va trebui să...

— Uite, mi se pare că te privește ; sau poate că... ?

— Nu, nu te înșeli de loc, mie îmi face această cinste.

— Atunci, prilejul e tocmai bun.

— Crezi ?

— Du-te, te rog.

— Bine, mă duc.

De Guiche nu-și mai dezlipea ochii de la Raoul ; acesta îi făcu semn că totul e în ordine.

D'Artagnan păși drept spre grup și salută foarte politicos pe domnul Fouquet și pe ceilalți.

— Bună ziua, domnule d'Artagnan. Vorbeam despre Belle-Isle-en-Mer — zise Fouquet cu acel talent curtenitor și cu acea știință a privirii pentru care este nevoie de o jumătate din viață ca să le desprinzi și pe care unii oameni, în pofida încercărilor lor, nu și le însușesc niciodată.

— Despre Belle-Isle-en-Mer ? Ah, ah ! făcu d'Artagnan. Care vă aparține, nu-i așa, domnule Fouquet ?

— Domnul îmi spune că a dăruit-o regelui — răspunse Buckingham. Cu plecăciune, domnule d'Artagnan.

— Cunoști cumva Belle-Isle, cavalere ? îl întrebă Fouquet pe mușchetar.

— Am fost acolo o singură dată, domnule — răspunse d'Artagnan ca un desăvîrșit om de spirit și ca om de lume.

— Și ai stat mult acolo ?

— Numai o zi, monseniore.

— Și ce-ai văzut ?

— Tot ce se poate vedea într-o zi.

— O zi e mult pentru cineva cu privirea dumitale, domnule.

D'Artagnan se înclină.

În timpul acestei convorbiri, Raoul îi făcu semn lui Buckingham.

— Domnule intendent superior — zise Buckingham — vi-l las pe căpitan, care se pricepe mai bine decît mine la

bastioane, întărituri și contraîntărituri, și mă duc să întîlnesc un prieten care îmi face semn. Înțelegeți...

Într-adevăr, Buckingham se desprinse din grup și se îndreptă spre Raoul, însă oprindu-se o clipă lîngă masa unde jucau Prințesa, regina-mamă, regina cea tînără și regele.

— Haide, Raoul — zise de Guiche — iată-l ; repede și fără șovăire !

Buckingham, după ce făcu o plecăciune în fața Prințesei, își continuă drumul înspre Raoul. Acesta îi veni în întîmpinare. De Guiche stătea nemișcat la locul său, de unde îi urmărea cu privirea.

Lucrurile fuseseră combinate în așa fel, încît întîlnirea celor doi tineri avu loc în spațiul rămas gol dintre grupul jucătorilor și galeria unde se plimbau în sus și în jos, oprindu-se din cînd în cînd, pentru a vorbi, cîțiva gentilomi gravi. Dar în clipa cînd cele două linii erau gata să se unească, ele fură deodată rupte de o a treia. Era Prințul, care înainta spre ducele de Buckingham. Prințul avea pe buzele sale trandafirii și pomădate cel mai fermecător surîs.

— Ei, Doamne — zise el cu o politețe plină de bunăvoință — ce mi-a fost dat să aud, scumpul meu duce ?

Buckingham se întoarse brusc : nu-l văzuse pe Prinț venind, îi auzise numai vocea, dintr-o dată. Tresări, fără să vrea. O ușoară paloare îi brăzdă obrajii.

— Monseniore — întrebă el — ce i s-a putut spune alteței voastre, pentru a-i pricinui o uimire atît de mare ?

— Un lucru care mă deznădăjduiește, domnule — răspunse Prințul — un lucru care va însemna un doliu pentru întreaga curte.

— Ah, alteța voastră e prea bună — zise Buckingham — întrucît văd că vrea să-mi vorbească despre plecarea mea.

— Întocmai.

— Vai, monseniore, aflîndu-mă la Paris abia de cinci sau șase zile, plecarea mea nu poate fi un doliu decît pentru mine.

De Guiche auzi răspunsul din locul unde se afla și tresări la rîndul său.

— Plecarea sa ! murmură el. Ce vrea să spună ?

Filip continuă cu același zîmbet grațios :

— Că regele Marii Britanii vă cheamă, domnule, înțeleg asta : se știe că maiestatea sa Carol al II-lea, care își cunoaște gentilomii, nu se poate lipsi de dumneavoastră. Dar ca noi să vă pierdem fără părere de rău, așa ceva nu se poate concepe ; primiți deci omagiul alor mei.

— Monseniore — zise ducele — credeți că dacă părăsesc curtea Franței...

— O faceți fiindcă sînteți chemat, știu asta ; dar, oricum, dacă socotiți că dorința mea ar avea oarecare trecere la rege, mă ofer să rog pe maiestatea sa Carol al II-lea de a vă lăsa printre noi cîtăva vreme încă.

— Atîta bunăvoință mă copleșește, monseniore — răspunse Buckingham — dar am primit ordine precise. Șederea mea în Franța era limitată ; eu am prelungit-o, cu riscul de a displăcea scumpului meu suveran. Abia astăzi mi-am adus aminte că trebuia să plec de-acum patru zile.

— Oh ! făcu Prințul.

— Da ; eu însă — adăugă Buckingham ridicînd vocea, în așa fel ca să fie auzit și de prințese — eu mă asemuiesc acelui om din Orient care, timp de mai multe zile, a fost nebun din pricina unui vis frumos, și care, într-o bună dimineață, s-a trezit vindecat, adică cu judecata întreagă. Curtea Franței are frumusețe ce se pot asemăna cu acel vis, monseniore, dar trebuie să ne trezim și să ne ducem la datoriile noastre. N-aș putea deci prelungi șederea mea aici, așa cum altețа voastră are bunătatea de a mi-o cere.

— Și cînd ați hotărît să plecați ? întrebă Filip foarte îndatoritor.

— Mîine, monseniore... Echipajele mele sînt gata de trei zile.

Ducele de Orléans făcu o mișcare din cap, care ar fi vrut să însemne : „Dacă așa stau lucrurile, duce, nu mai e nimic de adăugat". Buckingham își întoarse ochii spre regine ; privirea lui o întîlni pe aceea a Anei de Austria, care-i mulțumi și-l încuviință printr-un gest. Buckingham îi răspunse printr-un alt gest, ascunzînd sub un zîmbet voios durerea ce-i străpungea inima. Prințul se retrase în direcția din care venise. Dar, în același timp, din direcția opusă apăru de Guiche. Raoul se temu ca nu cumva nerăbdătorul tînăr să facă el propunerea pusă la cale și-i ieși înainte.

— Nu, nu, Raoul, totul e de prisos acum — zise de Guiche, întinzîndu-şi amîndouă braţele către duce şi tîrîndu-l în dosul unei coloane... Oh, duce, duce — rosti de Guiche — iartă-mi ceea ce ţi-am scris! Am fost nebun! Dă-mi scrisoarea înapoi!

— E adevărat — răspunse tînărul duce cu un zîmbet trist — acum nu mai ai de ce să mă urăşti.

— Oh, duce, duce, iartă-mă!... Prietenia mea, prietenia mea veşnică...

— Pentru ce, într-adevăr, mai m-ai urî, conte, de vreme ce o părăsesc, de vreme ce n-am s-o mai văd?

Raoul auzi aceste cuvinte şi, înţelegînd că prezenţa lui era de prisos acum între aceşti tineri care nu-şi spuneau decît vorbe de prietenie, se retrase cîţiva paşi într-o parte. Aceşti paşi îl apropiară de de Wardes. Acesta vorbea despre plecarea lui Buckingham. Interlocutorul lui era cavalerul de Lorraine.

— Înteleaptă retragere! spunea de Wardes.

— Pentru ce?

— Pentru că îl scapă pe nobilul duce de o împunsătură de spadă.

Şi amîndoi începură să rîdă. Raoul, indignat, se întoarse spre ei, cu sprîncenele încruntate, cu tîmplele zvîcnindu-i, cu un zîmbet dispreţuitor. Cavalerul de Lorraine se răsuci pe călcîie; de Wardes rămase nemişcat şi aşteptă.

— Domnule — i se adresă Raoul lui de Wardes — cînd ai să te laşi de urîtul obicei de a-i jigni pe cei ce nu sînt de faţă? Ieri îl ponegreai pe domnul d'Artagnan; astăzi, pe domnul duce de Buckingham.

— Domnule, domnule — ripostă de Wardes — ştii prea bine că uneori îi jignesc şi pe cei ce sînt de faţă!

Pieptul lui de Wardes îl atingea pe al lui Raoul, umerii lor se înfigeau unul în altul, feţele lor se aplecau una spre alta, ca pentru a se aprinde unul pe altul cu focul răsuflării şi al mîniei lor. Se vedea bine că unul era în culmea furiei, celălalt la capătul răbdării. Deodată auziră o voce plină de graţie şi îngăduinţă, care răsună la spatele lor:

— Mi se pare că mi s-a rostit numele aici!

Se întoarseră amîndoi dintr-o dată: era d'Artagnan, care, cu o privire zîmbitoare, cu gura deschisă într-un

zîmbet, îl înșfăcă de umăr pe de Wardes. Raoul se dădu un pas la o parte, spre a-i face loc mușchetarului. De Wardes, tremurînd din tot trupul, păli ; dar nu se mișcă din loc. D'Artagnan, cu același zîmbet pe buze, trecu în locul pe care i-l lăsase liber Raoul.

— Mulțumesc, dragul meu Raoul — zise el. Am a-ți vorbi, domnule de Wardes. Nu pleca, Raoul ; toată lumea poate să audă ceea ce am a-i spune domnului de Wardes.

Apoi zîmbetul îi dispăru, privirea îi deveni rece și ascuțită ca o lamă de oțel.

— Sînt la ordinele dumitale, domnule — bîigui de Wardes.

— Domnule — reluă d'Artagnan — de mult căutam prilejul să stau de vorbă cu dumneata ; acest prilej s-a ivit abia astăzi. Cît despre loc, e rău ales, recunosc, dar, dacă vrei să-ți dai osteneala să vii pînă la mine, acest la mine se află lîngă scara care pornește de la capătul galeriei.

— Te urmez, domnule — zise de Wardes.

— Ești singur aici, domnule ? întrebă d'Artagnan.

— Nu, sînt cu domnii Manicamp și de Guiche, doi prieteni buni.

— Bine — rosti d'Artagnan — dar numai două persoane e cam puțin. Sper că vei mai găsi pe cineva, ce zici ?

— Firește — răspunse tînărul care nu știa unde voia să ajungă d'Artagnan. Oricîți vei dori.

— Prieteni ?

— Da, domnule.

— Prieteni buni ?

— De bună seamă.

— Ei bine, fă-ți, rogu-te, o provizie de așa ceva. Vino și tu, Raoul... Adu-l și pe domnul de Guiche ; și pe domnul de Buckingham, dacă vrei.

— Oh, Doamne, ce tămbălău, domnule ! rosti de Wardes, încercînd să zîmbească.

Căpitanul îi făcu un mic semn cu mîna, ca pentru a-l îndemna să aibă răbdare.

— Eu sînt totdeauna netulburat. Prin urmare, te aștept, domnule — zise el.

— Așteaptă-mă.

— Atunci, la revedere.

Şi porni către apartamentul său.

Camera lui d'Artagnan nu era goală ; se afla acolo contele de La Fère, retras în firida unei ferestre.

— Ei bine ? îl întrebă el pe d'Artagnan, cînd îl văzu intrînd pe uşă.

— Ei bine — răspunse acesta — domnul de Wardes binevoieşte să-mi acorde cinstea de a-mi face o mică vizită în tovărăşia cîtorva prieteni de-ai săi şi de-ai noştri.

Într-adevăr, numaidecît după muşchetar apărură de Wardes şi Manicamp. Îi urmau de Guiche şi Buckingham, destul de nedumeriţi, neştiind ce voiau de la ei. Raoul venise şi el, însoţit de vreo doi-trei gentilomi. De cum intră, îşi roti privirea de jur împrejurul camerei. Zărindu-l pe conte, se duse şi se aşeză lîngă el.

D'Artagnan îşi primea musafirii cu toată curtenia de care era în stare. Îşi păstra o expresie potolită şi binevoitoare. Toţi cei care se găseau acolo erau oameni de vază, ocupînd posturi la curte. Apoi, după ce rugă pe fiecare în parte să-l ierte pentru osteneala pricinuită, se întoarse către de Wardes, care, cu toată stăpînirea de sine, nu-şi ascunde totuşi o expresie pe care se citea un amestec de surprindere şi îngrijorare.

— Domnule — i se adresă d'Artagnan — acum că ne aflăm în afara Palatului Regal, acum că putem vorbi cu glas tare fără să călcăm convenienţele, am să te încunoştinţez pentru ce mi-am luat libertatea de a te ruga să treci pe la mine, convocîndu-i în acelaşi timp şi pe aceşti domni. Am aflat, prin domnul conte de La Fère, prietenul meu, despre vorbele defăimătoare pe care le-ai rostit pe seama mea ; ai spus că mă socoteşti duşmanul dumitale de moarte, întrucît, zici dumneata, aş fi fost duşmanul tatălui dumitale.

— E adevărat, domnule, am spus toate astea — recunoscu de Wardes, a cărui paloare se aprinse uşor.

— Aşadar, dumneata mă învinovăţeşti de o ucidere, de o greşeală sau de o laşitate ? Te rog să-ţi precizezi acuzarea.

— De faţă cu martori, domnule ?

— Da, se înțelege, de față cu martori, și bagi de seamă că i-am ales dintre cei mai buni cunoscători ai codului onoarei.

— Dar dumneata nu ții seamă de faptul că m-am purtat delicat, domnule. Te-am acuzat, e adevărat, însă am păstrat secretul asupra acuzării. N-am intrat în nici un amănunt, m-am mulțumit să-mi arăt ura față de niște persoane pentru care era aproape o datorie de a ți-o face cunoscută. N-ai luat în seamă discreția mea, cu toate că era în interesul dumitale să păstrez tăcerea. Nu-ți mai recunosc de loc prudența dumitale obișnuită, domnule, d'Artagnan.

D'Artagnan își mușcă un capăt al mustății.

— Domnule — zise el — am avut cinstea de a te ruga să-ți arăți motivele pentru care mă urăști.

— Cu glas tare ?

— La dracu !

— Atunci, am să vorbesc.

— Vorbește, domnule — zise d'Artagnan ploconindu-se — te ascultăm cu toții.

— Ei bine, domnule, e vorba nu de o vină față de mine, ci de o vină față de tatăl meu.

— Ai mai spus asta o dată.

— Da, numai că sînt anumite chestiuni de care nu te apropii decît cu șovăială.

— Dacă o astfel de șovăială există cu adevărat, te rog să ți-o învingi, domnule.

— Chiar în cazul că va fi vorba de o faptă rușinoasă ?

— În toate cazurile.

Martorii acestei scene începură să se uite unii la alții cu o anumită îngrijorare. Totuși se liniștiră repede, văzînd că fața lui d'Artagnan nu trăda nici un fel de tulburare. De Wardes continua să tacă.

— Vorbește, domnule — îl somă d'Artagnan. Vezi bine că ne faci să așteptăm.

— Ei bine, ascultați ! Tatăl meu iubea o femeie, o femeie nobilă ; această femeie îl iubea și ea pe tatăl meu.

D'Artagnan schimbă o privire cu Athos. De Wardes urmă.

— Domnului d'Artagnan îi căzură în mînă niște scrisori în care era vorba de o întîlnire ; dumnealui se deghiză

în costumul celui care era aşteptat, se duse la întîlnire în locul lui şi abuză de faptul că era întuneric.

— E adevărat — zise d'Artagnan.

Un murmur uşor se auzi în rîndul celor de faţă.

— Da, am săvîrşit această faptă urîtă. Ar fi trebuit să adaugi, domnule, întrucît te arăţi atît de nepărtinitor, că pe vremea cînd s-a petrecut întîmplarea de care mă învinuieşti nici nu împlinisem încă douăzeci şi unu de ani.

— Fapta nu e mai puţin ruşinoasă — zise de Wardes — şi vîrsta cînd începi să judeci e de ajuns pentru un gentilom ca să nu săvîrşească o murdărie.

Un nou murmur se auzi în preajmă, dar acum de uimire şi aproape de îndoială.

— A fost un şiretlic ruşinos, într-adevăr — zise d'Artagnan — şi nu l-am aşteptat pe domnul de Wardes ca să vină să mă mustre pentru a mă mustra cu însumi, şi încă destul de aspru, pentru ceea ce am făptuit. Cu timpul, am devenit mai înţelept, mai onest îndeosebi, şi am plătit această greşeală prin îndelungi remuşcări. Dar, mă adresez dumneavoastră, domnilor, aceasta s-a întîmplat în anul 1626, şi era într-o vreme, din fericire dumneavoastră nu ştiţi asta decît din auzite, era într-o vreme cînd dragostea nu ţinea seamă de îngrădiri, iar cugetele nu-şi picurau, ca astăzi, veninul lor şi smirna. Eram soldaţi tineri, mereu bătîndu-ne, mereu bătuţi, totdeauna cu spada trasă din teacă, sau cel puţin pe jumătate trasă, totdeauna cu moartea în faţă; războiul ne învîrtoşea sufletele, iar cardinalul nu ne mai dădea răgaz. În sfîrşit, m-am căit şi, mai mult încă, mă căiesc încă şi acum, domnule de Wardes.

— Da, domnule, înţeleg prea bine, căci o asemenea faptă nu putea să nu tragă după sine căinţe; dar asta nu te poate ierta de a fi pricinuit pierzania unei femei. Aceea despre care vorbeşti, sub vălul ruşinii, sub apăsarea ocării, aceea despre care vorbeşti a fugit, a părăsit Franţa şi nimeni n-a mai ştiut ce s-a întîmplat cu ea!...

— Oh — rosti contele de La Fère întinzînd braţul spre de Wardes cu un zîmbet sinistru — ba da, domnule, a mai fost văzută, şi sînt chiar aici, de faţă, cîteva persoane care, auzind vorbindu-se despre ea, pot să o recunoască în portretul pe care i-l voi face eu acum. Era

o femeie de douăzeci și cinci de ani, slabă, palidă și blondă, care se măritase în Anglia.

— Se măritase ? întrebă de Wardes.

— Ah, nu știai că era măritată ? Vezi dar că noi sîntem mai bine informați decît dumneata, domnule de Wardes. Știi, desigur, că i se spunea milady, fără a se mai adăuga altceva la această denumire ?

— Da, domnule, știu asta.

— Dumnezeule ! murmură Buckingham.

— Ei bine, această femeie care venise din Anglia s-a reîntors în Anglia, după ce pusese la cale, nu mai puțin de trei ori, moartea lui d'Artagnan. Un act de dreptate, nu-i așa ? N-am nimic de zis, domnul d'Artagnan o făcuse de batjocură. Dar ceea ce nu mai e dreptate este că în Anglia, prin farmecul ei, această femeie l-a cucerit pe un tînăr care era în serviciul lordului Winter și care se numea Felton. De ce pălești, milord de Buckingham ? De ce vi se aprind așa ochii de mînie și durere ? Atunci sfîrșiți povestirea, milord, și spuneți-i domnului de Wardes cine era acea femeie care a pus cuțitul în mîna celui ce l-a ucis pe tatăl dumneavoastră.

Un strigăt zbură de pe buzele tuturor. Tînărul duce fișu scoase batista și-și șterse fruntea năpădită de sudoare. O mare tăcere se lăsă printre cei de față.

— Vezi, domnule de Wardes — spuse d'Artagnan — că această povestire a avut darul de a tulbura cu atît mai mult, cu cît vorbele lui Athos au răscolit amintiri neplăcute ; vezi dar că nelegiuirea mea n-a fost pricină de pierzanie a unui suflet, căci sufletul era pe de-a-ntregul pierdut înainte de remușcarea mea. Totuși, a fost o mustrare de cuget. Așa încît acum, cînd adevărul a ieșit la lumină, nu-mi mai rămîne, domnule de Wardes, decît să-ți cer cu toată umilința iertare pentru această faptă rușinoasă, așa cum, de bună seamă, i-aș fi cerut iertare și părintelui dumitale, dacă ar mai trăi și dacă l-aș mai fi întîlnit atunci cînd m-am reîntors în Franța după moartea regelui Carol I.

— Dar e prea mult, domnule d'Artagnan ! strigară cu însuflețire cîteva glasuri.

— Nu, domnilor — zise căpitanul. Acum, domnule de Wardes, sper că totul s-a lămurit între noi și că nu vei

mai dori să mă vorbești de rău. E o afacere încheiată, nu-i așa ?

De Wardes se înclină, bîlbîind ceva.

— Sper de asemenea — continuă d'Artagnan apropiindu-se și mai mult de tînăr — că nu vei mai vorbi de rău pe nimeni de aici încolo, așa cum ai urîtul obicei ; căci un bărbat atît de cumpănit, atît de desăvîrșit cum ești dumneata, dumneata care-l certi pe un bătrîn soldat, după treizeci și cinci de ani, pentru o poznă făcută la tinerețe, dumneata, zic, care ții atît de mult la curățenia cugetului, îți vei lua, la rîndu-ți, în sinea dumitale, făgăduiala de a nu face nimic care să fie împotriva cugetului și a onoarei. De aceea, ascultă bine ceea ce-mi rămîne să-ți spun, domnule de Wardes. Ferește-te ca vreo nouă poveste în care să fie amestecat și numele dumitale să-mi mai ajungă la ureche !

— Domnule — zise de Wardes — n-are rost să fiu amenințat pentru nimic.

— Oh, n-am terminat încă, domnule de Wardes — adăugă d'Artagnan — și ești silit să mă mai asculți puțin.

Cercul se strînse în jurul lor, însuflețit de curiozitate.

— Vorbeai adineauri cît se poate de tare de cinstea unei femei și de onoarea părintelui dumitale ; ne-ai făcut mare plăcere vorbind astfel, căci e o încîntare să te gîndești că acest simțămînt de delicatețe și onestitate, care nu trăia, s-ar părea, în sufletul nostru, trăiește în sufletul copiilor noștri, și e frumos, în sfîrșit, să vezi un tînăr la vîrsta cînd de obicei se ia în derîdere cu prea multă ușurință cinstea femeilor, e frumos, zic, să vezi un tînăr care le respectă și le apără.

De Wardes își încleștă buzele și pumnii, de bună seamă foarte neliniștit să știe cum se va încheia acest discurs al cărui început se anunța atît de rău.

— Cum se face atunci — continuă d'Artagnan — că ți-ai îngăduit să-i spui domnului viconte de Bragelonne că nu și-a cunoscut mama ?

Ochii lui Raoul scînteiară.

— Oh ! strigă el făcînd un pas înainte. Domnule cavaler, domnule cavaler, asta e o chestiune care mă privește pe mine !

De Wardes rînji cu răutate. D'Artagnan îl îndepărtă pe Raoul cu brațul.

— Nu mă întrerupe, tinere — zise el. Şi aruncîndu-şi privirea asupra lui de Wardes, urmă : Tratez aici o afacere care nu se rezolvă prin lovituri de spadă. O tratez în faţa unor bărbaţi de onoare, care, cu toţii, au învîrtit mai mult decît o dată spada în mînă. I-am ales anume. Or, aceşti domni ştiu că orice taină pentru care e scoasă spada din teacă nu mai e o taină. Repet deci întrebarea pe care i-o pun domnului de Wardes : ce te-a făcut să-l jigneşti pe acest tînăr, jignind în acelaşi timp pe tatăl şi pe mama lui ?

— Dar mi se pare — replică de Wardes — că vorbele sînt libere, cînd te-ai hotărît să le susţii prin toate mijloacele ce-i stau la îndemînă unui om de lume.

— Ah, domnule, spune-mi : care sînt mijloacele cu ajutorul cărora un om de lume poate susţine o vorbă urîtă ?

— Spada.

— Eşti lipsit nu numai de logică, spunînd asta, dar şi de credinţă şi de onoare ; pui în primejdie viaţa mai multor oameni, fără să mai vorbim de a dumitale, care mi se pare foarte nesăbuită. Ştii însă că orice modă trece, domnule, şi moda întîlnirilor pe teren a trecut, fără să mai punem la socoteală edictele maiestăţii sale, care opresc duelul. Deci, pentru a fi consecvent cu ideile dumitale de cavalerism, va trebui să-i ceri scuze domnului Raoul de Bragelonne ; îi vei spune că regreţi de a-i fi adresat o vorbă nesocotită, că nobleţea şi puritatea neamului său sînt scrise nu numai în inima lui, dar în toate faptele vieţii sale. Vei face asta, domnule de Wardes, cum am făcut-o şi eu adineauri, eu, bătrîn căpitan, în faţa mustăţii dumitale de băieţandru.

— Şi dacă n-o voi face ? întrebă de Wardes.

— Ei bine, atunci se va întîmpla...

— Ceea ce dumneata vrei să împiedici — îl întrerupse de Wardes rîzînd — se va întîmpla ca logica dumitale de împăciuire să ducă la o încălcare a edictelor regelui.

— Nu, domnule — spuse căpitanul cu mult calm — te înşeli.

— Atunci ce se va întîmpla ?

— Se va întîmpla că mă voi duce la rege, cu care sînt în raporturi destul de bune ; regele, căruia am avut fericirea de a-i face cîteva servicii pe vremea cînd dumneata nici nu te născuseşi încă, regele, în sfîrşit, care, la cererea mea, mi-a trimis un ordin în alb pentru domnul Baisemeaux de

Montlezun, guvernatorul Bastiliei, regele mă va auzi spunîndu-i : „Sire, un om l-a jignit în chip laş pe domnul de Bragelonne în persoana mamei sale. Am scris numele acestui om pe ordinul de arestare pe care maiestatea voastră a binevoit să mi-l dea, astfel că domnul de Wardes se află la Bastilia pe timp de trei ani".

Şi d'Artagnan scoase din buzunar ordinul semnat de rege, arătîndu-i-l lui de Wardes. Apoi, văzînd că tînărul nu era prea convins şi că lua aceasta drept o ameninţare fără temei, ridică din umeri şi se îndreptă cu răceală spre masa unde se aflau o călimară şi o pană a cărei lungime l-ar fi speriat chiar şi pe topograful Porthos. Abia atunci de Wardes văzu că ameninţarea era cum nu se poate mai serioasă ; Bastilia era, încă de pe vremea aceea, ceva înspăimîntător. Făcu un pas spre Raoul şi, cu un glas aproape de neînţeles, bîigui :

— Domnule, îţi cer scuzele pe care mi le-a impus adineauri domnul d'Artagnan şi pe care mă văd silit să ţi le adresez.

— O clipă, o clipă, domnule — sări muşchetarul foarte nemulţumit — te înşeli asupra termenilor. Eu n-am spus : „Şi pe care mă văd silit să ţi le adresez". Am spus : „Şi pe care cugetul meu mă îndeamnă să ţi le cer". Fraza asta merge mai bine decît cealaltă, crede-mă ; va merge cu atît mai bine cu cît va fi mărturia cea mai adevărată a simţămintelor dumitale.

— Subscriu la asta, deci — zise de Wardes — dar, într-adevăr, domnilor, mărturisiţi că o împunsătură de spadă, străpungînd trupul, aşa cum se făcea odinioară, e mai dulce decît o asemenea tiranie.

— Nu, domnule — răspunse Buckingham — întrucît o împunsătură de spadă, cînd o primeşti, nu înseamnă că ai sau nu ai dreptate ; înseamnă doar că eşti mai mult sau mai puţin dibaci.

— Domnule ! rosti de Wardes.

— Ah, eşti gata să spui iar vreo răutate — îl fulgeră d'Artagnan, tăindu-i vorba — şi-ţi fac un bine silindu-te să te opreşti aici.

— Asta e tot, domnule ? întrebă de Wardes.

— Absolut tot — răspunse d'Artagnan — şi aceşti domni, dimpreună cu mine, sîntem mulţumiţi de dumneata.

— Crede-mă, domnule — i-o întoarse de Wardes — mijloacele dumitale de împăciuire nu sînt prea fericite.

— Şi pentru ce asta ?

— Pentru că ne despărţim, eu şi domnul de Bragelonne, fac rămăşag, duşmănindu-ne mai mult decît înainte.

— În ce mă priveşte, te înşeli, domnule — răspunse Raoul — căci nu voi păstra în inima mea nici un atom de fiere împotriva dumitale.

Această ultimă lovitură îl zdrobi pe de Wardes. Îşi aruncă ochii de jur împrejur, ca un om rătăcit.

D'Artagnan îi salută cu graţiozitate pe gentilomii care avuseseră bunăvoinţa să ia parte la aceste explicaţii, şi fiecare se retrase, dîndu-şi mîna. Nimeni nu-i întinse mîna lui de Wardes.

— Oh ! strigă tînărul răpus de mînia ce-i rodea inima. Oh, să nu găsesc oare pe nimeni asupra căruia să mă răzbun ?

— Ba da, domnule, mai sînt eu aici ! îi răsună în ureche un glas plin de ameninţare.

De Wardes se întoarse şi-l văzu pe ducele de Buckingham, care, rămas acolo cu această intenţie, fără îndoială, se apropie încet de el.

— Dumneata, domnule ? strigă de Wardes.

— Da, eu. Eu nu sînt supus al regelui Franţei, domnule ; eu nu voi mai rămîne pe pămîntul Franţei, căci mă întorc în Anglia. Eu, care am strîns în sufletul meu destulă deznădejde şi mînie, simt deci, ca şi dumneata, nevoia de a mă răzbuna pe cineva. Aprob întru totul principiile domnului d'Artagnan, dar nu mă simt obligat să le respect cînd e vorba de dumneata. Sînt englez şi vreau să-ţi propun, la rîndul meu, ceea ce dumneata le-ai propus în zadar celorlalţi.

— Domnule duce !

— Haide, iubite domnule de Wardes, fiindcă eşti atît de înverşunat, ia-mă pe mine drept ţintă. Voi fi la Calais peste treizeci şi şase de ore. Vino cu mine, drumul ne va părea mai puţin lung mergînd laolaltă, decît despărţiţi. Acolo vom trage spadele pe nisipul peste care se revarsă marea şi care, şase ceasuri din zi, e teritoriul Franţei, iar celelalte şase ceasuri, teritoriul lui Dumnezeu.

— Prea bine — răspunse de Wardes — primesc.

— La dracu — zise ducele — dacă mă ucizi, iubite domnule de Wardes, îmi vei face, te încredinţez, un mare bine !

— Voi face tot ce voi putea ca să-ţi fiu pe plac, duce — răspunse de Wardes.

— Atunci, ne-am înţeles, mergi cu mine.

— Voi fi la dispoziţia dumitale. Drace, aveam nevoie, ca să mă potolesc, de o primejdie adevărată, de o întîlnire cu moartea.

— Ei bine, cred că ai găsit ceea ce căutai. Cu plecăciune, domnule de Wardes ; mîine, în cursul dimineţii, valetul meu de cameră îţi va spune ora precisă a plecării. Vom călători împreună, ca doi buni prieteni. De obicei, călătoresc ca un om grăbit. Cu bine !

Buckingham îl salută pe de Wardes şi intră la rege. De Wardes, cu sufletul strivit, ieşi de la Palatul Regal şi porni repede spre casa unde locuia.

XXV

BAISEMEAUX DE MONTLEZUN

După lecţia puţin cam aspră pe care i-o dădură lui de Wardes, Athos şi d'Artagnan coborîră împreună scara ce ducea în curtea Palatului Regal.

— Vezi tu — îi spuse Athos lui d'Artagnan — mai curînd sau mai tîrziu, Raoul nu va scăpa de acest duel cu de Wardes ; şi de Wardes e tot atît de curajos, pe cît e de rău.

— Îi cunosc pe caraghioşii ăştia — răspunse d'Artagnan — am avut de-a face cu tatăl. Îţi mărturisesc, iar pe vremea aceea aveam muşchii straşnici şi o îndemînare de fiară, îţi mărturisesc, zic, că tatăl mi-a dat mult de furcă. Dar să mă fi văzut cum mă descurcam ! Ah, prietene, astăzi nu se mai pomenesc asemenea lovituri ; aveam un braţ care nu putea să stea o clipă locului, un braţ ca argintul viu, tu ştii asta, Athos, căci m-ai văzut de multe ori la treabă. Nu mai era o simplă bucată de oţel, era un şarpe care lua toate formele şi toate lungimile, ca să-şi poată înfige capul acolo

unde trebuie, adică să muște cît mai bine ; săream la șase picioare, apoi la trei, îmi înfruntam adversarul corp la corp, apoi făceam un salt la zece picioare. Nu era putere omenească în stare să ție piept unei atît de sălbatice sprinteneli. Ei bine, de Wardes tatăl, cu vitejia lui înnăscută, cu înverșunarea lui ciinoasă, m-a făcut să asud mult, încît îmi aduc aminte și acum că, la sfîrșitul luptei, îmi simțeam degetele înțepenite de mînerul spadei.

— Prin urmare bine îți spuneam — reluă Athos — că fiul îl va căuta pe Raoul și va sfîrși prin a-l întîlni pe teren, căci Raoul e ușor de găsit în asemenea împrejurări.

— De acord, prietene, dar Raoul e un om cu judecată ; el nu-l urăște pe de Wardes, așa a spus ; va aștepta să fie provocat și atunci situația lui va fi mai bună. Regele nu se va putea supăra pe el ; de altminteri, vom găsi noi un mijloc de a-l potoli pe rege. Dar de ce aceste temeri, aceste îngrijorări, la tine care nu te neliniștești niciodată cu una cu două ?

— Iată : totul mă tulbură. Raoul se duce mîine să-l vadă pe rege, care-i va spune hotărîrea lui în privința căsătoriei. Raoul, îndrăgostit cum este, se va mîhni mult de tot, și dacă, în această proastă dispoziție, îl va întîlni pe de Wardes, apoi îți închipui !

— Vom căuta să împiedicăm trăsnetul, prietene.

— Eu n-o să mai pot, căci vreau să mă reîntorc la Blois. Toată această spoială simandicoasă de la curte, toate aceste clevetiri mă dezgustă. Nu mai sînt tînăr ca să pactizez cu josniciile de astăzi. Am citit în marea carte a lui Dumnezeu multe lucruri prea frumoase și prea limpezi, ca să mă mai intereseze micile măguliri pe care și le șoptesc acești oameni cînd vor să se prosteacă unii pe alții. Într-un cuvînt, mă plictisesc la Paris, pretutindeni unde nu te am lîngă mine, și fiindcă nu te pot avea lîngă mine mereu, vreau să mă reîntorc la Blois.

— Oh, cît de mult te înșeli, Athos ! Cum îți amăgești obîrșia și măreția sufletească ! Oamenii de calibrul tău sînt făcuți să-și arate pînă în ultima zi plenitudinea facultăților lor. Iată : vechea mea spadă din La Rochelle, această lamă spaniolă, m-a slujit treizeci de ani fără cusur ; într-o zi de iarnă, căzînd pe lespezile Luvrului, s-a spart ca un ciob, dragul meu. Am pus de mi s-a făcut din ea un cuțit de vî-

năţoare ce va ţine încă o sută de ani de aici încolo. Tu, Athos, cu sufletul tău cinstit, cu sinceritatea ta, cu sîngele tău rece şi cu instrucţia ta atît de temeinică, eşti omul care trebuie pentru a-i povăţui şi a-i îndruma pe regi. Rămîi aici : domnul Fouquet nu va dăinui cît lama mea spaniolească.

— Haide, haide — zîmbi Athos — iată-l pe d'Artagnan care, după ce m-a ridicat în slăvi, făcînd din mine un fel de zeu, mă azvîrle din vîrful Olimpului şi mă turteşte de pămînt. Eu am ambiţii mai mari, prietene. Să fiu ministru, să fiu sclav, la naiba ! Nu sînt nimic — nu sînt aşa mai mare ? Mi-aduc aminte că te auzeam adeseori spunîndu-mi marele Athos. Or, nu cred că, dacă aş fi ministru, ai mai fi de acord cu acest epitet. Nu, nu, eu nu mă predau atît de uşor !

— Atunci să nu mai vorbim despre asta ; renunţă la tot, chiar la fraternitate.

— Oh, scumpul meu prieten, e prea aspru ceea ce-mi spui.

D'Artagnan strînse cu însufleţire mîna lui Athos.

— Da, da, renunţă fără teamă. Raoul se poate lipsi de tine, atîta vreme cît sînt eu la Paris.

— Ei bine, atunci mă voi reîntoarce la Blois. Astă-seară ne vom lua rămas bun ; mîine, în zorii zilei, voi încăleca pe cal.

— Dar acum nu te poţi întoarce singur la han ; de ce nu l-ai luat cu tine pe Grimaud ?

— Prietene dragă, Grimaud doarme ; el se culcă devreme. Bietul meu bătrînel oboseşte repede. A venit cu mine de la Blois şi l-am silit să stea acasă, căci dac-ar trebui, pe neodihnite, să facă din nou cele patruzeci de leghe ce ne despart de Blois, ar muri, dar fără să crîcnească. Şi eu ţin mult la Grimaud al meu.

— Îţi voi da un muşchetar să-ţi lumineze calea. Hei, să vină careva !

Şi d'Artagnan se aplecă peste balustrada aurită. Şase sau opt capete de muşchetari se desprinseră din întuneric.

— Cineva care vrea să-l însoţească pe domnul conte de La Fère ! strigă d'Artagnan.

— Vă mulţumesc pentru bunăvoinţă, domnilor — zise Athos. Dar n-aş vrea să stingheresc astfel pe nişte gentilomi.

— L-aş însoţi eu bucuros pe domnul — se auzi un glas — dacă n-aş avea să-i vorbesc domnului d'Artagnan.

— Cine-i acolo ? întrebă d'Artagnan scrutînd întunericul.

— Eu, scumpe domnule d'Artagnan.

— Să mă ierte Dumnezeu, dar ăsta e glasul lui Baisemeaux !

— Eu însumi, domnule.

— Ei, dragul meu Baisemeaux, ce cauţi la curte ?

— Aştept ordinul dumitale, scumpe domnule d'Artagnan.

— Ah, uituc ce sînt — zise d'Artagnan — într-adevăr, ai fost înştiinţat în legătură cu o arestare ; dar de ce-ai venit dumneata, în loc să fi trimis un scutier ?

— Am venit eu, fiindcă am să-ţi spun ceva.

— Şi de ce nu m-ai chemat mai devreme ?

— Aşteptam — răspunse cu sfială domnul Baisemeaux.

— Eu plec. Rămîi cu bine, d'Artagnan — îi spuse Athos prietenului său.

— Nu pleca înainte de a ţi-l prezenta pe domnul Baisemeaux de Montlezun, guvernatorul castelului Bastiliei.

Baisemeaux se înclină ; Athos făcu la fel.

— Dar mi se pare c-ar trebui să vă cunoaşteţi — adăugă d'Artagnan.

— Parcă mi-aduc aminte de domnul — zise Athos.

— Ştii, dragul meu, e Baisemeaux, din garda regelui, cu care am făcut atîtea isprăvi frumoase, altădată, sub cardinal.

— Foarte bine — zise Athos luîndu-şi rămas bun cu voioşie.

— Domnul conte de La Fère, al cărui nume de războinic era Athos — şopti d'Artagnan la urechea lui Baisemeaux.

— Da, da, un bărbat straşnic, unul din cei patru faimoşi — zise Baisemeaux.

— Chiar aşa. Dar, ia spune, dragă Baisemeaux, despre ce e vorba ?

— Dacă vrei să m-asculţi...

— Mai întîi, în legătură cu ordinul meu, află că nu mai e nici un ordin. Regele renunţă la arestarea persoanei cu pricina.

— Ah, cu atît mai rău ! rosti Baisemeaux cu un suspin.

— Cum cu atît mai rău ? strigă d'Artagnan rîzînd.

— Firește — răspunse guvernatorul Bastiliei. Prizonierii mei sînt veniturile mele.

— Ah, e adevărat. Nu mă gîndisem la asta.

— Care va să zică, nici un ordin ?

Şi Baisemeaux suspină din nou.

— Dumneata înaltea — reluă el — ştii că ai o poziţie frumoasă : căpitan-locotenent de muşchetari !

— Destul de bună, da. Dar nu văd pentru ce m-ai invidia, dumneata, guvernatorul Bastiliei, care e cel dintîi castel al Franţei.

— Asta o ştiu eu — răspunse cu tristeţe Baisemeaux.

— Vorbeşti de parcă ai fi un osîndit, la dracu ! Aş face schimb de venituri cu dumneata, dacă ai voi acest lucru.

— Să nu vorbim de venituri — zise Baisemeaux — dacă vrei să nu-mi zdrobeşti inima.

— Dar văd că te uiţi în dreapta şi-n stînga de parcă ţi-ar fi teamă să nu te aresteze, dumneata care-i păzeşti pe cei arestaţi.

— Mă uit să văd dacă nu ne priveşte şi nu ne ascultă cineva, şi ar fi mai bine să stăm de vorbă undeva, mai retraşi, dacă îmi îngădui această favoare.

— Baisemeaux ! Baisemeaux ! Ai uitat deci că ne cunoaştem de treizeci şi cinci de ani ! Nu lua faţă de mine aere de înfricoşat. Fii la largul dumitale. Eu nu-i mănînc de vii pe guvernatorii Bastiliei.

— Ferească-i Cel de sus !

— Haide, vino în curte, vom merge braţ la braţ ; e un clar de lună minunat, şi de-a lungul aleii, sub stejari, îmi vei povesti tărăşenia dumitale lugubră. Vino.

Îl trase pe nefericitul guvernator în curte, îl luă la braţ, aşa precum spusese, şi, cu voioşia lui nestăvilită, îi zise :

— Haide, dă-i drumul, Baisemeaux, deşartă-te. Ce vrei să-mi spui ?

— Povestea e cam lungă.

— Vrei poate să începi prin a te văicări ? Asta o va lungi şi mai mult. Mă prind că porumbeii dumitale de la Bastilia îţi aduc un venit de cincizeci de mii de livre.

— Bine ar fi, dragă domnule d'Artagnan !

— Mă uimeşti, Baisemeaux ; ia priveşte-te puţin, dragul meu. Faci pe omul înfricoşat, la dracu ! Am să te duc în faţa unei oglinzi şi acolo ai să vezi că eşti dolofan, înfloritor, grăsuţ şi rotund în obraji ca o roată de caşcaval ; că ai nişte ochi ca doi cărbuni aprinşi şi că, fără această cută pîrdalnică prin care te prefaci că ţi-e fruntea încreţită, nici nu pari de cincizeci de ani. Or, după cîte ştiu, ai ajuns la şaizeci, nu ?

— Așa e !

— Ei, la dracu, știu bine că așa e, așa cum știu și de venitul de cincizeci de mii de livre.

Micul Baisemeaux bătu din picior.

— Bine, bine — zise d'Artagnan — am să-ți fac socoteala pungii : erai căpitan de gardă la domnul de Mazarin — douăsprezece mii de livre pe an ; încasate timp de doisprezece ani, fac, să zicem, o sută patruzeci de mii de livre.

— Douăsprezece mii de livre ! Pe ce lume te afli ? strigă Baisemeaux. Zgripțuroiul acela bătrîn n-a dat niciodată mai mult de șase mii, și cheltuielile slujbei se ridicau la șase mii cinci sute. Domnul Colbert, care mi-a tăiat dintr-un condei cele șase mii de livre, a binevoit să-mi dea o gratificație de cincizeci de pistoli, astfel că, fără moșioara de la Montlezun, care îmi aduce douăsprezece mii de livre, n-aș fi putut-o scoate la capăt cu nevoile.

— Să trecem peste cele ce-ai pățit, să revenim la cele cincizeci de mii de livre de la Bastilia. Aici ai, sper, locuință, hrană ; primești șase mii de livre ca simbrie.

— Să zicem !

— An bun, an rău, cincizeci de prizonieri, care, unul peste altul, îți aduc o mie de livre.

— N-aș putea să tăgăduiesc.

— Asta înseamnă cincizeci de mii de livre pe an ; stai în slujbă de trei ani, prin urmare ai încasat o sută cincizeci de mii de livre.

— Uiți un amănunt, scumpe domnule d'Artagnan.

— Care ?

— Că dumneata ai primit slujba de căpitan din mîinile regelui.

— Da, știu. Și ?

— Pe cît vreme eu am primit-o pe aceea de guvernator de la domnii Tremblay și Louvière.

— E drept ; iar Tremblay nu era omul care să-ți lase slujba lui pe degeaba.

— Oh, și Louvière la fel. De aici rezultă că i-am dat șaptezeci și cinci de mii de livre lui Tremblay, partea sa.

— Frumos !... Și lui Louvière ?

— Tot atît.

— Chiar cînd ai fost numit ?

— Nu, ar fi fost cu neputință. Regele nu voia, sau mai degrabă domnul de Mazarin nu voia să se vadă că au fost îndepărtați acești doi luptători pe baricade ; și atunci a fost nevoit să admită, pentru ca ei să se retragă, niște condiții aspre de tot.

— Ce condiții ?

— Cutremură-te !... Venitul pe trei ani, ca sfănțuială.

— Drace ! Așa că cele o sută cincizeci de mii de livre au intrat în mîinile lor ?

— Exact.

— Și afară de asta ?

— O sumă de cincisprezece mii de scuzi sau cincizeci de mii de pistoli, cum vrei, în trei plăți.

— E nemaipomenit !

— Dar asta nu e totul.

— Ei, lasă-mă !

— Dacă nu îndeplinesc una din condiții, acești domni au dreptul să reintre în slujba lor. Regele a semnat asta.

— E groaznic ! De necrezut !

— Și totuși e adevărat.

— Te plîng, bietul meu Baisemeaux. Dar atunci, spune-mi, la ce dracu ți-a mai acordat domnul de Mazarin această pretinsă favoare ? Ar fi fost mai simplu să ți-o refuze.

— Oh, da, dar l-a silit sprijinitorul meu s-o facă.

— Sprijinitorul dumitale ? Cine-i ăla ?

— La naiba, unul din prietenii dumitale, domnul d'Herblay !

— Domnul d'Herblay ? Aramis ?

— Aramis însuși. A fost foarte binevoitor cu mine.

— Binevoitor ! Că te-a băgat la asemenea caznă !

— Stai să vezi cum s-a întîmplat. Voiam să părăsesc serviciul cardinalului. Domnul d'Herblay le-a vorbit despre mine lui Louvière și lui Tremblay ; ei se țineau tari. Rîvneam mult la această slujbă, căci știam ce poate să aducă, și m-am plîns domnului d'Herblay despre sărăcia mea ; el s-a oferit să răspundă pentru mine la fiecare soroc de plată.

— Auzi colo ! Aramis ? Oh, dar mă uimești ! Aramis să răspundă pentru dumneata ?

— Ca om de onoare. A obținut semnătura. Tremblay și Louvière au părăsit slujba, iar eu am plătit în fiecare an

unuia din acești domni douăzeci și cinci de mii de livre ca beneficiu ; în fiecare an, de asemeni, în luna mai, domnul d'Herblay venea el însuși la Bastilia și-mi aducea două mii cinci sute de pistoli spre a-i împărți crocodilior mei.

— Atunci, îi datorezi o sută cincizeci de mii de livre lui Aramis ?

— Oh, iată deznădejdea mea, nu-i datorez decît o sută de mii.

— Nu te înțeleg prea bine.

— Eh, fără îndoială ! El n-a venit decît doi ani. Astăzi însă sîntem în 31 mai și el n-a venit, iar scadența e mîine la amiază. Încît, dacă mîine nu voi plăti, acești domni, în baza contractului, pot să reintre în slujbă ; voi fi despuiat și voi fi muncit trei ani, plătind două sute cincizeci de mii de livre, pe degeaba, scumpe domnule d'Artagnan, absolut pe degeaba.

— Asta e foarte ciudat — murmură d'Artagnan.

— Recunoști acum că aș putea să am o cută pe frunte ?

— Oh, da !

— Recunoști acum că, cu toată rotunjimea asta de caș-caval, cu toată îmbujorarea din obrajii ca două mere și cu toată strălucirea acestor ochi ca doi cărbuni aprinși, am ajuns să mă tem că nu voi avea măcar o felie de cașcaval sau măcar un măr să-mi potolesc foamea, și nici ochi ca să-mi plîng soarta ?

— E trist, într-adevăr.

— Am venit deci la dumneata, domnule d'Artagnan, căci numai dumneata mă poți scoate din încurcătură.

— Cum asta ?

— Îl cunoști pe abatele d'Herblay ?

— La dracu !

— Îl știi că e cam ascuns ?

— Eh, da.

— Atunci să-mi dai adresa eparhiei lui, căci l-am căutat la Noisy-le-Sec, dar nu mai e acolo.

— La naiba, e episcop la Vannes !

— Vannes, în Bretania ?

— Da.

Omul cel mărunțel începu să-și smulgă părul din cap.

— Vai de mine ! se văită el. Cum să ajung la Vannes

pînă mîine la amiază ?... Sînt un om pierdut. Vannes ! Vannes ! se văicărea într-una Baisemeaux.

— Deznădejdea dumitale îmi face rău. Ascultă, un episcop nu stă veşnic la el acasă ; monseniorul d'Herblay s-ar putea să nu fie chiar atît de departe cum crezi.

— Oh, dă-mi adresa lui !

— N-o ştiu nici eu, prietene.

— Hotărît, sînt pierdut ! Mă duc să m-arunc la picioarele regelui.

— Dar, Baisemeaux, nu te mai înţeleg ; de ce, dacă Bastilia putea să aducă cincizeci de mii de livre, n-ai făcut în aşa fel ca să aducă o sută de mii ?

— Fiindcă sînt un om cinstit, dragă domnule d'Artagnan, şi fiindcă deţinuţii mei sînt hrăniţi ca nişte prinţişori.

— La dracu ! Ai ajuns prea departe. Atunci îndoapă-te cu buna dumitale hrană şi pînă mîine la amiază să te văd crăpat.

— Ce cruzime ! Îţi mai arde de rîs !

— Nu, dimpotrivă, mă întristezi... Ascultă, Baisemeaux, eşti un om de cuvînt ?

— Oh, căpitane !

— Ei bine, dă-ţi cuvîntul de onoare că n-ai să sufli nimănui o vorbă din ceea ce am să-ţi spun acum.

— Nimănui ! Nimănui !

— Vrei să pui mîna pe Aramis ?

— Cu orice preţ.

— Ei bine, du-te şi caută-l pe domnul Fouquet.

— Ce legătură... ?

— Neghiob ce eşti !... Unde e Vannes ?

— Păi...

— Vannes se află în dioceza Belle-Isle, sau Belle-Isle în dioceza Vannes. Belle-Isle e a domnului Fouquet ; domnul Fouquet l-a numit pe domnul d'Herblay la această episcopie.

— Dumneata îmi deschizi ochii şi îmi redai viaţa.

— Cu atît mai bine. Atunci du-te şi spune-i limpede domnului Fouquet că vrei să-i vorbeşti domnului d'Herblay.

— Aşa-i ! Aşa-i ! strigă Baisemeaux plin de fericire.

— Şi — adăugă d'Artagnan, oprindu-l cu o privire aspră — cuvîntul de onoare ?

— Oh, e sfînt ! răspunse omuleţul, pregătindu-se s-o ia la fugă.

— Unde te duci ?

— La domnul Fouquet.

— Nu, domnul Fouquet se află la joc, cu regele. Ai să te duci la domnul Fouquet mîine dimineaţă, devreme ; asta e tot ce poţi face.

— Mă voi duce ! Mulţumesc !

— Îţi doresc noroc !

— Mulţumesc.

— Iată o poveste năstruşnică — murmură d'Artagnan, care, după ce se despărţi de Baisemeaux, urcă încet treptele scării. Ce dracu să-l fi împins oare pe Aramis să-l bage pe Baisemeaux într-o asemenea încurcătură ? Lasă... o să aflăm noi asta într-o bună zi !

XXVI

JOCUL REGELUI

Fouquet se afla, după cum spusese d'Artagnan, la masa de joc a regelui.

Se părea că plecarea lui Buckingham aruncase balsam în toate inimile chinuite în ajun. DOMNUL, strălucind de voie bună, îi făcea mii de semne călduroase mamei sale. Contele de Guiche nu se mai putea despărţi de Buckingham şi, în timp ce juca, se întreţinea cu el asupra diverselor probleme ale călătoriei. Buckingham, cu un aer visător şi plin de bunăvoinţă, ca orice om de inimă care a luat o hotărîre, îl asculta pe conte şi-i arunca din cînd în cînd DOAMNEI o privire încărcată de regrete şi de dragoste fierbinte. Prinţesa, în sînul fericirii sale, îşi împărţea gîndurile între rege, care juca alături de ea, DOMNUL, care făcea uşoare glume pe seama celor ce cîştigau mult, şi de Guiche, care trăda o voioşie ce întrecea măsura. Cît despre Buckingham, el aproape că n-o mai preocupa ; pentru dînsa, acest trecător pe aici, acest izgonit era o amintire, nu mai era un om.

Așa sînt făcute inimile ușuratice : legate prea mult de prezent, ele o rup din rădăcini cu tot ceea ce le-ar putea stîngheri mărunțele socoteli privind o mulțumire egoistă. DOAMNA s-ar fi obișnuit cu zîmbetul, atenția, suspinele unui Buckingham aflat de față ; dar, din depărtare, zîmbete, suspine, îngenuncheri, ce rost mai aveau ? Vîntul strîmtorii, ce mîna corăbiile grele, încotro va împinge oare aceste suspine ? Cine putea să știe ?

Ducele își dădea seama de această schimbare și își simțea inima rănită de moarte. Fire delicată, mîndră și predispusă la simțăminte adînci, el blestema ziua în care pasiunea îi cotropise sufletul. Privirile pe care i le trimitea DOAMNEI se răciră încetul cu încetul la suflul de gheață al gîndurilor sale. Nu putea încă disprețui, dar avea destulă tărie pentru a impune tăcere strigătelor năvalnice din inima sa.

Pe măsură ce DOAMNA ghicea transformările din sufletul lui, se străduia să-și sporească și mai mult strălucirea, pentru a-l tulbura și mai tare. Intențiile ei, sfioase și nehotărîte la început, se afirmară mai apoi cu toată puterea : trebuia să fie remarcată cu orice preț și mai presus de oricine, mai presus chiar de regele însuși. Și era remarcată. Reginele, în ciuda demnității lor, regele, în ciuda respectelor impuse de etichetă, fură eclipsați. Reginele, mîndre și înțepate, luară la început în glumă și trecură cu vederea acest lucru. Doamna Henriette, regina-mamă, fu uimită ea însăși de strălucirea pe care o recăpăta neamul ei, grație vioiciunii nepoatei lui Henric al IV-lea. Regele, gelos atît ca tînăr, gelos atît ca rege pe tot ceea ce se ridica mai presus de el în jurul său, nu se putu împiedica de a depune armele în fața acestei zburdălnicii franceze căreia însușirile împrumutate vieții engleze îi dădeau și o mai mare putere de atracție. Se lăsă prins ca un copil de această cuceritoare frumusețe ce punea spiritul în mișcare. Ochii DOAMNEI aruncau fulgere în toate părțile. Voioșia se desprindea de pe buzele sale de purpură ca înțelepciunea de pe buzele bătrînului grec Nestor [1].

În jurul reginelor și regelui, toată curtea, vrăjită de farmecul Prințesei, observă pentru prima dată că se putea și rîde în fața celui mai mare rege de pe pămînt, în chip de

[1] Regele Pylosului, cel mai bătrîn dintre principii care au asistat la asaltul Troiei. Era vestit pentru înțelepciunea sa. (Vezi „Iliada" și „Odiseea".)

oameni vrednici de a fi socotiți cei mai politicoși și mai spirituali oameni din lume.

DOAMNA, din seara aceea, se bucură de un succes în stare să zăpăcească pe orice muritor ce nu s-ar fi născut în aceste sfere înalte care se numesc un tron și care sînt la adăpost de asemenea ameteli, datorită înălțimii lor. Începînd din acel moment, regele o privi pe DOAMNA ca pe un personaj de vază. Buckingham o privi ca pe o cochetă în stare să producă cele mai crude chinuri. De Guiche o privi ca pe o divinitate. Curtenii, ca pe un astru a cărui lumină trebuia să devină un focar pentru orice favoare, pentru orice treaptă a puterii. Totuși, Ludovic al XIV-lea, cu cîțiva ani în urmă, nu catadicsise nici măcar să-i dea mîna acestei *urîțenii*, la un bal. Totuși, Buckingham o adorase în genunchi pe această cochetă. Totuși, de Guiche se uitase la această divinitate ca la o femeie. Totuși, curtenii nu îndrăzniseră să aplaude apariția acestui astru, de teamă să nu displacă regelui, căruia pe vremuri acest astru nu-i era pe plac.

Iată acum ce se petrecu, în seara aceea de neuitat, în sala de joc a regelui. Regina cea tînără, deși spaniolă și nepoată a Anei de Austria, îl iubea pe rege și nu știa să-și ascundă simțămintele. Ana de Austria, iscoditoare ca orice femeie și impunătoare ca orice regină, înțelese puterea DOAMNEI și se înclină numaidecît în fața ei. Ceea ce făcu pe regina cea tînără să se ridice de pe scaun și să se retragă în apartamentul ei. Regele abia dacă luă în seamă această plecare, în pofida semnelor de prefăcută indispoziție pe care le dădea. Bizuindu-se pe regulile etichetei, pe care începuse s-o introducă la curte ca element pentru orice fel de relație, Ludovic al XIV-lea nu se tulbură cîtuși de puțin ; el oferi brațul DOAMNEI, fără să se uite la DOMNUL, fratele lui, și o conduse pe tînăra Prințesă pînă la ușa apartamentului ei. Se observă că, în pragul ușii, maiestatea sa, liber de orice constrîngere sau nemaiputîndu-se stăpîni, lăsă să-i iasă din piept un lung și adînc suspin. Femeile, căci lor nu le scapă nimic, domnișoara de Montalais, în primul rînd, nu pierdură prilejul de a șușoti între ele :

— Regele a oftat.

— DOAMNA a oftat.

Și așa era. DOAMNA oftase ușor, dar cu un acompaniament mult mai primejdios pentru liniștea regelui. Ea oftase

închizîndu-și frumoșii ochi negri, apoi și-i redeschisese și, așa încărcați cum erau de o nespusă tristețe, și-i ridicase asupra regelui, al cărui chip, în momentul acela, se împurpurase deodată. În urma acestei îmbujorări, a acestui schimb de oftări și a tuturor acestor gesturi regale, se vede treaba că Montalais săvîrșise o indiscreție, și că această indiscreție o tulburase pesemne pe prietena ei, căci domnișoara de La Vallière, mai puțin pătrunzătoare, fără îndoială, păli cînd regele se înroși, apoi, întrucît serviciul o chema să fie lîngă DOAMNA, intră, tremurînd, după Prințesă, fără a se gîndi să-și pună mănușile, așa cum o cerea ceremonialul. E adevărat că această provincială putea să ia drept scuză fîstîcirea pe care i-o cauzase maiestatea regală. Într-adevăr, domnișoara de La Vallière, preocupată să închidă ușa, își îndreptase, fără să vrea, ochii asupra regelui, care se retrăgea de-a-ndaratelea.

Regele se întoarse în sala de jocuri ; voia să se întrețină cu diferite persoane, dar se putea vedea limpede că gîndurile îi erau în altă parte. Încurcă mai multe jocuri, de pe urma cărora traseră folos diverși seniori ce păstraseră acest obicei de pe vremea domnului de Mazarin, cel de tristă amintire, dar de bune socoteli. Astfel, Manicamp, oricît ar fi fost el de distrat, lucru asupra căruia cititorul nu mai poate avea îndoieli, Manicamp, omul cel mai cinstit de pe lume, trase pur și simplu spre el douăzeci de mii de livre ce stăteau pe postav și a căror proprietate se părea că nu și-o revendică nimeni. Astfel, domnul de Wardes, căruia îi vuia oarecum capul din pricina tuturor întîmplărilor din seara aceea, pierdu șaizeci de dubloni de aur, pe care-i cîștigă domnul de Buckingham și pe care acesta, nefiind în stare, ca și părintele său, să-și mînjească mîinile cu o sumă de bani atît de neînsemnată, îi lăsă lumînărarului, acel lumînărar avînd datoria să fie veșnic treaz.

Regele își recăpătă puțină atenție abia în clipa cînd domnul Colbert, care pîndea de cîteva momente, se apropie și, foarte respectuos, de bună seamă, dar totodată stăruitor, își strecură unul din sfaturile sale în urechea plină încă de vuiet a maiestății sale. La acest sfat, Ludovic își încordă atenția și, deodată, aruncîndu-și privirile înaintea lui, întrebă :

— Oare domnul Fouquet nu-i aici ?

— Ba da, sire, ba da — răspunse glasul intendentului superior, care stătea de vorbă cu Buckingham.

Şi se apropie. Regele făcu un pas spre el, cu un aer fermecător, degajat.

— Iartă-mă, domnule ministru, dacă-ţi tulbur convorbirea — zise Ludovic — dar te chem pretutindeni unde am nevoie de dumneata.

— Serviciile mele sînt totdeauna la dispoziţia regelui — răspunse Fouquet.

— Şi mai ales vistieria — rosti regele, silindu-se să zîmbească.

— Vistieria mai înainte de orice — zise cu răceală Fouquet.

— Iată despre ce e vorba, domnule : vreau să dau o serbare la Fontainebleau. Casă deschisă pentru cincisprezece zile. Am nevoie de...

Regele se uită piezîş la Colbert. Fouquet aştepta netulburat.

— De... ? întrebă el.

— De patru milioane — rosti regele, răspunzînd la zîmbetul crud al lui Colbert.

— Patru milioane ? repetă Fouquet, făcînd o plecăciune adîncă.

Şi unghiile, înfigîndu-i-se în carnea pieptului, pătrunseră pînă la sînge, fără ca seninătatea de pe faţa lui să fie o singură clipă tulburată.

— Da, domnule — zise regele.

— Cînd, sire ?

— Dar... cînd vei putea... Adică... nu, cît mai curînd cu putinţă.

— Îmi trebuie timp.

— Timp ! strigă triumfător Colbert.

— Timp ca să pot număra scuzii — rosti intendentul superior cu un dispreţ suveran. Nu se poate mînui şi nu se poate socoti decît un milion pe zi, domnule.

— Atunci, patru zile — spuse Colbert.

— Oh ! răspunse Fouquet adresîndu-se regelui. Slujbaşii mei se întrec cu firea cînd e vorba de un serviciu pentru maiestatea sa. Suma va fi pregătită în trei zile.

Fu rîndul lui Colbert să pălească. Regele îl privi cu nedumerire.

Fouquet se retrase fără îngîmfare, fără slăbiciune, zîmbind numeroșilor prieteni în privirile cărora numai el singur vedea o adevărată prietenie, un legămînt ce mergea pînă la compătimire. Dar ministrul nu trebuia judecat după zîmbetul lui ; Fouquet avea, în realitate, moartea în suflet. Cîteva picături de sînge pătau, sub haină, țesătura fină ce-i acoperea pieptul. Haina ascundea sîngele ; zîmbetul îi ascundea furia. După felul cum se urcă în trăsură, oamenii săi ghiciră că stăpînul nu era în apele lui. Din această bănuială rezultă că ordinele fură îndeplinite cu acea precizie ce se observă în manevrele de pe un vas de război comandat pe furtună de un căpitan cătrănit. Trăsura nu alerga, zbura. Fouquet abia avu timp să-și adune gîndurile pînă acasă. De îndată ce ajunse, urcă la Aramis. Episcopul nu se culcase încă.

În ce-l privește pe Porthos, el se ospătase din belșug cu o pulpă de berbec la frigare, cu doi fazani fripți și cu un munte de raci ; apoi pusese să i se ungă trupul cu uleiuri parfumate, așa cum făceau luptătorii din antichitate ; pe urmă, după ungere, se înfășurase în flanele și ceruse să fie dus într-un pat ușor încălzit și stropit.

Aramis, precum am spus, nu se culcase încă. Îmbrăcat într-un halat de catifea, scria, scrisori după scrisori, cu scrisul lui mic și înghesuit, care, într-o pagină, putea să cuprindă un sfert de volum.

Ușa se deschise cu zgomot ; intendentul superior apăru în prag, palid, tulburat, răvășit. Aramis ridică fața.

— Bună seara, scumpă gazdă — zise el.

Și privirea lui cercetătoare observă toată această supărare, toată această neliniște.

— A fost frumos jocul la rege ? întrebă Aramis, ca să lege o convorbire.

Fouquet se așeză și, cu un gest, îi arătă ușa lacheului care-l însoțise. Apoi, după ce lacheul ieși, răspunse :

— Foarte frumos !

Și Aramis, care-l urmărea cu privirea, îl văzu cum se întinde pe perini, cu o mare nestăpînire.

— Ai pierdut, ca de obicei ? întrebă Aramis, cu pana în mînă.

— Mai mult ca oricînd — răspunse Fouquet.

— Dar e știut că dumneata nu te topești cu firea cînd pierzi.

— Uneori.

— Hm ! Domnul Fouquet jucător prost ?

— Sînt jocuri şi jocuri, domnule d'Herblay.

— Cît ai pierdut, monseniore ? întrebă Aramis cu oarecare neliniște.

Fouquet se reculese o clipă, spre a-şi alege tonul, apoi, fără nici un fel de tulburare, răspunse :

— Seara asta mă costă patru milioane.

Şi un rîs amar însoţi ultimele vibraţii ale acestor cuvinte. Aramis nu se aştepta la o cifră atît de mare ; el lăsă pana să-i cadă din mînă.

— Patru milioane ! repetă el. Ai pus la joc patru milioane ? Cu neputinţă !

— Domnul Colbert îmi ţinea cărţile — răspunse intendentul superior cu acelaşi rîs sinistru.

— Ah, acum înţeleg, monseniore. Aşadar, o nouă cerere de fonduri ?

— Da, prietene.

— Din partea regelui ?

— Din gura lui însuşi. E cu neputinţă ca un om să fie doborît cu un zîmbet mai drăgălaş ca al lui !

— Drace !

— Ce zici de asta ?

— La naiba ! Zic că vor să te ruineze, e limpede.

— Asta e părerea dumitale ?

— Asta. De altminteri n-ar trebui să te mire, fiindcă este tocmai ceea ce noi prevăzusem mai de mult.

— Fie ; dar nu mă aşteptam la patru milioane.

— E adevărat că suma e mare ; dar, la urma urmei, patru milioane nu înseamnă moartea unui om, e cazul să o spunem, mai ales cînd acest om se numeşte domnul Fouquet.

— Dacă mi-ai cunoaşte fundul lăzii, dragul meu d'Herblay, ai fi mai puţin liniştit.

— Şi i-ai făgăduit ?

— Dar ce-ai fi vrut să fac ?

— Aşa-i.

— În ziua cînd eu voi refuza, Colbert se va oferi să dea. De unde ? Nu ştiu ! Dar va găsi bani, şi eu aş fi pierdut !

— Nu mai încape îndoială. Şi peste cîte zile ai făgăduit aceste patru milioane ?

— În trei zile. Regele părea foarte grăbit.

— În trei zile !

— Oh, prietene — rosti Fouquet — și cînd te gîndești că adineauri, cînd treceam pe stradă, oamenii strigau : „Iată-l pe bogatul domn Fouquet, în trăsură !" Într-adevăr, dragă d'Herblay, să-ți pierzi mințile, nu alta !

— Oh, nu, monseniore, pînă aici ! Treaba asta nu merită atîta supărare — zise pe un ton disprețuitor Aramis, împrăștiind cenușă peste scrisoarea pe care abia o terminase.

— Atunci, un leac, un leac pentru această boală fără leac !

— Nu e decît unul singur : plătește.

— Dar nu știu dacă voi mai avea această sumă. Vistieria trebuie să fie golită ; s-a plătit pentru Belle-Isle ; s-a plătit întreținerea ; banii, de cînd cu ivirea mijlocitorilor, sînt rari. Admițînd totuși că voi plăti de astă dată, ce voi face rîndul viitor ? Căci, te rog să mă crezi, n-am ajuns la capăt ! Cînd regii prind gustul banilor, sînt ca tigrii nărăviți la carne de om : înghit mereu ! Într-o bună zi mă voi vedea silit să spun : „Cu neputință, sire !" Ei bine, în ziua aceea voi fi pierdut !

Aramis dădu ușor din umeri.

— Un om cu poziția domniei tale, monseniore — zise el — nu poate fi pierdut decît atunci cînd vrea să fie.

— Un om, în orice poziție ar fi el, nu poate lupta împotriva unui rege.

— Hm ! În tinerețea mea, eu m-am luptat cu cardinalul de Richelieu, care era rege în Franța, ba mai mult, cardinal !

— Am eu armate, trupe, comori ? Nu mai am nici măcar Belle-Isle.

— Eh, nevoia e mama născocirilor. Cînd vei crede că totul e pierdut...

— Ei bine ?

— Se va descoperi ceva neașteptat, care va salva totul.

— Și cine va descoperi acest minunat ceva ?

— Dumneata.

— Eu ? Mă dau bătut în materie de descoperiri.

— Atunci, eu.

— Bun. Dacă-i așa, pune-te pe treabă numaidecît.

— Ah, avem destul timp.

— Dumneata mă ucizi cu acest sînge rece, d'Herblay —

zise intendentul superior ştergîndu-şi cu batista fruntea plină de sudoare.

— Nu-ţi mai aminteşti cele ce ţi-am spus într-o zi ?

— Ce mi-ai spus ?

— Să nu te laşi pradă îngrijorării, dacă mai ai o brumă de curaj. Mai ai ?

— Aşa cred.

— Atunci nu te îngrijora.

— Prin urmare, ne-am înţeles : în clipa supremă, îmi vei sări în ajutor, nu-i aşa, d'Herblay ?

— Nu va însemna decît să-ţi dau înapoi ceea ce-ţi datorez, monseniore.

— E datoria oamenilor de finanţe să-şi plece urechea la nevoile unor oameni ca dumneata, d'Herblay.

— Dacă bunăvoinţa e datoria oamenilor de finanţe, milostenia e virtutea oamenilor bisericii. Dar, de data asta, ieşi singur din încurcătură, monseniore. N-ai căzut încă atît de jos ; în ultima clipă, vom vedea noi.

— Vom vedea peste puţin, crede-mă.

— Fie. Deocamdată, îngăduie-mi să-ţi spun că, în ceea ce mă priveşte, îmi pare nespus de rău că stai aşa de prost cu banii.

— Pentru ce asta ?

— Fiindcă voiam să-ţi cer şi eu obolul.

— Pentru dumneata ?

— Pentru mine sau pentru ai mei, pentru ai mei sau pentru ai noştri.

— Şi cît anume ?

— Ah, linişteşte-te ; o sumă bunicică, e drept, dar nu prea mare.

— Spune, cît ?

— Oh, cincizeci de mii de livre.

— Un fleac !

— Adevărat ?

— Fără îndoială ; cincizeci de mii de livre se găsesc oricînd. Ah, de ce oare pungaşul acela care se numeşte domnul Colbert nu se mulţumeşte cu atît de puţin ca dumneata ! Nu mi-aş mai face atîta sînge rău. Şi cînd îţi trebuie această sumă ?

— Mîine dimineaţă.

— Bine, şi... ?

— Ah, ai dreptate, în ce scop, vrei să întrebi ?
— Nu, cavalere, nu ; n-am nevoie de lămuriri.
— Ba da ; nu este mîine 1 iunie ?
— Da, și ?
— Scadența uneia dintre obligațiile noastre.
— Așadar, avem obligații ?
— Fără îndoială : mîine plătim ultima noastră treime.
— Care treime ?
— Din cele o sută cincizeci de mii de livre ale lui Baisemeaux.
— Baisemeaux ? Cine mai e și ăsta ?
— Guvernatorul Bastiliei.
— Ah, da, așa-i ; m-ai pus să plătesc o sută cincizeci de mii de franci pentru omul acesta.
— Și nu e bine ?
— Dar în ce scop ?
— Pentru slujba lui, pe care a cumpărat-o sau, mai bine zis, pe care noi am cumpărat-o de la Tremblay și Louvière.
— Nu prea-mi mai amintesc limpede toate astea.
— Înțeleg, ai atîtea pe cap ! Totuși, nu cred că ai vreo afacere mai importantă decît aceasta.
— Atunci, spune-mi, cu ce rost am cumpărat noi slujba aceea ?
— Ca să-i fim de folos
— Aha !
— Mai întîi lui.
— Și pe urmă ?
— Pe urmă, nouă.
— Cum, nouă ? Rîzi de mine ?
— Monseniore, sînt vremuri cînd un guvernator al Bastiliei poate să fie o cunoștință foarte plăcută.
— Am fericirea să nu te înțeleg, d'Herblay.
— Monseniore, avem poeții noștri, inginerul nostru, arhitectul nostru, muzicanții noștri, tipograful nostru, pictorii noștri ; ne mai trebuia și un guvernator al Bastiliei.
— Ah, crezi ?
— Monseniore, să nu ne facem iluzii ; sîntem pe cale de a ajunge la Bastilia, scumpe domnule Fouquet — zise prelatul, arătîndu-și de sub buzele palide dinții lui frumoși, care

erau încă aceiași dinți adorați cu treizeci de ani în urmă de Marie Michon.

— Și crezi că pentru atîta lucru nu e prea mult o sută cincizeci de mii de livre, d'Herblay ? Te încredințez că, de obicei, îți folosești cu mai multă chibzuință banii.

— Va veni o zi cînd vei recunoaște că această credință e greșită.

— Dragul meu d'Herblay, în ziua cînd ai ajuns la Bastilia, nu te mai poți bizui pe trecut.

— Ba da, dacă obligațiile luate sînt îndeplinite la timp ; și apoi, crede-mă, acest cumsecade Baisemeaux n-are o inimă de curtean. Sînt convins că-mi va păstra multă recunoștință pentru acești bani ; fără să mai punem la socoteală, cum îți spun, monseniore, că actele le păstrez eu.

— La dracu, ce fel de afacere mai e și asta ? Cămătărie cînd e vorba de binefacere !

— Monseniore, monseniore, nu te amesteca în treaba asta ! Dacă e cămătărie, asta mă privește pe mine singur ; de pe urma ei vom trage însă folos amîndoi, asta-i tot.

— Vreo intrigă, d'Herblay ?...

— Nu zic nu.

— Și Baisemeaux complice ?

— De ce nu ? Sînt alții și mai răi. Așadar, pot conta mîine pe cei cinci mii de pistoli ?

— Îi vrei astă-seară ?

— Ar fi și mai bine, căci am de gînd să pornesc la drum cît mai devreme ; bietul Baisemeaux, care nu știe ce-am devenit, trebuie că stă ca pe jar.

— Vei avea suma peste un ceas. Ah, d'Herblay, dobînda celor o sută cincizeci de mii de franci nu va compensa niciodată cele patru milioane ale mele — zise Fouquet ridicîndu-se.

— De ce nu, monseniore ?

— Bună seara ! Am treabă cu slujbașii mei, înainte de a mă duce să mă culc.

— Noapte bună, monseniore !

— D'Herblay, îmi dorești ceva ce-mi va fi cu neputință să am.

— Voi căpăta cele cincizeci de mii de livre astă-seară ?

— Da.

— Ei bine, atunci culcă-te fără nici o grijă ; ți-o spun eu. Noapte bună, monseniore !

În ciuda acestei urări și a tonului cu care fusese făcută, Fouquet ieși dînd neîncrezător din cap și scoțînd un oftat adînc.

XXVII

MICILE SOCOTELI ALE DOMNULUI BAISEMEAUX DE MONTLEZUN

Șapte ceasuri băteau la Saint-Paul, cînd Aramis, călare, în costum de burghez, adică îmbrăcat într-o haină de postav colorat, avînd drept semn de deosebire un fel de cuțit de vînătoare la brîu, trecu pe lîngă strada Petit-Musc și se opri în capul străzii Tournelles, la poarta castelului Bastiliei. Două gărzi făceau de strajă la poartă. Nu stătură mult pe gînduri ca să-i deschidă lui Aramis, care intră călare pe cal, și-i arătară cu mîna o lungă alee mărginită de clădiri pe dreapta și pe stînga. Această alee ducea pînă la podul mobil, adică pînă la adevărata intrare.

Podul mobil era lăsat ; tocmai se începea serviciul la castel. Santinela de la corpul de gardă dinafară îl opri pe Aramis și-l întrebă pe un ton destul de repezit ce treabă îl aducea acolo. Aramis îi spuse cu politețea lui obișnuită că treaba pentru care venise era dorința de a-i vorbi domnului Baisemeaux de Montlezun. Primul paznic strigă la un al doilea paznic, așezat într-o cușcă, dincolo de poartă. Acesta scoase capul printr-o deschizătură și-l cercetă cu toată atenția pe noul venit. Aramis repetă dorința ce-l mînase încoace. Paznicul chemă numaidecît un subofițer care se plimba printr-o curte destul de largă și care, aflînd despre ce este vorba, alergă să caute un ofițer din statul-major al guvernatorului. Acest din urmă ofițer, după ce ascultă cererea lui Aramis,

îl rugă să aştepte puţin, dădu să plece, dar se întoarse din drum, întrebîndu-l care e numele său.

— Nu pot să ţi-l spun, domnule — zise Aramis. Află numai că am să-i comunic domnului guvernator chestiuni de o atît de mare însemnătate, încît pot să răspund de la început de un lucru, anume că domnul Baisemeaux va fi încîntat să mă vadă. Ceva mai mult, dacă îi vei spune că e persoana pe care el o aşteaptă la 1 iunie, sînt convins că va alerga el însuşi să mă întîmpine.

Ofiţerului nu putea să-i intre în cap că un om atît de sus-pus ca domnul guvernator se va osteni să iasă înaintea unui alt om atît de puţin important cum părea să fie acest mic burghez de pe cal.

— Foarte bine, domnule, ai sosit la timp. Domnul guvernator se pregăteşte să iasă, iată-i trăsura cu caii înhămaţi, în curtea Guvernămîntului ; aşa că nu va fi nevoie să vină să te întîmpine, întrucît are să te vadă cînd va trece pe aici.

Aramis făcu din cap un semn de încuviinţare ; nu voia să le arate celorlalţi că ar fi un personaj de seamă ; aşteptă deci în tăcere şi cu răbdare, aplecat peste oblîncul şeii. Nu trecură nici zece minute, că văzu cum trăsura guvernatorului se urni din loc şi se apropie de poartă. Guvernatorul se ivi, se urcă în trăsură şi se pregăti să plece undeva. Dar acelaşi ceremonial avu loc pentru stăpînul casei, ca pentru orice străin suspect : paznicul din cuşcă îi ieşi înainte în clipa cînd trăsura dădu să intre sub portic şi guvernatorul deschise uşiţa pentru a se supune el, cel dintîi, consemnului. În felul acesta, paznicul rămînea încredinţat că nimeni nu ieşea din Bastilia pe ascuns.

Trăsura pătrunse sub portic. Dar în timp ce se deschidea poarta cea mare de fier, ofiţerul se apropie de trăsura ce se oprise pentru a doua oară şi-i spuse ceva guvernatorului. Acesta întinse numaidecît capul pe uşiţă şi-l zări pe Aramis, călare, la capătul podului mobil. Scoase îndată un strigăt de bucurie şi coborî, sau mai degrabă sări din trăsură, venind, în mare grabă, să-i strîngă mîinile lui Aramis şi să-i ceară mii de scuze. Puţin a lipsit să nu-i sărute dosul palmelor.

— Greu se mai intră la Bastilia, domnule guvernator ! Să fie oare la fel pentru cei care sînt aduşi aici fără voia lor, ca şi pentru cei care vin de bunăvoie ?

— Iertare ! Iertare !Ah, monseniore, ce bucuros sînt că văd pe sfinția voastră !

— Sst ! Nu te gîndești, dragă domnule de Baisemeaux ? Ce-ar crede oamenii ăștia văzînd un episcop în veșmintele mele de-acum ?

— Ah, să-mi fie cu iertare, nu mi-a dat prin minte... Calul domnului la grajd ! strigă Baisemeaux.

— Nu, nu, la dracu, nu ! zise Aramis.

— Dar pentru ce ?

— Pentru că am cinci mii de pistoli în traista de la șa.

Fața guvernatorului se lumină atît de tare, încît deținuții, dacă l-ar fi văzut, ar fi putut crede că e vizitat de vreun prinț de sînge.

— Da, da, aveți dreptate. Calul la Guvernămînt ! Vreți, scumpe domnule d'Herblay, să ne urcăm în trăsură ca să mergem pînă la mine ?

— Să mă urc într-o trăsură pentru a străbate o curte, domnule guvernator ! Mă crezi oare atît de beteag ! Nu, pe jos, domnule guvernator, pe jos !

Baisemeaux își oferi atunci brațul ca sprijin, dar prelatul nu se folosi de el. Ajunseră astfel la Guvernămînt, Baisemeaux frecîndu-și mîinile și trăgînd cu ochiul spre calul înșeuat, Aramis cercetînd zidurile sumbre și goale dimprejur.

Un vestibul destul de spațios, o scară dreaptă, cu trepte albe de piatră, duceau la apartamentele lui Baisemeaux. Acesta trecu prin anticameră, prin sala de mîncare, unde se pregătea micul dejun, deschise o mică ușă ascunsă și se închise cu oaspetele său într-un cabinet mare, ale cărui ferestre dădeau pieziș spre curțile din interior și spre grajduri.

Baisemeaux îl pofti pe prelat să șadă, cu acea politețe smerită pe care numai un om cumsecade sau un om foarte recunoscător poate să o cunoască în toate tainele ei. Jilț cu brațe, pernă sub picioare, masă cu rotițe, de care să-și rezeme coatele — guvernatorul pregăti totul el însuși. El însuși așeză apoi pe acea masă, cu o grijă plină de religiozitate, săculețul cu aur pe care unul din soldații lui îl adusese sus cu un respect nu mai mic decît al unui preot care aduce sfînta împărtășanie.

Soldatul ieși. Baisemeaux închise ușa în urma sa, trase perdeaua la fereastră și se uită în ochii lui Aramis pentru a vedea dacă nu-i lipsea nimic.

— Ei bine, monseniore — zise el, rămînînd în picioare — ţineţi mult să fiţi cel mai nedezmînţit om de cuvînt!

— În afaceri, dragă domnule de Baisemeaux, punctualitatea nu e o virtute, ci o simplă îndatorire.

— Da, în afaceri, pricep ; dar cu mine nu trataţi nici o afacere, monseniore, îmi faceţi doar un serviciu.

— Haide, haide, dragă domnule Baisemeaux, recunoaşte că, în ciuda acestei punctualităţi, n-ai fost scutit de oarecare nelinişte.

— În privinţa sănătăţii dumneavoastră, da, fără îndoială — bolborosi Baisemeaux.

— Am voit să vin de ieri, dar n-am putut, fiind prea obosit — adăugă Aramis.

Baisemeaux se grăbi să mai vîre o pernă la şalele musafirului său.

— Dar — reluă Aramis — mi-am făgăduit să vin să-ţi fac o vizită astăzi, cît mai de dimineaţă.

— Sînteţi un om minunat, monseniore.

— Ei bine, m-am cam grăbit, aşa mi se pare.

— Cum asta ?

— Da, te pregăteai de plecare.

Baisemeaux se înroşi.

— Într-adevăr — zise el — eram pe punctul de a ieşi.

— Atunci te-am întors din drum ?

Încurcătura lui Baisemeaux deveni vădită.

— Te stingheresc poate — continuă Aramis, înfigîndu-şi privirea ascuţită în bietul guvernator. Dacă aş fi ştiut asta, n-aş mai fi venit.

— Ah, monseniore, cum puteţi crede că m-aţi putea stingheri vreodată, dumneavoastră ?

— Mărturiseşte că te duceai să cauţi bani.

— Nu — se bîlbîi Baisemeaux — nu, v-o jur, mă duceam...

— Domnul guvernator se mai duce la domnul Fouquet ? se auzi tocmai atunci, de jos, din curte, glasul maiorului.

Baisemeaux alergă ca un apucat la fereastră.

— Nu, nu ! ţipă el înfuriat. Cine dracu vorbeşte de domnul Fouquet ? Sînteţi beţi ? Pentru ce mă tulburaţi cînd ştiţi că am treabă ?

— Te duceai la domnul Fouquet — zise Aramis ascuţindu-şi buzele — la abate sau la intendentul superior ?

Baisemeaux avea mare poftă să trîntească o minciună, dar îi lipsi curajul.

— La domnul intendent superior — zise el.

— Atunci, vezi bine că aveai nevoie de bani, de vreme ce te duceai la cel care-i poate da.

— Dar nu, monseniore !

— Haide, haide, n-ai încredere în mine ?

— Scumpul meu senior, neştiind, neputînd afla locul unde v-aş fi găsit...

— Oh, ai fi primit bani de la domnul Fouquet, dragă domnule Baisemeaux, e un om care are mîna largă.

— Vă jur că n-aş fi îndrăznit niciodată să-i cer bani domnului Fouquet. Voiam să-i cer adresa dumneavoastră, atîta tot.

— Adresa mea, de la domnul Fouquet ? exclamă Aramis, căscînd ochii mari, fără să vrea.

— Da — rosti Baisemeaux fîstîcit de privirea prelatului — da, fără îndoială, de la domnul Fouquet.

— Nu e nici un rău în asta, domnule Baisemeaux, numai că, mă întreb, pentru ce-i cereai adresa mea domnului Fouquet ?

— Ca să vă scriu.

— Înţeleg — zise Aramis zîmbind — dar nu asta voiam să spun ; nu te întreb în ce scop te duceai să ceri adresa mea, te întreb cum se face că te duceai să o ceri tocmai domnului Fouquet ?

— Ah — răspunse Baisemeaux — fiindcă domnul Fouquet avînd Belle-Isle...

— Ei bine, şi ?

— Belle-Isle, care se află în diocеza Vannes, şi cum dumneavoastră sînteţi episcop de Vannes...

— Scumpe domnule de Baisemeaux, întrucît ştiai că sînt episcop de Vannes, nu mai aveai nevoie să te duci să-i ceri adresa mea domnului Fouquet.

— Mă rog, domnule — zise Baisemeaux încolţit — am săvîrşit cumva vreo nesocotinţă ? În cazul acesta, vă cer iertare.

— Haidade ! Dar cum puteai oare să săvîrşeşti o nesocotinţă ? întrebă foarte liniştit Aramis.

Şi căutînd să se însenineze la chip, zîmbindu-i în acelaşi timp guvernatorului, Aramis se întreba cum se face că Baise-

meaux, care nu-i cunoștea adresa, știa totuși că Vaunes era reședința sa. „O să lămuresc eu asta" — își zise el în sinea lui. Apoi, cu glas tare :

— Hai, dragul meu guvernator, vrei să încheiem micile noastre socoteli ?

— La ordinele dumneavoastră, monseniore. Dar, mai înainte, spuneți-mi, monseniore...

— Ce ?

— Nu-mi faceți cinstea să luați dejunul cu mine, ca de obicei ?

— Ba da, foarte bucuros.

— Minunat.

Baisemeaux bătu de trei ori într-o tipsie.

— Ce înseamnă asta ? întrebă Aramis.

— Că am pe cineva la masă și să se facă pregătirile cuvenite.

— Ah, drace ! Și-ai bătut de trei ori ! Am impresia, crede-mă, dragul meu guvernator, că îmi dai prea multă importanță.

— Oh, auzi vorbă ! De altminteri, e o datorie pentru mine să vă primesc cît pot mai bine.

— De unde și pînă unde ?

— Fiindcă nici un prinț n-a făcut pentru mine ceea ce-ați făcut dumneavoastră !

— Ei, iarăși ? Lasă asta !

— Ba nu, ba nu...

— Să vorbim despre altceva, sau, mai bine, spune-mi, ești mulțumit de cum îți merg afacerile la Bastilia ?

— N-am de ce să mă plîng.

— Deținuții îți aduc ceva venit ?

— Prea puțin.

— Drace !

— Domnul de Mazarin nu era atît de cărpănos.

— Ah, da, ți-ar prinde bine un guvern bănuitor, ca al fostului cardinal.

— Da, sub el, treaba mergea bine. Fratele eminenței sale cenușii aici și-a făcut averea.

— Crede-mă, dragul meu guvernator — zise Aramis apropiindu-se de Baisemeaux — un rege tînăr face cît un cardinal bătrîn. Tinerețea își are neîncrederile ei, furiile ei, pasiunile ei, în timp ce bătrînețea e stăpînită de ură, de

prevedere, de temeri. Le-ai plătit lui Tremblay și Louvière beneficiile pe cei trei ani ?

— Oh, Doamne, da !

— În așa fel că nu rămîne să le mai dai decît cele cincizeci de mii de livre pe care ți le-am adus ?

— Da.

— Așadar, fără economii ?

— Ah, monseniore, dînd acestor domni cincizeci de mii de livre din partea mea, vă jur că le dau tot ceea ce cîștig. Asta i-o spuneam și domnului d'Artagnan, aseară.

— Ah — făcu Aramis, ai cărui ochi scînteiară o clipă, pentru a se stinge numaidecît — ah, l-ai văzut aseară pe d'Artagnan... Și cum o mai duce acest bun prieten ?

— Mai bine ca oricînd.

— Și ce zici că-i spuneai, domnule Baisemeaux ?

— Îi spuneam — răspunse guvernatorul fără să-și dea seama de zăpăceala sa — îi spuneam că la mine deținuții o duc prea bine.

— Cîți ai ? întrebă Aramis într-o doară.

— Șaizeci.

— Ei, dar asta e o cifră destul de frumușică.

— Ah, monseniore, altădată erau ani cînd se aflau aici și două sute.

— Dar, în sfîrșit, nici șaizeci nu sînt de lepădat. Lasă, n-ai de ce să te plîngi.

— Nu, fără îndoială, căci, dacă ar fi altul în locul meu, fiecare i-ar aduce cîte o sută cincizeci de pistoli.

— O sută cincizeci de pistoli !

— Doamne ! Faceți socoteala : pentru un prinț de sînge, bunăoară, primesc cincizeci de livre pe zi.

— Numai că dumneata n-ai nici un prinț de sînge aici, cel puțin așa presupun — făcu Aramis cu un tremur ușor în glas.

— Nu, slavă Domnului ! Adică, nu, din păcate.

— Cum din păcate ?

— Păi da, fiindcă altfel aș fi subvenționat.

— Ai dreptate.

— Se dau, deci, pentru un prinț de sînge, cincizeci de livre.

— Da.

— Pentru un mareșal al Franței, treizeci și șase de livre.

— Dar, deocamdată, n-ai nici mareşali ai Franţei, după cum n-ai nici prinţi de sînge, nu-i aşa ?

— Vai, nu ! Ce-i drept însă, locotenenţii-generali şi brigadierii sînt socotiţi la cîte douăzeci şi patru livre, şi am doi.

— A, bun !

— Vin apoi consilierii parlamentari, care îmi aduc cîte cincisprezece livre.

— Şi cîţi din ăştia ai ?

— Patru.

— Nu ştiam că aceşti consilieri sînt atît de bine preţuiţi.

— Da, însă de la cincisprezece livre cobor numaidecît la zece.

— La zece ?

— Da, un judecător de pace, un apărător, un om al bisericii, zece livre.

— Şi din ăştia ai şapte ? Bună afacere !

— Nu, proastă !

— De ce ?

— Pentru că nu pot să nu tratez pe aceşti bieţi oameni, care sînt oricum ceva, la fel ca pe un consilier al parlamentului.

— Într-adevăr, ai dreptate, nu văd cum s-ar putea face o deosebire de cinci livre între unii şi alţii.

— Vă daţi seama, dacă gătesc un peşte bun, îl plătesc totdeauna cu patru sau cinci livre ; dacă prepar o găină grasă, mă costă o livră şi jumătate. Cresc multe orătănii în ogradă, nimic de zis, dar trebuie să le cumpăr grăunţe, şi nici nu vă puteţi închipui ce armată de şoareci avem aici.

— Ei bine, de ce n-ai împotriva lor vreo jumătate de duzină de pisici ?

— Ei da, pisicile îi vînează, dar a trebuit să renunţ la ele, fiindcă ştiţi cum se folosesc pisicile de grăunţe... Am fost nevoit să iau şoricari, pe care i-am adus tocmai din Anglia, ca să stîrpesc atîta şobolănime. Dar cîinii mănîncă îngrozitor de mult ; mă costă cît un deţinut de categoria a cincea, fără a mai ţine seama că uneori dau iama prin iepurii şi găinile mele.

Îl asculta oare Aramis sau nu-l asculta ? Greu de spus ; ochii lui plecaţi în jos arătau un om care-l urmărea cu atenţie pe interlocutorul său, mîna lui neliniştită arăta însă

pe unul care se gîndea la altceva. Episcopul medita, într-adevăr.

— Cum vă spuneam deci — continuă Baisemeaux — o pasăre mai acătării se ridică la o livră şi jumătate, iar un peşte bun mă costă patru sau cinci livre. Şi la Bastilia se dau trei mese pe zi ; deţinuţii, fiindcă n-au altceva de făcut, mănîncă toată ziua ; un om care îmi aduce zece livre, consumă şapte livre şi cincizeci de centime.

— Dar îmi spuneai că pe cei de zece livre îi îngrijeşti la fel ca pe cei de cincisprezece livre.

— Da, se înţelege.

— Prea bine ! Atunci înseamnă că de la cei de cincisprezece livre îţi rămîne un cîştig de şapte livre şi jumătate.

— Trebuie să-mi scot paguba de undeva — zise Baisemeaux, care îşi dădu seama că se lăsase prins cu ocaua mică.

— Ai dreptate, dragă guvernatorule ; dar nu mai ai şi deţinuţi sub zece livre ?

— Oh, ba da ! Aici se numără burghezii şi avocaţii.

— Să le fie de bine. La cît e taxat unul din ăştia ?

— La cinci livre.

— Şi de cît mănîncă ?

— La dracu ! Înţelegeţi doar că nu li se poate da în fiecare zi peşte sau friptură de pasăre, şi nici vin de Spania la orice masă ; dar, oricum, tot au de trei ori pe săptămînă cîte un prînz îmbelşugat.

— Dar asta e curată filantropie, dragul meu guvernator, şi-ai să ajungi să te ruinezi.

— Nu. Gîndiţi-vă la un lucru : cînd cel de cincisprezece livre nu şi-a mîncat toată friptura, sau cînd cel de zece livre a mai lăsat ceva în blid, aceste resturi le trimit celor de cinci livre ; şi asta e un adevărat banchet pentru bieţii de ei. Ce vreţi, trebuie să fiu milos !

— Şi cît îţi rămîne, în mijlociu, de la cei de cinci livre ?

— Un franc şi jumătate.

— Bravo, eşti un om cinstit, Baisemeaux !

— Mulţumesc !

— Nu, într-adevăr, o spun cu toată sinceritatea.

— Mulţumesc, mulţumesc, monseniore. De astă dată cred că aveţi dreptate. Dar ştiţi ce mă face să sufăr ?

— Nu.

— Ei bine, mă doare inima pentru burghezii de jos și pentru aprozii notarilor, taxați la cîte trei livre. Aștia nu văd niciodată crapul de Rin sau morunul din Canalul Mînecii.

— Înțeleg. Dar de la cei de cinci livre nu se întîmplă să mai rămînă cîte ceva ?

— Oh, monseniore, să nu mă socotiți pînă într-atîta de hain ! Mă străduiesc să-l fac fericit și pe burghezul de jos sau pe ajutorul de notar, dîndu-le și lor cîte o aripioară de potîrniche, cîte o felioară de friptură de căprioară sau o fărîmă de pateu cu trufe, bunătăți pe care nu le-au mai gustat ei decît în vis ; ce-i drept, acestea sînt resturi de la cei de douăzeci și patru de livre ; mănîncă, beau, la sfîrșit strigă : „Trăiască regele !" și binecuvîntează Bastilia ; cu două sticle de vin de Champagne, care mă costă un sfert de livră bucata, îi amețesc în fiecare duminică. Oh, aștia se roagă pentru mine și sînt singurii cărora le pare rău cînd pleacă de la închisoare. Și știți ce-am remarcat ?

— Nu, nu știu.

— Ei bine, am remarcat... iar asta e o adevărată fericire pentru casa mea, am remarcat că unii deținuți, după ce sînt puși în libertate, fac tot ce pot ca să se întoarcă din nou aici, și cît mai curînd. Pentru ce fac asta, dacă nu ca să se înfrupte din bucatele mele ?

Aramis zîmbi cu un aer îndoielnic.

— Zîmbiți ?

— Da.

— Vă spun că avem aici nume înscrise de trei ori în decurs de doi ani.

— Ar trebui să văd, ca să cred.

— Oh, pot să vă arăt, cu toate că nu e îngăduit să deschidem condica în fața străinilor.

— Cred că nu e îngăduit.

— Dar dumneavoastră, monseniore, dacă vreți să vedeți cu ochii proprii...

— Aș fi încîntat, o mărturisesc.

— Ei bine, fie !

Baisemeaux se duse la un sertar și scoase din el o condică mare. Aramis îl urmărea cu privirea aprinsă. Baise-

meaux se întoarse, puse condica pe masă, răsfoi cîteva file și se opri la litera **M**.

— Iată — zise el — ăsta, de pildă.

— Cine anume ?

— „Martinier, 1659 ; Martinier, iunie 1660 ; Martinier, martie 1661. Pamflete, mazarinade etc." Dar pricepeți că ăsta nu e decît un pretext, fiindcă n-a fost încarcerat pentru mazarinade ; amicul se denunță el singur, ca să fie închis la Bastilia. Și cu ce scop, domnule ? Cu scopul de a reveni să mănînce la bucătăria mea pentru trei livre pe zi.

— Pentru trei livre ! Nenorocitul !

— Da, monseniore ; poetul e taxat la ultima categorie, mai jos decît burghezul umil și decît ajutorul de notar ; dar, v-am spus, tocmai acestora le fac și eu surprize.

Aramis mai întoarse, cu un gest mașinal, cîteva foi ale condicii, continuînd să citească, dar fără să pară că-l interesează vreunul din numele citite.

— În 1660, vedeți, optzeci de înscrișii — zise Baisemeaux — în 1659, tot optzeci.

— Ah, Seldon ! făcu Aramis. Cunosc acest nume, așa mi se pare. Nu mi-ai vorbit chiar dumneata de un tînăr cu acest nume ?

— Da, da, un diavol de student care a făcut... Cum numiți dumneavoastră asta, două versuri latinești care se leagă între ele ?

— Un distih.

— Da, chiar așa.

— Nenorocitul ! Pentru un distih !

— Drace, repede vi se mai înmoaie inima ! Dar știți că acest distih l-a făcut împotriva iezuiților ?

— Mi-e totuna ; oricum, pedeapsa mi se pare prea aspră.

— Nu-l plîngeți : anul trecut vă interesați parcă de el.

— Fără îndoială.

— Ei bine, întrucît interesul vostru, monseniore, e atotputernic aici, din ziua aceea îl tratez ca pe unul de cincisprezece livre.

— Ca și pe acesta adică — zise Aramis, care, după ce mai întorsese cîteva file, se oprise la unul din numele ce venea numaidecît după al lui Martinier.

— Întocmai, ca și pe acesta.

— Să fie oare italian acest Marchiali ? întrebă Aramis arătînd cu vîrful degetului numele asupra căruia se oprise.

— Sst ! făcu Baisemeaux.

— De ce sst ? rosti Aramis, crispîndu-şi fără să vrea mîna-i albă.

— Credeam că v-am vorbit despre acest Marchiali.

— Nu, e întîia oară cînd aud rostindu-i-se numele.

— Se prea poate, pesemne că v-am vorbit fără să-l numesc.

— Nu-i vreun bătrîn păcătos, şi acesta ? întrebă Aramis încercînd să zîmbească.

— Nu, dimpotrivă, e un om tînăr.

— Ah, ah, atunci fărădelegea lui trebuie să fie cu atît mai mare !

— De neiertat !

— A ucis pe cineva ?

— Aş.

— A pus foc ?

— Nici.

— Vreo defăimare ?

— Ei nu. E acela care... Şi Baisemeaux se plecă la urechea lui Aramis, făcîndu-şi pîlnie amîndouă palmele : E acela care îşi îngăduie să semene cu...

— Ah, da, da ! zise Aramis. Acuma ştiu, mi-ai vorbit de el anul trecut ; dar păcatul lui mi s-a părut destul de mic...

— Mic !

— Sau, mai degrabă, străin de voinţa lui.

— Monseniore, cînd cineva îşi găseşte o astfel de asemănare, n-o face fără o anumită voinţă.

— În sfîrşit, îl uitasem, ăsta e adevărul. Dar, auzi, scumpa mea gazdă — spuse Aramis închizînd condica — mi se pare că sîntem chemaţi.

Baisemeaux luă condica, o duse repede la loc, în scrinul pe care-l încuie cu grijă, şi băgă cheia în buzunar.

— Doriţi să ne aşezăm la masă, monseniore ? zise apoi. Căci, într-adevăr, nu v-aţi înşelat, sîntem chemaţi la dejun.

— Cum vrei, scumpul meu guvernator.

Şi trecură în sala de mîncare.

DEJUNUL DOMNULUI BAISEMEAUX

Aramis era cumpătat de obicei ; de data asta însă, abținîndu-se de la vin, din care bău cît mai puțin, onoră cum se cuvine dejunul lui Baisemeaux, care de altminteri merita toate laudele. Gazda, la rîndu-i, devenise de o voioșie nestăpînită ; vederea celor cinci mii de pistoli, la care își întorcea din cînd în cînd ochii, făcea să-i crească inima de bucurie. Din cînd în cînd, apoi, se uita și la Aramis, cu o adîncă recunoștință. Acesta se lăsase pe speteaza scaunului și sorbea din pahar, cu vîrful buzelor, cîteva picături de vin, pe care le plimba pe limbă ca un cunoscător.

— Să mai îndrăznească cineva să-mi spună că se trăiește rău la Bastilia ! zise el clipind din ochi. Fericiți deținuții care capătă măcar o jumătate de sticlă pe zi din acest minunat bourgogne !

— Toți cei de cincisprezece livre îl beau — răspunse Baisemeaux. E un vin foarte vechi.

— Oare și bietul nostru școlar, sărmanul nostru Seldon, gustă din el ?

— Nu ! El nu !

— Dar mi se pare că te-am auzit spunînd că el face parte din rîndul celor de cincisprezece livre !

— El ? Nici pomeneală ! Un om care face districte... sau cum le-ați spus la acelea ?

— Distihuri...

— La cincisprezece livre ! Haidade ! Vecinul lui e la cincisprezece livre.

— Vecinul lui ?

— Da.

— Care ?

— Celălalt, al doilea Bertaudière.

— Scumpul meu guvernator, iartă-mă, dar dumneata vorbești o limbă pentru care trebuie o anumită ucenicie ca s-o înțelegi.

— Așa-i, scuzați. Al doilea Bertaudière, să vedeți, înseamnă cel care stă la catul al doilea al turnului Bertaudière.

— Prin urmare, Bertaudière e numele unuia din turnurile Bastiliei ? Într-adevăr, am auzit eu că fiecare turn are cîte un nume. Și unde se află acest turn ?

— Uitați, acela-i — zise Baisemeaux ducîndu-se la fereastră. Peste curtea asta din stînga, al doilea.

— Foarte bine. Ah, acolo zace deținutul de cincisprzece livre ?

— Da.

— Și de cînd e închis acolo ?

— Ah, Doamne ! De șapte sau opt ani, cam așa ceva.

— Cum cam așa ceva ? Nu mai știi datele ?

— Pe ăsta l-am găsit aici, scumpe domnule d'Herblay.

— Dar Louvière, dar Tremblay socot că ar fi trebuit să-ți spună.

— Oh, scumpul meu domn... Iertați, iertați... vreau să spun monseniore.

— Nu face nimic. Spuneai că... ?

— Spuneam că tainele Bastiliei nu se moștenesc o dată cu cheile Guvernămîntului.

— Ah, așa ! Atunci, cu deținutul ăsta e un mister, un secret de stat ?

— Oh, chiar un secret de stat nu cred ; e un secret oarecare, ca tot ce se petrece la Bastilia.

— Foarte bine — zise Aramis — dar atunci de ce vorbești cu mai multă libertate despre Seldon, decît despre...

— Decît de-al doilea Bertaudière ?

— Exact.

— Păi fiindcă, după părerea mea, vina unui om care a făcut un distih e mai mică decît a celuia care seamănă cu...

— Da, da, te înțeleg, dar temnicerii...

— Ce este cu temnicerii ?

— Stau de vorbă cu deținuții, nu-i așa ?

— Fără îndoială.

— Atunci deținuții le vor fi spunînd că sînt nevinovați.

— Nu le spun decît asta, toți ; e isonul tuturor.

— Da, dar asemănarea asta despre care îmi vorbeai adineauri ?

— Adică ?

— Nu le sare în ochi temnicerilor ?

— Oh, scumpe domnule d'Herblay, trebuie să fii om de curte, ca dumneavoastră, ca să ţii seamă de aceste amănunte.

— Ai de o mie de ori dreptate, dragă domnule Baisemeaux. Încă un strop din acest bourgogne, dacă nu te superi.

— Nu un strop, un pahar.

— Nu, nu. Dumneata ai rămas muşchetar pînă în vîrful unghiilor, pe cîtă vreme eu am devenit episcop. Un strop pentru mine, un pahar pentru dumneata.

— Fie.

Aramis şi guvernatorul ciocniră.

— Şi apoi — zise Aramis, cercetînd cu privirea-i strălucitoare rubiniul ce juca în paharul pe care-l ţinea cu mîna în dreptul ochilor, ca şi cum ar fi vrut să-l soarbă cu toate simţurile deodată — şi apoi, ceea ce dumneata numeşti o asemănare, altul poate că nici n-ar lua-o în seamă.

— Oh, ba da ! Oricine care ar cunoaşte cît de cît persoana cu care se aseamănă.

— Eu cred, dragă domnule Baisemeaux, că asta nu-i decît o născocire a minţii dumitale.

— Nu, pe cinstea mea !

— Ascultă — stărui Aramis — eu am văzut mulţi oameni care semănau cu acela despre care vorbim, dar, din respect, nu se pomenea nimic despre aşa ceva.

— Fără îndoială, căci sînt asemănări şi asemănări ; aceasta este însă izbitoare şi, dacă l-aţi vedea...

— Ei bine ?

— V-aţi încredinţa singur.

— Dacă l-aş vedea — zise Aramis cu un aer nepăsător — dar nu-l voi vedea niciodată, după cît se pare.

— Şi de ce nu ?

— Fiindcă numai dacă aş călca pragul uneia din încăperile acelea îngrozitoare, m-aş socoti înmormîntat pentru totdeauna.

— Eh, nu ! Locuinţa e bună.

— Lasă, lasă !

— Cum lasă, lasă ?

— Nu te cred pe cuvînt, iată totul.

— Daţi-mi voie, daţi-mi voie ! Nu-l plîngeţi pe al doilea Bertaudière. La dracu ! Are o cameră bună, mobilată plăcut, cu covoare.

— Nu zău !

— Da, da ! Nu-i de loc nenorocit flăcăul ăsta ! Cea mai bună încăpere de la Bastilia i s-a dat lui. A avut mare noroc !

— Haide, haide — zise Aramis cu răceală — n-o să mă faci acum să cred că la Bastilia se găsesc şi odăi de lux ; cît despre covoarele dumitale...

— Ei bine, cît despre covoarele mele ?

— Ce să mai vorbim, ele nu există decît în închipuirea dumitale ; eu nu văd decît păianjeni, şobolani, broaşte chiar.

— Broaşte ? Ah, în celule, nu zic nu.

— Oricum, eu nu prea văd mobile, şi nici o zdreanţă de covor.

— Dar dacă aţi vedea cu ochii dumneavoastră, ce-aţi zice ? zise Baisemeaux întărîtat.

— Nu, oh, la dracu, nu !

— Chiar pentru a vă încredinţa de asemănarea aceea, pe care o tăgăduiţi ca şi covoarele ?

— Vreun spectru, poate vreo umbră, vreun nenorocit care trage să moară.

— Nu, nu ! Un voinic tot aşa de solid ca Podul Nou din Paris.

— Trist, posomorît ?

— Cîtuşi de puţin ; plin de zburdălnicie.

— Haidade !

— Ăsta e cuvîntul ; l-am spus, nu-l mai retrag.

— E cu neputinţă !

— Veniţi cu mine !

— Unde ?

— O să vedeţi !

— Unde vrei să mă duci ?

— Să dăm o raită prin Bastilia.

— Ce-ai spus ?

— O să vedeţi, o să vedeţi cu ochii dumneavoastră.

— Dar regulamentele ?

— Oh, despre asta n-aveţi nici o grijă. E ziua de ieşire a maiorului meu : locotenentul e de rond la bastioane ; sîntem stăpîni deplini.

— Nu, nu, dragă guvernatorule ; numai cînd mă gîndesc la huruitul zăvoarelor ce trebuiesc trase, şi m-apucă groaza.

— Ei, ce atîta teamă ?

— S-ar putea să mă uiți pe la al treilea sau al patrulea Bertaudière și... brr !...

— Glumiți ?

— Nu, îți vorbesc foarte serios.

— Dați cu piciorul unui prilej neasemuit. Știți că, pentru a obține favoarea pe care eu v-o fac gratuit, unii prinți de sînge au plătit pînă la cincizeci de mii de livre ?

— Ce spui ? Să stîrnească oare atîta curiozitate ?

— Fructul oprit, monseniore ! Fructul oprit ! Dumneavoastră, ca om al bisericii, știți ce înseamnă asta.

— Nu. Eu, unul, dacă aș avea vreo curiozitate, ar fi pentrul bietul autor al distihului.

— Ei bine, haidem la acela ; stă la al treilea Bertaudière, și el.

— Pentru ce spui : și el ?

— Pentru că eu, dacă aș avea o curiozitate, ar fi pentru camera aceea frumoasă, cu covoare, și pentru cel ce locuiește în ea.

— Hm ! Mobile am mai văzut ; iar un chip fără însemnătate nu prezintă interes.

— Un cincisprezece livre, monseniore, un cincisprezece livre e totdeauna demn de a fi văzut.

— Ei da, tocmai voiam să te întreb : de ce cincisprezece livre pentru acesta și numai trei livre pentru bietul Seldon ?

— Ah, vedeți, e un lucru minunat această deosebire, scumpul meu domn, și iată unde se vede din plin bunătatea regelui...

— A regelui ? A regelui zici ?

— A cardinalului vreau să spun. „Nenorocitul ăsta — și-a spus domnul de Mazarin — nenorocitul ăsta e sorocit să rămînă toată viața în temniță."

— Pentru ce ?

— Doamne ! Mi se pare că fărădelegea lui e veșnică, și tot așa trebuie să-i fie și osînda.

— Veșnică ?

— Fără îndoială. Dacă nu va avea norocul să se îmbolnăvească de vărsat, pricepeți ?... Dar asemenea noroc e rar, căci aerul la Bastilia nu e tocmai rău.

— Judecata dumitale e cum nu se poate mai năstrușnică, scumpe domnule de Baisemeaux.

— Nu-i așa ?

— Vrei să spui, cu alte cuvinte, că nenorocitul acela va trebui să îndure fără întrerupere, pînă la capătul zilelor lui...

— Să îndure ? N-am spus asta, monseniore ; un cincisprezece livre nu îndură nimic.

— Îndură temnița, în orice caz.

— Fără îndoială, asta e o fatalitate ; dar această suferință îi e îndulcită întrucîtva. Ce mai, veți recunoaște că acest flăcău nu fusese adus pe lume ca să mănînce toate bunătățile pe care le mănîncă aici. La naiba, priviți : avem pe masa noastră un pateu de care nici nu ne-am atins, acești raci din care abia am ciugulit, raci de Marna, mari ca niște homari, uitați-vă. Ei bine, toate astea vor porni spre al doilea Bertaudière, dimpreună cu o sticlă din acest vin pe care-l găsiți atît de strașnic. Și acum, că le vedeți, sper că nu vă mai îndoiți.

— Nu, scumpul meu guvernator, nu ; numai că dumneata te gîndești doar la acele fericite cincisprezece livre și îl uiți cu totul pe sărmanul Seldon, protejatul meu.

— Fie ! În cinstea domnici voastre, va fi zi de sărbătoare pentru el : va primi pișcoturi și prăjituri, și această sticluță de porto.

— Ești un om de ispravă, ți-am mai spus-o și ți-o repet, dragul meu Baisemeaux.

— Să mergem, să mergem — zise guvernatorul, puțin amețit, pe de o parte de vinul pe care-l băuse, pe de alta de laudele lui Aramis.

— Să nu uiți că te urmez numai ca să-ți fac pe plac — zise prelatul.

— Oh, cînd ne-om întoarce o să-mi mulțumiți.

— Atunci, să mergem.

— Așteptați numai să-i dau de veste temnicerului cu cheile.

Baisemeaux bătu de două ori în tipsie ; se ivi un om.

— Mă duc prin turnuri ! strigă guvernatorul. Fără paznici, fără tobe, fără zarvă, s-a înțeles ?

— Dacă nu mi-aș lăsa aici mantia — zise Aramis prefăcîndu-se îngrozit — aș crede, într-adevăr, că intru în temniță ca osîndit.

Temnicerul porni înaintea guvernatorului ; Aramis, la dreapta lui ; cîţiva soldaţi împrăştiaţi prin curte se înşirară drepţi, ca nişte pari nemişcaţi, la trecerea guvernatorului. Baisemeaux îl îndemnă pe oaspetele lui să urce mai multe trepte, ce dădeau pe un fel de esplanadă ; de acolo ajunseră pe podul mobil, unde paznicii îi ieşiră înainte guvernatorului şi-l recunoscură.

— Domnule — spuse atunci guvernatorul, întorcîndu-se către Aramis şi vorbindu-i în aşa fel, încît paznicilor nu le scăpă nici un cuvînt — domnule, ai o memorie bună, nu-i aşa ?

— Pentru ce ? întrebă Aramis.

— Pentru planurile şi pentru măsurătorile dumitale ; căci, după cum ştii, nu-i e îngăduit nimănui, nici măcar arhitecţilor, să intre la persoanele de aici cu hîrtie, pene sau plaivasuri.

„Bun ! îşi zise Aramis în sinea lui. Se pare că sînt luat drept un arhitect. N-o fi cumva vreo glumă de-a lui d'Artagnan, care m-a văzut inginer la Belle-Isle ?" Apoi, cu glas tare :

— Fii liniştit, domnule guvernator ; în meseria noastră, o aruncătură de ochi şi o memorie bună sînt de ajuns.

Baisemeaux nu mişcă nici o sprînceană : paznicii îl luară pe arhitect drept ceea ce părea să fie.

— Ei bine, să mergem mai întîi la Bertaudière — zise Baisemeaux cu aceeaşi intenţie de a fi auzit de străji.

— Să mergem —răspunse Aramis.

Apoi, adresîndu-se temnicerului cu cheile, guvernatorul spuse :

— Tu îi vei duce între timp celui de la numărul 2 ospăţul de care ţi-am vorbit.

— Numărul 3, dragă domnule Baisemeaux, numărul 3 ; iarăşi l-ai uitat.

— Ai dreptate.

Şi începură să urce. Traseră şi deschiseră atîtea zăvoare, atîtea uşi zăbrelite şi atîtea broaşte numai în această singură curte, cîte ar fi fost de ajuns pentru un oraş întreg.

Aramis nu era nici visător, nici un om cu simţirea prea ascuţită ; făcuse versuri în tinereţea lui, dar acum avea inima uscată, ca orice bărbat de cincizeci şi cinci de ani care a iubit mult femeile, sau, mai bine zis, care a fost

mult iubit de ele. Totuşi, cînd puse piciorul pe treptele de piatră tocite, pe care călcaseră atîţia năpăstuiţi ai vieţii, cînd se simţi pătruns de răceala bolţilor întunecate, umede de atîtea lacrimi, fu, de bună seamă, înduioşat, căci fruntea i se înclină, privirile i se umeziră, şi-l urmă pe Baisemeaux fără a-i mai spune o vorbă.

XXIX

AL DOILEA DE LA BERTAUDIÈRE

La al doilea etaj, fie din pricina oboselii, fie că era prea tulburat, musafirul simţi că i se taie răsuflarea. Se rezemă cu spatele de zid.

— Vreţi să începem cu cel de-aici ? întrebă Baisemeaux. Întrucît vom trece de la unul la altul, e acelaşi lucru, cred, dacă vom urca de la al doilea la al treilea, sau dacă vom coborî de la al treilea la al doilea. De altminteri, în încăperea de aici sînt de făcut oarecare reparaţii — se grăbi el să adauge cu intenţia de a fi auzit de paznicul ce se afla lîngă ei.

— Nu, nu ! protestă cu însufleţire Aramis. Mai sus, mai sus, domnule guvernator, dacă vrei ; sus e mai multă grabă.

Şi continuară să urce.

— Cere cheile temnicerului — îi şopti Aramis.

— Bucuros.

Baisemeaux luă cheile şi deschise el însuşi uşa încăperii a treia. Temnicerul intră cel dintîi şi puse pe masă porţia de hrană pe care bunul guvernator o numea ospăţ. Apoi ieşi. Deţinutul nu făcuse nici o mişcare. După aceea intră Baisemeaux, în timp ce Aramis rămase în prag. De acolo, el văzu un tînăr, un copilandru aproape, de optsprezece ani, care, ridicînd capul la auzul unui zgomot neobişnuit,

sări jos din pat cînd îl zări pe guvernator şi, împreunîndu-şi mîinile, începu să strige :

— Mama ! Mama !

În strigătul acestui tînăr era atîta durere, încît Aramis simţi că se cutremură fără voia lui.

— Dragul meu oaspe — îi spuse Baisemeaux silindu-se să zîmbească — ţi-am adus în acelaşi timp o distracţie şi un întăritor, distracţia pentru spirit, întăritorul pentru corp. Iată-l pe domnul care va face anumite măsurători la dumneata, şi iată nişte dulciuri pentru a sfîrşi masa.

— Oh, domnule, domnule — răspunse tînărul — lasă-mă singur un an întreg, hrăneşte-mă un an numai cu pîine şi apă, dar spune-mi că după un an voi ieşi de aici, spune-mi că după un an îmi voi revedea mama.

— Dar, dragul meu — zise Baisemeaux — te-am auzit pe dumneata însuţi spunînd că mama ţi-e foarte săracă şi că stăteai foarte prost la ea, pe cînd aici, la naiba !

— Dacă e săracă, domnule, cu atît mai mult se cuvine să-i lăsaţi singurul sprijin pe care-l are. Că stăteam prost la ea ? Oh, domnule, cînd eşti liber te simţi bine pretutindeni !

— În sfîrşit, de vreme ce dumneata însuţi mărturiseşti că n-ai făcut decît pîrdalnicul acela de distih...

— Şi fără gînd rău, domnule, v-o jur, fără nici un gînd rău ; îl citeam pe Martial cînd mi-a venit în minte acea idee. Oh, domnule, să fiu pedepsit, să mi se taie mîna cu care l-am scris, voi munci cu cealaltă ; dar să fiu lăsat lîngă mama.

— Copilul meu — zise Baisemeaux — ştii prea bine că asta nu atîrnă de mine ; eu nu pot decît să-ţi măresc raţia de hrană, să-ţi dau un păhărel de porto, să-ţi strecor un pesmet între două blide.

— O, Dumnezeule, Dumnezeule ! strigă tînărul, prăbuşindu-se pe spate şi rostogolindu-se pe duşumea.

Aramis, neputînd să îndure prea mult timp această scenă, se retrase pe uşă, la capătul scării.

— Nenorocitul ! murmură el încet.

— Oh, da, domnule, e nenorocit, însă numai din vina părinţilor.

— Cum asta ?

— Fără îndoială... Pentru ce l-au pus să înveţe lati-

neasca?... Prea multă știință, vedeți prea bine, domnule, dăunează... Eu nu știu nici să scriu, nici să citesc latinește : de aceea nici nu sînt la închisoare.

Aramis se uită cu nedumerire la acest om care spunea că nu e la închisoare, deși era temnicer al Bastiliei. Cît despre Baisemeaux, văzînd că nici sfaturile, nici vinul lui de Porto nu aveau nici un efect, ieși el însuși foarte tulburat.

— Ei, ușa, ușa! strigă temnicerul. Ați uitat să închideți ușa.

— Așa-i — zise Baisemeaux. Poftim, ține cheile.

— Voi cere iertarea acestui copilandru — zise Aramis.

— Iar dacă n-o veți obține — adăugă Baisemeaux — cereți măcar să fie trecut la zece livre ; vom avea de cîștigat amîndoi, și el, și eu.

— Dacă și celălalt deținut își strigă tot astfel mama — zise Aramis — mai bine nu mai intru ; voi face măsurătoarea de afară.

— Oh, oh ! răspunse temnicerul. Să nu vă fie teamă, domnule arhitect, ăsta e blînd ca un mieluțel ; ca să-și strige mama, ar trebui să vorbească, și el nu vorbește niciodată.

— Atunci să intrăm — rosti Aramis cu jumătate de gură.

— Oh, domnule — întrebă temnicerul cu cheile — dumneavoastră sînteți arhitect de închisoare ?

— Da.

— Și încă nu v-ați obișnuit cu astfel de lucruri ? Ciudat !

Aramis își dădu seama că, pentru a nu trezi bănuieli, trebuia să-și cheme în ajutor tot sîngele rece.

Baisemeaux avea cheile, deschise ușa.

— Rămîi afară — îi spuse el temnicerului — și așteaptă-ne la capătul scării.

Temnicerul ascultă și se retrase.

Baisemeaux intră cel dintîi și deschise cu mîna lui cea de a doua ușă. Atunci, în pătratul de lumină ce se strecura prin fereastra zăbrelită se zări un tînăr frumos la chip, mai mult scund, cu părul tăiat scurt, cu o barbă ce apucase să crească bine ; stătea pe un scăunel, cu cotul pe un jilț de care își rezema partea de sus a trupului. Haina lui, aruncată pe pat, era de catifea neagră, subțire, iar el respira cu nesaț

aerul proaspăt ce-i umplea pieptul acoperit de o cămașă din cea mai bună mătase ce se putea găsi.

La intrarea guvernatorului, tînărul întoarse capul cu o mișcare domoală și, recunoscîndu-l pe Baisemeaux, se ridică și salută curtenitor. Dar cînd își îndreptă ochii spre Aramis, care rămăsese în umbră, acesta se cutremură, păli și scăpă din mînă pălăria pe care o ținea între degete, ca și cum toți mușchii i-ar fi plesnit deodată.

În acest timp, Baisemeaux, obișnuit cu prezența deținutului său, părea că nu lua cîtuși de puțin parte la tulburarea împărtășită de Aramis; el așează pa masă pateul și racii, așa cum ar fi făcut un slujitor plin de zel. Ocupat cu acestea, nu observă nici pe departe neliniștea ce pusese stăpînire pe musafirul său. Dar după ce termină, adresîndu-se tînărului deținut, îi spuse:

— Arăți plăcut la față, semn că-ți merge bine.

— Foarte bine, domnule, mulțumesc — răspunse tînărul.

Glasul lui era cît pe-aci să-l năucească pe Aramis. Fără să-și dea seama, făcu un pas înainte, cu buzele tremurînd. Această mișcare era atît de ușor de observat, încît nu-i scăpă lui Baisemeaux, oricît era el de ocupat.

— Iată un arhitect care a venit să cerceteze soba dumitale — zise Baisemeaux. Scoate fum?

— Niciodată, domnule.

— Spuneați că nimeni nu poate fi fericit în închisoare — zise guvernatorul frecîndu-și mîinile și uitîndu-se către Aramis. Iată, totuși, un deținut care e fericit. Dumneata nu te plîngi de nimic, sper!

— De nimic, domnule.

— Și nu ți-e urît aici? întrebă Aramis.

— Niciodată.

— Ei — făcu Baisemeaux încet — aveam dreptate?

— Doamne, ce vrei, dragul meu guvernator, în fața evidenței trebuie să te pleci. E îngăduit să i se pună cîteva întrebări?

— Oricîte vă dorește inima.

— Ei bine, fă-mi atunci plăcerea și întreabă-l dacă știe pentru ce se află aici.

— Domnul mă roagă să te întreb — zise Baisemeaux — dacă cunoști motivele detenției dumitale.

— Nu, domnule — răspunse tînărul cu simplitate — nu le cunosc.

— Dar e cu neputință — rosti Aramis înfierbîntîndu-se fără să vrea. Dacă n-ai ști motivul detențiunii dumitale, n-ai sta aici atît de liniștit !

— Am fost furios în primele zile.

— Și acum de ce nu mai ești ?

— Fiindcă am stat și m-am gîndit.

— Ciudat ! zise Aramis.

— Nu-i așa că-i uluitor ? adăugă Baisemeaux.

— Și la ce te-ai gîndit ? întrebă Aramis. Ai putea să răspunzi, domnule ?

— M-am gîndit că, întrucît n-am săvîrșit nici o fărădelege, Dumnezeu nu mă poate pedepsi.

— Dar ce altceva e închisoarea — întrebă Aramis — dacă nu o pedeapsă ?

— Vai, nu știu — răspunse tînărul. Tot ceea ce pot să vă spun este că ceea ce gîndesc astăzi se deosebește cu totul de ceea ce gîndeam acum șapte ani.

— Auzindu-te vorbind astfel, domnule, și văzînd resemnarea dumitale, s-ar putea crede că îți place să stai la închisoare.

— O îndur.

— Cu încredințarea că într-o zi vei fi liber ?

— Nu mai cred nimic, domnule ; sper, și-atîta tot : dar și speranța, o mărturisesc, îmi scade cu fiecare zi ce trece.

— Dar, în sfîrșit, de ce n-ai fi liber, de vreme ce ai fost odată ?

— Tocmai asta e — răspunse tînărul — cauza care mă împiedică să mai aștept libertatea : de ce-aș mai fi fost închis, dacă ar fi fost vorba să mi se redea libertatea mai tîrziu ?

— Ce vîrstă ai dumneata ?

— Nu știu.

— Cum te numești ?

— Am uitat numele care mi s-a dat.

— Părinții dumitale ?

— Nu i-am cunoscut niciodată.

— Dar cei care te-au crescut ?

— Nu mă socoteau fiul lor.

— Ai iubit pe cineva înainte de a fi adus aici ?

— Îmi iubeam doica și florile.

— Asta e tot ?

— Îl iubeam și pe valetul meu.

— Îți pare rău după doica și valetul acela ?

— Am plîns mult cînd au murit.

— Au murit după ce ai fost adus aici sau înainte de asta ?

— Au murit în ajunul zilei cînd am fost ridicat.

— Amîndoi deodată ?

— Amîndoi deodată.

— Și cum te-au ridicat ?

— A venit un om să mă caute, m-a urcat într-o trăsură care era închisă cu zăvoare și m-a adus aici.

— Și l-ai putea recunoaște pe acest om ?

— Purta mască.

— Nu-i așa că această poveste e nemaipomenită ? îi spuse încet Baisemeaux lui Aramis.

Aramis abia mai răsufla.

— Da, nemaipomenită — murmură el.

— Dar ceea ce-i și mai ciudat este că mie niciodată nu mi-a spus atîtea cîte v-a spus dumneavoastră acum.

— Poate din pricină că nu l-ai întrebat ! zise Aramis.

— Asta se poate — răspunse Baisemeaux — eu nu sînt curios. Dar, vedeți, camera e frumoasă, nu-i așa ?

— Foarte frumoasă.

— Un covor...

— Minunat.

— Mă prind că el nu avea unul ca ăsta înainte de a veni aici.

— Cred. Apoi, întorcîndu-se către tînăr, îl întrebă : Nu-ți amintești dacă ai fost vizitat vreodată de vreun străin sau de vreo străină ?

— Oh, ba da, de trei ori, de o femeie care, de fiecare dată, s-a oprit cu trăsura la poartă, apoi a intrat acoperită de un văl pe care nu și-l ridica decît atunci cînd închideam ușa și eram singuri.

— Îți mai reamintești acea femeie ?

— Da.

— Ce-ți spunea ea ?

Tînărul surîse cu tristețe.

— Mă întreba ceea ce mă întrebați și dumneavoastră, dacă sînt fericit și dacă nu mi-e urît.

— Iar cînd venea, sau cînd pleca ?

— Mă cuprindea cu brațele, mă strîngea la piept, mă săruta.

— Ți-o amintești bine ?

— Foarte bine.

— Te întreb dacă îți amintești trăsăturile chipului ei !

— Da.

— Deci, ai recunoaște-o dacă întîmplarea ți-ar aduce-o în față sau te-ar pune în fața ei ?

— Oh, fără nici o îndoială !

O rază de fugară mulțumire trecu pe chipul lui Aramis.

În acea clipă, Baisemeaux îl auzi urcînd pe temnicerul cu cheile.

— Vreți să ieșim ? îi spuse repede lui Aramis.

Pesemne că Aramis aflase tot ceea ce dorea să afle.

— Cînd doriți — răspunse el.

Tînărul îi văzu că se pregătesc să plece și-i salută politicos. Baisemeaux răspunse printr-o simplă înclinare a capului. Aramis, probabil din respect pentru durerea deținutului, îl salută cu o plecăciune adîncă. Ieșiră. Baisemeaux trase ușa după ei.

— Ei bine — întrebă Baisemeaux pe scară — ce spuneți de toată povestea asta ?

— Am descoperit taina, dragul meu guvernator — răspunse Aramis.

— Ia auzi ! Și care e această taină ?

— În casa aceea s-a săvîrșit un asasinat.

— Haidade !

— Înțelegi, valetul și doica morți în aceeași zi.

— Dar cum ?

— Otravă.

— Ah ! Ah !

— Ce părere ai de asta ?

— Că s-ar putea să fie adevărat... Oare acest tînăr să fie un ucigaș ?

— Eh, cine-ți spune asta ? Cum îți închipui că bietul copil a putut să fie un ucigaș ?

— Asta mă întrebam și eu.

— Crima s-a întîmplat în casa lui — asta e de ajuns.

Poate că i-a văzut pe ucigaşi, iar ei se tem să nu-i dea în vileag.

— Drace, dacă ştiam asta...

— Ce-ai fi făcut ?

— Puneam să fie supravegheat mai îndeaproape.

— Oh, nu pare c-ar avea chef să fugă.

— Ah, deţinuţii, nu-i cunoaşteţi !

— Îi daţi cărţi de citit ?

— Niciodată ; e absolut oprit.

— Absolut ?

— Ordin scris de domnul Mazarin, cu mîna lui.

— Mai ai acest ordin ?

— Da, monseniore ; vreţi să-l vedeţi cînd ne-om întoarce să vă luaţi mantaua ?

— Vreau, autografele îmi plac foarte mult.

— Acesta e cît se poate de citeţ ; n-are decît o singură ştersătură.

— Aha, o singură ştersătură ! Şi ce ascunde această ştersătură ?

— O cifră.

— O cifră ?

— Da. Mai întîi scria : întreţinere de 50 de livre.

— Ca prinţii de sînge, va să zică ?

— Dar cardinalul va fi văzut că se înşelase, pricepeţi : a şters pe zero şi a adăugat un 1 înaintea lui 5. Ei, dar bine că mi-am adus aminte...

— Ce ?

— Nu spuneţi nimic despre asemănare ?

— Nu spun nimic, dragă domnule Baisemeaux, dintr-un motiv foarte simplu : că nici nu există.

— Ei, asta-i !

— Sau, dacă există, ea e numai în închipuirea dumitale ; dar, chiar de-ar exista undeva, eu cred că ai face mai bine să nu mai vorbeşti despre ea.

— Adevărat ?

— Regele Ludovic al XIV-lea, înţelegi foarte bine, nu te-ar ierta niciodată dacă ar afla că împrăştii zvonul că unul dintre supuşii lui are îndrăzneala de a-i semăna.

— Aşa-i, aşa-i — zise Baisemeaux îngrozit — dar n-am vorbit despre asta decît cu dumneavoastră şi, înţelegeţi, monseniore, mă bizui pe discreţia domniei voastre.

— Cît despre asta, fii liniştit.

— Mai doriţi să vedeţi ordinul ? întrebă Baisemeaux încă speriat.

— Fără îndoială.

Vorbind astfel, ajunseră din nou în apartamentul guvernatorului. Baisemeaux scoase din dulap o condică specială, asemănătoare cu aceea pe care i-o arătase mai înainte lui Aramis, dar cu o cataramă încuiată. Cheia cu care se deschidea această cataramă făcea parte dintr-o legătură pe care Baisemeaux o purta mereu cu el. Apoi, punînd ceaslovul pe masă, îl deschise la litera M şi-i arătă lui Aramis următoarea însemnare din coloana pentru deţinuţi :

NICI O CARTE, rufărie din cea mai fină, haine îngrijire ; SĂ NU FIE SCOS LA PLIMBARE, SĂ NU I SE SCHIMBE TEMNICERUL, SĂ NU INTRE NIMENI LA EL.

Instrumente de muzică ; mînă liberă în privinţa îngrijirii ; 15 livre pentru hrană. Domnul Baisemeaux poate să facă plîngere dacă cele 15 livre nu ajung.

— Iată, da — zise Baisemeaux — tocmai mă gîndesc să fac plîngere.

Aramis închise condica.

— Da — spuse el apoi — e scrisul domnului de Mazarin : îi recunosc slova. Şi acum, scumpul meu guvernator — continuă pe urmă, ca şi cum cu această ultimă constatare şi-ar fi îndeplinit dorinţele — acum, dacă vrei, să trecem la micile noastre socoteli.

— Ei bine, ce termen doriţi să iau ? Hotărîţi-l dumneavoastră.

— Nu lua nici un termen ; fă-mi o simplă chitanţă pentru o sută cincizeci de mii de franci.

— Plătibili ?

— La cererea mea. Dar, să fim înţeleşi, nu ţi-i voi cere decît atunci cînd şi dumneata vei avea putinţa să mi-i dai.

— Oh, asta mă bucură — zise Baisemeaux surîzînd. Dar v-am mai dat două adeverinţe.

— Da, într-adevăr, iată-le, le rup.

Şi, după ce-i arătă guvernatorului cele două adeverinţe, Aramis le rupse. Copleşit de o asemenea dovadă de

încredere, Baisemeaux scrise fără șovăire o chitanță pentru o sută cincizeci de mii de franci plătibili la cererea prelatului. Aramis, care urmărise pe deasupra umărului guvernatorului mîna care scria, luă chitanța și o băgă în buzunar fără să aibă aerul că ar mai citi-o, ceea ce-i dădu și mai multă încredere lui Baisemeaux.

— Iar acum — zise Aramis — n-ai să te superi pe mine, nu-i așa, dacă am să-ți iau vreun deținut ?

— Cum asta ?

— Foarte simplu, obținînd iertarea lui. Nu ți-am spus oare că sărmanul Seldon mă interesează mult ?

— Ah, e adevărat !

— Ei bine ?

— Treaba dumneavoastră ; faceți cum vreți. Văd că aveți brațul lung și mîna largă.

— Adio, atunci ! Adio !

Și Aramis plecă, însoțit de binecuvîntările guvernatorului.

XXX

CELE DOUĂ PRIETENE

La ceasul cînd domnul Baisemeaux îi arăta lui Aramis deținuții din Bastilia, o trăsură se opri în fața porții doamnei de Bellière, și la acel ceas, încă prea devreme, o tînără femeie cu chipul ascuns sub o glugă de mătase urcă scara.

Cînd fu anunțată doamna Vanel, doamna de Bellière citea, sau, mai bine zis, sorbea cu privirile slovele unei scrisori, pe care se grăbi s-o ascundă undeva. Abia își sfîrșise toaleta de dimineață, și slujnicele sale se aflau încă în camera alăturată. La numele și la pașii Margueritei Vanel, doamna de Bellière alergă s-o întîmpine. I se păru că vede în ochii prietenei sale o strălucire ce nu arăta nici sănătate, nici bucurie.

Marguerite o îmbrățișă, îi strînse mîinile, abia dîndu-i răgaz să vorbească.

— Draga mea — îi spunea — m-ai uitat oare de tot? Nu te mai gîndești la altceva decît la plăcerile de la curte?

— N-am văzut nici măcar serbările căsătoriei.

— Atunci, ce faci tot timpul?

— Mă pregătesc să plec la Bellière.

— La Bellière?

— Da.

— La țară, deci. Îmi place să te văd bucuroasă că pleci. Dar ești cam palidă.

— Nu, mă simt minunat.

— Cu atît mai bine, eram îngrijorată. Nu știi ce mi s-a spus!

— Se spun atîtea lucruri!

— Oh, dar am auzit ceva nemaipomenit!

— Cît de bine te pricepi să-i atîți pe cei ce te ascultă, Marguerite!

— Așa-s eu. Mă tem însă să nu te supăr.

— Oh, în nici un caz. Știi doar că nu mă pierd cu firea așa ușor.

— Ei bine, se spune că.. Ah, Doamne, nu voi putea niciodată să-ți împărtășesc una ca asta!

— Atunci să nu mai vorbim — zise doamna de Bellière, care ghicea o răutate în aceste șovăiri de început, dar care era totuși mistuită de curiozitate.

— Ei bine, scumpă marchiză, se spune că de la o vreme îl regreți tot mai puțin pe domnul de Bellière, bietul om!

— Vorbe rele, Marguerite; îl regret și-l voi regreta totdeauna pe soțul meu. Dar au trecut doi ani de cînd a murit, iar eu n-am decît douăzeci și opt, și durerea pierderii lui nu trebuie să stăpînească toate faptele, toate gîndurile vieții mele. Sînt încredințată, Marguerite, că tu, tu, ca femeie desăvîrșită ce ești, n-ai să dai crezare celor ce se spun.

— De ce nu? Tu ai o inimă atît de iubitoare! răspunse cu răutate doamna Vanel.

— Și a ta e la fel, Marguerite, și totuși nu te-am văzut niciodată răpusă de necaz cînd inima îți era rănită.

Aceste cuvinte erau o aluzie directă la ruptura dintre Marguerite și intendentul superior. Era totodată o dojană ascunsă, dar la fel de directă, îndreptată spre inima tinerei

femei. Ca și cum n-ar fi așteptat decît acest semnal ca să-și arunce săgeata, Marguerite strigă :

— Ei bine, Élise, se spune că ești îndrăgostită.

Și o străpunse cu privirea pe doamna de Bellière, care nu se putu împiedica să nu roșească.

— Cine mai ține seama de cîte defăimări se fac pe seama femeilor — replică marchiza după o clipă de tăcere.

— Oh, nimeni nu te defăimează, Élise !

— Cum, se spune că sînt îndrăgostită, și asta nu-i o defăimare ?

— Mai întîi, dacă e adevărat, nu e defăimare, e o simplă clevetire, și apoi, fiindcă nu mă lași să termin, lumea nu spune că te-ai fi prins în mrejele acestei iubiri. Te zugrăvește, dimpotrivă, ca pe o iubită virtuoasă, înarmată cu gheare și dinți, închizîndu-te la tine ca într-o fortăreață, și încă o fortăreață de necucerit, ca aceea a Danaei [1], cu toate că turnul Danaei era clădit din aramă.

— Ai mult spirit, Marguerite — zise doamna de Bellière tremurînd.

— Totdeauna m-ai măgulit, Élise... Pe scurt, se spune că nimeni nu te poate seduce și nimeni nu poate ajunge la tine. Vezi dar că nu ești defăimată... Dar la ce te gîndești, cînd îți vorbesc ?

— Cine, eu ?

— Da, ești roșie toată și-ai amuțit.

— Caut să înțeleg — răspunse marchiza ridicîndu-și frumoșii ei ochi, cu un început de furie — caut să înțeleg la ce ai putut să faci aluzie, tu, atît de pricepută în mitologie, asemuindu-mă cu Danae.

— Ah, ah ! făcu Marguerite. La asta te gîndești ?

— Da. Nu ți-aduci aminte că la mănăstire, cînd încercam să dezlegăm probleme de aritmetică... Ah, e cam greu ceea ce vreau să-ți spun, iar eu... Nu ți-aduci aminte că, dacă ni se dădea un termen, noi trebuia să-l găsim pe celălalt ? Și apoi caută, și caută.

— Dar nu ghicesc ce vrei să spui !

---

[1] Danae, fiica lui Acrisios, regele Argosului, a stîrnit o mare dragoste în inima lui Iupiter, care, ca să poată pătrunde în turnul de aramă unde o ținea captivă tatăl ei, s-a transformat într-o ploaie de aur. Din această dragoste s-a născut Perseu.

— Nimic mai simplu, totuşi. Pretinzi că sînt îndrăgostită, nu-i aşa ?

— Aşa mi s-a spus.

— Ei bine, nu se spune, cred că sînt îndrăgostită de o închipuire. Nu e nici un nume de om în toate vorbele astea ?

— Fireşte că da, e şi un nume.

— Ei bine, draga mea, nu e de mirare că eu trebuie să caut acest nume, de vreme ce tu nu vrei să mi-l spui.

— Scumpa mea marchiză, văzîndu-te roşind, credeam că n-ai să-ţi baţi prea mult capul ca să-l găseşti.

— Cuvîntul tău Danae m-a pus în încurcătură. Cine spune Danae, spune ploaie de aur, nu-i aşa ?

— Adică Iupiter se schimbase pentru Danae în ploaie de aur.

— Amantul meu atunci... acela pe care mi-l dai...

— Oh, iartă-mă, eu îţi sînt prietenă şi nu-ţi dau pe nimeni.

— Fie !... Atunci duşmanii.

— Vrei să-ţi spun numele ?

— E o jumătate de ceas de cînd mă faci să-l aştept.

— Îl vei auzi. Nu te speria, e un om mare.

— Bine !

Marchiza îşi înfigea unghiile în carnea palmelor, ca un osîndit la apropierea securii.

— E un bărbat foarte bogat — adăugă Marguerite — poate cel mai bogat. În sfîrşit e...

Marchiza închise o clipă ochii.

— E ducele de Buckingham ! zise Marguerite izbucnind în rîs.

Perfidia fusese calculată cu o dibăcie de necrezut. Acest nume, care cădea fără sens în locul numelui pe care-l aştepta marchiza, făcu asupra bietei femei efectul acelor securi neascuţite care-i ciopîrţiseră, fără a-i ucide, pe domnii de Chalais [1] şi de Thou [2], condamnaţi la eşafod. Doamna de Bellière nu-şi pierdu însă cumpătul.

[1] Henri de Talleyrand, marchiz de Chalais, a fost unul din favoriţii lui Ludovic al XIII-lea. Acuzat de a fi conspirat împotriva lui Richelieu, a fost arestat la Nantes şi decapitat (1599—1626).

[2] François-Auguste de Thou a fost decapitat împreună cu prietenul său, marchizul de Cinq-Mars — favorit al lui Ludovic al XIII-lea — întrucît a tăinuit complotul organizat de acesta din urmă împotriva lui Richelieu (1607—1642).

— Aveam dreptate să te recunosc o femeie de spirit — zise ea. Mă faci să petrec o clipă plăcută. Gluma e minunată... Nu l-am văzut niciodată pe domnul de Buckingham.

— Niciodată ? rosti Marguerite stăpînindu-şi rîsul.

— N-am ieşit de loc din casă de cînd ducele se află la Paris.

— Oh ! reluă doamna Vanel, întinzîndu-şi piciorul zglobiu spre o bucată de hîrtie ce flutura pe covor, în apropiere de fereastră. Poţi să nu te vezi cu cineva, dar poţi să-i scrii.

Marchiza simţi un fior rece : hîrtia aceea era plicul scrisorii pe care o citea în momentul cînd sosise prietena ei. Iar plicul era pecetluit cu armele intendentului superior. Retrăgîndu-se puţin pe canapeaua sa, doamna de Bellière îşi aruncă poalele largi ale rochiei de mătase peste bucata de hîrtie, acoperind-o cu totul.

— Spune, Marguerite — zise ea apoi — spune-mi, pentru a-mi înşira toate aceste prostii ai venit la mine aşa de dimineaţă ?

— Nu, am venit ca să te văd, mai întîi, şi ca să-ţi aduc aminte de vechiul nostru obicei, atît de plăcut şi atît de frumos, ştii, cînd ne duceam să ne plimbăm la Vincennes şi cînd, sub un stejar, într-un zăvoi, vorbeam despre cei care ne iubeau şi pe care-i iubeam.

— Vrei să mă iei la o plimbare ?

— Sînt cu trăsura şi am trei ceasuri libere.

— Nu sînt îmbrăcată, Marguerite... şi... dacă vrei să stăm de vorbă, nu e nevoie să ne ducem la pădurea de la Vincennes, vom găsi şi în grădina mea un copac frumos, o alee stufoasă, o pajişte presărată cu părăluţe şi violetele acestea al căror parfum se simte de aici.

— Draga mea marchiză, îmi pare rău că mă refuzi... Simţeam nevoia să-mi uşurez inima într-a ta.

— Dar îţi repet, Marguerite, inima mea e a ta şi aici, în această cameră, şi aici, aproape, sub teiul din grădina mea, ca şi acolo, sub un stejar din pădure.

— Pentru mine nu-i totuna, marchiză... Cînd mă apropii de Vincennes, îmi simt suspinele mai aproape de ţinta spre care se îndreaptă mereu de cîteva zile încoace.

Marchiza îşi ridică dintr-o dată faţa.

— Te miri, nu-i aşa... că mă gîndesc încă la Saint-Mandé ?

— La Saint-Mandé ? exclamă doamna de Bellière.

Și privirile celor două femei se încrucișară, ca două spade ce se întîlnesc în prima ciocnire a unei lupte.

— Tu, atît de mîndră ?... adăugă cu dispreț marchiza.

— Eu... atît de mîndră !... răspunse doamna Vanel. Așa sînt făcută eu... Nu pot ierta uitarea, nu pot îndura necredința. Cînd părăsesc pe cineva și-l fac să plîngă, sînt ispitită să mai iubesc încă ; dar cînd sînt părăsită și văd că celălalt rîde, atunci iubesc ca o nebună.

Doamna de Bellière făcu o mișcare fără să vrea. „E geloasă" — își zise Marguerite.

— Atunci — spuse marchiza — ești îndrăgostită nebunește de... domnul de Buckingham... nu, mă înșel... de domnul Fouquet ?

Doamna Vanel simți lovitura și tot sîngele îi năvăli în inimă.

— Și vrei să mergi la Vincennes... la Saint-Mandé chiar !

— Nu știu ce voiam, dar tu mi-ai fi putut da un sfat.

— În ce privință ?

— Cum ai mai făcut-o adesea.

— Da, însă nu și de data asta ; căci eu, eu nu iert, ca tine. Iubesc mai puțin, poate ; dar cînd inima mi-a fost jignită, e pentru totdeauna.

— Domnul Fouquet nu te-a jignit, totuși — zise cu nevinovăție de fecioară Marguerite Vanel.

— Înțelegi foarte bine ceea ce vreau să-ți spun. Domnul Fouquet nu m-a jignit cu nimic ; față de mine nu s-a învrednicit nici cu vreo favoare, nici cu vreo ocară, tu însă ai de ce să te plîngi de el. Ești prietena mea, nu-ți voi da, deci, sfatul pe care-l aștepți.

— Ah, faci presupuneri ?

— Suspinele de care vorbeai adineauri sînt mai mult decît niște semne.

— Ah, dar tu mă strivești ! făcu deodată tînăra femeie, adunîndu-și toate puterile, ca luptătorul ce se pregătește să dea ultima lovitură. Nu ții seama decît de patimile și slăbiciunile mele ; de sentimentele curate și generoase nu vrei să vorbești. Dacă mă simt împinsă, în clipa de față, spre intendentul superior, dacă fac chiar un pas spre el,

ceea ce este cu putință, ți-o mărturisesc, este din pricină că soarta domnului Fouquet mă tulbură adînc, întrucît, după părerea mea, el este unul dintre bărbații cei mai nefericiți astăzi.

— Ah — făcu marchiza, ducîndu-și o mînă la inimă — s-a mai întîmplat oare ceva nou ?

— Nu știi, așadar ?

— Nu știu nimic — răspunse doamna de Bellière cu acel freamăt de neliniște ce oprește gîndul și vorba, ce poate opri chiar inima să mai bată.

— Draga mea, s-a întîmplat că toată favoarea regelui s-a întors de la domnul Fouquet, pentru a trece de partea domnului Colbert.

— Da, așa se spune.

— Și e firesc, după dezvăluirea complotului de la Belle-Isle.

— Am auzit însă că descoperirea acelor fortificații l-a umplut de cinste pe domnul Fouquet.

Marguerite se porni să rîdă cu atîta cruzime, că doamna de Bellière i-ar fi împlîntat în clipa aceea, cu multă plăcere, un pumnal în inimă.

— Draga mea — continuă Marguerite — nu mai e vorba de cinstea domnului Fouquet, e vorba de salvarea lui. Pînă în trei zile, ruina intendentului superior va fi un fapt îndeplinit.

— Oh — făcu marchiza, surîzînd la rîndul ei — înseamnă să se meargă prea repede.

— Am spus trei zile fiindcă vreau să mă mai leg încă de o speranță. Dar, mai mult ca sigur, catastrofa se va produce în douăzeci și patru de ore.

— Și pentru ce ?

— Pentru cel mai simplu dintre toate motivele : domnul Fouquet nu mai are bani.

— În lumea finanțelor, draga mea Marguerite, cutare n-are astăzi un ban, dar poate să aibă mîine milioane.

— Asta putea să i se întîmple domnului Fouquet atunci cînd avea doi prieteni bogați și pricepuți care goleau de bani toate sipetele și strîngeau grămezi de aur pentru el ; dar acești prieteni sînt morți.

— Scuzii nu mor, Marguerite ; sînt ascunși, îi cauți, dai de ei și-i cumperi.

— Tu vezi totul în alb, şi în roz, cu atît mai bine pentru tine. Păcat că nu eşti Egeria[1] domnului Fouquet, i-ai putea arăta izvorul de unde să scoată milioanele pe care i le-a cerut regele ieri.

— Milioane ? şopti marchiza cu groază.

— Patru... număr cu soţ.

— Infama ! murmură doamna de Bellière, torturată de bucuria crudă a celeilalte... Dar cred că domnul Fouquet are patru milioane — răspunse ea apoi cu multă îndrăzneală.

— Dacă le are pe acestea cerute de rege astăzi — zise Marguerite — poate că nu le va mai avea pe acelea pe care regele i le va cere peste o lună.

— Regele îi va mai cere şi alţi bani ?

— Fără îndoială, şi iată de ce îţi spun că ruina bietului domn Fouquet devine de neînlăturat. Din orgoliu, va scoate bani de unde va şti, dar cînd nu va mai avea, va cădea.

— E adevărat — zise marchiza cutremurîndu-se — planul e tare... Spune-mi, domnul Colbert îl urăşte atît de mult pe domnul Fouquet ?

— Nu cred că-l iubeşte... Or, domnul Colbert e un om puternic ; cîştigă mult cînd îl cunoşti de-aproape : concepţii mari, voinţă, discreţie... Va ajunge departe.

— Va fi intendent superior ?

— Tot ce este cu putinţă... Iată pentru ce, buna mea marchiză, mă simt mişcată cînd mă gîndesc la acest biet om care m-a iubit, m-a adorat chiar ; iată pentru ce, văzîndu-l atît de nenorocit, îi iert necredinţa... de care, sînt înclinată să cred, se căieşte acum ; iată pentru ce nu m-aş da înapoi de a-i aduce o mîngîiere, de a-l ajuta cu un sfat ; el ar înţelege de ce fac asta şi le-ar primi bucuros. E plăcut să fii iubită, vezi tu... Bărbaţii preţuiesc mult dragostea, cînd nu sînt orbiţi de putere.

---

[1] Nimfă pe care regele Numa — după cum spune legenda romană — o întîlnea în pădurea Aricia, pentru a-i cere sfatul. Numele ei a intrat de atunci în vorbire cu înţelesul de sfătuitoare secretă, dar ascultată.

Marchiza, zăpăcită, zdrobită de aceste atacuri pline de cruzime, calculate cu dibăcie și precizia unui tir de artilerie, nu mai știa ce să răspundă ; nu mai știa nici ce să gîndească. Glasul perfidei luase intonațiile cele mai drăgăstoase ; vorbea ca o femeie, dar ascundea instincte de panteră.

— Ei bine — spuse doamna de Bellière, care aștepta în zadar ca Marguerite să înceteze de a lovi mereu în dușmanul înfrînt — ei bine, de ce nu te duci să stai de vorbă cu domnul Fouquet ?

— Într-adevăr, marchiză, ideea ta nu e rea. Dar nu, nu se cade să fac eu, cea dintîi, primul pas. Domnul Fouquet mă iubește, fără îndoială, însă e prea mîndru. Nu mă pot expune să fiu gonită... Trebuie, de altminteri, să-mi cruț și bărbatul. Nu-mi spui nimic ? Bine, mă voi duce să mă sfătuiesc cu domnul Colbert.

Se ridică zîmbind, ca și cum ar fi fost hotărîtă să plece. Marchiza nu avu puterea să facă la fel. Marguerite se îndepărtă cîțiva pași, spre a se bucura în continuare de umilitoarea durere în care era adîncită rivala ei, apoi, deodată, o întrebă pe gazdă :

— Nu mă conduci pînă jos ?

Marchiza se ridică, palidă și rece, fără a se mai gîndi la plicul pe care căutase să-l ascundă la începutul convorbirii și pe care, la primul pas, îl lăsă la vedere. Apoi deschise ușa ce da în camera de rugăciune și, fără măcar să mai întoarcă fața spre Marguerite Vanel, trecu dincolo. Marguerite rosti, sau mai degrabă bolborosi trei sau patru cuvinte, pe care doamna de Bellière nu le auzi. Dar, de îndată ce marchiza dispăru, înverșunata ei rivală nu-și putu stăpîni dorința de a se încredința că presupunerile ei erau întemeiate : se întinse ca o panteră și luă plicul de jos.

— Ah — murmură ea, scrîșnind din dinți — citea chiar o scrisoare de la domnul Fouquet cînd am intrat eu aici !

Și ieși, la rîndul ei, din cameră.

În acest timp, marchiza, trecută dincolo de pragul ușii sale, se simți la capătul puterilor : o clipă rămase nemișcată, palidă și încremenită ca o statuie ; apoi, ca o statuie pe care furtuna o răstoarnă de pe soclul ei, se clătină și căzu neînsufletită pe covor. Răbufneala căderii ei răsună în același timp cu huruitul trăsurii Margueritei ce ieșea pe poarta palatului.

XXXI

ARGINTĂRIA DOAMNEI DE BELLIÈRE

Lovitura fusese cu atît mai dureroasă, cu cît căzuse pe neașteptate ; marchizei i-a trebuit cleci cîtva timp pînă să-și revină ; dar, odată reînsuflețită, începu să se gîndească numaidecît la cele ce aveau să se întîmple de aici încolo. Ca atare, ea reluă, chiar dacă ar fi fost ca viața să i se prăbușească încă o dată, firul ideilor pe care i le stîrnise neîndurătoarea ei prietenă. Trădare, apoi negre amenințări ascunse sub o aparență de interes obștesc, iată ce însemnau uneltirile lui Colbert. Bucuria josnică în fața unei apropiate căderi, sforțări necontenite pentru a ajunge la acest țel, seduceri nu mai puțin vinovate decît însăși crima, iată ceea ce punea la cale Marguerite.

Marchiza văzu cu tristețe, mai mult decît cu indignare, că regele se scălda într-un complot care întrecea duplicitatea lui Ludovic al XIII-lea pe cînd era bătrîn și zgîrcenia lui Mazarin de pe vremea cînd n-ajunsese încă să se afunde pînă la gît în aurul francez. Dar, numaidecît, spiritul acestei curajoase femei își recăpătă întreaga tărie și încetă de a se mai opri la speculațiile înapoiate ale compătimirii. Marchiza nu se număra printre acela care se văicărește atunci cînd trebuie să facă ceva și cărora le place să deplîngă o nenorocire pe care au putința s-o ușureze. Stătu, timp de aproape zece minute, cu fruntea în palmele reci ca gheața ; apoi, ridicîndu-și capul, sună, cu o mînă hotărîtă și cu un gest plin de energie, femeile sale de serviciu. Știa ce avea de făcut.

— S-a pregătit totul pentru plecarea mea ? întrebă pe una dintre cameriste, care intră pe ușă.

— Da, doamnă ; dar nu credeam că doamna marchiză va pleca la Bellière înainte de trei zile.

— Totuși, podoabele și nestematele sînt strînse ?

— Da, doamnă ; dar de obicei toate astea le lăsăm la Paris ; doamna nu-și ia niciodată giuvaericalele la țară.

— Şi zici că toate sînt împachetate ?
— În cabinetul doamnei.
— Şi obiectele de aur ?
— În lăzi.
— Şi argintăria ?
— În scrinul cel mare, de stejar.
Marchiza tăcea ; apoi, cu o voce liniştită, zise :
— Să fie chemat argintarul meu.

Femeile se retraseră să împlinească ordinul. Marchiza trecu atunci în cabinetul ei şi cercetă, cu multă atenţie, toate lăduţele şi sertarele. Niciodată nu dăduse atîta importanţă acestor bogăţii care fac mîndria unei femei ; niciodată nu privise aceste podoabe, decît pentru a le alege pe cele care-i trebuiau, după garniturile şi culorile lor. Acum admira mărimea rubinelor şi limpezimea diamantelor ; se întrista dacă zărea o pată, dacă descoperea cel mai mic cusur ; i se părea că aurul era prea slab şi că pietrele erau lipsite de valoare.

Argintarul o surprinse în această îndeletnicire cînd intră pe uşă.

— Domnule Faucheux — îi spuse ea — dumneata mi-ai furnizat toată argintăria pe care o am, nu-i aşa ?

— Da, doamnă marchiză.

— Nu mai mi-aduc aminte la cît se ridica nota de plată.

— A celei noi, doamnă, sau a aceleia pe care v-a dăruit-o domnul de Bellière la căsătorie ? Căci le-am furnizat pe amîndouă.

— Ei bine, a celei noi, mai întîi.

— Doamnă, ibricele, căniţele şi farfuriile, cu capacele lor, fructierele şi piuliţele, bomboniere şi carafele au costat-o pe doamna marchiză şaizeci de mii de livre.

— Numai atît, pentru Dumnezeu ?

— Doamna găsea atunci că nota era prea scumpă...

— Aşa-i, aşa-i ! Mi-amintesc, într-adevăr, că erau scumpe ; lucrul lor, se înţelege.

— Da, doamnă : gravuri, cizelări, forme noi.

— Şi la cît se ridică lucrul, din acest preţ ? Nu şoväi.

— O treime din valoare, doamnă. Însă...

— Să trecem acum la celălalt serviciu, la cel vechi, pe care l-am primit de la soţul meu.

— Oh, doamnă, e mai puțin lucrat decît cel de care am vorbit. Nu se ridică decît la treizeci de mii de livre, valoare netă.

— Șaptezeci ! murmură marchiza. Dar, domnule Faucheux, mai e și argintăria rămasă de la mama ; știi, lucrurile acelea masive de care n-am vrut să mă despart, fiind amintiri.

— Ah, doamnă, aceasta ar fi un bun mijloc de cîștig pentru oameni care, ca și doamna marchiză, nu și-ar mai putea păstra văsăria. Pe vremea aceea, doamnă, nu se lucrau obiecte atît de ușoare ca astăzi. Se lucrau în lingouri. De aceea, această veselă nu mai e pe gustul nostru ; totuși, cîntărește.

— Iată, iată tot ce vreau să știu. Cît prețuiește ?

— Cincizeci de mii de livre, cel puțin. Nu vorbesc și de vasele acelea mari de pe bufet, care, fiecare, valorează cinci mii de livre argint : adică zece mii de livre amîndouă.

— O sută treizeci ! murmură marchiza. Ești sigur de aceste cifre, domnule Faucheux ?

— Sigur, doamnă. De altfel, nu e greu să le cîntărim.

— Cantitățile le am trecute în condicele mele.

— Oh, sînteți o femeie ordonată, doamnă marchiză.

— Să trecem la altceva — zise doamna de Bellière.

Și deschise un scrin.

— Recunosc aceste smaralde — zise negustorul — eu vi le-am montat ; sînt cele mai frumoase de la curte. Adică nu, cele mai frumoase sînt ale doamnei de Châtillon ; le-a primit de la domnul de Guise. Ale dumneavoastră, doamnă, vin după acelea.

— Și prețuiesc ?

— Montate ?

— Nu ; presupune c-ar fi de vînzare.

— Știu că s-ar găsi destui cumpărători ! exclamă domnul Faucheux.

— Iată tocmai ceea ce voiam să te întreb. Le-ar cumpăra cineva ?

— Oricine ar cumpăra pietrele dumneavoastră, doamnă ; se știe că aveți cele mai frumoase podoabe din Paris. Dumneavoastră nu sînteți dintre femeile care se schimbă ; cînd

cumpărați ceva, e lucru de preț ; iar cînd aveți un lucru bun, îl păstrați.

— Deci cît s-ar plăti pe aceste smaralde ?

— O sută treizeci de mii de livre.

Marchiza scrise pe o tăbliță, cu un condei, cifra spusă de argintar.

— Și acest colier de rubine ? întrebă ea.

— Rubine roz ?

— Iată-le.

— Sînt frumoase, sînt superbe. Nu știam că aveți aceste pietre, doamnă.

— Prețuiește-le.

— Două sute de mii de livre. Acela de la mijloc face el singur o sută de mii.

— Da, da, la atît mă gîndeam și eu — zise marchiza. Diamante, diamante, oh, am atît de multe : inele, lănțișoare, cercei, agrafe, ace ! Prețuiește-le, domnule Faucheux, prețuiește-le.

Argintarul își scoase lupa, tiriziile, cîntări, cercetă cu lupa, apoi spuse încet, făcîndu-și socoteala :

— Iată pietre care-i pot aduce doamnei marchize o rentă de patruzeci de mii de livre.

— Le prețuiești la opt sute de mii de livre ?

— Aproape.

— La atît mă gîndeam și eu. Dar monturile sînt aparte.

— Ca totdeauna, doamnă. Și dacă aș fi chemat să vînd sau să cumpăr, m-aș mulțumi drept beneficiu numai cu aurul acestor monturi : m-aș alege cu vreo douăzeci și cinci de mii de livre.

— Frumoasă sumă !

— Da, doamnă, foarte frumoasă.

— Primește beneficiul, cu condiția să-mi prefaci în bani lichizi toate aceste pietre ?

— Dar, doamnă — strigă argintarul îngrozit — presupun că nu aveți de gînd să vă vindeți diamantele !

— Tăcere, domnule Faucheux, nu te neliniști din pricina asta ; dă-mi numai răspunsul. Dumneata ești un om cinstit, furnizor al casei mele de treizeci de ani ; i-ai cunoscut pe tatăl și pe mama mea, pe care-i serveau tatăl și mama dumitale. Îți vorbesc ca unui prieten : primești aurul monturilor

pentru suma pe care vreau să mi-o aduci în schimbul pietrelor ?

— Opt sute de mii de livre ! Este enorm !

— Știu.

— Cu neputință să găsesc atîția bani.

— Oh, nu te cred !

— Dar, doamnă, gîndiți-vă la vîlva pe care o va face în lume vestea că vă puneți bijuteriile în vînzare !

— Nimeni nu va afla... Dumneata îmi vei face tot atîtea podoabe false, care să semene cu cele adevărate. Nu răspunde nimic : așa vreau eu. Vinde cu bucata, vinde numai pietrele.

— Asta îmi va fi foarte ușor... DOMNUL caută giuvaeruri, pietre prețioase pentru toaleta DOAMNEI. Voi plasa fără nici o greutate DOMNULUI lucruri în valoare de șase sute de mii de livre. Sînt convins că ale dumneavoastră sînt cele mai frumoase.

— Cînd asta ?

— În mai puțin de trei zile.

— Ei bine, restul îl vei plasa la particulari ; deocamdată, fă-mi un contract de vînzare garantată... cu plata peste trei zile.

— Doamnă, doamnă, gîndiți-vă bine, vă rog... Pierdeți o sută de mii de livre, dacă vă grăbiți.

— Voi pierde și două sute, la nevoie. Vreau ca totul să se facă astă-seară. Primești ?

— Primesc, doamnă marchiză... Nu vă ascund că voi cîștiga din asta cinci mii de pistoli.

— Cu atît mai bine ! În ce monedă îmi vei da banii ?

— În aur sau în bilete ale băncii de Lyon, plătibile la domnul Colbert.

— Primesc — zise marchiza cu însufletire. Du-te și adu-mi cît mai repede suma, în bilete, ai auzit ?

— Da, doamnă ; dar vreau să...

— Nici un cuvînt, domnule Faucheux ! Ah, argintăria, o uitasem... Cît îmi dai pe ea ?

— Cincizeci de mii de livre, doamnă.

— Un milion — își spuse marchiza. Domnule Faucheux, vei lua de asemeni aurăria, argintăria și întreaga veselă. Voi spune că le-am dat la topit pentru a face alte modele

mai pe gustul meu. Topește-le, zic, și adu-mi valoarea în aur... numaidecît.

— Bine, doamnă marchiză.

— Vei pune aurul într-o lădiță ; vei trimite acest aur printr-un vînzător al dumitale, fără ca oamenii mei să-l vadă ; vînzătorul mă va aștepta într-o trăsură.

— Aceea a doamnei Faucheux ? întrebă argintarul.

— Dacă vrei, o voi lua de la dumneata.

— Da, doamnă marchiză.

— Îți dau trei oameni de-ai mei, ca să ducă argintăria la dumneata.

— Da, doamnă.

Marchiza sună.

— Furgonul — zise ea — la dispoziția domnului Faucheux !

Argintarul salută și ieși, spunînd ca furgonul să-l urmeze îndeaproape și vestind el însuși, în gura mare, că marchiza își trimite vesela la topit, pentru a face una mai nouă.

Trei ceasuri mai tîrziu, ea se duse la domnul Faucheux și primi de la dînsul opt sute de mii de livre în bilete ale băncii de Lyon și două sute cincizeci de mii de livre în aur, totul închis într-un sipet pe care un vînzător abia îl putu cără pînă la trăsura doamnei Faucheux. Căci doamna Faucheux își avea trăsura ei. Fiică a unui președinte de conturi, ea îi adusese soțului, sindic al argintarilor, treizeci de mii de scuzi. Acești treizeci de mii crescuseră și se înmulțiseră în răstimp de douăzeci de ani. Argintarul era milionar, dar om modest. Pentru nevasta lui cumpărase o venerabilă caleașcă, meșterită în 1648, adică la zece ani după ce se născuse regele. Această caleașcă, sau, mai degrabă, această căsuță pe roate constituia mîndria întregului cartier ; era zugrăvită toată cu scene alegorice și cu nori împînziți cu stele de aur și de argint.

În acest echipaj, ce stîrnea aproape rîsul, se urcă distinsa femeie, sub privirea vînzătorului, care își strîngea cu sfială genunchii, de teamă să nu atingă rochia nobilei doamne. Și același vînzător îi strigă vizitiului, mîndru că ducea în butcă o marchiză :

— Drumul spre Saint-Mandé !

XXXII

ZESTREA

Caii domnului Faucheux erau demni descendenți din rasa Perche, cu genunchii mari și cu picioarele tot pe atît de butucănoase. Ca și caleașca, ei datau din cealaltă jumătate a veacului. Nu alergau deci cu iuțeala armăsarilor englezești ai domnului Fouquet. Astfel că făcură pînă la Saint-Mandé nu mai puțin de două ceasuri. Se poate spune însă că mergeau cu o anumită măreție. Iar măreția înlătură zdruncinările.

Marchiza se opri în fața unei porți binecunoscute, cu toate că n-o văzuse decît o dată, ne amintim, într-o împrejurare nu mai puțin penibilă decît aceea care o aducea aici și acum. Scoase din buzunar o cheie, o vîrî cu mîna ei mică și albă în broască, împinse ușa, care se deschise fără zgomot, și-i spuse vînzătorului să urce sipetul la etajul întîi. Dar sipetul acesta era atît de greu, că vînzătorul se văzu silit să-l cheme în ajutor pe vizitiu.

Sipetul fu așezat în acel mic cabinet, anticameră sau mai degrabă budoar, ce ținea de salonul unde noi l-am văzut pe domnul Fouquet îngenuncheat la picioarele marchizei. Doamna de Bellière îi dărui un ludovic vizitiului, un surîs fermecător vînzătorului și le făcu semn la amîndoi să plece. Ea închise ușa în urma lor și rămase astfel singură, în așteptare, baricadată. Nici un servitor nu se ivea înăuntru. Totul era însă în așa fel pregătit, de parcă un spirit nevăzut ar fi ghicit nevoile și dorințele musafirului, sau mai bine-zis ale musafirei care era așteptată. Focul în vatră, lumînările în candelabre, răcoritoarele pe mescioară, cărțile pe birou, florile proaspete în vaze japoneze. Ai fi zis o casă a minunilor.

Marchiza aprinse candelabrele, respiră parfumul florilor, se așeză și căzu pe dată într-o adîncă visare. Dar această reverie, oricît de tristă, era îmbibată de o anumită dulceață. Vedea în fața sa o comoară pusă în mijlocul camerei. Un milion pe care-l smulsese din averea ei, așa cum o seceră-

toare smulge o albăstrea din coroniţa ei. Îşi făurea cele mai dulci visuri. Se gîndea mai presus şi mai înainte de toate la un mijloc de a-i lăsa tot acest bănet domnului Fouquet, fără ca el să ştie de unde îi pică un asemenea dar. Un astfel de gînd i se înfăţişă, se înţelege, în primul rînd în minte. Şi cu toate că, în timp ce se gîndea la el, planul i se părea greu de înfăptuit, nu deznădăjdui totuşi în dorinţa de a ajunge la ţintă. Trebuia să sune pentru a-l chema pe domnul Fouquet şi apoi să fugă îndată din casă, mai fericită decît dacă, în loc de a da un milion, ar fi primit ea însăşi un milion. Dar, de cînd venise aici, din clipa cînd dăduse cu ochii de acest budoar atît de cochet, din care s-ar fi zis că o cameristă avusese grijă să şteargă pînă şi ultimul fir de praf, din clipa cînd văzuse acest salon atît de bine întreţinut, încît ar fi putut crede că zînele care stăteau acolo abia atunci plecaseră, ea se întrebă dacă privirile acelora care fugiseră la ivirea sa, duhuri, zîne, strigoi sau făpturi omeneşti, nu o recunoscuseră cumva. Atunci Fouquet ar afla totul, iar ceea ce n-ar afla, ar bănui ; Fouquet n-ar primi în dar ceea ce ar primi poate cu titlu de împrumut, aşa încît, îndreptat pe acest făgaş, planul n-ar ajunge la ţintă şi n-ar duce la nici un rezultat. Era deci nevoie, pentru a reuşi, să facă totul în chipul cel mai serios. Trebuia ca ministrul să înţeleagă întreaga primejdie ce-l ameninţa, pentru a se supune capriciului generos al unei femei ; trebuia, în fine, pentru a-l convinge, să folosească tot farmecul unei prietenii sincere şi, dacă atîta nu ar fi fost de ajuns, toată înflăcărarea unei dragoste puternice, pe care nimic n-ar putea-o abate de la hotărîrea ei nestrămutată de a-l înduplecа.

Într-adevăr, ministrul era cunoscut ca un bărbat galant şi plin de demnitate. Avea să primească oare el obolul unei femei ? Nu, se va împotrivi, şi dacă totuşi vreun glas în lume ar fi fost în stare să-i înfrîngă împotrivirea, acesta era numai glasul femeii pe care o iubea.

Acum, altă îndoială, o îndoială crudă, străpungea inima doamnei de Bellière cu durerea şi cu ascuţimea rece a unui pumnal. Era oare el în stare să iubească ? Acest spirit fugar, această inimă nestatornică se putea oare hotărî să se oprească o clipă, fie chiar şi pentru a contempla un înger ? Nu cumva şi Fouquet, în ciuda înţelepciunii lui, în ciuda sufletului lui cinstit, era asemenea acelor cuceritori ce varsă lacrimi pe

cîmpul de bătălie atunci cînd au repurtat o victorie? „Ei bine, asupra acestui lucru trebuie să mă lămuresc, și în această privință trebuie să-l judec — își spuse marchiza. Cine știe dacă această inimă atît de rîvnită nu e o inimă vulgară și plină de necurățenii, cine știe dacă acest spirit nu se va dovedi a fi, atunci cînd îl voi pune la încercare, josnic și de proastă calitate?... Haide, haide! adăugă ea apoi. Prea multă îndoială, prea multă șovăire! La încercare! La încercare!" Se uită la pendula din perete. „Sînt ceasurile șapte, trebuie să fi sosit; e ora semnăturilor. Haide!" Și, ridicîndu-se cu o nestăpînită nerăbdare, se îndreptă spre oglindă, în care își surîse cu zîmbetul hotărît al întregului devotament; răsuci după aceea arcul și trase mînerul soneriei. Apoi, istovită parcă mai dinainte de lupta în care se aruncase, se apropie de un fotoliu și îngenunche în neștire lîngă el, cu fruntea acoperită de palmele-i tremurătoare.

După zece minute, auzi scrîșnind arcul de la ușă. Ușa alunecă pe țîțînele ei nevăzute. Fouquet se ivi. Era palid la față și parcă apăsat de greutatea unui gînd amar. Nu se grăbea, ci venea, atîta tot. Trebuie că povara care-l apăsa era destul de mare, de vreme ce un om robit plăcerii, pentru care plăcerea era totul, se mișca atît de încet la o astfel de chemare.

Într-adevăr, noaptea, încărcată de visuri chinuitoare, îi înăsprise trăsăturile, de obicei înzestrate cu o nobilă nepăsare, și-i săpase în jurul ochilor cearcăne vinete și adînci. Totuși, era încă frumos, încă mîndru, iar expresia melancolică a gurii, expresie atît de rară la el, dădea fizionomiei sale o înfățișare nouă, ce-l întinerea. Îmbrăcat în negru, cu pieptul bombat de dantele răvășite de mîna-i neliniștită, intendentul superior se opri cu privirea încețoșată de gînduri în pragul acestei odăi unde de atîtea ori venise să guste o fericire așteptată.

Această blîndețe mohorîtă, această tristețe surîzătoare, ce înlocuia exaltarea bucuriei, făcură asupra doamnei de Bellière, care-l privea de departe, un efect de nedescris. Ochiul unei femei știe să citească toată trufia sau toată suferința în trăsăturile bărbatului pe care-l iubește; s-ar zice că, în ciuda slăbiciunii lor, Dumnezeu a fost cu femeile mai darnic decît a fost cu celelalte creaturi ale sale. Ele își pot ascunde simțămintele în fața bărbatului; bărbatul nu

și le poate ascunde pe ale sale. Marchiza ghici dintr-o privire toată nenorocirea ministrului. Ghici că-și petrecuse o noapte fără somn, o zi plină de necazuri. Din clipa aceea se simți tare, înțelegînd că-l iubește pe Fouquet mai presus de orice. Se ridică de jos și se apropie de el :

— Mi-ai scris azi-dimineață — îi spuse ea — c-ai început să mă uiți și că eu, fiindcă nu m-ai mai văzut de mult, am încetat fără îndoială să mă mai gîndesc la dumneata. Am venit să-ți dovedesc că te înșeli, domnule, și asta cu atît mai mult cu cît citesc în ochii dumitale un anumit lucru.

— Care, doamnă ? întrebă Fouquet foarte mirat.

— Că niciodată nu m-ai iubit atît de mult ca în clipa de față, tot astfel cum dumneata ar trebui să citești în hotărîrea mea de a veni aici că nu te-am uitat de loc.

— Oh, dumneata, marchiză — rosti Fouquet, al cărui nobil chip fu luminat o clipă de o rază de bucurie — dumneata ești un înger, și bărbații n-au dreptul să se îndoiască de dumneata. Nu le rămîne decît să se umilească și să ceară iertare !

— Atunci să-ți fie dată iertarea !

Fouquet voi să îngenuncheze în fața ei.

— Nu — zise marchiza — așază-te alături de mine. Ah, urît gînd îți mai trece prin minte !

— De unde deduci asta, doamnă ?

— Din zîmbetul dumitale, care-ți tulbură întreaga fizionomie. Spune-mi, la ce te gîndești ? Vorbește deschis, fii sincer, între prieteni nu există taine.

— Ei bine, doamnă, spune-mi atunci, pentru ce această asprime față de mine, de trei sau patru luni încoace ?

— Această asprime ?

— Da ; nu mi-ai spus oare să nu te mai vizitez ?

— Vai, prietene dragă — răspunse doamna de Bellière cu un suspin adînc — din cauză că vizita dumitale la mine ți-a pricinuit o mare nenorocire, din cauză că locuința mea e supravegheată, din cauză că aceiași ochi care te-au văzut o dată te-ar mai putea vedea încă, din cauză că socot mai puțin primejdios pentru dumneata să vin eu aici, decît să vii dumneata la mine ; în sfîrșit, din cauză că te găsesc destul de nefericit, pentru a nu voi să-ți sporesc și mai mult nefericirea...

Fouquet tresări. Aceste cuvinte îi aduceau aminte de necazurile de la vistierie, lui, care, cu cîteva minute mai înainte, nu se gîndea decît la speranţele amantului.

— Nefericit, eu? bîigui apoi, încercînd să zîmbească. Într-adevăr, marchiză, cu tristeţea dumitale m-ai face să cred că aşa este. Oare aceşti ochi frumoşi nu se uită la mine decît ca să mă plîngă? Oh, aştept de la ei o altă mîngîiere.

— Nu eu sînt tristă, domnule; priveşte-te în oglindă: dumneata eşti.

— Marchiză, sînt puţin palid, e adevărat, dar din pricina prea multor treburi; regele mi-a cerut ieri bani.

— Da, patru milioane; ştiu asta.

— Ştii? strigă Fouquet surprins. Dar cum de o ştii? Abia aseară, la joc, după plecarea reginelor şi în prezenţa unei singure persoane, regele mi-a...

— Vezi, deci, că ştiu; asta e de ajuns, nu-i aşa? Ei bine, continuă, prietene; regele ţi-a cerut...

— Ei bine, înţelegi, marchiză, a trebuit să caut banii, apoi să-i număr, apoi să-i trec în registre; asta cere timp. De la moartea domnului de Mazarin se simte oarecare greutate şi încurcătură în serviciul finanţelor. Administraţia mea e supraîncărcată; iată pentru ce am vegheat toată noaptea.

— Cel puţin ai găsit suma? întrebă cu neliniște marchiza.

— Ar fi de mirare, marchiză — răspunse Fouquet cu voioşie — ca un intendent superior să nu aibă în lăzile lui o biată sumă de patru milioane.

— Da, cred că o ai, sau că o vei avea.

— Cum adică o voi avea?

— Nu e mult de cînd ţi s-au mai cerut două milioane.

— Mie mi se pare, dimpotrivă, că a trecut un veac de atunci. Dar să nu mai vorbim de bani, te rog!

— Din contră, tocmai despre ei vreau să vorbim, prietene.

— Oh!

— Ascultă, n-am venit decît pentru asta aici.

— Dar ce vrei să spui? întrebă intendentul superior, ai cărui ochi exprimau o mare curiozitate.

— Domnule, intendenţa superioară e o slujbă pe viaţă?

— Marchiză!

— Observă că eu îţi răspund la toate întrebările, şi cu deplină sinceritate.

— Marchiză, mă uimeşti, îmi vorbeşti ca un om de afaceri.

— E foarte simplu : vreau să-mi plasez nişte bani la dumneata şi, firește, vreau să ştiu dacă prezinţi garanţii.

— Într-adevăr, marchiză, încep să-mi pierd capul şi nu mai ştiu unde vrei să ajungi.

— Vorbesc cu toată seriozitatea, dragă domnule Fouquet ; am oarecare fonduri ce mă stinghereşc. M-am săturat să tot cumpăr pămînturi şi vreau să însărcinez pe un prieten să-mi pună în valoare banii.

— Dar asta nu e atît de grabnic, îmi închipui ! zise Fouquet.

— Dimpotrivă, e grabnic, chiar foarte grabnic.

— Ei bine, vom vorbi despre asta mai tîrziu.

— Nu mai tîrziu, căci banii mei sînt aici.

Marchiza îi arătă intendentului superior sipetul, apoi îl deschise, lăsînd să se vadă în el teancuri de bilete şi o grămadă de aur. Fouquet se ridicase în aceeaşi clipă ca şi doamna de Bellière ; rămase cîtva timp pe gînduri, pe urmă, dintr-o dată, se trase înapoi, păli şi căzu pe un scaun, ascunzîndu-şi faţa în palme.

— Oh, marchiză, marchiză ! murmură el.

— Ce este, domnule ?

— Ce crezi oare despre mine, ca să-mi faci un asemenea dar ?

— Despre dumneata ?

— Fără îndoială.

— Dar să vedem ce crezi dumneata însuţi ? Spune.

— Aceşti bani i-ai adus aici pentru mine ; mi-i dai fiindcă mă ştii la strîmtoare. Oh, nu tăgădui, ghicesc totul. Oare nu-ţi cunosc eu inima ?

— Ei bine, dacă îmi cunoşti inima, trebuie să vezi că eu îţi ofer inima.

— Aşadar, am ghicit ! strigă Fouquet. Eh, doamnă, într-adevăr, nu ţi-am dat niciodată dreptul să mă jigneşti astfel.

— Să te jignesc ! murmură ea pălind. Ciudată gingăşie omenească ! Mă iubeşti, mi-ai spus sau nu aşa ? Mi-ai cerut sau nu, în numele acestei iubiri, reputaţia mea, onoarea mea ? Iar cînd îţi ofer aceşti bani, mă refuzi !

— Marchiză, marchiză, ai fost liberă să-ți păstrezi ceea ce numești reputația dumitale și onoarea dumitale. Lasă-mi libertatea de a le păstra și eu pe ale mele. Lasă-mă să mă ruinez, lasă-mă să cad sub povara urii ce mă înconjoară, sub povara greșelilor pe care le-am săvîrșit, sub povara chiar a remușcărilor mele ; dar, în numele cerului, marchiză, nu mă zdrobi sub această ultimă lovitură !

— Adineauri te arătaseși lipsit de spirit, domnule Fouquet — zise ea.

— Se poate, doamnă.

— Iar acum iată-te lipsit de inimă.

Fouquet își apăsă mîna crispată peste pieptul gîfîind.

— Strivește-mă, doamnă — murmură el — n-am ce să răspund.

— Ți-am oferit prietenia mea, domnule Fouquet.

— Da, doamnă ; dar te-ai mărginit la atît.

— Ceea ce fac dovedește o prietenă ?

— Fără îndoială.

— Și respingi această dovadă a prieteniei mele ?

— O resping.

— Privește-mă în față, domnule Fouquet. Ochii marchizei scînteiară. Îți ofer dragostea mea.

— Oh, doamnă ! îngînă Fouquet.

— Te iubesc, mă auzi, de multă vreme ; femeile au, ca și bărbații, falsele lor gingășii. Te iubesc de mult, dar nu voiam să ți-o spun.

— Oh ! făcu Fouquet, împreunîndu-și mîinile.

— Ei bine, ți-o spun acum. Mi-ai cerut această dragoste în genunchi, iar eu ți-am refuzat-o ; eram oarbă, cum ai fost și dumneata adineauri. Iată iubirea mea, ți-o ofer întreagă.

— Da, iubirea, dar numai iubirea.

— Iubirea mea, ființa mea, viața mea ! Totul, totul, totul !

— Oh, Doamne ! exclamă Fouquet uluit.

— Îmi primești dragostea ?

— Oh, dar mă strivești sub greutatea propriei mele bucurii !

— Vei fi mulțumit, spune, spune... dacă voi fi întreagă a dumitale ?

— E cea mai mare fericire !

— Atunci, ia-mă. Dar, dacă îţi sacrific o prejudecată, sacrifică-mi şi dumneata un scrupul.

— Doamnă, doamnă, nu mă ispiti !

— Prietene, prietene, nu mă refuza !

— Oh, ia seama la ceea ce propui !

— Fouquet, un cuvînt... „Nu !"... şi voi deschide această uşă — zise ea, arătînd uşa ce dădea în stradă. Şi nu mă vei mai vedea. Un alt cuvînt... „Da !"... şi te voi urma unde vei voi, cu ochii închişi, fără apărare, fără împotrivire, fără remuşcări.

— Élise !... Élise !... Dar acest sipet ?

— E zestrea mea.

— E ruina ta ! strigă Fouquet, răscolind aurul şi hîrtiile. E aici un milion...

— Exact... Podoabele mele, care nu-mi vor mai folosi la nimic dacă nu mă iubeşti, care nu-mi vor mai folosi, de asemeni, dacă mă vei iubi aşa cum te iubesc eu !

— Oh, e prea mult, prea mult ! murmură Fouquet. Cedez, cedez, fie numai şi pentru a preamări acest devotament. Primesc zestrea...

— Iată şi femeia — adăugă marchiza, aruncîndu-se în braţele lui.

XXXIII

PE TERENUL LUI DUMNEZEU

În acest timp, Buckingham şi de Wardes făceau, în bună tovărăşie şi într-o înţelegere deplină, drumul de la Paris la Calais.

Buckingham se grăbise să-şi ia rămas bun de la cei de la curte, în aşa fel încît întrevederile cele mai importante le scurtă cît putu mai mult. Vizitele la DOMNUL şi la DOAMNA, la regina cea tînără şi la regina văduvă fuseseră reduse la una singură pentru toate aceste persoane. Aceasta

ca o măsură de prevedere luată de regina-mamă, care-l cruța astfel de neplăcerea de a mai sta singur de vorbă cu DOMNUL și de primejdia de a o revedea pe DOAMNA.

Buckingham îl îmbrățișă pe de Guiche și pe Raoul, asigurîndu-l pe cel dintîi de întreaga lui considerație, iar pe al doilea de o statornică prietenie, sortită să învingă toate piedicile și să nu se lase zdruncinată nici de depărtare, nici de trecerea timpului.

Carele cu încărcăturile lor plecaseră înainte ; el porni la drum seara, în trăsură, împreună cu întreaga sa curte.

De Wardes, nemulțumit că fusese silit să se țină, ca să spunem așa, de coada acestui englez, căutase în mintea lui ageră toate mijloacele spre a scăpa de această povară ; dar nimeni nu-i dădu nici o mînă de ajutor, astfel că se văzu nevoit să tragă ponoasele pentru înțepăturile și pentru vorbele lui răutăcioase. Cei cărora li s-ar fi putut destăinui, în calitate de oameni de spirit, i-ar fi rîs în nas, vorbindu-i de superioritatea ducelui. Ceilalți, mai greu de urnit, dar mai cumpăniți, i-ar fi aruncat în față ordinele regelui, care opreau duelul. Alții, în sfîrșit, și aceștia erau cei mai numeroși, deși, din bunătate creștinească sau din mîndrie națională, i-ar fi putut da un sprijin, n-aveau chef să înfrunte o dizgrație, și cel mult le-ar fi șoptit miniștrilor la ureche că plecarea ducelui ar putea degenera într-un mic masacru. Astfel că, mai de voie, mai de nevoie, de Wardes își pregăti lucrurile de drum, luă doi cai și, urmat de un singur lacheu, se îndreptă spre bariera de unde urma să ia trăsura lui Buckingham.

Ducele își primi rivalul ca și cum ar fi legat cea mai plăcută cunoștință : se strînse ca să-i facă loc în cupeu, îi oferi zaharicale, îi acoperi genunchii cu mantia căptușită cu blană de jder, care stătea aruncată pe bancheta din față. Apoi vorbiră :

Despre curte, fără să pomenească nimic de DOAMNA ;

Despre DOMNUL, fără să pomenească nimic de căsnicia lui ;

Despre rege, fără să pomenească de cumnata lui ;

Despre regina-mamă, fără să pomenească de nora ei ;

Despre regele Angliei, fără să pomenească de sora lui ;

Despre starea sufletească a fiecărui călător, fără să rostească nici un nume primejdios.

Astfel, călătoria, care se continua în etape scurte, fu plăcută.

Astfel, Buckingham, adevărat francez prin spirit și prin educație, fu încîntat că-și alesese un atît de bun însoțitor de drum.

Ospețe gustoase servite în pripă, întreceri la călărie prin frumoasele lunci întîlnite în drum, vînători de iepuri, căci ducele își luase cu sine ogarii, și timpul se scurgea repede și în voioșie.

Buckingham se asemăna puțin cu acest minunat fluviu Sena, care îmbrățișează de o mie de ori Franța în cotiturile lui amoroase, înainte de a se hotărî să se reverse în ocean. Dar, părăsind Franța, Buckingham ducea și mai mult dorul noii franceze pe care o condusese la Paris; nu era gînd care să nu-i stîrnească o amintire și, prin urmare, un regret. De aceea, cînd, uneori, se adîncea în gînduri, în ciuda marii lui stăpîniri de sine, de Wardes îl lăsa să plutească în reveriile sale. Această delicatețe l-ar fi înduioșat de bună seamă pe Buckingham și i-ar fi schimbat dispozițiile cu privire la de Wardes dacă acesta, chiar tăcînd din gură, ar fi avut o privire mai puțin răutăcioasă și un zîmbet mai puțin fals. Dar ura din instinct e neînfrîntă: nimic nu o poate stinge; un pumn de cenușă o acoperă uneori, însă ea coace sub această cenușă cu și mai multă furie.

După ce se bucurară de toate petrecerile pe care le puteau întîlni pe drum, ajunseră, în sfîrșit, la Calais. Era către apusul zilei a șasea. Încă din ajun, oamenii ducelui o luaseră înainte și pregătiseră o barcă. Această barcă era menită să-i ducă pînă la iahtul ce rătăcea prin larg, de-a lungul coastei, sau se oprea în loc, la două sau trei bătăi de tun de țărm, atunci cînd își simțea aripile albe obosite. Barca, ducîndu-se și venind de cîteva ori, avea să care la bord toate echipajele ducelui.

Caii fură urcați în barcă, de aici fură ridicați pe puntea corăbiei, cu ajutorul unor cuști făcute anume și căptușite în așa fel, încît copitele cailor, chiar în momentele de panică sau nerăbdare, se loveau de pereții moi; acești pereți îi apărau în același timp și de juliturile ce le-ar fi știrbit frumusețea. Opt din aceste cuști, puse unele peste altele, umpleau fundul corăbiei. După cum se știe, în timpul scurtelor traversări pe mare, caii, tremurînd de spaimă, nu mă-

nîncă nimic, ba chiar se zbîrlesc la vederea celei mai bune hrane pe care o primesc cu atîta bucurie pe uscat.

Încetul cu încetul, întregul echipaj al ducelui fu astfel transportat pe iaht, şi atunci oamenii lui se reîntoarseră pentru a-l vesti că totul era gata şi că, dacă doreşte să se îmbarce împreună cu gentilomul francez, nu-i mai aşteaptă decît pe ei. Căci nimeni nu-şi închipuia că gentilomul francez ar fi putut avea de încheiat cu milordul duce şi alte socoteli decît acelea ale prieteniei. Buckingham îi răspunse stăpînului bărcii că el ar fi gata de plecare, dar cum marea era prea frumoasă, iar sfîrşitul zilei făgăduia un apus de soare minunat, se gîndea să nu se îmbarce decît peste noapte, rămînînd să facă, la înserare, o plimbare pe ţărm. De altfel, adăugă el, aflîndu-se într-o foarte bună tovărăşie, nu avea nici o grabă să se îmbarce pe corabie. Spunînd acestea, le arătă oamenilor care-l înconjurau măreaţa privelişte a cerului împurpurat la orizont şi treptele de nori scămoşaţi ce urcau de la discul soarelui pînă la zenit, semănînd cu un lanţ de munţi ale căror vîrfuri ar fi îngrămădite unul într-altul. Toată această învălmăşeală de nori era smălţată la bază cu un fel de spumă însîngerată ce căpăta culorile opalului şi sidefului pe măsură ce privirea se ridica de jos în sus. Marea, la rîndul ei, era brăzdată de aceleaşi reflexe şi pe fiecare creastă de val albastru scînteia un punct de lumină, asemenea unui rubin aşezat în raza unei lămpi. Înserarea caldă, miresmele sărate îndrăgite de visătorii cu închipuirea aprinsă, vîntul de răsărit suflînd în adieri blînde şi potolite, apoi, în depărtare, iahtul profilîndu-se negru, cu formele lui ascuţite, pe fondul cerului împurpurat, iar ici şi colo pînzele triunghiulare ale goeletelor înclinate în azur ca nişte aripi de pescăruşi ce calcă apa, privelişte merita, într-adevăr, să fie admirată.

Gloata curioşilor se ţinea după valeţii cu fireturi de aur, printre care, zărindu-l pe intendent şi pe secretar, mulţi credeau că-l văd pe stăpîn şi pe prietenul lui. Cît despre Buckingham, îmbrăcat foarte simplu, cu o vestă de mătase cenuşie şi cu o haină pînă la genunchi, de catifea violetă, cu pălăria trasă pe ochi, fără decoraţii şi broderii, nu era luat în seamă mai mult decît era de Wardes, îmbrăcat în negru ca un procuror.

Oamenii ducelui primiseră însărcinarea să aştepte la ţărm cu o barcă pregătită pentru transportarea stăpînului lor, dar fără a veni să-l ia mai înainte ca el sau prietenul lui să-i fi chemat. Orice-ar vedea că se întîmplă ! adăugase el apăsînd pe aceste cuvinte, în aşa fel ca ele să fie bine înţelese.

După cîţiva paşi făcuţi pe plajă, Buckingham îi spuse lui de Wardes :

— Cred, domnule, că a sosit vremea să ne luăm rămas bun. Uite, marea se umflă, în zece minute ea se va întinde aşa de mult peste nisipul pe care călcăm, încît nu vom mai avea unde să punem piciorul.

— Milord, sînt la dispoziţia dumitale, numai că...

— Numai că ne aflăm încă pe pămîntul regelui, nu-i aşa ?

— Asta vream să spun.

— Ei bine, atunci vino ; se află acolo, după cum vezi, un fel de insuliţă înconjurată de o apă mică ; apa creşte însă necontenit şi insuliţa tinde să dispară din minut în minut. Această insulă îi aparţine lui Dumnezeu, căci ea se află între fluxul şi refluxul mării, astfel că regele n-o are trecută pe hărţile sale. O vezi ?

— O văd. Dar acum nu putem să ajungem la ea fără să ne udăm la picioare.

— Da, însă observă că ea formează un dîmb destul de înalt şi că apa creşte de jur împrejur, ocolindu-i vîrful. Înseamnă că ne vom putea întîlni foarte bine pe acea mică scenă. Ce părere ai ?

— Eu voi socoti bine ales orice loc unde spada mea va avea cinstea de a se încrucişa cu a dumitale, milord.

— Ei bine, dacă-i aşa, haide. Îmi pare nespus de rău că te voi sili să te uzi la picioare, domnule de Wardes, dar va trebui, cred, să-i poţi spune regelui : „Sire, nu m-am duelat pe pămîntul maiestăţii voastre". E poate ceva cam subtil în asta, dar, de cînd cu Port-Royal[1]-ul, dumneavoastră plutiţi în subtilităţi. Oh, să nu ne plîngem însă, asta vă face să aveţi un spirit plin de farmec şi care nu vă aparţine decît dumneavoastră, francezilor. Dacă vrei, să ne grăbim,

[1] Buckingham se referă la savanţii grupaţi în jurul mănăstirii Port-Royal, care fundaseră aşa-numitele Şcoli Mici, unde se purtau discuţii şi se publicau lucrări valoroase pentru procesul de învăţămînt, de logică, filozofie etc.

domnule de Wardes, căci, iată, marea se umflă şi noaptea se lasă.

— Dacă nu merg mai repede, milord, este fiindcă nu vreau să ţi-o iau înainte. Nu te-ai udat, domnule duce?

— Pînă acum nu. Dar ia priveşte colo : caraghioşii aceia ai mei se tem să nu ne înecăm şi sînt gata să ne sară în ajutor cu barca. Iată-i cum saltă pe crestele valurilor şi ce ciudaţi par ; dar asta îmi dă rău de mare. N-ai vrea să ne întoarcem cu spatele la ei ?

— Dacă te vei întoarce cu spatele la ei, vei avea soarele în faţă, milord.

— Oh, soarele e slab la ceasul acesta şi va dispare în curînd ; nu te nelinişti în privinţa asta.

— Cum doreşti, milord ; dacă mi-am spus părerea, am făcut-o din delicateţe.

— Ştiu, domnule de Wardes, şi-ţi apreciez observaţia. Nu vrei să ne scoatem hainele ?

— Cum hotărăşti, milord.

— E mai comod.

— Atunci, sînt gata.

— Spune-mi, domnule de Wardes, dar deschis, fără nici o jenă, te simţi cumva prost pe nisipul acesta ud, sau te mai consideri încă pe teritoriu francez ? Dacă da, ne putem bate în Anglia sau pe puntea iahtului meu.

— E foarte bine aici, milord ; atît doar, am onoarea de a-ţi atrage atenţia, că marea creşte mereu, astfel încît abia vom avea timp...

Buckingham făcu un semn de încuviinţare, îşi scoase haina şi-o aruncă pe nisip. De Wardes făcu la fel. Cele două trupuri, albe ca nişte stafii pentru cei care le priveau de pe ţărm, se desenau clare în umbra roşie-violetă ce cobora din cer.

— Pe legea mea, domnule duce, nu vom putea face nici o mişcare aici ! zise de Wardes. Nu simţi cum se afundă picioarele în nisip ?

— Sînt îngropat pînă la glezne — răspunse Buckingham, fără să mai vorbesc de apa care ne pătrunde.

— Eu sînt ud tot... În gardă, domnule duce !

De Wardes trase spada din teacă. Ducele îl imită.

— Domnule de Wardes — spuse atunci Buckingham — un ultim cuvînt, te rog... Mă bat cu dumneata fiindcă nu

te iubesc, fiindcă mi-ai sfîşiat inima luînd în rîs o anumită pasiune a mea, pe care o mărturisesc în clipa de faţă şi pentru care aş fi foarte fericit să-mi dau viaţa. Eşti un om rău, domnule de Wardes, şi vreau să fac toate sforţările pentru a te ucide ; căci, simt asta, dacă nu vei muri în această luptă, vei face mai tîrziu mult rău prietenilor mei. Iată ce aveam să-ţi spun, domnule de Wardes.

Şi Buckingham salută.

— Iar eu, milord, iată ce am a-ţi răspunde : nu te-am urît mai înainte ; dar acum, că ai ghicit cu cine ai de-a face, te urăsc şi mă voi strădui din toate puterile mele să te ucid.

Şi de Wardes îl salută la rîndu-i pe Buckingham.

În aceeaşi clipă, spadele li se încrucişară ; două fulgere se întîlniră în întuneric. Lamele de oţel se căutau, se aşteptau, se atingeau. Dar amîndoi erau buni spadasini ; primele mişcări nu duseră la nici un rezultat.

Noaptea se lăsase repede. Bezna era atît de adîncă, încît atacau şi se apărau călăuziţi numai de instinct. Deodată, de Wardes simţi că spada lui se oprise în ceva : îl împunsese pe Buckingham în umăr. Spada ducelui se lăsă în jos, o dată cu braţul.

— Oh ! făcu el.

— Atins, nu-i aşa, milord ? zise de Wardes, retrăgîndu-se doi paşi înapoi.

— Da, domnule, însă uşor.

— Totuşi, ai ieşit din gardă.

— E prima senzaţie produsă de fierul rece ; dar mi-am revenit. Să reîncepem, te rog, domnule. Şi, degajînd cu o sinistră avîntare a spadei, ducele zgîrie pieptul marchizului. Atins, de asemeni — zise el.

— Nu — răspunse de Wardes, rămînînd nemişcat.

— Nu se poate ! Îţi văd cămaşa roşie ! strigă Buckingham.

— Atunci — mîrîi de Wardes furios — atunci... primeşte !

Şi, fandînd cu pricepere, străpunse antebraţul lui Buckingham. Vîrful spadei trecu printre cele două oase. Buckingham îşi simţi braţul drept paralizat ; întinse braţul stîng, înhăţă spada, gata să-i cadă din mîna amorţită, şi, înainte ca de Wardes să se fi pus în gardă, îi străpunse pieptul. De Wardes se clătină, genunchii i se îndoiră şi, lăsîndu-şi spada înfiptă în braţul ducelui, căzu în apă, care

se înroşi cu un reflex mai real decît acela răsfrînt din norii amurgului.

De Wardes nu murise. Dar îşi dădea seama de primejdia îngrozitoare ce-l ameninţa : marea avea să-l înghită. Ducele simţi şi el primejdia. Cu un efort brusc şi cu un strigăt ascuţit de durere, smulse spada înfiptă în braţul lui şi, întorcîndu-se către de Wardes, îl întrebă :

— Ai murit, marchize ?

— Nu — răspunse de Wardes cu glasul înăbuşit de sîngele ce-i năvălea din plămîni spre gîtlej — dar nu mai am mult.

— Ei bine, ce-i de făcut ? Să vedem, poţi merge ?

Buckingham îl ridică într-un genunchi.

— Cu neputinţă — rosti de Wardes. Apoi, recăzînd, murmură : Cheamă-ţi oamenii, sau mă înec.

— Haide ! strigă Buckingham. Hei, cei din barcă ! Veniţi repede, repede !

Barca începu să înainteze pe apă, dînd din toate vîslele. Dar marea creştea mai repede decît putea să alerge barca. Buckingham văzu că de Wardes era gata să fie acoperit de un talaz ; cu braţul său stîng, teafăr şi nerănit, îl cuprinse de grumaz şi-l trase mai sus. Valul se revărsă pînă în dreptul brîului, dar nu-l putu mişca din loc. Ducele porni apoi spre ţărm. Dar abia făcu zece paşi, că un al doilea talaz, mai mare, mai ameninţător, mai furios decît primul, îl lovi în coşul pieptului, îl prăvăli la pămînt şi îl acoperi. Apoi, la reflux, trupul ducelui şi al lui de Wardes rămaseră întinse pe nisip. De Wardes leşinase.

În acel moment, patru mateloţi ai ducelui, înţelegînd primejdia, se aruncară în apă şi, într-o secundă, fură lîngă Buckingham. Mare le fu spaima cînd îl văzură pe stăpînul lor plin de sînge pe măsură ce apa se scurgea de pe el spre genunchi şi spre picioare. Voiră să-l ia pe braţe.

— Nu, nu ! zise ducele. La ţărm, marchizul, la ţărm !

— Moarte ! Moarte francezului ! strigară surd englezii.

— Caraghioşilor ! se răsti ducele, ridicîndu-se cu un gest superb şi împroşcîndu-i cu sînge. Supuneţi-vă ! Domnul de Wardes la ţărm, domnul de Wardes la adăpost de orice pericol, altfel vă spînzur pe toţi !

Între timp se apropiase şi barca. Secretarul şi intendentul săriră la rîndul lor în apă şi veniră lîngă marchiz. Acesta nu mai dădea semne de viaţă.

— Veţi răspunde cu capul de acest om ! zise ducele. La ţărm ! Domnul de Wardes la ţărm !

Fu luat pe braţe şi fu dus pe nisipul uscat, unde marea nu ajungea niciodată. Cîţiva curioşi, precum şi vreo cincişase pescari, se strînseseră la mal, atraşi acolo de neobişnuitul spectacol al celor doi oameni care se duelau în apa ce le ajungea pînă la genunchi. Pescarii, văzînd că vine spre ei un grup de oameni ducînd pe braţe un rănit, intrară şi ei pînă la glezne în apă. Englezii le dădură rănitul în clipa cînd acesta începea să-şi redeschidă ochii. Apa sărată a mării şi nisipul mărunt îi pătrunseseră în răni, pricinuindu-i dureri de nedescris.

Secretarul ducelui scoase din buzunar o pungă plină şi i-o înmînă celui care părea mai vrednic dintre cei de faţă.

— Din partea stăpînului meu, milordul duce de Buckingham — îi spuse el — pentru a i se da domnului marchiz de Wardes toate îngrijirile ce se pot găsi.

Şi se reîntoarse, urmat de ai lui, pînă la barca în care se urcase cu mare greutate Buckingham, dar numai după ce văzuse că de Wardes era în afară de orice primejdie.

Marea crescuse şi mai mult ; hainele brodate şi cingătorile de mătase fură năpădite de apă. Multe pălării fură luate de valuri. Cît despre hainele milordului duce şi a lui de Wardes, acestea fuseseră împinse de flux pînă la ţărm. De Wardes fu înfăşurat în haina ducelui, crezîndu-se că era a lui, şi fu dus pe braţe spre oraş.

XXXIV

ÎNTREITA IUBIRE

După plecarea lui Buckingham, de Guiche îşi închipui că lumea era acum numai a lui, fără a o mai împărţi cu nimeni.

DOMNUL, care nu mai avea nici un motiv să fie gelos şi care, de altminteri, se lăsa tot mai mult în voia cavalerului

de Lorraine, îngăduia în casa lui mai multă libertate decît ar fi putut să dorească chiar cei mai pretenţioşi.

La rîndul său, regele, care prinsese gustul de a sta în preajma Prinţesei, născocea petreceri după petreceri pentru a face şederea la Paris cît mai plăcută ; astfel că nu era zi fără o serbare la Palatul Regal sau fără o recepţie la Prinţ. Regele pusese să se facă pregătiri la Fontainebleau, unde avea să primească întreaga curte, şi toată lumea era pe picior de plecare.

Prinţesa ducea viaţa cea mai ocupată cu putinţă. Glasul ei, pana sa nu mai aveau nici o clipă de răgaz. Convorbirile cu de Guiche căpătau încetul cu încetul acel interes în care nu se putea să nu se recunoască preludiile marilor pasiuni. Cînd ochii se înduioşează într-o discuţie despre culorile stofelor, cînd petreci un ceas vorbind despre calităţile şi parfumul unui flacon sau ale unei flori, sînt în acest soi de convorbiri cuvinte pe care toată lumea le aude, dar sînt şi gesturi sau suspine pe care nu toată lumea poate să le vadă.

După ce DOAMNA vorbise destul cu domnul de Guiche, vorbea şi cu regele, care venea s-o vadă cu regularitate în fiecare zi. Se juca, se făceau versuri, se alegeau devize şi embleme ; primăvara aceasta nu era numai primăvara naturii, era tinereţea unei curţi întregi.

Regele era tînăr, frumos şi mai galant ca oricine altul. Iubea ca un îndrăgostit toate femeile, chiar şi pe regină, soţia lui. Dar marele rege era omul cel mai sfios sau cel mai rezervat din regatul său, încît nu-şi mărturisise nici măcar lui însuşi simţămintele proprii. Această sfială îl reţinea în marginile simplei politeţi, şi nici o femeie nu putea să se laude că era preferată faţă de altele. Se putea presimţi că ziua cînd el îşi va declara imboldurile sufleteşti va fi aurora unei noi suveranităţi ; dar el nu se declara. Domnul de Guiche se folosea de acest lucru, rămînînd regele întregii curţi amoroase. Se spunea că-i trăsese clopotele domnişoarei de Montalais, se spunea că-i sfîrîiau călcîiele după domnişoara de Châtillon ; acum însă aproape că nu se mai uita la nici o femeie de la curte. N-avea ochi şi urechi decît pentru una singură. De aceea căută pe nesimţite să-şi cucerească un loc în casa DOMNULUI, care-l iubea şi-l reţinea cît mai mult în preajma lui. Sălbatic din fire, fusese greu de ţinut pe loc înainte de venirea Prinţesei ; după sosirea ei,

nu-i mai venea să părăsească palatul. Lucru care, observat de toată lumea, fu înregistrat mai ales de geniul rău al casei, cavalerul de Lorraine, căruia DOMNUL îi arăta o deosebită simpatie, fiindcă era totdeauna vesel, chiar şi în răutăţile sale, şi avea mult duh, ceea ce făcea ca timpul să treacă într-un mod mai plăcut.

Cavalerul de Lorraine, spunem, văzînd că de Guiche ameninţa să-l îndepărteze, recurse la un mijloc ce nu putea da greş. Dispăru, lăsîndu-l pe Prinţ în încurcătură. În prima zi a dispariţiei sale, DOMNUL aproape nu-i simţi lipsa, căci de Guiche era alături şi, în afară de convorbirile cu DOAMNA, el îşi consacră cu eroism ceasurile din zi şi din noapte Prinţului. A doua zi însă, nevăzînd pe nici unul în jurul său, Prinţul întrebă unde e cavalerul. I se răspunse că nimeni nu ştia nimic.

De Guiche, după ce-şi petrecuse dimineaţa alegînd broderii şi franjuri cu DOAMNA, veni să-l consoleze pe Prinţ. Dar după-masă mai erau de cercetat nişte lalele şi de preţuit nişte ametiste : de Guiche se reîntoarse în salonul DOAMNEI.

Prinţul rămase iarăşi singur ; era ora cînd îşi făcea toaleta ; se pomeni dintr-o dată că e cel mai nenorocit dintre oameni şi întrebă din nou dacă se primise vreo veste de la cavaler.

— Nimeni nu ştie unde ar putea fi găsit domnul cavaler — fu răspunsul care i se dău.

DOMNUL, neştiind cum să-şi mai omoare urîtul, se duse în haină de casă şi cu scufie pe cap la DOAMNA. Aici se aflau o mulţime de tineri care rîdeau şi şuşoteau în toate colţurile : ici un grup de femei chicoteau pe înfundate în jurul unui bărbat ; dincolo, Manicamp şi Malicorne erau răpiţi de Montalais, de domnişoara de Tonnay-Charente şi de alte două fete vesele. Mai departe, DOAMNA sta aşezată pe perne, iar de Guiche, în genunchi lîngă ea, ţinea întinsă palma plină de perle şi pietre preţioase, dintre care Prinţesa le arăta cu degetul ei subţire şi alb pe cele care-i plăceau mai mult. În alt colţ, un cîntăreţ din chitară îngîna nişte melodii spaniole după care Prinţesa se înnebunea de cînd le auzise cîntate, cu o anumită melancolie, pentru regina cea tînără : numai că, ceea ce spaniola murmura cu pleoapele umezite de lacrimi, englezoaica fredona cu un surîs ce lăsa să i se

vadă dinții de sidef. Acest salon, astfel populat, prezenta cea mai veselă imagine a plăcerii.

Intrînd, Prințul fu surprins să vadă acolo atîta lume care se distra fără el. Fu atît de gelos, încît nu se putu stăpîni să nu strige, ca un copil :

— Cum, vă veseliți aici, și eu mă plictisesc singur ?

Vocea lui fu ca o bubuitură de tunet ce întrerupe dintr-o dată ciripitul păsărelelor într-un frunziș ; se făcu o tăcere adîncă. De Guiche sări numaidecît în picioare. Malicorne se făcu mic în dosul rochiei domnișoarei de Montalais. Manicamp înălță capul și luă poziția și aerul cel mai ceremonios. Chitaristul vîrî chitara sub o masă și trase covorul ca să n-o vadă Prințul. Singură DOAMNA nu se mișcă de la locul ei și, zîmbindu-i soțului, îi răspunse :

— Știam că e ceasul cînd îți faci toaleta.

— Și care a fost ales pentru distracții ! bombăni Prințul.

Această replică plină de supărare fu semnalul împrăștierii : femeile se risipiră ca un stol de păsări speriate ; cîntărețul din chitară se topi ca o umbră ; Malicorne, apărat de Montalais, care-și întindea poalele rochiei, se strecură în dosul unei tapiserii. Cît despre Manicamp, el sări în ajutorul lui de Guiche, care, firește, rămăsese alături de DOAMNA, și amîndoi înfruntară ciocnirea, laolaltă cu Prințesa. Contele era prea fericit ca să se supere pe soț ; dar Prințul era pornit împotriva soției lui. Acestuia îi trebuia un motiv de ceartă ; îl căuta cu tot dinadinsul, și plecarea grăbită a celor de acolo, care se veseleau înainte de venirea lui și păreau atît de tulburați de prezența sa, îi sluji ca pretext.

— Pentru ce fug toți la ivirea mea ? zise el pe un ton morocănos.

DOAMNA răspunse cu răceală că, de cîte ori apare stăpînul, familia se retrage la o parte, din respect. Și, rostind aceste cuvinte, ea făcu o strîmbătură atît de caraghioasă și atît de glumeață, că de Guiche și Manicamp nu se putură stăpîni și izbucniră în rîs. Prințesa îi imită. Voioșia lor îl cuprinse și pe Prinț, care se văzu silit să se așeze, deoarece, rîzînd, își pierdea mult din gravitatea sa. În sfîrșit, el încetă să rîdă, dar mînia îi spori. Era mai furios acum, din pricină că se lăsase cuprins de rîs, decît fusese în clipa cînd îi văzuse pe ceilalți rîzînd. Îl privea pe Manicamp cu ochi mari, neîndrăznind să-și descarce mînia pe contele de Guiche.

Dar la un semn poate prea dispreţuitor, Manicamp şi de Guiche ieşiră. Astfel că Prinţesa rămase singură, începu să-şi strîngă cu un aer trist perlele, fără a mai zîmbi măcar, şi vorbi încă şi mai puţin.

— Observ fără nici un fel de greutate — zise Prinţul — că sînt primit ca un străin la dumneata, doamnă.

Şi ieşi foarte întărîtat. În cale se întîlni cu Montalais, care stătea în aticameră.

— E plăcut să vină cineva să vă vadă — zise el — dar numai de la uşă.

Montalais făcu plecăciunea cea mai adîncă.

— Nu înţeleg — zise ea — ceea ce alteţa voastră regală îmi face cinstea de a-mi spune.

— Spun, domnişoară, că atunci cînd rîdeţi cu toţii în apartamentul DOAMNEI, e musafir nepoftit cel ce nu rămîne afară.

— Alteţa voastră regală nu se gîndeşte la sine, de bună seamă, cînd spune asta.

— Dimpotrivă, domnişoară, tocmai despre mine vorbesc, tocmai la mine mă gîndesc. E limpede, n-am motive să mă mîndresc cu primirile ce mi se fac aici. Cum, într-o zi cînd la DOAMNA, adică la mine, se strînge lume şi se face muzică, într-o zi cînd vreau să mă distrez şi eu puţin, toţi fug... Ah, am ajuns, aşadar, spaima tuturor, încît toţi se retrag cînd mă văd?... Înseamnă oare că se petrec aici lucruri urîte în absenţa mea?

— Dar — răspunse Montalais — nu s-a făcut astăzi nimic în plus, monseniore, faţă de ceea ce se face în toate ziiele.

— Cum, în toate zilele se rîde aşa?

— Da, monseniore.

— În toate zilele sînt aici grupuri ca acelea pe care le-am văzut acum?

— Mereu la fel, monseniore.

— Şi, în fine, în toate zilele se zdrăngăneşte la strunele acelea?

— Monseniore, chitara s-a întîmplat să fie astăzi; dar cînd n-avem chitară, avem lăute şi flaute; femeile se plictisesc fără muzică.

— Mă rog! Dar bărbaţii aceia?

— Care bărbaţi, monseniore?

— Domnul de Guiche, domnul de Manicamp şi ceilalţi.

— Toţi fac parte din casa monseniorului.

— Da, da, ai dreptate, domnişoară.

Şi Prinţul intră în apartamentele sale. Era foarte abătut. Se trînti în cel mai adînc fotoliu, fără a se mai privi în oglindă.

— Unde poate să fie cavalerul ? se întrebă el.

În apropierea Prinţului se afla un valet. Acesta îi auzi întrebarea.

— Nu se ştie, monseniore.

— Iarăşi acest răspuns !... Primul care-mi va mai răspunde : „Nu se ştie", va fi izgonit de aici.

Toată lumea, auzind aceasta, fugi din preajma Prinţului, aşa cum fugise şi din preajma Prinţesei. Atunci, Prinţul fu cuprins de o furie nespusă. Dădu cu piciorul într-un scrin, care se rostogoli pe parchet, sfărîmîndu-se în treizeci de bucăţi. Apoi, cu cel mai mare sînge rece, trecu în galerie şi răsturnă rînd pe rînd un vas de smalţ, un ibric de porfir şi un candelabru de bronz. Totul făcu un zgomot asurzitor. Oamenii băgară capetele pe uşi.

— Ce doreşte monseniorul ? cuteză să întrebe cu sfială căpitanul gărzilor.

— Fac muzică — răspunse monseniorul scrîşnind din dinţi.

Căpitanul gărzilor trimise să fie chemat în grabă medicul alteţei sale regale. Dar, înaintea medicului, sosi Malicorne, care-i spuse Prinţului :

— Monseniore, domnul cavaler de Lorraine mă urmează.

Prinţul îl privi atunci pe Malicorne şi-i zîmbi recunoscător. Într-adevăr, cavalerul de Lorraine intra pe uşă.

XXXV

GELOZIA DOMNULUI DE LORRAINE

Ducele de Orléans scoase un strigăt de mulţumire cînd îl zări pe cavalerul de Lorraine.

— Ah, ce fericire ! exclamă el. Prin ce întîmplare te mai putem vedea ? N-ai dispărut, aşa după cum se spunea ?

— Ba da, monseniore.

— Un capriciu ?

— Un capriciu ? Eu să am capricii față de alteța voastră ? Respectul...

— Lasă încolo respectul, de care nu mi-ai dat dovadă niciodată. Te dezleg de el. Pentru ce-ai plecat ?

— Pentru că-i eram întru totul de prisos monseniorului.

— Fii mai lămurit.

— Monseniorul are în preajma sa oameni mult mai distractivi decît aș putea fi eu. Nu mă simt în stare să lupt ; de aceea m-am retras.

— Toată această rezervă n-o văd întemeiată. Care sînt oamenii contra cărora nu vrei să lupți ? Guiche ?

— Nu numesc pe nimeni.

— Dar e absurd ! Te stinghereşte Guiche ?

— Nu spun asta, monseniore ! Nu mă faceți să vorbesc : știți prea bine că de Guiche este unul dintre prietenii noștri buni.

— Atunci cine ?

— Iertați-mă, monseniore, dar să schimbăm vorba, vă rog.

Cavalerul știa foarte bine că setea și curiozitatea se ațină cu atît mai mult atunci cînd înlături băutura sau explicațiile.

— Nu, vreau să aflu pentru ce-ai dispărut !

— Ei bine, am să v-o spun ; dar să n-o luați în nume de rău.

— Vorbește !

— Mi-am dat seama că devenisem stînjenitor.

— Pentru cine ?

— Pentru DOAMNA.

— Cum asta ? rosti Prințul uimit.

— Foarte simplu : DOAMNA e poate geloasă de prietenia pe care binevoiți să mi-o acordați.

— Ți-a mărturisit-o ea ?

— Monseniore, DOAMNA nu-mi adresează niciodată cuvîntul, mai ales de la o vreme încoace.

— De cînd ?

— Din clipa cînd domnul de Guiche, plăcîndu-i mai mult decît mine, e primit la orice oră.

Prințul roși.

— La orice oră ?... Ce înseamnă cuvintele acestea, cavalere ? zise el cu asprime.

— Vedeți dar, monseniore, că am izbutit să vă supăr ? Știam că așa are să se întîmple.

— Nu mă superi, însă rostești vorbele cam la repezeală. Întrucît DOAMNA îl preferă pe Guiche mai mult decît pe dumneata ?

— Nu voi mai spune nimic — zise cavalerul cu un salut plin de ceremonie.

— Dimpotrivă, vreau să vorbești. Dacă te-ai retras din pricina asta, înseamnă că ești gelos.

— Se cuvine să fii gelos atunci cînd iubești, monseniore ; oare alteța voastră nu e gelos pe DOAMNA ? Dacă alteța voastră ar vedea întotdeauna pe cineva în preajma DOAMNEI, pe cineva tratat cu prea multă îngăduință, n-ar intra la gînduri ? Ne apărăm prietenii la fel ca și iubirea. Alteța voastră regală mi-a făcut uneori marea cinste de a mă numi prietenul său.

— Da, da, însă iată încă un cuvînt cu două înțelesuri ; cavalere, ai astăzi o conversație nefericită.

— Care cuvînt, monseniore ?

— Ai spus *cineva tratat cu prea multă îngăduință*... Ce înțelegi dumneata prin această *îngăduință ?*

— Ceva foarte simplu, monseniore — răspunse cavalerul cu o mare voie bună. Astfel, de pildă, cînd un soț vede că soția lui cheamă de preferință pe cutare sau cutare bărbat lîngă ea, cînd acest bărbat se găsește totdeauna la căpătîiul patului ei sau la portiera trăsurii sale, cînd în marginea poalelor rochiilor soției se găsește oricînd un locșor unde să calce piciorul acestui bărbat, cînd amîndoi se întîlnesc în afara subiectelor conversației, cînd floarea uneia este de aceeași culoare cu paglica celuilalt, cînd muzica se face în apartament, iar supeul se ia în dormitor, cînd, la apariția soțului, toți amuțesc în jurul soției, cînd soțul se pomenește pe neașteptate că are drept prieten pe cel mai îndatoritor, pe cel mai tandru dintre bărbați, deși, cu opt zile mai înainte, acesta părea cel mai puțin al lui... atunci...

— Atunci, încheie.

— Atunci, spun, monseniore, soţul are tot dreptul să fie gelos. Dar toate aceste amănunte nu-şi au rostul, ele n-au nici o legătură cu ceea ce vorbeam noi.

Prinţul se frămînta, se străduia să răspundă ceva.

— Nu mi-ai spus totuşi — sfîrşi el prin a rosti — pentru ce te-ai depărtat. Adineauri spuneai c-ai făcut-o de teamă să nu stinghereşti pe cineva, ai adăugat chiar c-ai remarcat la DOAMNA o înclinare de a-l favoriza pe de Guiche.

— Ah, monseniore, n-am spus asta.

— Ba da !

— Dar, dacă am spus-o, nu mă gîndeam la nimic rău.

— În sfîrşit, te-ai gîndit la ceva ?

— Monseniorul mă pune în încurcătură.

— Nu-i nimic, vorbeşte. Dacă spui adevărul, pentru ce să te pun în încurcătură ?

— Eu spun totdeauna adevărul, monseniore, dar şovăi mereu cînd e vorba să repet ceea ce aud de la alţii.

— Ah, să repeţi... Atunci se pare că s-a spus ceva ?

— Mărturisesc că mi-a vorbit cineva.

— Cine ?

Cavalerul luă o înfăţişare aproape încruntată.

— Monseniore — zise el — mă supuneţi unei anchete, mă trataţi ca pe un acuzat în faţa judecăţii... numai că zvonurile care zboară pe lîngă urechea unui gentilom nu se opresc totdeauna acolo. Alteţa voastră vrea să dau acestor zvonuri însemnătatea unui eveniment ?

— În sfîrşit — adăugă Prinţul cu ciudă — un fapt e sigur, şi anume acela că te-ai retras din pricina acestor zvonuri.

— Trebuie să spun adevărul : mi s-a vorbit despre stăruinţele domnului de Guiche pe lîngă DOAMNA, atît şi nimic mai mult ; o plăcere nevinovată, repet, şi, pe deasupra, îngăduită. Monseniorul să nu fie însă nedrept şi să nu împingă lucrurile prea departe. Asta nu vă priveşte.

— Nu mă priveşte cînd se vorbeşte despre stăruinţele lui de Guiche pe lîngă DOAMNA ?...

— Nu, monseniore, nu ; şi ceea ce vă spun i-aş spune-o şi lui de Guiche însuşi, atît de curată mi se pare curtea pe care i-o face DOAMNEI ; i-aş spune-o şi ei însăşi. Dar ştiţi de ce mă tem ? Mă tem să nu fiu luat drept un gelos din pricina favorurilor, cînd eu nu sînt gelos decît din

prietenie. Vă cunosc partea slabă, știu că, atunci cînd iubiți, nu vreți să mai țineți seamă de nimic. Or, o iubiți pe DOAMNA, și, de altminteri, cine n-ar iubi-o ? Urmăriți bine cercul în care vă plimb : DOAMNA l-a remarcat printre prietenii noștri pe cel mai chipeș și mai atrăgător ; ea ne va face să-l privim pe acesta în așa fel, încît îi veți lăsa pe planul al doilea pe ceilalți. Disprețul vostru m-ar face să mor ; e destul să-l îndur pe cel al DOAMNEI. De aceea, m-am hotărît, monseniore, să las locul celui favorit, a cărui fericire o invidiez, păstrîndu-i totuși o prietenie sinceră și o sinceră admirație. Spuneți, aveți ceva împotriva acestui fel de a privi lucrurile ? Este al unui bărbat galant ? Purtarea mea e vrednică de un prieten adevărat ? Răspundeți-mi măcar un cuvînt, acum, după ce m-ați interogat cu atîta asprime.

Prințul se așezase, își ținea tîmplele în mîini și-și răvășea părul cu degetele. După o tăcere destul de lungă pentru ca tînărul cavaler să fi putut cîntări efectul manevrelor lui oratorice, monseniorul se ridică.

— Ia să vedem — zise el — dar să fii deschis.

— Ca întotdeauna.

— Bun ! Știi prea bine că noi am observat ceva în legătură cu extravagantul acela de Buckingham.

— Oh, monseniore, n-o învinovățiți pe DOAMNA, sau vă părăsesc pentru totdeauna ! Cum, aici ați ajuns ? La bănuieli ?

— Nu, nu, cavalere, n-o bănuiesc pe DOAMNA ; dar în sfîrșit... văd.... compar...

— Buckingham era un nebun.

— Un nebun asupra căruia chiar tu mi-ai deschis ochii.

— Nu, nu — protestă cu însuflețire cavalerul — nu eu v-am deschis ochii, ci de Guiche ! Oh, să nu confundăm !

Și începu să rîdă cu acel rîs strident ce seamănă cu un șuier de năpîrcă.

— Da, da, într-adevăr... tu spui doar cîteva vorbe, pe cînd Guiche se arăta de-a dreptul gelos.

— Cred și eu — adăugă cavalerul pe același ton — el lupta pentru altar și cămin.

— Cum ai spus ? întrebă Prințul cu semeție și revoltat de această glumă perfidă.

— Fără îndoială, nu este oare domnul de Guiche primul gentilom al casei voastre ?

— În sfîrşit — răspunse Prinţul ceva mai calm — crezi că această pasiune a lui Buckingham a fost observată ?

— Se-nţelege !

— Ei bine, şi zici că şi a domnului de Guiche e observată la fel ?

— Dar, monseniore, recădeţi în aceeaşi greşeală ; nimeni nu spune că domnul de Guiche ar avea vreo pasiune.

— Bine, bine !

— Vedeţi, monseniore, ar fi mai bine, de o sută de ori mai bine, să mă lăsaţi să dispar, decît să vă stîrnesc, cu scrupulele mele, nişte bănuieli pe care DOAMNA le-ar considera drept crime, şi ar avea dreptate.

— Ce-ai face în locul meu ?

— Un lucru înţelept.

— Care ?

— N-aş mai lua în seamă vanitatea acestor epicurieni noi, şi în felul acesta zvonurile ar cădea de la sine.

— Voi vedea, voi chibzui.

— Oh, aveţi destul timp, primejdia nu e mare, şi apoi nu e vorba nici de primejdie, nici de pasiune ; e vorba numai de teama pe care o am de a vedea că prietenia voastră pentru mine slăbeşte. De îndată ce-mi veţi reda încrederea cu aceeaşi bunăvoinţă, nici un alt gînd nu-mi va mai trece prin minte.

Prinţul clătină din cap ca şi cum ar fi vrut să spună : „Dacă ţie nu-ţi va mai trece, mie îmi va trece !"

Dar, sosind ora dejunului, monseniorul trimise să fie prevenită DOAMNA. I se aduse răspunsul că DOAMNA nu putea să ia parte la masa mare şi că avea să prînzească la dînsa.

— Eu n-am nici o vină — zise Prinţul. Azi-dimineaţă am căzut pe neaşteptate în momentul cînd se veseleau cu muzică, am făcut pe gelosul, şi acum sînt pedepsit.

— Vom lua masa singuri — zise cavalerul cu un suspin. Îmi pare rău de de Guiche.

— Oh, lui Guiche îi va trece repede supărarea, e o fire bună !

— Monseniore — spuse deodată cavalerul — mi-a venit o idee : adineauri, în timpul convorbirii noastre, poate că

am amărît pe alteța voastră și v-am trezit anumite bănuieli. Se cade să fiu tot cu împăciuitorul... Mă duc să-l caut pe conte și să-l aduc încoace.

— Ah, cavalere, ești un suflet minunat !

— Spuneți asta ca și cum ați fi surprins.

— Doamne, dar nu ești în fiecare zi atît de drăguț !

— Fie ; în schimb, știu să îndrept o greșeală pe care am săvîrșit-o, mărturisiți !

— Mărturisesc !

— Alteța voastră vrea să-mi facă plăcerea de-a aștepta aici cîteva clipe ?

— Bucuros, du-te... voi încerca costumul pentru Fontainebleau.

Cavalerul plecă și își chemă oamenii săi cu o mare grijă, ca și cum le-ar fi dat niște ordine tainice. Toți porniră în diferite direcții, în timp ce el își păstră valetul de cameră.

— Află — îi spuse — dar află numaidecît dacă domnul de Guiche nu-i la DOAMNA. Însă, vezi, cum vei afla asta ?

— Foarte ușor, domnule cavaler : îl voi întreba pe Malicorne, care va afla de la domnișoara de Montalais. Dar trebuie să vă spun de la început că întrebarea va fi de prisos, căci toți oamenii domnului de Guiche sînt plecați : probabil că și stăpînul lor a plecat o dată cu ei.

— Informează-te totuși.

Nu trecură nici zece minute și valetul de cameră se reîntoarse. Îl trase într-un chip misterios pe stăpînul său pe o scară de serviciu și-l făcu să intre într-o cămăruță a cărei fereastră dădea spre grădină.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă cavalerul. Pentru ce atîtea precauțiuni ?

— Priviți, domnule — zise valetul de cameră.

— Ce ?

— Priviți acolo jos, sub castan.

— Bine... Ah, Doamne, îl văd pe Manicamp, care așteaptă ; ce așteaptă oare ?

— Veți vedea îndată, dacă veți avea puțină răbdare... Colo, acum vedeți ?

— Văd unul, doi, patru muzicanți cu instrumentele lor, și după ei, împingîndu-i din urmă, pe de Guiche în persoană. Dar ce face acolo ?

— Aşteaptă să i se deschidă uşa cea mică de la scara doamnelor de onoare ; va urca pe acolo la DOAMNA, unde se va auzi o nouă cîntare în timpul mesei.

— E foarte frumos ceea ce-mi spui.

— Nu-i aşa, domnule ?

— Domnul Malicorne ţi-a spus toate astea ?

— El însuşi.

— Ţine la tine deci ?

— Ţine la DOMNUL.

— Pentru ce ?

— Pentru că vrea să facă parte din casa sa.

— La naiba, va face ! Ce ţi-a dat pentru asta ?

— Taina pe care v-o vînd, domnule.

— Ţi-o plătesc cu o sută de pistoli. Ţine !

— Mulţumesc, domnule... Priviţi, uşa cea mică se deschide şi o femeie cheamă muzicanţii înăuntru.

— E Montalais.

— Mai încet, domnule, nu rostiţi prea tare acest nume ; cine spune Montalais, spuse Malicorne. Dacă vă puneţi rău cu unul, aveţi de furcă cu celălalt.

— Bine, n-am văzut nimic.

— Iar eu n-am primit nimic — zise valetul vîrînd punga în buzunar.

Cavalerul, avînd certitudinea că de Guiche intrase acolo, se reîntoarse la DOMNUL, pe care-l găsi îmbrăcat în costumul său splendid, strălucind de bucurie şi de frumuseţe.

— Se spune — strigă de Lorraine — că regele a ales soarele ca deviză ; adevărul e, monseniore, că vouă vi se potriveşte mai bine această deviză.

— Şi Guiche ?

— De negăsit. A fugit, s-a evaporat. Scandalul vostru de azi-dimineaţă l-a speriat. A dispărut de-acasă.

— Hm, e în stare, neghiobul, să fi luat poşta şi să se fi dus la proprietăţile lui. Bietul băiat ! Îl vom chema înapoi, lasă. Haidem să mîncăm.

— Monseniore, astăzi e ziua ideilor ; mi-a mai venit una în cap.

— Care ?

— Monseniore, DOAMNA e supărată pe alteţa voastră, şi are dreptate să fie. Îi datoraţi o scuză ; duceţi-vă să mîncaţi împreună.

— Oh, ăsta e un sfat pentru un soț slab.

— E pentru un soț bun. Prințesei îi e urît ; va plînge în farfurie, va avea ochii roșii. Un soț care face ca ochii soției lui să se roșească e un soț nesuferit. Duceți-vă, monseniore, duceți-vă !

— Nu, am spus să mi se aducă masa aici.

— Haide, haide, monseniore, vom fi triști amîndoi : eu îmi voi simți inima împovărată știind că DOAMNA e singură, iar alteța voastră, oricît de neînduplecat veți voi să păreți, veți suspina totuși. Luați-mă și pe mine la prînzul DOAMNEI, și va fi o surpriză foarte plăcută. Fac prinsoare că vom petrece de minune ; azi-dimineață v-ați înșelat.

— Tot ce se poate.

— Fără nici un poate ; e un fapt.

— Cavalere, cavalere, tu mă sfătuiești rău !

— Vă sfătuiesc bine, e în folosul vostru : costumul acesta de culoarea panselelor, brodat cu aur, vă vine de minune. DOAMNA va fi mai subjugată de bărbat decît de procedeu. Haide, monseniore !

— M-ai înduplecat, să mergem.

Prințul, împreună cu cavalerul, ieși din apartamentul său și se îndreptă spre acela al Prințesei. Cavalerul șopti la urechea valetului său aceste cuvinte :

— Oameni în fața ușii celei mici. Nimeni să nu poată fugi pe acolo ! Repede !

Și, urmîndu-l pe Prinț, ajunse în anticamera DOAMNEI. Ușierii se pregăteau să dea de veste.

— Nimeni să nu se miște — zise cavalerul zîmbind. Monseniorul vrea să facă o surpriză.

XXXVI

PRINȚUL E GELOS PE DE GUICHE

Prințul intră brusc, asemenea oamenilor cu gînduri curate și care cred că fac o plăcere, sau asemenea celor care speră să surprindă o taină, ca un trist obol al geloșilor.

DOAMNA, îmbătată de primele măsuri ale muzicii, dansa cu o patimă nebună, lăsînd la o parte dejunul început. Dansatorul ei era domnul de Guiche, cu braţele ridicate, cu ochii pe jumătate închişi, cu genunchiul pe parchet, ca acei dansatori spanioli cu priviri voluptoase, cu gesturi mîngîietoare. Prinţesa se învîrtea în jurul lui, cu acelaşi surîs şi cu aceeaşi vrajă atîtătoare. Montalais admira. La Vallière, aşezată într-un colţ, privea cu un aer visător.

E cu neputinţă să redăm efectul pe care-l produse asupra acestor oameni fericiţi apariţia neaşteptată a DOMNULUI. Este de asemenea cu neputinţă de redat efectul pe care-l produse asupra lui Filip vederea acestor oameni fericiţi. Contele de Guiche nu mai avu puterea să se ridice de jos; DOAMNA rămăsese la jumătatea pasului şi mişcării sale, fără să poată îngîna un cuvînt. Cavalerul de Lorraine, rezemat de pervazul uşii, zîmbea ca un om adîncit în cea mai nevinovată admiraţie.

Paloarea prinţului, tremurul convulsiv al mîinilor şi piciorului fu primul simptom care-i trezi la realitate pe cei de faţă. O mare tăcere urmă după tropotele dansului. Cavalerul de Lorraine se folosi de acest răgaz pentru a veni să-i salute pe DOAMNA şi respectiv pe de Guiche, prefăcîndu-se că-i confundă în reverenţele sale cu cei doi stăpîni ai casei. Prinţul, apropiindu-se la rîndul său, zise cu un glas răguşit:

— Sînt încîntat; veneam aici crezînd că te găsesc bolnavă şi mîhnită, dar te văd prinsă în noi plăceri; într-adevăr, e o fericire! Casa mea e cea mai veselă din univers! Apoi, întorcîndu-se către de Guiche, îi spuse: Conte, nu te ştiam un dansator atît de iscusit. Şi, revenind la soţia lui: Fii mai bună cu mine — i se adresă el cu o amărăciune sub care îşi ascundea mînia. De cîte ori se petrece la dumneata, cheamă-mă şi pe mine... Sînt un Prinţ foarte însingurat.

De Guiche îşi recăpătă sîngele rece şi, cu o mîndrie firească, ce-i stătea atît de bine, zise:

— Monseniorul ştie că întreaga mea viaţă e în serviciul său: oricînd va fi vorba să o dau, voi fi gata s-o fac; azi însă, nefiind vorba decît de dans, dansez.

— Şi ai dreptate — zise Prinţul cu răceală. Şi apoi, doamnă — continuă el — nu observi că doamnele dumitale îmi răpesc prietenii cei mai buni? Domnul de Guiche nu-i

al vostru, doamnă, e al meu. Dacă vrei să iei masa fără mine, ai doamnele. Cînd mănînc singur, cu am gentilomii mei ; nu mă lipsi pînă şi de ei.

DOAMNA simţi şi dojana şi lecţia. Roşeaţa îi năpădi dintr-o dată obrajii.

— Domnule — răspunse ea — nu ştiam, venind la curtea Franţei, că Prinţesele de rangul meu sînt considerate ca femeile din Turcia. Nu ştiam că nu le e îngăduit să vadă bărbaţi ; dar dacă asta îţi e dorinţa, mă voi supune ; nu te ruşina de loc dacă vrei să pui zăbrele la ferestrele mele.

Această ripostă, care îi făcu să zîmbească pe Montalais şi pe de Guiche, răscoli mînia în inima Prinţului, mînie din care o bună parte se risipise prin cuvintele ce le rostise.

— Foarte bine ! zise el pe un ton stăpînit. Iată cum sînt respectat în casa mea !

— Monseniore ! Monseniore ! murmură cavalerul la urechea Prinţului, în aşa fel încît toată lumea observă că voia să-l potolească.

— Să mergem ! rosti Prinţul drept orice răspuns, trăgîndu-l pe cavaler după el şi răsucindu-se cu o mişcare bruscă, gata aproape s-o îmbrîncească pe DOAMNA.

De Lorraine îşi urmă stăpînul pînă în apartamentul său, unde Prinţul nu avu răbdare să se aşeze şi dădu frîu liber mîniei ce-i clocotea în piept. Cavalerul îşi ridică ochii în tavan, îşi împreună mîinile şi nu scotea o vorbă.

— Părerea ta ? strigă DOMNUL.

— Despre ce, monseniore ?

— Despre tot ce se petrece aici.

— Oh, monseniore, e grav !

— E odios ! Viaţa nu se poate duce astfel !

— Într-adevăr, nu e o fericire ! zise cavalerul. Şi tocmai sperasem să avem linişte după plecarea nebunului acela de Buckingham.

— Iar acum e şi mai rău !

— Nu spun asta, monseniore.

— Nu, dar o spun eu, căci Buckingham nu îndrăznise să facă nici pe sfert din ceea ce am văzut astăzi.

— Ce anume ?

— Să se ascundă pentru a dansa, să se prefacă pentru a lua masa în doi.

— Oh, monseniore, nu, nu !

— Ba da! Ba da! strigă Prințul întărîtîndu-se singur ca un copil răutăcios. Dar nu voi mai îndura asta multă vreme! Vreau să se știe ce se petrece aici!

— Monseniore, un scandal...

— La naiba, să mă rușinez eu, cînd ei nu se rușinează față de mine? Așteaptă-mă aici, cavalere, așteaptă-mă!

Prințul dispăru în camera alăturată și-l întrebă pe ușier dacă regina-mamă se reîntorsese de la capelă.

Ana de Austria era fericită: liniștea restabilită în sînul familiei sale, o întreagă curte bucuroasă de prezența unui suveran tînăr și pornit spre lucruri mari, veniturile statului sporite, pacea la granițe asigurată, totul o făcea să prevadă un viitor luminos. Din cînd în cînd doar o răscolea amintirea acelui băiat tînăr pe care-l primise ca o mamă bună și-l alungase ca una vitregă. Un suspin îi încheie gîndul. Deodată, ducele de Orléans intră la dînsa.

— Mamă — strigă el trăgînd cu nerăbdare draperiile în urma lui, la ușă — lucrurile nu mai pot să meargă astfel!

Ana de Austria își ridică frumoșii ei ochi asupra lui și, cu o netulburată blîndețe, îl întrebă:

— Despre ce lucruri vrei să vorbești?

— Vreau să vorbesc de DOAMNA.

— Soția ta?

— Da, mamă.

— Mă prind că nebunul de Buckingham îi va fi trimis vreo scrisoare de bun rămas.

— Ei bine, nu, mamă, nu-i vorba de Buckingham.

— De cine atunci? Căci bietul băiat era pe punctul de a-ți pune gelozia la încercare, și credeam că...

— Mamă, DOAMNA l-a și înlocuit pe domnul de Buckingham.

— Filip, ce-ți iese din gură? Rostești cuvintele cu prea multă ușurătate.

— Nu, nu. Doamna a întors-o atît de bine, încît sînt încă și mai gelos.

— Doamne, și pe cine?

— Cum, n-ai băgat de seamă nimic?

— Nu.

— N-ai observat că domnul de Guiche e mereu la ea, mereu cu ea?

Regina își pocni palmele și începu să rîdă.

— Filip — zise ea — la tine nu mai e vorba de un cusur, e o boală.

— Boală sau cusur, doamnă, eu sufăr.

— Și pretinzi că s-ar putea vindeca un rău care există numai în închipuirea ta? Vrei să ți se dea dreptate, deși gelozia ta n-are nici un temei?

— Ah, iată că reîncepi să spui despre acesta ceea ce spuneai și despre celălalt.

— Asta, fiul meu — rosti pe un ton sec regina — fiindcă ceea ce credeai despre celălalt reîncepi să crezi și despre acesta.

Prințul se înclină puțin înțepat.

— Și dacă ți-aș cita fapte — zise el — ai crede?

— Fiul meu, pentru orice alt lucru, în afară de gelozie, te-aș crede fără să-mi aduci dovezi; dar cînd e vorba de gelozie, nu-ți făgăduiesc nimic.

— Asta e ca și cum maiestatea ta mi-ar porunci să tac și m-ar scoate din cauză.

— Cîtuși de puțin; ești fiul meu și-ți datorez toată îngăduința unei mame.

— Oh, mărturisește-ți gîndul: îmi datorezi toată îngăduința cuvenită unui nebun.

— Nu exagera, Filip, și ia seama să nu-mi vorbești despre soția ta ca despre o femeie ușuratică...

— Dar faptele?

— Te ascult.

— Azi-dimineață se făcea muzică la DOAMNA, la ceasurile zece.

— Un lucru nevinovat.

— Domnul de Guiche stătea de vorbă cu ea, numai ei amîndoi... Ah, am uitat să-ți spun că de opt zile el n-o mai părăsește, se ține de dînsa ca o umbră.

— Dragul meu, dacă ar fi ceva rău, s-ar ascunde.

— Bun! exclamă atunci ducele. Asta așteptam să-mi spui. Ține minte ce-ai spus! Azi-dimineață, zic, i-am surprins și mi-am exprimat fără înconjur nemulțumirea.

— Fii sigur că asta e de ajuns; ai fost poate chiar prea aspru. Soțiile tinere sînt supărăcioase. Mustrîndu-le pentru un rău pe care nu l-au făcut înseamnă adesea să le spui că-l puteau face.

— Bine, bine, așteaptă! Reține de asemenea și ceea ce-ai spus acum, doamnă: „Lecția de azi-dimineață e de ajuns și, dacă ar face ceva rău, s-ar ascunde".

— Așa am spus, da.

— Dar, puțin după aceea, căindu-mă de slăbiciunea mea de azi-dimineață și știind că Guiche stă supărat la el acasă, m-am dus din nou la DOAMNA. Ghicește ce-am găsit acolo! Alte muzici și dansuri, și Guiche — ascuns acolo!

Ana de Austria își încruntă sprîncenele.

— O nechibzuință — zise ea. Și ce-a spus DOAMNA?

— Nimic.

— Dar Guiche?

— La fel... Ba da... el a bîlbîit niște obrăznicii.

— Și tu ce crezi, Filip?

— C-am fost orb, că Buckingham nu era decît un pretext și că adevăratul vinovat e Guiche.

Ana ridică din umeri.

— Și atunci?

— Vreau ca Guiche să plece din preajma mea, ca și Buckingham, și voi cere asta regelui, afară numai dacă...

— Dacă?

— N-ai să faci dumneata această rînduială, doamnă, dumneata care ești atît de înțeleaptă și de bună.

— N-o voi face.

— Cum, mamă?

— Ascultă, Filip, nu sînt în fiecare zi dispusă să mă cert cu oamenii; am autoritate asupra celor tineri, dar nu m-aș putea folosi de ea fără să o pierd; de altfel, nimic nu dovedește că domnul de Guiche ar fi vinovat.

— Mi-a displăcut.

— Asta te privește.

— Bine, atunci știu ce am de făcut — zise Prințul cu îndîrjire.

Ana îl privi neliniștită.

— Și ce vei face? întrebă ea.

— Îl voi îneca în bazin, prima oară cînd îl voi mai găsi în casă la mine.

După o asemenea crudă amenințare, Prințul așteptă un efect de groază. Regina rămase însă nepăsătoare.

— N-ai decît — zise ea.

Filip era slab ca o femeie; începu să urle.

— Sînt trădat, nimeni nu mă iubește ! Iat-o și pe mama mea trecînd de partea dușmanilor mei !

— Mama ta vede mai departe decît tine și nu se ostenește să te mai povățuiască, fiindcă nu vrei s-o asculți.

— Mă voi duce la rege !

— Asta voiam să-ți și spun. Aștept pe maiestatea sa aici, e ora sa de vizită. Plînge-te.

N-apucă să termine, că Filip auzi ușa de la anticameră deschizîndu-se cu zgomot. Îl cuprinse teama. Se deslușeau pașii regelui, ale cărui tălpi scîrțîiau pe covoare. Prințul dispăru pe o ușiță, lăsînd-o pe regină singură. Ana de Austria începu să rîdă. Rîdea încă în clipa cînd intră regele. El venea, foarte îndatoritor, să afle despre sănătatea, cam zdruncinată, a reginei-mame. Venea, de asemeni, s-o anunțe că toate pregătirile pentru călătoria la Fontainebleau erau terminate. Văzînd-o că rîde, se simți mai puțin îngrijorat și-o întrebă, el însuși zîmbind, ce anume o face să fie atît de veselă. Ana de Austria îi luă mîna și, cu o voce plină de haz, îi zise :

— Știi, sînt mîndră că am sînge spaniol în vine.

— Pentru ce, doamnă ?

— Pentru că spaniolele sînt mai cumsecade, cel puțin în comparație cu englezoaicele.

— Explică-te.

— De cînd te-ai însurat, n-ai avut motiv să-i faci nici o mustrare reginei, nu-i așa ?

— Nu, de bună seamă.

— Și s-a scurs destul timp de cînd te-ai însurat. Fratele tău, dimpotrivă, e însurat numai de cincisprezece zile.

— Și ?

— Se plînge de DOAMNA pentru a doua oară.

— Cum ! Iarăși Buckingham ?

— Nu, altul.

— Cine ?

— Guiche.

— Așa ! Atunci DOAMNA e o cochetă.

— Mă tem că da.

— Sărmanul meu frate ! zise regele zîmbind.

— Îngădui cochetăria, după cîte văd.

— Cînd e vorba de DOAMNA, da ; de fapt, Prințesa nu e cochetă.

— Fie ; dar fratele tău își va pierde capul din pricina asta.

— Ce vrea ?

— Să-l înece pe Guiche.

— Cam violent.

— Nu rîde. El e deznădăjduit. Gîndește-te la un mijloc.

— Ca să-l salvez pe Guiche, bucuros.

— Oh, dacă fratele tău te-ar auzi vorbind astfel, ar conspira împotrivă-ți, așa cum a făcut unchiul vostru, DOMNUL, împotriva regelui, părintele tău.

— Nu. Filip mă iubește tare mult, și eu îl iubesc tare mult la rîndul meu ; vom trăi ca buni prieteni. În rezumat, ce dorește de la mine ?

— S-o împiedici pe DOAMNA de a mai fi cochetă și pe Guiche de a mai fi galant.

— Numai atît ? Fratele meu își face o idee prea mare despre puterea regală... Să schimbi firea unei femei ! Cu un bărbat mai treacă-meargă, dar cu o femeie ?

— Cum ai să te descurci ?

— Îi voi spune un cuvînt lui Guiche, care e băiat deștept, și-l voi face să înțeleagă.

— Dar DOAMNA ?

— Cu ea e mai greu ; un cuvînt nu va fi de ajuns ; va trebui să-i țin predici.

— Lucrul e însă grabnic.

— Oh, voi căuta să mă zoresc cît mai mult cu putință. Avem repetiție de balet astăzi după-masă.

— Vei ține predica dansînd ?

— Da, doamnă.

— Și făgăduiești o convertire ?

— Voi curma erezia prin convingere sau prin foc.

— Îți doresc izbîndă ! Pe mine să nu mă amesteci însă în toate astea — DOAMNA nu mi-ar ierta-o niciodată ; și, soacră fiind, trebuie să mă înțeleg cu nora mea.

— Doamnă, regele va lua totul asupra lui. Uite, chiar mă gîndesc.

— La ce ?

— Ar fi poate mai bine să mă duc eu însumi la DOAMNA.

— E puțin cam solemn.

— Da, dar solemnitatea nu le stă rău predicatorilor, şi apoi lăutele baletului vor acoperi jumătate din vorbele mele. Afară de asta, e nevoie să împiedicăm vreo furie de-a fratelui meu... E mai bine să mă grăbesc... DOAMNA e în apartamentele sale ?

— Aşa cred.

— Motivele neînţelegerilor, te rog.

— În două cuvinte, iată : mereu muzică... stăruinţa lui Guiche... bănuieli de ascunzişuri şi urzeli...

— Dovezi ?

— Nici una.

— Bine ; mă duc la DOAMNA.

Şi regele începu să-şi privească, în oglindă, costumul bogat şi faţa care-i strălucea ca diamantele de pe el.

— Aşadar, DOMNUL e ţinut la distanţă ? zise el.

— Oh, focul şi apa nu se gonesc cu mai multă înverşunare !

— De ajuns, mamă, îţi sărut mîinile... cele mai frumoase mîini din Franţa.

— Izbuteşte, sire... Fii împăciuitorul acestei căsnicii.

— Nu mă folosesc de ambasador — răspunse regele. Prin asta vreau să-ţi spun că voi izbîndi.

Şi ieşi rîzînd, scuturîndu-şi cu multă atenţie îmbrăcămintea, în timp ce se îndrepta spre apartamentul Prinţesei.

XXXVII

MEDIATORUL

Cînd regele apăru la DOAMNA, toţi curtenii, pe care vestea unei scene conjugale îi împrăştiase prin jurul apartamentelor, începură să se simtă pradă celor mai mari nelinişti. Chiar se şi stîrni în această privinţă o furtună pe care cavalerul de Lorraine, în mijlocul grupurilor, o dis-

cuta cu bucurie în toate elementele ei, îngroşîndu-le pe cele mai slabe şi manevrîndu-le, conform planurilor lui răutăcioase, pe cele mai tari, cu scopul de a produce efectele cele mai rele cu putinţă.

Aşa după cum prevăzuse Ana de Austria, prezenţa regelui dădu un caracter solemn evenimentului. Nu era un lucru mărunt, în 1662, nemulţumirea DOMNULUI din pricina DOAMNEI şi amestecul regelui în treburile particulare ale DOMNULUI. De aceea se văzu cum cei mai îndrăzneţi bărbaţi, care-l înconjurau pe contele de Guiche încă din primele momente, se depărtau acum de el cu un fel de groază ; contele însuşi, cuprins de panica celorlalţi, se retrase la el, singur.

Regele intră la DOAMNA salutînd, aşa cum avea obiceiul să facă totdeauna. Doamnele de onoare erau înşirate la rînd în galerie, la trecerea sa. Oricît de preocupat ar fi fost maiestatea sa, îşi aruncă totuşi ochiul de stăpîn asupra acestor două rînduri de tinere şi încîntătoare femei ce-şi lăsau cu modestie feţele în jos. Toate se înroşiseră simţind privirea regelui aţintită asupra lor. Una singură, al cărei păr lung cădea în bucle mătăsoase pe cei mai frumoşi umeri din lume, una singură era palidă şi abia îşi stăpînea emoţia, cu toate că prietena ei o îmboldea necontenit cu cotul. Aceasta era La Vallière, căreia Montalais se străduia să-i insufle, prin semne şi priviri, curajul care ei nu-i lipsea niciodată. Regele nu se putu stăpîni să nu întoarcă faţa. Toate frunţile, ce abia se ridicaseră, se plecară din nou ; numai capul acela blond rămase nemişcat, ca şi cum n-ar mai fi avut nici o putere şi nici o voinţă.

Intrînd la DOAMNA, Ludovic o găsi pe cumnata lui întinsă pe jumătate peste pernele din camera ei. Aceasta se ridică numaidecît şi făcu o reverenţă adîncă, îngăimînd cîteva cuvinte de mulţumire pentru cinstea ce i se arăta. Apoi se aşeză din nou, învinsă de o slăbiciune, prefăcută, fără îndoială, căci un colorit fermecător îi îmbujora obrajii, iar ochii, din pricina cîtorva lacrimi pe care abia şi le ştersese, aveau parcă şi mai multă strălucire.

Regele se aşeză, fără a-i fi scăpat, datorită acelui spirit de observaţie ce-l caracteriza, nici dezordinea din cameră, nici aceea, tot atît de vădită, de pe chipul DOAMNEI, şi luă un aer de voioşie.

— Sora mea — zise el — la ce oră vrei să repetăm astăzi figurile de balet ?

— Ah, sire — răspunse ea clătinîndu-şi încet şi trist capul fermecător — binevoiţi şi iertaţi-mă pentru astăzi ; tocmai aveam de gînd să previn pe maiestatea voastră că astăzi nu voi putea lua parte la repetiţie.

— Cum — făcu regele cu o surprindere stăpînită — sora mea, eşti cumva indispusă ?

— Da, sire.

— Atunci să trimit după medicii alteţei tale.

— Nu, căci medicii nu-mi pot alina cu nimic răul de care sufăr.

— Mă înspăimînţi !

— Sire, vreau să cer maiestăţii voastre îngăduinţa de a mă reîntoarce în Anglia.

Regele făcu o mişcare.

— În Anglia ? Spune limpede ceea ce vrei să spui, doamnă.

— O spun fără tragere de inimă, sire — răspunse cu hotărîre nepoata lui Henric al IV-lea. Şi frumoşii ei ochi negri scînteiară aprinşi. Da, îmi pare rău că trebuie să-i fac maiestăţii voastre mărturisiri de acest fel, dar mă simt prea nefericită la curtea maiestăţii voastre şi vreau să mă întorc în familia mea.

— Doamnă, Doamnă !

Şi regele se apropie.

— Ascultaţi-mă, sire — continuă tînăra femeie, recăpătînd asupra interlocutorului ei puterea de dominare pe care i-o dădeau frumuseţea şi firea sa nestăpînită — eu sînt obişnuită cu suferinţa. De tînără încă am fost umilită, am fost disprețuită. Oh, să nu spuneţi că nu-i aşa, sire ! adăugă ea cu un surîs.

Regele se înroşi.

— Atunci, vă spun, eram gata să cred că Dumnezeu mă adusese pe lume pentru asta, pe mine, fiica unui rege puternic ; dar, fiindcă-i zdrobise tatălui meu viaţa, mie putea să-mi zdrobească numai mîndria. Am suferit mult, am făcut-o să sufere şi pe mama ; am jurat însă că dacă vreodată Dumnezeu mă va ajuta să-mi duc zilele în libertate, fie chiar şi ca o lucrătoare din popor care-şi cîştigă pîinea prin truda sa, nu voi mai îndura nici cea

mai mică umilire. Şi ruga mi-a fost ascultată : am recăpătat bogăţia cuvenită rangului meu, naşterii mele ; am urcat pînă la treptele tronului ; am crezut că, aliindu-mă cu un principe francez, voi găsi în el o rudă, un prieten, un egal ; dar constat că n-am găsit decît un stăpîn, şi asta mă revoltă. Mama nu va afla nimic, iar maiestatea voastră, pe care o respect şi... o iubesc...

Regele tresări : nici un glas nu-i sunase încă atît de plăcut în urechi.

— Maiestatea voastră, spun, sire, care ştiţi totul, fiindcă aţi venit aici, poate că mă veţi înţelege. Dacă nu mi-aţi fi trecut pragul, veneam eu să vă caut. Nu vreau decît libertatea de a putea să plec fără îngrădire. Las în seama maiestăţii voastre, pe care vă consider un om nobil şi delicat, grija de a mă dezvinovăţi şi a mă apăra.

— Sora mea, sora mea — bîigui regele, copleşit de acest atac atît de direct — te-ai gîndit bine la enorma răspundere a planului pe care ţi l-ai făurit ?

— Sire, eu nu stau să mă gîndesc, eu simt. Lovită, resping din instinct lovitura — iată totul !

— Dar ce ţi s-a făcut ? Să vedem !

Prinţesa, se vedea bine, voia ca prin această manevră de care se folosesc totdeauna femeile, să înlăture orice mustrare şi să arunce ea una mai gravă ; din acuzată, să devină acuzatoare. E semnul neîndoios al vinovăţiei ; dar prin această întorsătură vădită, femeile, chiar cele mai puţin dibace, ştiu să iasă de fiecare dată învingătoare. Regele nu băgă de seamă că venise la ea ca s-o întrebe : „Ce i-ai făcut fratelui meu ?“ şi că se rezumase doar a spune : „Ce ţi s-a făcut ?“

— Ce mi s-a făcut ? răspunse DOAMNA. Oh, trebuie să fii femeie ca să înţelegi, sire : m-a făcut să plîng.

Şi cu un deget alb-sidefiu, care nu-şi găsea perechea ca fineţe, îşi arătă ochii înlăcrimaţi şi începu din nou să plîngă.

— Sora mea, te rog ! zise regele apropiindu-se şi mai mult, pentru a-i lua o mînă pe care ea şi-o lăsă umedă şi tremurătoare.

— Sire, am fost mai întîi lipsită de prezenţa unui prieten al fratelui meu. Milordul de Buckingham era

pentru mine un oaspe plăcut, voios, un compatriot care-mi cunoștea obicciurile, aș spune aproape un însoțitor de-a lungul vieții, căci am petrecut multe zile împreună, alături de ceilalți prieteni ai noștri, în frumosul parc de la Saint-James.

— Dar, sora mea, Villiers era îndrăgostit de dumneata!

— Pretext! Și ce dacă domnul de Buckingham ar fi fost sau nu îndrăgostit de mine? zise ea cu un aer foarte serios. Să fie oare un pericol pentru mine un bărbat îndrăgostit?... Ah, sire, nu e de ajuns ca cineva să te iubească.

Și zîmbi cu atîta drăgălășenie, cu atîta finețe, că regele simți inima bătîndu-i tare, gata să i se spargă în piept.

— În sfîrșit, și dacă fratele meu ar fi gelos? o întrerupse el.

— Bine, consimt asta, iată un motiv. Dar domnul de Buckingham a fost alungat.

— Alungat?... Oh, nu!

— Expulzat, respins, trimis înapoi, dacă vă place mai mult, sire. Unul dintre primii gentilomi ai Europei s-a văzut silit să părăsească în pripă curtea regelui Franței, a lui Ludovic al XIV-lea, ca un om de rînd, din pricina unei priviri sau a unui buchet de flori. Nu e o laudă pentru curtea cea mai galantă... Iertare, sire, uitam că, vorbind astfel, lovesc în puterea voastră suverană.

— Vai de mine! Nu, sora mea, nu eu l-am trimis înapoi pe domnul de Buckingham!... Îmi plăcea foarte mult!

— Nu? făcu DOAMNA cu șiretenie. Ah, atunci cu atît mai bine!

Și accentuă acest *cu atît mai bine* ca și cum în locul acestor cuvinte ar fi rostit *cu atît mai rău.* Urmă o tăcere de cîteva clipe. Prințesa reluă:

— Domnul de Buckingham plecat... știu acum pentru ce și prin cine... credeam că-mi voi recăpăta liniștea... Dar nu... Iată că DOMNUL găsește alt pretext; iată că...

— Iată că apare altul — zise regele cu voioșie. Și e firesc: ești frumoasă, doamnă, vei fi iubită totdeauna.

— Atunci — strigă Prințesa — voi fi înconjurată de singurătate! Oh, asta vor, asta mi se pregătește! Dar nu, prefer să mă întorc la Londra. Acolo sînt cunoscută, sînt apreciată. Voi avea prietenii mei, fără a mă teme că unii și alții vor cuteza să spună că îmi sînt amanți. La naiba, urîtă

bănuială, mai ales din partea unui gentilom ! Ah, DOMNUL a scăzut mult în ochii mei de cînd am văzut, de cînd am constatat că se poartă cu mine ca un tiran.

— Ei, ei, fratele meu nu e vinovat de altceva decît că te iubește.

— Mă iubește ! DOMNUL mă iubește ? Ah, sire... Și începu să rîdă cu hohote. DOMNUL nu va iubi niciodată o femeie — continuă ea — fiindcă se iubește prea mult pe sine ; da, din nenorocire pentru mine, DOMNUL face parte din speța cea mai rea de gelosi : e gelos fără a iubi.

— Mărturisește totuși — zise regele, care începea să se pasioneze de această convorbire aprinsă, vioaie — mărturisește că Guiche te iubește.

— Ah, sire, eu nu știu nimic !

— Ar trebui să vezi. Un bărbat care iubește se trădează.

— Domnul de Guiche nu s-a trădat.

— Sora mea, sora mea, îl aperi pe domnul de Guiche !

— Eu ? Nici nu mă gîndesc ! Oh, sire, atît i-ar mai lipsi nefericirii mele, o bănuială din partea voastră !

— Nu, doamnă, nu — se grăbi să răspundă regele. Nu te mîhni în zadar. Oh, plîngi ! Te conjur, liniștește-te !

Ea plîngea însă de-a binelea ; lacrimi mari îi curgeau pe mîini. Regele îi apucă o mînă și-i sorbi una din aceste lacrimi. Ea îl privi cu atîta tristețe și cu atîta duioșie, încît el își simți inima răpusă.

— Nu ai nimic cu Guiche ? întrebă regele mai nelinistit decît s-ar fi cuvenit să fie în rolul său de mediator.

— Dar nimic, nimic !

— Atunci pot să-l îmbunez pe fratele meu.

— Eh, sire, nimic nu-l va îmbuna. Să nu credeți că e numai gelos. DOMNUL a fost rău povățuit, și e o fire bănuitoare.

— Oricine poate să fie așa, cînd e vorba de dumneata.

DOAMNA își lăsă ochii în jos și tăcu. Regele făcu la fel, ținîndu-i însă mereu mîna într-a lui. Această tăcere de o clipă dăinui un veac. DOAMNA își retrase încet mîna. Acum era sigură de izbîndă. Cucerise cîmpul de bătălie.

— DOMNUL se plînge — spuse regele cu sfială — că în loc să stai cu el, în locul societății lui preferi alte cercuri particulare.

— Sire, DOMNUL își petrece vremea privindu-se mereu în oglindă și punînd la cale tot felul de răutăți împotriva femeilor, împreună cu domnul cavaler de Lorraine.

— Oh, mergi, mi se pare, prea departe !

— Spun ceea ce este. Observați ! Veți vedea, sire, dacă am dreptate.

— Voi observa. Dar, pînă atunci, ce satisfacție i-am putea da fratelui meu ?

— Plecarea mea.

— Iar repeți acest cuvînt ? strigă regele puțin iritat, ca și cum ar fi crezut că în zece minute se produsese o asemenea schimbare, încît DOAMNA ar fi renunțat la ideile ei de mai înainte.

— Sire, nu mai pot să fiu fericită aici — zise ea. Domnul de Guiche îl stînjenește pe DOMNUL. Va fi oare îndepărtat și el ?

— Dacă va fi nevoie, de ce nu ? răspunse zîmbind Ludovic al XIV-lea.

— Ei bine, și după domnul de Guiche ?... Pe care-l voi regreta de altfel, vă previn, sire.

— Ah, îl vei regreta ?

— Fără îndoială ! E binevoitor, se poartă cu mine ca un prieten, mă distrează.

— Ah, dacă te-ar auzi DOMNUL ! rosti regele, nemulțumit. Să știi că nu mă voi mai însărcina să vă împac, și nici nu voi mai încerca s-o fac !

— Sire, în momentul de față credeți că l-ați putea împiedica pe DOMNUL să fie gelos pe primul venit ? Iar eu știu foarte bine că domnul de Guiche nu e primul venit.

— Iarăși ! Te previn că, în calitate de frate, voi începe să-l urăsc pe domnul de Guiche.

— Ah, sire — zise DOAMNA — nu vă însușiți, vă rog, nici simpatiile, nici dușmăniile DOMNULUI. Rămîneți rege : va fi mai bine pentru maiestatea voastră și pentru toată lumea.

— Ești o adorabilă zeflemistă, doamnă, și înțeleg de ce chiar și cei pe care-i batjocorești te adoră.

— De aceea, sire, voi, pe care-l socoteam apărătorul meu, treceți acum de partea celor care mă asupresc — răspunse DOAMNA.

— Eu asupritorul dumitale ? Ferit-a sfîntul !

— Atunci — stărui ea cu un aer rugător — încuviinţaţi cererea mea.

— Dar ce mi-ai cerut ?

— Să mă reîntorc în Anglia.

— Oh, asta nu, niciodată ! strigă Ludovic al XIV-lea

— Sînt, prin urmare, prizonieră ?

— În Franţa, da.

— Şi atunci, ce trebuie să fac ?

— Ei bine, sora mea, uite, am să-ţi spun.

— Ascult pe maiestatea voastră ca o slugă umilă.

— În loc de a prefera anumite intimităţi oarecum nepotrivite, în loc să ne creezi îngrijorări cu izolarea dumitale, arată-te în mijlocul nostru mereu, nu ne mai părăsi ; să trăim în familie. De bună seamă, domnul de Guiche e un om curtenitor ; dar, în sfîrşit, dacă noi n-avem spiritul său...

— Oh, sire, ştiţi bine că faceţi pe modestul !

— Nu, ţi-o jur. Poţi fi rege, şi să simţi totuşi că ai mai puţin noroc de a plăcea decît cutare sau cutare gentilom.

— Jur că nu credeţi un singur cuvînt din ceea ce spuneţi, sire.

Regele o privi pe DOAMNA cu multă tandreţe.

— Vrei să-mi făgăduieşti un lucru ? zise el.

— Care ?

— Să nu-ţi mai pierzi în apartamentul dumitale, împreună cu străinii, timpul pe care ni-l datorezi nouă. Vrei să facem împotriva duşmanului comun o alianţă ofensivă şi defensivă ?

— O alianţă cu maiestatea voastră, sire ?

— De ce nu ? Oare nu eşti o putere ?

— Dar, sire, sînteţi un aliat credincios ?

— Vei vedea, doamnă.

— Şi din ce zi va începe această alianţă ?

— De astăzi.

— Voi întocmi eu tratatul ?

— Foarte bine !

— Şi maiestatea voastră îl va semna ?

— Orbeşte.

— Oh, atunci, sire, vă făgăduiesc minuni ; sînteţi astrul curţii şi cînd veţi apărea în faţa mea...

Ei bine ?

— Totul va străluci.

— Oh, doamnă, doamnă — zise Ludovic al XIV-lea — știi foarte bine că întreaga lumină vine de la dumneata și că, dacă eu am ales soarele ca deviză, asta e numai o emblemă.

— Sire, vă măguliți prea mult aliata ; asta înseamnă că vreți s-o amăgiți — zise DOAMNA amenințîndu-l pe rege cu degetul ei, mustrător.

— Cum, crezi că vreau să te amăgesc atunci cînd te încredințez de întreaga mea afecțiune ?

— Da.

— Și ce te face să te îndoiești ?

— Un lucru.

— Unul singur ?

— Da.

— Care ? Aș fi tare nefericit dacă m-aș vedea învins de un singur lucru.

— Acest lucru nu stă în puterea voastră, sire, și nici chiar în puterea lui Dumnezeu.

— Și care e acest lucru ?

— Trecutul.

— Doamnă, nu înțeleg — zise regele, care înțelesese totuși foarte bine.

Prințesa îi luă mîna.

— Sire — spuse ea — am avut nenorocirea de a vă displace vreme atît de îndelungată, încît am aproape dreptul să mă întreb astăzi cum de ați putut îngădui să vă fiu cumnată.

— Să-mi displaci ? Mi-ai displăcut, dumneata ?

— Haide, nu tăgăduiți.

— Dă-mi voie...

— Nu, nu, mi-aduc aminte bine.

— Alianța noastră începe de astăzi — rosti regele cu o însuflețire ce nu era prefăcută. Nu-ți mai aduce aminte, deci, de trecut, așa cum nu-mi mai amintesc nici eu ; mă gîndesc numai la prezent. Îl am sub ochi, iată-l, privește !

Și o trase pe Prințesă în fața unei oglinzi, în care ea se văzu îmbujorată și frumoasă, atît de frumoasă că ar fi fost în stare să sucească și mințile unui sfînt.

— Asta n-are importanță — zise ea — asta nu poate fi chezășia unei alianțe trainice.

— E nevoie să jur ? întrebă regele, ameţit de întorsătura plină de vrajă pe care o luase această convorbire.

— Oh, nu refuz niciodată un jurămînt sincer ! zise DOAMNA. E un temei pentru a avea încredere.

Regele îngenunche pe un covoraş şi luă mîna DOAMNEI. Ea, cu un surîs pe care un pictor nu l-ar putea niciodată reda, iar un poet nu l-ar putea decît imagina, îi dău amîndouă mîinile, în care el îşi ascunse fruntea înfierbîntată. Nici unul, nici altul nu putură găsi un cuvînt.

Regele simţi că DOAMNA îşi retrage palmele, atingîndu-i uşor obrajii. Se ridică numaidecît şi ieşi din apartament. Curtenii îi observă roşeaţa din obraji şi deduseră că scena fusese furtunoasă. Dar cavalerul de Lorraine se grăbi să spună :

— Oh, nu, domnilor, fiţi pe pace ! Cînd maiestatea sa e furios, se îngălbeneşte.

XXXVIII

SFĂTUITORII

Regele o părăsi pe DOAMNA într-o stare de mare tulburare, pe care abia el însuşi şi-o putea explica.

Este cu neputinţă, într-adevăr, să se explice jocul tainic al acestor simpatii ciudate, care se aprind dintr-o dată şi fără vreun motiv întemeiat, după mulţi ani petrecuţi în cea mai netulburată linişte, în cea mai desăvîrşită nepăsare a două inimi sortite să se iubească. De ce Ludovic al XIV-lea o disprețuise, aproape o urîse altădată pe DOAMNA ? De ce acum o găsea, pe aceeaşi femeie, atît de frumoasă, atît de ispititoare, şi pentru ce, nu numai că se gîndea la ea, dar era obsedat de dînsa ? Pentru ce, la rîndul ei, DOAMNA, ai cărei ochi şi al cărei spirit erau atrase în altă parte, arăta,

de opt zile, față de rege, un fel de favoare ce te ducea cu gîndul la cele mai strînse intimități ?

Nu trebuie să se creadă că Ludovic își făurise vreun plan de seducere : legătura care o unea pe DOAMNA cu fratele său era, sau cel puțin i se părea, o barieră de netrecut ; era chiar încă prea departe de această barieră ca să-și dea seama că ea există. Dar pe panta pasiunilor ce cuprind inima și spre care tinerețea ne împinge totdeauna cu putere, nimeni nu poate spune unde se va opri, nici măcar acela care a cîntărit bine, dinainte, toți sorții de izbîndă sau de înfrîngere. Cît despre DOAMNA, înclinarea ei către rege poate fi explicată ușor : era tînără, cochetă și dornică să stîrnească admirația. Era una din acele naturi cu porniri nestăvilite care, la un teatru, ar fi în stare să sară peste cărbuni aprinși numai pentru a smulge spectatorilor un ropot de aplauze. Nu era deci surprinzător că, odată pornită pe treptele acestui urcuș, după ce fusese adorată de Buckingham, trecuse la de Guiche, care îi era superior lui Buckingham, fie numai și prin acest merit care se bucură de multă trecere în ochii femeilor, noutatea ; nu era deci de mirare, spunem, ca Prințesa să-și fi înălțat ambiția pînă la a fi admirată de rege, care era nu numai cel dintîi din regat, dar și unul dintre bărbații cei mai frumoși și mai spirituali. Cît despre subita pasiune a lui Ludovic pentru cumnata lui, fiziologia nu ne-ar putea da decît niște explicații banale, iar natura ne-ar duce la unele din afinitățile ei misterioase. DOAMNA avea cei mai frumoși ochi negri, Ludovic cei mai frumoși ochi albaștri din lume. DOAMNA era veselă și zburdalnică, Ludovic melancolic și potolit. Menite să se întîlnească pentru întîia oară pe terenul unui interes și al unei curiozități comune, aceste două naturi opuse între ele se aprinseseră prin atingerea asperităților lor reciproce. Ludovic, întorcîndu-se la el, își dădu seama că DOAMNA era femeia cea mai seducătoare de la curte. DOAMNA, rămînînd singură, se gîndea, cu plăcere, că produsese asupra regelui o impresie puternică. Dar acest sentiment, la ea trebuia să fie pasiv, în timp ce la rege nu putea fi împiedicat de a izbucni cu toată puterea firească spiritului unui tînăr bărbat, mai ales al unui tînăr care nu are decît să voiască pentru a-și vedea împlinite toate dorințele.

Regele îl anunță mai întîi pe DOMNUL că lucrurile s-au împăcat, că DOAMNA avea pentru el cel mai mare respect, cea mai sinceră afecțiune, dar că era o fire mîndră, temătoare chiar, și ale cărei susceptibilități trebuiau trecute cu vederea. DOMNUL replică, pe tonul acela dulce-acru pe care-l folosea de obicei față de fratele său, că el nu putea înțelege susceptibilitățile unei femei ale cărei purtări meritau, după părerea lui, să fie supuse unei anumite cenzuri și că, dacă cineva are dreptul să se considere rănit, acela este el, DOMNUL, căruia nu i se poate contesta acest drept. Dar atunci regele îi răspunse pe un ton destul de viu și care dovedea interesul ce i-l purta cumnatei sale :

— DOAMNA e mai presus de orice cenzură, crede-mă !

— A altora, da, sînt de acord — zise Prințul — dar nu și de a mea, așa presupun.

— Ei bine — ripostă regele — țin să-ți spun, frate, că purtările DOAMNEI nu merită cenzura ta. Da, e fără îndoială o femeie tînără, foarte distrată și foarte ciudată, dar care dă dovadă de cele mai bune sentimente. Caracterul englez nu e totdeauna bine înțeles în Franța, dragă frate, și libertatea moravurilor engleze îi uimește uneori pe cei care nu știu că această libertate e întemeiată chiar pe inocență.

— Ah — zise DOMNUL din ce în ce mai nemulțumit — de vreme ce maiestatea ta ia apărarea soției mele, pe care eu o acuz, înseamnă că ea e nevinovată, și atunci nu mai am nimic de spus.

— Frate — se grăbi să reia regele, căruia glasul conștiinței îi șoptea în adîncul inimii că DOMNUL avea întrucîtva dreptate — frate, tot ceea ce spun și mai ales tot ceea ce fac e numai pentru fericirea ta. Am aflat că te-ai plîns de lipsă de încredere sau de lipsă de respect din partea DOAMNEI și nu vreau de loc ca neliniștile tale să se prelungească prea mult. Intră în datoriile mele să veghez asupra căminului tău, ca și asupra căminului celui mai umil dintre supușii mei. Și am văzut, cu cea mai mare plăcere, că temerile tale n-au nici un fundament.

— Dar — stărui DOMNUL pe un ton interogativ și aținîndu-și ochii asupra fratelui său — ceea ce maiestatea ta a constatat referitor la DOAMNA, și mă închin în fața în-

ţelepciunii tale regale, a verificat oare şi în cazul celor ce-au pricinuit scandalul de care mă plîng ?

— Ai dreptate, frate — zise regele — voi cerceta.

Aceste cuvinte cuprindeau un ordin, în acelaşi timp cu o consolare. Prinţul înţelese asta şi se retrase. Ludovic se duse însă la mama lui ; simţea că avea nevoie de o iertare mai deplină decît aceea pe care o smulsese de la fratele său.

Ana de Austria n-avea faţă de domnul de Guiche aceleaşi motive de a fi îngăduitoare ca faţă de Buckingham. Observă, de la cele dintîi cuvinte, că Ludovic nu era dispus să fie aspru ; ea însă fu. Era unul din vicleşugurile obişnuite ale bătînei regine de a ajunge să cunoască adevărul. Dar şi Ludovic trecuse de vîrsta uceniciei : aproape de un an era rege. În acest an avusese destul timp să înveţe să se prefacă. Ascultînd-o pe Ana de Austria şi lăsînd-o să-şi dezvăluie toate gîndurile, făcînd doar cîte un semn de încuviinţare cu privirea sau cu mîna, se convinse, după anumite jocuri ale ochilor, după anumite aluzii uşoare, că regina, atît de pricepută în materie de galanterii, ghicise, sau cel puţin bănuise slăbiciunea lui pentru DOAMNA. Dintre toţi sfetnicii săi, Ana de Austria trebuia să fie cel mai însemnat ; dintre toţi rivalii lui, Ana de Austria putea să fie cel mai periculos. Ludovic schimbă deci tactica. O învinovăţi pe DOAMNA, îl căină pe DOMNUL, ascultă ceea ce mama lui spunea despre de Guiche, aşa cum ascultase ceea ce spusese despre Buckingham. Apoi, cînd simţi că ea se încredinţase că repurtase asupra lui o victorie deplină, o părăsi.

Toată curtea, adică toţi favoriţii şi toţi intimii, şi erau mulţi, întrucît se aflau acolo cinci stăpîni, se reuniră seara pentru repetiţia de balet.

În acest răstimp, bietul de Guiche îşi mai alină necazurile prin cele cîteva vizite pe care le primi. Dintre acestea, era una de care se temea, dar de care îşi lega şi nădejdea aproape în aceeaşi măsură. Era vizita cavalerului de Lorraine. Pe la ceasurile trei după-amiază, cavalerul intră la conte. Chipul lui era dintre cele mai liniştitoare. DOMNUL, îi spuse el lui de Guiche, devenise foarte voios şi nimeni n-ar fi putut spune că vreun nor cît de mic ar fi

întunecat vreodată cerul conjugal. De altminteri, DOMNUL nu purta niciodată pică nimănui !

De multă vreme la curte, cavalerul de Lorraine stabilise că, dintre cei doi fii ai lui Ludovic al XIII-lea, DOMNUL era cel care moștenise firea părintească, o fire schimbătoare, nehotărîtă : bună în aparență, rea în fond, dar cu siguranță nulă pentru prietenii lui. Îi dădu mai ales multe speranțe lui de Guiche demonstrîndu-i că DOAMNA va ajunge în curînd să-l ducă de nas pe soțul ei și că, prin urmare, acela îl va conduce pe DOMNUL, care va izbuti să o conducă pe DOAMNA. La care de Guiche, neîncrezător și cu prezență de spirit, răspunse :

— Da, cavalere, numai că eu o socot pe DOAMNA foarte periculoasă.

— În ce sens ?

— În sensul că a băgat de seamă că DOMNUL nu e un bărbat care se pasionează după femei.

— Asta e adevărat — zise cavalerul de Lorraine rîzînd.

— Și atunci...

— Ei bine ?

— DOAMNA alege pe primul venit, făcînd din el obiectul preferințelor sale și atrăgîndu-l pe soț prin gelozie.

— Adînc ! Adînc ! exclamă cavalerul.

— Adevărat ! răspunse de Guiche.

Dar nici unul, nici altul nu-și mărturisiră gîndurile pînă la capăt. De Guiche, în timp ce învinuia astfel caracterul DOAMNEI, în sinea lui îi cerea iertare din adîncul inimii. Cavalerul, admirînd profunzimea de gîndire a lui de Guiche, îl îndruma cu ochii închiși spre prăpastie. De Guiche îl descusu atunci mai îndeaproape asupra efectului produs de scena de dimineață și asupra efectului, mai grav încă, produs de scena din timpul mesei.

— Dar ți-am mai spus că i-a făcut pe toți să rîdă, în frunte cu DOMNUL ! răspunse cavalerul de Lorraine.

— Totuși — mai aruncă de Guiche o întrebare — mi s-a vorbit de o vizită a regelui la DOAMNA !

— Ei bine, e adevărat ; DOAMNA era singura care nu rîdea, și regele s-a dus la ea spre a o face să rîdă.

— Astfel că ?...

— Astfel că nimic nu s-a schimbat în programul zilei.

— Și baletul se repetă în astă-seară ?
— De bună seamă.
— Ești sigur ?
— Foarte sigur.

La acest punct al convorbirii celor doi tineri, pe ușă intră Raoul, cu fruntea îngîndurată. Zărindu-l, cavalerul, care avea pentru el, ca pentru orice caracter nobil, o ură ascunsă, se ridică în picioare.

— Atunci, mă sfătuiești să... ? îl întrebă de Guiche pe cavaler.

— Te sfătuiesc să dormi liniștit, dragul meu conte.

— Eu însă, de Guiche — zise Raoul — îți dau un sfat cu totul deosebit.

— Care, prietene ?

— Acela de a încăleca pe cal și de a pleca la una din proprietățile dumitale ; acolo, dacă ții să urmezi sfatul cavalerului, poți să dormi liniștit, și nestingherit de nimeni, oricît îți va face plăcere.

— Cum, să plec ? strigă cavalerul făcînd pe surprinsul. Și pentru ce-ar pleca de Guiche ?

— Pentru că, și dumneata nu se poate să nu știi asta, mai ales dumneata, pentru că toată lumea a început să vorbească despre o scenă care s-ar fi petrecut aici între DOMNUL și de Guiche.

De Guiche păli.

— Nu-i adevărat — răspunse cavalerul — nu-i adevărat ; iar dumneata ai fost rău informat, domnule de Bragelonne.

— Am fost, dimpotrivă, foarte bine informat, domnule — i-o întoarse Raoul — și sfatul pe care i-l dau lui de Guiche e un sfat prietenesc.

În timpul acestui schimb de cuvinte, de Guiche, puțin uluit, se uita pe rînd cînd la unul, cînd la celălalt dintre cei doi sfătuitori ai lui. Simțea în sinea sa că în momentul acela se dădea o luptă de care avea să atîrne tot restul vieții lui de aici încolo.

— Nu-i așa — zise cavalerul adresîndu-i-se contelui — nu-i așa, de Guiche, că scena n-a fost atît de furtunoasă precum pare să creadă domnul viconte de Bragelonne, care, de altfel, nici nu era de față ?

— Domnule — stărui Raoul — furtunoasă ori nu, eu nu vorbesc acum de scena în sine, ci de urmările pe care le poate avea. Știu că DOMNUL a amenințat. Știu că DOAMNA a plîns.

— DOAMNA a plîns ? strigă de Guiche fără voia lui și împreunîndu-și mîinile.

— Ah, ca să vezi ! zise cavalerul rîzînd. Iată un amănunt pe care nu-l știam. Hotărît, ești mai bine informat decît mine, domnule de Bragelonne.

— Și tocmai fiindcă sînt mai bine informat decît dumneata, cavalere, tocmai de aceea insist ca de Guiche să plece cît mai departe.

— Dar nu și încă o dată nu ! Îmi pare rău că te contrazic, domnule viconte, dar această plecare n-are nici un rost.

— E grabnică.

— Și pentru ce-ar trebui să plece ? Ia să vedem.

— Dar regele ? Regele ?

— Regele ? exclamă de Guiche.

— Ei da, îți spun, regele se interesează de această afacere.

— Ei și ? zise cavalerul. Regele ține la de Guiche, și mai ales la tatăl său ; gîndește-te că, dacă ar pleca, contele ar însemna să mărturisească singur că a săvîrșit o faptă urîtă.

— Cum asta ?

— Fără îndoială, cînd cineva fuge, dovedește că e vinovat sau că se teme.

— Sau că este necăjit ca un om învinuit pe nedrept — zise Bragelonne. Să dăm plecării sale caracterul necazului, nimic nu e mai ușor ; vom spune că am făcut amîndoi tot ce ne-a stat în putință ca să-l oprim, și dumneata cel puțin nu vei minți. Haide, haide, de Guiche, ești nevinovat ; scena de astăzi trebuie să te fi rănit, dragul meu ; pleacă, pleacă, de Guiche.

— Ei nu, de Guiche, rămîi — zise cavalerul — rămîi tocmai fiindcă, așa cum spunea domnul de Bragelonne, ești nevinovat. Iartă-mă încă o dată, viconte, dar nu sînt de aceeași părere cu dumneata.

— Crede ce vrei, domnule, dar observă, te rog, că exilul pe care de Guiche și-l va impune singur va fi de scurtă durată. Îi va pune capăt oricînd va voi și, întorcîndu-se dintr-un exil voluntar, va regăsi zîmbetul pe toate buzele ;

pe cîtă vreme, dimpotrivă, o proastă dispoziţie a regelui poate stîrni o furtună ale cărei urmări nimeni nu va îndrăzni să le prevadă.

Cavalerul surîse.

— La dracu, e tocmai ceea ce doresc ! murmură el încet, numai pentru sine.

Şi în acelaşi timp înălţă din umeri. Această mişcare nu-i scăpă contelui ; el se temea că, dacă va pleca de la curte, ar putea să dea impresia că o face de frică.

— Nu, nu — strigă el — s-a hotărît ! Rămîn, Bragelonne !

— Profet sînt — zise cu tristeţe Raoul. Nenorocire ţie, de Guiche, nenorocire !

— Şi eu sînt profet, dar nu pentru a proroci nenorocirea ; dimpotrivă, conte, şi îţi spun rămîi, rămîi !

— Repetiţia de balet va avea totuşi loc, eşti sigur ? îl întrebă de Guiche.

— Absolut sigur.

— Ei bine, vezi, Raoul ? reluă de Guiche silindu-se să zîmbească. Vezi, o curte unde se dansează cu atîta poftă nu este o curte posomorîtă, pregătită pentru lupte lăuntrice. Hai, mărturiseşte că am dreptate, Raoul !

Raoul dădu din cap.

— Nu mai am nimic de spus — răspunse el.

— În sfîrşit — întrebă cavalerul, curios de a şti din ce izvor căpătase Raoul veştile a căror exactitate se vedea silit să o recunoască în sinea lui — dumneata zici că eşti bine informat, domnule viconte ; dar cum ai putea fi informat mai bine decît mine, care sînt unul din prietenii cei mai apropiaţi ai DOMNULUI ?

— Domnule — răspunse Raoul — în faţa unei asemenea declaraţii, mă plec. Da, dumneata trebuie să fii mai bine informat, recunosc asta, şi, întrucît un om de onoare nu poate să spună altceva decît ceea ce ştie, să vorbească altfel decît cum gîndeşte, tac, mă socotesc învins şi îţi las cîmpul de bătaie.

Şi, într-adevăr, Raoul, ca unul ce părea a nu dori decît odihna, se trînti într-un fotoliu larg, în timp ce contele îşi chema oamenii ca să-l îmbrace. Cavalerul simţea că timpul e înaintat şi-ar fi vrut să plece, dar se temea ca Raoul, rămînînd singur cu de Guiche, să nu-l îndemne pe

acesta să ia altă hotărîre. Aruncă deci în joc ultima lui armă.

— DOAMNA va fi strălucitoare — zise el — încearcă astăzi costumul ei de Pomonă [1].

— Ah, așa-i ! exclamă contele.

— Da, da — continuă cavalerul — a dat toate ordinele necesare în această privință. Știi, domnule de Bragelonne, că regele va întruchipa primăvara ?

— Va fi minunat — zise de Guiche — și iată un motiv mai bun decît toate celelalte pe care mi le-ai dat pînă acum de a rămîne : întrucît eu joc rolul lui Vertumniu [1] și voi dansa în pas cu DOAMNA, nu mai pot pleca fără un ordin al regelui, deoarece absența mea ar dezorganiza baletul.

— Iar eu — zise cavalerul — voi avea un simplu rol de satir șchiop ; e drept că sînt un dansator prost și nu am piciorul făcut pentru așa ceva. Domnilor, la revedere ! Nu uita coșul cu fructe pe care trebuie să i-l oferi Pomonei, conte !

— Oh, nu voi uita nimic, fii liniștit — zise de Guiche, foarte fericit.

„Acum sînt sigur că nu va mai pleca" — își spuse cavalerul de Lorraine, ieșind pe ușă.

Raoul, după plecarea cavalerului, nu încercă să-și mai convingă prietenul ; își dădea seama că s-ar fi ostenit degeaba.

— Conte — îi spuse el totuși, cu vocea lui tristă și melodioasă — conte, te arunci într-o pasiune cumplită. Te cunosc, ești o fire nepotolită ; aceea pe care o iubești e la fel... Ei bine, admit pentru o clipă că ea te-ar putea iubi...

— Oh, niciodată ! strigă de Guiche.

— De ce spui niciodată ?

— Fiindcă ar fi o mare nenorocire pentru amîndoi.

— Atunci, dragă prietene, în loc de a te privi ca pe un nechibzuit, dă-mi voie să te privesc ca pe un nebun.

— Pentru ce ?

— Ești pe deplin încredințat, hai, răspunde-mi cu toată sinceritatea, că nu-i vei cere nimic aceleia pe care o iubești ?

[1] Zeița roadelor și a grădinilor.

[2] Divinitate romană, de origine etruscă, ce prezida anotimpurile.

— Oh, da, sînt foarte sigur de asta !

— Atunci, iubește-o de departe.

— Cum, de departe ?

— Fără îndoială ; ce-ți pasă că e sau nu e de față, de vreme ce nu dorești nimic de la ea ? Iubește un portret, iubește o amintire.

— Raoul !

— Iubește o umbră, o iluzie, o himeră, iubește dragostea, dînd un nume idealului tău. Ah, întorci capul ! Intră valeții, nu mai spun nimic. În împrejurări fericite sau nefericite, bizuie-te pe mine, de Guiche.

— La naiba, mă și bizui !

— Ei bine, iată tot ce-aveam să-ți spun. Fă-te frumos, de Guiche, fă-te cît mai frumos. Cu bine !

— Nu vii la repetiția baletului, viconte ?

— Nu, am de făcut o vizită în oraș. Îmbrățișează-mă, de Guiche. Cu bine !

Reuniunea avea loc la rege. Reginele mai întîi, apoi DOAMNA, cîteva doamne de onoare alese și un mare număr de curteni, de asemenea aleși, precedau exercițiile de dans prin conversații pline de spirit, cum știau să facă oamenii pe vremea aceea. Nici una dintre doamnele invitate nu îmbrăcase costumul de serbare, așa cum prevăzuse cavalerul de Lorraine; dar se vorbea mult despre bogatele și ingenioasele desene făcute de diferiți pictori pentru *baletul semizeilor*. Astfel erau numiți regii și reginele al căror Pantheon avea să fie Fontainebleau.

DOMNUL intră ținînd în mînă desenul ce înfățișa personajul pe care avea să-l joace el ; avea încă fruntea puțin întunecată. Reverența pe care o făcu în fața tinerei regine și a mamei sale fu plină de curtoazie și afecțiune. O salută apoi aproape cavalerește pe DOAMNA, și se răsuci pe călcîie. Acest gest și această răceală fură remarcate.

Domnul de Guiche o despăgubi însă pe Prințesă printr-o privire învăpăiată, și DOAMNA, trebuie să o spunem, ridicîndu-și pleoapele, îl răsplăti cu o înflăcărare însutită. Trebuie să o spunem, de asemeni, că niciodată de Guiche nu fusese atît de frumos, iar privirea DOAMNEI iluminase parcă și mai mult chipul fiului mareșalului de Grammont. Cumnata regelui simțea o furtună bubuind deasupra capului ei ; mai simțea apoi că în cursul acestei zile, atît de bogată în prevestirea unor întîmplări viitoare, săvîrșise, față de cel care o iubea cu atîta aprin-

dere și pasiune, o nedreptate, dacă nu o gravă trădare. Acum i se părea că sosise momentul cînd trebuia să dea socoteală, în fața bietului sacrificat de această nedreptate din timpul dimineții. Inima DOAMNEI bătea tare, și bătea pentru de Guiche. Contele era deplîns cu toată sinceritatea, contele o preocupa mai mult decît oricine. Nu mai era vorba de DOMNUL, de rege, de milordul Buckingham. De Guiche singur îi stăpînea acum toate gîndurile și toate simțămintele.

Totuși, DOMNUL era și el un bărbat destul de frumos ; dar nu putea fi asemuit contelui. Căci, se știe, și toate femeile o spun, e totdeauna o mare deosebire între frumusețea amantului și aceea a soțului. Or, în situația de față, după retragerea DOMNULUI, după acea reverență plină de curtoazie și afecțiune făcută tinerei regine și reginei-mame, după acel salut rece și cavaleresc adresat DOAMNEI și care fusese remarcat de toți curtenii, după toate acestea, spunem, în reuniunea de la rege, amantul cîștigă mult față de soț. DOMNUL însă era prea mare senior ca să țină seama de acest amănunt. Nimic nu produce mai mult efect decît o idee bine fixată despre superioritate, cînd e vorba să arăți inferioritatea unui om care are această părere despre el însuși.

Regele se ivi. Toată asistența urmărea desfășurarea evenimentelor în privirea ce începea să dea tonul, întocmai ca sprînceana lui Iupiter Fulgerătorul.

Ludovic n-avea nimic din tristețea fratelui său ; el era strălucitor. Cercetînd o parte din desenele ce i se arătau din toate părțile, își exprimă părerile sau criticile, făcînd fericiți sau nefericiți cu un singur cuvînt. Deodată, privirea lui, care aluneca pieziș către DOAMNA, observă muta corespondență statornicită între Prințesă și conte. Buzele regale se încleștară, și cînd se redeschiseră o făcură pentru a da glas unor fraze banale.

— Doamnelor — zise regele, înaintînd spre regine — am primit știrea că totul e pregătit la Fontainebleau, așa după cum am dispus.

Un murmur de încîntare se stîrni în grupuri. Regele citi pe fețele tuturor dorința vie de a primi o invitație pentru serbare.

— Voi pleca mîine — adăugă el.

Tăcere adîncă în sînul adunării.

— Și invit — termină regele — persoanele care mă înconjoară să se pregătească pentru a mă însoți.

Zîmbetul însenină toate fețele. Numai aceea a DOMNULUI își păstra caracterul de proastă dispoziție. Atunci începură să se perinde prin fața regelui și a doamnelor seniorii care se grăbeau să-i mulțumească maiestății sale pentru marea cinste a invitației. Cînd îi veni rîndul lui de Guiche, regele îi spuse :

— Ah, domnule, nu te văzusem aici !

Contele făcu o plecăciune. DOAMNA păli. De Guiche dădu să deschidă gura pentru a-și exprima și el mulțumirea.

— Conte — zise regele — iată vremea cînd se fac ultimele însămînțări. Sînt sigur că agricultorii dumitale din Normandia vor fi fericiți să te vadă la proprietățile domniei tale.

Și, după acest atac brutal, regele îi întoarse spatele nenorocitului conte. Fu rîndul lui de Guiche să pălească ; făcu cîoi pași spre rege, uitînd că nu se cade a i se vorbi maiestății sale fără a fi întrebat.

— Poate că n-am înțeles bine ? bolborosi el.

Regele întoarse ușor capul și, cu acea privire rece și neclintită ce cade ca o spadă nemiloasă în inima celor dizgrațiați, el repetă rar, pronunțînd cuvintele unul cîte unul :

— Am spus proprietățile domniei tale !

O sudoare de gheață năpădi fruntea contelui, iar mîinile i se deschiseră, lăsînd să-i cadă pălăria pe care o ținea între degetele-i tremurătoare. Ludovic căută privirea mamei sale, ca pentru a-i arăta că se purtase ca un adevărat stăpîn. Apoi căută privirea triumfătoare a fratelui său, ca pentru a-l întreba dacă răzbunarea îi era pe plac. În sfîrșit, își îndreptă ochii asupra DOAMNEI. Prințesa zîmbea și vorbea cu doamna de Noailles. Ea nu auzise nimic, sau mai curînd se prefăcea că nu auzise nimic. Cavalerul de Lorraine privea de asemeni cu una din acele stăruințe dușmănoase ce par a da căutăturii unui om puterea pîrghiei care smulge, ridică și aruncă departe un obstacol.

Domnul de Guiche rămase singur în cabinetul regelui ; toată lumea dispăruse. Prin fața ochilor săi, de om nenorocit, dansau doar niște umbre. Deodată se smulse din cruda deznădejde ce pusese stăpînire pe el și alergă cu răsuflarea tăiată să se închidă în apartamentul său, unde Raoul, credincios sumbrelor lui presimțiri, îl aștepta însă.

— Ei bine ? murmură acesta văzîndu-și prietenul intrînd cu capul gol, cu privirea rătăcită, cu mersul împleticit.

— Da, da, e adevărat, da...

De Guiche nu putu spune mai mult ; căzu istovit pe perne.

— Şi ea ?... întrebă Raoul.

— Ea ! strigă nefericitul conte ridicînd spre cer un pumn încleştat de furie. Ea !...

— Ea ce spune ?

— Spune că rochia îi vine bine.

— Şi ce face ?

— Rîde.

Un hohot zănatic de rîs zgudui toţi nervii bietului surghiunit. Apoi el căzu pe spate — era zdrobit.

XXXIX

FONTAINEBLEAU

De patru zile, toate încîntările reunite în minunatele grădini de la Fontainebleau făceau din această reşedinţă un cuib de desfătări.

Domnul Colbert se întrecea pe sine însuşi... Dimineaţa, socoteala cheltuielilor de peste noapte ; ziua programe, probe, angajări, plăţi. Strînsese patru milioane şi le folosea cu o chibzuială savantă. Se îngrozea cît de mult bănet înghiţeau scenele mitologice. Un silvan [1], o driadă [2] nu costa mai puţin de o sută de livre pe zi. Costumul fiecăruia se ridica la trei sute de livre. Pulberea şi pucioasa care se ardeau în focurile de artificii atingeau în fiecare noapte o sută de mii de livre. Mai erau apoi iluminaţiile pe marginea ochiurilor de apă, ce consumau şi ele treizeci de mii de livre pe seară.

Serbările păreau însă falnice. Colbert nu-şi mai încăpea în piele de bucurie. Îi vedea în orice clipă pe DOAMNA şi pe rege ieşind la vînătoare sau pentru recepţia personajelor

[1] Divinitate a pădurilor şi a cîmpurilor, la latini.

[2] Nimfă a pădurilor.

fantastice, solemnități ce se repetau de cincisprezece zile încontinuu și făceau să strălucească tot mai mult spiritul DOAMNEI și dărnicia regelui. Căci DOAMNA, eroina serbării, asculta oratiile reprezentanților unor popoare necunoscute, garamanți, sciți, hiperboreeni, caucazieni și patagoni, ce păreau că ies din măruntaiele pămîntului pentru a veni să-i facă urări, iar regele dăruia fiecărui ales al acestor noroade cîte un diamant sau cîte un alt obiect de preț. Și atunci, solii aceștia îi asemuiau, în versuri mai mult sau mai puțin grotești, pe rege cu Soarele, pe DOAMNA cu Febe, sora lui, fără a pomeni nimic de regina sau de DOMNUL, ca și cum regele ar fi fost însurat cu doamna Henriette a Angliei și nu cu infanta Maria-Tereza.

Fericita pereche, ținîndu-se de mîini, strîngîndu-și abia simțit degetele, sorbea cu înghițituri mari băutura aceasta atît de dulce a măgulirii, pe care o aștîța tinerețea, frumusețea, puterea și iubirea.

Fiecare personaj de la Fontainebleau se mira de marea înrîurire pe care DOAMNA o căpătase asupra regelui. Fiecare își spunea în șoaptă că DOAMNA era adevărata regină. Și, într-adevăr, regele întărea aceste ciudate presupuneri prin fiecare gînd al lui, prin fiecare cuvînt, prin fiecare privire. Își lega toate dorințele, își căuta inspirațiile în ochii DOAMNEI, și cînd Prințesa binevoia să zîmbească, el se îmbăta de bucuria sa. Dar DOAMNA, la rîndul ei, se îmbăta oare în aceeași măsură de puterea ei, văzînd că toată lumea îi cade la picioare ? N-ar fi putut s-o spună nici ea singură ; dar ceea ce știa bine era că nu avea nici o dorință, că se simțea nespus de fericită.

Din toate aceste schimbări, al căror izvor se afla în voința regală, rezulta că DOMNUL, în loc să fie al doilea personaj al regatului, devenise în realitate al treilea. Era mai rău decît pe vremea cînd de Guiche își suna chitarele sale în apartamentul DOAMNEI. Atunci DOMNUL avea cel puțin satisfacția de a-l pune la respect pe cel care-l stingherea. Acum însă, după plecarea rivalului, izgonit de fratele său regele, DOMNUL purta pe umeri un jug cu mult mai greu decît înainte.

În fiecare seară, DOAMNA se reîntorcea la dînsa istovită. Călăria, băile în Sena, spectacolele, mesele întinse sub frunzare, balurile pe marginea marelui canal, concertele ar

îi fost de ajuns ca să omoare nu o femeie firavă și plăpîndă, dar chiar și pe cel mai robust elvețian de la castel. E adevărat că atunci cînd e vorba de dansuri, de concerte, de plimbări, o femeie e cu mult mai rezistentă decît cel mai voinic fiu al celor treisprezece cantoane. Dar, oricît de întinse ar fi puterile unei femei, ele au un capăt și nu pot ține mult timp piept unui asemenea trai.

Cît despre DOMNUL, el nu avea nici măcar mulțumirea de a o vedea pe DOAMNA abdicînd de la regalitatea ei seara. Căci, noaptea, DOAMNA locuia în pavilionul regal, împreună cu regina cea tînără și cu regina-mamă.

E de la sine înțeles că domnul cavaler de Lorraine nu-l părăsea nici o clipă pe DOMNUL și se grăbea să toarne o picătură de fiere peste fiecare rană primită de acesta. Așa se face că DOMNUL, care la început, după plecarea lui de Guiche, se simțise vesel și întinerit parcă, recăzu în melancolie la trei zile după instalarea curții la Fontainebleau.

Dar iată că într-o zi, pe la ceasurile două, DOMNUL, care se sculase tîrziu și pusese mai multă grijă ca de obicei în ținuta sa, iată că DOMNUL, care nu auzise vorbindu-se încă nimic despre programul din ziua aceea, făcu planul să-și strîngă curtea sa în jurul lui, pentru a se duce cu DOAMNA să supeze la Moret, unde avea o frumoasă casă de țară. Se îndreptă, deci, spre pavilionul reginelor și intră, foarte nedumerit că nu întîlnește în cale nici un om din serviciul regal. Pătrunse singur în apartament. O ușă se deschidea la stînga, spre dormitorul DOAMNEI, una la dreapta, spre dormitorul tinerei regine. În camera soției lui, DOMNUL află, din gura unei subrete care își vedea acolo de treaba ei, că toată lumea plecase la ceasurile unsprezece să se îmbăieze în Sena, că plecarea se făcuse cu mare alai, că toate acestea se întîmplaseră de mai bine de un ceas. „Bun ! își zise DOMNUL. Ideea e fericită. E o căldură înăbușitoare, deci mă voi scălda bucuros și eu." Și își strigă oamenii... Nimeni nu se ivi. Chemă pe cineva de la DOAMNA ; toți erau plecați. Coborî la grajduri. Un rîndaș îi spuse că nu se mai găsea nici o trăsură, nici o caleașcă. Atunci ceru să fie înșeuați doi cai, unul pentru el, unul pentru valetul său de cameră. Rîndașul îi răspunse foarte respectuos că nu mai avea nici un cal. DOMNUL, galben de mînie, se urcă

din nou în apartamentul reginelor. Se duse pînă la camera de rugăciune a Anei de Austria. De acolo, prin draperie desfăcută, o zări pe tînăra lui cumnată îngenuncheată în faţa reginei-mame ; se părea că avea ochii plini de lacrimi. Nu fusese nici văzut, nici auzit. Se apropie tiptil de draperie şi trase cu urechea : spectacolul acestei dureri îi stîrni curiozitatea. Regina cea tînără nu numai că plîngea, dar se plîngea.

— Da — spunea ea — regele mă tratează cu nepăsare, regele nu mai ştie decît de petreceri, şi petreceri la care eu nu iau parte niciodată.

— Răbdare, răbdare, fiica mea — răspunse Ana de Austria în spaniolă.

Apoi, tot în limba spaniolă, ea adăugă cîteva sfaturi pe care DOMNUL nu le înţelese. Regina cea tînără răspundea prin învinuiri amestecate cu lacrimi şi suspine, printre care DOMNUL deslușea adesea cuvîntul *baños* pe care Maria-Tereza îl rostea cu furie şi dispreţ. „Băile — îşi spuse DOMNUL — băile. S-ar părea că are ce are cu băile." Şi se străduia să lege între ele frînturile de fraze pe care izbutea să le înţeleagă. Ajunse astfel să vadă că regina plîngea amarnic şi că, dacă Ana de Austria n-o putea mîngîia, încerca cel puţin să o mîngîie.

DOMNUL se temea să nu fie surprins ascultînd la uşă, de aceea tuşi uşor. Cele două regine întoarseră capetele, amîndouă deodată. DOMNUL intră. Cînd îl văzu pe Prinţ, tînăra regină se ridică repede şi-şi şterse ochii. DOMNUL ştia prea bine ce se petrece acolo pentru a nu întreba nimic, ştia prea bine să fie politicos pentru a rămîne mut, deci salută numai. Regina-mamă îi zîmbi cu drăgălăşenie.

— Ce vrei, fiul meu ? întrebă ea.

— Eu ?... Nimic... — se bîlbîi DOMNUL. Căutam...

— Pe cine ?

— Mamă, o căutam pe DOAMNA.

— DOAMNA e la scăldătoare.

— Dar regele ? zise DOMNUL pe un ton care o făcu pe regină să se cutremure.

— Şi regele, dimpreună cu toată curtea — răspunse Ana de Austria.

— Atunci, dumneata, doamnă ? făcu DOMNUL.

— Oh, eu — murmură tînăra regină — cu sînt spaima tuturor celor care se distrează.

— Şi eu de asemeni, după cît se pare — adăugă DOMNUL.

Ana de Austria îi făcu un semn din ochi nurorii sale, care se retrase izbucnind în lacrimi. DOMNUL îşi încruntă sprîncenele.

— Tristă casă regală — zise el. Ce părere ai, mamă ?

— Dar... nu... nu... toată lumea aici caută să petreacă.

— La naiba, tocmai asta îi întristează pe cei cărora aceste petreceri nu le priesc.

— Cu ce ton spui asta, dragul meu Filip !

— Ah, mamă, o spun aşa cum o gîndesc.

— Explică-te : ce s-a întîmplat ?

— Întreabă pe cumnata mea, care îţi vorbea adineauri de necazurile ei.

— Necazurile ei... care ?...

— Da, am ascultat fără să vreau, dar, mărturisesc, am ascultat... Ei bine, am auzit cum sora mea se plîngea de faimoasele băi ale DOAMNEI.

— Oh, nebunie...

— Nu, nu, nu ; cînd plîngi, nu eşti totdeauna nebun... *Baños* spunea regina ; asta nu înseamnă *băi ?*

— Îţi repet, fiul meu — zise Ana de Austria — că sărmana ta cumnată e de o gelozie copilărească.

— În acest caz, doamnă — răspunse Prinţul — mă învinuiesc cu toată umilinţa că am acelaşi cusur cu ea.

— Şi tu, fiul meu ?

— De bună seamă.

— Şi tu, şi tu eşti gelos pe băile acelea ?

— Cred şi eu !

— Oh !

— Cum, regele se duce să se scalde cu soţia mea, şi n-o ia pe regină ? Cum, DOAMNA se duce să se scalde cu regele, şi nu-mi face măcar cinstea de a mă preveni ? Şi vrei ca biata mea cumnată să fie mulţumită ? Vrei ca eu să fiu mulţumit ?

— Dar, dragul meu Filip — zise Ana de Austria — eşti din cale-afară de exagerat ! După ce-ai făcut să fie izgonit domnul de Buckingham, după ce-ai făcut să fie surghiunit domnul de Guiche, vrei acum să-l goneşti pe rege de la Fontainebleau ?

— Oh, nu pot avea o astfel de pretenţie, doamnă ! zise cu acreală Prinţul. Dar pot foarte bine să mă retrag eu, şi mă voi retrage.

— Gelos pe rege ! Gelos pe fratele tău !

— Gelos pe fratele meu, pe rege, da, doamnă, gelos, gelos, gelos !

— Vai de mine, domnule ! strigă Ana de Austria, prefăcîndu-se mîniată şi indignată. Încep să te cred nebun şi duşmanul înverşunat al liniştii mele, de aceea te las în plata Domnului, neputîndu-mă apăra împotriva unor asemenea născociri.

Şi, spunînd acestea, părăsi încăperea, lăsîndu-l pe Prinţ pradă celei mai cumplite furii. DOMNUL rămase o clipă buimăcit ; apoi, revenindu-şi în fire, pentru a-şi aduna toate puterile, coborî din nou la grajd, îl chemă pe rîndaş şi îi ceru o trăsură, apoi un cal ; iar la dublul răspuns al acestuia că nu avea nici cal, nici trăsură, DOMNUL smulse o biciuşcă din mîinile unui îngrijitor şi începu să-l gonească pe bietul nevinovat de-a lungul curţii, plesnindu-l cu biciul, fără să ţină seama de văicărelile şi cererile lui de iertare ; apoi, obosit, cu răsuflarea tăiată, plin de năduşeală, tremurînd din toate mădularele, urcă iarăşi în apartamentul său, prefăcu în ţăndări cele mai frumoase porţelanuri, după care se trînti pe pat, îmbrăcat şi încălţat, strigînd :

— Ajutor ! Ajutor !

XL

BAIA

La Valvins, sub bolţile de nepătruns ale răchitelor înflorite şi ale sălciilor care îşi plecau ramurile verzi pînă atingeau cu vîrfurile crengilor unda albastră, o plută, lungă şi lată, cu trepte acoperite de perdele albăstrii, slujea de re-

fugiu Dianelor [1] ce se scăldau în rîu şi pe care le prindeau cu ochi pătimaşi, la ieşirea din apă, douăzeci de Acteoni [2] împodobiţi cu pene, ce galopau pe malul îmbrăcat în muşchi şi învăluit în miresme, de la marginea pădurii. Dar Diana însăşi, chiar o Diană pudică, înfăşurată într-o hlamidă lungă, ar fi fost mai puţin castă, mai puţin ferită de privirile străine decît era DOAMNA, tînără şi frumoasă ca însăşi această zeiţă. Căci, în pofida veşmîntului ei subţire, vînătoriţei tot i se mai vedea un genunchi alb şi rotund; în pofida tolbei de săgeţi pe care o purta pe grumaz, i se mai zăreau totuşi umerii arşi de soare; pe cînd un văl lung, înfăşurat de o sută de ori, o acoperea pe DOAMNA, atunci cînd se furişa în braţele femeilor ei, şi o făcea să rămînă ascunsă celor mai pofticioase şi celor mai învăpăiate priviri.

În clipa cînd ea păşi pe trepte, poeţii care se aflau acolo, şi toţi erau poeţi cînd era vorba de DOAMNA, cei douăzeci de poeţi care galopau la ţărm se opriră şi strigară într-un glas că nu picături de apă erau acelea ce se scurgeau de pe trupul DOAMNEI, ci perle care cădeau şi se pierdeau în şuvoiul prea fericit al rîului. Regele, care se afla în centrul acestor poezii şi al acestor omagii, le impuse tăcere guralivilor, a căror vervă n-ar mai fi secat niciodată, şi trase de frîu, întorcînd calul, de teamă să nu jignească, chiar sub perdelele de mătase, modestia femeii şi demnitatea principesei. Se făcu deci un mare gol în scenă şi o mare tăcere pe plută. După mişcări, după jocul cutelor, după ondularea perdelelor, se ghicea graba femeilor de a-şi sluji stăpîna.

Regele asculta zîmbind frazele gentilomilor săi, dar se putea vedea, privindu-l, că atenţia nu-i era cîtuşi de puţin la cele ce spuneau ei. Într-adevăr, de îndată ce zornăitul inelelor alunecînd pe vergelele de fier dădu de veste că DOAMNA se îmbrăcase şi că zeiţa avea să apară, regele se întoarse numaidecît, alergă spre ţărm şi dădu semnalul tuturor acelora pe care serviciul sau buna lor plăcere îi chema

[1] Diana, fiica lui Iupiter şi a Latonei, a obţinut de la tatăl ei îngăduinţa de a nu se mărita niciodată. Acesta, dăruindu-i săgeţi şi un cortegiu întreg de nimfe, a făcut-o pe frumoasa zeiţă regina pădurilor; principala ei ocupaţie a devenit atunci vînătoarea.

[2] Odată cînd se scălda în rîu, Diana a fost surprinsă de un vînător pe nume Acteon. Înfuriată pe acesta, ea l-a preschimbat în cerb şi l-a lăsat pradă cîinilor.

în preajma DOAMNEI. Pajii se grăbiră să vină, aducînd caii de căpestre ; caleştile, trase la umbră sub frunzişuri, se apropiară de cort, dimpreună cu puzderia de valeţi, de hamali şi de femei, care, în timp ce stăpînii se scăldaseră, se retrăseseră deoparte, împărtăşindu-şi părerile, criticile şi interesele lor, aidoma unui jurnal fugar al acestei epoci, jurnal de care nimeni nu-şi mai aminteşte astăzi, nici chiar valurile, aceste oglinzi ale personajelor, aceste ecouri ale discuţiilor, valurile, acei martori pe care Dumnezeu i-a prăvălit în imensitate, după cum pe actorii scenei de acolo i-a aruncat în eternitate.

Toată această lume îngrămădită pe malurile rîului, fără a mai ţine seama de mulţimea de ţărani atraşi de dorinţa de a vedea pe rege şi pe principesă, toată această lume fu, timp de opt sau zece minute, cel mai învălmăşit, cel mai plăcut talmeş-balmeş din cîte se pot închipui.

Regele descălecă şi înaintă cîţiva paşi pe jos ; toţi curtenii făcură la fel ; el îi oferi braţul DOAMNEI, al cărei costum de călărie arăta o talie elegantă, ce se ghicea sub veşmîntul de lînă fină, cusut cu argint. Părul, ud încă şi mai întunecat decît abanosul, îi umezea gîtul atît de alb şi atît de curat. Sănătatea şi bucuria scînteiau în ochii ei frumoşi ; era odihnită şi plină de neastîmpăr, sorbea aerul în răsuflări prelungi, sub umbrela brodată pe care i-o ţinea un paj. Nimic mai tandru, mai graţios şi mai poetic decît aceste două chipuri îngemănate sub pălăria trandafirie a umbrelei : regele, ai cărui dinţi albi sclipeau într-un zîmbet neîntrerupt, DOAMNA, ai cărei ochi negri străluceau ca două nestemate în reflexele mişcătoare ale mătăsurilor.

Cînd DOAMNA ajunse la calul ei, un minunat buiestraş andaluz, de un alb fără pată, puţin cam greoi poate, dar cu un cap inteligent şi plin de vioiciune, în care se regăsea amestecul de sînge arab atît de fericit îmbinat cu sîngele spaniol, şi cu o coadă lungă ce mătura pămîntul, şi cînd Prinţesa, cu mişcări lenevoase, se prefăcea că nu poate să vîre piciorul în scară, regele o prinse în braţe, în aşa fel încît un braţ al DOAMNEI înconjură ca un arc de foc gîtul monarhului. Ludovic, retrăgîndu-se, atinse fără să vrea cu buzele acest braţ ce nu voia să se îndepărteze. Apoi, Prinţesa mulţumindu-i regelui scutier, toată lumea fu, într-o clipă, în şa.

Regele și DOAMNA se abătură din drum, lăsînd să treacă înainte trăsurile, hăitașii, gonacii. Un mare număr de călăreți, scăpați de jugul etichetei, dădură pinteni cailor și porniră după trăsurile în care se aflau doamnele de onoare, fragede ca niște nimfe în jurul Dianei, și echipajele își luară zborul în zumzetul de rîsete, de șușotiri și de fîșîituri mătăsoase.

Regele și DOAMNA își țineau caii la pas. În urma maiestății sale și a Prințesei, cumnata lui, dar la o depărtare destul de respectuoasă, curtenii gravi sau dornici să fie la îndemîna și sub ochii regelui călăreau încet, strunindu-și caii neastîmpărați, potrivindu-și pasul după acela al armăsarilor regelui și DOAMNEI, și gustau tot ceea ce poate oferi mai plăcut și mai pasionat schimbul de păreri între niște oameni de spirit care aruncă într-un chip foarte elegant mii de glume și de răutăți pe seama aproapelui lor. În hohotele lor înăbușite, în pufniturile rîsului lor sardonic, DOMNUL, acest nefericit absent, nu era, firește, cruțat. În schimb, se arătau îndurerați, ba unii oftau chiar cînd se gîndeau la soarta lui de Guiche și, trebuie să o mărturisim, compătimirea își avea rostul ei acolo.

Totuși, regele și DOAMNA, îndemnîndu-și caii și repetînd de o sută de ori ceea ce le puneau pe buze curtenii care-i făceau să vorbească, porniră în galop de vînătoare, și atunci cărările adînci ale pădurii prinseră să răsune sub tropotul acestei cavalcade. După convorbirile în șoaptă, după dialogurile cu caracter de confidență, după frazele schimbate cu un fel de mister urmară izbucnirile cele mai zgomotoase: de la hăitași pînă la prinți, voioșia îi cuprinse deodată pe toți. Întreaga ceată începu să rîdă și să strige. Gaițele și coțofenele se refugiau cu țipete speriate în coroanele stufoase ale stejarilor, cucul își întrerupse vaierul lui monoton în inima codrului, pițigoii și cintezoii zburau în stoluri, în timp ce căprioarele, cerbii și ciutele săreau, îngrozite, prin tufișuri. Această ceată, răspîndind în calea ei, ca o dîră, veselia, zgomotul și lumina, fu precedată la castel, ca să spunem astfel, de propria ei zarvă.

Regele și DOAMNA intrară în oraș, salutați laolaltă de aclamațiile generale ale mulțimii. DOAMNA se grăbi să-l caute pe DOMNUL. Instinctul îi spunea că-l făcuse să stea

prea mult în afara acestei veselii. Regele se duse să le întîlnească pe regine. Știa că trebuie să le despăgubească, pe una mai ales, pentru îndelungata lui absență. Dar DOAMNA nu fu lăsată să intre la DOMNUL. I se răspunse că Prințul dormea. Regele, în loc s-o întîlnească pe Maria-Tereza zîmbind ca întotdeauna, o găsi în galerie pe Ana de Austria, care, pîndind sosirea lui, îi ieși înainte, îl apucă de mînă și-l trase la dînsa. Ceea ce-și spuseră sau, mai degrabă, ceea ce-i spuse regina-mamă lui Ludovic al XIV-lea, nimeni n-a putut să știe vreodată ; dar se putea bănui, desigur, după chipul răscolit pe care-l avea regele cînd ieși de la această întrevedere. Noi însă, avînd menirea de a interpreta, împărtășind totodată cititorului interpretările noastre, ar însemna să nu ne facem datoria lăsîndu-l în necunoștință de cauză asupra rezultatului acestei întrevederi. Îl va găsi îndeajuns de dezvoltat, așa sperăm cel puțin, în capitolul următor.

XLI

VÎNĂTOAREA DE FLUTURI

Regele, intrînd în apartamentul său pentru a da unele dispoziții și pentru a-și potoli năvala gîndurilor, găsi pe masa de toaletă un bilețel al cărui scris părea prefăcut. Îl deschise și citi :

Veniți repede, am o mie de lucruri să vă spun.

Nu trecuse chiar atît de mult de cînd regele și DOAMNA se despărțiseră, pentru ca aceste o mie de lucruri să fie o continuare a celorlalte trei mii pe care și le spuseseră pe drumul ce desparte Valvins de Fontainebleau. De aceea, cuprinsul bilețelului și graba lui îi dădură mult de gîndit regelui.

Își potrivi puțin toaleta și plecă să-i facă o vizită DOAMNEI.

Prințesa, care nu voia să se vadă că-l așteaptă, coborîse în parc împreună cu toate doamnele de onoare. Cînd regele află că DOAMNA își părăsise apartamentele pentru a se duce la plimbare, strînse în grabă toți gentilomii pe care-i putu găsi la îndemînă și-i pofti să-l urmeze în parc.

DOAMNA ieșise să prindă fluturi pe o mare pajiște mărginită de tufe de mirt și de grozamă. Privea cum cele mai tinere și mai harnice dintre domnișoarele ei de onoare alergau prin parc și, cu spatele întors către pîlcul de carpeni, aștepta foarte neliniștită sosirea regelui, căruia îi dăduse întîlnire aici. Scîrțîitul unor pași pe nisipul aleii o făcu să întoarcă fața. Ludovic al XIV-lea era în capul gol ; el doborîse cu bastonul un fluture coadă de păun, pe care domnul de Saint-Aignan îl culese aproape amorțit din iarbă.

— Vezi, doamnă — zise regele — că și eu prind fluturi pentru dumneata ? Și se apropie de dînsa. Domnilor — se adresă apoi către gentilomii care îi alcătuiau suita — prindeți fiecare cîte un fluture, împreună cu aceste doamne.

Însemna că toată lumea trebuia să plece. Se putu vedea atunci un spectacol destul de curios : bătrînii curteni, curtenii grași alergară după fluturi, pierzîndu-și pălăriile prin tufe și războindu-se cu mirtul și cu grozama ca și cum s-ar fi luptat cu spaniolii.

Regele îi oferi DOAMNEI brațul și alese împreună cu ea, drept centru de observație, o bancă așezată sub o streașină de mușchi verde, un fel de colibă înfiripată de mintea sfioasă a vreunui grădinar care introdusese pitorescul și fantezia în stilul sever al grădinăriei de pe atunci. Această streașină, pe care creșteau păpădii și trandafiri urcători, adăpostea o bancă fără spătar, în așa fel încît cei care stăteau acolo, izolați în mijlocul pajiștei, vedeau și erau văzuți din toate părțile, dar nu puteau să fie auziți fără ca ei înșiși să nu-i vadă pe cei ce s-ar fi apropiat ca să-i asculte. Din acest loc, unde se așezară cei doi confidenți, Ludovic le făcu un semn de încuviințare vînătorilor ; apoi, ca și cum ar fi discutat cu DOAMNA despre fluturele înfipt într-un ac de aur și prins la pălăria ei, o întrebă :

— Crezi că e bine ca să stăm de vorbă aici ?

— Da, sire, căci am nevoie să fiu auzită numai de maiestatea voastră, dar văzută de toată lumea.

— Şi cu de asemeni — zise regele.

— Biletul meu v-a surprins ?

— M-a îngrozit ! Dar ceea ce am să-ţi spun eu e mult mai important.

— Oh, nu ! Ştiţi că DOMNUL mi-a închis uşa ?

— Dumitale ? Şi pentru ce ?

— Nu bănuiţi ?

— Ah, doamnă, dar atunci avem să ne spunem amîndoi acelaşi lucru !

— Ce vi s-a întîmplat oare ?

— Vrei să încep eu ?

— Da. Eu am spus tot ce aveam de spus.

— Atunci e rîndul meu. Află că, la întoarcere, am găsit-o pe mama care mă aştepta şi m-a tras la dînsa.

— Oh, regina-mamă ! E grav — rosti DOAMNA cu nelinişte.

— Aşa cred şi eu. Iată ce mi-a spus... Dar, mai întîi, îngăduie-mi un preambul.

— Vorbiţi, sire.

— DOMNUL ţi-a vorbit vreodată despre mine ?

— Adesea.

— Şi a pomenit vreodată de gelozia lui ?

— Oh, de mai multe ori chiar !

— În legătură cu mine ?

— Nu, dar în legătură cu...

— Da, ştiu, cu Buckingham, cu de Guiche.

— Exact.

— Ei bine, doamnă, iată că DOMNUL se arată acum a fi gelos pe mine.

— Ce spuneţi ? replică Prinţesa cu un zîmbet răutăcios.

— Dar, după cum mi se pare, noi doi n-am dat niciodată loc la...

— Niciodată ! Eu cel puţin... Dar cum aţi aflat de gelozia DOMNULUI ?

— Mama mi-a adus la cunoştinţă că DOMNUL a intrat la dînsa ca un furios, că i s-a plîns de... Iartă-mă.

— Spuneţi, spuneţi !

— l-a vorbit despre cochetăria dumitale. Se pare că DOMNUL este nedrept.

— Sînteţi prea bun, sire.

— Mama l-a potolit ; dar el a pretins că e potolit prea de multe ori şi că nu vrea să mai fie.

— N-ar fi făcut mai bine să nu se fi amestecat de loc ?

— Asta am spus şi eu.

— Mărturisiţi, sire, că lumea se gîndeşte numai la răutăţi. Cum, un frate, o soră nu pot vorbi împreună, nu se pot bucura să stea alături în societate, fără a da loc la comentarii, la bănuieli ? Căci, la urma urmei, sire, noi nu facem nici un rău, n-avem nici un chef să facem rău.

Şi-i aruncă regelui acea privire mîndră şi atîţătoare care aprinde flacăra dorinţei chiar şi în omul cel mai rece sau cel mai cuminte.

— Nu, aşa e — suspină Ludovic.

— Înţelegeţi, sire, că dacă povestea asta mai continuă, voi fi silită să izbucnesc într-o bună zi ? Poftim, judecaţi purtarea noastră : este sau nu este ea cuviincioasă ?

— Oh, firește, e cuviincioasă.

— Singuri adesea, căci ne plac la amîndoi aceleaşi lucruri, am putea să alunecăm spre cele rele ; am făcut-o oare vreodată ?... Pentru mine sînteţi un frate, nimic mai mult.

Regele îşi încruntă sprîncenele. Ea continuă :

— Mîna voastră, care o întîlneşte adeseori pe-a mea, nu-mi stîrneşte acele tresăriri, acea tulburare pe care amanţii, bunăoară...

— Oh, destul, destul, te conjur ! rosti regele pradă chinurilor. Eşti neîndurătoare şi-ai să mă faci să mor.

— Doamne, de ce ?

— În sfîrşit... spui limpede că nu simţi nimic alături de mine.

— Oh, sire... nu spun asta !... Afecţiunea mea...

— Henriette, destul !... Ţi-o cer încă o dată... Dacă mă crezi de marmură, ca pe dumneata, schimbă-ţi părerea.

— Nu vă înţeleg.

— Aşa e — oftă regele, lăsîndu-şi ochii în jos. Prin urmare, întîlnirile noastre... strîngerile noastre de mîini... privirile schimbate între noi... Iartă-mă, iartă-mă... Da, ai dreptate, acum ştiu ce vrei să spui.

Îşi îngropă faţa în palme.

— Luați seama, sire — rosti iute DOAMNA — iată că domnul de Saint-Aignan vă privește.

— Asta-i adevărul ! exclamă regele furios. Nici o brumă de libertate, nici un fel de sinceritate în relațiile cu alții !... Crezi c-ai găsit un prieten, și-ai dat de-o iscoadă... o prietenă, și n-ai decît o... soră.

DOAMNA tăcu, plecîndu-și privirea.

— DOMNUL e gelos ! murmură ea cu un accent al cărui farmec și dulceață nimeni nu le-ar putea reda.

— Oh — oftă adînc regele — ai dreptate.

— Vedeți dar — murmură ea învăluindu-l cu o privire ce-i ardea inima — sînteți liber ; nu sînteți bănuit, nu vi se înveninează fericirea casnică.

— Vai, dumneata nu știi încă nimic ! Nu știi că regina e geloasă !

— Maria-Tereza ?

— Pînă la nebunie. Gelozia DOMNULUI a pornit de la a ei ; a plîns, i s-a tînguit mamei mele, ne-a învinuit pentru aceste băi la rîu, care mie îmi fac atîta plăcere.

„Și mie !" adăugă DOAMNA din priviri.

— Deodată, DOMNUL, care trăgea cu urechea, a auzit cuvîntul *baños*, pe care-l rostea regina cu amărăciune ; asta l-a lămurit. A intrat furios, s-a amestecat în convorbire și a dojenit-o pe mama cu atîta asprime, încît ea a trebuit să-l părăsească pe loc. Asta înseamnă că dumneata ai de-a face cu un soț gelos, iar eu văd ridicîndu-se în fața mea necontenit, fără îndurare, spectrul geloziei, cu ochii umflați, cu obrajii supți, cu gura strîmbată sinistru.

— Biet rege ! murmură DOAMNA, lăsîndu-și mîna s-o atingă ușor pe cea a lui Ludovic.

El reținu această mînă și, pentru a o strînge fără să dea de bănuit spectatorilor care nu se îngrijeau atîta de fluturi cît căutau să afle cîte ceva și să înțeleagă vreuna din tainele legăturii dintre rege și DOAMNA, Ludovic apropie de cumnata lui fluturele neînsuflețit, și amîndoi se aplecară ca și cum ar fi vrut să numere miile de ochișori de pe aripile sale sau firișoarele ce le acopereau cu o pulbere de aur. Nici unul, nici altul nu scoteau o vorbă ; părul li se atingea, răsuflările li se îngemănau, mîinile le ardeau strînse una într-alta. Se scurseră astfel cinci minute.

CE SE POATE PRINDE ALERGÎND DUPĂ FLUTURI

Cei doi tineri rămaseră o clipă cu frunțile înclinate sub povara acestui dublu simțămînt de dragoste înmugurită care face să crească atîtea flori în imaginațiile celor de douăzeci de ani. Doamna Henriette îl privea pe Ludovic pe furiș. Era una din acele firi bine întocmite, care știe să privească în ele însele, dar în același timp și în alții. Ea vedea dragostea în adîncul inimii lui Ludovic, așa cum un înotător priceput vede o perlă în adîncul mării. Înțelese că Ludovic căzuse pradă șovăielii, dacă nu chiar îndoielii, și că trebuie să îmboldească această inimă vlăguită ori poate prea sfioasă.

— Așadar ?... rosti ea, întrebînd și totodată rupînd tăcerea.

— Ce vrei să spui ? întrebă la rîndul său Ludovic, după ce stătuse o clipă pe gînduri.

— Vreau să spun că va trebui să mă reîntorc la hotărîrea pe care o luasem.

— Ce hotărîre ?

— Aceea pe care am spus-o maiestății voastre.

— Cînd ?

— În ziua cînd încercam să ne explicăm geloziile DOMNULUI.

— Și ce mi-ai spus în ziua aceea ? întrebă Ludovic cu neliniște.

— Nu vă mai reamintiți, sire ?

— Ah, dacă e vorba iarăși de ceva rău, mai bine să-mi amintesc cît mai tîrziu.

— Oh, nu e rău decît pentru mine, sire — răspunse doamna Henriette — dar un rău necesar.

— Ei, Doamne !

— Și pe care-l voi îndura.

— În sfîrșit, spune, care este acest rău ?

— Plecarea !

— Oh, iarăşi această crudă hotărîre ?

— Sire, credeţi-mă că n-am făcut-o fără a mă lupta din răsputeri cu mine însămi... Sire, trebuie, credeţi-mă, să mă întorc în Anglia.

— Oh, niciodată, niciodată ! Nu voi îngădui să părăseşti Franţa ! strigă regele.

— Şi totuşi — spuse DOAMNA, căutînd să pară de o dulce şi tristă neclintire — totuşi, sire, nimic nu poate fi mai grabnic ; şi, ceva mai mult, sînt încredinţată că asta este şi voinţa mamei voastre.

— Voinţa ! rosti regele. Oh, oh, scumpă soră, ai pronunţat în faţa mea un cuvînt neobişnuit.

— Dar — răspunse surîzînd doamna Henriette — nu vă simţiţi fericit să împliniţi voinţa unei mame atît de bune ?

— Destul, te implor ; dumneata îmi sfîşii inima.

— Eu ?

— Dar cine altul ? Îmi vorbeşti de această plecare cu o linişte...

— Nu sînt făcută să fiu fericită, sire — răspunse Prinţesa cu o voce melancolică — şi m-am obişnuit de tînără, să-mi văd răsturnate cele mai scumpe gînduri.

— Vorbeşti adevărat ? Şi această plecare ţi-ar răsturna un gînd care îţi este scump ?

— Dacă aş răspunde da, nu-i aşa, sire că durerea voastră s-ar transforma în răbdare ?

— Crudo !

— Luaţi seama, sire, se apropie cineva.

Regele privi în jurul lui.

— Nu — zise el. Apoi, reîntorcîndu-se către DOAMNA : Ascultă, Henriette, în loc de a încerca să învingi gelozia DOMNULUI printr-o plecare ce m-ar ucide...

Henriette înălţă uşor din umeri, ca o femeie care se îndoieşte.

— Da, care m-ar ucide — repetă Ludovic. Ia să vedem, în loc de a te opri la această plecare, oare imaginaţia dumitale... sau mai degrabă inima dumitale nu te sfătuieşte şi altfel ?

— Dar cum aţi vrea să mă sfătuiască inima mea, Doamne ?

— În sfîrşit, ia spune, cum i se dovedeşte cuiva că se înşală stăruind în gelozia sa ?

— Mai întîi, sire, nedîndu-i nici un motiv să fie gelos, adică iubindu-l numai pe el.

— Oh, mă aşteptam la ceva mai bun !

— La ce vă aşteptaţi ?

— Să-mi răspunzi foarte simplu, că gelosii pot fi potoliţi ascunzîndu-li-se dragostea ce se îndreaptă către obiectul geloziei lor.

— E greu de ascuns aşa ceva, sire.

— Totuşi, numai învingînd greutăţile poţi ajunge la fericire. În ceea ce mă priveşte, îţi jur că-i voi dezminţi pe gelosii mei, dacă va fi nevoie, prefăcîndu-mă că mă port faţă de dumneata ca faţă de toate celelalte femei.

— Rău mijloc, slab mijloc — zise tînăra Prinţesă clătinînd din capul ei fermecător.

— Dumneata toate le găseşti rele, scumpă Henriette — zise Ludovic nemulţumit. Distrugi tot ceea ce propun eu. Pune cel puţin altceva în loc, caută. Eu mă încred mult în inventivitatea femeilor ; inventează şi dumneata ceva.

— Ei bine, am găsit. Mă ascultaţi, sire ?

— Mă mai întrebi ? Vorbeşti de viaţa mea şi de moartea mea, şi mă mai întrebi dacă ascult !

— Ei bine, judec lucrurile prin mine însămi. Dacă ar fi vorba să fiu pusă la încercare asupra intenţiilor soţului meu cu privire la altă femeie, un lucru m-ar linişti mai mult ca orice.

— Care ?

— Acela de a vedea, mai întîi, că nu mă interesează de acea femeie.

— Ei bine, iată tocmai ceea ce-ţi spuneam eu adineauri.

— Fie, dar eu aş vrea, pentru a fi pe deplin liniştită, să-l văd că se interesează de alta.

— Ah, te înţeleg — răspunse Ludovic zîmbind. Dar, spune-mi, scumpă Henriette...

— Ce ?

— Dacă mijlocul este ingenios, el nu e de loc caritabil.

— Pentru ce ?

— Vindecînd rana în spiritul gelosului, îi faci altă rană în inimă. El n-o să se mai teamă, e adevărat, dar o să sufere, ceea ce mi se pare a fi mai rău.

— De acord ; dar cel puţin nu-l mai surprinde, nu-l mai bănuieşte pe rivalul său, nu mai pune la îndoială dra-

gostea, își concentrează toate forțele într-o direcție unde forțele sale nu vor face nici un rău nimănui. Într-un cuvînt, sire, sistemul meu, pe care, mărturisesc, mă miră să văd că-l combateți, le face rău geloșilor, e adevărat, dar le face bine îndrăgostiților. Or, vă întreb, sire, cine, în afară de maiestatea voastră poate, s-a gîndit vreodată să-i plîngă pe geloși? Nu sînt ei oare niște proști, niște proști melancolici, totdeauna nefericiți, fie că au sau nu motive? Înlăturați motivul, nu veți distruge răul. Această boală își are rădăcinile în închipuire și, ca toate bolile închipuite, e nevindecabilă. Uite, îmi amintesc de o vorbă, scumpul meu sire, de un aforism al bunului meu medic Dawley, un doctor savant și spiritual, pe care, dacă n-ar fi fratele meu, care nu se poate lipsi de el, l-aș avea acum lîngă mine: „Cînd suferi de două rele — îmi spunea el — alege-l pe cel care te supără mai puțin, pe acela ți-l voi lăsa; căci, Dumnezeul meu — adăuga el — acela îmi este absolut necesar ca să te pot lecui de celălalt".

— Bine spus, bine gîndit, dragă Henriette — zise regele galeș.

— Oh, noi avem mulți oameni pricepuți la Londra, sire.

— Și acești oameni pricepuți au elevi adorabili; acest Daley, Darley... cum i-ai spus?

— Dawley.

— Ei bine, îi voi face de mîine o pensie pentru aforismul lui; iar dumneata, Henriette, începe, te rog, prin a alege pe cea mai mică dintre durerile dumitale. Nu-mi răspunzi, zîmbești! Am ghicit, cea mai mică dintre durerile dumitale este, nu-i așa, șederea în Franța. Ți-o voi lăsa pe aceasta și, pentru a porni lupta împotriva celeilalte, vreau să caut chiar de astăzi un subiect de trăncăneală pentru geloșii de orice sex care ne persecută.

— Sst! De astă dată chiar vine cineva — zise DOAMNA.

Și se aplecă să culeagă un brebenel din iarba deasă.

Într-adevăr, venea cineva, căci, pe neașteptate, o mulțime de tinere femei dădură buzna peste creasta dîmbului, urmate de cavaleri; pricina acestei năpustiri era un magnific sfinx cu aripile din față asemenea penelor unei cucuvele, iar cu cele din spate catifelate ca niște petale de tran-

dafir. Această pradă de neasemuit căzuse în plasa domnișoarei de Tonnay-Charente, care o arăta cu mîndrie rivalelor ei, mai puțin pricepute decît ea în a prinde fluturi. Regina prinzătorilor de fluturi se opri la douăzeci de pași de banca pe care ședeau Ludovic cu doamna Henriette, se rezemă cu spatele de trunchiul unui uriaș stejar, încolăcit cu iederă, și înfipse fluturele în vîrful prăjinii sale lungi.

Domnișoara de Tonnay-Charente era foarte frumoasă ; de aceea, bărbații le părăsiseră pe celelalte femei, pentru a veni sub pretextul de a-i face complimente pentru dibăcia ei, să se strîngă în preajma sa. Regele și Prințesa priveau pe sub sprîncene această scenă, așa cum oamenii în vîrstă se uită de sus la jocurile copiilor.

— Știu că se distrează ! glăsui regele.

— Mult, sire ; am observat întotdeauna ca se petrece din plin acolo unde se întîlnesc tinerețea și frumusețea.

— Ce zici de domnișoara de Tonnay-Charente, Henriette ? întrebă regele.

— Spun că e puțin prea blondă — răspunse DOAMNA, legîndu-se de la început de singurul cusur ce i se putea găsi frumuseții aproape desăvîrșite a viitoarei doamne de Montespan [1].

— Puțin prea blondă, fie ; dar frumoasă, cu toate acestea, așa mi se pare.

— E părerea voastră, sire ?

— Ei da.

— Prea bine, atunci e și a mea.

— Și e căutată, vezi ?

— Oh, în această privință, da ; îndrăgostiții roiesc în jurul ei. Dacă am căuta să prindem îndrăgostiți în loc să prindem fluturi, pe ce frumoasă pradă am pune mîna acolo !

— Spune, Henriette, ce s-ar zice dacă regele s-ar amesteca printre toți acești îndrăgostiți, lăsîndu-și ochii să-i fugă în partea aceea ? Ar mai putea cineva să fie gelos și atunci ?

— Oh, sire, domnișoara de Tonnay-Charente e un leac foarte bun — răspunse DOAMNA cu un suspin ușor. Ea l-ar vindeca pe gelos, e adevărat, dar ar putea să facă o geloasă.

---

[1] Domnișoara Françoise-Athénaïs de Mortemart de Rochechouart de Tonnay-Charente avea să devină mai tîrziu marohiză de Montespan și una din favoritele lui Ludovic al XIV-lea.

— Henriette ! Henriette ! strigă regele. Îmi umpli inima de bucurie ! Da, da, ai dreptate, domnişoara de Tonnay-Charente e prea frumoasă spre a servi de mantie.

— De mantie regală — zise doamna Henriette zîmbind. Mantia regelui trebuie să fie frumoasă.

— Mă sfătuieşti, deci ? întrebă Ludovic.

— Oh, eu ce v-aş putea spune, sire, decît că, dînd un astfel de sfat, ar însemna să dau arme împotriva mea însămi. Ar fi o nebunie sau trufie să fiţi sfătuit a lua drept eroină a unei false iubiri o femeie mai frumoasă decît aceea pentru care pretindeţi că simţiţi o iubire adevărată.

Regele căută cu mîna mîna DOAMNEI, cu ochii ochii ei, apoi îngînă cîteva cuvinte atît de drăgăstoase, dar în acelaşi timp rostite atît de încet, încît istoricul, care e dator să audă totul, nu le putu auzi. Pe urmă zise cu glas tare :

— Ei bine, atunci alege-o dumneata pe aceea care va trebui să-i tămăduiască pe geloşii noştri. Către aceea îmi voi îndrepta toate gîndurile, toate atenţiile, tot timpul pe care-l voi smulge treburilor mele ; aceleia, Henriette, îi voi oferi floarea pe care o voi culege pentru dumneata, simţămintele de dragoste pe care le vei trezi în mine ; aceleia îi voi acorda privirea pe care nu voi îndrăzni să ţi-o mai adresez şi care ar trebui să te smulgă din nepăsarea dumitale. Dar alege-o bine, cu teama că voind să mă gîndesc la ea, cu teama că dăruindu-i roza culeasă de propriile mele degete, să nu mă pomenesc cucerit de dumneata, şi ochiul, mîna, buzele să nu se reîntoarcă pe neaşteptate la dumneata, chiar dacă întregul univers ar fi să-mi cunoască taina.

În timp ce aceste cuvinte se revărsau din gura regelui, ca un şuvoi de iubire, DOAMNA se înroşea şi palpita, fericită, mîndră, îmbătată ; nu găsea nimic să răspundă, orgoliul şi setea ei de măguliri erau satisfăcute.

— Voi da greş — zise ea ridicîndu-şi ochii frumoşi spre dînsul — dar nu în sensul în care mă rugaţi, căci toată această tămîie pe care vreţi s-o ardeţi pe altarul unei alte zeiţe, ah, sire, mă va face geloasă de asemeni ; şi vreau ca tămîia să fie numai pentru mine, şi nu vreau să se rătăcească pe drum nici o singură părticică din ea. Deci, sire, o voi alege, cu regala voastră îngăduinţă, pe aceea care mi se va părea cea mai puţin în stare să vă subjuge şi

care va lăsa ca imaginea mea să rămînă neştirbită în sufletul vostru.

— Am noroc — spuse regele — că inima dumitale nu-i atît de rea, astfel m-ar îngrozi ameninţarea pe care mi-o faci ; ne-am luat însă în această privinţă măsurile de apărare, şi în jurul dumitale, ca şi în jurul meu, va fi greu să întîlnim o fiinţă neplăcută.

Pe cînd regele vorbea astfel, DOAMNA se ridicase în picioare, străbătuse cu privirea toată pajiştea şi, după o cercetare amănunţită şi mută, zise, chemîndu-l pe rege la dînsa :

— Uite, sire, vedeţi colo, pe povîrnişul colinei, lîngă tufişul acela de călini, o frumoasă întîrziată, care merge singură, cu faţa plecată, cu braţele legănîndu-se pe lîngă trup, căutînd parcă ceva printre florile pe care le calcă în picioare, ca toţi cei ce umblă cu gîndurile rătăcite ?

— Domnişoara de La Vallière ? tresări regele.

— Da.

— Oh !

— Nu vă convine, sire ?

— Dar priveşte-o, biata copilă e slabă, aproape un schelet.

— Ei, dar oare eu sînt grasă ?

— Şi e tristă să te facă să mori !

— Va fi altfel decît mine, care sînt învinuită că-s prea veselă.

— Dar e şchioapă !

— Credeţi ?

— Fără îndoială. Priveşte, a lăsat toată lumea să-i treacă înainte, de teamă să nu i se observe meteahna.

— Ei bine, va alerga mai încet decît Dafne [1] şi nu va putea fugi de Apolo.

— Henriette, Henriette — murmură regele cu posomoreală — ai ales-o înadins pe cea mai pocită dintre domnişoarele dumitale de onoare.

— Da, dar e una dintre domnişoarele mele de onoare, notaţi asta.

— E adevărat. Şi ce vrei să spui cu aceste vorbe ?

[1] Nimfă preschimbată în laur în clipa cînd era pe punctul de a fi prinsă de Apolo, care o urmărea.

— Vreau să spun că, pentru a vizita această nouă divinitate, nu vă veți putea lipsi de a veni la mine, și că, buna-cuviință neîngăduind flacării voastre să se închine de-a dreptul zeiței, veți fi constrîns s-o vedeți numai în cercul meu, și deci de a-mi vorbi mie, vorbindu-i ei. Vreau să spun, în sfîrșit, că geloșii nu vor mai avea de ce să creadă că veniți la mine pentru mine, deoarece veți veni pentru domnișoara de La Vallière.

— Care șchiopătează.

— Puțin de tot.

— Care nu deschide niciodată gura.

— Dar care, cînd și-o deschide, arată niște dinți foarte frumoși.

— Care le poate servi de model osteologiștilor.

— Favoarea voastră o va îngrășa.

— Henriette !

— Dar nu mi-ați dat oare dreptul să aleg ?

— Vai, da !

— Ei bine, asta e alegerea mea. V-o impun. Primiți-o.

— Oh, aș primi și o Furie [1], dacă mi-ai impune-o dumneata !

— La Vallière e blîndă ca o mielușea ; să nu vă temeți că vi se va împotrivi vreodată cînd îi veți spune că o iubiți.

Și DOAMNA începu să rîdă.

— Oh, nu ți-e teamă că am să-i spun așa ceva prea des, nu-i așa ?

— E dreptul meu.

— Fie.

— Tratatul e deci făcut ?

— Semnat.

— Îmi veți păstra o prietenie de frate, o curtenie frățească, o galanterie de rege, nu-i așa ?

— Îți voi păstra o inimă care s-a obișnuit să bată numai la porunca dumitale.

— Ei bine, credeți că viitorul ne va fi pus la adăpost în felul acesta ?

— Așa sper.

---

[1] Zeițe romane, pe care aceștia le socoteau fiicele Pămîntului. Locuind în Tartar, ele aveau misiunea să pedepsească crimele săvîrșite de oameni. Erau reprezentate cu părul vîlvoi, plin de șerpi, într-o mînă cu o torță arzîndă, iar în cealaltă cu un pumnal.

— Mama voastră va înceta de a mă mai privi ca o dușmancă ?

— Da.

— Maria-Tereza va înceta de a mai vorbi în spaniolă față de DOMNUL, căruia îi displac convorbirile în limbi străine deoarece crede totdeauna că e ponegrit ?

— Vai, și se înșală oare ? murmură regele cu tandrețe.

— Și ca să închei — adăugă Prințesa — regele va mai fi învinuit că se gîndește la iubiri neîngăduite, cînd adevărul este că nu simțim nimic unul pentru altul, decît o prietenie ferită și de cea mai mică pată ?

— Da, da — îngînă regele. În schimb se va spune altceva.

— Ce se va spune, sire ? Într-adevăr, nu vom fi oare niciodată liniștiți ?

— Se va spune — continuă regele — că am gusturi proaste ; dar ce mai înseamnă amorul meu propriu, cînd e vorba de liniștea dumitale ?

— De onoarea mea, sire, și de aceea a familiei noastre, vreți să spuneți. De altfel, credeți-mă, nu vă grăbiți s-o desconsiderați astfel pe La Vallière ; șchioapătă puțin, e adevărat, dar nu e lipsită de un anumit bun simț. Și, pe urmă, tot ce atinge regele se preface în aur.

— În sfîrșit, doamnă, fii încredințată de un lucru, că îți rămîn totuși recunoscător ; m-ai putea face să plătesc și mai scump șederea dumitale în Franța.

— Sire, se apropie cineva.

— Ei bine ?

— Un ultim cuvînt.

— Care ?

— Sînteți prevăzător și înțelept, sire, dar de astă dată va trebui să chemați în ajutor toată prudența și toată înțelepciunea voastră.

— Oh ! exclamă regele rîzînd. Voi începe chiar de astă-seară să-mi joc rolul, și vei vedea dacă am înzestrarea să înfățișez cum se cuvine un păstor. După gustare vom face o mare plimbare prin pădure, apoi vom avea supeu și balet la ceasurile zece.

— Știu asta.

— Or, flacăra mea va țîșni astă-seară mai sus decît focurile de artificii, va lumina mai limpede decît lampioanele amicului nostru Colbert; ea va străluci așa de tare, încît reginele și DOMNUL își vor simți ochii orbiți.

— Luați seama, sire, luați seama!

— Ei, Doamne, dar ce-am făcut oare?

— Iată că sînt gata să-mi retrag complimentele de adineauri... Sînteți prevăzător, sînteți înțelept am spus... dar începeți printr-o nebunie îngrozitoare! Credeți că o pasiune se aprinde astfel, într-o clipă, ca o torță? Credeți că un rege ca voi poate cădea, fără nici o pregătire, la picioarele unei fete ca La Vallière?

— Oh, Henriette! Henriette! Henriette! Te-am prins... Nici n-am început asaltul și mă jefuiești!

— Nu, dar vreau să vă aduc la gînduri mai bune. Lăsați flacăra să se aprindă încetul cu încetul, n-o faceți să țîșnească dintr-o dată. Iupiter tună și luminează cu fulgere înainte de a da foc cerului. Orice lucru își are un preludiu. Dacă o să vă înfierbîntați astfel, nimeni nu vă va crede îndrăgostit, și toată lumea vă va socoti nebun. Afară numai dacă nu se va ghici totul. Oamenii sînt uneori mai puțin proști decît lasă să se pară.

Regele se văzu silit să admită că DOAMNA era un înger de înțelepciune și un diavol de șiretenie. Se înclină.

— Ei bine, fie — zise el — voi medita asupra planului meu de atac; generalii, vărul meu de Condé, bunăoară, asudă deasupra hărților lor strategice înainte de a pune în mișcare unul singur din acei pioni care se numesc corpuri de armată; eu voi întocmi un întreg plan de atac. Știi foarte bine că dragostea e subdivizată în tot felul de circumscripții. Ei bine, mă voi opri în satul Micilor-Precauții, în cătunul Biletelor-Dulci, înainte de a apuca drumul spre Iubirea-Vădită; poteca e bătătorită, știi asta, și biata domnișoară de Scudéry [1] nu-mi va ierta de loc că am mers de-a dreptul la țintă.

— Iată-ne ajunși pe calea cea bună, sire. Și-acum, îngăduiți să ne despărțim?

— Din păcate, trebuie, căci, iată, ne despart ei.

---

[1] Autoare de romane de dragoste prolixe, din acele timpuri, reprezentantă a „prețioaselor" ridiculizate de Molière.

— Ah — zise doamna Henriette — într-adevăr, iată-i că ne aduc sfinxul domnișoarei de Tonnay-Charente în sunete de trîmbițe, așa cum se cinstesc marii vînători.

— Prin urmare, ne-am înțeles : astă-seară, în timpul plimbării, mă voi furișa în pădure și, găsind-o pe La Vallière fără dumneata...

— O voi face să nu fie lîngă mine. De asta mă îngrijesc eu.

— Foarte bine. Mă voi duce la ea, în mijlocul prietenelor sale, și voi arunca prima săgeată.

— Fiți bun ochitor — zise DOAMNA rîzînd — și loviți drept în inimă.

Și Prințesa se despărți de rege pentru a ieși înaintea grupului vesel ce se apropia cu falsă ceremonie, în ropotul strigătelor ce ieșeau din toate gurile prefăcute în surle de vînătoare.

XLIII

BALETUL ANOTIMPURILOR

După gustare, care avu loc spre ceasurile cinci, regele intră în cabinetul său, unde îl așteptau croitorii. Era vorba să încerce, în sfîrșit, acel faimos costum al Primăverii, pentru care se cheltuise atîta imaginație, atîtea eforturi de gîndire din partea desenatorilor și a ornamentiștilor curții.

Cît despre balet, toată lumea își știa rolul și cum și-l va juca. Ludovic se hotărîse totuși să facă din acesta obiectul unei surprize. Ca atare, de cum termină convorbirea și se întoarse în apartamentul lui, îi chemă pe cei doi maeștri de ceremonii, Villeroy și Saint-Aignan. Amîndoi răspunseră că nu se aștepta decît ordinul său și că totul era pregătit pentru începere ; dar pentru ca acest ordin să fie dat, era nevoie de un timp frumos și de o noapte prielnică.

Regele deschise fereastra; pulberea de aur a înserării se cernea la orizont prin luminișurile pădurii, albă ca ninsoarea de zăpadă, iar luna își făcuse apariția pe cer. Nici o cută pe suprafața apelor verzi; lebedele însele, odihnindu-se pe aripile lor strînse, ca niște corăbii ancorate, păreau că sînt pătrunse de căldura aerului, de răcoarea apei și de liniștea unei minunate seri. Regele, văzînd toate acestea, contemplînd acest tablou măreț, dădu ordinul pe care-l cereau domnii de Villeroy și de Saint-Aignan. Pentru ca acest ordin să fie însă îndeplinit regește, mai era necesară o ultimă întrebare; Ludovic al XIV-lea o puse acestor doi gentilomi. Întrebarea se compunea din două cuvinte:

— Aveți bani?

— Sire — răspunse de Saint-Aignan — ne-am înțeles cu domnul Colbert.

— A, foarte bine.

— Da, sire, și domnul Colbert a spus că va fi la maiestatea voastră îndată ce maiestatea voastră își va arăta intenția de a da urmare serbărilor al căror program l-ați alcătuit.

— Atunci, să vină.

Ca și cum Colbert ar fi ascultat la ușă pentru a fi la curent cu cele ce se vorbeau înăuntru, el intră de cum auzi că regele îi rostise numele în fața celor doi curteni.

— Ah, foarte bine, domnule Colbert — zise maiestatea sa. Așadar, la posturile dumneavoastră, domnilor!

De Saint-Aignan și Villeroy ieșiră. Regele se așeză într-un fotoliu, lîngă fereastră.

— Astă-seară se va juca baletul, domnule Colbert — zise el.

— Atunci, sire, mîine voi plăti notele.

— Cum adică?

— Le-am făgăduit furnizorilor că le voi achita cheltuielile a doua zi după ce baletul va avea loc.

— Fie, domnule Colbert; dacă ai făgăduit, plătește.

— Foarte bine, sire; dar, pentru a plăti, trebuie bani, cum spunea domnul de Lesdiguières. [1]

— Cum, cele patru milioane făgăduite de domnul Fouquet n-au fost încă vărsate? Am uitat să-ți cer socoteala.

[1] Mareșal al Franței în timpul lui Henric al IV-lea și Ludovic al XIII-lea, unul din cei mai celebri comandanți din timpul său.

— Sire, au fost în mîinile maiestății voastre la ora hotărîtă.

— Ei bine ?

— Ei bine, sire, sticlele colorate, focurile de artificii, lăutele și bucătarii au mîncat patru milioane în opt zile.

— În întregime ?

— Pînă la ultima centimă. De cîte ori maiestatea voastră a ordonat să fie iluminate marginile marelui canal, pentru asta s-a ars atîta ulei cîtă apă e în bazine.

— Bine, bine, domnule Colbert. În sfîrșit, deci nu mai ai bani, nu-i așa ?

— Eu nu mai am, dar are domnul Fouquet.

Și chipul lui Colbert se lumină de o bucurie sinistră.

— Ce vrei să spui ? întrebă Ludovic.

— Sire, noi l-am făcut pe domnul Fouquet să dea șase milioane. El ni le-a dat cu prea multă bunăvoință pentru a nu mai da și altele dacă va fi nevoie. Și astăzi avem nevoie ; trebuie, deci, să se execute.

Regele încruntă sprînceana.

— Domnule Colbert — zise el accentuînd numele financiarului — eu nu înțeleg așa lucrurile ; nu vreau să se folosească față de unul din slujitorii mei mijloace de constrîngere care l-ar stînjeni și l-ar încurca în serviciul lui. Domnul Fouquet a dat șase milioane în opt zile, asta e o sumă.

Colbert păli.

— Totuși — spuse el — maiestatea voastră nu vorbea astfel acum cîtva timp ; bunăoară, atunci cînd fuseseră primite veștile de la Belle-Isle.

— Ai dreptate, domnule Colbert.

— Și nimic nu s-a schimbat de atunci ; ba dimpotrivă.

— În gîndurile mele, domnule, totul s-a schimbat.

— Cum, sire, maiestatea voastră nu mai crede în comploturi ?

— Afacerile mele mă privesc, domnule intendent, și ți-am mai spus că mă îngrijesc eu singur de ele.

— Atunci — zise Colbert tremurînd de mînie și de spaimă — văd că am nefericirea de a cădea în dizgrația maiestății voastre.

— Cîtuși de puțin ; îmi ești, dimpotrivă, foarte agreabil.

— Eh, sire — rosti ministrul cu acea repezeală prefăcută și bine plasată cînd era vorba să măgulească amorul propriu

al regelui — la ce bun să fiu agreabil maiestății voastre, dacă nu-i mai sînt util ?

— Îmi rezerv serviciile dumitale pentru un prilej mai bun și, crede-mă, ele îmi vor fi de mai mult folos.

— Deci, planul maiestății voastre în privința serbării ?...

— Ai nevoie de bani, domnule Colbert ?

— De șapte sute de mii de livre, sire.

— Le vei lua din vistieria mea particulară.

Colbert făcu o plecăciune.

— Și — adăugă Ludovic — întrucît mi se pare greu ca, în ciuda cumpătării dumitale, să poți face față cu o sumă atît de mică cheltuielilor ce nu vreau să fie cruțate, am să-ți semnez un bon de trei milioane.

Regele luă o pană și semnă numaidecît. Apoi, dîndu-i hîrtia lui Colbert, zise :

— Fii liniștit, planul pe care l-am adoptat e un plan regesc, domnule Colbert.

Și cu aceste cuvinte, rostite cu toată maiestatea pe care tînărul rege știa s-o ia în asemenea împrejurări, îl concedie pe Colbert pentru a-i primi pe croitori.

Ordinul dat de rege fu cunoscut de întregul Fontainebleau ; se știa că monarhul își probează costumul și că baletul va avea loc în seara aceea. Această veste se răspîndi cu iuțeala fulgerului, și în goana ei aprinse toate cochetăriile, toate dorințele, toate ambițiile nebunești. Într-o clipă, ca prin farmec, oricine știa să țină în mînă un ac, oricine știa să deosebească un pantalon de salon de niște nădragi de vînătoare, cum spune Molière, fu chemat să fie la dispoziția eleganților și a doamnelor.

Regele își sfîrși toaleta la ceasurile nouă ; apăru apoi în trăsura sa deschisă, împodobită cu ramuri și flori. Reginele luaseră loc pe o splendidă estradă așezată lîngă malul heleșteului, în fața unei scene de o încîntătoare eleganță.

În cinci ceasuri, meșterii tîmplari înjghebaseră toate părțile componente ale acestei scene ; tapițerii întinseseră draperiile, așezaseră scaunele, și, ca la semnul unei baghete magice, o mie de brațe, ajutîndu-se unele pe altele, fără să se încurce între ele, construiseră edificiul în sunetele muzicilor, în timp ce artificierii iluminau teatrul și marginile lacului cu un număr incalculabil de făclii. Fiindcă cerul era înstelat și nu avea nici un nor, fiindcă nu se auzea nici un foșnet de vînt prin pădurea

întinsă, ca și cum natura însăși se supusese fanteziei regelui, fundul acestei scene fusese lăsat deschis. În așa fel că, în spatele primelor planuri ale decorului, se zărea ca fundal acel minunat cer spuzit de stele, acea suprafață netedă a apei înconjurată de lumini ce se reflectau în ea și umbrele albăstrii ale copacilor uriași, cu coroanele lor rotunde.

Cînd apăru regele, sala era plină și prezenta o îngrămădire sclipitoare de pietre prețioase și de aur, în care, la prima aruncătură de ochi, nu puteai distinge nici o fizionomie. Încetul cu încetul, pe măsură ce văzul se obișnuia cu atîta strălucire, cele mai rare frumuseți prindeau a se înfiripa una cîte una, ca stelele pe cer pentru cel care a închis o clipă ochii, apoi i-a deschis iarăși.

Scena înfățișa o dumbravă ; cîțiva fauni, ridicîndu-și picioarele cu copite, săreau ici și colo ; se ivi o driadă, care îi ispitea s-o urmărească ; altele se strînseră în jurul ei, ca s-o apere, și începură să se hîrjonească astfel, dansînd. Deodată își făcu apariția, pentru a restabili ordinea și pacea, zeul Primăverii cu întreaga sa curte. Elementele, puterile subordonate lui, din mitologie, cu toate atributele lor, se repezeau pe urmele stăpînului atît de fermecător și atît de grațios. Anotimpurile, alăturîndu-se Primăverii, se înșirau în juru-i, formînd un cadril care, pe niște cuvinte mai mult sau mai puțin măgulitoare, încropeau dansul. Muzica — oboaie, flaute, alăute — zugrăvea plăcerile campestre.

De la început, regele fu întîmpinat cu un ropot de aplauze. Era îmbrăcat într-o tunică de flori, care-i scotea în evidență, în loc s-o îngroașe, talia zveltă și bine legată. Piciorul, unul dintre cele mai elegante de la curte, căpăta și mai multă grație într-un ciorap de mătase de culoarea pielii, o mătase atît de fină și atît de străvezie, încît ai fi putut spune că este pielea însăși. Cel mai încîntător pantof de catifea de culoarea liliacului deschis, cu funduliță de flori și de frunze, îi strîngea piciorul mic și subțire. Bustul era în armonie cu această parte de jos a trupului ; un păr bogat, în bucle ondulate, un aer de prospețime exprimat de strălucirea frumoșilor ochi albaștri, ce răscoleau cu dulceața lor inimile, o gură cu buzele ispititoare ce abia se deschideau pentru cîte un zîmbet scurt — așa se înfățișa craiul anului, care putea fi socotit, și pe drept cuvînt, în seara aceea, regele tuturor Iubirilor. În mersul lui era ceva din suava măreție a unui zeu. Nu dansa, plutea prin aer.

Această intrare produse deci un efect strălucitor. Deodată, după cum am spus, fu zărit contele de Saint-Aignan, care căuta să se apropie de rege sau de DOAMNA. Prințesa, îmbrăcată într-o rochie lungă, diafană și ușoară cum sînt cele mai fine mătăsuri ce ies din mîna neîntrecutelor țesătoare din Malinois, cu genunchiul conturat adesea sub cutele veșmîntului, cu piciorul mic în pantoful de satin, înaintă plină de voioșie în fruntea cortegiului de bacante și se opri în locul ce-i fusese ales pentru dans. Aplauzele ținură atît de mult, încît contele avu destul timp pentru a se apropia de rege, care se oprise pe vîrful unui picior.

— Ce este, Saint-Aignan ? întrebă Primăvara.

— Doamne, sire — răspunse curteanul galben la față — maiestatea voastră nu s-a gîndit la dansul Fructelor.

— Ba da ; l-am suprimat.

— Nu, sire, maiestatea voastră n-a dat acest ordin, și muzica îl va cînta.

— Asta e supărător ! murmură regele. Dansul nu poate fi executat, din pricină că lipsește de Guiche. Va trebui suprimat.

— Oh, sire, un sfert de ceas de muzică fără dansuri înseamnă să dea peste cap tot baletul.

— Atunci, conte...

— Oh, sire, nenorocirea cea mare nu e asta, căci, la urma urmei, orchestra va putea încă să taie, de bine de rău, partea aceea, dacă va fi nevoie, dar...

— Dar ce ?

— Domnul de Guiche e aici.

— Aici ? replică regele încruntîndu-și sprînceana. Aici ?... Ești sigur ?...

— Îmbrăcat pentru balet, sire.

Regele simți că i se înroșesc obrajii.

— Poate că te înșeli — zise el.

— Atît de puțin, sire, încît maiestatea voastră n-are decît să privească la dreapta. Contele așteaptă.

Ludovic întoarse repede fața în partea aceea ; și, într-adevăr, la dreapta sa, strălucind de frumusețe în costumul de Vertumniu, de Guiche aștepta ca regele să-l privească, spre a-i adresa cuvîntul. A descrie uimirea regelui, pe a DOMNULUI, care se frămînta în loja lui, a descrie șușotelile, mișcările capetelor în sală, a descrie ciudata tresărire a DOAMNEI,

cînd îl văzu pe partenerul ei, e o sarcină pe care noi o lăsăm altora mai pricepuți. Regele rămăsese cu gura căscată și îl privea într-una pe conte... Acesta se apropie respectuos, cu fruntea înclinat.

— Sire — zise el — cel mai umil slujitor al maiestății voastre vine să vă servească astăzi, așa cum a făcut-o și în zilele de bătălii. Regele, fără dansul Fructelor, ar pierde cea mai frumoasă scenă din balet. N-am vrut ca un astfel de neajuns, pricinuit de mine, să știrbească armonia, grația și iscusința regelui; mi-am părăsit deci agricultorii, pentru a veni în sprijinul suveranului meu.

Fiecare din aceste cuvinte cădea măsurat, armonios, convingător în urechea lui Ludovic al XIV-lea. Măgulirea îi plăcu, tot așa cum curajul îl uimi. Se mulțumi să răspundă:

— Nu ți-am spus să te întorci, conte.

— Aveți dreptate, sire, dar maiestatea voastră nu mi-a spus nici să rămîn acolo.

Regele simți că timpul trece. Scena aceasta, prelungindu-se, putea să încurce totul. O singură umbră la acest tablou, și l-ar strica pentru totdeauna. De altfel, regele era însuflețit de gînduri bune; el regăsi în ochii atît de grăitori ai DOAMNEI o inspirație nouă. Privirea Henriettei îi spunea parcă: „Fiindcă ai stîrnit gelozia în alții, împarte în două bănuielile: cine se teme de doi rivali, nu se teme de nici unul". DOAMNA, prin această diversiune abilă, îl scoase din impas. Regele îi surîse lui de Guiche.

De Guiche nu înțelese o iotă din limbajul mut al DOAMNEI. Văzu doar că ea se prefăcea a nu-l băga în seamă. Odată iertarea dobîndită, o atribui inimii Prințesei. Regele făcu pe placul tuturor. Singur DOMNUL nu pricepu nimic.

Baletul reîncepu; el fu încîntător. Cînd lăutele, prin însuflețirea lor, îi prinseră în iureșul dansului pe acești iluștri actori, cînd pantomima naivă a epocii, poate și mai naivă încă prin jocul foarte mediocru al augustilor histrioni, atinse punctul culminant al triumfului, sala era gata să se năruie din pricina aplauzelor puternice.

De Guiche strălucea ca un soare, dar ca un soare de la curte, ce se resemnează să rămînă pe planul al doilea. Disprețuind acest succes, pentru care DOAMNA nu-i mărturisea nici un fel de recunoștință, el nu se gîndea decît să recucerească fără șovăială favorul vădit al Prințesei. Ea nu-i acordă

însă nici măcar o singură privire. Încetul cu încetul, toată bucuria lui, toată strălucirea lui se înecară în neliniște și amărăciune, așa fel că picioarele i se înmuiară, brațele i se îngreuiară, capul i se înceţoșă. Din acel moment, regele rămase pe drept cuvînt cel mai bun dansator al cadrilului. Îi aruncă o privire piezișă rivalului înfrînt. De Guiche nu mai era nici măcar curtean ; dansa prost, nu mai știa să măgulească ; peste puțin, nici nu mai dansă. Regele și DOAMNA triumfară.

XLIV

NIMFELE DIN PARCUL DE LA FONTAINEBLEAU

Regele se opri o clipă pentru a se bucura de triumful său, care, am spus, era atît de deplin pe cît putea să fie cu putință. Apoi se întoarse către DOAMNA, spre a o admira puțin și pe ea.

Tinerii iubesc poate cu mai multă forță, cu mai multă înflăcărare, cu mai multă pasiune decît oamenii de vîrstă înaintată ; dar ei au în același timp toate celelalte sentimente dezvoltate în proporție cu tinerețea și avîntul lor ; în așa fel că amorul propriu fiind aproape totdeauna, la ei, echivalentul iubirii, acest din urmă sentiment, combătut de legile ponderațiunii, nu atinge niciodată acea treaptă a desăvîrșirii pe care el o capătă la bărbații și la femeile între treizeci și treizeci și cinci de ani. Ludovic se gîndea, deci, la DOAMNA, dar numai după ce se gîndise mai întîi la el însuși, iar DOAMNA se gîndea mult la sine, poate fără a se gîndi cîtuși de puțin la rege. Însă victima, în mijlocul acestor amoruri și amoruri proprii regele, era de Guiche. Astfel, toată lumea putu remarca, în același timp, frămîntarea și pleoștirea bietului gentilom, iar această pleoștire, mai ales, era cu atît mai ușor de observat, cu cît nimeni nu-l văzuse pînă atunci cu brațele căzute, cu capul îngreuiat, cu ochii lipsiți de strălucirea lor obișnuită.

Or, cineva nu se întristează chiar într-atîta cînd e vorba numai de o chestiune de gust sau de eleganță. Astfel, starea aceasta a lui de Guiche fu pusă, de către cei mai mulți, pe seama artei lui de curtean. Alții însă, căci ochi pătrunzători se găsesc destui la curte, alții însă observă toată paliditatea și amorțeala lui, paliditate și amorțeală pe care nu putea să le prefacă, dar nici să le ascundă, și se trase concluzia, pe bună dreptate, că de Guiche nu juca rolul unui lingușitor. Aceste suferințe, aceste succese, aceste comentarii fură învăluite, amestecate, pierdute în vuietul aplauzelor. Dar, după ce reginele își exprimară mulțumirea lor, iar spectatorii entuziasmul, după ce regele se duse la loja lui spre a-și schimba costumul, în timp ce DOMNUL, îmbrăcat ca femeie, după obiceiul său, intră la rîndul lui în dans, de Guiche, reculegîndu-se, se apropie de DOAMNA, care, așezată în fundul scenei, aștepta să intre a doua oară în joc și căutase singurătatea în mijlocul mulțimii ca spre a-și pregăti dinainte efectele sale coregrafice. Se înțelege că, adîncită în această meditare gravă, ea nu văzu, sau se prefăcu a nu vedea nimic din ceea ce se petrecea în juru-i. De Guiche, găsind-o deci singură lîngă o pînză pe care era zugrăvit un tufiș, se apropie de dînsa. Două dintre domnișoarele de onoare, costumate în hamadriade[1], văzînd că de Guiche se apropie de DOAMNA, se retraseră cu respect. De Guiche înaintă pînă în mijlocul cercului și o salută pe alteța sa regală. Dar alteța sa regală, fie că observase sau nu salutul, nici nu întoarse capul. Un fior îl străbătu pe sărmanul nenorocit: nu se aștepta la o nepăsare atît de mare, el care nu văzuse nimic, nu aflase nimic și, prin urmare, nu putea să ghicească nimic. Deci, constatînd că salutul lui nu primea nici un răspuns, mai făcu un pas și, cu o voce pe care se străduia, dar în zadar, să și-o stăpînească, zise:

— Am onoarea de a prezenta umilele mele respecte DOAMNEI.

De astă dată, alteța sa regală catadicsi să-și îndrepte ochii visători spre conte.

— Ah, domnul conte de Guiche — rosti ea — dumneata ești. Bună seara!

---

[1] Nimfe ale pădurii, care se nășteau și mureau o dată cu pomul cărora fiecare îi era hărăzită și în care, spune legenda, stăteau închise.

Şi-şi întoarse iarăşi privirea de la el. Contele simţi că-şi pierde cumpătul.

— Alteţa sa regală a dansat minunat adineauri — zise el.

— Găseşti ? rosti într-o doară DOAMNA.

— Da, personajul e întru totul potrivit cu firea alteţei voastre regale.

DOAMNA se răsuci pe scaun şi, aruncîndu-i lui de Guiche o privire pătrunzătoare, îl întrebă :

— Cum asta ?

— De bună seamă.

— Explică-te !

— Reprezentaţi o divinitate frumoasă, dispreţuitoare, nepăsătoare — răspunse el.

— Vrei să vorbeşti de Pomona, nu, domnule conte ?

— Vorbesc de zeiţa pe care o reprezintă alteţa voastră regală.

DOAMNA rămase o clipă cu buzele crispate.

— Dar şi dumneata, domnule — vorbi ea — eşti un dansator desăvîrşit !

— Oh, eu, doamnă, sînt dintre aceia neluaţi în seamă, sau care sînt repede daţi uitării dacă, din întîmplare, au fost remarcaţi.

Şi cu aceste cuvinte, însoţite de unul din acele suspine adînci, care fac să tresară pînă şi ultimele fibre ale fiinţei, cu inima plină de deznădejde şi durere, cu fruntea învăpăiată, cu privirea tulbure, făcu o plecăciune, clătinîndu-se, şi se retrase în dosul tufişului de pe pînză. DOAMNA, drept orice răspuns, dădu uşor din umeri. Şi fiindcă domnişoarele ei de onoare se retraseseră, după cum am spus, din discreţie, în timpul cît durase această convorbire, Prinţesa le chemă cu o privire. Acestea erau domnişoarele de Tonnay-Charente şi de Montalais. Amîndouă, la semnul DOAMNEI, se apropiară în grabă.

— Aţi auzit, domnişoarelor ? întrebă Prinţesa.

— Ce, doamnă ?

— Ce-a spus contele de Guiche.

— Nu.

— Într-adevăr, se vede cît de colo — continuă Prinţesa cu un accent de compătimire — că exilul a obosit spiritul acestui biet domn de Guiche. Apoi, mai tare, ca nu cumva ne-

norocitului să-i scape vreun cuvînt, adăugă: Mai întîi, a dansat prost, pe urmă, n-a spus decît niște nimicuri.

Și se ridică, fredonînd aria după care avea să danseze.

De Guiche auzise totul. Cuțitul i se înfipse în adîncul inimii și i-o zdrobi. Atunci, cu riscul de a tulbura toată armonia serbării prin amărăciunea lui, fugi, sfîșiindu-și în bucăți frumosul său costum de Vertumniu și aruncînd în cale frunzele de viță, rugii de mure, ramurile de migdal și toate micile atribute artificiale ale divinității pe care o întruchipa. După un sfert de ceas era înapoi, în teatru. Dar se putea lesne înțelege că numai un efort puternic al rațiunii asupra nebuniei îl întorsese din drum, sau poate așa e făcută inima omului, să nu-l lase să rămînă prea multă vreme departe de aceea care i-a zdrobit-o.

DOAMNA își încheia dansul. Îl văzu, dar nu-i acordă nici o privire. El, la rîndul său, îmbufnat, furios, îi întoarse spatele cînd ea trecu prin fața lui, însoțită de nimfele sale și de o suită de lingușitori.

În acest timp, în partea cealaltă a teatrului, lîngă lac, o femeie stătea pe o bancă, cu ochii ațintiți la una din ferestruile de lîngă scenă. Pe această ferestruie se revărsau dîre lungi de lumină. Era ferestruia de la loja regală. De Guiche părăsind teatrul, de Guiche ducîndu-se să caute aerul de care avea atît de mare nevoie, De Guiche trecu pe lîngă această femeie și o salută. Ea, la rîndu-i, zărindu-l pe tînăr, se ridică în grabă, ca o femeie surprinsă în prada gîndurilor pe care ar fi vrut să le ascundă pînă și ei înseși. De Guiche o recunoscu. Se opri.

— Bună seara, domnișoară! rosti el cu însufletire.

— Bună seara, domnule conte!

— Ah, domnișoară de La Vallière — continuă de Guiche — cît de fericit sînt să vă întîlnesc!

— Și eu de asemeni, domnule conte, sînt fericită de această întîmplare — răspunse tînăra fată făcînd o mișcare să se retragă.

— Oh, nu, nu! Nu mă părăsiți — zise de Guiche întinzînd mîna spre ea — căci ar însemna să dezmințiți bunele cuvinte pe care le-ați rostit. Rămîneți, vă rog; e seara cea mai frumoasă de pe lume. Dumneavoastră fugiți de zgomot! Vă place să fiți singură! Ei bine, da, înțeleg asta; toate femeile care au inimă sînt astfel. Niciodată n-ai să vezi pe vreuna plictisindu-se departe de vîrtejul acestor plăceri zgomotoase. Oh, domnișoară, domnișoară!

— Dar ce aveţi, domnule conte? întrebă La Vallière cu oarecare spaimă. Păreţi frămîntat.

— Eu? Nu, nici vorbă.

— Atunci, domnule de Guiche, îngăduiţi-mi să vă aduc acum mulţumirile pe care aveam de gînd să vi le aduc cu primul prilej ce s-ar fi ivit. Datorită bunăvoinţei dumneavoastră, ştiu asta, am avut norocul să fiu primită printre domnişoarele de onoare ale DOAMNEI.

— Ah, da, într-adevăr, mi-aduc aminte, şi mă felicit că am făcut-o, domnişoară. Dumneavoastră sînteţi îndrăgostită de cineva?

— Eu?

— Oh, iertaţi-mă, nu mai ştiu ce vorbesc; vă cer de o mie de ori iertare! DOAMNA avea dreptate, multă dreptate: exilul acesta brutal mi-a zdruncinat cu totul mintea.

— Dar regele v-a primit bine, aşa mi se pare, domnule conte.

— Găsiţi?... M-a primit bine... poate... da.

— Fără îndoială, v-a primit bine; căci, în definitiv, v-aţi întors fără îngăduinţa lui, nu-i aşa?

— E adevărat, cred că aveţi dreptate, domnişoară. Dar nu l-aţi văzut cumva pe aici pe domnul viconte de Bragelonne?

La Vallière tresări la acest nume.

— De ce această întrebare? murmură ea.

— Oh, Doamne, v-am rănit iarăşi? răspunse de Guiche. În acest caz sînt un adevărat nenorocit, demn de plîns!

— Da, foarte nenorocit şi demn de plîns, domnule de Guiche, căci se pare că suferiţi îngrozitor.

— Oh, domnişoară, de ce n-am şi eu o soră devotată, o prietenă sinceră!

— Aveţi prieteni, domnule de Guiche, şi domnul viconte de Bragelonne, de care întrebaţi adineauri, este, dacă nu mă înşel, unul din aceşti buni prieteni.

— Da, da, într-adevăr, e unul din bunii mei prieteni. Adio, domnişoară, adio! Primiţi omagiile mele!

Şi dispăru ca un nebun spre marginea lacului. Umbra lui neagră se strecura, crescînd şi descrescînd, printre lampioanele aprinse şi ochiurile mari, strălucitoare, de apă. La Vallière îl urmări cîtva timp cu privirea, compătimitor.

— Oh, da, da — murmură ea — suferă şi încep să înţeleg pentru ce.

Abia încheie, cînd prietenele sale, domnişoarele de Montalais şi de Tonnay-Charente, alergară spre ea. Îşi terminaseră rolurile, îşi dezbrăcaseră costumele de nimfe şi, încîntate de această noapte fermecătoare, de succesele serii, veneau s-o reîntîlnească pe prietena lor.

— Cum, ai şi sosit? îi spuseră ele. Noi credeam că o să fim primele la întîlnire.

— Sînt aici de un sfert de ceas — răspunse La Vallière.

— Oare dansul nu ţi-a plăcut?

— Nu.

— Şi nici spectacolul?

— Nici. Dacă e vorba de spectacol, îmi place mai mult acela al copacilor aceştia negri, printre care se zăreşte cîte o lumină scînteind ca un ochi roşu, aci deschizîndu-se, aci închizîndu-se.

— E poetă această La Vallière — zise Tonnay-Charente.

— Adică nesuferită — adăugă Montalais. Ori de cîte ori e vorba să rîdem puţin sau să facem haz de ceva, La Vallière plînge; ori de cîte ori e vorba să plîngem, noi, femeile, pentru o zorzoană pierdută, pentru amorul propriu jignit, pentru o găteală care nu ne place, La Vallière rîde.

— Oh, în ceea ce mă priveşte, eu nu pot să fiu astfel — zise domnişoara de Tonnay-Charente. Sînt femeie, dar femeie cum nu sînt multe; cine mă iubeşte, mă încîntă, cine mă încîntă, îmi place prin măgulirile sale, şi cine mă place...

— Ei bine, termină odată! o îmboldi Montalais.

— Nu-i chiar aşa de uşor — răspunse domnişoara de Tonnay-Charente rîzînd cu hohote. Termină tu în locul meu, tu care ai atîta spirit.

— Dar tu, Louise — întrebă Montalais — pe tine te place cineva?

— Asta nu priveşte pe nimeni — răspunse tînăra fată ridicîndu-se de pe banca acoperită cu muşchi pe care şezuse tot timpul cît ţinuse baletul. Acum, domnişoarelor, ne făcusem planul să petrecem noaptea asta fără supravegheri şi fără însoţitori. Sîntem trei, ne simţim bine laolaltă, vremea e minunată; priviţi în partea aceea, iată luna care urcă încet pe boltă, argintînd crestele castanilor şi ale stejarilor. Oh, frumoasă plimbare! Dulce libertate! Dragă iarbă a pădurii! Minunată bucurie pe care mi-o face prietenia voastră! Să ne luăm de braţ şi să

pornim printre copaci ! Toți ceilalți, în clipa aceasta, sînt ocupați să se pregătească pentru o plimbare făcută cu toată pompa ; se pun șeile pe cai, se aduc trăsurile, cu cei patru catîri ai reginei și cele patru iepe albe ale DOAMNEI. Noi să ne căutăm repede un colțișor, unde să nu ne găsească nici un ochi, unde să nu ne urmărească nici un pas. Îți amintești, Montalais, pădurile de la Cheverny și din Chambord, sau aleile nesfîrșite de plopi de la Blois ? Cîte visuri n-am depănat împreună acolo !

— Și cîte taine nu ne-am împărtășit !

— Așa e.

— Și eu — zise domnișoara de Tonnay-Charente — visez mult, numai că...

— Nouă nu ne spune nimic — o întrerupse Montalais — astfel că tot ce visează domnișoara de Tonnay-Charente, singură Athénaïs știe...

— Liniște ! strigă domnișoara de La Vallière. Aud pași venind din partea aceea.

— Haide repede, repede, în tufiș — le grăbi Montalais. Apleacă-te, Athénaïs, ești o lungană !

Domnișoara de Tonnay-Charente se aplecă fără a crîcni. Aproape în aceeași clipă se zăriră, într-adevăr, doi gentilomi, cu capetele înclinate, ținîndu-se de braț, pășind încet pe nisipul mărunt al aleii ce înainta pe lîngă malul lacului. Fetele se făcură mici, spre a nu fi văzute.

— E domnul de Guiche — șopti Montalais la urechea domnișoarei de Tonnay-Charente.

— E domnul de Bragelonne — șopti aceasta la urechea domnișoarei de La Vallière.

Cei doi tineri continuau să se apropie, vorbind cu însuflețire.

— Pe aici am întîlnit-o mai adineauri — spunea contele. Dacă m-aș fi mulțumit s-o văd numai, aș spune că mi s-a părut ; dar am vorbit cu ea.

— Așa ! Ești sigur ?

— Da, dar poate că am speriat-o.

— Cum asta ?

— Ei, Doamne ! Eram încă înnebunit de ceea ce ți-am povestit, astfel că ea nu va fi priceput nimic din cuvintele mele și se va fi speriat.

— Oh — zise Bragelonne — nu te neliniști, prietene. Ea e bună, te va ierta ; e înțeleaptă, va înțelege.

— Da, dar dacă a înțeles, dacă a înțeles totul ?

— Ei și ?

— Și dacă vorbește ?

— Oh, n-o cunoști pe Louise, conte ! zise Raoul. Louise are toate virtuțile, și nici un singur cusur.

Și tinerii trecură mai departe, astfel încît, îndepărtîndu-se, glasurile li se pierdută încetul cu încetul.

— Ai auzit, La Vallière ? zise domnișoara de Tonnay-Charente. Domnul viconte de Bragelonne a spus Louise vorbind de tine ! Cum vine asta ?

— Am fost crescuți împreună — răspunse domnișoara de La Vallière — ne cunoaștem de cînd eram copii.

— Și apoi domnul de Bragelonne e logodnicul tău, oricine știe asta.

— Oh, eu nu știam ! E adevărat, domnișoară ?

— Adică — răspunse Louise înroșindu-se — domnul de Bragelonne mi-a făcut cinstea să-mi ceară mîna... însă...

— Însă ce ?

— Se pare că regele...

— Ei bine ?

— Că regele nu vrea să consimtă la această căsătorie.

— Ei, dar pentru ce regele ! Ce amestec are regele ! strigă Aure cu aprindere. Regele are oare dreptul de a se vîri în astfel de lucruri. Doamne sfinte !... „Politica e politică, ma amore e amore" — cum spunea domnul de Mazarin. Așa că dacă-l iubești pe domnul de Bragelonne, și te iubește și el, căsătoriți-vă. Vă dau eu consimțămîntul.

Athénaïs începu să rîdă.

— Oh, vorbesc foarte serios — îi spuse Montalais — și părerea mea, în împrejurarea asta, face mai mult decît părerea regelui, presupun. Nu-i așa, Louise ?

— Haide, haide, domnii aceia s-au dus — zise La Vallière. Să ne folosim de singurătate și să străbatem pajiștea pentru a intra în pădure.

— Cu atît mai mult — zise Athénaïs — cu cît văd lumini pornind de la castel și de la teatru, ceea ce mi se pare că vestește plecarea ilustrului alai.

— Să fugim ! ziseră toate trei deodată.

Şi, ridicîndu-şi cu graţie cutele lungi ale rochiilor de mătase, străbătură în grabă spaţiul ce se întindea între malul lacului şi marginea cea mai întunecată a parcului. Montalais, sprintenă ca o căprioară, Athénaïs, încordată ca o lupoaică tînără, săreau prin iarba moale, şi un Acteon cutezător ar fi zărit din cînd în cînd picioarele lor, iuţi şi subţiri, ivindu-se de sub poala grea a rochiilor de mătase. La Vallière, mai firavă şi mai pudică, îşi fîlfîia rochiile în urmă ; neputînd să alerge din pricina piciorului ei, nu întîrzie să strige după celelalte. Şi, rămasă în urmă, le sili pe celelalte două prietene s-o aştepte. În acea clipă, un bărbat ascuns într-un şanţ presărat cu mîţişori de salcie sări deodată pe marginea acelui şanţ şi începu să alerge în direcţia castelului. Cele trei femei, la rîndul lor, ajunseră la marginea parcului ale cărui poteci le erau prea bine cunoscute. Largi alei înflorite se întindeau de-a lungul şanţurilor ; gărdulețe de verdeaţă apărau în această parte, pe cei ce se plimbau, de năvala cailor sau a trăsurilor. Într-adevăr, în depărtare se auzeau huruind, pe pămîntul uscat al drumului, trăsurile reginelor şi cea a DOAMNEI. Mai mulţi călăreţi le urmau în cadenţa atît de bine imitată de versurile regulate ale lui Virgiliu. Sunetul unei muzici depărtate se strecura prin tropotul acesta, iar cînd instrumentele încetau, privighetoarea, cîntăreaţa stăpînită de un mare orgoliu, trimitea alaiului pe care-l simţea înaintînd pe sub coroanele copacilor cele mai complicate, mai suave şi mai savante triluri. În jurul cîntăreţei scînteiau, în întunecimea pădurii, ochii vreunei bufniţe ce se bucura de această armonie. Astfel, serbarea întregii curţi era şi serbarea oaspeţilor tainici ai pădurii ; căci, fără îndoială, căprioara asculta în tufişul ei, fazanul pe creanga lui, vulpea furişată în viziunea sa. Se ghicea existenţa acestor vietăţi nocturne şi invizibile în mişcarea bruscă a unei ramuri, în foşnetul grăbit al frunzelor, care le făceau pe nimfele refugiate în pădure să scoată cîte un ţipăt scurt, apoi, liniştindu-se numaidecît, să rîdă şi să pornească mai departe. Astfel ajunseră la stejarul regal, venerabilă umbră a unui stejar care, în tinereţea lui, auzise suspinele lui Henric al II-lea pentru frumoasa Diana din Poitiers, iar ceva mai tîrziu pe ale lui Henric al IV-lea pentru tot atît de frumoasa Gabrielle d'Estrées. Sub acest stejar falnic, grădinarii strîngeau totdeauna muşchiul verde şi iarba moale, în aşa fel că nicăieri şi niciodată picioarele obosite ale

unui rege nu se simţeau mai bine ca în acest culcuş. Trunchiul arborelui forma un spătar cam tare, dar destul de larg ca să poată sta alături patru persoane. Iar sub crengile ce se plecau spre trunchi, glasurile se ridicau printre ramuri, pierzîndu-se în frunzişul lor bogat.

XLV

CE SE VORBEA SUB STEJARUL REGAL

Era în dulceaţa aerului, în liniştea frunzişului o mută chemare ce le îndemna pe cele trei tinere fete să schimbe rîsetele lor glumeţe într-o convorbire potolită şi serioasă. Însăşi aceea dintre ele care era cea mai zburdalnică, Montalais, de exemplu, dădu tonul. Începu printr-un oftat.

— Ce fericire — zise ea — să ne aflăm aici, libere, singure, putînd să fim acum sincere, mai ales faţă de noi înşine !

— Da — răspunse domnişoara de Tonnay-Charente — căci curtea, oricît de strălucitoare ar fi ea, ascunde totdeauna o minciună sub faldurile de catifea sau sub sclipirea diamantelor.

— Eu — adăugă La Vallière — cu nu mint niciodată ; cînd nu pot să spun adevărul, tac.

— Tu nu te vei bucura multă vreme de favoare, draga mea — zise Montalais. Aici nu e ca la Blois, unde-i spuneam bătrînei DOAMNE de-acolo toate necazurile şi toate dorinţele noastre. DOAMNA îşi avea zilele ei cînd îşi amintea că fusese şi ea tînără cîndva. În acele zile, oricine vorbea cu DOAMNA găsea în dînsa o prietenă sinceră. DOAMNA ne povestea despre dragostea ei cu DOMNUL, iar noi îi povesteam despre iubirile ei cu alţii, sau cel puţin despre zvonurile care umblau în legătură cu galanteriile sale. Biata femeie ! Era atît de curată la suflet ! Rîdea de tot ceea ce-i spuneam, iar noi de asemenea. Unde o fi ea acum ?

— Ah, Montalais, veselă Montalais — strigă La Vallière — iată că te văd suspinînd; pădurea te inspiră și astă-seară ești aproape înțeleaptă.

— Domnișoarelor — zise Athénaïs — nu trebuie să vă pară rău după curtea de la Blois, atîta vreme cît vă simțiți fericite la noi, aici. O curte e locul unde se strîng bărbații și femeile pentru a vorbi despre lucrurile pe care mamele și tutorii pe care duhovnicii, mai ales, le interzic cu asprime. La curte se vorbește despre aceste lucruri sub egida regelui și a reginelor; nu e plăcut?

— Oh, Athénaïs! murmură Louise înroșindu-se.

— Athénaïs e sinceră astă-seară — zise Montalais— să ne folosim de prilej.

— Da, să ne folosim, căci sînt în stare să dezvălui astă-seară cele mai intime dintre tainele inimii mele.

— Ah, dacă domnul de Montespan ar fi aici! exclamă Montalais.

— Credeți că-l iubesc pe domnul de Montespan? murmură frumoasa domnișoară.

— E chipeș, presupun!

— Da, și asta nu e cea mai neînsemnată însușire pe care o are în ochii mei.

— Se înțelege.

— Aș spune mai mult; este, dintre toți bărbații care pot fi văzuți aici, cel mai chipeș și cel mai...

— Ce se aude acolo? tresări La Vallière, răsucindu-se deodată pe banca de mușchi...

— Vreun cerb care fuge printre ramuri.

— Mie nu mi-e teamă decît de bărbați — zise Athénaïs.

— Cînd nu seamănă cu domnul de Montespan!

— Sfîrșește cu răutățile... Domnul de Montespan e îndrăgostit de mine, dar asta nu înseamnă nimic. Nu-l avem oare aici pe domnul de Guiche care e îndrăgostit de DOAMNA?

— Bietul, bietul băiat! rosti La Vallière.

— De ce bietul?... DOAMNA e destul de frumoasă și destul de nobilă, presupun.

La Vallière dădu cu tristețe din cap.

— Cînd iubești — zise ea — nu e vorba nici de frumusețe, nici de noblețe; dragele mele, cînd iubești nu te gîn-

deşti decît la inima şi la ochii aceluia sau aceleia de care eşti îndrăgostit.

Montalais începu să rîdă zgomotos.

— Inimă, ochi, oh, dulcegării ! zise ea.

— Vorbesc în ce mă priveşte — răspunse La Vallière.

— Simţăminte mari, însă reci — adăugă Athénaïs cu un aer protector.

— Nu le ai, domnişoară ? întrebă Louise.

— Ba da, domnişoară ; dar altceva vreau să spun. Cum poate fi plîns un bărbat care e îndrăgostit de o femeie ca DOAMNA ? Dacă e vreo disproporţie în asta, ea e în dauna contelui.

— Oh, nu, nu — protestă La Vallière — e în dauna DOAMNEI !

— Explică-te.

— Mă explic. DOAMNA nici nu vrea să ştie măcar ce este aceea dragoste. Ea se joacă cu acest simţămînt ca un copil cu artificiile a căror scînteie poate aprinde un palat. Strălucire, iată tot ce-i trebuie ei. Bucurie şi dragoste este ţesătura din care vrea să-i fie croită întreaga viaţă. Domnul de Guiche o va iubi pe această femeie ilustră ; ea însă nu-l va iubi.

— Athénaïs izbucni într-un hohot de rîs disprețuitor.

— Asta înseamnă a iubi ? zise ea. Unde sînt nobilele tale sentimente de-adineauri ? Virtutea unei femei nu stă oare în refuzul curajos al oricărei intrigi cu urmări ? O femeie chibzuită şi înzestrată cu o inimă generoasă trebuie să-i privească pe bărbaţi fără a-i face s-o iubească, s-o adore chiar, şi să spună o dată mai mult în viaţă : „Iată, mi se pare că dacă n-aş fi fost ceea ce sînt, l-aş fi disprețuit mai puţin pe acesta decît pe ceilalţi".

— Atunci — i se adresă La Vallière, împreunîndu-şi mîinile — asta i-o făgăduieşti tu domnului de Montespan ?

— Ei da, lui ca şi tuturor celorlalţi. Ce ! Ţi-am spus că-i recunosc o anumită superioritate, asta nu-i de ajuns ? Draga mea, sîntem femei, adică regine, atîta timp cît natura ne dă prilejul să deţinem această regalitate — de la cincisprezece la treizeci şi cinci de ani. N-ai decît să ai inimă după aceea, cînd nu-ţi va mai rămîne decît atît.

— Oh, oh ! murmură La Vallière.

— Foarte bine ! strigă Montalais. Iată o adevărată femeie ! Athénaïs, vei ajunge departe !

— Nu eşti de aceeaşi părere ?

— Oh, din creştet pînă-n tălpi ! zise răutăcioasa.

— Glumeşti, nu-i aşa, Montalais ? o întrebă Louise.

— Nu, nu, aprob tot ce-a spus Athénaïs ; numai că...

— Numai că ?

— Ei bine, nu pot să le traduc în faptă. Am cele mai desăvîrşite principii, iau hotărîri faţă de care planurile stathuderului şi cele ale regelui Spaniei sînt jocuri de copii, apoi, în ziua cînd să le aduc la îndeplinire, nimic.

— Te pierzi cu firea ? întrebă, nu fără dispreţ, Athénaïs.

— Într-un chip nevrednic.

— Nefericită făptură — adăugă Athénaïs. Dar cel puţin alegi ?

— Doamne... Doamne, nu ! Soarta mi se pare totdeauna împotrivă : visez împăraţi şi dau peste...

— Aure ! Aure ! strigă La Vallière. Fie-ţi milă, nu jertfi, din plăcerea de a spune un cuvînt, pe cei care te iubesc cu o dragoste atît de sinceră !

— Oh, în privinţa asta mă descurc binişor : cei care mă iubesc sînt fericiţi că nu-i alung, draga mea. Cu atît mai rău pentru mine, dacă am vreo slăbiciune ; dar cu atît mai rău pentru ei, dacă m-aş răzbuna pe dumnealor. Şi, zău, am să mă răzbun !

— Aure !

— Bine faci — zise Athénaïs — şi poate că vei ajunge la acelaşi rezultat. Asta se numeşte a fi cochetă, înţelegeţi, domnişoarelor ? Bărbaţii, care sînt nişte proşti în multe privinţe, sînt mai ales în aceea că ei confundă sub acest cuvînt de cochetărie mîndria unei femei şi firea ei schimbătoare. Eu sînt mîndră, adică de necucerit ; îi reped pe pretendenţi, dar fără nici un fel de gînd de a-i atrage. Bărbaţii spun că sînt cochetă, fiindcă au amorul propriu de a crede că-i doresc. Alte femei, Montalais, de exemplu, s-au lăsat ademenite de măguliri ; ele ar fi pierdut fără binecuvîntatul resort al instinctului, care le îndeamnă să se schimbe dintr-o dată şi să-i urască pe aceia ale căror măguliri le primeau altădată.

— Savantă disertaţie ! zise Montalais cu tonul unui degustător care se desfată.

— Odioasă ! murmură Louise.

— Datorită acestei cochetării, căci iată adevărata cochetărie — continuă domnişoara de Tonnay-Charente — amantul ce nu-şi mai încăpea în piele de orgoliu acum un ceas, se dezumflă într-o clipă de toată îngîmfarea amorului său propriu. Îşi lua aere de învingător, iar acum dă înapoi ; voia să pară că ocroteşte, iar acum cade din nou în genunchi. De aici rezultă că, în loc de un soţ gelos, nesuferit, cum sînt toţi, ai de-a face cu un amant totdeauna tremurînd, totdeauna doritor, totdeauna supus, din această singură pricină că are în faţă o amantă totdeauna nouă. Iată, şi fiţi încredinţate de asta, domnişoarelor, ce înseamnă cochetăria. Prin aceasta poţi fi regină între femei, cînd n-ai primit de la Dumnezeu harul atît de preţios de a-ţi ţine în frîu inima şi mintea.

— Oh, cît eşti de isteaţă — zise Montalais — şi cît de bine înţelegi menirea femeilor !

— Îmi pregătesc o fericire a mea proprie — spuse Athénaïs cu modestie. Mă apăr, ca toţi îndrăgostiţii slabi, împotriva asupririi celor mai tari.

— La Vallière văd că nu spune nimic.

— Oare fiindcă nu e de părerea noastră ?

— Eu nu înţeleg nimic — răspunse Louise. Vorbiţi ca nişte fiinţe ce n-ar fi sortite să trăiască pe această lume.

— Frumoasă lume ! zise Montalais.

— O lume — adăugă Athénaïs — în care bărbatul o tămîiază pe femeie pînă o face să cadă ameţită, ca apoi s-o batjocorească după ce a căzut.

— Cine îţi vorbeşte de cădere ? zise Louise.

— Ah, iată o teorie nouă, draga mea ; arată-mi, te rog, mijlocul de a nu fi învinsă, o dată ce te-ai lăsat tîrîtă de dragoste.

— Oh — strigă tînăra fată, ridicîndu-şi spre cerul întunecat frumoşii ei ochi umezi — oh, dacă aţi şti ce înseamnă să ai o inimă, v-aş explica şi v-aş convinge ; o inimă care iubeşte e mai tare decît toată cochetăria şi decît toată mîndria de care vorbiţi voi. Niciodată o femeie nu e iubită, aşa cred eu, şi Dumnezeu mă aude, niciodată un bărbat nu iubeşte ca un idolatru decît atunci cînd se simte iubit. Lasă-i pe bătrînii din comedii să se creadă adoraţi de cochete. Tînărul se cunoaşte pe sine însuşi, el nu se pierde cu firea ; dacă are pentru cochetă o dorinţă, o înflăcărare, o furie — vedeţi că vă

las gîndirii cîmp liber, şi cît vreţi de larg — într-un cuvînt, dacă o cochetă poate să-i sucească minţile, niciodată nu va face din el un îndrăgostit. Iubirea, vedeţi voi, aşa cum o înţeleg eu, e un sacrificiu necontenit, absolut, întreg ; dar nu sacrificiul numai uneia din cele două părţi. Este abnegaţia deplină a două suflete care vor să se topească într-unul singur. Dacă voi iubi vreodată, îl voi ruga pe iubitul meu să mă lase liberă şi curată ; îi voi spune, şi el va înţelege, că sufletul mi-e sfîşiat de acest refuz, iar el, el care mă va iubi, simţind dureroasa măreţie a sacrificiului meu, la rîndu-i se va jertfi ca şi mine, mă va respecta, nu va căuta niciodată să mă facă să cad, pentru a mă batjocori după ce-am căzut, aşa cum spuneai adineauri aruncînd cu pietre în iubirea pe care eu aşa o înţeleg. Iată ce înseamnă pentru mine dragostea. Şi-acum îmi veţi spune că iubitul meu mă va dispreţui ; nu cred asta, afară doar dacă el va fi cel mai ticălos dintre oameni, dar inima mea mi-e chezaşă că nu voi alege niciodată astfel de oameni. Privirea mea îl va răsplăti pentru jertfele sale sau îi va impune virtuţi pe care n-ar fi crezut niciodată că le are.

— Dar, Louise — strigă Montalais — tu ne vorbeşti despre toate acestea, fără a le pune în practică !

— Ce vrei să spui ?

— Eşti adorată de Raoul de Bragelonne, iubită în genunchi. Bietul băiat e victima virtuţii tale, aşa cum ar fi, sau chiar mai mult decît ar fi a cochetăriei mele sau a mîndriei domnişoarei Athénaïs.

— Asta e pur şi simplu o altă treaptă a cochetăriei — zise Athénaïs — şi La Vallière, după cîte văd, o foloseşte fără nici un fel de şovăială.

— Oh ! făcu Louise.

— Da, aceasta se numeşte instinct : sensibilitate desăvîrşită, căutare atentă a sentimentelor, revărsare continuă de porniri pasionate, care nu ajung niciodată pînă la capăt. Oh, e o mare dibăcie asta şi e foarte eficace ! Acum, cînd stau şi mă gîndesc, aş prefera şi eu această tactică de a lupta împotriva bărbaţilor, în locul mîndriei mele, deoarece ea îţi oferă avantajul de a-i face să creadă uneori în simpla încercare de convingere ; oricum, de aici încolo, fără a mă condamna în totul pe mine, o declar superioară simplei cochetării în care crede Montalais.

Cele două fete începură să rîdă. Numai La Vallière tăcea și clătina din cap, îngîndurată. Apoi, după o clipă, zise :

— Dacă mi-ai spune de față cu un bărbat numai un sfert din cele ce mi-ai spus acum sau dacă aș fi încredințată doar că ai gîndi așa ceva, aș muri de durere și de rușine chiar în acest loc.

— Ei bine, mori, drăguța mea — răspunse domnișoara de Tonnay-Charente — căci, dacă nu e nici un bărbat aici, sînt în schimb două femei, prietenele tale, care îți spun deschis și fără ocol că ești o cochetă din instinct, o cochetă naivă, adică cea mai primejdioasă specie de cochete din cîte există pe lume.

— Oh, domnișoarelor ! suspină La Vallière înroșindu-se și aproape podidită de lacrimi.

Cele două însoțitoare ale ei izbucniră pentru a doua oară în rîs.

— Ei bine, îi voi cere lămuriri lui Bragelonne.

— Lui Bragelonne ? se miră Athénaïs.

— Ei da, acestui flăcău curajos ca Cezar, fin și spiritual ca domnul Fouquet, acestui biet tînăr care te cunoaște de doisprezece ani, te iubește și care, totuși, dacă ar fi să te credem, nu ți-a sărutat pînă acum nici măcar vîrful degetelor.

— Explică-ne această cruzime, tu, femeia cu inimă ! zise Athénaïs către La Vallière.

— O voi explica printr-un singur cuvînt : virtutea. Nu cumva negi virtutea ?

— Haide, Louise, nu minți — zise Montalais apucînd-o de mînă.

— Dar ce vreți să vă spun ? strigă La Vallière.

— Ce vrei. Dar orice-ai spune, eu rămîn la părerea mea despre tine : cochetă din instinct, cochetă naivă, adică, am spus-o și o mai spun, cea mai primejdioasă dintre toate cochetele.

— Oh, nu, nu, te rog, nu crede una ca asta !

— Cum, doisprezece ani de neclintire absolută ?

— Oh, acum doisprezece ani eu nu aveam decît cinci. Nevinovăția unei copile nu poate fi trecută în seama unei fete mari.

— Ei bine, acum ai șaptesprezece ani : să zicem trei ani, în loc de doisprezece. Timp de trei ani ai fost mereu și în întregime crudă. Și aveai împotrivă-ți colțurile tainice de la

Blois, întîlnirile sub cerul înstelat, întîrzierile nocturne pe sub platani, cei douăzeci de ani ai lui vorbind celor paisprezece ani ai tăi, văpaia din ochii lui îndreptați numai către tine.

— Fie, fie ; dar asta a fost totul !

— Cu neputință !

— Dar, Doamne, de ce e cu neputință ?

— Spune-ne lucruri vrednice de crezare, draga mea, și te vom crede.

— Dar, în sfîrșit, presupuneți un lucru.

— Care ? Să vedem.

— Spune repede, altfel vom presupune mai mult decît ai vrea.

— Să presupunem, deci, că aș fi crezut că-l iubesc, fără a iubi de loc.

— Cum, n-ai iubit de loc ?

— Ce vreți, dacă am fost altfel decît sînt toate celelalte atunci cînd iubesc, înseamnă că n-am iubit ; că nu mi-a sosit încă vremea.

— Louise ! Louise ! zise Montalais. Ia seama, am să-ți dovedesc că n-ai dreptul să vorbești astfel. Raoul nu e aici, nu-l amărî în lipsa lui, fii milostivă, și dacă, privind lucrurile mai de aproape, crezi că nu-l iubești, spune-i-o. Bietul băiat !

Și începu să rîdă.

— Domnișoara îl deplîngea adineauri pe domnul de Guiche — interveni Athénaïs. Nu s-ar putea găsi oare explicația acestei nepăsări față de unul în compătimirea față de celălalt ?

— Loviți-mă, domnișoarelor — murmură La Vallière cu tristețe — loviți-mă, deoarece nu mă puteți înțelege.

— Oh, oh — răspunse Montalais — amărăciune, durere, lacrimi ! Dar noi rîdem, Louise, și nu sîntem, te asigur, monștrii pe care-i crezi. Uită-te la Athénaïs cea mîndră, cum i se spune : ea nu-l iubește pe domnul de Montespan, e adevărat, dar ar fi nenorocită dacă domnul de Montespan n-ar iubi-o... Uită-te la mine : rîd de domnul Malicorne, dar acest biet Malicorne de care rîd știe prea bine cînd poate să ducă mîna mea la buzele lui. Și apoi, cea mai în vîrstă dintre noi n-are încă douăzeci de ani... ce viitor !

— Nebune ! Nebune ce sînteți ! murmură Louise.

— Ai dreptate — rosti Montalais — şi numai tu ai spus aici cuvinte înţelepte.

— De bună seamă !

— De acord — răspunse Athénaïs. Aşadar, hotărît, nu-l iubeşti pe acest biet domn de Bragelonne ?

— Poate ! zise Montalais. Nu e încă sigură. Dar, în orice caz, ascultă, Athénaïs : dacă domnul de Bragelonne devine liber, îţi dau un sfat, ca prietenă.

— Ce sfat ?

— Să te uiţi bine la el, înainte de a te decide pentru domnul de Montespan.

— Oh, dacă iei lucrurile aşa, draga mea, domnul de Bragelonne nu e singurul la care te poţi uita cu plăcere. Nici domnul de Guiche, de exemplu, nu e de lepădat.

— N-a strălucit astă-seară — zise Montalais — şi ştiu din izvor sigur că DOAMNA l-a găsit nesuferit.

— Domnul de Saint-Aignan, în schimb, a strălucit destul, şi pot să spun că multe dintre cele ce l-au văzut dansînd nu-l vor uita atît de repede. Nu-i aşa, La Vallière ?

— Pentru ce-mi pui mie această întrebare ? Nici nu l-am văzut dansînd, nici nu-l cunosc.

— Nu l-ai văzut pe domnul de Saint-Aignan ? Nu-l cunoşti ?

— Nu.

— Haide, haide, nu te preface că ai o virtute mai grozavă decît mîndria noastră ! Doar ai ochi, nu-i aşa ?

— Foarte buni.

— Atunci i-ai văzut pe toţi dansatorii din astă-seară ?

— Da, aproape pe toţi.

— Iată un *aproape pe toţi* destul de nepoliticos pentru ei.

— Îţi spun ceea ce este.

— Ei bine, dintre toţi aceştî gentilomi pe care *aproape i-ai văzut*, la care ţi s-au oprit ochii ?

— Da — adăugă Montalais — da, dintre domnul de Saint-Aignan, domnul de Guiche, domnul...

— Nu prefer pe nici unul, domnişoarelor, îi găsesc pe toţi deopotrivă de bine.

— Atunci, în această strălucită adunare, în mijlocul acestei curţi, cea dintîi din lume, nu ţi-a plăcut nimeni ?

— Nu spun asta.

— Atunci vorbeşte. Hai, împărtăşeşte-ne şi nouă idealul tău.

— Nu e vorba de un ideal.

— Prin urmare, cineva există totuşi ?

— Zău, domnişoarelor — izbucni La Vallière, pierzîndu-şi răbdarea — nu vă mai înţeleg de loc ! Cum, aveţi ca şi mine o inimă, aveţi ca şi mine ochi, şi vorbiţi de domnul de Guiche, de domnul de Saint-Aignan, de domnul... — mai ştiu eu cine ? — cînd regele se afla în mijlocul lor ?

Aceste cuvinte, aruncate la repezeală de un glas tulburat, nestăpînit, făcură să răsune în aceeaşi clipă de o parte şi de alta a tinerei fete cîte o exclamaţie care aproape o speriară.

— Regele ! strigară deodată Montalais şi Athénaïs.

La Vallière îşi lăsă fruntea să-i cadă în palme.

— Oh, da, regele, regele ! murmură ea. Aţi văzut vreodată pe cineva care să se asemene cu regele ?

— Aveai dreptate adineauri cînd spuneai că ai ochi foarte buni, domnişoară, căci vezi departe, foarte departe. Din păcate, regele nu face parte din rîndul acelora asupra cărora au dreptul să se oprească nişte bieţi ochi ca ai noştri.

— Oh, e adevărat, e adevărat ! strigă La Vallière. Nu le e dat tuturor ochilor să privească în faţă soarele. Eu însă îl voi privi, chiar de-ar fi să orbesc !

În acel moment, şi ca şi cum ar fi fost stîrnite de cuvintele ce ieşiseră din gura domnişoarei de La Vallière, un foşnet de frunze şi un fîşîit de mătase se auziră în dosul tufişului alăturat. Fetele tresăriră îngrozite. Ele vedeau bine frunzele care se mişcau, fără să vadă însă obiectul care le mişca.

— Oh, un lup sau un mistreţ ! strigă Montalais. Să fugim, domnişoarelor, să fugim !

Şi cele trei tinere fete se ridicară în prada unei spaime de nedescris, o luară la fugă pe prima alee ce le ieşi în cale şi nu se mai opriră decît la marginea pădurii. Acolo, cu răsuflările tăiate, înghesuindu-se una într-alta, simţind fiecare cum bate inima în pieptul celeilalte, încercară să-şi recapete liniştea, dar nu izbutiră decît după cîtva timp. În cele din urmă, văzînd luminile ce scînteiau înspre castel, se hotărîră să pornească spre acele lumini.

La Vallière era moartă de oboseală. Aure şi Athénaïs o sprijineau de braţe.

— Oh, am scăpat ca prin urechile acului ! zise Montalais.

— Domnişoarelor, domnişoarelor — spuse La Vallière — eu mă tem să nu fi fost ceva mai rău decît un lup. În ceea ce mă priveşte, şi spun ceea ce gîndesc, aş prefera să fiu sfîşiată de vie de o fiară sălbatică, decît să fi fost auzită de cineva. Oh, nebună, nebună ce sînt ! Cum am putut să gîndesc, cum am putut să rostesc asemenea lucruri !

Şi, cu acestea, capul i se înclină ca un spic de trestie ; apoi îşi simţi picioarele înmuindu-se, toate puterile o părăsiră şi alunecă, aproape neînsufleţită, din braţele prietenelor ei, căzînd pe iarba aleii.

XLVI

NELINIŞTEA REGELUI

S-o lăsăm pe biala La Vallière, pe jumătate leşinată între prietenele sale, şi să ne reîntoarcem în preajma stejarului regal. Cele trei fete nu făcuseră nici douăzeci de paşi în fuga lor, cînd foşnetul care le îngrozise atît de tare spori şi mai mult în frunziş. O formă omenească, care pe măsură ce dădea la o parte ramurile tufişului se distingea mai bine, apăru sub coroana stejarului şi, văzînd locul liber, izbucni într-un hohot de rîs. E de prisos să mai spunem că această formă omenească era a unui tînăr şi elegant gentilom, care îi făcea semne, nerăbdător, aceluia ce apăru numaidecît în urma lui.

— Ei bine, sire — zise a doua formă înaintînd cu sfială — oare maiestatea voastră să le fi gonit pe tinerele noastre îndrăgostite ?

— Ei, Doamne, da ! răspunse regele. Te poţi arăta fără nici o grijă, Saint-Aignan !

— Dar, sire, luaţi seama, veţi fi recunoscut.

— Ţi-am spus doar că au fugit !

— Iată o întîlnire fericită, sire, şi, dacă aş îndrăzni să dau un sfat maiestăţii voastre, aş spune să le urmărim.

— Dar cred că sînt departe.

— Eh, se vor lăsa ajunse, mai ales dacă vor afla cine sînt cei care le urmăresc.

— Cum aşa, domnule încrezut ?

— Doamne ! Una dintre ele m-a găsit pe gustul ei, iar alta v-a asemuit cu soarele.

— Motiv în plus să rămînem ascunşi, Saint-Aignan. Soarele nu se arată noaptea.

— Pe legea mea, sire, maiestatea voastră nu e curioasă ? În locul vostru, eu aş vrea să ştiu cine sînt cele două nimfe, cele două driade, cele două hamadriade care au păreri atît de bune despre noi.

— O, le voi recunoaşte uşor, fără să alerg după ele, te încredinţez.

— Cum, sire ?

— La naiba, după glas ! Sînt de la curte, şi aceea care vorbea despre mine avea o voce fermecătoare.

— Ah, iată că maiestatea voastră se lasă înrîurit de măguliri.

— Nu s-ar putea spune că e un mijloc pe care-l foloseşti şi tu.

— Oh, iertare, sire, sînt un neghiob.

— Bine, haide să căutăm unde ţi-am spus.

— Şi pasiunea aceea despre care mi-aţi vorbit în taină, sire, să fie oare dată uitării atît de repede ?

— Oh, nu, nu ! Cum vrei să uiţi nişte ochi ca aceia ai domnişoarei de La Vallière ?

— Oh, dar cealaltă are o voce atît de fermecătoare !

— Care ?

— Aceea care iubeşte soarele.

— Domnule de Saint-Aignan !

— Iertare, sire !

— De altminteri, nu mă supăr dacă tu crezi că-mi plac atît de mult vocile drăgălaşe şi ochii frumoşi. Te cunosc, eşti un flecar îngrozitor, şi mîine voi avea de plătit pentru încrederea pe care ţi-am arătat-o.

— Cum asta ?

— Spun că mîine toată lumea va ști că m-am uitat la această mică La Vallière ; dar, ia seama, Saint-Aignan, numai tu cunoști această taină a mea, și dacă o singură persoană îmi va vorbi despre ea, voi ști cine mi-a trădat secretul !

— Oh, ce căldură, sire !

— Înțelegi, nu vreau de loc ca această biată fată să fie compromisă !

— Sire, n-aveți nici o grijă !

— Îmi făgăduiești ?

— Sire, vă dau cuvîntul meu !

„Bun — își zise regele, rîzînd, în sinea lui — mîine toată lumea va ști că am alergat în noaptea asta după La Vallière." Apoi, încercînd să se orienteze, zise :

— Ei asta-i, dar ne-am rătăcit !

— Ah, nu e nici o primejdie.

— Unde se ajunge prin această poartă ?

— La Rond-Point, sire.

— Unde ne duceam cînd am auzit glasurile acelea de femei ?

— Da, sire, și acel sfîrșit de convorbire în care am avut onoarea de a auzi numele meu rostit alături de al maiestății voastre.

— Te întorci cam des la asta, Saint-Aignan !

— Maiestatea voastră mă va ierta, dar sînt încîntat să aflu că o femeie se gîndește la mine, fără ca eu să fi știut și fără să fi făcut nimic în această privință. Maiestatea voastră nu poate înțelege o astfel de mulțumire, ea al cărui rang și ale cărei merite atrag atenția și stîrnesc iubirea pretutindeni.

— Ei bine, da, Saint-Aignan — zise regele, sprijinindu-se prietenește de brațul gentilomului și pornind pe cărarea ce socotea că trebuie să ducă spre castel — mă vei crede sau nu, dar această naivă mărturisire, această preferință dezinteresată a unei femei care nu-mi va atrage poate niciodată privirea... într-un cuvînt, misterul acestei aventuri mă tulbură și, într-adevăr, dacă n-aș fi atît de preocupat de La Vallière...

— Oh, asta să nu vă neliniștească, maiestatea voastră are destul timp.

— Ce vrei să spui ?

— Se zice că La Vallière e foarte cinstită.

— Tu mă atîți, Saint-Aignan, sînt nerăbdător s-o văd. Haide, haide !

Regele mințea, nu era cîtuși de puțin nerăbdător ; dimpotrivă, avea alt rol de jucat. Și porni cu un pas iute. Saint-Aignan îl urma, păstrînd însă o anumită distanță. Deodată, regele oprindu-se, curteanul făcu același lucru.

— Saint-Aignan — întrebă el — nu auzi niște suspine ?

— Eu ?

— Da, ascultă.

— Într-adevăr, ba și țipete mi se pare.

— Vin din partea asta — zise regele arătînd cu mîna.

— S-ar zice că sînt suspinele, gemetele unei femei — spuse domnul de Saint-Aignan.

— Hai repede !

Și regele, împreună cu favoritul, apucînd pe o cărare piezișă, începură să alerge prin iarbă. Pe măsură ce înaintau, strigătele se auzeau tot mai bine.

— Ajutor ! Ajutor ! chemau două voci.

Cei doi tineri alergară și mai tare. Cu cît se apropiau mai mult, cu atît strigătele deveneau țipete.

— Ajutor ! Ajutor ! se auzea mereu.

Iar aceste țipete sporeau goana regelui și a însoțitorului său. Deodată, la marginea unui șanț, sub niște sălcii cu ramurile plecate, ei zăriră o femeie în genunchi, ținînd o altă femeie leșinată. La cîțiva pași de acolo, o a treia striga după ajutor, în mijlocul potecii. Cînd îi văzu pe cei doi gentilomi, despre care nu-și dădea seama cine sînt, țipetele femeii care striga după ajutor se întețiră. Regele o luă înaintea însoțitorului său, sări șanțul și ajunse în apropierea grupului în momentul cînd, din cealaltă parte a aleii ce ducea spre castel, apărură vreo zece persoane, atrase de aceleași țipete care-i atrăseseră pe rege și pe domnul de Saint-Aignan.

— Ce s-a întîmplat aici, domnișoarelor ? întrebă Ludovic.

— Regele ! strigă domnișoara de Montalais, scăpînd din mînă, în uluirea ei, capul bietei La Vallière, care căzu astfel întinsă în întregime pe iarbă.

— Da, regele. Dar ăsta nu-i un motiv s-o lași așa pe prietena dumitale. Cine e dînsa ?

— E domnișoara de La Vallière, sire.

— Domnişoara de La Vallière !

— Care a leşinat...

— Ah, Doamne — exclamă regele — biata copilă ! Repede, repede, un medic !

Dar, în zelul cu care rostise aceste cuvinte, regele nu se mai îngrijise ca, atît exclamaţia cît şi gesturile care o însoţeau, să nu-i pară cam prea puţin însufleţite domnului de Saint-Aignan, care tocmai auzise din gura sa mărturisirea acestei mari iubiri ce-i atinsese inima.

— Saint-Aignan — adăugă suveranul — ai grijă, te rog, de domnişoara de La Vallière. Cheamă un medic. Eu mă duc s-o previn pe DOAMNA despre accidentul care i s-a întîmplat domnişoarei sale de onoare.

Într-adevăr, în timp ce domnul de Saint-Aignan se îngrijea ca domnişoara de La Vallière să fie dusă la castel, regele alergă înainte, bucuros că avea prilejul de a se apropia încă o dată de DOAMNA şi de a-i vorbi sub un pretext oarecare.

Din fericire, tocmai trecea o trăsură ; îi făcu semn vizitiului să oprească, şi persoanele dinăuntru, aflînd de accident, se grăbiră să-i cedeze locul domnişoarei de La Vallière. Curentul de aer produs de iuţeala cu care mergea trăsura o readuse pe bolnavă la viaţă. Ajunsă la castel, ea putu, cu toate că era foarte slăbită, să coboare din trăsură şi, cu ajutorul domnişoarelor Montalais şi Athénaïs, pătrunse în interiorul apartamentelor. Fu aşezată într-o cameră ce ţinea de saloanele de la parter. Apoi, ca şi cum această întîmplare n-ar fi produs prea mare efect asupra celor ce se plimbau, promenada fu reluată.

Între timp, regele o întîlni pe DOAMNA într-un boschet, se aşeză alături de dînsa, şi piciorul lui îl căută încet pe al Prinţesei sub scaunul acesteia.

— Luaţi seama sire, — îi şopti Hen iette — nu păreţi a fi un bărbat nepăsător.

— Vai — răspunse Ludovic al XIV-lea la acelaşi diapazon — mi-e teamă să nu fi încheiat o convenţie mai presus de puterile noastre. Apoi, cu glas tare, întrebă : Ai aflat de accident ?

— Ce accident ?

— Oh, Dumnezeule, de bucurie că te revăd, am şi uitat că venisem anume să-ţi vorbesc despre el. Sînt totuşi foarte

îndurerat de această întîmplare : una dintre domnişoarele dumitale de onoare, biata La Vallière, şi-a pierdut cunoştinţa.

— Ah, sărmana copilă — zise fără a se tulbura Prinţesa — şi ce-a păţit ? Apoi, încet : Dar nu vă gîndiţi, sire ? Vreţi să se creadă că aveţi o mare pasiune pentru această fată şi staţi aici, cînd ea dă să moară dincolo !

— Ah, doamnă, doamnă — zise regele suspinînd — cît de bine te pricepi să-ţi joci rolul şi cum te gîndeşti la toate — şi se ridică. Doamnă — spuse apoi destul de tare pentru ca toată lumea să-l audă — îngăduieşte-mi să te părăsesc ; neliniştea mea e mare şi vreau să mă încredinţez eu însumi dacă au fost date toate îngrijirile cuvenite.

Şi regele se retrase pentru a se duce din nou lîngă La Vallière, în timp ce asistenţa începu să comenteze aceste cuvinte ale lui : „Neliniştea mea e mare".

XLVII

TAINA REGELUI

Pe drum, regele îl întîlni pe contele de Saint-Aignan.

— Ei bine, Saint-Aignan — întrebă el cu prefăcută nelinişte — cum se simte bolnava ?

— Dar, sire — se bîlbîi de Saint-Aignan — mărturisesc, spre ruşinea mea, că nu mai ştiu nimic.

— Cum nu mai ştii ? vorbi regele, străduindu-se să dea a înţelege că ia în serios această lipsă de atenţie pentru obiectul predilecţiei sale.

— Sire, iertaţi-mă, dar m-am întîlnit cu una din cele trei fete care vorbeau sub copac, şi mărturisesc că asta mi-a făcut mare plăcere.

— Ah, ai şi găsit-o ? spuse numaidecît regele.

— Pe aceea care vorbea atît de frumos despre mine, şi, găsind-o pe a mea, mă duceam s-o caut pe a voastră, sire, cînd am avut fericirea de a întîlni pe maiestatea voastră.

— Prea bine ; dar înainte de toate, domnișoara de La Vallière ! vorbi regele, credincios rolului său.

— Oh, iată o frumusețe demnă de luat în seamă — zise Saint-Aignan — și leșinul ei face mare vîlvă, întrucît majestatea voastră se interesa de ea înainte de această întîmplare.

— Dar numele frumoasei dumitale, Saint-Aignan, e secret ?

— Sire, ar trebui să fie un secret, ba chiar unul foarte mare ; dar pentru maiestatea voastră, știți foarte bine, nu pot exista secrete.

— Numele ei, atunci ?

— Domnișoara de Tonnay-Charente.

— E frumoasă ?

— Mai presus de orice, da, sire. I-am recunoscut glasul care rostea cu atîta drăgălășenie numele meu și m-am dus lîngă ea, i-am pus întrebări, atît cît mi-a fost cu putință să o fac în mijlocul mulțimii, iar ea mi-a spus, fără să bănuiască nimic, că se afla, cu puțin mai înainte, după stejarul cel mare, cu două prietene, cînd apariția unui lup sau a unui hoț le-a speriat și le-a pus pe fugă.

— Dar — întrebă regele cu nerăbdare — numele celor două prietene ?

— Sire — se bîlbîi Saint-Aignan — maiestatea voastră mă poate închide la Bastilia.

— Pentru ce ?

— Pentru că sînt un egoist și un prost. Surprinderea mea a fost atît de mare făcînd o asemenea cucerire și o atît de fericită descoperire, încît m-am oprit aici. De altminteri, n-aș fi putut crede că maiestatea voastră, preocupată cum o știam de domnișoara de La Vallière, ar mai fi dat vreo însemnătate celor auzite acolo ; pe urmă domnișoara de Tonnay-Charente m-a părăsit în grabă, pentru a se duce lîngă domnișoara de La Vallière.

— Bine, să sperăm că voi avea și eu norocul tău. Vino, Saint-Aignan.

— Regele meu are ambiție, precum văd, și nu îngăduie să-i scape nici o cucerire. Ei bine, îi făgăduiesc că voi căuta

pînă la capăt și, de altfel, printr-una din cele trei grații, vom afla numele celorlalte, iar o dată cu numele, și taina.

— Oh, și eu voi face la fel — zise regele. Nu am nevoie decît să-i aud glasul pentru a o recunoaște. Dar să ne oprim aici deocamdată și, hai, condu-mă la această biată La Vallière.

„Ei — își spuse Saint-Aignan — iată, într-adevăr, o pasiune ce se înfiripă pentru această fetiță. E nemaipomenit! Așa ceva n-aș fi putut crede niciodată!" Și cum, în timp ce gîndea acestea, îi arătase regelui sala în care fusese dusă La Vallière, regele intră acolo. Saint-Aignan îl urmă.

Într-o sală scundă, lîngă o fereastră mare ce dădea spre grădină, La Vallière, așezată într-un fotoliu larg, aspira cu răsuflări adînci aerul înmiresmat al nopții. De la pieptu-i desfăcut, dantelele cădeau răvășite printre buclele frumosului ei păr blond, împrăștiat peste umerii albi. Cu privirea obosită, străbătută de văpăi aproape stinse și înecată în șuvoaie mari de lacrimi, ea nu mai trăia decît ca una din acele minunate vedenii din visurile noastre ce se perindă atît de firave și atît de poetice prin fața ochilor închiși ai celui care doarme, desfăcîndu-și aripile fără să le miște și deschizîndu-și buzele fără să scoată nici un sunet.

Această paloare de sidef a tinerei La Vallière avea un farmec pe care nimic nu l-ar putea reda ; suferința trupească și sufletească înfășurase această dulce înfățișare cu o armonie de nobilă durere ; nemișcarea totală a brațelor și bustului ei o făcea să semene mai mult cu o moartă decît cu o făptură vie ; părea că nu aude nici șoaptele prietenelor sale, nici larma depărtată ce se ridica din împrejurimi. Se întreținea cu ea însăși, iar frumoasele ei mîini, lungi și delicate, tresăreau din timp în timp, ca sub fiorul unor atingeri nevăzute.

Regele intră fără ca ea să fi observat sosirea lui, într-atît de cufundată era în reveria sa. El văzu însă de departe acel chip adorabil peste care luna învăpăiată își revărsa lumina liniștită a lămpii sale de argint.

— Dumnezeule — strigă regele cu o nestăpînită groază — e moartă!

— Nu, nu, sire — rosti încet Montalais — dimpotrivă, îi e mai bine. Nu-i așa, Louise, că te simți mai bine?

La Vallière nu răspunse nimic.

— Louise — adăugă Montalais — e regele, care binevoieşte să întrebe de sănătatea ta.

— Regele ! exclamă Louise, ridicînd cu tresărire capul, ca şi cum un izvor de viaţă i-ar fi reînsufleţit deodată inima. Regele întreabă de sănătatea mea ?

— Da — răspunse Montalais.

— Regele e, aşadar, aici ? zise La Vallière, fără a îndrăzni să privească în jurul ei.

— Asta e vocea ! Asta e vocea aceea ! şopti Ludovic cu învolburare la urechea lui Saint-Aignan.

— Ei da— răspunse Saint-Aignan — maiestatea voastră are dreptate, e îndrăgostită de soare.

— Sst ! făcu regele. Apoi, apropiindu-se de La Vallière : Nu te simţi bine, domnişoară ? Adineauri, în parc, te-am văzut leşinată chiar. Ce ţi s-a întîmplat ?

— Sire — bîigui biata copilă tremurînd şi fără pic de culoare în obraji — credeţi-mă, nici eu nu ştiu ce să spun.

— Ai umblat prea mult — zise regele — şi poate oboseala...

— Nu, sire — se grăbi să răspundă Montalais pentru prietena sa — nu poate să fie oboseala, căci ne-am petrecut o parte din seară aşezate sub stejarul regal.

— Sub stejarul regal ! repetă regele, tresărind. Deci nu m-am înşelat, ea este.

Şi-i adresă contelui o ocheadă plină de înţeles.

— Ah, da — zise Saint-Aignan — sub stejarul regal, cu domnişoara de Tonnay-Charente.

— De unde ştiţi asta ? întrebă Montalais.

— Dar am aflat într-un chip foarte simplu : domnişoara de Tonnay-Charente mi-a spus.

— Atunci poate v-a spus şi pricina pentru care a leşinat La Vallière ?

— Doamne, mi-a vorbit de un lup sau de un hoţ, nu mai ştiu bine.

La Vallière asculta cu ochii pironiţi, cu pieptul zbătîndu-i-se, ca şi cum ar fi înţeles, printr-o încordare a spiritului, o parte a adevărului. Ludovic luă această atitudine şi acest zbucium drept continuarea unei spaime de care nu scăpase încă.

— Nu-ţi fie teamă, domnişoară — spuse el cu un în-

ceput de tulburare pe care nu și-o putea ascunde — lupul care te-a speriat atît de tare era un lup cu două picioare.

— Era un om ! Era un om ! strigă Louise. Un om care a auzit totul !

— Ei bine, domnișoară, dar ce rău vezi dumneata în faptul că cineva ar fi stat și ar fi ascultat ? Socoți oare că ați spus cuvinte care nu puteau fi auzite ?

La Vallière își lovi mîinile una de alta și le duse repede la fruntea a cărei roșeață încerca să și-o ascundă.

— Oh — întrebă ea — în numele cerului, cine s-a furișat acolo ? Cine a auzit cele ce am spus ?

Regele făcu un pas și-i luă o mînă.

— Eu eram, domnișoară — zise el înclinîndu-se cu un blînd respect. Te sperie asta cumva ?

La Vallière scoase un țipăt ; pentru a doua oară, puterile o părăsiră și, rece, gemînd deznădăjduită, recăzu nemișcată în fotoliul ei. Regele avu timpul să întindă un braț, astfel că fata se pomeni pe jumătate susținută de el.

La doi pași de rege și de la Vallière, domnișoarele de Tonnay-Charente și Montalais, amuțite și parcă împietrite, amintindu-și convorbirea pe care o avuseseră cu La Vallière, nici nu se mai gîndeau să-i vină în ajutor, zăpăcite cum erau de prezența regelui, care, cu un genunchi la pămînt, o ținea pe La Vallière de mijloc.

— Maiestatea voastră a auzit totul, sire ? murmură Athénaïs.

Dar regele nu răspunse ; el avea privirea îndreptată către ochii pe jumătate închiși ai domnișoarei de La Vallière și ținea în mînă brațul ei lipsit de putere.

— La naiba — zise Saint-Aignan, care spera, la rîndu-i, s-o vadă pe domnișoara de Tonnay-Charente leșinată și se grăbea s-o sprijine cu brațele deschise — dar nu ne-a scăpat un cuvînt din tot ce s-a spus acolo !

Însă mîndra Athénaïs nu era femeia care să leșine așa de ușor ; îi aruncă o privire cumplită lui Saint-Aignan și fugi. Montalais, mai curajoasă, veni repede lîngă Louise și o primi din mîinile regelui, care era pe cale să-și piardă capul simțindu-și fața atinsă de părul înmiresmat al bolnavei.

— Să fie într-un ceas bun ! murmură Saint-Aignan. Iată o întîmplare grozavă, și, dacă nu voi fi primul care să o povestesc, va fi vai de mine.

Regele se apropie de el și, cu glas tremurînd, cu o mină furioasă, scrîșni :

— Conte, nici un cuvînt !

Bietul rege uitase că, numai cu un ceas mai înainte, îi făcuse aceluiași om aceeași recomandație, dar dorind cu totul altceva, și anume ca acest om să fie cît mai indiscret. Drept care și recomandația de acum părea să fie tot atît de zadarnică precum fusese și cea dintîi.

Peste o jumătate de ceas, întregul Fontainebleau știa că domnișoara de La Vallière avusese sub stejarul regal o convorbire cu Montalais și Tonnay-Charente și că în această convorbire ea își mărturisise dragostea pentru rege. Se știa, de asemeni, că regele, după ce-și arătase îngrijorarea pe care i-o stîrnise starea domnișoarei de La Vallière, devenise palid și fusese cuprins de tremur primind-o în brațele sale pe frumoasa leșinată, astfel încît fu pe deplin stabilit, în mintea tuturor curtenilor, că cel mai mare eveniment al vremii se produsese, în sfîrșit : anume, că maiestatea sa o iubea pe domnișoara de La Vallière și că, prin urmare, DOMNUL putea să doarmă de aici încolo fără nici o grijă. Ceea ce, de altfel, regina-mamă, tot atît de surprinsă ca și ceilalți de această bruscă schimbare, se grăbi să împărtășească tinerei regine și lui Filip de Orléans. Numai că făcu aceasta într-un chip diferit față de fiecare. Nurorii sale :

— Vezi, Tereza — îi spuse ea — că ai săvîrșit o mare greșeală învinuindu-l pe rege ? Poftim, astăzi i se dă o nouă amantă ; de ce aceea de astăzi ar fi mai adevărată decît aceea de ieri, și aceea de ieri decît aceea de azi ?

Iar DOMNULUI, povestindu-i întîmplarea de la stejarul regal :

— Te mai încăpățînezi în geloziile tale absurde, dragul meu Filip ? Iată, s-a dovedit că regele și-a pierdut capul pentru această mică La Vallière. Nu-i spune nimic nevestei tale : regina ar afla fără întîrziere.

Această din urmă confidență avu un efect imediat. DOMNUL, înseninat, triumfător, o căută pe soția lui și, întrucît nu era încă miezul nopții, iar serbarea trebuia să țină pînă la ceasurile două dimineața, îi oferi brațul pentru o mică plimbare. Dar, după cîțiva pași numai, cel dintîi

lucru pe care-l făcu fu să calce sfatul pe care i-l dăduse mama lui.

— Să nu-i spui nimic reginei, auzi, despre cele ce se povestesc pe socoteala regelui — zise el pe un ton misterios.

— Dar ce se povesteşte ? întrebă DOAMNA.

— Că fratele meu a căzut pradă, pe neaşteptate, unei pasiuni ciudate.

— Pentru cine ?

— Pentru tinerica aceea de La Vallière.

Era întuneric, aşa că DOAMNA putu să zîmbească în voie.

— Ah — făcu ea — şi de cînd ţine asta ?

— De cîteva zile, după cîte se pare. Dar pînă acum nu era decît fum, şi flacăra s-a aprins abia astă-seară.

— Regele are gust — zise DOAMNA. După părerea mea, micuţa e încîntătoare.

— Ai aerul că-ţi baţi joc de mine, scumpa mea.

— Eu ? Ce te îndeamnă să crezi ?

— Oricum, această pasiune va face fericită cel puţin o persoană, fie ea şi La Vallière.

— Dar — adăugă Prinţesa — într-adevăr, domnule, vorbeşti ca şi cum ai fi citit în adîncul inimii domnişoarei mele de onoare. Cine îţi spune că ea va consimţi să răspundă la pasiunea regelui ?

— Şi cine-ţi spune că nu va răspunde ?

— Îl iubeşte pe vicontele de Bragelonne.

— Ah, crezi ?

— E chiar logodnica lui.

— A fost.

— Cum asta ?

— Da ; cînd i s-a cerut regelui încuviinţarea pentru această căsătorie, el a refuzat să o dea.

— A refuzat ?

— Da, şi faţă de contele de La Fère însuşi, căruia regele îi păstrează, ştii asta, o mare stimă pentru rolul pe care l-a jucat în restaurarea fratelui dumitale, precum şi în alte cîteva evenimente petrecute mai demult.

— Ei bine, bieţii îndrăgostiţi vor trebui să aştepte pînă cînd regele va binevoi să-şi schimbe părerea ; sînt tineri, au destul timp.

— Ah, draga mea — zise Filip zîmbind la rîndul lui — văd că nu cunoşti partea cea mai nostimă a acestei întîmplări.

— Nu, n-o cunosc.

— Aceea care l-a mişcat adînc pe rege.

— Regele a fost mişcat adînc ?

— Pînă în străfundul inimii.

— Dar despre ce este vorba ? Spune-mi repede, te rog !

— De o aventură cum nu se poate mai romantică.

— Ştii bine cît de mult îmi plac astfel de aventuri, şi totuşi mă faci să aştept — zise Prinţesa cu nerăbdare.

— Ei bine, iată...

Şi DOMNUL făcu o pauză.

— Ascult.

— Sub stejarul regal... Ştii unde e stejarul regal ?

— N-are importanţă... Sub stejarul regal, aşadar ?

— Ei bine, domnişoara de La Vallière, crezîndu-se singură cu două prietene, le-a făcut mărturisiri despre dragostea ei pentru rege.

— Ah ! exclamă DOAMNA cu un început de nelinişte. Despre dragostea ei pentru rege ?

— Da.

— Şi cînd asta ?

— Acum un ceas.

DOAMNA tresări.

— Şi nimeni nu cunoştea această dragoste ?

— Nimeni.

— Nici chiar maiestatea sa ?

— Nici chiar maiestatea sa. Mica persoană îşi păstra taina închisă în străfundul inimii, pînă cînd, deodată, taina fiind mai puternică decît ea, a ieşit la iveală.

— Şi de la cine ai aflat această absurditate ?

— Dar toată lumea o ştie !

— Şi de unde o ştie toată lumea, spune !

— De la însăşi La Vallière, care şi-a mărturisit această iubire faţă de Montalais şi Tonnay-Charente, prietenele ei.

DOAMNA se opri din mers şi, cu o mişcare bruscă, îşi trase mîna de la braţul soţului ei.

— Acum un ceas zici că a făcut această mărturisire ? întrebă dînsa.

— Aproape.

— Și regele a aflat ?

— Tocmai asta e partea cea mai romantică a întîmplării, că regele se găsea cu Saint-Aignan în dosul stejarului regal și a auzit toată acea interesantă convorbire, fără a-i scăpa un singur cuvînt.

DOAMNA simți o împunsătură în inimă.

— Dar l-am văzut pe rege puțin după aceea — zise ea fără să se controleze — și nu mi-a spus nimic.

— Cum era să-ți spună ! rosti DOMNUL, naiv ca un soț care triumfă. Se ferea să-ți vorbească despre asta tocmai el care dăduse dispoziții la toată lumea să nu-ți spună o vorbă despre cele petrecute.

— Ce-ai spus ? strigă DOAMNA furioasă.

— Spun că voia să-ți ascundă întîmplarea.

— Și pentru ce s-ar feri de mine ?

— De teamă ca prietenia dumitale cu tînăra regină să nu te îndemne să-i dezvălui ceva acesteia, iată totul.

DOAMNA își lăsă capul în jos ; se simțea rănită de moarte. Din clipa aceea nu mai putea avea odihnă pînă cînd nu avea să-l întîlnească pe rege.

Cum un rege este, în chip firesc, ultimul din regatul său care află ce se vorbește despre el, și cum un îndrăgostit este singurul care nu știe ce se spune despre iubita lui, cînd regele o zări pe DOAMNA, care-l căuta, se îndreptă spre ea puțin tulburat, dar, ca totdeauna, bucuros și plin de grație. DOAMNA aștepta ca el să deschidă vorba despre La Vallière. Apoi, fiindcă Ludovic nu spunea nimic, îl întrebă :

— Și micuța aceea ?

— Care micuță ? se miră regele.

— La Vallière... Nu mi-ați spus, sire, că-și pierduse cunoștința ?

— Nici acum nu se simte mai bine — zise regele prefăcîndu-se că nici nu-i pasă.

— Dar asta va dăuna zvonului pe care maiestatea voastră ar trebui să-l facă să se răspîndească, sire.

— Care zvon ?

— Că vă interesați de ea.

— Oh, sper că zvonul se va răspîndi totuși — zise regele cu un aer distrat.

DOAMNA aştepta încă ; ea voia să vadă dacă regele îi va vorbi ceva despre aventura de la stejarul regal. Dar regele nu scoase o vorbă. DOAMNA, la rîndul ei, nu deschise gura despre această întîmplare, astfel că regele se despărţi de ea fără să-i fi făcut nici cea mai mică mărturisire. Abia îl văzu însă pe rege plecat, şi DOAMNA se duse să-l caute pe Saint-Aignan. Acesta era uşor de găsit, căci se aseamănă cu acele bastimente însoţitoare ce se ţin totdeauna alături de vasele cele mari.

Saint-Aignan era tocmai omul care-i trebuia DOAMNEI, în starea de spirit în care se găsea ea acum. El nu căuta decît o ureche ceva mai nobilă decît celelalte, pentru a-i povesti întîmplarea în toate amănuntele ei. Astfel, nu-i ascunse DOAMNEI nici măcar un singur cuvînt. După ce sfîrşi, DOAMNA îi spuse :

— Mărturiseşte că e o poveste cît se poate de frumoasă.

— Poveste, nu ; întîmplare, da.

— Mărturiseşte că, poveste sau întîmplare, mi-ai spus-o aşa cum ai auzit-o şi dumneata de la alţii, dar că n-ai fost de faţă.

— Doamnă, pe onoarea mea, am fost acolo !

— Şi crezi că declaraţiile acelea i-au făcut vreo impresie regelui ?

— Aşa cum mi-au făcut mie cele ale domnişoarei de Tonnay-Charente — răspunse Saint-Aignan. Ascultaţi-mă, doamnă, domnişoara de La Vallière l-a comparat pe rege cu soarele ; ce poate fi mai măgulitor ?

— Regele nu se lasă ameţit de asemenea măguliri.

— Doamnă, regele e oricum mai mult om decît soare, şi asta am văzut adineauri, cînd La Vallière i-a căzut în braţe.

— La Vallière i-a căzut în braţe regelui ?

— Oh, era un tablou dintre cele mai plăcute ! Închipuiţi-vă că La Vallière stătea întinsă şi că...

— Ei bine, ce-ai văzut ? Spune, vorbeşte !

— Am văzut ceea ce alte zece persoane au văzut în acelaşi timp cu mine, şi anume am văzut că, atunci cînd La Vallière căzuse în braţele sale, regele era să leşine.

DOAMNA scoase un mic țipăt, singurul semn al furiei sale surde.

— Mulțumesc — zise ea rîzînd nervos — ești un povestitor neîntrecut, domnule de Saint-Aignan.

Și o luă la fugă, singură și gîfîind, spre castel.

XLVIII

CURSE DE NOAPTE

DOMNUL o părăsise pe Prințesă în cea mai bună dispoziție din lume, și cum se obosise mult în cursul acelei zile, se retrase în apartamentul lui, lăsîndu-i pe fiecare din ai săi să-și sfîrșească noaptea așa cum avea să le facă plăcere. Întorcîndu-se la dînsul, Prințul se ocupă de toaleta sa de noapte cu un tabiet mai pronunțat ca de obicei, dată fiind starea de deplină mulțumire ce-l stăpînea. Astfel, în timp ce valeții de cameră îi pregăteau cele necesare, el fredona principalele arii ale baletului pe care-l cîntaseră alăutele și pe care regele îl dansase. Apoi chemă croitorii, ceru să i se arate costumele de a doua zi și, deoarece era foarte mulțumit de ei, le împărți cîteva gratificații. În sfîrșit, întrucît cavalerul de Lorraine, văzîndu-l intrînd, intră și el la rîndul său, DOMNUL îl copleși cu amabilități. Acesta, după ce-l salută pe Prinț, rămase o clipă tăcut, ca un șef de trăgători care studia terenul pentru a ști în ce punct anume să-și îndrepte focul ; apoi, părînd a se decide, zise :

— Ați observat un lucru cu totul neobișnuit, monseniore ?

— Nu, care ?

— Proasta primire pe care maiestatea sa a făcut-o în aparență contelui de Guiche.

— În aparență ?

— Da, fără îndoială, fiindcă, în realitate, i-a arătat favoarea sa.

— Dar eu n-am băgat de seamă — zise Prințul.

— Cum, n-ați băgat de seamă că în loc să-l trimită înapoi în exilul său, așa cum era firesc, regele l-a autorizat în ciudata lui rezistență și i-a îngăduit să-și reia locul în balet ?

— Și socoți că regele a făcut rău, cavalere ? întrebă DOMNUL.

— Nu sînteți de părerea mea, Prințe ?

— Nu prea, dragul meu cavaler, și eu îl încuviințez pe rege că nu și-a arătat mînia față de un nenorocit, mai degrabă nebun decît rău intenționat.

— Pe cinstea mea — zise cavalerul — în ce mă privește, mărturisesc că această mărinimie mă uimește peste măsură.

— Și pentru ce te uimește ? întrebă Filip.

— Pentru că l-aș fi crezut pe rege mai gelos — răspunse cu răutate cavalerul.

De cîteva clipe, DOMNUL simțea că în cuvintele cavalerului se ascundea ceva iritant ; ultima frază a acestuia puse foc la cazan.

— Gelos ! strigă Prințul. Gelos ! Ce înseamnă cuvîntul ăsta ? Gelos pentru ce, dacă ești bun, sau din cauza cui ?

Cavalerul își dădu seama că lăsase să-i scape una din răutățile sale, așa cum făcea adesea. Încercă deci să îndrepte greșeala, atît cît îi mai stătea în putință s-o facă.

— Gelos pentru autoritatea sa— zise el cu o naivitate prefăcută — de ce altceva vreți ca regele să fie gelos ?

— Ah — făcu monseniorul — foarte bine !

— Oare — continuă cavalerul — alteța voastră regală ar fi cerut iertarea acestui simpatic conte de Guiche ?

— Vai, nu ! răspunse DOMNUL. Guiche e un băiat de spirit și de curaj, dar a fost cam ușuratic față de DOAMNA, astfel că nu-i vreau nici răul, nici binele.

Cavalerul îl aținta împotriva lui de Guiche, așa cum încercase să-l ațîțe împotriva regelui ; dar crezu a înțelege că momentul înclina spre iertare și chiar către cea mai deplină nepăsare, astfel că, pentru a lămuri lucrurile, se vedea nevoit să vîre lumina chiar sub nasul soțului. Cu un asemenea joc însă poți frige uneori pe alții, dar mai adesea te frigi pe tine însuți. „Prea bine, prea bine — își spuse în sinea lui cavalerul — îl voi aștepta de pe Wardes ; el va face într-o zi mai

mult decît mine într-o lună, deoarece cred, Dumnezeu să mă ierte, sau, mai degrabă, Dumnezeu să-l ierte, că el e şi mai gelos decît sînt eu. Şi apoi, nu de Wardes îmi e de trebuinţă, ci o întîmplare, pe care n-o văd ivindu-se altfel. Că de Guiche s-a întors după ce fusese izgonit, firește, lucrul e grav ; dar toată gravitatea dispare cînd te gîndeşti că de Guiche a revenit în momentul cînd DOAMNA nu se mai ocupă de el. Într-adevăr, DOAMNA se ocupă de rege, asta e limpede. Dar, cu toate că dinţii mei nu-l pot muşca şi nici n-au voie să-l muşte pe rege, sigur este că DOAMNA nu se va mai putea ocupa prea multă vreme de rege, dacă, după cum se spune, regele nu se mai ocupă de dînsa. De aici rezultă că trebuie să stăm liniştiţi şi să aşteptăm naşterea unui nou capriciu, care va pune vîrf la toate." Cu acestea, cavalerul se întinse cu resemnare în fotoliul pe care DOMNUL îi îngăduise să se aşeze în prezenţa sa şi, nemaiavînd nici o răutate de spus, iată că isteţul cavaler de Lorraine nu mai avea nici spirit. Din fericire, DOMNUL avea o mare provizie de voioşie, aşa cum am spus, din care se înfruptară amîndoi pînă în momentul cînd, concediindu-şi valeţii şi ofiţerii, Prinţul trecu în camera sa de culcare. Retrăgîndu-se, îl însărcină pe cavaler să-i transmită DOAMNEI complimentele sale şi să-i spună că, noaptea fiind rece, DOMNUL, care se temea de dureri de dinţi, n-avea să mai coboare în parc pînă la ziuă.

Cavalerul ajunse la Prinţesă tocmai în clipa cînd şi ea se întorcea la dînsa. Ca un mesager credincios, se achită de însărcinarea primită, şi observă mai întîi nepăsarea, ba chiar tulburarea cu care DOAMNA primi cele transmise de soţul ei. În asta i se păru că vede ceva oarecum nou. Dacă DOAMNA ar fi ieşit din casă cu acest aer ciudat, el ar fi urmărit-o. Dar DOAMNA se întorcea, deci nu era nimic de făcut. Se răsuci pe călcîie ca un bîtlan care nu ştie încotro s-o apuce, interogă aerul, pămîntul, apa, înălţă capul şi se hotărî deodată, pornind cu un gest maşinal spre aleile parcului. Dar nu făcu nici o sută de paşi, şi întîlni doi tineri care mergeau la braţ, cu capetele plecate, lovind cu vîrful piciorului pietricelele pe care le găseau în cale — vagă distracţie ce părea să le însoţească gîndurile. Erau domnii de Guiche şi de Bragelonne. Văzîndu-i, cavalerul de Lorraine avu, ca întotdeauna,

un simțămînt de repulsie. Le făcu totuși un salut adînc, la care i se răspunse cu aceeași măsură. Apoi, observînd că parcul se golea, că iluminațiile începeau să se stingă, că adierea dimineții prindea să se simtă, o luă la stînga și intră în castel prin curtea cea mică. Ceilalți doi o apucară la dreapta și-și continuară drumul spre marele parc.

În momentul cînd cavalerul urca mica scară ce ducea la intrarea ascunsă, el zări o femeie, urmată de o alta, ivindu-se sub arcada ce făcea legătura între curtea mică și curtea cea mare. Aceste două femei își iuțeau pașii, pe care fosnetul rochiilor lor de mătase îi trădau în noaptea destul de întunecoasă. Croiala mănțăluțelor lor, talia elegantă, mersul misterios și mîndru totodată prin care se distingeau cele două femei, și mai ales aceea care pășea înainte, îl izbiră pe cavaler. „Iată două femei pe care le cunosc, desigur" — își spuse el, oprindu-se pe ultima treaptă a peronului. Apoi, în clipa cînd, cu instinctul lui de copoi, se pregătea să le urmărească, unul din lacheii săi, care alerga după el de cîtva timp, îl opri :

— Domnule — îi spuse acesta — a sosit curierul.

— Bine, bine ! răspunse cavalerul. Avem timp ; mîine.

— Dar sînt două scrisori grabnice, pe care domnul cavaler va fi poate bucuros să le citească.

— Ah ! făcu acum cavalerul. Și de unde vin ele ?

— Una vine din Anglia, cealaltă din Calais ; aceasta din urmă a sosit prin ștafetă și pare să fie foarte importantă.

— Din Calais ? Dar cine dracu-mi scrie din Calais ?

— Cred că am recunoscut slova prietenului dumneavoastră, contele de Wardes.

— Oh, dacă-i așa, urc numaidecît — zise cavalerul, uitînd în aceeași clipă planul său de iscodire.

Și urcă, într-adevăr, pe cînd cele două femei ce-i rămaseră necunoscute dispărură la capătul arcadei, în partea opusă aceleia prin care intraseră. Noi le vom urmări însă pe ele, lăsîndu-l pe cavaler să-și vadă de corespondența sa.

Ajungînd la carcul de arbori, aceea care mergea înainte se opri puțin, obosită, și, ridicînd cu grijă gluga, întrebă :

— Mai e mult pînă la copacul acela ?

— Oh, da, doamnă, mai bine de cinci sute de pași ; dar doamna să se oprească o clipă, n-o să poată merge mereu așa.

— Ai dreptate.

Şi Prinţesa, căci ea era, se rezemă de un arbore.

— Ascultă, domnişoară — adăugă ea după ce răsufla o clipă — să nu-mi ascunzi nimic, să-mi spui adevărul.

— Oh, doamnă, iată că aţi şi devenit severă — zise tînăra fată cu glas tulburat.

— Nu, draga mea Athénaïs, fii liniştită, căci nu-ţi vreau cîtuşi de puţin răul. De altminteri, toate astea nu mă privesc pe mine. Eşti îngrijorată din pricina celor ce-aţi vorbit sub stejarul acela, te temi să nu-l fi rănit cumva pe rege, şi eu vreau să te liniştesc căutînd să mă încredinţez cu ochii mei dacă aţi putut fi auzite.

— Oh, da, doamnă. regele era atît de aproape de noi !

— Dar, în sfîrşit, nu vorbeaţi, cred, atît de tare încît să se audă toate cuvintele, nu-i aşa ?

— Doamnă, noi ne credeam absolut singure.

— Şi eraţi trei ?

— Da, La Vallière, Montalais şi eu.

— Astfel că dumneata, dumneata personal, ai spus ceva necuviincios la adresa regelui ?

— Mi-e teamă că da. Dar, în acest caz, alteţa voastră va avea bunătatea să mă împace cu maiestatea sa, nu-i aşa, doamnă ?

— Dacă va fi nevoie, îţi făgăduiesc. Totuşi, după cum ţi-am spus, e mai bine să n-o iei înaintea răului şi să te asiguri mai întîi dacă răul a fost cu adevărat săvîrşit. Noaptea e întunecoasă, iar întunericul e şi mai mare sub aceşti copaci stufoşi. Poate că n-ai fost recunoscută de rege. Prevenindu-l, vorbindu-i dumneata cea dintîi, înseamnă că te dai de gol singură.

— Oh, doamnă, doamnă ! Dacă a recunoscut-o pe domnişoara de La Vallière, mă va fi recunoscut şi pe mine. De altfel, domnul de Saint-Aignan nu mi-a lăsat nici o îndoială în această privinţă.

— Dar, în sfîrşit, ai spus ceva care să-l supere pe rege ?

— Nimic, doamnă, nimic. Alta a spus însă lucruri prea măgulitoare, şi atunci poate că vorbele mele să fi contrastat cu ale ei.

— Această Montalais e atît de nebună ! zise DOAMNA.

— Oh, nu e Montalais ! Ea n-a spus nimic. E La Vallière.

DOAMNA tresări ca şi cum n-ar fi ştiut totu! mai dinainte.

— Oh, nu, nu — vorbi ea — regele poate că n-a auzit. De altminteri, vom face proba pentru care am venit aici. Arată-mi stejarul — şi DOAMNA îşi reluă mersul. Ştii unde este ? întrebă ea.

— Vai, da, doamnă !

— Şi-ai să-l regăseşti ?

— L-aş regăsi cu ochii închişi.

— Atunci e foarte bine. Dumneata te vei aşeza pe banca pe care aţi stat, pe banca unde se afla La Vallière, şi ai să vorbeşti cu acelaşi ton şi în acelaşi chip ; eu mă voi ascunde în tufiş şi, dacă voi auzi, îţi voi spune.

— Da, doamnă.

— Înseamnă că dacă ai vorbit cu adevărat atît de tare încît regele să te fi auzit, ei bine...

Athénaïs părea că aşteaptă cu nelinişte sfîrşitul acestei fraze.

— Ei bine— continuă DOAMNA cu o voce înecată, fără îndoială din pricina mersului prea repede — ei bine, te voi apăra...

Şi îşi iuţi şi mai tare pasul. Deodată se opri.

— Mi-a venit o idee — zise ea.

— Oh, o idee bună, desigur ! răspunse domnişoara de Tonnay-Charente.

— Montalais trebuie să fie tot atît de încurcată ca şi voi două !

— Mai puţin, fiindcă ea e mai puţin compromisă, spunînd mai puţine vorbe.

— Nu importă, te va putea ajuta printr-o mică minciună.

— Oh, mai ales dacă va şti că DOAMNA vrea să mă apere !

— Bine ! Am găsit, cred, ceea ce ne trebuie, copila mea.

— Ce fericire !

— Vei spune că ştiaţi, toate trei, de prezenţa regelui în dosul acestui copac, sau în dosul tufişului, o să vedem noi, tot aşa cum ştiaţi că se afla acolo şi domnul de Saint-Aignan.

— Da, doamnă.

— Căci, nu trebuie să ţi-o ascund, Athénaïs, Saint-Aignan bate toba despre cele cîteva cuvinte foarte măgulitoare pentru el pe care le vei fi rostit acolo.

— Vedeţi, doamnă, vedeţi că a auzit totul, de vreme ce domnul de Saint-Aignan a auzit ! exclamă Athénaïs.

DOAMNA vorbise fără să se gîndească prea mult la cele ce spusese, de aceea îşi muşcă buzele.

— Oh, ştii cum e Saint-Aignan ! zise ea. Favoarea regelui îl ameţeşte, şi atunci dă drumul la tot ce-i vine pe buze ; de multe ori născoceşte. Dar nu despre asta e vorba. Regele a auzit sau nu a auzit ? Iată problema.

— Ei bine, da, doamnă, a auzit ! zise Athénaïs cu deznădejde.

— Atunci faceţi ceea ce spun eu : susţineţi cu tărie că ştiaţi, toate trei, mă înţelegi, toate trei, căci dacă se vor îndoi de una, se vor îndoi şi de celelalte ; susţineţi, deci, că ştiaţi toate trei de prezenţa regelui şi a domnului de Saint-Aignan şi că aţi vrut să vă distraţi pe socoteala celor ce ascultau în tufiş.

— Ah, doamnă, pe socoteala regelui ! Niciodată nu vom îndrăzni să spunem una ca asta !

— Dar nu e decît o glumă, o simplă glumă ; o răutate nevinovată şi cu totul îngăduită unor femei pe care bărbaţii vor să le surprindă. În felul acesta, totul se explică. Ceea ce Montalais a spus despre Malicorne, o glumă ; ceea ce dumneata ai spus despre domnul de Saint-Aignan, tot o glumă ; ceea ce La Vallière a putut să spună...

— Şi pe care tare ar mai vrea să le retracteze.

— Eşti sigură ?

— Oh, da, răspund de asta !

— Ei bine, cu atît mai mult, tot glumă şi asta. Domnul Malicorne n-o să se supere niciodată. Domnul de Saint-Aignan o să rămînă încremenit, şi se va rîde de el în loc să se rîdă de voi. În sfîrşit, regele va fi pedepsit pentru curiozitatea lui, nedemnă de rangul său. Să se rîdă puţin de rege într-o împrejurare ca asta, şi nu cred că o să se plîngă.

— Ah, doamnă, sînteţi, într-adevăr, un înger de bunătate şi de înţelepciune !

— E în interesul meu.

— Cum asta ?

— Mă întrebi cum de e în interesul meu să le apăr pe domnişoarele mele de onoare de clevetiri, de jigniri, de calomnii poate ? Vai, ştii prea bine, copila mea, curtea nu iartă niciodată pe cei asupra cărora se abat astfel de năpaste ! Dar mi se pare că am mers foarte mult ; n-am ajuns oare la locul cu pricina ?

— Încă cincizeci sau şaizeci de paşi. Să apucăm la stînga, doamnă, dacă vreţi.

— Aşadar, ai încredere în Montalais ? întrebă DOAMNA.

— Oh, da !

— Va face tot ce vei vrea dumneata ?

— Tot ! Va fi chiar încîntată !

— Dar în La Vallière ?... încercă să afle Prinţesa.

— Oh, cu ea va fi mai greu, doamnă ; ea nu îngăduie minciuna.

— Totuşi, cînd va vedea că e în interesul ei...

— Mă tem că asta n-o va abate de la ideile sale.

— Da, da — zise DOAMNA — am şi fost prevenită în acest sens ; e o persoană foarte pretenţioasă, una din acele mofturoase care-l pun pe Dumnezeu înainte, pentru a se ascunde în dosul lui. Dar, dacă nu vrea să mintă, parcă o văd că se va expune la batjocura întregii curţi, parcă o văd că-l va întărîta pe rege printr-o mărturisire pe cît de ridicolă, pe atît de necuviincioasă, şi atunci domnişoara de La Baume Le Blanc de La Vallière nu va avea de ce să se mire că am trimis-o înapoi la porumbeii ei, pentru ca acolo, în Touraine, în Blaisois, sau nu mai ştiu unde, să poată face cît îi place pe cinstita şi pe neprihănita.

Aceste cuvinte fură rostite cu o tărie şi chiar cu o asprime care o înspăimîntară pe domnişoara de Tonnay-Charente. Drept care, ea îşi făgădui în sine, în ceea ce-o privea, să mintă atît cît va fi nevoie să o facă.

Într-o astfel de bună înţelegere ajunseră DOAMNA şi însoţitoarea ei pînă aproape de stejarul regal.

— Acesta este — zise Tonnay-Charente.

— Vom vedea îndată dacă se aude — răspunse DOAMNA.

— Sst ! făcu tînăra fată reținînd-o pe DOAMNA cu un gest brusc, în care uitase de orice etichetă.

DOAMNA se opri.

— Vedeți că se aude ? zise Athénaïs.

— Ce se aude ?

— Ascultați !

DOAMNA își opri răsuflarea, și atunci se auziră, într-adevăr, aceste cuvinte rostite de o voce suavă și tristă, plutind prin văzduh :

— Oh, îți spun, viconte, îți spun că o iubesc ca un nebun ; îți spun că o iubesc atît de mult, încît sînt în stare să mor pentru ea.

Auzind această voce, DOAMNA tresări și, sub glugă, o rază de voioșie îi lumină fața. O opri la rîndul ei pe însoțitoarea sa și, cu un mers ușor, o întoarse vreo douăzeci de pași înapoi, adică pînă acolo de unde vocea aceea nu se mai auzea :

— Stai aici, draga mea Athénaïs — îi spuse ea — și ai grijă să nu ne surprindă nimeni. Mi se pare că e vorba de dumneata în această convorbire.

— De mine, doamnă ?

— De dumneata, de... sau mai degrabă de aventura voastră. Am să ascult eu ; amîndouă am fi descoperite. Du-te și caut-o pe Montalais, și așteaptă-mă cu ea la marginea pădurii. Apoi, fiindcă Athénaïs șovăia, Prințesa îi spuse pe un ton ce nu îngăduia cumpănire : Du-te !

Fata își strînse faldurile foșnitoare ale rochiei și, pe o cărare ce tăia de-a curmezișul pădurea, ajunse la aleile din parc.

Cît despre DOAMNA, ea se pitulă în tufiș, cu spatele rezemat de un castan uriaș, care avea o creangă tăiată la cîteva palme de pămînt, încît ținea loc de scaun. Și acolo, plină de neliniște și teamă, își spuse : „Acum, fiindcă se aude așa de bine de aici, să ascultăm ce-i va spune despre mine domnului de Bragelonne acest alt nebun îndrăgostit care se numește contele de Guiche".

UNDE PRINȚESA CAPĂTĂ DOVADA CĂ, ASCULTIND, POȚI AUZI CE SE VORBEȘTE

Urmă o clipă de tăcere, ca și cum toate șoaptele misterioase ale nopții ar fi amuțit deodată, pentru a asculta împreună cu DOAMNA această tinerească mărturisire de dragoste.

Era rîndul lui Raoul să vorbească. El se rezemă alene de trunchiul bătrînului stejar și răspunse cu vocea lui blîndă și armonioasă :

— Vai, dragul meu de Guiche, asta e o mare nenorocire !

— Oh, da — oftă acesta — mare, știu !

— Nu mă asculți, de Guiche ; sau, mai degrabă, nu mă înțelegi. Îți spun că e o mare nenorocire pentru tine nu fiindcă iubești, ci fiindcă nu-ți poți ascunde iubirea.

— Cum asta ? întrebă de Guiche.

— Da, tu nu-ți dai seama de un lucru, și anume că acum, aici, nu numai singurului tău prieten, adică unui om care mai curînd s-ar omorî decît să-ți dezvăluie taina, nu-ți dai seama, zic, că nu numai singurului tău prieten îi împărtășești dragostea ta, ci primului venit care îți iese în cale.

— Primului venit ! repetă de Guiche. Ești nebun, Bragelonne, de-mi spui asemenea lucruri ?

— Dar așa este !

— Cu neputință ! Cum e posibil și în ce chip aș fi devenit oare atît de indiscret ?

— Vreau să spun, prietene, că ochii, gesturile, suspinele tale vorbesc fără voia ta ; că orice pasiune fără frîu îl face pe om să-și iasă din el însuși. Atunci acest om nu se mai poate stăpîni ; e în prada unei nebunii care-l îndeamnă să-ți povestească necazul copacilor, cailor, văzduhului, dacă n-are nici o ființă cu judecată în fața căreia să-și descarce sufletul. Or, bietul meu prieten, nu uita un lucru : că rareori se întîmplă să nu fie prin preajmă cineva care să asculte tocmai ceea ce nu trebuie să fie auzit.

De Guiche scoase un oftat adînc.

— Uite — continuă Bragelonne — din seara asta începi să mă îngrijorezi ; de cînd te-ai reîntors aici, ţi-ai povestit de o sută de ori şi în o sută de chipuri dragostea ce i-o porţi ; şi chiar dacă n-ai fi spus nimic, însăşi revenirea ta este o indiscreţie teribilă. Vreau să ajung la următoarea concluzie : dacă nu te vei controla mai bine decît o faci, într-o zi sau alta se va produce o explozie. Cine te va salva atunci ? Spune, răspunde-mi ! Cine o va salva pe ea însăşi ? Căci, oricît de nevinovată ar fi de dragostea ta, această dragoste va fi în mîinile duşmanilor ei o acuzaţie împotriva sa.

— Ah, Dumnezeule ! exclamă de Guiche.

Şi un alt oftat adînc îi însoţi această exclamaţie.

— Asta nu înseamnă că-mi răspunzi, de Guiche.

— Ba da.

— Ei bine, ia să vedem, ce-mi răspunzi ?

— Îţi răspund, dragă prietene, că în ziua aceea nu voi fi mai mort decît mă simt astăzi.

— Nu înţeleg.

— Da ; atîtea zbuciumări m-au răpus. Astăzi nu mai sînt o fiinţă care gîndeşte, care face ceva ; astăzi nu mă mai socot un om, oricît de nevolnic ar fi el ; de aceea, vezi tu, astăzi ultimele mele puteri s-au scurs, ultimele mele hotărîri s-au sleit, şi renunţ să mă mai lupt. Cînd eşti pe cîmpul de bătălie, aşa cum am fost de multe ori împreună, şi porneşti de unul singur la încăierare, adesea te întîlneşti cu un grup de cinci sau şase rivali şi, cu toate că tu eşti singur, te aperi ; mai apar alţi şase, şi atunci te înfierbînţi şi te înclîrjeşti ; dar dacă se mai ivesc încă şase, opt sau zece în jurul tău, dai pinteni calului, dacă mai ai un cal, sau te laşi să fii ucis, ca să nu fugi. Ei bine, aici am ajuns eu : mai întîi m-am luptat cu mine însumi ; pe urmă cu Buckingham. Acum a apărut regele ; nu voi lupta împotriva regelui, nici chiar, mă grăbesc să ţi-o spun, dacă regele s-ar retrage ; nu voi lupta nici chiar împotriva firii acestei femei. Oh, nu-mi fac nici o iluzie : intrat în mrejele acestei iubiri, ştiu că sînt sortit morţii.

— Nu pe ea trebuie s-o învinuieşti pentru asta — răspunse Raoul — ci pe tine.

— Cum adică ?

— Ei bine, o ştii pe Prinţesă puţin zvăpăiată, dornică totdeauna de ceva nou, setoasă de măguliri, chiar dacă măgulirile

ar veni din partea unui orb sau a unui copil, și încă te mai aprinzi în asemenea măsură încît să te mistui cu totul ? Uită-te la femeie, iubește-o, căci oricine nu are inima stăpînită de altă iubire nu poate s-o vadă fără s-o iubească. Dar, iubind-o, respectă în dînsa, mai întîi, rangul soțului ei, apoi pe el însuși, apoi, în sfîrșit, gîndește-te la propria ta apărare.

— Îți mulțumesc, Raoul.

— Pentru ce ?

— Pentru că, văzînd cît sufăr pentru această femeie, tu mă mîngîi, pentru că îmi spui despre ea tot binele pe care-l gîndești și poate chiar pe acela pe care nu-l gîndești.

— Oh — făcu Raoul — te înșeli, de Guiche ; nu tot ceea ce gîndesc spun, și atunci nu vorbesc de loc ; dar cînd vorbesc, nu știu nici să mă prefac, nici să amăgesc, și cine mă ascultă poate să mă creadă.

În acest timp, DOAMNA, cu gîtul întins, cu urechea ațintită, cu ochiul mărit și căutînd să vadă în întuneric, sorbea cu lăcomie pînă și cea mai mică șoaptă ce fremăta printre ramuri.

— Oh, atunci eu o cunosc mai bine decît tine ! strigă de Guiche. Nu e zvăpăiată, ci ușuratică ; nu e dornică de ceva nou, ci n-are nici memorie, nici credință ; nu e pur și simplu atrasă de măguliri, ci e cochetă cu rafinament și cruzime. O cochetă în stare să te ucidă, oh, da, știu asta ! Iată, crede-mă, Bragelonne, îndur toate chinurile iadului ; netemător, iubind cu patimă primejdia, mă lovesc acum de o primejdie mai mare decît puterile și curajul meu. Dar, ascultă-mă, Raoul, îmi pregătesc o izbîndă care o va costa multe lacrimi.

Raoul își privi prietenul cu stăruință, și cum acesta, aproape înăbușit de emoție, își lăsă capul pe spate, sprijinindu-l de trunchiul stejarului, îl întrebă :

— O izbîndă ? Și care ?

— Care ?

— Da.

— Într-o zi mă voi opri în fața ei ; într-o zi îi voi spune : „Eram tînăr, iubeam ca un nebun ; aveam totuși destul respect pentru a cădea la picioarele tale și a rămîne așa, cu fruntea în țărînă, dacă privirile tale nu m-ar fi ridicat pînă la mîna ta. Am crezut că-ți înțeleg privirea, m-am ridicat, și atunci, fără să-ți fi făcut nimic altceva, decît că te iubeam și mai

mult, dacă s-ar putea închipui aşa ceva, atunci, tresăltînd de fericire în sinea ta, m-ai zdrobit printr-un capriciu, femeie fără inimă, femeie fără credinţă, femeie lipsită de dragoste! Nu eşti vrednică de iubirea unui om cinstit, oricît ţi-ar curge prin vine sînge regal; şi mă pedepsesc cu moartea pentru a te fi iubit prea mult, şi mor blestemîndu-te".

— Oh — strigă Raoul înspăimîntat de accentul de adînc adevăr ce străbătea cuvintele tînărului conte — oh, ţi-am spus, de Guiche, că eşti nebun de-a binelea!

— Da, da — zise de Guiche urmîndu-şi gîndul — şi pentru că aici nu mai avem războaie, mă voi duce acolo, la miazănoapte, voi cere să intru în slujba Imperiului, şi se va găsi el vreun ungur, vreun croat sau vreun turc care se va milostivi să-mi trimită un glonte în cap.

De Guiche nu sfîrşi bine, sau mai degrabă în timp ce sfîrşea, un foşnet îl făcu să tresară o dată cu Raoul, care sări în picioare. Dar contele, adîncit în gîndurile lui, rămase nemişcat, cu tîmplele îngropate între cele două palme. Tufişul se desfăcu şi în faţa celor doi tineri apăru o femeie, palidă, răvăşită. Cu o mînă dădea la o parte ramurile ce i-ar fi lovit obrajii, iar cu cealaltă îşi ridica gluga mantiei ce-i acoperea umerii. În privirea aceea umezită şi scînteietoare, în mersul acela regesc, în înălţimea gestului acela suveran şi, mai mult decît în toate acestea, după bătăile inimii sale, de Guiche o recunoscu pe DOAMNA şi, scoţînd un strigăt înăbuşit, îşi trase palmele de la tîmple şi-şi acoperi cu ele ochii. Raoul, tremurînd, peste măsură de uluit, îşi răsucea pălăria în mînă, bolborosind cîteva cuvinte vagi de respect.

— Domnule de Bragelonne — zise Prinţesa — fii bun, te rog, şi vezi dacă femeile mele nu sînt pe undeva, pe alei sau prin boschete. Iar dumneata, domnule conte, rămîi, sînt obosită şi-mi vei da braţul dumitale.

Un trăsnet dacă ar fi căzut la picioarele nefericitului tînăr l-ar fi îngrozit mai puţin decît aceste cuvinte reci şi rostite pe un ton sever. Totuşi, întrucît, după cum o spusese mai adineauri, nu-i mai păsa de nimic, şi întrucît, în adîncul inimii sale, luase hotărîri de neclintit, de Guiche se ridică şi, văzînd şovăirea lui Bragelonne, îi adresă o privire plină de resemnare şi de supremă mulţumire. În loc să-i răspundă numaidecît

DOAMNEI, făcu un pas spre viconte, și întinzîndu-i mîna pe care i-o ceruse Prințesa, strînse mîna leală a prietenului său, lăsînd să-i scape un suspin, prin care părea să dăruiască prieteniei ultimele tresăriri de viață pe care le mai simțea în adîncul inimii lui.

DOAMNA aștaptă, ea cea atît de mîndră, ea care nu știa să aștepte, DOAMNA aștaptă pînă cînd această convorbire mută luă sfîrșit. Mîna ei, regala sa mînă, rămăsese întinsă în aer și, după ce Raoul plecă, recăzu fără mînie, dar nu și fără emoție, în a lui de Guiche. Erau singuri în mijlocul pădurii întunecate și mute, și nu se mai auzeau decît pașii lui Raoul îndepărtîndu-se în grabă pe aleile învăluite în beznă. Deasupra capetelor lor se întindea bolta deasă și înmiresmată a frunzișului, prin deschizăturile căreia se vedeau licărind ici și colo cîteva stele pe cer.

DOAMNA îl trase încet pe de Guiche la vreo sută de pași de copacul acesta indiscret, care auzise și lăsase să se audă atîtea lucruri în seara aceasta, și, oprindu-se la un luminiș învecinat, de unde se putea vedea pînă la o anumită depărtare de jur împrejur, vorbi, fremătînd :

— Te-am adus aici, deoarece acolo unde ne aflam fiecare vorbă poate fi auzită.

— Fiecare vorbă poate fi auzită — așa ați spus, doamnă ? repetă aproape mașinal tînărul.

— Da.

— Ceea ce înseamnă că ?... murmură de Guiche.

— Ceea ce înseamnă că am auzit tot ce-ai spus.

— Oh, Doamne, Doamne, asta îmi mai lipsea ! bîigui tînărul.

Și își lăsă capul moale, cum face un înotător obosit sub valul care se prăvale peste el.

— Prin urmare — zise ea — mă judeci așa cum ai vorbit ?

De Guiche păli, întoarse capul și nu răspunse nimic : simțea că era pe cale să leșine.

— Foarte bine — continuă Prințesa cu o voce plină de blîndețe. Prefer această sinceritate care mă poate răni, decît o măgulire ce m-ar înșela. Fie ! Deci, după părerea dumitale, domnule de Guiche, sînt cochetă și josnică.

— Josnică ? strigă tînărul. Josnică, dumneavoastră ? Oh, dar eu n-am spus, nu puteam să spun că ceea ce prețuiesc mai

mult decît orice pe lume ar fi ceva josnic ! Nu, nu, n-am spus așa ceva !

— O femeie care vede cum un bărbat e mistuit de focul aprins de ea însăși și nu caută să stingă acest foc este, după părerea mea, o femeie josnică.

— Oh, ce vă pasă de cele ce-am spus eu ? zise tînărul. Ce sînt eu, Doamne, alături de alteța voastră, și de ce să vă neliniștiți dacă mai sînt sau nu mai sînt pe această lume ?

— Domnule de Guiche, dumneata ești bărbat, așa cum eu sînt femeie, și cunoscîndu-te atît cît te cunosc, nu vreau să te arunc în brațele morții; îmi schimb față de dumneata și firea și purtările. Voi fi nu sinceră, căci așa sînt întotdeauna, ci adevărată. Te rog deci, domnule conte, să nu mă mai iubești și să uiți că ți-am adresat vreodată un cuvînt sau o privire.

De Guiche ridică fața, învăluind-o pe DOAMNA cu o privire plină de patimă.

— Dumneavoastră — zise el — vă cereți iertare ? Dumneavoastră mă rugați pe mine ?

— Da, fără îndoială ; pentru că am săvîrșit răul, trebuie să îndrept acest rău. Așadar, domnule conte, iată ce-am hotărît. Dumneata îmi vei ierta ușurătatea, cochetăria. Nu mă întrerupe. Eu îți voi ierta faptul de a fi spus că sînt ușuratică și cochetă, ba poate ceva și mai rău încă ; și vei renunța la gîndul morții, păstrînd familiei dumitale, regelui și doamnelor un cavaler pe care toată lumea îl stimează și mulți îl iubesc.

DOAMNA rosti acest ultim cuvînt cu un accent atît de sincer și chiar atît de drăgăstos, încît inima tînărului era gata să-i sară din piept.

— Oh, doamnă, doamnă !... murmură el.

— Ascultă-mă încă — adăugă ea. După ce vei fi renunțat la mine, de nevoie mai întîi, apoi pentru a-mi îndeplini rugămintea, atunci mă vei judeca altfel și, sînt sigură, vei înlocui această dragoste, iertată fie această nebunie, cu o prietenie sinceră, pe care mi-o vei oferi din toată inima și care, îți jur, va fi primită cu toată căldura.

De Guiche, cu fruntea plină de sudoare, cu inima zdrobită, cu toate fibrele tremurîndu-i, își mușca buzele, bătea din picior, își devora, într-un cuvînt, cumplita lui durere.

— Doamnă — zise el — ceea ce-mi propuneţi acum e cu neputinţă şi nu voi primi niciodată un asemenea tîrg.

— Cum — se miră DOAMNA — refuzi prietenia mea ?...

— Nu, nu ! Fără prietenie, doamnă. Vreau mai bine să mor din dragoste, decît să trăiesc cu prietenia.

— Domnule conte !

— Oh, doamnă — izbucni de Guiche — am ajuns la clipa supremă cînd nu mai poate fi vorba de altă consideraţie, de alt respect decît consideraţia şi respectul unui bărbat cinstit faţă de o femeie adorată. Alungaţi-mă, blestemaţi-mă, condamnaţi-mă, veţi avea dreptul să o faceţi. M-am plîns de dumneavoastră, dar nu m-am plîns atît de amar decît fiindcă vă iubesc ; v-am spus că voi muri, şi voi muri ; viu, mă veţi uita ; mort, nu mă veţi uita niciodată, sînt sigur de asta !

De data asta ea, care stătea dreaptă şi gînditoare, şi care era la fel de tulburată ca şi tînărul, întoarse o clipă capul aşa cum îl întorsese puţin mai înainte el. Apoi, după o scurtă tăcere, îl întrebă :

— Mă iubeşti, aşadar ?

— Oh, ca un nebun ! Şi gata să mor, aşa precum spuneaţi. Gata să mor, fie că mă veţi alunga, fie că mă veţi asculta.

— Atunci e un rău fără nădejde — spuse ea cu un aer glumeţ. Un rău ce trebuie tratat prin alintări. Hai, dă-mi mîna... E rece ca gheaţa !

De Guiche îngenunche, lipindu-şi buzele nu pe una, ci pe amîndouă mîinile fierbinţi ale DOAMNEI.

— Prea bine, iubeşte-mă dar — zise Prinţesa — dacă altfel nu se poate.

Şi-i strînse degetele aproape pe nesimţite, ridicîndu-l astfel de jos, pe jumătate ca o regină, pe jumătate ca o iubită. De Guiche se înfioră din tot trupul. DOAMNA simţi fiorul trecînd prin vinele tînărului şi înţelese că acesta iubea cu adevărat.

— Braţul dumitale, conte — zise ea — şi să ne întoarcem la castel.

— Ah, doamnă ! îi răspunse contele uluit, împleticindu-se, cu ochii învăpăiaţi de un nor de flăcări. Ah, aţi găsit un al treilea mijloc de a mă ucide !

— Noroc că e cel mai lung, nu-i aşa ? zise ea.

Şi îl trase spre terasa castelului.

SCRISORILE LUI ARAMIS

Pe cînd treburile lui de Guiche, îmbunătăţite astfel dintr-o dată, fără ca el să poată ghici cauza acestor schimbări în bine, luau întorsătura nesperată pe care am văzut-o, Raoul, înţelegînd invitaţia DOAMNEI, se depărtase, pentru a nu stînjeni o explicaţie ale cărei rezultate nu le bănuia cîtuşi de puţin, şi se amestecă printre domnişoarele de onoare împrăştiate prin parc.

În acest timp, cavalerul de Lorraine, retras în camera lui, citea cu surprindere scrisoarea lui de Wardes, în care acesta îi povestea, sau, mai degrabă, pusese să-i fie povestite, prin mîna valetului său de cameră, lovitura de spadă primită la Calais şi toate amănuntele acelei aventuri, rugîndu-l să-i comunice lui de Guiche sau DOMNULUI tot ceea ce ar putea să displacă unuia sau alteia dintre ei în această întîmplare. De Wardes ţinea mai ales să-i demonstreze cavalerului violenţa iubirii lui Buckingham pentru DOAMNA, şi încheia scrisoarea vestindu-l că el socotea că i se răspunde acestei pasiuni.

Citind acest ultim paragraf, cavalerul înălţă din umeri ; într-adevăr, de Wardes rămăsese mult în urma evenimentelor, după cum se putea vedea. El rămăsese de-abia la Buckingham. Cavalerul aruncă hîrtia, peste umăr, pe o masă alăturată şi, pe un ton dispreţuitor, zise :

— Orice s-ar spune, e de necrezut ; acest sărman de Wardes e totuşi un băiat cu spirit ; dar, într-adevăr, nu pare, atît de repede te mucezeşti în provincie. Să-l ia naiba pe acest nătăfleţ, care ar trebui să-mi scrie lucruri importante şi-mi scrie asemenea nerozii ! În locul acestui răvaş nesărat, ce nu spune nimic, aş fi găsit acolo afară, în boschete, o intrigă tocmai bună pentru a compromite o femeie, poate chiar pentru a-l vîrî într-un duel pe un bărbat şi a-l face pe DOMNUL să se bucure trei zile în şir. Se uită la ceas. Acum — continuă el — e prea tîrziu. Sînt ceasurile unu dinspre

ziuă : toată lumea trebuie să se fi dus la rege, unde se încheie noaptea ; păcat, un prilej pierdut, afară dacă nu cumva vreo şansă nemaipomenită...

Şi rostind aceste cuvinte, ca şi cum şi-ar fi invocat steaua protectoare, cavalerul se apropie înciudat de fereastra de unde se vedea o parte singuratică a grădinii. Deodată, de parcă un geniu rău i-ar fi ascultat obida, zări, revenind spre castel în tovărăşia unui bărbat, o mantie de mătase de culoare închisă, şi recunoscu aceeaşi siluetă care-i atrăsese luarea-aminte cu o jumătate de ceas mai înainte. „Ei, Doamne! gîndi el pocnind din palme. Dumnezeu să mă bată, cum spune prietenul nostru Buckingham, iată misterul care îmi trebuie!" Şi se repezi numaidecît pe scări, în speranţa de a ajunge la timp în curte pentru a recunoaşte femeia cu glugă şi pe însoţitorul ei. Dar, la uşa care dădea în curtea cea mică, aproape că se lovi faţă în faţă cu DOAMNA, al cărei chip radios se ivea plin de o voioşie încîntătoare de sub gluga ce-l înfăşura fără să-l ascundă. Din nefericire însă, DOAMNA era singură.

Cavalerul îşi făcu socoteala că, de vreme ce o văzuse, acum cinci minute, cu un gentilom, acest gentilom nu putea să fie prea departe. În consecinţă, abia o salută în grabă pe Prinţesă, lipindu-se de perete spre a-i lăsa loc să treacă, apoi, în timp ce ea se îndepărta cu repeziciunea unei femei ce se teme să nu fie recunoscută, şi băgînd de seamă că era foarte preocupată de ea însăşi pentru a se mai nelinişti din pricina lui, cavalerul porni în fugă spre grădină, rotindu-şi ochii, cu nerăbdare, în toate părţile şi îmbrăţişînd cu privirea un cîmp cît mai larg cu putinţă. Ajunsese la timp : gentilomul care o însoţise pe DOAMNA nu dispăruse încă ; atît numai că se îndrepta cu paşi iuţi spre o aripă a castelului, unde avea să-l scape din ochi. Nu era nici o clipă de pierdut ; cavalerul se luă în fugă după el, spunîndu-şi că va trebui să-şi încetinească pasul numai cînd se va apropia de necunoscut ; dar, cu toate măsurile sale, necunoscutul dădu colţul înaintea lui. Cum era însă limpede că acela pe care-l urmărea mergea încet, gînditor, cu capul înclinat sub povara tristeţii sau a fericirii, cavalerul îşi spunea că tot îl va ajunge din urmă, dacă nu cumva, după ce va da colţul, nu se va furişa pe vreo uşă oarecare. Ceea ce s-ar fi întîmplat de bună seamă dacă, în

clipa cînd el însuşi trecea pe lîngă colţ, cavalerul nu s-ar fi lovit de două persoane ce veneau tocmai atunci din partea opusă. Era cît pe-aci să le arunce cîteva cuvinte de ocară acestor doi încurcă-lume, cînd, ridicînd ochii, îl recunoscu pe domnul intendent superior. Fouquet era însoţit de o persoană pe care cavalerul o vedea pentru întîia oară. Această persoană era sfinţia sa episcopul de Vannes.

Oprit în loc din pricina importanţei personajului întîlnit, şi silit de legile bunei-cuviinţe să ceară scuze acolo unde se aştepta să i se ceară lui scuze, cavalerul se retrase un pas din cale, şi cum domnul Fouquet se bucura, dacă nu de prietenia, cel puţin de respectul tuturor, cum regele însuşi, cu toate că era mai curînd duşmanul decît prietenul său, îl trata pe domnul Fouquet ca pe un om vrednic de stimă, cavalerul făcu ceea ce-ar fi făcut şi regele: îl salută pe domnul Fouquet, care-l salută la rîndul lui cu o politeţe binevoitoare, văzînd că acest gentilom se lovise de el din întîmplare şi nu cu o intenţie rea. Apoi, aproape numaidecît, recunoscînd pe cavalerul de Lorraine, ministrul îi adresă cîteva complimente, la care cavalerul se simţi dator să răspundă.

Oricît de scurtă fu această convorbire, cavalerul de Lorraine vedea, cu o ciudă ucigătoare, cum necunoscutul lui se făcea din ce în ce mai mic şi se pierdea în întuneric. De aceea se resemnă şi, odată resemnat, rămase pe de-a întregul al domnului Fouquet.

— Ah, domnule — zise el — aţi sosit cam tîrziu. S-a vorbit mult aici de lipsa dumneavoastră, şi l-am auzit pe DOMNUL mirîndu-se că, fiind invitat de rege, n-aţi venit totuşi.

— Mi-a fost cu neputinţă s-o fac, domnule, dar, odată liber, iată că sosesc.

— Parisul e liniştit?

— Pe deplin. Capitala a primit cu bunăvoinţă ultima sa chemare la tribut.

— Ah, înţeleg, aţi vrut să vă încredinţaţi de această bunăvoinţă, înainte de a veni să luaţi parte la serbările noastre.

— Totuşi, de sosit am sosit, puţin cam tîrziu însă. Mă voi adresa deci dumitale, domnule, pentru a te întreba dacă regele e în parc sau în castel, dacă aş putea să-l văd astăseară sau va trebui să aştept pînă mîine.

— L-am pierdut din vedere pe rege de aproape o jumătate de ceas — răspunse cavalerul.

— Se află poate la DOAMNA ? întrebă Fouquet.

— La DOAMNA nu cred, căci am văzut-o chiar acum intrînd pe scara cea mică ; dacă, bineînțeles, gentilomul pe care l-ați întîlnit adineauri nu va fi fost cumva regele însuși...

Și cavalerul așteptă, cu speranța că va auzi numele celui pe care-l urmărise. Dar Fouquet, fie că-l recunoscuse sau nu pe de Guiche, se mulțumi să răspundă :

— Nu, domnule, nu era monarhul.

Cavalerul, dezamăgit, salută ; dar, în timp ce saluta, aruncînd o ultimă privire în jurul său și zărindu-l pe domnul Colbert în mijlocul unui grup, îi spuse intendentului superior :

— Iată, domnule, colo, sub copacii aceia, e cineva care v-ar putea lămuri mai bine decît mine.

— Cine ? întrebă Fouquet, a cărui vedere slabă nu putea pătrunde întunericul.

— Domnul Colbert — răspunse cavalerul.

— Ah, foarte bine ! Persoana aceea care le vorbește oamenilor de colo, ce duc torțele, e domnul Colbert ?

— El însuși. Dă ordine pentru mîine celor însărcinați cu luminile.

— Mulțumesc, domnule.

Și Fouquet făcu din cap o mișcare ce arăta că aflase tot ceea ce voia să știe. La rîndul lui, cavalerul, care nu aflase nimic, se retrase cu un salut adînc.

Abia se depărtă acesta, că Fouquet, încrețindu-și sprîncenele, căzu într-o scurtă reverie. Aramis îl privi o clipă cu un fel de compătimire plină de tristețe.

— Ei bine — îi spuse el — iată-te îngîndurat numai la rostirea numelui acestui om. Cum, triumfător și vesel adineauri, iată că te posomorăști deodată la vederea acestei nevolnice fantome ? Ascultă-mă, domnule : crezi în norocul dumitale ?

— Nu — răspunse cu glas stins Fouquet.

— Și pentru ce ?

— Fiindcă sînt prea fericit în acest moment — răspunse el cu o voce tremurătoare. Ah, scumpul meu d'Herblay, dumneata, care ești atît de învățat, trebuie să cunoști povestea

unui oarecare tiran din Samos [1]. Eu ce-aş putea să-i dau mării, pentru a înlătura primejdia ce mă ameninţă ? Oh, ţi-o repet, prietene, sînt prea fericit, atît de fericit, încît nu mai doresc nimic în afară de ceea ce am... M-am urcat atît de sus... Cunoşti deviza mea : *Quo non ascendet* [2]. M-am urcat atît de sus, încît acuma nu-mi rămîne decît să cobor. Îmi este deci cu neputinţă să cred în sporirea unui noroc care, şi aşa, e mai presus de tot ce poate să rîvnească un om.

Aramis zîmbi, îndreptîndu-şi spre Fouquet privirea lui atît de mîngîietoare şi atît de pătrunzătoare.

— Dacă ţi-aş cunoaşte fericirea — zise el — m-aş teme poate să nu-mi atrag dizgraţia domniei tale ; dar mă socoteşti un adevărat prieten, adică mă găseşti bun la necazuri, iată totul. Asta e mult şi de mare preţ, ştiu. Totuşi, în adevăr, am dreptul de a-ţi cere să-mi încredinţezi din cînd în cînd lucrurile fericite care ţi se întîmplă şi la care eu voi lua parte, o ştii prea bine, cu aceeaşi bucurie ca şi cînd ar fi vorba de mine însumi.

— Dragul meu prelat — zise Fouquet rîzînd — tainele mele sînt prea profane spre a le încredinţa unui episcop, oricît ar fi el om de lume.

— Hm, om de lume cînd e vorba de spovedanie ?

— Ah, aş roşi peste măsură dacă ai fi duhovnicul meu.

Şi Fouquet începu să ofteze. Aramis continua să-l privească, fără vreo altă manifestare a gîndurilor lui, decît un zîmbet mut.

— Bine — zise el — discreţia e o mare virtute.

— Tăcere ! rosti Fouquet. Iată această veninoasă fiară care m-a recunoscut şi se apropie de noi.

— Colbert ?

---

[1] Fouquet se referă la Policrate, numit şi tiranul din Samos, care s-a bucurat timp de patruzeci de ani, fără întrerupere, de o bunăstare atît de stabilă, încît, cuprins de presentimente şi vrînd să înduplece nenorocul pentru a-l cruţa în continuare de loviturile sale, a aruncat în apele mării cel mai preţios inel al său. Zeiţa norocului nu a vrut să primească acest sacrificiu voluntar şi a făcut ca inelul să fie găsit în pîntecele unui peşte şi readus stăpînului său. Policrate a simţit atunci că presentimentele sale vor deveni realitate. Într-adevăr, curînd, el a fost prins de Oronte, locotenentul lui Darius, care a cucerit Samosul, şi omorît pe cruce.

[2] Această deviză a lui Fouquet — însemnînd : *Unde nu va ajunge oare ?* — se găsea pe toate armele acestuia, sub desenul unei veveriţe.

— Da ; îndepărtează-te, dragul meu d'Herblay ; nu vreau ca ticălosul ăsta să te vadă alături de mine ; ar începe să te dușmănească.

Aramis îi strînse mîna.

— Ce nevoie am eu de prietenia lui ? zise el. Nu te am pe domnia ta ?

— Da, însă s-ar putea ca eu să nu fiu totdeauna — răspunse cu tristețe Fouquet.

— În ziua aceea, dacă o zi ca aceea se va ivi vreodată — spuse foarte liniștit Aramis — vom chibzui dacă vom lua în seamă prietenia domnului Colbert sau vom înfrunta dușmănia lui. Dar, spune-mi, scumpe domnule Fouquet, în loc să stai de vorbă cu acest ticălos, cum i-ai făcut cinstea de a-l numi, convorbire căreia eu nu-i văd nici un rost, de ce nu te duci, dacă nu la rege, cel puțin la Prințesă ?

— La Prințesă ? tresări ministrul, pradă amintirilor sale. Da, fără îndoială, la Prințesă.

— Nu uita — continuă Aramis — că am auzit vorbindu-se de marea favoare de care se bucură DOAMNA de două sau trei zile încoace. Este, cred, în vederea politicii domniei tale și a planurilor noastre să faci curte, cu stăruință, prietenilor maiestății sale. E un mijloc de a clătina autoritatea născîndă a domnului Colbert. Du-te, deci, cît mai repede cu putință la DOAMNA și pune-te bine cu această aliată.

— Dar — zise Fouquet — ești sigur că regele își are cu adevărat ochii îndreptați, în momentul acesta, asupra ei ?

— Dacă acul s-ar fi întors, asta nu s-ar fi putut întîmpla decît de azi-dimineață. Știi că eu am iscoadele mele.

— Bine, mă voi duce la ea ; și, pentru orice piedică, am mijlocul meu de a ajunge la dînsa : o minunată pereche de camee antice, încrustate cu diamante.

— Am văzut-o : nimic mai bogat și mai regesc.

Fură întrerupți în clipa aceea de un lacheu ce conducea un curier.

— Pentru domnul ministru de finanțe — spuse cu glas tare curierul, întinzîndu-i lui Fouquet o scrisoare.

— Pentru monseniorul episcop — spuse încet lacheul, dîndu-i o scrisoare lui Aramis.

Și întrucît lacheul avea în mînă o torță, se aplecă între ministru și episcop, așa fel ca amîndoi să poată citi în același timp.

La vederea scrisului subțire și strîns de pe plic, Fouquet tresări de bucurie ; numai aceia care iubesc sau care au iubit vreodată pot înțelege tulburarea sa, mai întîi, apoi fericirea lui. Desfăcu repede scrisoarea, care nu cuprindea decît aceste cuvinte :

E un ceas de cînd te-am părăsit, e un veac de cînd nu ți-am spus te iubesc.

Asta era totul.

Doamna de Bellière îl părăsise, într-adevăr, pe Fouquet de un ceas, după ce petrecuse cu el două zile ; și de teamă ca amintirea ei să nu se șteargă prea repede din inima pe care o regreta, îi trimitea curierul să-i înmîneze această importantă misivă. Fouquet sărută scrisoarea și-l răsplăti pe aducător cu un pumn de aur.

În acest timp, Aramis citea, cum am arătat, la rîndul său, dar cu mai multă răceală și cumpănire, răvașul următor :

Regele a fost lovit astă-seară de un fapt ciudat : o femeie îl iubește. A aflat asta din întîmplare, ascultînd convorbirea tinerei fete cu prietenele sale. Regele este acum prins cu totul de acest nou capriciu. Femeia se numește domnișoara de La Vallière și e de o frumusețe destul de mediocră pentru ca acest capriciu să devină o mare pasiune.

Atenție la domnișoara de La Vallière.

Nici o vorbă despre DOAMNA. Aramis îndoi încet biletul și-l vîrî în buzunar. Cît despre Fouquet, el sorbea încă parfumul scrisorii sale.

— Monseniore ! zise Aramis atingîndu-i ușor brațul.

— Ce este ? întrebă Fouquet.

— Mi-a venit o idee. Cunoști o fată cu numele La Vallière ?

— Doamne, nu !

— Gîndește-te bine !

— Ah, cred că da, e una dintre domnișoarele de onoare ale DOAMNEI.

— Asta trebuie să fie.

— Ei și ?

— Ei bine, monseniore, acestei fete trebuie să-i faci o vizită astă-seară.

— Hm, cum așa ?

— Mai mult chiar, acestei fete va trebui să-i dai cameele domniei tale.

— Haidade !

— Știi, monseniore, că eu dau numai sfaturi bune.

— Dar acest neprevăzut...

— Asta e treaba mea... Repede, o curte în regulă tinerei La Vallière, monseniore. Voi depune mărturie la doamna de Bellière că nu e decît o curte politică.

— Ce tot spui acolo, prietene? strigă nemulțumit Fouquet. Ce nume ai rostit acum ?

— Un nume care ar trebui să-ți dovedească, domnule intendent superior, că, bine informat asupra domniei tale, eu pot să fiu tot atît de bine informat și cu privire la alte persoane. Fă-i deci curte junei La Vallière.

— Voi face curte oricui vei voi — răspunse Fouquet cu paradisul în inimă.

— Încet, încet, să coborîm pe pămînt, călătorule din al șaptelea cer — zise Aramis — se apropie domnul Colbert. Oh, dar grupul din jurul lui a crescut cît timp ne-am citit bilețelele noastre ; e înconjurat, măgulit, slăvit ; hotărît, e o putere !

Într-adevăr, Colbert pășea însoțit de toți curtenii ce se mai aflau în parc, și fiecare îi aducea, referitor la felul cum se desfășurase serbarea, lauda care îi mergea la inimă.

— Dacă La Fontaine ar fi aici — zise Fouquet cu un surîs — ce frumos prilej ar avea să recite fabula *Broasca ce voia s-ajungă la fel de mare ca boul* [1] !

Colbert se apropia învăluit de un cerc strălucitor de lumină ; Fouquet îl aștepta nemișcat, cu un zîmbet ușor disprețuitor. Colbert îi zîmbea în același fel ; îl văzuse pe rivalul său de mai bine de un sfert de ceas și venea spre el în silă. În zîmbetul lui Colbert se citea chiar o anumită dușmănie.

[1] Acesta este titlul original al fabulei „Broasca și Boul", tradusă în limba română de Tudor Măinescu și apărută în volumul *Fabule* de La Fontaine, Biblioteca pentru toți, nr. 160, Editura pentru literatură, 1963, pag. 2.

— Oh, oh — îi şopti Aramis ministrului — nemernicul vine să-ţi mai ceară niscaiva milioane pentru a plăti artificiile sale şi cioburile de sticlă colorată.

Colbert salută cel dintîi, cu un aer prin care se străduia să pară cît mai respectuos ; Fouquet răspunse cu o uşoară mişcare din cap.

— Ei bine, monseniore — întrebă Colbert — ce vă spun ochii ? Am avut oare gust ?

— Un gust desăvîrşit — răspunse Fouquet, fără ca cineva să fi putut observa în aceste cuvinte cea mai mică luare în derîdere.

— Oh — zise Colbert pe un ton răutăcios — sînteţi prea îngăduitor... Noi, oamenii regelui, sîntem săraci, iar Fontainebleau nu e o reşedinţă ce s-ar putea asemui cu Vaux.

— Asta e adevărat — răspunse flegmatic Fouquet, care stăpînea cu privirea pe toţi actorii acestei scene.

— Ce vreţi, monseniore — continuă Colbert — am făcut şi noi atît cît ne-au îngăduit mijloacele.

Fouquet făcu un gest de încuviinţare.

— Dar — urmă Colbert — ar fi vrednic de bogăţia voastră, monseniore, să-i oferiţi maiestăţii sale o serbare în minunatele voastre grădini... în acele grădini care v-au costat şaizeci de milioane.

— Şaptezeci şi două — murmură Fouquet.

— Cu atît mai mult — adăugă Colbert. Iată ceva ce-ar fi cu adevărat măreţ.

— Dar crezi, domnule — zise Fouquet — că maiestatea sa va binevoi să primească invitaţia mea ?

— Oh, nu mă îndoiesc de asta — se grăbi să răspundă Colbert — şi mă fac chezaş că aşa va fi.

— E foarte drăguţ din partea dumitale — zise Fouquet. Pot deci să mă bizui pe domnia ta ?

— Da, monseniore, da, fără îndoială.

— Atunci, voi chibzui — zise Fouquet.

— Primeşte, primeşte — îi şopti în grabă la ureche Aramis.

— Veţi chibzui ? repetă Colbert.

— Da — răspunse Fouquet — pentru a vedea în ce zi aş putea face invitaţia mea regelui.

— Oh, chiar şi astă-seară, monseniore, chiar şi astă-seară !

— De acord — răspunse intendentul superior. Domnilor, aș vrea să vă invit și pe dumneavoastră, dar știți că oriunde se duce regele, pretutindeni e la el acasă ; ca atare, se cuvine să fiți invitați de maiestatea sa.

Un murmur de mulțumire străbătu grupul. Fouquet salută și plecă.

„Orgolios nenorocit ! își zise în sinea lui Colbert. Primești, deși știi că asta are să te coste zece milioane."

— M-ai ruinat — îi spuse Fouquet în șoaptă lui Aramis.

— Te-am salvat — răspunse acesta, în timp ce Fouquet urca treptele peronului și trimitea să fie întrebat regele dacă mai putea să fie văzut în astă-seară.

LI

SLUJBAȘUL ORDONAT

Regele, nerăbdător să rămînă singur cu el însuși pentru a studia cele ce se petreceau în propria lui inimă, se retrăsese în apartamentele sale, unde domnul de Saint-Aignan venise să-l caute după convorbirea avută cu DOAMNA. Despre această convorbire am vorbit mai înainte.

Favoritul, mîndru de dubla lui importanță și simțind că, de două ceasuri, devenise confidentul regelui, începea, oricît ar fi fost el de respectuos, să trateze oarecum de sus treburile curții și, de pe poziția unde se afla, sau, mai degrabă, unde norocul îl aruncase, nu vedea în jurul lui decît amoruri și ghirlande. Dragostea regelui pentru DOAMNA, a DOMNULUI pentru rege, a lui de Guiche pentru DOAMNA, a domnișoarei de La Vallière pentru rege, a lui Malicorne pentru Montalais, a domnișoarei de Tonnay-Charente pentru el, Saint-Aignan, nu erau oare destule, într-adevăr, pentru a face pe un curtean să se zăpăcească de tot ? Căci Saint-Aignan întruchipa modelul curteanului din trecut, prezent și viitor.

De altfel, el se arătă un atît de bun povestitor şi un observator atît de priceput, încît regele îl ascultă cu mult interes, mai ales cînd îi vorbi despre atenţia deosebită prin care DOAMNA căutase să-l descoasă în legătură cu tot ceea ce i se întîmplase domnişoarei de La Vallière.

Acum, cînd regele nu mai simţea pentru doamna Henriette nimic din ceea ce încercase pînă atunci, această curiozitate arzătoare a DOAMNEI de a căpăta cît mai multe lămuriri oferea o satisfacţie amorului său propriu, care nu putea să-i scape. El avu deci această mulţumire, dar numai atît, şi inima lui nu se îngrijoră nici o clipă de ceea ce putea să gîndească sau să nu gîndească DOAMNA despre toată acea aventură. Totuşi, după ce Saint-Aignan sfîrşi, regele, pregătindu-se pentru toaleta de noapte, întrebă :

— Acum, Saint-Aignan, cred că ştii cine este domnişoara de La Vallière, nu-i aşa ?

— Nu numai cine este, dar şi cine va fi.

— Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că este ceea ce orice femeie doreşte să poată ajunge, adică să fie iubită de maiestatea voastră ; vreau să spun că va fi tot ceea ce maiestatea voastră va voi să fie.

— Nu asta te-am întrebat... Nu vreau să ştiu ce este ea astăzi, şi nici ce va fi mîine : ai spus-o tu singur şi asta mă priveşte pe mine ; dar vreau să ştiu ce era ieri. Spune-mi deci ce se vorbeşte despre ea.

—Se zice că e foarte cuminte.

— Oh — făcu regele zîmbind — e numai un zvon.

— Destul de rar la curte, sire, ca să fie crezut cînd se răspîndeşte.

— Poate că ai dreptate, dragul meu... De familie bună ?

— Excelentă : copila marchizului de La Vallière şi fiica vitregă a vrednicului domn de Saint-Remy.

— Ah, da, majordomul mătuşii mele... Îmi aduc aminte, da, acum îmi amintesc : am văzut-o cînd am trecut pe la Blois. Ne-a fost prezentată de DOAMNA, mătuşa mea. Trebuie chiar să-mi reproşez că atunci nu i-am dat toată atenţia pe care o merita.

— Oh, sire, maiestatea voastră are prilejul acum să recîştige timpul pierdut.

— Şi se zvoneşte, spui, că domnişoara de La Vallière n-ar avea nici un amant ?

— Oricum, nu cred că maiestatea voastră s-ar teme prea mult de o rivalitate.

— Stai puțin! exclamă deodată regele cu un accent cît se poate de serios.

— Ce-ați spus, sire?

— Îmi aduc aminte de ceva.

— Ah!

— Dacă n-are amant, are un logodnic.

— Un logodnic?

— Cum, nu știai asta, conte?

— Nu.

— Tu, omul atotștiutor!

— Cer iertare maiestății voastre. Și regele îl cunoaște pe acest logodnic?

— La naiba, tatăl lui a venit să-mi ceară să-i semnez contractul! Este...

Regele era gata, fără îndoială, să rostească numele vicontelui de Bragelonne, cînd se opri deodată, încruntîndu-și sprîncenele.

— Este?... repetă Saint-Aignan.

— Nu-mi mai amintesc — răspunse Ludovic al XIV-lea încercînd să-și ascundă o tulburare pe care numai cu greu și-o stăpînea.

— Pot să vin în ajutorul maiestății voastre? întrebă contele de Saint-Aignan.

— Nu, deoarece nici nu mai știu de cine voiam să vorbesc, crede-mă; mi-aduc aminte vag că una din domnișoarele de onoare trebuia să se mărite... dar i-am uitat numele.

— Era cumva domnișoara de Tonnay-Charente cea care trebuia să se mărite? întrebă Saint-Aignan.

— Poate că da — răspunse regele.

— Atunci mirele era domnul de Montespan; dar domnișoara de Tonnay-Charente n-a vorbit, mi se pare, niciodată despre asta în așa fel încît să-i sperie pe pretendenți.

— În sfîrșit — zise regele — nu știu nimic, sau aproape nimic, despre domnișoara de La Vallière. Saint-Aignan, te însărcinez să capeți informații despre ea.

— Da, sire, și cînd voi avea cinstea să revăd pe maiestatea voastră spre a i le da?

— Cînd le vei avea.

— Le voi căpăta repede, dacă informațiile vor ține pasul cu dorința mea de a-l revedea pe rege.

— Bine spus! Dar ascultă, DOAMNA a arătat în vreun fel că ar avea ceva cu această fată?

— Nu, sire.

— DOAMNA nu s-a supărat de loc?

— Nu știu asta; atît doar că rîdea mereu.

— Foarte bine. Ah, aud zgomot în anticamere, așa mi se pare; pesemne că vor să-mi anunțe vreun curier.

— Într-adevăr, sire.

— Ia vezi ce este, Saint-Aignan.

Contele se duse la ușă și schimbă cîteva cuvinte cu valetul de la intrare.

— Sire — zise el întorcîndu-se — e domnul de Fouquet, care a sosit chiar acum, la un ordin al regelui, după cum spune. S-a prezentat la castel, dar ora fiind înaintată, nu mai stăruie să fie primit în audiență astă-seară; se mulțumește să-și anunțe prezența.

— Domnul Fouquet! I-am scris la ceasurile trei, invitîndu-l să fie la Fontainebleau mîine dimineață; a sosit la Fontainebleau la ceasurile două, ăsta da zel! strigă regele, fericit de a se vedea ascultat cu atîta sîrguință. Ei bine, dimpotrivă, domnul Fouquet va fi binevenit în audiența sa. L-am chemat, îl voi primi. Să fie introdus. Iar tu, conte, aleargă după informații, și, pe mîine!

Regele își duse un deget la buze și Saint-Aignan ieși cu inima tresăltînd de bucurie, poruncindu-i ușierului să-l introducă pe domnul Fouquet. Ministrul își făcu astfel intrarea în camera regelui. Ludovic al XIV-lea se ridică spre a-l primi.

— Bună seara, domnule Fouquet — zise el cu un surîs binevoitor. Te felicit pentru punctualitate; mesajul meu trebuie să-ți fi sosit, totuși, destul de tîrziu.

— La nouă ceasuri seara, sire.

— Ai lucrat mult zilele acestea, domnule Fouquet, căci mi s-a spus că n-ai mai ieșit din cabinetul de la Saint-Mandé de trei sau patru zile.

— Într-adevăr, am stat închis acolo trei zile, sire — răspunse Fouquet înclinîndu-se.

— Știi, domnule Fouquet, că aveam multe să-ți spun? continuă regele cu aerul său cel mai grațios.

— Maiestatea voastră mă copleşeşte şi, întrucît se arată atît de binevoitoare cu mine, îmi îngăduie să-i amintesc făgăduiala unei audienţe ce-mi fusese făcută ?

— Ah, da, un om al bisericii, care se crede dator să-mi mulţumească, nu-i aşa ?

— Întocmai, sire. Ora este poate rău aleasă, dar timpul aceluia pe care l-am adus e foarte drămuit, şi cum Fontainebleau se află pe drumul spre dioceza lui..

— Dar cine e ?

— Cel din urmă episcop de Vannes pe care maiestatea voastră, la recomandarea mea, a binevoit să-l învestească acum trei luni.

— Se poate — zise regele, care semnase fără să citească. Şi e aici ?

— Da, sire. Vannes e o dioceză însemnată ; enoriaşii acestui păstor au nevoie de cuvîntul său divin ; sînt nişte sălbatici care trebuiesc mereu instruiţi şi lămuriţi, iar domnul d'Herblay e neîntrecut în astfel de misiuni.

— Domnul d'Herblay ! rosti regele, răscolindu-şi amintirile, ca şi cum acest nume, auzit de demult, nu i-ar fi fost totuşi necunoscut.

— Oh — făcu numaidecît Fouquet — maiestatea voastră nu cunoaşte acest nume obscur al unuia dintre cei mai credincioşi şi mai preţioşi slujitori ai săi ?

— Nu, mărturisesc... Şi vrea să plece înapoi ?

— A primit astăzi nişte scrisori în urma cărora ar trebui poate să plece ; astfel că, înainte de a porni la drum spre ţinutul îndepărtat care se numeşte Bretania, ar dori să prezinte omagiile sale maiestăţii voastre.

— Şi aşteaptă ?

— E aici, sire.

— Atunci, să intre.

Fouquet făcu un semn uşierului, care stătea în dosul tapiseriei. Uşa se deschise şi Aramis intră. Regele îl lăsă să-şi rostească omagiile sale, învăluind cu o privire lungă această fizionomie pe care nimeni n-o mai putea uita după ce a văzut-o o dată.

— Vannes ! zise el. Dumneata eşti episcop la Vannes, domnule ?

— Da, sire.

— Vannes e în Bretania ?

Aramis făcu o plecăciune.

— Aproape de mare ?

Aramis se înclină din nou.

— La cîteva leghe de Belle-Isle ?

— Da, sire — răspunse Aramis — la şase leghe, aşa cred.

— Şase leghe, adică la doi paşi — zise Ludovic al XIV-lea.

— Nu pentru noi, bieţii bretoni, sire — zise Aramis. Şase leghe, dimpotrivă, e o distanţă, dacă socotiţi pe uscat ; dacă aceste şase leghe sînt socotite pe mare, atunci e o imensitate. Or, am avut cinstea de a-i spune regelui că şase leghe sînt numărate pe mare, de la ţărm pînă la Belle-Isle.

— Se spune că domnul Fouquet are acolo o casă foarte frumoasă ! vorbi regele.

— Da, aşa se spune — răspunse Aramis, privindu-l în linişte pe Fouquet.

— Cum aşa se spune ? strigă regele.

— Da, sire.

— Într-adevăr, domnule Fouquet, mă miră un lucru, mărturisesc.

— Care, sire ?

— Ai în fruntea parohiilor dumitale un bărbat ca domnul d'Herblay şi nu i-ai arătat încă Belle-Isle ! Cum se face una ca asta ?

— Oh, sire — răspunse episcopul, fără a-i lăsa timp lui Fouquet să deschidă gura — noi, prelaţii bretoni, stăm mai mult lîngă altarele noastre.

— Domnule de Vannes — zise regele — îl voi pedepsi pe domnul Fouquet pentru lipsa lui de grijă.

— În ce fel, sire ?

— Te voi muta de acolo.

Fouquet îşi muşcă buzele ; Aramis zîmbi.

— Cît aduce Vannes ? întrebă regele.

— Şase mii de livre, sire — răspunse Aramis.

— Ah, Doamne, atît de puţin ? ! Atunci înseamnă că ai alte venituri, domnule de Vannes !

— Nu am nimic, sire ; atît doar că domnul Fouquet îmi mai numără o mie două sute de livre pe an pentru banca epitropilor.

— Bine, bine, domnule d'Herblay, eu îţi făgăduiesc mai mult.

— Sire...

— Mă voi gîndi la dumneata.

Aramis se înclină. La rîndul lui, regele îl salută aproape cu respect, așa cum avea, de altminteri, obiceiul să facă față de femei și de oamenii bisericii. Aramis înțelese că audiența lui se sfîrșise ; se retrase rostind o frază dintre cele mai simple, o frază de adevărat preot de țară, și ieși.

— Iată o figură demnă de luat în seamă — zise regele, urmărindu-l cu privirea atît timp cît putu să-l vadă, ba oarecum chiar și după ce nu-l mai văzu.

— Sire — răspunse Fouquet — dacă acest episcop ar avea mai multă școală, nici un prelat din regat nu i-ar putea sta alături în a merita cele mai mari distincțiuni.

— Nu e învățat ?

— A schimbat spada pe sutană, și destul de tîrziu. Dar asta n-are a face, dacă maiestatea voastră îmi va îngădui să-i reamintesc de domnul de Vannes la timpul și locul...

— Te rog chiar. Dar mai înainte de a vorbi despre el, să vorbim despre dumneata, domnule Fouquet.

— Despre mine, sire ?

— Da, am o mie de complimente să-ți fac.

— Nu voi ști, într-adevăr, cum să exprim în fața maiestății voastre bucuria de care mă simt copleșit.

— Da, domnule Fouquet, înțeleg. Da, am avut cîndva alte păreri despre dumneata.

— Și eram nenorocit atunci, sire.

— Dar ele au trecut. Nu ți-ai dat seama de asta ?

— Ba da, sire. Așteptam însă cu resemnare ziua adevărului. Se pare că această zi a venit, în sfîrșit.

— Ah, știai că ești în dizgrația mea ?

— Vai, sire, da !

— Și știi pentru ce ?

— Foarte limpede : regele credea că fur banii statului.

— O, nu !

— Sau, mai bine zis, că sînt un administrator nepriceput. În sfîrșit, maiestatea voastră credea că dacă poporul n-are bani, nu va avea nici regele.

— Da, am crezut asta ; dar am văzut că mă înșelam. Fouquet se înclină.

— Nu mai avem răzvrătiri, jalbe ?

— Și avem încă bani — adăugă Fouquet.

— Adevărul e că în luna din urmă mi-ai dat atît cît am cerut.

— Şi mai am încă, nu numai pentru toate nevoile, dar şi pentru toate capriciile maiestăţii voastre.

— Slavă Domnului, domnule Fouquet — răspunse regele cu seriozitate — nu te voi pune la încercare. Pînă în două luni, vreau să nu-ţi mai cer nimic.

— Mă voi folosi de asta pentru a-i strînge regelui cinci sau şase milioane spre a-i sluji ca prime fonduri în caz de război.

— Cinci sau şase milioane ?

— Numai pentru casa regală, bineînţeles.

— Te aştepţi deci la un război, domnule Fouquet ?

— Cred că dacă Dumnezeu i-a dat vulturului un cioc şi gheare, a făcut-o pentru ca prin ele să-şi arate regalitatea.

Regele se îmbujoră de plăcere.

— Am cheltuit cam mult cu serbările acestea, domnule Fouquet ; n-ai să mă certi ?

— Sire, maiestatea voastră are încă douăzeci de ani de tinereţe şi un miliard de risipit în aceşti douăzeci de ani.

— Un miliard ? E cam mult, domnule Fouquet — zise regele.

— Voi face economii, sire... De altminteri, maiestatea voastră are în domnul Colbert şi în mine doi oameni de ispravă. Unul vă va face să cheltuiţi banii, şi acela voi fi eu, dacă slujirea mea va fi totdeauna pe placul maiestăţii sale ; celălalt vi-i va economisi, şi acela va fi domnul Colbert.

— Domnul Colbert ? repetă regele uimit.

— De bună seamă, sire ; domnul Colbert se pricepe ca nimeni altul să ţină socotelile.

La această laudă adusă rivalului de către rival însuşi, regele se simţi cuprins de încredere şi admiraţie. Căci, într-adevăr, nici în glasul, nici în privirea lui Fouquet nu era nimic care să dezmintă vreo silabă din cuvintele rostite de el ; se vedea bine că nu aducea o laudă pentru a-şi crea dreptul de a face două mustrări. Regele înţelese şi, depunînd armele în faţa unei atari mărinimii şi înţelepciuni, zise :

— Îl lauzi pe domnul Colbert ?

— Da, sire, îl laud, căci, pe lîngă că e un bărbat de merit, îl socot foarte devotat intereselor maiestăţii voastre.

— Şi asta fiindcă adesea s-a împotrivit vederilor dumitale ? întrebă regele surîzînd.

— Tocmai de aceea, sire.

— Lămureşte-mă, te rog.

— E foarte simplu : eu sînt omul care trebuie pentru a face să intre banii ; el, omul care trebuie pentru a-i împiedica să iasă.

— Haide, haide, domnule intendent superior, ce naiba, nu poţi să-mi spui şi altceva care să înlocuiască această părere atît de bună ?

— Din punct de vedere administrativ, sire ?

— Da.

— Absolut nimic, sire.

— Adevărat ?

— Pe cuvînt de onoare, nu cunosc în Franţa un slujbaş mai bun decît domnul Colbert.

Acest cuvînt, *slujbaş*, nu avea în 1661 înţelesul oarecum de subaltern care i se dă astăzi ; dar în gura domnului Fouquet, căruia regele i se adresase cu domnule intendent superior, el căpătă o nuanţă de ceva umilitor şi mărunt, care-l punea în chip admirabil pe domnul Fouquet la locul lui şi pe domnul Colbert la al său.

— Ei bine — zise Ludovic al XIV-lea — totuşi el este acela care, oricît de econom ar fi, a pregătit serbările mele de la Fontainebleau ; şi te asigur, domnule Fouquet, că n-a împiedicat cîtuşi de puţin banii să iasă din vistieria mea.

Fouquet se înclină, dar fără să răspundă.

— Nu este şi părerea dumitale ? întrebă regele.

— Găsesc, sire — răspunse ministrul — că domnul Colbert a făcut totul cu foarte multă ordine şi merită, sub acest raport, toate laudele maiestăţii voastre.

Acest cuvînt, *ordine*, se lega foarte bine de cuvîntul *slujbaş*. Nici o fire nu avea, mai mult decît a regelui, acea sensibilitate vie, acea fineţe de tact care întrevede şi surprinde ordinea senzaţiilor înaintea senzaţiilor înseşi. Ludovic al XIV-lea înţelese deci că slujbaşul făcuse totul, după părerea lui Fouquet, cu prea multă ordine, adică serbările atît de splendide de la Fontainebleau ar fi putut să fie şi mai splendide încă. Regele simţi, în consecinţă, că cineva ar putea să găsească unele cusururi acestor distracţii ale lui ; încercă deci un fel de dezamăgire, ca provincialul care, îmbrăcat în cel

mai frumos costum din garderoba sa, vine la Paris, unde omul cu adevărat elegant se uită la el prea mult, sau nu se uită de loc.

Această parte a convorbirii, atît de cumpănită şi atît de isteaţă, în ceea ce-l priveşte pe domnul Fouquet, îl făcu pe rege să-l stimeze şi mai mult pentru caracterul omului şi pentru destoinicia ministrului.

Fouquet ieşi de la rege la ceasurile două dinspre ziuă, iar suveranul se întinse în pat puţin neliniştit, puţin abătut de lecţia voalată pe care o primise ; şi două bune sferturi de ceas fură jertfite de el căutînd să-şi aducă aminte cum arătau broderiile, tapiseriile, listele de gustări, arhitectura arcurilor de triumf, instalaţiile de iluminări şi artificii imaginate de *ordinea slujbaşului* Colbert. Rezultatul fu că, gîndindu-se bine la tot ce se petrecuse aici timp de opt zile, regele găsi că serbările sale nu fuseseră tocmai la înălţime.

Dar Fouquet reuşise, prin politeţea, prin graţia, prin mărinimia lui, să-l ponegrească pe Colbert mai mult decît reuşise acesta, prin viclenia, prin răutatea şi prin ura lui stăruitoare, să-l ponegrească pe Fouquet.

LII

FONTAINEBLEAU LA CEASURILE DOUĂ DINSPRE ZIUĂ

După cum am văzut, de Saint-Aignan ieşise din camera regelui în clipa cînd intendentul superior tocmai intra. Fusese însărcinat cu o misiune grabnică ; asta însemna că avea să facă tot ce-i stătea în putinţă pentru a-şi întrebuinţa timpul cît mai cu folos.

Era un om rar acest de Saint-Aignan, pe care noi l-am prezentat ca fiind prieten al regelui : unul din acei curteni preţioşi, al cărui spirit săritor şi plin de intenţii bune punea în umbră, în acea vreme, orice favorit trecut sau viitor,

clătinînd prin exactitate pînă și servilismul lui Dangeau. De aceea, Dangeau nu mai era un favorit, era un îngăduit al regelui.

De Saint-Aignan își făcu deci planul de bătaie. El se gîndi că primele informații pe care trebuia să le capete nu puteau să-i vină decît de la de Guiche. Se duse deci să-l vadă pe de Guiche.

De Guiche, pe care l-am văzut dispărînd după un colț al castelului și care lăsa a se crede că se îndrepta spre camera lui, nu se întorsese încă acasă. De Saint-Aignan porni în căutarea lui. După ce se învîrti, se roti, cercetă și întrebă peste tot, de Saint-Aignan dădu cu ochii de ceva ce semăna cu o formă omenească rezemată de un copac. Această formă stătea nemișcată ca o statuie și părea foarte adîncită în contemplarea unei ferestre, cu toate că perdelele acelei ferestre fuseseră bine închise. Cum acea fereastră era tocmai fereastra DOAMNEI, de Saint-Aignan își spuse că pomenita formă omenească nu putea să fie decît de Guiche. Se apropie încet de el și văzu că nu se înșelase.

De Guiche rămăsese, după întrevederea cu DOAMNA, pătruns de o atît de mare fericire, încît întreaga lui forță sufletească abia dacă putea să o suporte.

În ceea ce-l privește pe de Saint-Aignan, el știa că de Guiche avusese un oarecare merit în introducerea domnișoarei de La Vallière în serviciul DOAMNEI — un curtean știe orice și-și amintește de orice. Un singur lucru nu știa de Saint-Aignan : anume, sub ce titlu și în ce condiții acordase de Guiche protecția lui domnișoarei de La Vallière. Dar cum, întrebînd și descusînd, rareori se întîmplă să nu afli cîte ceva, de Saint-Aignan trăgea nădejdea să afle cîte ceva, sau chiar tot, trăgîndu-l de limbă pe de Guiche, pe ocolite, bineînțeles, dar în același timp cu toată stăruința de care era în stare. Planul lui Saint-Aignan era acesta : dacă informațiile căpătate aveau să fie bune, se va grăbi să-i comunice regelui că pusese mîna pe o perlă, cerînd privilegiul de a încrusta această perlă la coroana regală. Dacă informațiile aveau să fie rele, ceea ce se putea, la urma urmei, va trebui să vadă în ce măsură regele ținea la de La Vallière și să potrivească apoi lucrurile în așa fel încît fata să fie expulzată, el făcîndu-și din această îndepărtare un merit față de toate femeile care puteau să aibă pretenții asupra

inimii regelui, începînd cu DOAMNA şi sfîrşind cu regina. În cazul cînd regele se va arăta că nu e dispus să renunţe la pasiunea lui, îi va ascunde notele sale ; în acest caz, îi va face cunoscut domnişoarei de La Vallière că asemenea note rele se află închise într-un sertar tainic al memoriei lui şi că numai el le cunoaşte ; astfel, se va arăta mărinimos în ochii nenorocitei fete şi o va ţine mereu suspendată între recunoştinţă şi teamă, făcîndu-şi din ea o prietenă la curte, adică o complice, care, urmărind propriile sale interese, urmăreşte totodată interesele complicelui ei. Iar dacă într-o zi bomba trecutului va exploda, presupunînd că această bombă va exploda cîndva, de Saint-Aignan îşi făgădui să ia toate măsurile de precauţie, făcînd pe ignorantul în faţa regelui. Faţă de La Vallière va juca, chiar şi în ziua aceea, un rol de neştirbită mărinimie.

Înarmat cu toate aceste gînduri, făurite într-o jumătate de ceas, în focul setei sale de izbîndă, Saint-Aignan, cel mai bun fiu al lumii, cum ar fi spus La Fontaine, porni cu intenţia bine determinată de a-l face pe de Guiche să vorbească, adică de a-l tulbura în fericirea lui, fericire despre care Saint-Aignan nu ştia, de altfel, nimic.

Era ceasul unu dinspre ziuă cînd Saint-Aignan îl zări pe de Guiche stînd în picioare, nemişcat, sprijinit de trunchiul unui copac şi cu ochii pironiţi la fereastra aceea luminoasă. Unu dinspre ziuă : adică ora cea mai dulce a nopţii, aceea pe care pictorii o încununează cu mirt şi maci înfloriţi, ora cînd ochii sînt obosiţi, cînd inima bate mai greu, cînd capul cade în jos, ora ce aruncă spre ziua care s-a dus o privire de regret şi adresează zilei ce se pregăteşte să vină un salut drăgăstos.

Pentru de Guiche era aurora unei fericiri de nedescris — ar fi dat o comoară cerşetorului ce i-ar fi ieşit în cale, numai să nu-l tulbure în depănarea visurilor sale. Şi iată că tocmai la această oră, Saint-Aignan, prost inspirat, căci egoismul e totdeauna un rău sfătuitor, se apropie şi-l bătu pe umăr, chiar în clipa cînd contele murmura un cuvînt sau mai degrabă un nume.

— Ah — rosti el cu sfială — te căutam.

— Pe mine ? făcu de Guiche, tresărind.

— Da, şi te găsesc visînd la lună. Eşti cumva atins de meteahna poeziei, scumpul meu conte, şi te-ai apucat să faci versuri ?

Tînărul conte îşi sili faţa să exprime un zîmbet, în timp ce în adîncul inimii sale mii şi mii de sentimente contrarii zîmbetului se ridicau împotriva lui Saint-Aignan.

— Tot ce se poate — rosti el. Dar prin ce fericită împrejurare aici ?

— Ah, iată ceea ce-mi dovedeşte că nu m-ai auzit bine.

— Cum aşa ?

— Da, fiindcă am început prin a-ţi spune că te căutam.

— Mă căutai, dumneata ?

— Da, şi te-am prins.

— Cu ce m-ai prins, dacă nu te superi ?

— Cîntînd-o pe Philis.

— E adevărat, nu tăgăduiesc — zise de Guiche rîzînd. Da, dragul meu conte, o cînt pe Philis.

— Dumitale ţi-e îngăduit s-o faci.

— Mie ?

— Fără îndoială, dumitale. Dumitale, vajnicul ocrotitor al oricărei femei frumoase şi spirituale.

— Ce naiba îmi îndrugi acolo ?

— Adevăruri recunoscute, o ştiu bine. Dar, ascultă, sînt îndrăgostit.

— Dumneata ?

— Da.

— Cu atît mai bine, dragă conte. Vino şi povesteşte-mi şi mie.

Şi de Guiche, temîndu-se, poate cam tîrziu, ca Saint-Aignan să nu observe fereastra luminată, îl luă de braţ pe conte şi încercă să-l tragă în altă parte.

— Oh — făcu acesta, împotrivindu-se — nu mă duce spre pădurea aceea întunecată, e prea multă umezeală acolo. Să rămînem la lumina lunei, vrei ?

Şi, lăsîndu-se oarecum tîrît de braţul lui de Guiche, se opri pe o alee din preajma castelului.

— Haide — zise de Guiche, resemnat — du-mă unde îţi va face plăcere şi întreabă-mă tot ce-ţi poftеşte inima.

— Ce drăguţ din partea dumitale ! Apoi, după o clipă de tăcere, Saint-Aignan adăugă : Dragă conte, aş dori să-mi

spui două cuvinte despre o anumită persoană pe care ai protejat-o dumneata.

— Şi pe care o iubeşti ?

— Nu spun nici da, nici nu, dragul meu... Înţelegi că nu-ţi dai inima aşa, cu una cu două, şi că trebuie să iei mai înainte măsuri de siguranţă.

— Ai dreptate — zise de Guiche cu un oftat — e lucru preţios o inimă.

— A mea, mai ales, e tandră, şi ţi-o arăt aşa cum e.

— O, eşti cunoscut, conte ! Mai departe ?

— Iată. E vorba, pe scurt, de domnişoara de Tonnay-Charente.

— Aşa !... scumpul meu Saint-Aignan, ai înnebunit pesemne !

— Pentru ce spui asta ?

— Eu n-am protejat-o niciodată pe domnişoara de Tonnay-Charente !

— Nu se poate !

— Niciodată !

— Dar nu dumneata ai ajutat-o pe domnişoara de Tonnay-Charente să intre în serviciul DOAMNEI ?

— Domnişoara de Tonnay-Charente, şi dumneata trebuie să ştii asta mai bine ca oricine, dragul meu conte, se trage dintr-o familie destul de bună ca să fie dorită, şi cu atît mai mult ca să fie primită.

— Îţi baţi joc de mine.

— Nu, pe cuvînt de onoare, şi zău dacă ştiu ce vrei să spui !

— Prin urmare, nu i-ai înlesnit cu nimic primirea ?

— Cu nimic.

— Nici n-o cunoşti ?

— Am văzut-o pentru întîia oară în ziua cînd s-a prezentat la DOAMNA. Aşa că, neprotejînd-o, necunoscînd-o, n-aş putea să-ţi dau despre ea, dragă conte, lămuririle pe care le doreşti.

Şi de Guiche făcu o mişcare pentru a se despărţi de interlocutorul său.

— Stai, stai o clipă, dragă conte — zise Saint-Aignan. N-ai să-mi scapi atît de uşor.

— Iartă-mă, dar mi se pare că e timpul să ne ducem la culcare.

— Totuşi nu te duceai la culcare atunci cînd, nu spun că te-am întîlnit, ci te-am găsit.

— Atunci, dragă conte, dacă mai ai să mă întrebi ceva, îţi stau la dispoziţie.

— Şi faci bine, zău aşa ! O jumătate de oră mai mult sau mai puţin, dantelele dumitale nu vor fi nici mai mult, nici mai puţin mototolite. Jură-mi că n-ai să-mi spui nimic rău despre ea şi că, dacă ai fi avut să-mi spui ceva rău, nu asta este pricina tăcerii dumitale.

— Oh, biata copilă, o cred curată cum e cristalul !

— Mă umpli de bucurie. Totuşi n-aş vrea să am în faţa dumitale aerul unui om atît de rău informat precum par. Se ştie că dumneata ai căutat şi ai adus pentru casa Prinţesei o parte din domnişoarele ei de onoare. S-a făcut chiar şi un cîntec despre asta.

— Dumneata ştii, dragă prietene, că se fac cîntece despre orice.

— Îl cunoşti ?

— Nu ; dar cîntă-mi-l, îi voi face cunoştinţă.

— N-aş putea să-ţi spun cum începe, dar mi-aduc aminte cum se sfîrşeşte.

— Bine ; e şi asta ceva.

— Mereu de Guiche e-n căutare
De domnişoare de onoare.

— Ideea e slabă, iar rima săracă.

— Ah, ce vrei, dragul meu, stihurile nu sînt făcute nici de Racine, nici de Molière, ci de La Feuillade [1], şi un mare senior nu poate să rimeze ca un te miri ce coate goale.

— Îmi pare rău, într-adevăr, că nu-ţi aminteşti decît sfîrşitul.

— Aşteaptă, aşteaptă, iată că-mi amintesc începutul celui de-al doilea cuplet.

— Ascult.

—El le-a găsit, nu-i un mister,
Pe Montalais şi...

[1] François d'Aubusson de la Feuillade, nobil francez, mareşal al Franţei sub Ludovic al XIV-lea (1625—1691).

— Şi *La Vallière !* Ei drăcie ! strigă de Guiche scos din sărite, dar mai ales pentru că nu ştia unde voia să ajungă Saint-Aignan.

— Da, da, aşa e, La Vallière. Ai găsit dumneata singur rima, dragul meu.

— Frumoasă descoperire, n-am ce zice !

— Montalais şi La Vallière, ele sînt cele două fete pe care le-ai protejat.

Şi Saint-Aignan începu să rîdă.

— Prin urmare, în cîntec nu e vorba şi de domnişoara de Tonnay-Charente ? întrebă de Guiche.

— Nu, zău că nu !

— Atunci, eşti mulţumit ?

— Fără îndoială ; în schimb, e vorba de Montalais — zise Saint-Aignan, continuînd să rîdă.

— Oh, pe ea o găseşti pretutindeni ! E o domnişoară tare zglobie.

— O cunoşti ?

— Prin altcineva. Era protejată de un oarecare Malicorne, pe care-l protejează Manicamp ; Manicamp m-a rugat să cer un loc de domnişoară de onoare, pentru Montalais, în casa DOAMNEI, şi un post de ofiţer, pentru Malicorne, în casa DOMNULUI. Le-am cerut ; ştii bine că am o slăbiciune pentru caraghiosul ăsta de Manicamp.

— Şi le-ai obţinut ?

— Pentru Montalais, da ; pentru Malicorne, da şi nu, căci nu e încă decît tolerat. Asta e tot ce voiai să afli ?

— Rămîne rima.

— Ce rimă ?

— Rima pe care ai găsit-o dumneata.

— La Vallière ?

— Da.

Şi Saint-Aignan îşi reluă rîsul care începea să-l enerveze pe de Guiche.

— Ei bine — zise acesta din urmă — am băgat-o şi pe ea la DOAMNA, e adevărat.

— Ha ! Ha ! Ha ! făcu de Saint-Aignan.

— Dar — continuă de Guiche cu aerul său cel mai rece — m-ai face nespus de fericit, dragă conte, dacă n-ai mai rîde pe seama acestui nume. Domnişoara de

La Baume Le Blanc de La Vallière e o persoană foarte cuminte.

— Foarte cuminte ?

— Da.

— Nu ştii, aşadar, zvonul cel nou ? strigă de Saint-Aignan.

— Nu, şi mi-ai face un mare bine, dragă conte, dacă l-ai păstra pentru dumneata şi pentru cei ce-l trîmbiţează.

— Ei, na ! S-ar zice că iei lucrurile astea în serios !

— Le iau, da ; domnişoara de La Vallière e iubită de unul din bunii mei prieteni.

Saint-Aignan tresări.

— Oh, oh ! făcu el.

— Da, conte — adăugă de Guiche. Prin urmare, înţelegi, dumneata, omul cel mai bine crescut din Franţa, înţelegi că nu pot îngădui ca prietenul meu să fie pus într-o situaţie ridicolă.

— Oh, minunat !

Şi Saint-Aignan începu să-şi roadă unghiile, jumătate înciudat, jumătate dezamăgit în curiozitatea lui. De Guiche îi făcu un salut de despărţire.

— Mă alungi ? zise Saint-Aignan, care murea de dorinţa să cunoască numele prietenului.

— Nu te alung de loc, drăguţule !... Vreau să-mi termin versurile către Philis.

— Ce fel de versuri ?

— Un catren. Pricepi, nu-i aşa ? Un catren e lucru sfînt.

— Vai de mine, da !

— Şi cum, din patru versuri ce-l compun în mod firesc, mai am de făcut trei versuri şi un emistih [1], am nevoie de toată liniştea minţii mele.

— Asta se înţelege. Cu bine, conte !

— Cu bine !

— Ascultă-mă...

— Ce ?

— Ai uşurinţă la compus ?

— Foarte multă.

[1] O jumătate de vers.

— Crezi că vei sfîrși cele trei versuri și jumătate pînă mîine dimineață ?

— Sper.

— Ei bine, atunci pe mîine.

— Pe mîine ; adio !

Saint-Aignan se văzu silit să se despartă ; se despărți și dispăru în dosul aleii de carpeni.

În timpul acestei convorbiri, de Guiche și Saint-Aignan ajunseseră destul de departe de castel. Orice matematician, orice poet și orice visător are momentele lui de distracție; Saint-Aignan se trezi deci, cînd îl părăsi pe de Guiche, la capătul boschetelor, în locul unde încep dependințele și unde, în dosul unor pîlcuri de salcîmi și de castani ce-și împreunau ramurile prin vrejuri de clematită și de viță sălbatică, se ridică zidul despărțitor dintre parc și curtea dependințelor. Saint-Aignan, rămas singur, porni către aceste clădiri ; de Guiche o apucă în partea cealaltă. Unul, prin urmare, se întorcea la terase, pe cînd celălalt se îndrepta spre ziduri.

Saint-Aignan mergea pe sub o boltă adîncă de sorb, liliac și păducel, pășind prin nisipul moale, învăluit în umbră, fără să facă nici un zgomot pe covorul de mușchi verde pe care călca. Rumega o răzbunare, ce i se părea însă greu de atins, simțindu-se despotcovit, cum ar fi spus Tallemant des Réaux, din pricină că nu aflase mai multe lucruri despre La Vallière, cu toată tactica savantă pe care o folosise ca să aducă vorba despre ea. Deodată, un zgomot de glasuri omenești îi lovi auzul. Era parcă un amestec de șușotiri, de tînguiri femeiești și de exclamații întrebătoare ; erau apoi rîsete înfundate, suspine, țipete înăbușite de surprindere ; dar, pe deasupra tuturor, stăruia glasul acela femeiesc. Saint-Aignan se opri pentru a-și da seama ce se întîmplă ; constată atunci cu o mare uimire că șoaptele nu veneau de pe pămînt, ci coborau din frunzișul copacilor. Își ridică fața, strecurîndu-se pe sub bolta de verdeață, și zări pe coama zidului o femeie cățărată pe o scară, în mare zor de a vorbi, prin gesturi și cuvinte, cu un bărbat agățat într-un copac, de unde nu i se vedea decît capul, deoarece restul trupului i se pierdea în rămurișul unui castan. Femeia era dincoace de zid, bărbatul, dincolo.

LABIRINTUL

De Saint-Aignan umbla numai după niște informații, și iată că dădea peste o aventură. Era un adevărat noroc. Curios să afle pentru ce, și mai cu seamă despre ce vorbeau bărbatul și femeia aceea, la o oră atît de tîrzie și într-o situație atît de neobișnuită, de Saint-Aignan se făcu mititel de tot și se tîrî pînă aproape de picioarele scării. Acolo, căutînd să se așeze cît mai bine cu putință, se rezemă cu spatele de un arbore și ascultă. Auzi dialogul următor. Vorbea femeia.

— Într-adevăr, domnule Manicamp — spunea ea cu un glas care, în ciuda tonului mustrător, păstra un ciudat accent de cochetărie — într-adevăr, dumneata ești de o indiscreție nemaipomenită și, pe deasupra, foarte primejdioasă. Nu puteam sta mult de vorbă astfel, fără să nu fim surprinși.

— Asta se prea poate — o întrerupse bărbatul la rîndul lui, pe un ton flegmatic și nepăsător.

— Ei bine, gîndește-te ce s-ar spune. Oh, dacă m-ar vedea cineva aici, îți mărturisesc c-aș muri de rușine !

— Oh, ar fi o mare copilărie ; noroc însă că nu te cred în stare s-o faci.

— Măcar de-ar fi ceva între noi ; dar să te alegi cu ponosul pe degeaba, zău dacă nu sînt o proastă ! Adio, domnule Manicamp !

„Bun, știu cine e bărbatul ; să vedem acum cine e femeia" — își zise Saint-Aignan, cercetînd la capătul scării cele două picioare încălțate în pantofi de satin albastru ca cerul și cu ciorapi de culoarea pielii.

— Ei, stai, stai ! strigă Manicamp. Te rog, domnișoară Montalais, nu fugi, ce naiba, am încă să-ți spun lucruri de cea mai mare importanță !

La această chemare a interlocutorului ei, Montalais se opri la mijlocul scării. „Montalais — își zise în sinea lui de Saint-Aignan — una din cele trei guralive. Fiecare își are, așadar,

aventura ei ; numai că, după cîte înțelesesem, aventura acesteia se numea Malicorne, iar nu Manicamp". În aceeași clipă, nenorocitul de Manicamp se mută pe o cracă mai sus în castan, fie pentru a găsi o poziție mai bună de stat, fie pentru a schimba locul și a putea vorbi mai în voie cu fata.

— Stai puțin și ascultă-mă — zise el — știi bine, doar, că n-am venit cu nici un gînd rău aici.

— Fără îndoială... Dar, atunci, ce înseamnă scrisoarea pe care mi-ai trimis-o, amintindu-mi de o anumită recunoștință ? Ce înseamnă întîlnirea asta pe care mi-ai cerut-o la o astfel de oră și într-un astfel de loc ?

— Ți-am adus aminte de recunoștință, spunîndu-ți că eu sînt acela care te-am ajutat să intri în serviciul DOAMNEI, deoarece, dorind foarte mult să ajung la această întîlnire pe care ai avut bunăvoința să mi-o acorzi, am folosit, ca s-o obțin, mijlocul ce mi s-a părut cel sigur. De ce te-am chemat la o astfel de oră și într-un astfel de loc ? Fiindcă ora mi s-a părut tainică, iar locul ferit de ochii lumii. Or, aveam de gînd să te întreb anumite lucruri, și pentru asta trebuie să fim undeva unde să nu ne audă și să nu ne vadă nimeni.

— Domnule de Manicamp !

— Al dumitale cu cele mai bune gînduri, scumpă domnișoară.

— Domnule de Manicamp, cred că ar fi mai bine să mă retrag.

— Ascultă-mă, sau, altfel, sar din cuibul meu într-al dumitale ; și ferește-te să mă mai superi, căci, și așa, craca asta de castan, pe care stau, mă chinuie la culme. Nu face ca ea, și ascultă-mă.

— Te ascult, n-am încotro ; dar fii scurt, căci, dacă dumneata ai o cracă ce te supără, pe mine mă supără muchia de la stinghia scării, care mi-a intrat în tălpi. Am să rămîn fără pantofi, te previn.

— Fă-mi plăcerea și întinde-mi mîna, domnișoară.

— Pentru ce ?

— Întinde-mi-o, hai !

— Poftim ; dar ce vrei să faci ?

— Vreau să te trag mai aproape de mine.

— În ce scop ? Sper că n-ai de gînd să mă faci să mă uro în copacul dumitale ?

— Nu ; dar vreau să te așezi pe coama zidului ; acolo, unde, locul e mai larg și mai bun și aș da oricît dacă mi-ai în gădui să mă așez și eu alături de dumneata.

— Asta nu ! Stai bine acolo unde stai ; are să ne vadă cineva.

— Crezi ? întrebă Manicamp pe un ton ademenitor.

— Sînt sigură.

— Fie. Rămîn în castanul meu, cu toate că stau foarte prost.

— Domnule Manicamp, domnule Manicamp, ne depărtăm de subiect !

— Așa e, ai dreptate.

— Mi-ai scris, da ?

— Foarte adevărat.

— Dar pentru ce mi-ai scris ?

— Închipuiește-ți că astăzi, la ceasurile două, de Guiche a plecat.

— Ei și ?

— Văzîndu-l că pleacă, l-am urmărit, așa cum am obiceiul să fac adesea.

— Îmi dau seama, de vreme ce ești aici.

— Așteaptă puțin... Știi că bietul de Guiche era înfundat pînă la git în dizgrație, nu-i așa ?

— Vai, da !

— A săvîrșit, deci, cea mai mare nesocotință venind să întîlnească la Fontainebleau pe aceia care l-au exilat de la Paris, și mai ales pe aceia din preajma cărora era alungat.

— Judeci ca răposatul Pitagora, domnule Manicamp.

— Or, de Guiche e încăpățînat ca un îndrăgostit : n-a ținut seama de nici una din mustrările mele. L-am rugat, l-am implorat, dar n-a vrut să asculte de nimic... Ah, drace !

— Ce-ai pățit ?

— Iartă-mă, domnișoară, dar blestemata de cracă despre care am avut cinstea să-ți vorbesc mi-a sfîșiat pantalonii.

— Noroc că e noapte — răspunse Montalais rîzînd. Spune mai departe, domnule Manicamp.

— De Guiche a plecat, așadar, în trapul calului, iar eu m-am ținut după el, însă la pas. Îți dai seama, să sări în apă o dată cu un prieten ce pare atît de grăbit înseamnă să fii ori un prost, ori un nebun. L-am lăsat deci pe de Guiche s-o ia

înainte, şi eu veneam încet pe urma lui, ca un înţelept, încredinţat cum eram că nenorocitul nu va fi primit sau, dacă va fi, va face cale-ntoarsă la primul cuvînt usturător, astfel că-l voi vedea revenind încă şi mai repede decît plecase, fără ca eu să fi ajuns mai departe de Ris sau Melun, ceea ce e destul, gîndeşte-te, să faci unsprezece leghe la dus şi tot atîtea la întors.

Montalais dădu din umeri.

— Ai chef de rîs, domnişoară ; dar dacă, în loc să stai comod, pe coama unui zid, ca dumneata, ai fi călare pe o cracă de copac, ca mine, te-ai simţi cum e mai prost şi ai avea o mare poftă să cobori.

— Încă puţină răbdare, dragă domnule Manicamp, şi vei scăpa îndată. Spuneai, deci, că trecuseşi dincolo de Ris şi Melun.

— Da, trecusem dincolo de Ris şi Melun şi-mi continuam drumul, mirîndu-mă că nu-l văd întorcîndu-se. În sfîrşit, iată-mă la Fontainebleau şi, intrat, îl caut pretutindeni pe de Guiche, dar nimeni nu l-a văzut, nimeni nu i-a vorbit în oraş ; a sosit în goana calului, a intrat în castel şi a dispărut. De la ceasurile opt, de-aseară, mă aflu la Fontainebleau, căutîndu-l pe de Guiche în toate părţile, dar nici urmă de de Guiche. Să mor de îngrijorare ! Pricepi că n-aveam de gînd să mă arunc în gura lupului, intrînd şi eu în castel, aşa cum a făcut nesocotitul meu prieten ; am venit doar pînă la dependinţe, de unde ţi-am trimis o scrisoare. Acum, domnişoară, în numele cerului, scapă-mă de îngrijorarea ce-a pus stăpînire pe mine !

— Nimic mai uşor, dragă domnule Manicamp : prietenul dumitale de Guiche a fost foarte bine primit.

— Cum ?

— Regele l-a primit sărbătoreşte.

— Regele, care-l surghiunise ?

— DOAMNA i-a zîmbit ; DOMNUL părea că-l iubeşte mai mult decît înainte.

— Ah, ah ! făcu Manicamp. Dacă-i aşa, îmi explic de ce şi cum de a rămas. Şi n-a pomenit nimic despre mine ?

— Nici un cuvînt.

— Urît din partea lui. Şi-acum ce face ?

— După toate probabilităţile, doarme, sau, dacă nu doarme, visează.

— Și ce s-a făcut aici toată seara ?

— S-a dansat.

— Faimosul balet. Cum a fost de Guiche ?

— Minunat.

— Drăguțul de el ! Acum, iartă-mă, domnișoară, dar nu-mi rămîne decît să trec de aici la dumneata.

— Cum adică ?

— Înțelege, nu-mi închipui că au să-mi deschidă poarta castelului la ora asta și, ca să mă culc agățat de craca pe care mă aflu, aș face-o bucuros, însă declar că lucrul este cu neputință pentru orice ființă vie, în afară de un papagal.

— Dar eu, domnule Manicamp, nu pot să introduc un bărbat în castel făcîndu-l să sară peste zid !

— Ba doi, domnișoară — se auzi o a doua voce, dar cu un accent atît de sfios, încît se vedea limpede că proprietarul ei își dădea seama de necuviința unei asemenea cereri.

— Doamne sfinte ! exclamă Montalais încercînd să-și arunce privirea spre rădăcina castanului. Cine îmi vorbește de acolo ?

— Eu, domnișoară.

— Cine ești dumneata ?

— Malicorne, preasupusul dumitale servitor.

Și, spunînd acestea, Malicorne se întinse de la pămînt pînă la primele crengi, și de la primele crengi pînă la înălțimea zidului.

— Domnul Malicorne !... Sfîntă Fecioară, dar sînteți amîndoi nebuni !

— Cum te simți, domnișoară ? întrebă Malicorne, silindu-se să pară cît mai politicos.

— Dumneata mai lipseai ! rosti Montalais deznădăjduită.

— Oh, domnișoară — murmură Malicorne — nu fi rea, te rog.

— În sfîrșit, domnișoară — zise Manicamp — sîntem prietenii dumitale, și nimeni nu dorește moartea prietenilor săi. Or, a ne lăsa să petrecem noaptea aici unde sîntem înseamnă să ne osîndești la moarte.

— Oh — răspunse Montalais — domnul Malicorne o veșnic și n-are să se prăpădească dacă va petrece o noapte sub cerul înstelat.

— Domnișoară !

— Asta va fi pedeapsa ce i se cuvine pentru escapada lui.

— Fie. Malicorne n-are decît să se tîrguiască cu dumneata ; eu însă trec dincolo — zise Manicamp.

Şi, îndoind faimoasa cracă împotriva căreia se plînsese cu atîta amărăciune, sfîrşi, ajutîndu-se cu mîinile şi cu picioarele, prin a se aşeza alături de Montalais. Fata încercă să-l îmbrîncească pe Manicamp, dar acesta se propti mai bine în zid. Această hărţuială, care ţinu cîteva secunde, îşi avu partea ei hazlie, parte pe care ochiul domnului de Saint-Aignan, fără nici o îndoială, n-o lăsă să-i scape. Dar Manicamp învinse. Stăpîn acum pe scară, îşi puse piciorul pe o treaptă, apoi îi oferi mîna, cu galanterie, rivalei lui. În acest timp, Malicorne luă, în cąstan, locul pe care-l ocupase Manicamp, pregătindu-se, la rîndul lui, să treacă mai departe, pe coama zidului.

Manicamp şi Montalais coborîră cîteva trepte ale scării, Manicamp stăruind, Montalais rîzînd şi apărîndu-se. Se auzi atunci glasul lui Malicorne, care se tînguia.

— Domnişoară — spunea el — nu mă părăsi aici, te rog din suflet ! Sînt într-o poziţie foarte proastă şi nu pot să ajung singur dincolo de zid, fără să păţesc ceva. Că Manicamp şi-a rupt pantalonii, îl priveşte — îi are pe ai domnului de Guiche ; eu însă nu-i voi avea nici măcar pe-ai lui Manicamp, pentru bunul motiv că sînt rupţi.

— Sînt de părere — zise Manicamp, fără să ţină seamă de lamentările lui Malicorne — sînt de părere că lucrul cel mai bun e să mă duc chiar acum să-l caut pe de Guiche. Mai tîrziu îmă tem că n-am să mai pot pătrunde la el.

— Asta e şi părerea mea — răspunse Montalais. Du-te, da, domnule Manicamp.

— Mii de mulţumiri ! La revedere, domnişoară ! rosti Manicamp sărind la pămînt. Nu există persoană mai binevoitoare ca dumneata.

— Domnule Manicamp, sluga dumitale. Şi-acum să mă scap şi de Malicorne.

Malicorne scoase un oftat.

— Haide, haide — îl îndemnă Montalais.

Manicamp făcuse cîţiva paşi ; dar, reîntorcîndu-se la scară, întrebă :

— Spune-mi, domnişoară, pe unde se ajunge la domnul de Guiche ?

— Ah, aşa-i... Nimic mai simplu : o iei pe lîngă şirul de carpeni...

— Oh, foarte bine !

— Ajungi la răspîntia din poienița verde.

— Bun !

— Acolo vei da de patru alei...

— Minunat !

— O vei apuca pe una din ele...

— Pe care ?

— Cea din dreapta.

— Cea din dreapta ?

— Nu, cea din stînga.

— Ei, drace !

— Nu, nu... aşteaptă...

— Mi se pare că nu eşti prea sigură. Aminteşte-ţi bine, te rog, domnişoară.

— Cea din mijloc.

— Zici că sînt patru.

— E adevărat. Tot ce ştiu este că, din acestea patru, una duce drept la DOAMNA ; numai pe aceea o cunosc eu.

— Dar domnul de Guiche cred că nu se află la DOAMNA, nu-i aşa ?

— Slavă Domnului, nu.

— Aceea care duce la DOAMNA mi-e deci de prisos, şi-aş dori s-o schimb cu aceea care duce la domnul de Guiche.

— Da, firește, o cunosc şi pe aceea ; dar, ca să ţi-o arăt de aici, mi-ar fi cu neputinţă.

— Dar, în sfîrşit, domnişoară, să presupunem că aş fi găsit această preafericită alee.

— Atunci, ai şi ajuns.

— Bine.

— Da, şi nu-ţi va mai rămîne decît să străbaţi labirintul.

— Numai atît ? Drace, mai e şi un labirint ?

— Destul de încîlcit, da ; chiar şi ziua te rătăceşti uneori, căci are o mulţime de ocoluri şi întortocheri. Trebuie să faci mai întîi trei ocoluri la dreapta, apoi două la stînga, pe urmă unul... stai, unul sau două ? Aşteaptă puţin... În

sfîrşit, după ce-ai ieşit din labirint, vei ajunge într-o alee de sicomori, şi această alee de sicomori te duce drept la pavilionul unde e găzduit domnul de Guiche.

— Domnişoară — zise Manicamp — iată o îndrumare cum nu se poate mai bună şi nu mă îndoiesc că, urmînd-o întocmai, n-am să mă rătăcesc. De aceea, vreau să-ţi cer un mic serviciu.

— Care ?

— Să-mi dai braţul şi să mă conduci dumneata însăţi, ca o altă... ca o altă... Cunosc totuşi mitologia, domnişoară, dar gravitatea evenimentelor m-a făcut să uit totul. Vino deci cu mine, te rog.

— Şi eu ? strigă Malicorne. Şi eu ? Mă lăsaţi în părăsire ?

— Ei, domnule, cu neputinţă ! îi răspunse Montalais lui Manicamp. S-ar putea să fiu văzută cu dumneata la ora asta, şi dă-ţi seama ce s-ar spune !

— Vei avea de partea dumitale conştiinţa, domnişoară — zise Manicamp pe un ton sentenţios.

— Cu neputinţă, domnule, cu neputinţă !

— Atunci, lasă-mă să-l ajut pe Malicorne să coboare : e un băiat deştept şi care ştie să se descurce cu uşurinţă ; mă va călăuzi el, şi, dacă ne vom rătăci, ne vom rătăci doi deodată şi ne vom regăsi unul pe altul. În doi, dacă ne vom întîlni cu cineva, vom avea aerul a ceva ; pe cînd singur, voi avea aerul unui amant sau al unui hoţ. Vino, Malicorne, iată scara !

— Domnule Malicorne — strigă Montalais — îţi interzic să-ţi părăseşti copacul, altfel îţi voi atrage toată mînia mea !

Malicorne îşi şi întinsese un picior spre marginea zidului, dar şi-l retrase cu întristare.

— Sst ! făcu încet Manicamp.

— Ce este ? întrebă Montalais.

— Aud paşi.

— Oh, Dumnezeule !

Într-adevăr, paşii bănuiţi deveniseră un zgomot desluşit, frunzişul se dădu la o parte şi de Saint-Aignan apăru deodată, cu privirea voioasă şi cu mîna întinsă, surprinzîndu-l pe fiecare în poziţia în care se afla : adică pe Malicorne în copac, cu gîtul întins, pe Montalais pe scară şi lipită de ea,

pe Manicamp jos, cu un picior ridicat, gata să pornească la drum.

— Ei, bună seara, Manicamp — zise contele — fii binevenit, dragă prietene! Ne-ai lipsit astă-noapte și toată lumea a întrebat de tine. Domnișoară de Montalais, prea... plecata dumitale slugă!

Montalais se înroși ca focul.

— Ah, Doamne! gîngăvi ea, ascunzîndu-și fața în palme.

— Domnișoară — zise de Saint-Aignan — liniștește-te, cunosc toată nevinovăția dumitale și voi depune mărturie de asta. Manicamp, urmează-mă. Carpeni, răspîntie, labirint, toate mă cunosc — voi fi Ariadna dumitale. Ce zici, iată numele mitologic pe care-l uitaseși!

— Acesta este, ai dreptate, conte, îți mulțumesc!

— Dar, cu același prilej, conte — zise Montalais — ia-l și pe domnul Malicorne.

— Nu, nu! se împotrivi Malicorne. Domnul Manicamp a vorbit destule cu dumneata, domnișoară; acum e rîndul meu, dacă îmi îngădui; am și eu să-ți spun o mulțime de lucruri în legătură cu viitorul nostru.

— Ai auzit? zise contele rîzînd. Rămîi cu el, domnișoară. Nu știi că noaptea asta e noaptea tainelor?

Și, luînd brațul lui Manicamp, contele îl conduse cu un pas repede în direcția aleii pe care Montalais o cunoștea atît de-bine, dar o arăta atît de rău. Montalais îi urmări din ochi pînă cînd nu se mai văzură.

LIV

CUM A FOST IZGONIT MALICORNE DE LA HANUL „FRUMOSUL PĂUN"

În vreme ce Montalais îi urmărea cu privirea pe conte și pe Manicamp, Malicorne se folosi de neatenția fetei pentru a se așeza într-o poziție mai bună. Cînd ea își reîntoarse fața,

deosebirea intervenită în poziţia lui Malicorne îi sări numai-decît în ochi : Malicorne era aşezat într-un chip ce amintea de o maimuţă, cu dosul pe zid şi cu picioarele pe prima stinghie a scării. Viţa sălbatică şi caprifoiul îi acopereau capul ca unui faun, iar joardele răsucite de iederă îi dădeau parcă picioare de ţap. Cît despre Montalais, nimic nu-i lipsea ca să fie luată drept o driadă desăvîrşită.

— Aşa — rosti ea, urcîndu-se cu o treaptă mai sus pe scară — ai de gînd să mă nenoroceşti de tot, vrei să mă asupreşti într-una, tiran ce eşti ?

— Eu — făcu Malicorne — eu, tiran ?

— Da, mă compromiţi fără întrerupere, domnule Malicorne ! Eşti un monstru de răutate !

— Eu ?

— Ce cauţi la Fontainebleau ? Spune ! Nu locuieşti la Orléans ?

— Ce caut aici, mă întrebi ? Dar trebuia să te văd.

— Ah, mare nevoie !

— Pentru dumneata, domnişoară, poate că nu e, dar pentru mine este. Cît despre locuinţa mea, ştii prea bine că am părăsit-o şi că de aici înainte nu am altă locuinţă decît aceea pe care o ai şi dumneata. Deci, locuinţa dumitale fiind deocamdată la Fontainebleau, la Fontainebleau am venit şi eu.

Montalais dădu din umeri.

— Voiai să mă vezi, nu-i aşa ?

— Fără îndoială.

— Ei bine, m-ai văzut, eşti mulţumit, pleacă !

— O, nu ! făcu Malicorne.

— Cum, o, nu ?

— N-am venit numai să te văd ; am venit să vorbesc cu dumneata.

— Prea bine, vom vorbi mai tîrziu, şi în altă parte.

— Mai tîrziu ! Dumnezeu ştie dacă te voi mai întîlni mai tîrziu în altă parte. Nicăieri nu vom găsi un colţişor mai prielnic decît acesta de aici.

— Dar nu pot astă-seară, nu pot în acest moment !

— Pentru ce ?

— Pentru că în noaptea asta s-au întîmplat o mie de lucruri.

— Ei bine, al meu va fi al o mie unulea.

— Nu, nu ; domnișoara de Tonnay-Charente mă așteaptă în camera noastră pentru a-mi face o comunicare de cea mai mare însemnătate.

— De cînd te așteaptă ?

— De cel puțin un ceas.

— Atunci — zise bucuros Malicorne — n-o să moară dacă va mai aștepta cîteva minute.

— Domnule Malicorne — i-o întoarse Montalais — uiți unde te afli !

— Adică dumneata uiți de mine, domnișoară, în timp ce eu mă chinuiesc să joc rolul pe care mi-l impui, zău așa ! Domnișoară, de opt zile nu fac decît să dau tîrcoale pe aici, fără ca dumneata să fi binevoit măcar o singură dată să observi că sînt prin apropiere.

— Dai tîrcoale pe aici, de opt zile ?

— Ca un vîrcolac ; pîrlit colo de focurile de artificii care mi-au ars două peruci, pătruns dincolo, în răchite, de umezeala serii sau de stropii de apă ai fîntînilor țîșnitoare, mereu flămînd, mereu încovrigat, cu teama de a fi luat la goană și gata de a sări peste un zid. La naiba, domnișoară, asta nu e o soartă pentru o făptură care nu e nici iepure, nici salamandră, nici vidră ! Dar dacă dumneata duci neomenia pînă acolo încît să mă faci să calc în picioare condiția mea de om, o îndur și p-asta. Ce dracu ! Om sînt și om voi rămîne, doar dacă nu se va hotărî altceva acolo sus !

— Ei bine, spune, ce dorești, ce-mi ceri ? Ce vrei de la mine ? întrebă Montalais, oarecum înduplecată.

— Era sau nu să-mi răspunzi că nu știai că mă aflam la Fontainebleau ?

— Eu...

— Fii sinceră.

— Bănuiam.

— Ei bine, de opt zile n-ai fi putut să mă vezi măcar o dată pe zi ?

— Totdeauna am fost împiedicată de ceva, domnule Malicorne.

— Mofturi !

— Întreabă-le pe celelalte domnișoare, dacă pe mine nu mă crezi.

— Eu nu întreb niciodată pe altul pentru a mă lămuri asupra unor lucruri pe care le cunosc mai bine decît oricine.

— Potolește-te, domnule Malicorne, au să se schimbe toate.

— Chiar și trebuie !

— Știi că, de ești sau de nu ești văzut, cineva se gîndește mereu la dumneata — zise Montalais cu zîmbetul ei dezmierdător.

— Oh, cineva se gîndește la mine...

— Pe cuvînt de onoare.

— Și nimic altceva ?

— În ce privință ?

— În legătură cu primirea mea în suita DOMNULUI.

— Ah, dragă domnule Malicorne, zilele acestea nu s-a putut sta de vorbă cu alteța sa regală.

— Dar acum ?

— Acum e altceva ; de ieri nu mai e gelos.

— Hm ! Și cum i-a trecut gelozia ?

— S-a întîmplat ceva.

— Povestește-mi și mie ce s-a întîmplat.

— S-a răspîndit zvonul că regele și-ar fi ațintit ochii asupra altei femei, și DOMNUL s-a domolit deodată.

— Și cine a răspîndit acest zvon ?

Montalais coborî vocea.

— Între noi fie vorba — zise ea — cred că DOAMNA și cu regele sînt înțeleși în această privință.

— Ah, ah ! făcu Malicorne. Era singurul mijloc. Dar domnul de Guiche, nenorocitul de el ?

— Oh, de Guiche este pur și simplu ignorat !

— Și-au scris ?

— Doamne, nu ! N-am văzut pe nimeni ținînd o pană în mînă de opt zile încoace.

— În ce raporturi ești cu DOAMNA ?

— Dintre cele mai bune.

— Dar cu regele ?

— Regele îmi zîmbește de cîte ori mă vede.

— Bun. Și-acum, spune-mi, asupra cărei femei s-au oprit cei doi amanți pentru a le servi de paravan ?

— Asupra bunei mele La Vallière.

— Oh, oh, biata fată ! Dar ar trebui să se împiedice una ca asta, draga mea !

— Pentru ce ?

— Pentru că domnul Raoul de Bragelonne o va ucide sau se va ucide, dacă ar avea vreo bănuială.

— Raoul ! Acest atît de cumsecade Raoul ! Crezi ?

— Femeile au pretenţia că se pricep în materie de pasiuni — răspunse Malicorne — dar ele nu ştiu să citească nici măcar în propriile lor inimi sau în propriii lor ochi. Ei bine, îţi spun eu că domnul de Bragelonne o iubeşte pe La Vallière atît de mult, încît, dacă ea îi va da a înţelege că-l înşală, se va ucide sau o va ucide.

— Regele e aici ca s-o apere — zise Montalais.

— Regele ! rosti Malicorne.

— Fără îndoială.

— Eh, Raoul îl va ucide pe rege ca pe-un soldăţoi.

— Doamne sfinte ! exclamă Montalais. Dar ai înnebunit de tot, domnule Malicorne !

— Nici un pic. Tot ceea ce-ţi spun acum, draga mea, e dimpotrivă, foarte serios ; în ceea ce mă priveşte, ştiu un lucru.

— Care ?

— Că-l voi preveni pe Raoul, cu binişorul, despre această glumă.

— Taci, nesăbuitule ! rosti Montalais urcînd încă o treaptă pe scară, pentru a veni mai aproape de Malicorne. Să nu-i sufli o vorbă lui Bragelonne !

— Şi de ce, mă rog ?

— Fiindcă tu nu ştii încă nimic.

— Dar ce mai e ?

— E că astă-seară... Nu ne-ascultă nimeni ?

— Nimeni.

— E că astă-seară, sub stejarul regal, La Vallière a spus, cu glas tare şi cu toată nevinovăţia, aceste cuvinte : „Nu pot să cred că, după ce l-ai văzut pe rege, ai mai putea să iubeşti alt bărbat".

Malicorne făcu o săritură pe creasta zidului.

— Ah, Doamne ! exclamă el. A spus ea asta ?

— Cuvînt cu cuvînt.

— Şi chiar gîndeşte aşa ?

— La Vallière nu spune decît ceea ce gîndeşte.

— Dar aşa ceva cere răzbunare ! zise Malicorne. Ah, femeile sînt nişte vipere !

— Potoleşte-te, dragul meu Malicorne, potoleşte-te !

— Ba nu ! Dimpotrivă, să tăiem răul de la rădăcină ! Să-l prevenim pe Bragelonne ; mai e încă timp.

— Neghiobule, află că nu mai e nici un timp — răspunse Montalais.

— Ce vrei să spui ?

— Cuvintele rostite de La Vallière...

— Ei da !

— Cuvintele acestea la adresa regelui...

— Ei bine ?

— Ei bine, ele au ajuns la adresă.

— Regele a aflat ? I-a spus cineva regelui ?

— Regele a auzit cu urechile lui.

— *Ohimé*, cum striga domnul cardinal !

— Regele era ascuns în tufișul de lîngă stejarul regal.

— Asta înseamnă — zise Malicorne — că de aici înainte planul regelui și al DOAMNEI va merge ca pe roate, trecînd peste trupul bietului Bragelonne.

— După cum ai spus-o.

— E îngrozitor !

— Asta este.

— Pe legea mea — zise Malicorne după un minut de tăcere, în care se gîndi adînc — să nu ne punem umilele noastre ființe între un stejar bătrîn și un mare rege, căci vom fi striviți, draga mea.

— Asta voiam să-ți spun și eu.

— Să ne gîndim la noi.

— Așa socot și eu.

— Deschide-ți, deci, frumoșii ochișori.

— Iar dumneata urechile acelea mari.

— Apropie-ți gurița pentru un sărut dulce și prelung.

— Iată — zise Montalais, care-i plăti numaidecît cu o pupătură scurtă și zgomotoasă.

— Acum, ia să vedem ! Așadar, domnul de Guiche o iubește pe DOAMNA ; La Vallière îl iubește pe rege ; regele o iubește pe DOAMNA, dar și pe La Vallière ; iar DOMNUL, dînsul nu iubește pe nimeni în afară de sine însuși. Între toate aceste amoruri, pînă și un prost ar putea să-și facă o situație, cu atît mai mult niște persoane deștepte ca noi.

— Tot cu visurile dumitale !

— Adică tot cu realitățile mele. Lasă-te condusă de mine, draga mea, căci nici pînă acum n-ai nimerit-o rău, nu-i așa ?

— Nu.

— Ei bine, viitorul n-o să fie mai prejos de trecut. Atît însă că, de vreme ce toți se gîndesc la ei, să ne gîndim și noi la ale noastre.

— E foarte adevărat.

— Dar numai la ale noastre !

— Fie !

— Alianță ofensivă și defensivă !

— Sînt gata să jur pentru ea.

— Ridică mîna și spune : Totul pentru Malicorne !

— Totul pentru Malicorne !

— Totul pentru Montalais ! răspunse Malicorne, ridicînd la rîndu-i mîna.

— Și-acum, ce trebuie să facem ?

— Să fim mereu cu ochii deschiși, cu urechile ațintite, să strîngem arme împotriva altora și să nu le lăsăm să ne atingă pe cele ce-ar putea fi îndreptate împotriva noastră.

— Ne-am înțeles !

— S-a făcut !

— Am jurat ! Și acum, că pactul e încheiat, adio !

— Cum adio ?

— Fără îndoială ! Întoarce-te la hanul dumitale.

— La hanul meu ?

— Da ! N-ai tras la hanul „Frumosul Păun" ?

— Montalais, Montalais ! Prin urmare știai că mă aflu la Fontainebleau !

— Și ce dovedește asta ? Că ți se dă mai multă atenție decît meriți, ingratule !

— Văleu !

— Întoarce-te, deci, la „Frumosul Păun".

— Ei bine, tocmai asta e.

— Ce ?

— Că nu mai e cu putință.

— Dar n-aveai o odaie acolo ?

— Da, însă n-o mai am.

— N-o mai ai ? Și cine ți-a luat-o ?

— Așteaptă să vezi... După ce-am alergat să te caut, m-am întors istovit la han, cînd am zărit o targă pe care patru țărani aduceau un călugăr bolnav.

— Un călugăr ?

— Da, un franciscan bătrîn, cu barba căruntă. În timp ce

priveam acest călugăr bolnav, au intrat cu el în han. Şi fiindcă au început să urce scara, urcam şi eu în urma lor, dar cînd am ajuns în capul scării, am văzut că l-au băgat în camera mea.

— În camera dumitale ?

— Da, chiar în camera mea. Am crezut că e o greşeală şi m-am dus de l-am întrebat pe hangiu ; hangiul mi-a spus că odaia închiriată de mine pentru opt zile a fost închiriată franciscanului pentru a noua zi.

— Oh, oh !

— Tot aşa am strigat şi eu : „Oh, oh !" Am făcut chiar mai mult decît atît, am vrut să mă supăr. M-am urcat din nou sus. M-am adresat franciscanului în persoană. Voiam să-l dojenesc pentru procedeul lui necuviincios. Dar acest călugăr, cu toate că părea să fie pe moarte, se ridică într-un cot, mă sfredeli cu nişte ochi învăpăiaţi şi, cu un glas ce-ar fi fost în stare să comande o şarjă de cavalerie, strigă : „Aruncaţi-l pe uşă pe caraghiosul ăsta !" Ceea ce şi făcură numaidecît hangiul şi cei patru ţărani, care mă trimiseră pe scară în jos ceva mai repede decît s-ar fi cuvenit. Iată cum se face, draga mea, că nu mai am locuinţă.

— Dar cine e acest franciscan ? întrebă Montalais. E cumva vreun general ?

— Chiar aşa ; acesta este, mi se pare, titlul pe care i-l dădea unul dintre ţărani, vorbind cu el în şoaptă.

— Astfel că... ? făcu Montalais.

— Astfel că nu mai am odaie, nu mai am han, nu mai am adăpost, şi sînt hotărît, aşa cum era adineauri şi prietenul meu Manicamp, să nu dorm sub cerul liber.

— Şi ce vrei să faci ? tresări Montalais.

— Aici e toată problema ! rosti Malicorne.

— Dar nimic mai simplu — se auzi un al treilea glas.

Montalais şi Malicorne scoaseră, amîndoi deodată, un strigăt scurt. Era de Saint-Aignan.

— Dragă domnule Malicorne — spuse acesta — o fericită întîmplare mă readuce aici pentru a te scoate din încurcătură. Vino, îţi ofer o cameră la mine, şi pe aceasta, ţi-o jur, nici un franciscan nu ţi-o va mai lua. Cît despre dumneata, scumpă domnişoară, fii liniştită : cunoşteam taina domnişoarei de La Vallière, ca şi pe a domnişoarei de Tonnay-Charente ; acum ai avut bunătatea de a mi-o încredinţa şi pe a dumitale, mulţu-

mesc. Le voi păstra tot atît de bine pe toate trei, ca pe una singură.

Montalais şi Malicorne se priviră ca doi şcolari prinşi cu şoalda ; dar cum, la urma urmei, Malicorne vedea un mare cîştig în propunerea ce i se făcuse, îi aruncă o privire plină de resemnare lui Montalais, la care aceasta răspunse în acelaşi fel. Apoi Malicorne coborî scara treaptă cu treaptă, gîndindu-se la fiecare pas cum ar putea face să-i smulgă lui Saint-Aignan, bucăţică cu bucăţică, tot ceea ce ştia acesta în legătură cu taina de care pomenise adineauri.

Montalais plecase înaintea lor, dispărînd ca o căprioară, şi nici o răspîntie, nici un labirint nu fură în stare să-i încurce paşii. Cît despre Saint-Aignan, acesta îl duse, într-adevăr, pe Malicorne la el, primindu-l cu întreaga bunăvoinţă de care era în stare, încîntat că-i avea în mînă pe cei doi tineri care, presupunînd că de Guiche ar rămîne mut, puteau să-i dea toate informaţiile de care avea nevoie despre cele trei domnişoare de onoare.

LV

CE SE PETRECUSE ÎN REALITATE LA HANUL „FRUMOSUL PĂUN"

Mai întîi, le vom da cititorilor cîteva amănunte despre hanul „Frumosul Păun" ; apoi vom trece la descrierea călătorilor care trăseseră acolo.

Hanul „Frumosul Păun", ca orice han, îşi datora numele unei firme. Această firmă înfăţişa un păun care se umfla în pene. Numai că, după pilda anumitor zugravi care au dat şarpelui ce-o ispitea pe Eva chipul unui flăcău ademenitor, zugravul acestei firme dăduse frumosului păun un chip de femeie. Acest han, epigramă vie la adresa acelei jumătăţi a speţei

omenești care face farmecul vieții, cum zice domnul Legouvé [1], se ridica la Fontainebleau pe cea dintîi stradă laterală de pe partea stîngă, cum veneai de la Paris, și care tăia marea arteră ce forma, ea singură, întregul oraș Fontainebleau. Strada laterală se numea pe atunci strada Lyonului, fără îndoială din pricină că, geograficeşte, era îndreptată în direcția celei de a doua capitale a regatului. Ea se compunea din două case locuite de burghezi, case despărțite una de alta prin două mari grădini împrejmuite cu lese de garduri vii. La prima vedere, se părea însă că erau trei case pe strada aceea mică ; să explicăm cum, în ciuda acestei aparențe, nu erau totuși decît două.

Hanul „Frumosul Păun" își avea fațada principală pe strada cea mare ; dar în dos, pe strada Lyonului, două corpuri de clădiri, despărțite de două ogrăzi, cuprindeau niște încăperi mari, unde puteau să poposească oricît de mulți drumeți, fie pe jos, fie călări, fie chiar în trăsură, oferind nu numai masă și adăpost, dar și plimbare sau singurătate celor mai bogați curteni, dacă, după vreo înfrîngere la palat, doreau să se retragă în ei înșiși pentru a-și rumega în liniște căderea sau pentru a urzi planuri de răzbunare. De la ferestrele din dos ale acestui corp de clădiri, călătorii vedeau, mai înainte de toate, strada, cu iarba ce creștea printre pietrele caldarîmului, pe care colții ei le desfăceau încetul cu încetul. Apoi, frumoasele tufe de soc și de păducel care înlănțuiau, ca între niște brațe verzi și înflorite, casele burgheze despre care am vorbit. După aceea, prin despărțiturile dintre aceste case, alcătuind un fundal de tablou și desenîndu-se ca un orizont de netrecut, un șir de arbori mari și stufoși — cei dintîi paznici ai pădurii adînci ce pornește încă de la intrarea în Fontainebleau. Aveai putința deci, dacă închiriai un apartament pe colțul străzii celei mari, a Parisului, să privești și să asculți trecătorii și toată larma lor, precum și serbările din oraș, iar în partea cealaltă, pe strada Lyonului, să-ți odihnești ochii cu priveliștea largă și potolită a naturii. Fără a mai pune la socoteală că, la caz de nevoie, dacă cineva ar fi bătut în poarta cea mare din strada Parisului, puteai să fugi prin porțile din strada Lyonului și, străbătînd grădinile dintre casele burgheze, să te faci nevăzut în desișul pădurii.

[1] Poet francez, autorul unei lucrări intitulate „Meritul femeilor", care a trăit la Paris între anii 1764—1812.

Malicorne, care, ne amintim, a adus vorba cel dintîi despre acest han al „Frumosului Păun", povestind cum a fost izgonit de acolo, Malicorne, gîndindu-se la ale lui, era departe de a-i fi spus lui Montalais tot ceea ce ar fi putut să-i spună despre acest curios han. Ne vom strădui să umplem noi acest regretabil gol lăsat de Malicorne.

Malicorne uitase să spună, bunăoară, cum ajunsese el să locuiască la hanul „Frumosul Păun". De asemeni, în afară de franciscanul despre care a spus cîteva cuvinte, n-a dat nici un amănunt despre ceilalți muşterii ai hanului. Totuşi, felul în care pătrunseseră acolo, modul cum trăiau, greutatea de care se lovea orice alt călător, dacă nu era o persoană de vază, ca să pătrundă în han fără un cuvînt de ordine şi să stea acolo fără anumite măsuri de prevedere trebuiau să izbească de bună seamă pe oricine şi, îndrăznim să o spunem, trebuie că-l izbiseră chiar şi pe Malicorne însuşi. Dar, după cum am spus, el avea anumite preocupări personale care-l împiedicau să observe multe din cele ce se petreceau în jurul lui.

Într-adevăr, toate încăperile hanului „Frumosul Păun" erau reţinute şi ocupate de străini care locuiau acolo şi duceau o viaţă foarte potolită — oameni cu feţe binevoitoare, dintre care Malicorne nu cunoştea pe nici unul. Toţi aceşti călători sosiseră la han în acelaşi timp cu el şi fiecare intrase acolo cu un fel de cuvînt de ordine, care la început îl nedumerise pe Malicorne ; dar, informîndu-se personal, aflase că hangiul îşi motiva acest soi de măsuri de prevedere prin faptul că oraşul, plin cum era de seniori bogaţi, putea să fie tot atît de bine înţesat de cei mai dibaci şi mai nărăviţi pungaşi. Era în joc, deci, reputaţia unei case ca aceea de la „Frumosul Păun" de a nu-şi lăsa oaspeţii jefuiţi între zidurile ei. De aceea, Malicorne se întreba uneori, cînd rămînea singur şi se gîndea la poziţia lui de la „Frumosul Păun", cum de a fost lăsat să pătrundă în acest han, mai ales că, după venirea lui, a văzut cu ochii săi cum atîtor altora li se închidea uşa în nas. Ceea ce-l mira şi mai mult era faptul că Manicamp, care, după părerea lui, trebuia să fie privit ca un senior respectat de toată lumea, vrînd să-şi bage calul în grajdul de la „Frumosul Păun", fusese trimis la plimbare — cal şi călăreţ — chiar de la sosire, cu un *nescio vos* cît se poate de răspicat. Era deci o problemă pe care, ocupat cum era cu urmărirea planurilor lui de dragoste şi ambiţie, Malicorne nu-şi dăduse osteneala s-o aprofundeze.

Ce-i drept, chiar dacă ar fi voit s-o facă, nu vom cuteza să spunem că ar fi reuşit, cu toată înţelepciunea pe care noi i-am atribuit-o.

Cîteva minute îi vor dovedi cititorului că era nevoie să fie Oedip în persoană pentru a dezlega o astfel de enigmă. De opt zile locuiau în acel han şapte călători, veniţi toţi a doua zi după fericita seară în care Malicorne pusese ochii pe „Frumosul Păun". Aceste şapte personaje, sosite fără mare vîlvă, erau :

Mai întîi, un comandant al armatei germane, cu secretarul său, cu doctorul, cu trei lachei şi cu şapte cai. Acest comandant se numea contele de Wostpur.

Un cardinal spaniol, cu doi nepoţi, doi secretari, un ofiţer al casei lui şi doisprezece cai. Acest cardinal se numea monseniorul Herrebia.

Un bogat negustător din Bremen, cu lacheul lui şi cu doi cai. Acest negustător se numea meinheer Bonstett.

Un senator venetian, cu soţia şi cu fiica lui, amîndouă de o rară frumuseţe. Senatorul se numea signor Marini.

Un proprietar din Scoţia, însoţit de şapte munteni din neamul său, toţi pe jos. Proprietarul se numea Mac Cumnor.

Un austriac din Viena, fără titlu şi fără blazon, venit cu trăsura ; semăna mai mult cu un preot, dar aducea puţin şi cu un soldat. I se spunea Consilierul.

În sfîrşit, o doamnă flamandă, cu un lacheu, o femeie de serviciu şi o domnişoară de companie. Alai, ţinută, cai frumoşi. I se spunea Doamna flamandă.

Toţi aceşti călători sosiseră în aceeaşi zi, după cum am spus, şi, cu toate acestea, descinderea lor nu stîrnise nici o zarvă în han, nici o forfotă pe stradă, apartamentul fiecăruia fiind pregătit mai dinainte, la cererea curierilor sau a secretarilor lor, veniţi în ajun sau chiar în dimineaţa aceea.

Malicorne apăruse cu o zi înaintea lor şi, călătorind pe un cal slab, împovărat cu un cufăr nu prea mare, se anunţase la hanul „Frumosul Păun" ca prieten al unui senior curios să vadă serbările şi care, la rîndul lui, urma să sosească peste puţin. Hangiul, la aceste cuvinte, zîmbise, ca şi cum l-ar fi cunoscut fie pe Malicorne, fie pe prietenul lui, seniorul, şi-i spusese doar atît :

— Alegeţi-vă, domnule, apartamentul care vă va fi pe plac, dat fiind că aţi venit cel dintîi.

Şi asta cu acea plecăciune atît de obişnuită la hangii, de parcă ar fi vrut să spună : „Fiţi liniştit, domnule, ştim cu cine avem de-a face şi veţi fi slujit cum se cuvine".

Aceste cuvinte şi gestul care le însoţise i se păruseră lui Malicorne binevoitoare, dar cam în doi peri. Or, cum el nu voia să facă cheltuieli prea mari, iar dacă ar fi cerut o cameră mică ar fi fost fără îndoială refuzat, din pricină că nu i s-ar mai fi dat aceeaşi importanţă, se grăbi să asculte de cuvintele hangiului şi să-l păcălească prin propria lui şiretenie. Astfel, zîmbind ca un om obişnuit să i se ofere totdeauna ceea ce i se cuvine, răspunse :

— Scumpă gazdă, voi lua apartamentul cel mai bun şi mai vesel.

— Cu grajd ?

— De bună seamă.

— Pentru care zi ?

— Chiar de-acum, dacă se poate.

— Foarte bine.

— Numai că — se grăbi să adauge Malicorne — nu voi ocupa de îndată apartamentul cel mare.

— Bun ! făcu hangiul cu aerul că înţelege.

— Anumite pricini, pe care le vei înţelege mai tîrziu, mă silesc să nu închiriez deocamdată decît această odăiţă.

— Da, da, da — zise hangiul.

— Prietenul meu, cînd va veni, va lua apartamentul cel mare şi, firesţe, cum apartamentul va fi al lui, îţi va plăti el chiria.

— Foarte bine, foarte bine ! rosti hangiul. Asta era înţelegerea.

— Asta era înţelegerea ?

— Cuvînt cu cuvînt.

— Nemaipomenit ! murmură Malicorne. Prin urmare, pricepi despre ce este vorba ?

— Da.

— Atunci e în regulă. Şi fiindcă ai priceput... căci dumneata văd că pricepi repede, nu-i aşa ?

— Fără nici o greşeală.

— Ei bine, haide şi-mi arată camera mea.

Stăpînul „Frumosului Păun" porni înaintea lui Malicorne, cu boneta în mînă.

Malicorne se instală în odaia lui și rămase acolo, foarte surprins să-l vadă pe hangiu, de cîte ori urca sau cobora, făcîndu-i cu ochiul mici semne ce arătau că între ei s-ar fi stabilit cea mai deplină înțelegere. „Mi se pare că e o neînțelegere la mijloc — își spunea Malicorne — dar, așteptînd ca lucrurile să se lămurească, eu mă aleg cu folosul, și asta e partea cea mai bună din toată această afacere." Și din odaia lui se repezea ca un cîine de vînătoare pe urmele noutăților și curiozităților de la curte, lăsîndu-se pîrpălit ici, udat leoarcă dincolo, după cum îi spusese el însuși domnișoarei de Montalais.

A doua zi după instalarea sa văzuse ivindu-se pe rînd cei șapte călători, ce umplură dintr-o dată tot hanul. Față de atîta lume, de atîtea echipaje, de asemenea alaiuri, Malicorne își freca bucuros mîinile, gîndindu-se că, de-ar mai fi zăbovit o zi, n-ar mai fi găsit un pat unde să se poată odihni după explorările sale.

După ce toți acești străini fură cazați, hangiul intră în odăița lui și, cu bunăvoința sa obișnuită, i se adresă :

— Scumpul meu domn, dumneavoastră vă rămîne apartamentul cel mare dintr-al doilea corp de clădire ; știți asta ?

— Fără îndoială, știu.

— E un adevărat plocon pe care vi-l fac.

— Mulțumesc !

— Astfel că, atunci cînd are să vă vină prietenul...

— Ei bine ?

— Ei bine, va fi mulțumit de mine, iar dacă nu, înseamnă că e un om prea pretențios.

— Iartă-mă, îmi îngădui să-ți spun cîteva cuvinte în legătură cu prietenul meu ?

— Spuneți, pentru Dumnezeu ! Sînteți doar stăpînul.

— Trebuia să vină, după cum știi.

— Și după cum va și veni.

— Dar s-ar putea să-și fi schimbat planul.

— Asta nu.

— Ești sigur ?

— Sînt sigur.

— Oricum, dacă vei avea cumva vreo îndoială...

— Ei ?

— Eu îți spun : nu răspund că are să vină.

— Dar v-a spus totuși că...

— Firește, mi-a spus ; dar dumneata știi : omul propune și Dumnezeu dispune, *verba volant, scripta manent.*

— Adică ?

— Adică vorbele zboară, scrisul rămîne : și cum el nu mi-a scris nimic, ci s-a mulțumit numai să-mi spună din gură, îți dau dezlegare, fără să te îndemn numaidecît la asta... ah, înțelegi, îmi vine foarte greu să-ți explic...

— Pentru ce anume îmi dai dezlegare ?

— Doamne, să închiriezi apartamentul lui, dacă ți se ivește un preț bun.

— Eu ?

— Da, dumneata.

— Niciodată, domnule, niciodată nu voi face una ca asta. Dacă dumneavoastră nu v-a scris...

— Nu.

— Mi-a scrie mie.

— Ah !

— Da.

— Și în ce fel ? Să vedem dacă scrisoarea se potrivește cu vorbele lui.

— Iată cam ce mi-a scris :

Domnule proprietar al hotelului „Frumosul Păun",

Cred că ai fost înștiințat despre întîlnirea pe care și-au dat-o la hotelul dumitale cîteva personaje de vază ; eu fac parte din societatea care se reunește la Fontainebleau. Oprește deci o cămăruță pentru un prieten care va veni înaintea mea sau după mine...

Dumneavoastră sînteți acest prieten, nu-i așa ? întrebă hangiul de la „Frumosul Păun", întrerupîndu-se o clipă.

Malicorne se înclină cu modestie. Hangiul reluă :

— *Și un apartament mare pentru mine. Apartamentul cel mare mă privește pe mine ; doresc însă ca prețul cămărutei să fie cît mai mic, ea fiind destinată unui om mai sărman.*

Dumneavoastră sînteți acela, nu-i așa ? întrebă hangiul.

— Da, eu — zise Malicorne.

— Atunci sîntem înțeleși : prietenul dumneavoastră va plăti pentru apartamentul cel mare, iar dumneavoastră pentru cămăruță.

„Să fiu ars de viu — își zise Malicorne în sinea lui — dacă pricep ceva din toate astea." Apoi, cu glas tare :

— Și, spune-mi, ai fost mulțumit de nume ?

— De ce nume ?

— De numele care încheia scrisoarea. Prezenta destulă încredere ?

— Dar tocmai asta vreau să vă întreb și eu — zise hangiul.

— Cum, scrisoarea nu era semnată ?

— Nu — făcu hangiul, căscîndu-și ochii năpădiți de mister și curiozitate.

— Atunci — răspunse Malicorne, imitînd gestul și făcînd pe misteriosul — dacă nu și-a dat numele...

— Ei bine ?

— Trebuie să înțelegi că are motivele lui ca să n-o facă.

— Fără îndoială.

— Și că nu voi fi tocmai eu, prietenul lui, omul lui de încredere, acela care să-i dau în vileag numele.

— Așa e, domnule — răspunse hangiul — de aceea nici nu stăruiesc.

— Prețuiesc această bunătate. În ceea ce mă privește, după cum a spus prietenul meu, odăița intrînd în sarcina mea, să ne înțelegem asupra prețului.

— Domnule, sîntem înțeleși.

— Știu, dar socoteala bună face prieteni buni. Să ne socotim deci.

— Nu e nici o grabă.

— Să ne socotim totuși. Cameră, mîncare pentru mine, loc la grajd și hrană pentru cal : cît pe zi ?

— Patru livre, domnule.

— Asta înseamnă douăsprezece livre pentru cele trei zile care au trecut ?

— Da, domnule, douăsprezece livre.

— Poftim douăsprezece livre ce ți se cuvin.

— Ei, domnule, dar de ce să-mi plătiți numaidecît ?

— Pentru că — zise Malicorne coborînd vocea și făcînd pe misteriosul, deoarece vedea că misterul prinde bine —

pentru că, dacă va fi nevoie să plec pe neașteptate, ceea ce s-ar putea întîmpla dintr-un moment într-altul, e mai cinstit ca socoteala să fie făcută.

— Domnule, aveți dreptate.

— Deci, pot sta liniștit în camera mea ?

— Ca la dumneavoastră acasă.

— Atunci, cu bine. La revedere !

Hangiul se retrase. Rămas singur, Malicorne stătu și se gîndi în felul următor : „Numai domnul de Guiche sau Manicamp au putut să-i scrie hangiului meu ; domnul de Guiche, fiindcă vrea să aibă o locuință în afara curții, pentru cazul că va izbîndi sau nu va izbîndi ; Manicamp, fiindcă va fi fost însărcinat de domnul de Guiche în această misiune. Iată ce trebuie să-și fi spus domnul de Guiche sau Manicamp : apartamentul cel mare, pentru a primi în el, în chip cît mai plăcut, vreo doamnă acoperită în văluri grele, ca să nu fie recunoscută, și pentru ca pomenita doamnă să poată ieși pe a doua ușă, din dos, ce dă în strada aproape pustie și care duce spre pădure. Cămăruța, pentru a-l adăposti pînă una alta fie pe Manicamp, confidentul domnului de Guiche și paznic grijuliu al intrării, fie pe domnul de Guiche însuși, jucînd în același timp, pentru mai multă siguranță, și rolul stăpînului și pe acela al confidentului. Dar acea reuniune care trebuie să aibă loc și care are cu adevărat loc la han ? Sînt, fără îndoială, oameni ce urmează să fie prezentați regelui. Dar acest om sărman, pentru care a fost oprită cămăruța ? Un vicleșug, desigur, pentru a-l acoperi mai bine pe de Guiche sau pe Manicamp. Dacă e așa, și așa se pare că este, atunci răul e numai pe jumătate rău : iar de la Manicamp la Malicorne nu mai e vorba decît de pungă". După ce se gîndi astfel, Malicorne se culcă și dormi fără nici o grijă, lăsînd pe cei șapte străini să ocupe și să străbată în toate sensurile cele șapte apartamente ale hanului „Frumosul Păun".

De cîte ori se lăsa păgubaș de a mai da tîrcoale pe la curte, de cîte ori se întorcea istovit de alergături și iscodiri, sătul de a mai scrie bilete pe care nu avea niciodată prilejul să le trimită la adresa lor, atunci se închidea în prealiniștita lui odăiță și, cu coatele rezemate pe balconul împodobit cu călțunași și garofițe, trăgea cu ochiul la călătorii aceia ciudați, pentru care se părea că Fontainebleau nu strălucea nici prin iluminații, nici prin petreceri, nici prin serbări. Asta ținu pînă

în ziua a şaptea, zi pe care noi am descris-o în amănunţime, împreună cu noaptea sa, în capitolele precedente.

În noaptea aceea, Malicorne stătea la fereastră, sorbind aerul curat, cînd, pe la ceasurile unu dinspre ziuă, apăru Manicamp, călare, cu nasul în vînt, cu o înfăţişare îngrijorată şi foarte plictisită. „Bun — îşi zise Malicorne recunoscîndu-l de la prima privire — iată omul meu, care vine să-şi ia în primire apartamentul, adică odăiţa în care stau eu." Şi îl strigă pe Manicamp. Manicamp ridică faţa şi-l recunoscu, la rîndu-i, pe Malicorne.

— Ei drace ! strigă el descreţindu-şi fruntea. Fii bine găsit, Malicorne ! Mă învîrtesc prin Fontainebleau căutînd trei lucruri de care nu pot să dau nicăieri : pe de Guiche, o cameră şi un grajd.

— În privinţa domnului de Guiche nu pot să-ţi dau nici o veste, nici bună, nici rea, fiindcă nu l-am văzut de loc ; cît despre cameră şi grajd, asta-i cu totul altceva.

— Ah !

— Da ; au fost reţinute chiar aici.

— Reţinute ? Şi de cine ?

— De dumneata, mi se pare.

— De mine ?

— N-ai reţinut o locuinţă aici ?

— Nici pomeneală de aşa ceva !

În acea clipă, hangiul apăru în prag.

— Ai o cameră ? îl întrebă Manicamp.

— Aţi reţinut-o, domnule ?

— Nu.

— Atunci n-am.

— Dacă-i aşa, află că am reţinut o cameră.

— O cameră sau un apartament.

— Ce vrei dumneata.

— Prin scrisoare ? întrebă hangiul.

Malicorne îi făcu un semn din cap lui Manicamp să spună că da.

— Ei, firește, prin scrisoare — zise Manicamp. N-ai primit o scrisoare de la mine ?

— Trimisă în ce zi ? întrebă hangiul, căruia şovăielile lui Manicamp îi cam dădeau de bănuit.

Manicamp își frecă urechea și se uită spre fereastra lui Malicorne ; dar Malicorne plecase de la fereastră și cobora scara spre a veni în ajutorul prietenului său.

Chiar în acel moment, un călător înfășurat într-o pelerină spaniolă apăru în poarta hanului, astfel că putu să audă bine cele ce se vorbeau acolo.

— Vă întreb în ce zi mi-ați trimis scrisoarea aceea pentru a reține un apartament la mine ? întrebă a doua oară hangiul, stăruind.

— Miercurea trecută — zise cu o voce blîndă și prietenoasă misteriosul străin, care atinse cu mîna umărul hangiului.

Manicamp se dădu un pas înapoi, iar Malicorne, care pășea pragul, își frecă la rîndul lui o ureche. Hangiul îl salută pe noul venit ca pe omul în care recunoștea pe adevăratul său oaspe.

— Domnule — îi spuse el cu multă cuviință — apartamentul dumneavoastră vă așteaptă, întocmai ca și grajdul. Numai că... Și privi de jur împrejur. Caii dumneavoastră ? întrebă apoi.

— Caii mei vor sosi sau nu vor sosi. Dar ce-ți pasă, de vreme ce ți se plătește pentru ceea ce s-a reținut ?

Hangiul făcu o plecăciune și mai adîncă.

— Mi-ai păstrat — continuă călătorul necunoscut — cămăruța pe care ți-am cerut-o ?

— Hait ! făcu Malicorne, căutînd să se ascundă într-un colț.

— Domnule, prietenul dumneavoastră stă în ea de opt zile — răspunse hangiul arătînd spre Malicorne, care încerca să se facă tot mai mititel în colțul său.

Călătorul, desfăcîndu-și pelerina pînă în dreptul nasului, îi aruncă o privire scurtă lui Malicorne.

— Domnul nu e prieten cu mine — zise el.

Hangiul sări în sus.

— Nu-l cunosc pe domnul — adăugă călătorul.

— Cum ! strigă hangiul, adresîndu-se lui Malicorne. Cum, nu sînteți prietenul domnului ?

— Ce-ți pasă, de vreme ce ți se plătește ? zise Malicorne, parodiindu-l cu mult sînge rece pe străin.

— Îmi pasă așa de mult — răspunse hangiul, care începea să-și dea seama că era vorba de o substituire de persoană — încît te rog, domnule, să liberezi numaidecît camerele reținute înaintea dumitale de altcineva.

— Dar, mă rog — stărui Malicorne — domnul n-are nevoie chiar acum de o cameră la primul și de un apartament la al doilea... Dacă domnul ia camera, voi lua eu apartamentul; dacă domnul alege apartamentul, atunci eu voi păstra camera.

— Îmi pare rău, domnule — răspunse călătorul cu vocea lui blîndă — dar îmi trebuiesc de îndată și apartamentul și camera.

— Și pentru ce, mă rog ? întreă Malicorne.

— Apartamentul pentru mine.

— Fie. Și camera ?

— Priviți — răspunse călătorul arătînd cu mîna spre un fel de cortegiu care se apropia.

Malicorne își întoarse privirea în direcția arătată de străin și văzu o targă pe care se afla acel franciscan despre a cărui instalare în camera sa îi vorbise lui Montalais, punînd cîteva înfloriturl de la el, și pe care încercase în zadar să-l aducă la simțăminte mai bune.

Rezultatul sosirii călătorului necunoscut și a franciscanului bolnav fu izgonirea lui Malicorne, care se pomeni dat afară pe ușă de către hangiul de la „Frumosul Păun" și de cei patru țărani care purtau targa călugărului. Cititorul cunoaște îndeajuns urmările acestei izgoniri, precum și convorbirea lui Manicamp cu Montalais, pe care Manicamp, mai îndemînatic decît Malicorne, o găsise înaintea lui, cerîndu-i să-i dea vești despre de Guiche ; de asemeni, și convorbirea care a urmat, dintre Montalais și Malicorne ; în fine, și felul cum contele de Saint-Aignan le-a găsit cîte un culcuș, atît lui Manicamp, cît și lui Malicorne. Ne rămîne să le arătăm cititorilor cine erau călătorul cu pelerină, adevăratul chiriaș al apartamentului și al cămăruței pe care o ocupase Malicorne, și franciscanul acela, tot atît de misterios, a cărui sosire, combinată cu aceea a călătorului cu pelerină, avusese darul de a încurca planurile celor doi prieteni.

UN IEZUIT ÎN ANUL AL UNSPREZECELEA

Şi mai întîi, pentru a nu-l face pe cititor să aştepte, ne vom grăbi să răspundem la prima întrebare.

Călătorul cu pelerina trasă peste faţă era Aramis. Acesta, după ce se despărţise de Fouquet şi scosese dintr-o ladă deschisă de lacheul său un costum de călăreţ, ieşise din castel şi venise la hanul „Frumosul Păun", unde, cu şapte zile mai înainte, reţinuse, prin scrisoare, aşa cum arătase hangiul, o cameră şi un apartament.

Îndată după izgonirea lui Malicorne şi Manicamp, Aramis se apropie de franciscan şi-l întrebă ce alege, apartamentul sau camera. Franciscanul întrebă unde se află unul şi unde cealaltă. I se răspunse că apartamentul era în al doilea şi camera în primul corp de clădiri.

— Atunci camera — zise el.

Aramis nu mai adăugă nimic şi, cu o deplină supunere, îi spuse hangiului :

— Camera.

Şi, salutînd cu tot respectul, se retrase în apartament. Franciscanul fu dus numaidecît în cameră.

Acum, nu vi se pare surprinzător acest respect al unui prelat faţă de un simplu călugăr, şi încă un călugăr dintr-un ordin cerşetoresc, căruia i se dădea, fără ca el să fi cerut-o mai dinainte, o cameră la care rîvneau atîţia călători ? Cum se poate explica apoi sosirea neaşteptată a lui Aramis la hanul „Frumosul Păun", el care, după ce intrase cu domnul Fouquet la castel, putea să fie găzduit acolo împreună cu ministrul ?

Franciscanul îndură urcuşul pe scară fără să scoată un icnet, cu toate că se vedea bine cît de mare îi era suferinţa şi că la fiecare lovire a tărgii de perete sau de marginea scării simţea în tot trupul o zdruncinătură puternică. În sfîrşit, cînd ajunse în odaia lui, le spuse purtătorilor :

— Ajutaţi-mă să trec în jilţul acela.

Aceştia lăsară targa pe podea şi, ridicîndu-l pe bolnav cu cea mai mare grijă de care erau în stare, îl mutară în fotoliul pe care-l arătase el şi care se afla la capătul patului.

— Acum — adăugă bolnavul cu o voce şi cu gesturi cît se poate de blajine — chemaţi-l aici pe hangiu.

Oamenii se supuseră. Peste cinci minute, hangiul de la „Frumosul Păun" apăru în pragul uşii.

— Prietene — îi spuse franciscanul — dă-le drumul, te rog, acestor oameni cumsecade ; sînt vasali ai vicontelui de Melun. M-au găsit leşinat pe drum, din pricina căldurii, şi, fără să se gîndească dacă osteneala le va fi sau nu răsplătită, au vrut să mă ducă acasă la ei. Dar eu ştiu cît îi costă pe cei săraci găzduirea pe care o dau unui bolnav şi am preferat să fiu adus la han, unde, de altfel, eram aşteptat.

Hangiul îl privi pe franciscan cu nedumerire. Călugărul făcu semnul crucii pe piept, cu vîrful degetelor şi într-un anumit fel. Hangiul răspunse făcînd acelaşi semn pe umărul stîng.

— Da, e adevărat — zise el — eraţi aşteptat, părinte ; însă nădăjduiam că veţi veni la noi într-o stare mai bună.

Şi, întrucît ţăranii se uitau cu uimire la acest hangiu atît de mîndru, devenit dintr-o dată respectuos în faţa unui biet călugăr, franciscanul scoase din buzunarul adînc al sutanei sale vreo două-trei monede de aur, pe care le arătă celorlalţi.

— Iată, prieteni — zise el — cu ce va fi plătită îngrijirea ce mi se va da. Aşa că fiţi liniştiţi şi nu vă temeţi să mă lăsaţi aici. Metocul [1] meu, pentru care bat drumurile, nu vrea să cerşesc nimic. Dar cum bunăvoinţa pe care mi-aţi arătat-o merită o răsplată, luaţi aceşti doi ludovici şi duceţi-vă în pace.

Ţăranii se codeau să primească ; hangiul luă cei doi ludovici din mîna călugărului şi-i puse în palma unuia dintre ţărani. Cei patru purtători se retraseră, căscînd ochii mai mari ca niciodată.

După ce uşa se închise, şi în timp ce hangiul stătea în picioare, foarte respectuos, cu spatele lipit de ea, franciscanul se reculese o clipă. Apoi îşi trecu peste fruntea îngălbenită o mînă slăbită de febră şi, cu degetele ţepene, îşi netezi, tremurînd, firele cărunte ale bărbii. Ochii lui mari, adînciţi în fundul

[1] Sucursală a unei mănăstiri mari, pusă sub protecţia acesteia.

capului din pricina bolii şi a oboselii, păreau că urmăresc în gol un gînd fix şi dureros.

— Ce doctori aveţi la Fontainebleau ? întrebă el în cele din urmă.

— Avem trei, părinte.

— Cum se numesc ?

— Luiniguet, mai întîi.

— Şi apoi ?

— Apoi un frate carmelit, pe nume fratele Hubert.

— Şi celălalt ?

— Celălalt e un mirean, anume Grisart.

— A, Grisart ! murmură călugărul. Cheamă-l iute pe domnul Grisart.

Hangiul făcu o mişcare de supuşenie grăbită.

— Şi încă ceva : ce preoţi aveţi pe aici ?

— Ce preoţi ?

— Da, din ce ordine ?

— Sînt iezuiţi [1], augustini [2] şi cordelieri [3]. Dar, părinte, iezuiţii sînt cei mai aproape ; voi chema un duhovnic iezuit, nu-i aşa ?

— Da, du-te.

Hangiul ieşi.

S-a ghicit, de bună seamă, că la semnul crucii schimbat între ei, hangiul şi bolnavul se recunoscuseră ca doi adepţi ai temutei Companii a lui Isus.

Rămas singur, franciscanul scoase din buzunar un maldăr de hîrtii, aruncîndu-şi ochii cu o atenţie sporită asupra unora dintre ele. Dar boala de care suferea îi înfrînse tăria : ochii i se dădură peste cap, fruntea îi fu năpădită de o sudoare rece, şi el căzu aproape leşinat, întins pe spate, cu braţele atîrnîn-

[1] Ordin călugăresc catolic, întemeiat de călugărul spaniol Ignaţiu de Loyola, în 1534, sub numele de „Compania lui Isus", pentru combaterea Reformei şi întărirea puterii papale. Ordinul iezuiţilor s-a servit de inchiziţie, ducînd o activitate întemeiată pe lipsa de scrupule, pe provocare, diversiune şi spionaj. În timpul domniei lui Ludovic al XIV-lea, iezuiţii au exercitat o influenţă considerabilă.

[2] Ordin religios alcătuit de adepţii sfîntului Augustin — teolog şi filozof (354—430) canonizat de biserica catolică. Ideile sale au slujit la instaurarea supremaţiei politice a bisericii catolice ca factor principal în sprijinirea orînduirii feudale.

[3] Nume purtat în Franţa, înainte de Revoluţie, de ordinul religios al franciscanilor.

du-i de o parte și de alta a jilțului. Stătea așa de mai bine de cinci minute, fără să mai facă vreo mișcare, cînd hangiul se întoarse și intră în odaie, împreună cu doctorul, căruia abia îi lăsase răgaz să se îmbrace. Zgomotul sosirii lor, năvala de aer rece stîrnită de deschiderea ușii îl treziră pe bolnav din amorțeală. Strînse la repezeală hîrtiile împrăștiate și, cu mîna-i lungă și descărnată, le ascunse sub perna fotoliului. Hangiul ieși, lăsîndu-i împreună pe bolnav și pe doctor.

— Haide — rosti franciscanul către doctor — haide, domnule Grisart, apropie-te, căci nu e vreme de pierdut; pipăie, pune urechea, judecă și dă sentința.

— Gazda noastră — răspunse doctorul — îmi spusese că voi avea cinstea de a îngriji un adept al Companiei lui Isus.

— Un adept, da — glăsui franciscanul. Spune-mi deci adevărul; mă simt foarte rău; mi se pare că voi muri.

Doctorul apucă mîna călugărului și-i pipăi pulsul.

— Oh, oh — făcu el — febră primejdioasă!

— Ce înțelegi prin febră primejdioasă? întrebă bolnavul cu o privire poruncitoare.

— Unui adept din primul sau din al doilea an — răspunse doctorul, iscodindu-l pe călugăr din ochi — i-aș spune o boală ce se poate lecui.

— Dar mie? întrebă franciscanul.

Doctorul șovăi.

— Uită-te la părul meu alb și la fruntea încrețită de gînduri — vorbi călugărul — uită-te la zbîrciturile prin care îmi număr încercările; sînt un iezuit în al unsprezecelea an, domnule Grisart.

Doctorul tresări. Într-adevăr, un iezuit în al unsprezecelea an era unul din acei oameni inițiați în toate tainele ordinului, unul din acei oameni pentru care știința nu mai are secrete, societatea nu mai are stavile, supunerea temporală nu mai e legată de nimic.

— Atunci — zise Grisart, salutîndu-l cu respect — mă găsesc în fața unui maestru?

— Da, și ca atare fă ceea ce trebuie.

— Adică vreți să știți...?

— Starea mea adevărată.

— Ei bine — spuse medicul — e o febră a creierului, altfel spus, o meningită acută, ajunsă la cel mai înalt grad de intensitate.

— Prin urmare, nu mai sînt speranțe, nu-i așa ? întrebă franciscanul pe un ton ferm.

— Nu spun asta — răspunse doctorul. Totuși, dată fiind moleșeala creierului, respirația scurtă, pulsul mărit, tăria febrei cumplite care vă mistuie...

— Și care m-a trîntit la pămînt de trei ori, de azi-dimineață — adăugă fratele.

— De aceea îi și spun cumplită. Dar cum de n-ați rămas undeva, pe drum ?

— Eram așteptat aici, trebuia să vin cu orice preț.

— Chiar cu prețul vieții ?

— Chiar și atunci.

— Ei bine, date fiind toate aceste simptome, trebuie să vă spun că situația e aproape deznădăjduită.

Franciscanul zîmbi într-un chip ciudat.

— Ceea ce-mi spui dumneata poate fi de ajuns pentru un adept, chiar din al unsprezecelea an, dar pentru mine e prea puțin, meștere Grisart, și eu am dreptul să cer mai mult. Haide, să-i spunem adevărului pe nume, să nu ne mai ascundem, să vorbim ca și cum ne-am adresa lui Dumnezeu. De altminteri, am și trimis după un duhovnic.

— Oh, eu mai nădăjduiesc totuși — bîigui doctorul.

— Răspunde ! zise bolnavul, arătînd cu un gest plin de demnitate un inel de aur a cărei montură fusese pînă atunci întoarsă înăuntru și pe care era gravat semnul distinctiv al ordinului iezuiților.

Grisart scoase o exclamație.

— Generalul [1] ! strigă el.

— Tăcere ! făcu franciscanul. Pricepi, deci, că trebuie să spunem adevărul.

— Seniore, seniore, chemați duhovnicul — murmură Grisart — căci în două ceasuri, la prima înrăutățire, veți cădea în delir și veți intra în criză.

— Tot e bine — spuse bolnavul, ale cărui sprîncene se încruntară o clipă. Mai am, așadar, două ceasuri ?

— Da, mai ales dacă luați băutura pe care am să v-o trimit eu.

— Ea îmi va mai da două ceasuri ?

[1] Ordinul iezuiților are o ierarhie interioară foarte strictă. Membrii lui se împart, după vechime, în *novici, coadjutanți spirituali, profeți,* și sînt guvernați de un *general.*

— Două ceasuri.

— O voi lua, de-ar fi chiar și otravă, căci aceste două ceasuri îmi sînt necesare nu numai mie, dar și gloriei ordinului.

— Oh, ce pierdere ! murmură doctorul. Ce nenorocire pentru noi !

— E pierderea unui om, atîta tot — răspunse franciscanul — și Dumnezeu va avea grijă ca sărmanul călugăr care vă părăsește să găsească un vrednic înlocuitor. Adio, domnule Grisart ; e o îngăduință a lui Dumnezeu că te-am întîlnit. Un doctor care n-ar fi fost adeptul sfintei noastre congregații nu m-ar fi făcut să cunosc adevărata mea stare și, crezînd că voi mai avea multe zile de trăit, n-aș mai fi putut să iau măsurile de trebuință. Dumneata ești om învățat, domnule Grisart, asta ne face cinste la toți : mi-ar fi părut rău să văd un nepriceput în meseria lui, chiar de-ar fi fost de-al nostru. Adio, meștere Grisart, adio, și trimite-mi repede leacul dumitale !

— Binecuvîntați-mă cel puțin, monseniore !

— Cu duhul, da... du-te... cu spiritul, îți spun... *Animo*, meștere Grisart... *viribus impossibile*.

Și se prăbuși iarăși în jilțul său, aproape leșinat din nou. Meșterul Grisart șovăi între a-i da un ajutor imediat sau a alerga să-i pregătească leacul făgăduit. De bună seamă că se hotărî în favoarea leacului, deoarece ieși ca vîrtejul din cameră și dispăru în josul scării.

CAPITOLUL VII

SECRETUL DE STAT

La cîteva momente după plecarea doctorului Grisart, sosi duhovnicul. Abia trecu pragul ușii, că franciscanul îl măsură de sus pînă jos cu privirea lui adîncă. Apoi, clătinîndu-și capul palid, murmură :

— Iată un spirit nevolnic, și sper că Dumnezeu mă va ierta că mor fără ajutorul acestui suflet schilod.

Duhovnicul, la rîndul său, se uita cu uimire, aproape cu spaimă la muribund. Nu mai văzuse ochi atît de aprinși în clipa cînd să se închidă, privire atît de cumplită în momentul cînd să se stingă.

Franciscanul făcu un semn scurt și poruncitor cu mîna.

— Așază-te aici, părinte — spuse el — și ascultă-mă.

Duhovnicul iezuit, bun preot de altfel, dar simplu și prea puțin inițiat, care, dintre toate misterele ordinului, nu cunoscuse decît inițierea, se plecă în fața superiorității muribundului.

— Sînt în acest han mai multe persoane — continuă franciscanul.

— Dar — întrebă iezuitul — credeam că am venit pentru o spovedanie. Asta vă e spovedania ?

— De ce-mi pui această întrebare ?

— Pentru a ști dacă trebuie să păstrez taina cuvintelor ce-mi veți spune.

— Cuvintele mele sînt litere de spovedanie ; le încredințez datoriei dumitale de duhovnic.

— Foarte bine — zise preotul, așezîndu-se în jilțul din care se ridicase cu multă caznă franciscanul, pentru a se duce să se întindă în pat.

Franciscanul continuă.

— Sînt, îți spuneam, mai multe persoane în acest han.

— Am auzit asta.

— Aceste persoane trebuie să fie în număr de opt.

Iezuitul făcu un semn pe care celălalt îl înțelese.

— Prima căreia vreau să-i vorbesc — zise muribundul — este un german din Viena și se numește baronul de Wostpur. Îmi vei face plăcerea de a te duce să-l cauți și să-i spui că acela pe care-l așteaptă a sosit.

Duhovnicul își privi uimit penitentul : spovedania aceasta i se părea cu totul neobișnuită.

— Supune-te ! spuse franciscanul cu tonul poruncitor al unui comandant.

Bunul iezuit, foarte supus, se ridică și ieși din cameră. După ieșirea lui, franciscanul reluă hîrtiile pe care un acces al bolii îl silise să le pună deoparte prima dată.

— Baronul de Wostpur. Da ! zise el. Ambiţios, prost, îngust.

Îndoi hîrtiile şi le vîrî din nou sub pernă. Nişte paşi repezi se auziră la capătul coridorului. Duhovnicul intră, urmat de baronul de Wostpur, care mergea cu capul înălţat ca şi cum ar fi vrut să spargă tavanul cu penajul lui. Şi, văzîndu-l pe franciscanul acesta cu privirea întunecată, precum şi simplitatea odăii lui, neamţul întrebă :

— Cine mă cheamă ?

— Eu ! rosti franciscanul. Apoi, întorcîndu-se către duhovnic, îi spuse : Părinte, lasă-ne o clipă singuri ; cînd domnul va ieşi, vei reintra dumneata.

Iezuitul ieşi şi, fără îndoială, se folosi de această alungare momentană din camera muribundului său pentru a-i cere hangiului cîteva lămuriri în legătură cu acest ciudat penitent, care îşi tratează duhovnicul aşa cum e tratat un valet de cameră.

Baronul se apropie de pat şi vru să spună ceva, dar franciscanul, ridicînd mîna, îi impuse tăcere.

— Clipele sînt preţioase — spuse acesta din urmă cu grabă. Aţi venit aici pentru concurs, nu-i aşa ?

— Da, părinte.

— Speraţi să fiţi ales general al iezuiţilor ?

— Sper, da.

— Ştiţi în ce condiţiuni se poate ajunge la acest înalt grad, care face dintr-un om un stăpîn al regilor şi un egal al papilor ?

— Cine eşti dumneata — întrebă baronul — ca să mă supui acestui interogatoriu ?

— Sînt cel pe care-l aşteptaţi.

— Alegătorul general ?

— Sînt alesul.

— Sînteţi... ?

Franciscanul nu-i dădu timp să termine : întinse mîna-i slăbită spre el — la un deget sclipea inelul generalatului. Baronul se trase înapoi uluit ; apoi, numaidecît, înclinîndu-se cu profund respect, strigă :

— Cum ! Dumneavoastră aici, monseniore ? În camera asta sărăcăcioasă, în patul acesta mizer, căutînd şi alegînd pe viitorul general, adică pe urmaşul vostru ?

— Nu te neliniști din pricina asta, domnule. Ci mai bine gîndește-te să îndeplinești condiția principală, care este aceea de a furniza ordinului un secret de-o asemenea importanță, încît una dintre cele mai mari curți ale Europei să fie înfeudată pentru totdeauna ordinului, prin mijlocirea dumitale. Ei bine, ai acest secret, așa cum ai făgăduit că-l vei avea, atunci cînd ai adresat marelui consiliu cererea dumitale ?

— Monseniore...

— Dar, să procedăm în bună rînduială... Dumneata ești baronul de Wostpur ?

— Da, monseniore.

— Această scrisoare este a dumitale ?

Generalul iezuiților trase o hîrtie din grămadă și o puse sub ochii baronului. Acesta își aruncă ochii asupra ei și, cu un semn afirmativ, răspunse :

— Da, monseniore, scrisoarea e a mea.

— Și poți să-mi arăți răspunsul trimis de secretarul marelui consiliu ?

— Iată-l, monseniore.

Baronul întinse franciscanului o scrisoare avînd această simplă adresă :

Excelenței sale baronului de Wostpur.

Și cuprinzînd această singură frază :

De la 15 la 22 mai, Fontainebleau, hanul „Fruinosul Păun".

A.M.D.G. [1]

— Bun ! făcu franciscanul. Iată-ne față în față. Vorbește !

— Am un corp de trupe format din cincizeci de mii de oameni ; toți ofițerii sînt cîștigați. Mi-am instalat tabăra pe Dunăre. Pot să-l răstorn în patru zile pe împărat, care se opune, după cum știți, progresului ordinului nostru, și să-l înlocuiesc prin acela dintre principii familiei sale pe care-l va desemna ordinul.

Franciscanul ascultă fără să dea semne că mai trăiește.

[1] *Ad majorem Dei gloriam.* (N.A.) „Pentru cea mai mare slăvire a lui Dumnezeu" — în limba latină.

— Asta-i tot ? întrebă el.

— Planul meu prevede şi o revoluţie europeană — zise baronul.

— Prea bine, domnule de Wostpur, ai să primeşti răspunsul. Întoarce-te în apartamentul dumitale, iar peste un sfert de ceas să fii plecat din Fontainebleau.

Baronul ieşi retrăgîndu-se de-a-ndaratelea, şi cu atîtea plecăciuni, de parcă s-ar fi aflat în faţa împăratului pe care voia să-l trădeze.

— Asta nu e un secret, e un complot — murmură franciscanul... De altminteri — adăugă el după o clipă de gîndire — viitorul Europei nu se mai află astăzi în mîinile casei de Austria. Şi, cu un creion roşu pe care-l ţinea între degete, tăie de pe listă numele baronului de Wostpur. Să trecem la cardinal acum — zise el. Din partea Spaniei trebuie să avem ceva mai acătării. Ridicîndu-şi ochii, îl zări pe duhovnicul care aştepta ordinele sale, supus ca un şcolar cuminte. Ah, ah ! făcu el, observînd această supuşenie. I-ai vorbit hangiului ?

— Da, monseniore, şi doctorului.

— Lui Grisart ?

— Da.

— S-a întors ?

— Aşteaptă aici, cu băutura făgăduită.

— Prea bine ; dacă va fi nevoie, îl voi chema. Acum înţelegi toată însemnătatea spovedaniei mele, nu-i aşa ?

— Da, monseniore.

— Atunci du-te şi adu-l pe cardinalul spaniol Herrebia. Grăbeşte-te. De data asta însă, întrucît ştii despre ce e vorba, vei rămîne lîngă mine, căci simt că mă lasă puterile.

— Să-l chem pe doctor ?

— Nu încă, nu încă... Deocamdată, cardinalul spaniol... Du-te !

După cinci minute, cardinalul intra, palid şi neliniştit, în camera cea mică.

— Am auzit, monseniore că... — bolborosi cardinalul.

— La fapt — spuse franciscanul cu voce stinsă. Şi-i arătă cardinalului o scrisoare trimisă de acesta marelui consiliu. E scrisul dumitale ? întrebă el.

— Da ; însă...

— Şi convocarea dumitale ?

Cardinalul şovăia să răspundă. Purpura lui se răzvrătea împotriva sutanei sărăcăcioase a franciscanului. Muribundul întinse mîna şi arătă inelul. Inelul îşi făcu efectul, mai mare încă pe măsură ce personajul asupra căruia franciscanul îşi impunea puterea sa era mai suspus.

— Secretul, secretul, repede! vorbi bolnavul, sprijinindu-se de duhovnicul său.

— *Coram isti*[1]? întrebă la rîndul lui cardinalul neliniştit.

— Vorbeşte în spaniolă — zise franciscanul, pregătindu-se să asculte cu cea mai deplină atenţie.

— Ştiţi, monseniore — zise cardinalul, continuînd convorbirea în castiliană — că una din condiţiile căsătoriei Infantei cu regele Franţei este renunţarea absolută, din partea Infantei, cît şi din partea regelui Ludovic, la orice favoare în ce priveşte coroana Spaniei?

Franciscanul făcu un semn afirmativ.

— Din asta rezultă — urmă cardinalul — că pacea şi înţelegerea între cele două regate depind de respectarea acestei clauze a contractului.

Acelaşi semn al franciscanului.

— Nu numai Franţa şi Spania — adăugă cardinalul — ci şi întreaga Europă ar fi zguduită de încălcarea uneia dintre părţi.

Alt semn din cap al bolnavului.

— Înseamnă deci — spuse mai departe vorbitorul — că acela care ar putea să prevadă evenimentele şi să dea ca sigur ceea ce apare totdeauna învăluit într-un nor în mintea omului, adică ideea binelui sau a răului ce va să vie de aici încolo, ar feri lumea de o mare nenorocire şi ar întoarce spre folosul ordinului evenimentul bănuit în însuşi creierul aceluia ce-l pregăteşte.

— *Pronto! Pronto*[2]! murmură franciscanul, care păli şi se rezemă de preot.

Cardinalul se apropie de urechea muribundului.

— Ei bine, monseniore — zise el — ştiu că regele Franţei a hotărît ca, la cel dintîi pretext, o moarte de pildă, fie aceea a regelui Spaniei, fie aceea a unui frate al Infantei, Franţa să ridice pretenţii şi să ceară, cu arma în mînă,

[1] „În faţa acestuia" — în limba latină.
[2] „Repede, repede" — în limba spaniolă.

moștenirea, și eu dețin planul politic întocmit de Ludovic al XIV-lea pentru această împrejurare.

— Unde-i acest plan ? întrebă franciscanul.

— Iată-l — răspunse cardinalul.

— De a cui mînă e scris ?

— De a mea.

— Nu mai ai nimic de spus ?

— Cred că am spus destul, monseniore — răspunse cardinalul.

— Ai dreptate, ai adus un mare serviciu ordinului. Dar cum ai căpătat amănuntele cu ajutorul cărora ai alcătuit acest plan ?

— Am în solda mea slugile regelui Franței și primesc de la ele toate hîrtiile care nu au fost aruncate în foc.

— Bună metodă — murmură franciscanul silindu-se să zîmbească. Domnule cardinal, vei pleca din acest han în decurs de un sfert de ceas ; răspunsul îți va fi trimis ; du-te.

Cardinalul se retrase.

— Cheamă-l pe Grisart, și du-te de-l caută pe venețianul Marini — spuse bolnavul.

În timp ce duhovnicul îndeplinea ordinul, franciscanul, în loc să șteargă numele cardinalului, așa cum făcuse cu al baronului, făcu o cruce în dreptul acestui nume. Apoi, istovit de această sforțare, căzu în pat, strigînd numele doctorului Grisart. Cînd își reveni în fire, băuse jumătate dintr-o licoare ce i se dăduse într-un pahar și era sprijinit de doctor, în timp ce venețianul și duhovnicul stăteau retrași lîngă ușă.

Venețianul trecu prin aceleași formalități ca și ceilalți doi concurenți, șovăi ca și ei la vederea celor doi străini, apoi, primind și el încredințarea că se afla în fața generalului, dezvălui că papa, înspăimîntat de puterea ordinului, urzea un plan de expulzare generală a iezuiților și căuta să intre în legătură cu toate curțile Europei, spre a obține sprijinul lor. Spuse numele auxiliarilor pontifului, mijloacele sale de acțiune, arătă locul din Arhipelag unde, la un semn al său, doi cardinali adepți în anul unsprezece, și prin urmare șefi superiori, aveau să fie deportați, împreună cu alți treizeci și doi dintre principalii adepți din Roma.

Franciscanul îi mulțumi lui signor Marini. Nu era, într-adevăr, un serviciu fără însemnătate pe care-l aducea congregației denunțarea acestui plan pontifical. După care, venețianul primi ordinul de a pleca într-un sfert de ceas și ieși bucuros, ca și cum ar fi și căpătat inelul, insemnul comandamentului congregației. Dar, în timp ce el se depărta, franciscanul murmura în patul său :

— Toți acești oameni sînt iscoade sau zbiri, nici unul nu e general ; toți au descoperit cîte un complot, nici unul nu are un secret. Iar Compania lui Isus nu trebuie să stăpînească prin ruină, prin război sau prin forță, ci prin înrîurirea misterioasă pe care o dă superioritatea morală. Nu, omul nu e găsit și, culme a nenorocirii, Dumnezeu mă lovește, căci am să mor. Oh, trebuie oare ca ordinul să se prăbușească o dată cu mine, din lipsă de conducător ? Trebuie oare ca moartea care mă pîndește să spulbere și viitorul congregației ? Acest viitor pe care încă zece ani din viața mea l-ar fi eternizat, căci părea a se deschide luminos și strălucitor, o dată cu domnia noului rege !

Aceste cuvinte, gîndite pe jumătate, rostite pe jumătate, fură ascultate de bunul iezuit cu groază, așa cum ai asculta vorbele unui bolnav ce începe să aiureze, în timp ce Grisart, spirit mai înalt, le sorbea ca pe niște revelații ale unei lumi necunoscute pe care ochii lui o vedeau, dar mîinile nu puteau s-o atingă.

Deodată, franciscanul se ridică pe pernă.

— Să sfîrșim — zise el — moartea pune stăpînire pe mine. Oh, adineauri muream liniștit, nădăjduind... Acum cad deznădăjduit, afară doar dacă printre cei ce rămîn... Grisart, Grisart, fă-mă să mai trăiesc încă un ceas !

Grisart se apropie de muribund și-i dădu să înghită cîteva picături, nu din băutura ce se afla în pahar, ci dintr-o sticluță pe care o avea în buzunar.

— Chemați-l pe scoțian ! strigă franciscanul. Chemați-l pe negustorul din Bremen ! Chemați-i ! Chemați-i ! Oh, Isuse ! Mor ! Isuse ! Mă înăbuș !

Duhovnicul alergă să caute ajutoare, ca și cum s-ar găsi undeva o putere omenească în stare să înlăture degetul morții ce apăsa pe bolnav ; dar în pragul ușii se întîlni cu Aramis care, cu mîna la gură, ca o statuie a lui Harpocrate, zeul tăcerii, îl împinse cu privirea spre fundul odăii. Docto-

rul și duhovnicul făcură totuși o mișcare, după ce se sfătuiră din ochi, pentru a-l îndepărta pe Aramis. Acesta însă, cu două cruci făcute pe pieptul său, fiecare în alt fel, îi țintui locului pe amîndoi.

— Un șef ! murmurară amîndoi deodată.

Aramis pătrunse încet în camera unde muribundul se lupta cu cele dintîi atingeri ale agoniei. Cît despre franciscan, fie că leacul își făcuse efectul, fie că această apariție a lui Aramis îi dădea puteri, se zvîrcoli pe pat și, cu ochii aprinși, cu gura întredeschisă, cu părul năclăit de sudoare, se ridică într-un cot.

Aramis simți că aerul din cameră era înăbușitor : toate ferestrele erau închise, focul ardea în vatră, două lumînări de ceară galbenă se topeau pe masă în sfeșnicele de aramă și încălzeau și mai mult atmosfera cu fumul lor gros. Aramis deschise o fereastră și, aruncîndu-i bolnavului o privire plină de înțelegere și respect, îi spuse :

— Monseniore, vă cer iertare c-am venit fără să fi fost chemat, dar starea voastră mă îngrijorează, și m-am temut să nu muriți înainte de a mă fi văzut, căci eu sînt abia al șaselea pe lista voastră.

Muribundul tresări și cercetă lista.

— Dumneata ești dar acela care pe vremuri se numea Aramis, iar mai apoi d'Herblay ? Dumneata ești episcopul de Vannes ?

— Da, monseniore.

— Te cunosc, te-am văzut.

— La ultimul jubileu, am fost împreună la Sfîntul Părinte.

— Ah, da, e adevărat, mi-aduc aminte. Și vrei să fii trecut în rînd cu ceilalți ?

— Monseniore, am auzit spunîndu-se că ordinul are nevoie de un mare secret de stat și, știind că din modestie v-ați hotărît să renunțați la sarcinile voastre și să le încredințați aceluia care va aduce acest secret, am scris că sînt gata să iau parte la concurs, întrucît dețin un secret pe care-l socot de mare însemnătate.

— Vorbește — zise franciscanul — sînt gata să te ascult și să judec însemnătatea acestui secret.

— Monseniore, un secret ca acela pe care voi avea cinstea de a vi-l încredința nu se poate rosti prin cuvinte,

Orice idee care s-a desprins odată din văzduhul gîndirii şi s-a manifestat într-un chip oarecare nu mai aparţine nici măcar aceluia care a zămislit-o. Cuvîntul poate fi surprins de o ureche vrăjmaşă căreia nu-i scapă nimic ; nu trebuie, deci, să-l aruncăm la întîmplare, căci atunci secretul nu mai e secret.

— Şi cum socoţi dumneata c-ai putea să împărtăşeşti acest secret ? întrebă muribundul.

Aramis le făcu semn, cu o mînă, doctorului şi duhovnicului să se îndepărteze, iar cu cealaltă îi întinse franciscanului o hîrtie închisă în două plicuri.

— Oare scrisul — întrebă franciscanul — nu e şi mai primejdios încă decît cuvîntul ? Spune !

— Nu, monseniore — răspunse Aramis — fiindcă veţi găsi în acest plic un scris cu un caracter pe care numai dumneavoastră şi cu mine îl putem înţelege.

Franciscanul se uita la Aramis cu o uimire din ce în ce mai mare.

— Este — continuă acesta — cifrul pe care-l aveaţi în 1655 şi pe care singur secretarul vostru, Juan Jujan, acum răposat, l-ar putea dezlega dacă s-ar mai întoarce pe această lume.

— Aşadar, dumneata cunoşteai acest cifru ?

— Eu i l-am dat.

Şi Aramis făcu o plecăciune plină de graţie şi respect, apoi se îndreptă spre uşă, ca şi cum ar fi vrut să plece. Dar un gest al franciscanului, însoţit de un strigăt de chemare, îl opri.

— Isuse ! exclamă el. *Ecce homo*[1] ! Pe urmă, după ce mai citi o dată hîrtia din mînă, zise : Vino repede, vino !

Aramis se apropie de franciscan cu aceeaşi înfăţişare potolită şi cu acelaşi aer respectuos. Franciscanul, cu braţul întins, ardea la flacăra lumînării hîrtia pe care i-o dăduse Aramis. După aceea, luînd mîna lui Aramis şi trăgînd-o spre el :

— Cum şi prin cine ai putut să afli un asemenea secret ? întrebă el.

— Prin doamna de Chevreuse, prietena intimă, confidenta reginei.

[1] „Iată omul" — în limba latină.

— Şi doamna de Chevreuse ?
— E moartă acum.
— Dar altcineva, altcineva mai cunoaşte acest secret ?
— Numai un bărbat şi o femeie din popor.
— Cine sînt aceştia ?
— Cei care l-au crescut.
— Şi ce s-a întîmplat cu ei ?
— Au murit de asemenea... Acest secret arde ca focul.
— Totuşi dumneata ai supravieţuit.
— Nimeni nu ştie că eu îl cunosc.
— De cînd deţii dumneata acest secret ?
— De cincisprezece ani.
— Şi nu l-ai dezvăluit nimănui ?
— Voiam să trăiesc, monseniore.
— Şi-l încredinţezi ordinului, fără ambiţie, fără gînd ascuns ?
— Îl încredinţez ordinului cu o anumită ambiţie şi cu un anumit gînd — răspunse Aramis — căci, dacă veţi mai trăi, monseniore, veţi face din mine, acum cînd mă cunoaşteţi, ceea ce pot, ceea ce trebuie să fiu.
— Şi fiindcă eu mor — strigă franciscanul — fac din tine urmaşul meu... Iată !
Şi, smulgîndu-şi inelul, îl trecu în degetul lui Aramis. Apoi, întorcîndu-se către cei doi spectatori ai acestei scene, le spuse :
— Fiţi martori şi întăriţi în orice împrejurare că, bolnav trupeşte, dar sănătos la minte, am dăruit, din proprie voinţă şi în deplină libertate, acest inel, semn al atotputerniciei, monseniorului d'Herblay, episcop de Vannes, pe care-l numesc urmaşul meu şi în faţa căruia, eu, umilul păcătos ce se pregăteşte să se înfăţişeze înaintea lui Dumnezeu, mă închin cel dintîi, ca să dau pildă tuturora.
Şi franciscanul se plecă, într-adevăr, în timp ce doctorul şi iezuitul căzură în genunchi. Aramis, mai palid decît însuşi muribundul, îşi îndrepta privirea rînd pe rînd la toţi actorii acestei scene. Ambiţia satisfăcută îi năvălea o dată cu sîngele spre inimă.
— Să ne grăbim — zise franciscanul. Ceea ce aveam de făcut aici mă zoreşte, nu-mi dă pace ! Mi-e teamă că nu voi mai apuca să termin.
— Voi face eu restul — adăugă Aramis.

— Foarte bine — rosti franciscanul. Apoi, adresîndu-se medicului şi iezuitului, le spuse : Lăsaţi-ne singuri.

Amîndoi se supuseră.

— Prin acest inel — vorbi călugărul — eşti omul care trebuie pentru a clătina lumea întreagă ; prin acest inel vei răsturna totul ; prin acest inel vei clădi din nou : *In hoc signo vinces*[1] ! Încuie uşa — îi spuse franciscanul.

Aramis trase zăvorul şi se apropie de bolnav.

— Papa a conspirat împotriva ordinului — zise franciscanul — papa trebuie să moară.

— Va muri — răspunse cu tot calmul Aramis.

— Îi datorăm şapte sute de mii de livre unui neguţător din Bremen, pe nume Bonstett, care a venit aici să ceară garanţia semnăturii mele.

— Va fi plătit — zise Aramis.

— Şase cavaleri de Malta, ale căror nume sînt scrise aici, au descoperit, prin indiscreţia unui adept din anul al unsprezecelea, al treilea mister ; va trebui să afli ce-au făcut aceşti oameni cu secretul, să pui mîna pe el şi să-l distrugi.

— Aşa voi face.

— Trei adepţi periculoşi trebuiesc trimişi în Tibet, ca să piară acolo — sînt osîndiţi. Aici sînt numele lor.

— Am să execut sentinţa.

— În sfîrşit, mai e o doamnă din Anvers, nepoată a lui Ravaillac[2] ; ea deţine anumite hîrtii care defăimează ordinul. Familia ei primeşte, de cincizeci şi unu de ani, un subsidiu de cincizeci de mii de livre. Subsidiul e greu ; ordinul nu e prea bogat... Răscumpără hîrtiile pentru o sumă de bani plătită odată pentru totdeauna, sau, în caz de refuz, taie subsidiul... fără risc.

— Voi chibzui — zise Aramis.

— O corabie venind dinspre Lima trebuia să intre săptămîna trecută în portul Lisabona ; am răspîndit zvonul că e încărcată cu ciocolată ; în realitate e plină cu aur. Fiecare lingou e ascuns sub un strat de ciocolată. Această corabie e a ordinului ; aduce şaptesprezece milioane de livre, pe care le vei lua în primire : iată scrisorile de împuternicire.

---

[1] „Prin acest semn vei învinge" — în limba latină.

[2] Ucigaşul lui Henric al IV-lea.

— În ce port să-i spun să vină ?

— La Bayonne.

— Dacă vîntul nu va fi potrivnic, pînă în trei săptămîni va fi acolo. Asta e tot ?

Franciscanul făcu un semn afirmativ din cap, căci nu mai putea să vorbească : sîngele îi năvălea în gît şi la tîmple, îi ţîşnea pe gură, prin nări, prin ochi. Nenorocitul nu mai avu timp decît să-i strîngă mîna lui Aramis şi se prăbuşi, înţepenit, din pat pe duşumea. Aramis puse mîna în dreptul inimii lui ; inima îi încetase să mai bată. În timp ce se aplecă, Aramis văzu că o bucăţică din hîrtia pe care i-o dăduse franciscanului nu fusese mistuită de flăcări. O ridică şi o arse pînă la cel din urmă atom. Apoi, chemîndu-i pe doctor şi pe duhovnic, îi spuse acestuia din urmă :

— Penitentul dumitale e acum în faţa lui Dumnezeu ; nu mai are nevoie decît de rugăciuni şi de o groapă de mort. Du-te şi pregăteşte o înmormîntare cît mai simplă, aşa cum i se potriveşte unui biet călugăr... Du-te.

Iezuitul ieşi. Atunci, întorcîndu-se către doctor şi zărindu-i chipul palid şi îngrijorat, Aramis îi spuse încet :

— Domnule Grisart, goleşte acest pahar şi curăţă-l ; a rămas prea mult din ceea ce marele consiliu ţi-a poruncit să pui în el.

Grisart, uluit, zdrobit, trăsnit, era să cadă pe spate. Aramis înălţă din umeri în semn de milă, luă paharul şi vărsă conţinutul în cenuşa din vatră. Apoi ieşi ducînd cu sine hîrtiile mortului.

LVIII

MISIUNE

A doua zi, sau, mai bine zis, în aceeaşi zi — căci întîmplările pe care le-am povestit se încheiaseră abia la ceasurile trei dimineaţa — înainte de prînz, în timp ce regele pleca la

liturghie împreună cu cele două regine, în timp ce DOMNUL, împreună cu cavalerul de Lorraine și alți cîțiva intimi încălecau pe cai pentru a se duce la rîu, unde aveau de gînd să facă una din acele băi după care doamnele se înnebuneau, și întrucît la castel nu mai rămăsese decît DOAMNA, care, sub pretext de indispoziție, nu voise să iasă, se zări, sau mai degrabă nu se zări, Montalais furișîndu-se din camera domnișoarelor de onoare și trăgînd-o după ea pe La Vallière, care se ascundea cît mai mult cu putință ; amîndouă, strecurîndu-se prin grădini și uitîndu-se mereu în urma lor, ajunseră pînă la aleea de carpeni.

Vremea era noroasă ; un vînt fierbinte îndoia tulpinile florilor și ale tufelor ; praful încins, spulberat de pe drumuri, se urca în vîrtejuri pînă la înălțimea copacilor.

Montalais care, în fuga lor, îndeplinise sarcina de călăuză priceputâ, mai făcu vreo cîțiva pași, apoi, întorcîndu-se să vadă dacă nimeni nu le asculta sau nu le urmărea, zise :

— Haide, slavă Domnului, sîntem singure. De ieri, toată lumea ne iscodește și s-a format în jurul nostru un cerc, de parcă am fi cu adevărat ciumate.

La Vallière lăsă capul în jos și scoase un suspin ușor.

— În sfîrșit, e de necrezut — continuă Montalais. De la domnul Malicorne pînă la domnul de Saint-Aignan, toată lumea are ce are cu taina noastră. Haide, Louise, să ne înțelegem puțin, ca să știu ce-mi rămîne de făcut.

La Vallière ridică spre prietena sa ochii ei frumoși, limpezi și adînci ca azurul unui cer de primăvară.

— Iar eu — zise ea — te-aș întreba pentru ce am fost chemate la DOAMNA ; de ce ne-am culcat la dînsa, în loc să ne culcăm ca de obicei în camera noastră ; de ce te-ai întors atît de tîrziu azi-noapte și de unde pornesc măsurile de supraveghere care au fost luate azi-dimineață cu privire la noi ?

— Scumpa mea Louise, tu răspunzi la întrebarea mea printr-o altă întrebare, sau mai curînd prin zece alte întrebări, ceea ce nu înseamnă de loc că-mi dai un răspuns. Îți voi explica toate astea mai tîrziu, și fiindcă sînt lucruri de o însemnătate mai mică, poți să mai aștepți. Ceea ce vreau să-mi spui, căci totul va atîrna de asta, e să mărturisești dacă este sau nu este vorba de o taină.

— Nu știu dacă e vreo taină — răspunse La Vallière — dar ceea ce știu, în ce mă privește cel puțin, este că am săvîrșit

o mare nesocotință prin vorbele mele prostești de azi-noapte și prin leșinul acela și mai prostesc ; fiecare trăncănește azi pe seama noastră.

— Vorbește în numele tău, draga mea — zise Montalais rîzînd — în numele tău și al lui Tonnay-Charente, căci amîndouă ați făcut ieri declarații norilor, declarații care, din nefericire, au fost auzite.

La Vallière își plecă din nou capul.

— În adevăr — murmură ea — tu mă faci să sufăr și mai mult.

— Eu ?

— Da, aceste glume mă jignesc de moarte.

— Ascultă, ascultă, Louise. Nu sînt glume și, dimpotrivă, nimic nu e mai serios. Nu te-am smuls din castel, n-am renunțat la liturghie, nu m-am prefăcut că am migrenă ca DOAMNA, migrenă pe care DOAMNA n-o are tot așa cum n-o am nici eu, în sfîrșit, n-am desfășurat de zece ori mai multă diplomație decît a putut să moștenească domnul Colbert de la domnul de Mazarin pentru a o folosi față de domnul Fouquet, decît cu gîndul de a izbuti să-ți încredințez cele patru dureri ale mele, cu singurul scop ca, fiind singure, undeva unde să nu ne asculte nimeni, să cădem amîndouă de acord. Nu, nu, crede-mă, dacă te întreb, n-o fac numai din curiozitate, ci pentru că situația e într-adevăr critică. Se știe ce-ai spus tu azi-noapte, se șușotesc tot felul de lucruri despre asta. Fiecare brodează cum poate, cu florile fanteziei lui. Ai avut cinstea astă-noapte și o ai încă și în această dimineață de a fi subiectul de discuție al curții, draga mea, și numărul gesturilor drăgălașe și spirituale ce ți se atribuie ar face-o să crape de ciudă pe domnișoara de Scudéry și pe fratele ei [1], dacă li s-ar povesti toate așa cum s-au întîmplat.

— Ah, buna mea Montalais — zise sărmana copilă — tu știi mai bine ca oricine ceea ce-am spus, fiindcă am vorbit doar de față cu tine.

— Da, știu. Dar, Doamne, nu asta este partea cea mai gravă. N-am uitat nici o singură vorbă din tot ce-ai spus tu, dar te gîndeai, oare, atunci, la ceea ce spuneai ?

Louise se tulbură.

[1] Georges de Scudéry, poet dramatic și romancier francez, care, ca și sora sa, Madeleine de Scudéry, autoare de romane, erau glorii ale societății prețioase ale acelei vremi, ridiculizați de Boileau în scrierile sale.

— Iar întrebări ? strigă ea. Ah, Doamne, de ce oare, în vreme ce eu aș da o lume întreagă ca să uit ceea ce am spus... alții se înțeleg parcă anume ca să mă facă să-mi reamintesc ? Oh, iată ceva groaznic, într-adevăr !

— Ce e groaznic ? Spune !

— Să ai o prietenă de la care ai aștepta o cruțare, un sfat, un sprijin, dar care mă chinuie și mă ucide !

— Hopa ! făcu Montalais. După ce nu voiai să vorbești de loc, acum ai început să spui prea multe. Nimeni nu se gîndește să te ucidă, nici măcar să-ți fure ceva, fie chiar și taina ta ; aș vrea să mi-o împărtășești de bună voie, și nu altfel, căci nu e vorba numai de treburile tale, ci și de ale noastre ; Tonnay-Charente ți-ar spune același lucru ca și mine dacă ar fi aici. Ei bine, află că, aseară, ea îmi ceruse o întrevedere în camera noastră, unde m-am și dus, după disputele mele manicampiene și malicorniene, dar unde am ajuns cam tîrziu, e adevărat, după ce DOAMNA sechestrase toate domnișoarele de onoare, silindu-ne să dormim la ea, în loc să dormim la noi. Or, DOAMNA a sechestrat domnișoarele de onoare pentru ca ele să nu aibă timp să se înțeleagă între dînsele, iar azi-dimineață dumneaei s-a închis cu Tonnay-Charente în același scop. Spune-mi deci, dragă prietenă, ce trebuie să declarăm, Athénaïs și cu mine, despre tine, iar noi îți vom spune ce-ai putea tu să declari despre noi.

— Nu înțeleg prea bine întrebarea pe care mi-o pui — șopti Louise foarte tulburată.

— Hm ! Îmi faci impresia, dimpotrivă, că înțelegi foarte bine. Dar vreau să precizez întrebarea, ca să nu-ți dau prilejul de a ocoli răspunsul. Ascultă deci : *îl iubești pe domnul de Bragelonne ?* E limpede așa, ce zici ?

La această întrebare, care căzu ca prima bombă a unei armate atacatoare într-o cetate atacată, Louise făcu o mișcare de surprindere.

— Dacă-l iubesc pe Raoul ! exclamă ea. Prietenul meu din copilărie, fratele meu !

— Ei, nu, nu, nu ! Iată că iar îmi scapi, sau mai bine zis încerci să-mi scapi. Nu te întreb dacă-l iubești pe Raoul, fratele și prietenul tău din copilărie ; te întreb dacă-l iubești pe vicontele de Bragelonne, logodnicul tău !

— O, Doamne, draga mea, cîtă asprime în glasul tău ! zise Louise.

— Fără înconjur ; nu sînt nici mai aspră, nici mai blajină ca de obicei. Îţi pun o întrebare ; răspunde la această întrebare.

— Hotărît lucru — rosti Louise cu o voce înăbuşită — tu nu-mi vorbeşti ca prietenă, în schimb eu îţi voi răspunde ca o prietenă sinceră.

— Răspunde.

— Ei bine, am o inimă plină de scrupule şi de o mîndrie ridicolă cînd e vorba de ceea ce o femeie e datoare să păstreze ca o taină, şi nimeni n-a citit pînă acum sub acest raport, în sufletul meu.

— Asta o ştiu. Dacă aş fi putut să citesc, nu te-aş mai sîcîi cu întrebările ; ţi-aş spune numai atît : „Buna mea Louise, ai fericirea de a-l cunoaşte pe domnul de Bragelonne, care e un băiat cumsecade şi o partidă frumoasă pentru o fată fără zestre. Domnul de La Fère îi va lăsa fiului său o rentă de cincisprezece mii de livre. Tu vei avea deci într-o bună zi o rentă de cincisprezece mii de livre, ca soţie a acestui fiu ; e foarte bine. Nu te mai uita dar nici în dreapta, nici în stînga, du-te drept către domnul de Bragelonne, adică la altarul unde te va conduce el. Pe urmă ? Ei bine, pe urmă, ţinînd seama de firea lui, vei fi sau emancipată sau sclavă, adică vei avea dreptul să faci toate nebuniile pe care le fac oamenii prea liberi sau prea înrobiţi". Iată, scumpa mea Louise, ceea ce ţi-aş spune mai înainte de toate, dacă ţi-aş fi citit în adîncul inimii.

— Iar eu ţi-aş mulţumi — bîigui Louise — cu toate că sfatul nu mi se pare întru totul bun.

— Aşteaptă, aşteaptă... Căci, îndată ce ţi l-aş fi dat, aş fi adăugat : „Louise, e primejdios să-ţi petreci zile întregi cu capul aplecat în piept, cu mîinile nemişcate, cu privirea pierdută în gol ; e primejdios să cauţi aleile întunecoase şi să ocoleşti distracţiile ce înfloresc înaintea tuturor fetelor ; e primejdios, Louise, să scrii cu vîrful pantofului pe nisip, cum faci tu, litere pe care oricît le-ai şterge pe urmă cu talpa, tot se mai zăresc, mai ales cînd aceste litere seamănă mai mult cu L decît cu B ; e primejdios, în sfîrşit, să-ţi vîri în cap mii de închipuiri bizare, roadele singurătăţii şi ale migrenei ; aceste închipuiri sapă obrajii unei biete copile, în acelaşi timp în care sapă şi creierul, în aşa fel încît, nu rareori se întîmplă, în asemenea împrejurări, să vezi cum cea mai plăcută făptură din lume devine cea mai posacă, şi cum cea mai spirituală devine cea mai neroadă".

— Mulțumesc, scumpa mea Aure — răspunse La Vallière cu blîndețe. E în firea ta să-mi vorbești astfel, și-ți mulțumesc că-mi vorbești după cum ți-e firea.

— Și nu vorbesc decît pentru cei cu capul în nori ; nu lua deci din vorbele mele decît pe acelea pe care le vei crede că merită să le reții. Iată, îmi vine în minte nu mai știu ce poveste despre o fată melancolică sau visătoare, căci mai zilele trecute domnul Dangeau îmi demonstra că melancolia ar trebui să se scrie, gramatical, *melancholia*, cu un *h*, dat fiind că acest cuvînt francez e format din două cuvinte grecești, unul însemnînd *negru* și celălalt *fiere*. Mă gîndeam, așadar, la acea tînără persoană care a murit de *fiere neagră*, deoarece își închipuia că prințul, regele sau împăratul... dar, zău, n-are importanță care, se îndrăgostise de ea ; în timp ce prințul, regele sau împăratul, care vrei tu, se vedea cît de colo că iubea pe altcineva și, lucru ciudat, lucru de care ea nu-și dădea seama, deși pentru toată lumea din jurul ei era limpede, ea slujea ca paravan al iubirii lor. Rîzi, ca și mine, de această fată prostuță, nu-i așa, La Vallière ?

— Rîd — murmură Louise palidă ca o moartă — da, de bună seamă, rîd.

— Și ai dreptate, căci întîmplarea e hazlie. Faptul sau povestea, spune-i cum vrei, mi-a plăcut ; iată de ce am reținut-o și de ce ți-o împărtășesc și ție. Îți închipui, buna mea Louise, ce prăpăd ar face în creierul tău, de pildă, o melancolie de felul acesta, cu *h* ? În ce mă privește, m-am hotărît să-ți spun povestea, căci dacă așa ceva i s-ar întîmpla vreuneia din noi, e bine să fim pătrunse de acest adevăr : astăzi așa ceva e o momeală ; mîine va fi un prilej de batjocură ; poimîine va fi moartea.

La Vallière tresări și se îngălbeni încă și mai mult.

— Cînd un rege se interesează de noi — continuă Montalais — el ne face să vedem asta, și dacă noi sîntem bunul pe care-l rîvnește, știe să-și păstreze bunul. Vezi dar, Louise, că, în asemenea împrejurări, fetele expuse unor astfel de primejdii e bine să-și facă mărturisiri între ele, în așa fel ca inimile nemelancolice să vegheze asupra celor care ar putea să devină.

— Tăcere, tăcere ! șopti La Vallière. Se aude cineva.

— Se aude, într-adevăr — zise Montalais — dar cine poate să fie ? Toată lumea e la liturghie cu regele, sau la vînătoare, cu DOMNUL.

La capătul aleii, tinerele fete zăriră în aceeaşi clipă, sub bolta de verdeaţă, mersul graţios şi statura impunătoare a unui bărbat tînăr, care, cu spada sub braţ şi cu o mantie pe umeri, cu pintenii zornăind la cizme, le saluta de departe cu un zîmbet blînd şi plăcut.

— Raoul ! exclamă Montalais.

— Domnul de Bragelonne ! murmură Louise.

— Iată un judecător care vine să ne împace pe amîndouă — zise Montalais.

— Oh, Montalais, Montalais, fie-ţi milă ! suspină La Vallière. După ce-ai fost crudă cu mine, nu te arăta şi neîndurătoare !

Aceste cuvinte, rostite cu toată ardoarea unei rugăciuni, şterseră de pe faţă, dacă nu şi din inima lui Montalais, orice urmă de ironie.

— Oh, iată-te frumos ca un Amadis [1], domnule de Bragelonne, şi tot ca el de înarmat şi împintenat ! i se adresă ea lui Raoul.

— Mii de respecte, domnişoarelor — răspunse Bragelonne înclinîndu-se.

— Dar, ia spune, pentru ce această ţinută ? întrebă Montalais, în timp ce La Vallière, deşi îl privea pe Raoul cu aceeaşi surprindere ca şi prietena ei, păstra totuşi tăcerea.

— Pentru ce ? făcu Raoul.

— Da — îndrăzni la rîndul ei La Vallière.

— Pentru că mă pregătesc de drum — răspunse Raoul privind la Louise.

Tînăra fată se simţi lovită de o teamă superstiţioasă şi se clătină.

— Pleci, Raoul ? tresări ea. Şi unde te duci ?

— Draga mea Louise — spuse tînărul cu calmul lui firesc — mă duc în Anglia.

— Şi ce vei face în Anglia ?

— Regele mă trimite acolo.

— Regele ! exclamară în acelaşi timp Louise şi Aure, care schimbară fără să vrea o privire între ele, amintindu-şi şi una şi alta de convorbirea pe care abia o întrerupseseră.

---

[1] Eroul lucrării „Amadis de Gaule" — roman cavaleresc spaniol, scris în 1508 de Montalvo — care a rămas tipul îndrăgostitului fidel şi respectuos, ca şi al cavalerului rătăcitor.

Raoul observă privirea lor, dar nu putu înțelege ce însemna ea. O atribui, foarte firesc, interesului pe care i-l arătau lui cele două fete.

— Maiestatea sa — zise el — a binevoit să-și aducă aminte că domnul conte de La Fére este bine văzut de regele Carol a II-lea. Azi-dimineață deci, pe cînd pleca la liturghie, regele, întîlnindu-mă în cale, mi-a făcut un semn din cap. Și eu m-am apropiat. „Domnule de Bragelonne — mi-a spus — vei trece pe la domnul Fouquet, care a primit de la mine niște scrisori pentru regele Marii Britanii ; aceste scrisori le vei duce dumneata." Am făcut o plecăciune. „Ah, înainte de a pleca — adăugă el — fii bun și treci pe la DOAMNA, să primești comisioanele pentru regele fratele ei."

— Doamne ! murmură Louise, foarte neliniștită și foarte îngîndurată în același timp.

— Atît de grabnic ? Ți s-a spus să pleci atît de grabnic ? zise Montalais, înmărmurită de această întîmplare neașteptată.

— Pentru a te supune acelora pe care-i respecți — răspunse Raoul — trebuie să-i asculți fără zăbavă. În zece minute, după ce am primit ordinul, eram gata. DOAMNA, prevenită, așterne pe hîrtie scrisoarea pe care a binevoit să-mi facă onoarea de a mi-o încredința. Între timp, aflînd de la domnișoara de Tonnay-Charente că trebuie să fiți prin partea aleii de carpeni, am venit încoace, și iată că v-am întîlnit pe amîndouă.

— Și amîndouă deopotrivă de întristate, după cum vezi — spuse Montalais spre a veni în ajutorul Louisei, a cărei fizionomie se întuneca văzînd cu ochii.

— Întristate ? repetă Raoul, strîngînd cu o drăgăstoasă curiozitate mîna Louisei de La Vallière. Oh, într-adevăr, ai mîna rece !

— Nu e nimic.

— Răceala aceasta n-ajunge pînă la inimă, nu-i așa, Louise ? întrebă tînărul cu un surîs plin de blîndețe.

Louise ridică numaidecît capul, ca și cum această întrebare ar fi pornit dintr-o bănuială și-ar fi răscolit o remușcare.

— Oh, știi bine — murmură ea cu un efort — că niciodată inima mea nu se va răci față de un prieten ca dumneata, domnule de Bragelonne.

— Mulțumesc, Louise. Îți cunosc și inima și sufletul, și nu după o atingere de mînă se judecă o simțire ca a dumitale, știu asta. Louise, știi cît de mult te iubesc și cu ce încredere și

bucurie ţi-am oferit viaţa mea ; mă vei ierta, prin urmare, nu-i aşa, că-ţi vorbesc puţin ca un copil ?

— Vorbeşte, domnule Raoul — zise Louise tremurînd — te ascult.

— Nu pot pleca departe de dumneata, ducînd cu mine o frămîntare, fără sens, ştiu, dar care mă sfîşie.

— Pleci pentru multă vreme ? întrebă La Vallière cu o voce sugrumată, în timp ce Montalais întorcea capul în altă parte.

— Nu, probabil că nu voi lipsi mai mult de cincisprezece zile.

La Vallière îşi duse o mînă la inima pe care şi-o simţea zdrobită.

— Ce ciudat ! urmă Raoul privind cu tristeţe spre tînăra fată. De multe ori te-am părăsit pentru a lua parte la încăierări primejdioase, şi plecam totdeauna vesel, cu inima deschisă, cu gîndul însufleţit de bucuria reîntoarcerii, de speranţele viitorului, cu toate că atunci mă duceam să înfrunt gloanţele spaniolilor sau halebardele necruţătoare ale valonilor. Astăzi plec fără nici o primejdie, fără nici o teamă, pentru a culege, pe cel mai uşor drum din lume, o răsplătire pe care mi-o făgăduieşte această favoare a regelui ; plec pentru a te cuceri poate ; căci ce altă favoare mai preţioasă ca dumneata mi-ar putea acorda regele ? Ei bine, Louise, nu ştiu, într-adevăr, cum se face, dar toată această bucurie, tot acest viitor fuge din faţa ochilor mei, se destramă ca o trîmbă de fum, ca un vis înşelător, şi simt aici, aici, în adîncul inimii, o mare tristeţe, o apăsare greu de exprimat prin cuvinte, ceva încruntat, nemişcat şi neînsufleţit, ca un cadavru. Oh, ştiu foarte bine pentru ce, Louise : pentru că nu te-am iubit niciodată ca în clipa asta. Oh, Doamne ! Doamne !

La această ultimă exclamaţie, pornită dintr-o inimă zdrobită, Louise izbucni în lacrimi şi căzu în braţele lui Montalais. Aceasta, care nu era totuşi o fire dintre cele mai duioase, îşi simţi ochii umezindu-i-se, iar inima strîngîndu-i-se ca într-un cerc de fier.

Raoul îşi vedea logodnica plîngînd. Privirea lui nu pătrundea, se ferea să pătrundă dincolo de acest plîns. Îşi îndoi un genunchi în faţa ei şi-i sărută mîna cu buzele fierbinţi. În această sărutare îşi punea toată inima lui.

— Ridică-te, ridică-te — îi spuse Montalais aproape să plîngă ea însăşi — căci iat-o pe Athénaïs venind încoace.

Raoul îşi şterse genunchiul cu dosul mînecii, îi mai zîmbi o dată Louisei, care nu-l mai privea, şi, după ce strînse cu înflăcărare mîna lui Montalais, se întoarse pentru a o saluta pe domnişoara de Tonnay-Charente, a cărei rochie de mătase începea să se audă foşnind pe nisipul mărunt al aleii.

— DOAMNA a sfîrşit scrisoarea ? o întrebă el, cînd fata ajunse la cîţiva paşi de dînsul.

— Da, domnule viconte, scrisoarea e gata, pecetluită, şi alteţa sa regală te aşteaptă.

Raoul, la aceste cuvinte, abia îşi mai îngădui răgazul să o salute pe Athénaïs, îi aruncă o ultimă privire Louisei, făcu un ultim semn spre Montalais şi porni grăbit spre castel. Dar, pe măsură ce se îndepărta, întorcea capul şi privea necontenit în urmă. Pînă cînd, la cotitura aleii celei mari, întorcînd încă o dată faţa, nu mai văzu nimic. La rîndul lor, cele trei fete se uitară după el, urmărindu-l, cu gînduri diferite, cum se îndepărtează.

— În sfîrşit — zise Athénaïs rupînd cea dintîi tăcerea — în sfîrşit, iată-ne singure, putînd să vorbim în voie despre întîmplarea de azi-noapte şi să ne înţelegem asupra celor ce vom avea de făcut de aici înainte. Or, dacă vreţi să mă ascultaţi — continuă ea rotindu-şi ochii în toate părţile — am să vă explic, cît mai pe scurt cu putinţă, mai întîi datoria noastră, aşa cum o văd eu, apoi, dacă nu mă veţi înţelege din cîteva vorbe, şi voinţa DOAMNEI.

Şi domnişoara de Tonnay-Charente apăsă pe aceste ultime cuvinte, în aşa fel încît să nu lase nici o îndoială prietenelor ei asupra însărcinării oficiale cu care fusese învestită.

— Voinţa DOAMNEI ! strigară în acelaşi timp Montalais şi La Vallière.

— Ultimatum ! răspunse cu un aer diplomatic domnişoara de Tonnay-Charente.

— Dar, pentru Dumnezeu, domnişoară — murmură La Vallière — DOAMNA ştie oare... ?

— DOAMNA ştie mai mult chiar decît am vorbit noi — spuse răspicat Athénaïs. De aceea, domnişoarelor, să fim bine înţelese.

— Oh ! oh ! făcu Montalais. Sînt numai urechi ; vorbeşte, Athénaïs.

— Doamne ! Doamne ! murmură Louise tremurînd toată. Voi mai putea oare trăi după cele întîmplate în noaptea aceasta ?

— Oh, nu te pierde cu firea astfel — o încurajă Athénaïs — căci avem noi o scăpare.

Şi aşezîndu-se între cele două prietene ale ei, luînd cîte o mînă a fiecăreia şi strîngîndu-le între-ale sale, începu să vorbească. La şuşotirea primelor sale cuvinte se putu auzi tropotul unui cal ce galopa pe pavajul drumului mare, dincolo de grilajul castelului.

LIX

FERICIT CA UN PRINŢ

În clipa cînd pătrundea în castel, Bragelonne se întîlni cu de Guiche. Dar, înainte de a se întîlni cu Raoul, de Guiche se întîlnise cu Manicamp, care se întîlnise la rîndul său cu Malicorne. Cum îl întîlnise Malicorne pe Manicamp ? Foarte simplu : îl aşteptase să se întoarcă de la liturghie, unde se dusese împreună cu domnul de Saint-Aignan. Revăzîndu-se, ei se bucurară că avuseseră acest noroc, şi Manicamp se folosi de această împrejurare pentru a-l întreba pe prietenul său dacă nu-i mai rămăseseră cumva cîţiva seuzi prin fundul buzunarului. Malicorne, fără să se mire de această întrebare, la care pesemne că se aştepta, răspunse că orice buzunar din care scoţi mereu fără să mai pui nimic în loc se aseamănă cu acele puţuri care dau apă multă chiar şi iarna, dar pe care grădinarii sfîrşesc prin a le seca vara ; că buzunarul său, al lui Malicorne, era fără îndoială adînc şi-ţi făcea o mare plăcere să bagi mîna în el pe vreme de belşug, dar că, din păcate, prea numeroasele cheltuieli îl goliseră acum cu totul. La care Manicamp răspunse cu un aer visător :

— E drept.

— Ar fi deci timpul să-l umplem din nou — adăugă Malicorne.

— Fără îndoială ; dar cum ?

— Nimic mai uşor, scumpe domnule Manicamp.

— Bine, spune.

— O slujbă pe lîngă DOMNUL, şi buzunarul va fi plin.

— Această slujbă n-o ai ?

— Am numai titlul.

— Ei bine ?

— Titlul fără slujbă e o pungă fără bani.

— E drept — răspunse încă o dată Manicamp.

— Să vînăm deci slujba — stărui titularul.

— Scumpul, preascumpul meu — oftă Manicamp — o slujbă pe lîngă DOMNUL, iată una din marile greutăţi ale situaţiei noastre.

— Oh ! Oh !

— Fără îndoială ; în clipa de faţă nu-i putem cere nimic DOMNULUI.

— Şi pentru ce asta ?

— Pentru că nu sîntem bine cu el.

— Absurd — rosti scurt Malicorne.

— Hm ! Dar dacă i-am face curte DOAMNEI — zise Manicamp — crezi, ce zici, că am intra în graţiile DOMNULUI ?

— Nici vorbă ; dacă i-am face curte DOAMNEI şi ne-am dovedi destoinici, nu se poate să nu fim adoraţi de către DOMNUL.

— Mde !

— Sau, altfel, sîntem nişte proşti ! Grăbeşte-te deci, domnule Manicamp, dumneata care eşti un mare om politic, să-l împaci pe domnul de Guiche cu alteţa sa regală.

— Ia spune, dumitale, Malicorne, ce ţi-a dezvăluit domnul de Saint-Aignan ?

— Mie ? Nimic ! Mi-a pus cîteva întrebări şi atîta tot.

— Ei bine, cu mine a fost mai puţin discret.

— Ţi-a dezvăluit ceva ?...

— Că regele e îndrăgostit nebun de domnişoara de La Vallière.

— Asta o ştiam, la dracu ! răspunse Malicorne ironic. Şi fiecare o spune cu glas tare, încît toată lumea a aflat noutatea. Dar, pînă una alta, fă, te rog, aşa cum te sfătuiesc eu : du-te la

domnul de Guiche şi încearcă să-l convingi să pună o vorbă bună pe lîngă DOMNUL. Ce naiba, atîta trecere are el la alteţa sa regală !

— Pentru asta însă trebuie să-l găsim pe de Guiche.

— Mi se pare că ăsta nu e un lucru prea greu. Fă, ca să-l vezi, ceea ce am făcut eu ca să te văd pe dumneata ; aşteaptă-l undeva, ştii doar că e un om căruia îi place să se plimbe.

— Da, însă pe unde se plimbă ?

— Frumoasă întrebare, pe legea mea ! E îndrăgostit de DOAMNA, e adevărat ?

— Aşa se spune.

— Ei bine, se plimbă prin faţa apartamentelor-DOAMNEI.

— Ah, uite, dragul meu Malicorne, nu te-ai înşelat de loc, fată-l că vine.

— Şi pentru ce ai voi să mă înşel ? Ai constatat cumva că e în obiceiul meu ? Spune... Priveşte, nu pare în toane bune. Ei, ai nevoie de bani ?

— Ah ! făcu Manicamp cu jale.

— Eu am nevoie de slujbă. De îndată ce Malicorne va avea slujbă, Malicorne va avea şi bani. Nimic nu-i mai uşor decît asta.

— Ei bine, atunci fii liniştit. Voi face tot ce-mi stă în putinţă.

— Să te vedem.

De Guiche se apropia ; Malicorne se retrase la o parte ; Manicamp îl atacă pe de Guiche. Contele era posomorît şi îngîndurat.

— Spune-mi ce rimă cauţi, scumpul meu conte — zise Manicamp. Am una care se potriveşte foarte bine cu a dumitale, mai ales dacă a dumitale se termină cu *vis*.

De Guiche ridică faţa şi, recunoscînd un prieten, îl luă de braţ.

— Nu, dragă Manicamp — răspunse el — caut altceva, nu o rimă.

— Spune-mi şi mie ce cauţi.

— Iar dumneata ai să mă ajuţi să găsesc ceea ce caut — adăugă contele — dumneata care eşti un leneş, adică un spirit de ingeniozitate.

— Să-mi pun la încercare ingeniozitatea, dragă conte.

— Iată faptul : vreau să mă apropii de o casă unde am treabă.

— N-ai decît să te îndrepți spre casa aceea — zise Manicamp.

— Știu. Însă acea casă e locuită de un soț gelos.

— E mai gelos decît dulăul Cerber ?

— Nu mai mult, dar tot atît.

— Are trei guri, ca acel înspăimîntător paznic al Infernului ? Oh, nu ridica din umeri, dragă conte ; îmi fac această întrebare cu un scop precis, întrucît poeții pretind că, pentru a-l îmblînzi pe Cerber al meu, e destul să-i aduci o prăjitură. Or, eu care văd lucrurile prin prizma prozei, adică a realității, zic : o singură prăjitură e prea puțin pentru trei guri. Dacă gelosul dumitale are trei guri, conte, atunci du-i trei prăjituri.

— Manicamp, astfel de sfaturi i-aș putea cere domnului Beautru.

— Pentru a căpăta altele mai bune, domnule conte — i-o întoarse Manicamp cu un aer de seriozitate comică — invocă, dacă nu te superi, un motiv mai acătării decît acela pe care mi l-ai arătat.

— Ah, dacă Raoul ar fi aici — zise de Ghiche — el m-ar înțelege.

— Cred și eu, mai ales dacă i-ai spune : aș vrea tare mult s-o văd pe DOAMNA mai de aproape, dar mă tem de DOMNUL, care e gelos.

— Manicamp ! strigă contele înfuriat și încercînd să-l strivească pe zeflemist sub privirea lui de plumb.

Dar zeflemistul nu păru să fie cîtuși de puțin tulburat.

— Așadar, despre ce e vorba, dragul meu conte ? întrebă Manicamp.

— Cum, iei în derîdere numele cele mai sacre ? strigă de Guiche.

— Ce nume, dragul meu ?

— DOMNUL ! DOAMNA ! Cele dintîi nume ale regatului.

— Dragul meu conte, te înșeli într-un chip ciudat, și eu ți-am pomenit de cele dintîi nume ale regatului. Ți-am răspuns în legătură cu un soț gelos al cărui nume nu mi l-ai spus, dar care, se înțelege de la sine, trebuie să aibă o soție ; ți-am răspuns așa : ca s-o vezi pe DOAMNA, apropie-te de DOMNUL.

— Șoitar netrebnic — zise contele surîzînd — oare asta ai spus ?

— Nimic altceva.

— Atunci, bine.

— Şi — reluă Manicamp — dacă vrei să aduci vorba despre doamna ducesă de... şi domnul duce de... fie, îţi voi spune : „Să ne apropiem de această casă, oricare ar fi ea ; e o tactică de pe urma căreia, în nici un caz, iubirea dumitale nu va avea de pierdut".

— Ah, Manicamp, un pretext, un pretext bun, găseşte-mi-l !

— Un pretext, la naiba ! O sută de pretexte, o mie de pretexte ! Dacă Malicorne ar fi aici, el ţi-ar fi găsit pînă acum cincizeci de mii de pretexte foarte bune !

— Cine e acest Malicorne ? întrebă de Guiche, clipind din ochi ca un om care caută să-şi aducă aminte. Mi se pare că numele acesta mi-e cunoscut...

— Dacă ţi-e cunoscut ! Cred şi eu : îi datorezi treizeci de mii de scuzi părintelui său.

— Ah, da ; e băiatul acela cumsecade din Orléans...

— Căruia i-ai făgăduit o slujbă pe lîngă DOMNUL ; nu soţul gelos, celălalt.

— Ei bine, dacă prietenul tău Malicorne are atîta spirit, să-mi găsească atunci un mijloc prin care să fiu adorat de DOMNUL, să-mi găsească un pretext pentru a mă împăca din nou cu el.

— Fie, am să-i vorbesc.

— Dar cine vine de-acolo ?

— E vicontele de Bragelonne.

— Raoul ! Da, într-adevăr.

Şi de Guiche se duse repede în întîmpinarea tînărului viconte.

— Tu eşti, dragul meu Raoul ? i se adresă de Guiche.

— Da, te căutam pentru a-mi lua rămas bun, dragă prietene — răspunse Raoul strîngînd mîna contelui. Bună ziua, domnule Manicamp.

— Cum, pleci, viconte ?

— Da, plec... O misiune din partea regelui.

— Unde te duci ?

— La Londra. Acum mă duc la DOAMNA ; trebuie să-mi dea o scrisoare pentru maiestatea sa regele Carol al II-lea.

— Ai s-o găseşti singură, căci DOMNUL a ieşit.

— Încotro ?...

— Să facă o baie în rîu.

— Atunci, dragă prietene, tu care faci parte dintre gentilomii DOMNULUI, ia-ţi sarcina şi cere-i scuze în numele meu. L-aş fi aşteptat să primesc ordinele sale, dacă dorinţa de a pleca fără întîrziere nu mi-ar fi fost transmisă de domnul Fouquet, din partea maiestăţii sale.

Manicamp îi făcu semn lui de Guiche cu cotul :

— Iată pretextul — zise el.

— Care ?

— Scuzele domnului de Bragelonne.

— Slab pretext — rosti de Guiche.

— Excelent, dacă DOMNUL nu-ţi poartă pică ; zadarnic, ca oricare altul, dacă DOMNUL te urăşte.

— Ai dreptate, Manicamp ; un pretext, oricare ar fi, iată ceea ce-mi trebuie. Aşadar, călătorie bună, dragă Raoul !

Şi, cu acestea, cei doi prieteni se îmbrăţişară.

Cinci minute mai tîrziu, Raoul intra la DOAMNA, aşa după cum îl invitase domnişoara de Tonnay-Charente. DOAMNA se afla încă la masa unde abia sfîrşise scrisoarea. În faţa ei ardea lumînarea de ceară roşie cu care o pecetluise. Numai că, în preocuparea sa, deoarece DOAMNA părea foarte preocupată, uitase să sufle în această lumînare.

Bragelonne era aşteptat ; fu anunţat de îndată ce sosi. Vicontele era eleganţa însăşi ; era cu neputinţă să-l vezi o dată, fără să nu ţi-l reaminteşti mereu ; şi DOAMNA nu numai că-l văzuse o dată, dar şi-l reamintea foarte bine, fiind unul dintre cei pe care-i avusese prima dată înaintea ei şi care o însoţise de la Le Havre la Paris. DOAMNA păstra deci o foarte plăcută amintire despre Bragelonne.

— Ah — îi spuse ea — iată-te, domnule ; te vei duce să-l vezi pe fratele meu, care va fi bucuros să-l răsplătească pe fiu cu o parte din recunoştinţa pe care i-o datorează părintelui.

— Contele de La Fère, doamnă, a fost răsplătit din plin, pentru puţinul pe care a avut fericirea să-l facă pentru rege, prin bunătatea pe care regele i-a arătat-o, iar eu mă duc acum să prezint regelui respectul, devotamentul şi recunoştinţa tatălui şi fiului.

— Îl cunoşti pe fratele meu, domnule viconte ?

— Nu, alteţă ; e pentru prima dată cînd voi avea fericirea de a vedea pe maiestatea sa.

— Dumneata n-ai nevoie să-i fii recomandat. Totuşi, dacă te îndoieşti cumva de valoarea dumitale personală, vorbeşte-i fără nici o sfială în numele meu, n-am să te dezmint.

— Oh, alteţa voastră e prea bună !

— Nu, domnule de Bragelonne. Mi-aduc aminte că am făcut drumul împreună, şi am putut să-mi dau seama de înţelepciunea dumitale, în mijlocul nesăbuitelor nebunii la care se dedau, în stînga şi în dreapta dumitale, doi dintre cei mai smintiţi de pe lumea aceasta, domnii de Guiche şi de Buckingham. Dar să nu mai vorbim despre ei ; să vorbim despre dumneata. Te duci în Anglia spre a te stabili acolo pentru mai multă vreme ? Iartă-mi întrebarea : o fac nu din curiozitate, ci pentru că aşa îmi dictează dorinţa de a-ţi fi de folos cu ceva.

— Nu, doamnă ; mă duc în Anglia pentru a îndeplini o misiune pe care a binevoit să mi-o încredinţeze maiestatea sa, atîta tot.

— Şi ai de gînd să te reîntorci în Franţa ?

— De îndată ce această misiunea va fi îndeplinită, afară doar dacă maiestatea sa Carol al II-lea nu-mi va da alte ordine.

— Îţi va face, în orice caz, sînt sigură de asta, rugămintea de a rămîne cît mai mult în preajma lui.

— Atunci, întrucît nu voi putea să refuz, am să rog mai dinainte pe alteţa voastră regală să binevoiască a-i aminti regelui Franţei că are departe de sine pe unul dintre cei mai credincioşi slujitori.

— Ia seama ca, atunci cînd te va rechema, să nu priveşti ordinul său ca un abuz de putere.

— Nu vă înţeleg, doamnă.

— Curtea Franţei e neasemuită, ştii asta ; dar avem şi noi, la curtea Angliei, cîteva femei frumoase.

Raoul zîmbi.

— Oh — făcu DOAMNA — iată un zîmbet care nu prevesteşte nimic bun pentru compatrioţii mei. E ca şi cum le-ai spune, domnule de Bragelonne : „Am venit la voi, dar mi-am lăsat inima dincolo de strîmtoare". Oare nu asta înseamnă zîmbetul dumitale ?

— Alteţa voastră are darul de a citi pînă în adîncul sufletului ; acum veţi înţelege dar pentru ce orice şedere prelungită la curtea Angliei va fi pentru mine o durere.

— Şi îmi este îngăduit să întreb dacă un atît de brav cavaler va fi răsplătit la întoarcere ?

— Doamnă, am fost crescut împreună cu aceea pe care o iubesc, şi cred că ea are pentru mine aceleaşi simţăminte pe care le am eu pentru dînsa.

— Ei bine, pleacă atunci cît mai repede, domnule de Bragelonne, revino repede şi, la întoarcere, vom putea vedea doi oameni fericiţi, deoarece sper că nici o piedică nu stă în calea fericirii dumneavoastră.

— Este totuşi una, doamnă ; una mare.

— Ce spui ! Care ?

— Voinţa regelui.

— Voinţa regelui !... Regele se împotriveşte la căsătoria dumitale ?

— Sau cel puţin caută s-o întîrzie. I-am cerut regelui consimţămîntul prin contele de La Fère, dar, fără a-l refuza cu tot dinadinsul, i-a spus deschis că trebuie să mai aştepte.

— Persoana pe care o iubeşti e oare nevrednică de dumneata ?

— Ea merită şi dragostea unui rege, doamnă.

— Vreau să spun că poate nobleţea ei nu este de acelaşi rang cu a dumitale.

— Aparţine unei familii foarte bune.

— E tînără, frumoasă ?

— Are şaptesprezece ani şi pentru mine e de o frumuseţe neîntrecută.

— E în provincie sau la Paris ?

— Acum se află la Fontainebleau, doamnă.

— La curte ?

— Da.

— O cunosc ?

— Are cinstea de a face parte din casa alteţei voastre regale.

— Numele ei ? întrebă Prinţesa tulburată, dar în acelaşi timp reculegîndu-se repede şi adăugînd : Bineînţeles, dacă numele ei nu e o taină.

— Nu, doamnă. Dragostea mea e prea curată ca să fac din ea o taină faţă de cineva, şi cu atît mai puţin în ochii alteţei voastre, care e atît de bună cu mine. Se numeşte domnişoara Louise de La Vallière.

DOAMNA nu-şi putu stăpîni un strigăt, care era mai mult decît o uimire.

— Ah ! făcu ea, La Vallière... Aceea care ieri... Şi se întrerupse. Dar adăugă : Aceea care ieri seară a avut o indispoziţie, aşa cred.

— Da, doamnă, am aflat despre această întîmplare abia azi-dimineaţă.

— Şi ai văzut-o înainte de a veni aici ?

— Am avut plăcerea să-mi iau rămas bun de la dînsa.

— Şi zici că regele — întrebă DOAMNA, făcînd un efort spre a se stăpîni — zici că regele a... amînat căsătoria dumitale cu această copilă ?

— Da, doamnă, a amînat-o.

— Şi a invocat vreun motiv pentru această amînare ?

— Nici unul.

— E mult de cînd contele de La Fère i-a cerut încuviinţarea ?

— Mai mult de o lună, doamnă.

— Ciudat ! murmură Prinţesa, şi ceva ca un nor îi învălui privirea. O lună ? repetă ea.

— Cam atît.

— Ai dreptate, domnule viconte — spuse Prinţesa cu un surîs în care Bragelonne ar fi putut să vadă o anumită nemulţumire — ai dreptate, nu trebuie ca fratele meu să te reţină prea mult acolo ; du-te, deci, cît mai repede şi, în prima scrisoare pe care o voi trimite în Anglia, am să te rechem în numele regelui.

Apoi DOAMNA se ridică pentru a-i înmîna lui Bragelonne scrisoarea pe care o pregătise. Raoul înţelese că audienţa lui se sfîrşise ; luă scrisoarea, se înclină în faţa Prinţesei şi ieşi.

— O lună ! murmură Prinţesa. Să fi fost oare orbită eu pînă într-atît, şi el s-o iubească de o lună ?

Şi cum DOAMNA nu avea altceva de făcut, începu să întocmească o scrisoare către fratele ei, în al cărei *post-scriptum* trebuia să-l recheme pe Bragelonne.

Contele de Guiche cedase, după cum am văzut, stăruinţelor lui Manicamp şi se lăsă tîrît de el pînă la grajduri, unde cerură să li se pună şeile pe cai ; apoi, pe mica alee a cărei descriere am făcut-o mai înainte, porniră în întîmpinarea DOMNULUI, care, ieşind din baie, se întorcea înviorat spre castel, avînd pe

cap un voal de femeie, pentru ca soarele, destul de fierbinte, să nu-i pîrlească fața.

DOMNUL se afla într-una din acele bune dispoziții care îi inspirau adesea admirație pentru propria lui frumusețe. În apă, avusese prilejul să compare albeața trupului său cu aceea a trupurilor curtenilor săi, și grație îngrijirilor de care alteța sa regală nu uita niciodată, nimeni nu putuse, nici chiar cavalerul de Lorraine, să se asemene cu el. În afară de asta, DOMNUL înotase cu oarecare succes, și toți nervii lui, destinși cu măsură prin această binefăcătoare afundare în apa rece, îi țineau trupul și spiritul într-un fericit echilibru.

Iată de ce, văzîndu-l pe de Guiche care venea spre el în trapul unui admirabil cal alb, Prințul nu-și putu stăpîni o exclamație de bucurie.

— Mi se pare c-am nimerit-o bine — spuse Manicamp, care crezu a citi această voioșie pe chipul alteței sale regale.

— A, bună ziua, Guiche, bună ziua, bietul meu Guiche! strigă Prințul.

— Salut monseniorului! răspunse de Guiche, încurajat de acest ton al vocii lui Filip. Sănătate, bucurie, fericire și prosperitate alteței voastre!

— Fii bine venit, Guiche, și treci în dreapta mea, dar ține-ți calul în frîu, căci vreau să merg la pas pe sub bolțile acestea răcoroase.

— La ordinele voastre, monseniore.

Și de Guiche își trase calul în dreapta Prințului, așa cum fusese invitat.

— Hai, scumpul meu de Guiche — zise Prințul — hai, vorbește-mi despre acel de Guiche pe care l-am cunoscut cîndva și care îi făcea curte soției mele.

De Guiche se înroși pînă în albul ochilor, în timp ce DOMNUL izbucni în rîs, ca și cum ar fi făcut cea mai spirituală glumă din lume. Cei cîțiva privilegiați care-l înconjurau pe DOMNUL crezură de datoria lor să-l imite, cu toate că nu auziseră ce spusese, și se pomeniră cuprinși de un hohot de rîs care pornea de la cel din frunte, trecea de-a lungul cortegiului și se stingea la cel din urmă. De Guiche, roșu ca para cum era, își păstra totuși cumpătul: Manicamp nu-l slăbea din ochi.

— Ah, monseniore — răspunse de Guich — fiți îndurător cu un nenorocit ; nu mă băgați în gura domnului cavaler de Lorraine !

— Ce vrei să spui ?

— Dacă vă va auzi glumind pe socoteala mea, va folosi prilejul și va cleveti fără măsură.

— În legătură cu dragostea ta pentru Prințesă ?

— Oh, monseniore, fie-vă milă !

— Haide, haide, de Guiche, mărturisește că i-ai făcut ochi dulci DOAMNEI.

— Niciodată nu voi mărturisi așa ceva, monseniore.

— Din respect pentru mine ? Ei bine, te scutesc de respect, de Guiche. Mărturisește, ca și cum ar fi vorba de domnișoara de Chalais, sau de domnișoara de La Vallière. Apoi, după o scurtă întrerupere, reluă, începînd să rîdă : Na-ți-o bună ! Iată că mă joc cu o spadă cu două tăișuri. Lovesc în tine, dar lovesc și în fratele meu ; Chalais și La Vallière, cea dintîi logodnica ta, cea de a doua viitoarea lui amantă.

— Într-adevăr, monseniore — răspunse contele — sînteți astăzi de o dispoziție încîntătoare.

— Nu neg, așa e. Mă simt bine, și pe urmă mi-a făcut mare plăcere că te-am văzut.

— Mulțumesc, monseniore.

— Erai supărat pe mine ?

— Eu, monseniore ?

— Da.

— Și pentru ce, Doamne ?

— Fiindcă am curmat sarabandele și spaniolismele tale.

— Oh, alteță !

— Haide, nu tăgădui. Ai ieșit în ziua aceea de la Prințesă cu o privire înfuriată ; asta ți-a adus ghinion, dragul meu și ai dansat baletul de aseară într-un chip vrednic de plîns. Nu te încrunta, de Guiche ; cînd te burzuluiești așa, parcă ai fi un urs. Dacă Prințesa se va fi uitat la tine aseară, sînt sigur de un lucru...

— Care, monseniore ? Alteța voastră mă înspăimîntă.

— Că se va fi lecuit de tine.

Și Prințul rîse cu o poftă și mai mare.

„Hotărît — gîndi Manicamp — rangul nu înseamnă nimic ; toți sînt la fel."

Prințul continuă :

— În sfîrșit, iată-te întors ; să sperăm că o dată cu asta va deveni și cavalerul mai drăguț.

— Cum așa, monseniore, prin ce minune pot avea eu vreo înrîurire asupra cavalerului de Lorraine ?

— Foarte simplu, e gelos pe tine.

— Ei, asta-i ! Adevărat ?

— E așa cum îți spun.

— Îmi face prea multă cinste.

— Înțelegi, cînd ești tu aici, mă mîngiie ; cînd ești plecat, mă martirizează. Trec necontenit de la una la alta... Și apoi, nu știi ce idee mi-a trăsnit în cap !

— Nu pot să-mi dau seama, monseniore.

— Ei bine, cînd te aflai în surghiun, căci ai fost surghiunit, dragul meu Guiche...

— La naiba, monseniore, din a cui vină ? rosti de Guiche, luînd un aer bosumflat.

— Oh, fii sigur că nu din a mea, dragă conte ! răspunse alteța sa regală. Eu nu i-am cerut regelui să te surghiunească, pe cinstea mea de Prinț !

— Nu alteța voastră, monseniore, știu asta, ci...

— Ci DOAMNA ? Oh, cît despre asta, nu spun nu. Dar ce dracu i-ai făcut DOAMNEI, ia spune ?

— Într-adevăr, monseniore...

— Femeile se răzbună în felul lor, știi prea bine, și soția mea nu face excepție de la regulă. Dar, dacă ea te-a surghiunit, eu n-am nimic cu tine, să știi.

— În cazul acesta, monseniore — se bucură de Guiche — nu mai sînt decît pe jumătate nenorocit.

Manicamp, care venea în urma lui de Guiche și căruia nu-i scăpa un cuvînt din cele ce spunea Prințul, se plecă în șa pînă aproape de coama calului pentru a-și ascunde rîsul pe care nu și-l mai putea stăpîni.

— De altfel, surghiunul tău a făcut să-mi răsară în cap un plan.

— Bun !

— Cînd cavalerul, nemaivăzîndu-te aici și fiind sigur că acum va domni numai el, îmi făcea sînge rău, și în timp ce o priveam, prin comparație cu acest om răutăcios, pe soția mea atît de bună și atît de drăgălașă cu mine, pe care o nesocoteam totuși, mi-a dat în minte să devin un soț model,

o raritate, o curiozitate la curte: mi-a dat în minte să-mi iubesc nevasta.

De Guiche se uită la Prinț cu un aer de înmărmurire, fără să fie cîtuși de puțin prefăcut.

— Oh, monseniore — se bîigui el, tremurînd — nu cumva ați luat această hotărîre în chip serios?

— Pe legea mea, da! Eu am averea pe care fratele meu mi-a dăruit-o la căsătorie; ea are bani, și încă mulți, deoarece capătă în același timp și de la fratele ei și de la cumnatul ei, adică și din Anglia și din Franța. Ei bine, am putea părăsi curtea. M-aș putea retrage la castelul de la Villers-Cotterets, care e trecut pe numele meu, în mijlocul unei minunate păduri, unde am putea cunoaște adevărata dragoste, în aceleași locuri în care a trăit bunicul meu Henric al IV-lea cu frumoasa Gabrielle... Ce zici de acest plan, de Guiche?

— Spun că te face să te înfiori, monseniore — răspunse de Guiche, care se înfiorase cu adevărat.

— Ah, văd că n-ai mai vrea să fii surghiunit a doua oară.

— Eu, monseniore?

— Lasă, n-am de gînd să te iau cu noi, așa cum mă hotărîsem la început.

— Cum, cu noi, monseniore?

— Da, dacă, din întîmplare, mi s-ar năzări să mă supăr pe curte.

— Oh, monseniore, orice ar fi, voi urma pe alteța voastră pînă la capătul lumii.

— Neghiob ce ești! scrîșni Manicamp, împingîndu-și calul în de Guiche cu scopul de a-l opri să mai spună și alte prostii. Apoi, trecînd pe lîngă el, ca și cum nu și-ar mai putea struni calul, îi șopti iute: Dar gîndește-te la ceea ce spui!

— Atunci — zise Prințul — ne-am înțeles; dacă îmi ești atît de devotat, te iau cu mine.

— Oriunde, monseniore, oriunde — răspunse înveselit de Guiche — oriunde, și chiar din clipa aceasta. Sînteți gata?

Și de Guiche își împintenă rîzînd calul, care făcu două sărituri înainte.

— O clipă, o clipă — strigă Prințul — să trecem mai întîi pe la castel.

— Pentru ce?

— Pentru a o lua pe soția mea, ce naiba!

— Cum? întrebă de Guiche.

— Fără îndoială, întrucît ți-am spus că e un plan de dragoste conjugală, trebuie deci să-mi iau nevasta.

— Atunci, monseniore — răspunse contele — sînt deznădăjduit, dar de Guiche nu vă mai poate urma.

— Cum ?

— Da. Pentru ce să o luați și pe DOAMNA ?

— Poftim ! Fiindcă îmi dau seama c-o iubesc.

De Guiche păli ușor, încercînd totuși să-și păstreze aparenta voioșie.

— Dacă o iubiți pe DOAMNA, monseniore — spuse el — această dragoste vă poate fi de ajuns, și nu mai aveți nevoie de alți prieteni.

— Nu e rău, nu e rău — murmură Manicamp.

— Hei, văd că iar începe să-ți fie teamă de DOAMNA — replică Prințul.

— Ascultați-mă, monseniore, mi s-a plătit destul în privința asta ; o femeie care a cerut să fiu surghiunit...

— Oh, Doamne, urît caracter mai ai, de Guiche ; cum te stăpînește pizma, prietene !

— Aș vrea să vă văd în locul meu, monseniore.

— De bună seamă, din pricina asa ai dansat atît de prost aseară : voiai să te răzbuni, făcînd-o pe DOAMNA să greșească pasul. Ah, de Guiche, asta nu e cinstit, și am să i-o spun DOAMNEI.

— Oh, puteți să-i spuneți orice veți voi, monseniore. Alteța sa nu mă va urî mai mult decît o face acum.

— Ei, ei ! Exagerezi, prietene, pentru cele cincisprezece zile de ședere forțată la țară, pe care ți le-a impus ea.

— Monseniore, cincisprezece zile sînt cincisprezece zile, dar cînd le petreci plictisindu-te de moarte, cincisprezece zile sînt o veșnicie.

— Așa că n-ai de gînd s-o ierți ?

— Niciodată.

— Haide, haide, de Guiche, fii băiat mai cumsecade, vreau să te împac din nou cu ea ; vei recunoaște, cînd vei sta mai mult de vorbă cu ea, că nu e de loc rea și că are mult spirit.

— Monseniore...

— Vei vedea că știe să primească oaspeții ca o prințesă și să rîdă ca o burgheză ; vei vedea că, atunci cînd vrea, știe

să facă ceasurile să treacă repede ca minutele. De Guiche, prietene, trebuie să-ți schimbi părerea despre soția mea.

„Hotărît — își spuse Manicamp — iată un soț căruia numele soției lui îi va aduce nenorocire, și răposatul rege Candaule [1] era un adevărat tigru pe lîngă monseniorul."

— În sfîrșit — adăugă Prințul — îți vei schimba părerea despre soția mea, de Guiche, ți-o garantez eu. Numai că trebuie să-ți arăt calea. Ea nu e ca oricare alta, și nu oricine poate să ajungă la inima sa.

— Monseniore...

— Fără împotrivire, de Guiche, sau ne certăm ! i-o tăie Prințul.

— Dar dacă el vrea — șopti Manicamp la urechea lui de Guiche — fă-i pe plac.

— Monseniore — zise contele — mă voi supune.

— Și pentru început — reluă monseniorul — astă-seară se face muzică la DOAMNA ; vei lua masa cu mine și te voi conduce la ea.

— Oh, în privința asta, monseniore — obiectă de Guiche — îngăduiți-mi să mă împotrivesc.

— Încă ! Dar asta e curată răzvrătire !

— DOAMNA m-a primit prea urît aseară, de față cu toată lumea.

— Adevărat ! zise Prințul rîzînd.

— În așa fel, încît nici nu mi-a răspuns cînd i-am vorbit ; poate că e bine să n-ai amor propriu, dar cînd e prea puțin, e prea puțin, cum se spune.

— Conte, după-masă te vei duce la tine să te îmbraci, apoi vei veni să mă iei ; te voi aștepta.

— Pentru că alteța voastră îmi poruncește cu orice chip...

— Cu orice chip !

„Nu va renunța nici în ruptul capului — își spuse iarăși Manicamp — și acest soi de lucruri se înfig cu toată dîrzenia în mintea soților. Ah, de ce nu l-a putut auzi domnul Molière pe acesta ? L-ar fi pus în versuri."

Prințul și curtea sa, vorbind și glumind astfel, intrară în cel mai răcoros apartament al castelului.

---

[1] Rege mitologic, faimos prin gelozia lui prostească.

— Să nu uit — zise de Guiche în pragul uşii — am o însărcinare pentru alteţa voastră regală.

— Du-o la îndeplinire.

— Domnul de Bragelonne a plecat la Londra, din ordinul regelui, şi m-a rugat să transmit monseniorului respectele sale.

— Mulţumesc ! Călătorie bună vicontelui, la care ţin mult. Şi acum du-te să-ţi schimbi costumul, de Guiche, şi revino la noi. Iar dacă nu vei reveni...

— Ce se va întîmpla, monseniore ?

— Se va întîmpla că voi pune să fii aruncat în Bastilia.

— Atunci, hotărît lucru — zise de Guiche rîzînd — alteţa sa regală DOMNUL e contrariul alteţei sale regale DOAMNA. DOAMNA pune să fiu trimis în surghiun fiindcă nu mă iubeşte de loc, DOMNUL pune să fiu întemniţat fiindcă mă iubeşte prea mult. Mulţumesc, DOMNULE ! Mulţumesc, DOAMNĂ !

— Haide, haide — îi spuse Prinţul — eşti un prieten încîntător, şi ştii bine că nu mă pot lipsi de tine. Întoarce-te repede.

— Fie, dar, la rîndul meu, îmi place să cochetez puţin, monseniore.

— Adică ?

— Nu mă întorc la alteţa voastră decît cu o condiţie.

— Care ?

— Am o rugăminte pentru prietenul unuia din prietenii mei.

— Pe nume ?

— Malicorne.

— Vulgar nume !

— Purtat însă cu demnitate, monseniore.

— Fie. Ei bine ?

— Ei bine, îi datorez domnului Malicorne un loc la curtea voastră, monseniore.

— Ce fel de loc ?

— Un loc oarecare ; de supraveghetor, bunăoară.

— La naiba, asemenea loc se găseşte ; ieri l-am concediat pe intendentul apartamentelor mele.

— E bine şi intendent al apartamentelor, monseniore. Ce are de făcut ?

— Nimic, decît să privească şi să dea raport.

— Poliţie de interior ?

— Exact.

— Oh, ce bine i se potriveşte asta lui Malicorne ! îndrăzni să spună Manicamp.

— Îl cunoşti pe cel despre care e vorba, domnule Manicamp ? întrebă Prinţul.

— Foarte îndeaproape, monseniore. E prietenul meu.

— Şi părerea dumitale ?

— Este că monseniorul nu va avea niciodată un intendent al apartamentelor mai bun ca acesta. Cum e plătit un asemenea post ? îl întrebă contele pe Prinţ.

— Nu ştiu ; dar mi s-a spus totdeauna că nu este destul de bine plătit, cînd omul îşi vede de treabă.

— Ce înţelegeţi prin a-şi vedea de treabă, Prinţe ?

— Adică atunci cînd slujbaşul e om de spirit.

— În cazul acesta cred că monseniorul va fi mulţumit, deoarece Malicorne e plin de spirit ca un diavol.

— Bun. Dacă-i aşa, postul o să mă coste mult — răspunse Prinţul rîzînd. Îmi faci un adevărat dar, conte.

— Aşa cred şi eu, monseniore.

— Ei bine, du-te şi dă-i de veste lui Mélicorne al tău...

— Malicorne, monseniore.

— N-am să mă deprind niciodată cu numele ăsta !

— Şi totuşi îl rostiţi bine pe al lui Manicamp, monseniore.

— Oh, îl voi rosti foarte bine şi pe al lui Manicorne. Obişnuinţa mă va ajuta.

— Spuneţi-i oricum, monseniore, vă făgăduiesc că inspectorul apartamentelor voastre nu se va supăra de loc ; e cea mai înţelegătoare fire din cîte se pot întîlni.

— Ei bine, atunci, dragul meu de Guiche, comunică-i numirea sa... Dar, stai...

— Ce e, monseniore ?

— Vreau să-l văd mai înainte. Dacă e tot atît de urît pe cît îi e numele, mă răzgîndesc.

— Monseniorul îl cunoaşte.

— Eu ?

— Fără îndoială. Monseniorul a avut prilejul să-l vadă o dată la Palatul Regal ; cred că chiar eu vi l-am prezentat.

— Ah, foarte bine, îmi reamintesc... Drace, e un băiat tare drăguţ !

— Ştiam că monseniorul trebuie să-l fi remarcat.

— Da, da, da! Vezi tu, de Guiche, vreau ca, nici eu, nici soţia mea, să nu avem urîţenii în faţa ochilor. Soţia mea va lua totdeauna ca domnişoare de onoare numai fete frumoase; eu voi lua, la rîndul meu, numai gentilomi chipeşi. În felul acesta, vezi tu, de Guiche, dacă eu voi avea copii, vor fi de bună inspiraţie, şi dacă soţia mea va face copii, se va fi uitat la modele frumoase.

— Judecata e bine întocmită, monseniore — zise Manicamp, aprobînd în acelaşi timp din ochi şi din gură.

Cît despre de Guiche, se pare că el nu găsi judecata tot atît de bine întocmită, căci îşi dădu părerea numai printr-un gest, dar şi acest gest făcut cu multă nehotărîre.

Manicamp alergă să-i împărtăşească lui Malicorne fericita veste pe care o aflase. De Guiche se duse să-şi pună, cam fără tragere de inimă, costumul de salon. DOMNUL, cîntînd, rîzînd şi privindu-se în oglindă, aştepta ora mesei într-o dispoziţie ce-ar fi îndreptăţit din plin acest proverb: „Fericit ca un prinţ".

LX

POVESTEA UNEI NAIADE ŞI A UNEI DRIADE

Toată lumea luase gustarea la castel, şi după gustare se pregăti pentru ţinuta de salon.

Gustarea avea loc de obicei la ceasurile cinci. Să punem un ceas pentru mîncare şi două ceasuri pentru schimbarea costumelor. Fiecare era deci gata către ceasurile opt seara. Aşa că, pe la ceasurile opt seara începură prezentările la DOAMNA. Căci, după cum am spus, în seara aceea era rîndul DOAMNEI să primească. Şi de la seratele DOAMNEI nu se gîndea nimeni să lipsească, deoarece serile petrecute la ea aveau tot farmecul pe care regina, această cuminte şi minunată prinţesă, nu izbutise niciodată să-l dea

reuniunilor sale. Căci unul din meritele bunătății este, din nefericire, să creeze mai puțină voioșie decît ar putea-o face un spirit răutăcios. Cu toate acestea, să ne grăbim a o spune, spirit răutăcios nu este nicidecum epitetul ce i s-ar putea atribui DOAMNEI. Această fire de elită închidea în ea prea multă adevărată mărinimie, prea multe elanuri nobile și gînduri înalte, pentru a putea fi numită o fire răutăcioasă. Dar DOAMNA avea acea virtute de a nu se lăsa călcată în picioare, virtute adesea atît de fatală pentru cel care-o deține, întrucît duce la zdrobire acolo unde altă însușire ar impune o plecăciune ; de aici rezultă că loviturile nu se înmuiau cîtuși de puțin cînd ajungeau la ea, așa cum se întîmpla cu acest suflet înfășat în vată care era Maria-Tereza. Inima ei tresărea la fiecare atac și, întocmai ca în acele încrîncenări de la jocurile cu inele, DOAMNA, dacă nu era lovită în așa fel încît să fie scoasă din luptă, întorcea loviturile cu vîrf și îndesat nesocotitului, oricine ar fi fost el, care i se punea împotrivă. Este oare aceasta răutate ? Este oare doar asprime ? Noi socotim că naturile puternice și bogate sînt acelea care, asemenea arborelui științei, produc în același timp și binele și răul, creangă îngemănată și pururi înflorită, pururi roditoare, al cărei fruct bun știu să-l vadă numai cei cărora le e foame de el, și al cărui fruct rău îl mănîncă cei de prisos și cei netrebnici, care și mor din această pricină, ceea ce, la urma urmei, nu este o nenorocire.

Deci DOAMNA, care își făurise bine în minte planul ei de a doua regină, sau chiar de primă regină, DOAMNA, spunem, făcea ca în jurul ei lumea să se simtă totdeauna încîntată prin conversație, prin întîlniri, prin libertatea neștirbită pe care o lăsa fiecăruia de a-și rosti cuvîntul său, cu condiția, bineînțeles, ca acest cuvînt să fie frumos sau folositor. Și, de necrezut, din această pricină, la DOAMNA se vorbea poate mai puțin ca în alte părți. DOAMNA îi disprețuia pe flecari și se răzbuna crud pe ei : îi lăsa să vorbească. Ea disprețuia de asemeni înfumurarea, și nu-i ierta nici chiar regelui acest cusur. DOMNUL suferea de această boală, și Prințesa își luase nemaipomenita sarcină de a-l lecui de ea. Încolo, poeți, oameni de duh, femei frumoase, ea îi primea pe toți ca o stăpînă mai presus de sclavii ei. Îndeajuns de visătoare în mijlocul tuturor aces-

tor zburdălnicii pentru a-i face să viseze pe poeţi, îndeajuns de stăpînă pe farmecele sale pentru a străluci chiar şi în mijlocul celor mai recunoscute frumuseţi, îndeajuns de spirituală pentru ca şi cei mai neîntrecuţi s-o asculte cu plăcere. Se poate lesne bănui cine anume era atras de reuniuni ca acelea care se ţineau la DOAMNA : tineretul dădea năvală. Cînd regele e tînăr, totul e tînăr la curte. De aceea, bătrînele doamne, capete tari de pe vremea Regenţei sau a ultimei domnii, rămîneau ursuze ; dar la ursuzenia lor se răspundea rîzînd de aceste venerabile persoane care duseseră spiritul de dominaţie pînă la a comanda trupe de soldaţi în războiul Frondei, pentru ca, spunea DOAMNA, să nu-şi piardă cu totul înrîurirea asupra bărbaţilor.

Cînd bătură ceasurile opt, alteţa sa regală intră în marele salon, însoţită de doamnele de onoare, şi găsi aici cîţiva curteni care aşteptau de mai bine de zece minute. Printre aceşti sosiţi mai devreme, ea îl căută pe acela care credea că trebuia să fi venit acolo înaintea tuturor. Dar nu-l zări. Aproape în aceeaşi clipă în care Prinţesa îşi sfîrşea investigaţia sa, fu anunţat DOMNUL

Prinţul era strălucitor la înfăţişare. Toate nestematele cardinalului Mazarin, acelea, se înţelege, pe care ministrul nu avusese încotro şi trebuise să le lase, toate nestematele reginei-mame, ba chiar şi unele ale soţiei sale, le avea pe el DOMNUL în ziua aceea. Nu-i de mirare, deci, că strălucea ca un soare. În urma lui, cu pas domol şi cu un aer de pocăinţă admirabil jucat, venea de Guiche, îmbrăcat într-un costum de catifea de culoarea mărgăritarului cenuşiu, brodat cu argint şi cu panglicuţe albastre. De Guiche purta, de asemeni, dantele care erau tot atît de frumoase în felul lor ca şi pietrele preţioase ale DOMNULUI. Pana de la pălărie îi era roşie.

DOAMNA avea mai multe culori. Ei îi plăcea roşul în tapete, griul în veşminte, albastrul la flori.

Domnul de Guiche, astfel îmbrăcat, era de o frumuseţe pe care toată lumea putea s-o remarce. O anumită paliditate atrăgătoare, o anumită visare în priviri, mîini de o albeaţă de crin sub dantelele mari, gura cu o trăsătură melancolică — era destul, într-adevăr, să-l vezi pe domnul de Guiche, pentru a mărturisi că puţini bărbaţi la curtea Franţei se

puteau asemui cu el. Din aceasta rezultă că DOMNUL, care avea pretenţia să eclipseze o stea, dacă o stea s-ar fi luat la întrecere cu el, fu, dimpotrivă, eclipsat cu desăvîrşire în toate imaginaţiile, care sînt judecători foarte tăcuţi, desigur, dar şi foarte necruţători în judecăţile lor.

DOAMNA îi aruncase o privire în treacăt lui de Guiche ; dar oricît de fugară fusese această privire, ea îi aşternu pe frunte o împurpurare încîntătoare. DOAMNA îl găsise pe de Guiche, cu adevărat, atît de frumos şi atît de elegant, încît era aproape să nu mai regrete cucerirea regală pe care simţea că o pierde din mînă. Îşi lăsă deci inima, fără voia ei, să-i împingă tot sîngele pînă în mijlocul obrajilor.

DOMNUL, luînd aerul său trufaş, se apropie de ea. El nu observase roşeaţa Prinţesei, sau, dacă o observase, era departe de a o atribui adevăratei cauze.

— Doamnă — zise el, sărutînd mîna soţiei — e aici un dizgraţiat, un nenorocit surghiunit, pe care îmi iau sarcina de a ţi-l prezenta. Ţine seamă, te rog, că e unul dintre cei mai buni prieteni ai mei şi că primirea pe care i-o vei face va fi o măgulire pentru mine.

— Ce surghiunit ? Ce dizgraţiat ? întrebă DOAMNA rotindu-şi ochii în jurul ei, dar fără a şi-i opri la conte mai mult decît la alţii.

Era momentul să fie împins în scenă protejatul. Prinţul se dădu la o parte şi-i lăsă loc lui de Guiche, care, cu un aer destul de posomorît, se apropie de DOAMNA şi-i făcu o reverenţă.

— Dar cum — întrebă DOAMNA, ca şi cînd ar fi încercat cea mai vie uimire — domnul conte de Guiche este dizgraţiatul, surghiunitul ?

— Da, el — murmură ducele.

— Aşa e — zise DOAMNA. Nu se vede decît el aici.

— Ah, doamnă, eşti nedreaptă — rosti Prinţul.

— Eu ?

— Fără îndoială. Dar fie. Haide, iartă-l pe bietul băiat.

— Să-l iert, pentru ce ? Ce-aş putea oare să-i iert eu domnului de Guiche ?

— La drept vorbind, explică-te, de Guiche. Ce vrei să ţi se ierte ? întrebă Prinţul.

— Vai, alteța sa regală știe foarte bine — răspunse contele cu prefăcătorie.

— Haide, haide, dă-i mîna, doamnă — zise Filip.

— Dacă asta îți face plăcere, domnule...

Și, cu o indescriptibilă mișcare a ochilor și a umerilor, DOAMNA întinse frumoasa ei mînă parfumată în fața tînărului, care o atinse cu buzele. E de crezut că această atingere ținu prea mult și că DOAMNA nu-și retrase prea repede mîna, căci ducele adăugă :

— De Guiche nu e rău, doamnă, și n-are să te muște, desigur.

Cei din jur luară ca pretext aceste cuvinte, care nu erau poate prea glumețe, pentru a rîde cu hohote. Într-adevăr, situația era vrednică de băgat în seamă și cîteva spirite binevoitoare făcură totul ca ea să nu treacă neobservată.

DOMNUL se bucura încă de efectul vorbelor sale, cînd fu anunțat regele.

În acest moment, aspectul salonului era acesta pe care vom încerca să-l zugrăvim. În mijloc, în fața căminului încărcat de flori, sta DOAMNA, cu domnișoarele sale de onoare, ce formau două aripi, în jurul cărora zburdau fluturii de la curte. Alte grupuri erau strînse în dreptul firidelor de la ferestre, cum fac în rondurile lor prestabilite străjile unei garnizoane, și, din locurile respective, prindeau din zbor cuvintele pornite din grupul principal. Din unul din aceste grupuri, cel mai apropiat de cămin, Malicorne, numit, cît ai bate din palme, de către Manicamp și de Guiche, intendent al apartamentelor, Malicorne, a cărui uniformă de ofițer era gata de mai bine de două luni, sclipea în podoabele sale și își arunca spre Montalais, extrema stîngă a DOAMNEI, tot focul ochilor lui și toate scînteierile veșmintelor sale de catifea.

DOAMNA vorbea cu domnișoara de Châtillon și cu domnișoara de Créqui, cele mai apropiate de ea, și arunca din cînd în cînd cîte un cuvînt și DOMNULUI, care plecă de lîngă dînsa de îndată ce valetul de la intrare strigă :

— Regele !

Domnișoara de La Vallière era, ca și Montalais, în stînga DOAMNEI, adică penultima din rînd ; la dreapta ei fusese așezată domnișoara de Tonnay-Charente. Se afla deci în poziția acelor corpuri de trupă a căror slăbiciune e bănuită

și tocmai de aceea sînt puse între două forțe încercate. Flancată astfel de cele două prietene ale sale de aventuri, La Vallière, fie că era mîhnită din pricina plecării lui Raoul, fie că era încă tulburată de întîmplările petrecute de curînd și care începuseră să-i facă numele cunoscut în lumea curtenilor, La Vallière, spunem, își ascundea în dosul evantaiului ochii puțin înroșiți și părea să dea o mare atenție cuvintelor pe care Montalais și Athénaïs i le strecurau pe rînd, cînd într-o ureche, cînd în cealaltă.

În clipa cînd numele regelui fu rostit, un freamăt mare se produse în tot salonul. DOAMNA, în calitate de gazdă, se ridică spre a-l primi pe regescul oaspete; dar, ridicîndu-se, oricît ar fi fost de preocupată, aruncă o privire la stînga sa, și această privire, pe care încrezutul de Guiche o interpretă ca fiind adresată lui, se opri, după ce alunecă de-a lungul cercului, asupra domnișoarei de La Vallière, la care văzu o vie roșeață în obraji și o adîncă tulburare.

Regele păși în mijlocul grupului, devenit acum unul singur printr-o mișcare ce se făcu, în chip firesc, de la margini spre centru. Toate frunțile se plecau în fața maiestății sale, toate femeile se îndoiau ca niște crini măreți și mlădioși în fața regelui Aquilo [1].

Maiestatea sa nu avea nimic solemn, am putea spune nimic regal în seara aceea, bineînțeles în afară de tinerețea și de frumusețea lui. Un anumit aer de voioșie reală și de bună dispoziție trezi dintr-o dată toate spiritele; și iată că fiecare își făgădui o seară minunată, chiar dacă n-ar vedea decît marea dorință pe care o avea maiestatea sa de a petrece la DOAMNA.

Dacă cineva putea, prin bucuria și prin voioșia lui, să-l egaleze pe rege, acesta era domnul de Saint-Aignan, roz la față, la haine și la panglici, cu idei roze mai ales — și, în seara aceea, domnul de Saint-Aignan era plin de idei. Ceea ce dăduse o înflorire nouă tuturor acestor idei care germinau în spiritul lui voios era faptul că o văzuse pe domnișoara de Tonnay-Charente îmbrăcată, ca și el, în roz. N-am vrea totuși să spunem că șiretul curtean nu știuse mai dinainte că frumoasa Athénaïs avea să se îmbrace în

[1] Denumire poetică, păstrată de la romani, a vîntului puternic ce bate dinspre miazănoapte.

această culoare : se pricepea atît de bine în arta de a face să flecărească un croitor sau o cameristă asupra planurilor stăpînei sale ! Îi trimise, deci, tot atîtea ocheade asasine domnişoarei Athénaïs cîte noduri de panglici avea la pantofi şi la haină, adică făcu o adevărată risipă.

Regele adresîndu-i complimentele sale DOAMNEI, şi DOAMNA fiind aproape rugată să se aşeze, cercul se alcătui îndată. Ludovic îi ceru DOMNULUI să-i spună cum a fost la scăldătoare ; el însuşi povesti, trăgînd cu ochiul spre doamne, că poeţii se întrec în a pune în versuri această galantă distracţie a băilor de la Valvins, şi că unul din ei mai ales, domnul Loret, pare a fi primit destăinuirile vreunei nimfe a apelor, atît de multe adevăruri a putut să spună în versurile sale.

Multe doamne se simţiră datoare să roşească. Regele profită de acest prilej pentru a trage cu ochiul mai în voie ; singură Montalais nu se roşise şi nu-şi coborîse ochii de la rege, astfel că-l văzu sorbind-o cu privirea pe domnişoara de La Vallière. Această îndrăzneaţă domnişoară de onoare, care se numea Montalais, făcu să se plece în jos privirea regelui, sçăpînd-o astfel pe Louise de La Vallière de sub o văpaie arzătoare ce i-ar fi fost probabil transmisă de acea privire.

Ludovic era acum prins de DOAMNA, care-l copleşea cu întrebările, şi nimeni pe lume nu se pricepea să pună întrebările ca ea ! El însă încerca să dea convorbirii un caracter general şi, spre a izbuti, trebui să-şi sporească spiritul şi galanteria.

DOAMNA ţinea foarte mult la măguliri ; se hotărî deci să le smulgă cu orice preţ, şi, adresîndu-se regelui, îi zise :

— Sire, maiestatea voastră, care ştie tot ce se întîmplă în regatul său, trebuie să fi cunoscut mai dinainte versurile ce i-au fost povestite domnului Loret de acea nimfă ; maiestatea voastră vrea să ni le împărtăşească şi nouă ?

— Doamnă — răspunse regele cu o graţie neîntrecută — nu am această cutezanţă... Nu poate fi îndoială că, dumneata personal, te-ai simţi oarecum încurcată să asculţi anumite detalii... Dar de Saint-Aignan povesteşte frumos şi reţine foarte bine versurile ; iar dacă nu le reţine, le improvizează. Ţi-l înfăţişez ca poet desăvîrşit.

De Saint-Aignan, adus în scenă, fu nevoit să se producă, dar cît mai puțin necuviincios cu putință. Din nefericire însă pentru Doamna, el nu se gîndea decît la treburile lui, adică în loc să-i aducă DOAMNEI măgulirile pe care ea și le dorea, se apucă să tragă spuza pe turta lui puțin mai mult decît îi era îngăduit. Aruncîndu-și deci, pentru a suta oară, privirea către frumoasa Athénaïs, care punea în practică fără abatere teoria sa din ajun, adică nu catadicsea să-și privească adoratorul, Saint-Aignan începu prin a spune :

— Sire, maiestatea voastră mă va ierta fără îndoială că am reținut prea puțin versurile pe care nimfa i le-a dictat lui Loret ; dar acolo unde regele n-a reținut nimic, ce-aș putea face eu, un biet spirit mult mai slab ?

DOAMNA nu fu încîntată de această ploconire de curtean.

— Ah, doamnă — continuă de Saint-Aignan — astăzi nu se mai vorbește despre ceea ce spun nimfele de apă dulce. Într-adevăr, am fi ispitiți să credem că nu se mai întîmplă nimic interesant în regatele lichide. Numai pe uscat, doamnă, se petrec marile evenimente. Ah, pe uscat, doamnă, atîtea povești pline de...

— Bine ! făcu DOAMNA. Și ce se petrece pe uscat ?

— Asta ar trebui să le întrebăm pe driade — răspunse contele — căci driadele trăiesc în păduri, după cum alteța voastră o știe.

— Știu chiar că sînt prin firea lor vorbărețe, domnule de Saint-Aignan.

— E adevărat, doamnă ; dar atunci cînd nu dezvăluie decît lucruri frumoase, ar fi nedrept să le învinuim de vorbărie goală.

— Așadar, ele dezvăluie lucruri frumoase ? întrebă cu un aer șăgalnic Prințesa. În adevăr, domnule de Saint-Aignan, îmi atîțiți curiozitatea și, dacă aș fi regele, ți-aș porunci numaidecît să ne povestești acele lucruri frumoase pe care le spun doamnele driade, întrucît numai dumneata singur, aici, pari să pricepi limba lor.

— Oh, pentru așa ceva, doamnă, eu sînt la ordinele maiestății sale — răspunse cu glas tare contele.

— Pricepe limba driadelor ? zise DOMNUL. Fericit om acest Saint-Aignan.

— Ca însăși limba franceză, monseniore.

— Atunci povesteşte — ceru DOAMNA.

Regele se simţi încurcat ; fără îndoială că omul lui avea să-l vîre în vreo afacere pîrdalnică. Simţea bine asta, datorită atenţiei generale stîrnită de primele cuvinte ale lui de Saint-Aignan, stîrnită de asemeni şi de atitudinea neobişnuită a DOAMNEI. Cei mai discreţi păreau gata să soarbă fiecare cuvînt pe care avea să-l rostească contele. Se tuşea, se apropiau unii de alţii, se trăgea cu coada ochiului spre anumite doamne, care, ele însele, spre a înfrunta cu mai multă decenţă, sau cu mai multă hotărîre, aceste priviri inchizitoriale şi atît de apăsătoare, îşi pregăteau evantaiele şi luau înfăţişări de dueliste gata să răspundă la atacul adversarilor lor.

Pe vremea aceea era atît de îndătinat obiceiul conversaţiilor ce ieşeau din comun şi al povestirilor spinoase, încît acolo unde un întreg salon din zilele noastre ar bănui scandal, răzbunare, tragedie şi s-ar împrăştia cu groază, în salonul DOAMNEI fiecare se pregătea să se aşeze cît mai bine pe scaunul lui, astfel încît să nu piardă nici un cuvînt, nici un gest din comedia compusă spre folosul său de domnul de Saint-Aignan, şi a cărei încheiere, oricare ar fi fost stilul şi intriga, trebuia să fie cu necesitate perfectă în privinţa calmului şi a observaţiei.

Contele era cunoscut ca un om bine crescut şi ca un admirabil povestitor. Începu deci, cu tot curajul, în mijlocul unei tăceri adînci, care l-ar fi putut fîstîci pe oricare altul, în afară de el.

— Doamnă, regele îmi îngăduie să mă adresez mai întîi alteţei voastre regale, întrucît se arată a fi cea mai curioasă din cercul ei ; voi avea deci onoarea de a spune alteţei voastre regale că driada locuieşte de preferinţă în scorburile stejarilor, şi cum driadele sînt nişte minunate făpturi mitologice, ele îşi aleg de obicei arborii cei mai frumoşi, adică aceia cu trunchiurile cele mai groase.

La această introducere, care, sub un văl străveziu, reamintea faimoasa întîmplare de la stejarul regal, care jucase un rol atît de mare în seara precedentă, multe inimi începură să bată de bucurie sau de nelinişte, încît, dacă de Saint-Aignan n-ar fi avut un glas aşa de puternic şi de sonor, aceste bătăi de inimi s-ar fi auzit pe deasupra glasului său.

— Trebuie să fie driade şi la Fontainbleau — spuse DOAMNA pe un ton cît se poate de calm — căci niciodată în viaţa mea n-am văzut stejari mai frumoşi ca aceia din parcul regal de aici.

Şi, spunînd aceste cuvinte, îşi întoarse în direcţia lui de Guiche o privire de care acesta nu se mai putea plînge ca de aceea de mai înainte, care, după cum am spus, avea o anumită nuanţă de ceva fugar, nuanţă destul de dureroasă pentru o inimă atît de iubitoare.

— Într-adevăr, doamnă, chiar de Fontainebleau voiam să vorbesc alteţei voastre regale — răspunse de Saint-Aignan — deoarece driada a cărei poveste o urmărim locuieşte în parcul castelului maiestăţii sale.

Se intrase în subiect; acţiunea începuse; auditori şi narator, nimeni nu mai putea să dea înapoi.

— Să ascultăm — zise DOAMNA — căci povestirea mi se pare a avea nu numai farmecul unei poveşti populare, dar şi al unei cronici foarte apropiate de noi.

— Se cuvine să încep cu începutul — reluă contele. Aşadar, la Fontainebleau, într-o colibă cu o frumoasă înfăţişare, locuiesc nişte păstori. Unul e păstorul Tircis, care stăpîneşte cele mai bogate păşuni, moştenite de la părinţii lui. Tircis e tînăr şi frumos, şi însuşirile sale îl fac să fie primul dintre păstorii de prin aceste părţi. Se poate deci spune cu toată îndrăzneala că e regele acelor locuri.

Un uşor murmur de aprobare îl însufleţi pe povestitor, care continuă:

— Curajul lui e deopotrivă cu puterea lui; nimeni nu-l întrece în dibăcie la vînătoarea de fiare sălbatice, nimeni nu dă sfaturi mai înţelepte ca el. Cînd îşi mînă calul prin frumoasele cîmpii ale ţinuturilor sale, cînd, în întrecerile pentru dovedirea îndemînării şi-a isteţimii, e în fruntea celorlalţi păstori care i se supun cu credinţă, ai zice că e zeul Marte învîrtindu-şi lancea pe cîmpiile Traciei, sau, şi mai bine încă, Apolo, zeul luminii, învăluind pămîntul cu săgeţile lui încinse de flăcări.

Fiecare îşi spunea că acest portret alegoric al regelui nu era începutul cel mai rău pe care povestitorul l-ar fi putut alege. De aceea îşi făcu efectul şi asupra asistenţei, care, atît din datorie cît şi plăcere, aplaudă cu însufleţire, şi asupra regelui însuşi, căruia îi plăceau foarte mult laudele, atunci

cînd erau la locul lor, ba nu-i displăceau nici chiar atunci cînd erau puțin exagerate. Domnul de Saint-Aignan continuă.

— Și nu numai datorită capriciilor glorici, doamnele mele, și-a căpătat păstorul Tircis un renume care a făcut din el regele păstorilor.

— Al păstorilor de la Fontainebleau — zise regele zîmbind către Doamna.

— Oh — strigă DOAMNA — Fontainebleu e luat doar la întîmplare de către poet ; eu aș spune : al păstorilor din întreaga lume.

Regele își uită rolul de ascultător pasiv și se înclină.

— Dar mai ales — urmă de Saint-Aignan în mijlocul unui murmur măgulitor — mai ales în preajma femeilor frumoase se desfășoară pe deplin meritele acestui rege al păstorilor. E un păstor al cărui spirit e pe atît de fin pe cît de curată îi e inima ; știe să spună un compliment cu o grație care cucerește, știe să iubească cu o discreție care făgăduiește plăcutelor și fericitelor lui cuceriri soarta cea mai vrednică de invidiat. Niciodată nu se înfurie, niciodată nu uită. Cine l-a văzut pe Tircis, și l-a auzit, trebuie să-l iubească ; cine îl iubește și e iubit de el, a întîlnit fericirea.

De Saint-Aignan făcu aici o pauză — gusta voluptatea laudelor — și acest portret, oricît de grotesc ar fi fost umflat, găsise încuviințarea mai ales în anumite urechi pentru care meritele păstorului nu păreau să fi fost prea exagerate. DOAMNA îl îndemnă pe orator să continue.

— Tircis — reluă contele — avea un prieten credincios, sau mai degrabă un slujitor devotat, care se numea... Amyntas.

— Ah, să auzim portretul lui Amyntas ! rosti cu șiretenie DOAMNA. Ești un pictor atît de bun, domnule de Saint-Aignan !

— Doamnă...

— Oh, conte de Saint-Aignan, să nu-l jertfești, te rog, pe acest biet Amyntas ! Nu ți-aș ierta-o niciodată !

— Doamnă, Amyntas e de o condiție prea inferioară, mai ales față de Tircis, pentru ca persoana lui să poată avea onoarea de a se face vreo asemănare. În antichitate erau anumiți prieteni din aceștia și anumiți servitori care se

lăsau să fie îngropați de vii la picioarele stăpînilor lor. La picioarele lui Tircis, acolo este locul lui Amyntas ; el nici nu cere altul, și dacă vreodată ilustrul erou...

— Ilustrul păstor, vrei să spui — rosti DOAMNA prefăcîndu-se că-l corectează pe de Saint-Aignan.

— Alteța voastră regală are dreptate, m-am înșelat — reluă curteanul. Dacă păstorul Tircis, zic, binevoiește uneori să-l numească pe Amyntas prietenul său și să-și deschidă inima în fața lui, aceasta e o favoare fără pereche, de care cel din urmă se bucură ca de cea mai însemnată fericire.

— Toate acestea — îl întrerupse DOAMNA — arată devotamentul absolut al lui Amyntas pentru Tircis, dar nu ne dau portretul lui Amyntas. Conte, nu-l înfrumusețea dacă nu-ți place, dar zugrăvește-ni-l așa cum e ; vreau să cunosc portretul lui Amyntas.

De Saint-Aignan se supuse, după ce făcu o plecăciune adîncă în fața cumnatei maiestății sale.

— Amyntas — zise el — e ceva mai în vîrstă decît Tircis ; nu e un păstor cu totul defavorizat de natură ; se poate chiar spune că Muzele au binevoit să zîmbească la nașterea lui, așa cum Hebe [1] zîmbește tinereții. Nu are ambiția să strălucească ; o are pe aceea de a fi iubit, și poate că s-ar învrednici de asta, dacă ar fi cunoscut mai îndeaproape.

Acest din urmă paragraf fu întărit de o ocheadă ucigătoare trimisă de-a dreptul către domnișoara de Tonnay-Charente, care înfruntă lovitura fără a se clătina. Dar modestia și dibăcia aluziei avuseseră un mare efect : Amyntas culese rodul dorit, prin aplauze ; capul lui Tircis însuși dădu semnalul printr-o încuviințare plină le bunăvoință.

— Și iată că — continuă de Saint-Aignan — Tircis și Amyntas se plimbau într-o seară prin pădure vorbind despre amărăciunile lor în dragoste. Notați că aici începe povestirea driadei, doamnelor ; altminteri, cum am fi putut noi afla ce-și spuneau Tircis și Amyntas, care erau cei mai discreți păstori de pe pămînt ? Ei aleseră deci colțul cel mai stufos din pădure, pentru a se ascunde de ceilalți și a-și împărtăși nestînjeniți necazurile lor, cînd deodată auzul le fu lovit de murmurul unor glasuri.

[1] Zeița tinereții, fiica lui Iupiter și a Iunonei ; ea era cea care turna zeilor ambrozie și nectar. Mai tîrziu a devenit soția lui Hercule.

— Ah, ah ! făcu cineva în preajma povestitorului. Iată că totul devine nespus de interesant !

Aci, DOAMNA, asemenea generalului ager care își inspectează armata, le străpunse cu o privire pe Montalais și pe Tonnay-Charente, care începeau să facă fețe-fețe.

— Aceste glasuri melodioase — urmă de Saint-Aignan — erau ale cîtorva păstorițe care voiseră și ele să se bucure de răcoarea codrului și care, știind că acel colț era mai retras, aproape neumblat, se strînseseră acolo pentru a-și împărtăși unele păreri cu privire la viața păstorească.

Un imens hohot de rîs, stîrnit de ultima frază a lui Saint-Aignan, un foarte fin zîmbet al regelui privind către Tonnay-Charente, acestea fură rezultatele țintirii.

— Driada ne asigură — vorbi mai departe Saint-Aignan — că păstoritele erau trei, și că toate trei erau tinere și frumoase.

— Numele lor ? întrebă DOAMNA cu un glas liniștit.

— Numele lor ? făcu de Saint-Aignan care se zburli împotriva acestei indiscreții.

— Fără îndoială. I-ai numit pe păstori Tircis și Amyntas ; numește-le și pe păstorițe într-un fel oarecare.

— Oh, doamnă, eu nu sînt un născocitor, un truver, cum se spunea odinioară ; eu povestesc ceea ce a spus driada.

— Și cum le numea driada dumitale pe acele păstorițe ? Într-adevăr, iată o memorie răuvoitoare. Sau această driadă era certată cu zeița Mnemosyna [1] ?

— Doamnă, aceste păstorițe... Dar țineți seama că a da în vileag nume de femei e un adevărat sacrilegiu.

— De care o femeie te iartă, conte, cu condiția să ne spui numele păstoriților.

— Ele se numeau Philis, Amaryllis și Galateea.

— Minunat ! N-am pierdut nimic așteptînd — zise DOAMNA — și iată trei nume încîntătoare. Acum, portretele lor !

De Saint-Aignan făcu o nouă mișcare de împotrivire.

— Oh, să procedăm în ordine, te rog, conte — stărui DOAMNA. Nu-i așa, sire, că trebuie să ni se zugrăvească portretele păstoriților ?

---

[1] Zeița memoriei și mamă a Muzelor.

Regele, care se aştepta la această stăruinţă şi care începea să simtă o anumită neliniştе, nu crezu de cuviinţă să se pună rău cu o atît de primejdioasă interogatoare. Se gîndea apoi că de Saint-Aignan, în portretele sale, va găsi mijlocul de a strecura cîteva trăsături delicate ce vor bucura urechile pe care maiestatea sa avea interesul să le încînte. Cu această speranţă, dar şi cu această teamă, Ludovic încuviinţă ca de Saint-Aignan să facă portretele păstoriţelor Philis, Amaryllis şi Galateea.

— Ei bine, atunci fie! zise de Saint-Aignan, ca un om care îşi ia inima în dinţi.

Şi începu.

LXI

SFÎRŞITUL POVEŞTII NAIADEI ŞI DRIADEI

— Philis — zise de Saint-Aignan aruncînd o privire provocătoare spre Montalais, cam în felul cum un spadasin încercat îşi îndeamnă, într-un asalt, rivalul demn de el să se pună în gardă — Philis nu e nici brună nici blondă, nici înaltă nici scundă, nici rece nici aprinsă; e, oricît ar fi ea de păstoriţă, spirituală ca o prinţesă şi neastîmpărată ca un demon. Are o privire căreia nimic nu-i scapă. Şi tot ceea ce vede cu ochii doreşte cu inima. E o pasăre care, ciripind necontenit, aci atinge iarba în zbor, aci se ridică în aer după un fluture, aci se opreşte pe ramura cea mai înaltă a unui copac şi de acolo le face în ciudă păsărarilor, să vină s-o prindă sau s-o agaţe în plasele lor.

Portretul era atît de asemănător, încît toate privirile se întoarseră spre Montalais care, cu ochii larg deschişi, cu nasul în sus, îl asculta pe de Saint-Aignan ca şi cum ar fi fost vorba de o persoană ce n-ar fi avut nici o legătură cu ea.

— Asta e tot, domnule de Saint-Aignan ? întrebă Prinţesa.

— Oh, alteţa voastră regală, portretul e doar schiţat, şi ar mai fi încă multe de spus. Dar mi-e teamă să nu obosesc răbdarea alteţei voastre, sau să nu rănesc modestia păstoriţei, astfel că trec la prietena ei Amaryllis.

— Prea bine, domnule de Saint-Aignan — zise DOAMNA — treci la Amaryllis ; noi te urmărim.

— Amaryllis e cea mai în vîrstă dintre cele trei ; totuşi — se grăbi să adauge de Saint-Aignan — această vîrstă înaintată nu atinge nici douăzeci de ani.

Sprîncenele domnişoarei de Tonnay-Charente, care se încruntaseră la începutul povestirii, se descreţiră acum cu un zîmbet uşor.

— Ea e înaltă la trup şi are un păr lung pe care şi-l împleteşte după modelul statuilor greceşti ; mersul îi e maiestuos şi gesturile pline de mîndrie, astfel încît pare mai degrabă o zeiţă decît o simplă muritoare, iar printre zeiţe aceea care îi seamănă cel mai mult este Diana vînătoriţa ; cu singura deosebire că această crudă păstoriţă, sterpelindu-i într-o zi tolba cu săgeţi lui Amor, pe cînd bietul Cupidon dormea într-un tufiş de trandafiri, în loc să-şi îndrepte arcul înspre oaspeţii pădurii, ea şi-l descarcă fără milă în păstorii care trec pe acolo şi pe care-i poate vedea şi ochi cu săgeţile sale.

— Oh, urîcioasă păstoriţă ! vorbi DOAMNA. N-o să se aleagă şi ea pînă la urmă cu una din acele săgeţi pe care le aruncă fără milă în dreapta şi în stînga ?

— Asta e şi speranţa tuturor păstorilor noştri — zise de Saint-Aignan.

— Şi mai ales a lui Amyntas, nu-i aşa? adăugă DOAMNA.

— Păstorul Amyntas e atît de timid — spuse de Saint-Aignan cu aerul cel mai modest pe care-l putea lua — încît, dacă speră şi el asta, nimeni n-a putut afla ceva, căci el îşi ascunde speranţa în cel mai adînc ungher al inimii.

Un murmur dintre cele mai măgulitoare întîmpină această profesiune de credinţă a povestitorului în legătură cu păstorul Amyntas.

— Şi Galateea ? întrebă DOAMNA. Sînt nerăbdătoare să văd o mînă dibace reluînd portretul ei de unde l-a lăsat Virgiliu [1] şi terminîndu-l sub ochii noştri.

— Doamnă — răspunse de Saint-Aignan — faţă de marele Virgiliu Maro, umilul vostru servitor nu e decît un poetastru ; totuşi, încurajat de ordinul vostru, voi face tot ce-mi stă în putinţă.

— Te ascultăm — zise DOAMNA.

De Saint-Aignan îşi întinse un picior, un braţ şi îşi ţuguie amîndouă buzele.

— Albă ca spuma laptelui — începu el — aurie ca spicul de grîu, ea răspîndeşte în văzduh miresmele părului ei bălai. Încît te întrebi dacă nu este cumva însăşi acea frumoasă Europa [2] care a trezit iubirea în inima lui Iupiter, pe cînd se juca împreună cu prietenele sale pe pajiştea înflorită. Din ochii ei, albaştri ca azurul cerului în cele mai minunate zile de vară, coboară o lumină dulce şi mîngîietoare ; reveria o hrăneşte, amorul o îmbogăţeşte. Iar cînd îşi încruntă sprînceana sau cînd îşi apleacă fruntea spre pămînt, soarele se întunecă în văzduh în semn de doliu. Dimpotrivă, cînd rîde, întreaga fire îşi recapătă voioşia, şi păsările, care amuţiseră o clipă, îşi reîncep cîntecele lor în frunzişul copacilor. Această păstoriţă îndeosebi — zise de Saint-Aignan ca să încheie — această păstoriţă e vrednică de adoraţia tuturor ; şi dacă vreodată inima ei se va dărui cuiva, ferice de muritorul pe care dragostea sa feciorelnică îl va înălţa la treapta unui zeu !

DOAMNA, ascultînd zugrăvirea acestui portret, aşa cum făceau toţi ceilalţi, se mulţumi să-şi arate încîntarea subliniind părţile cele mai poetice prin cîteva clătinări din cap ; dar era cu neputinţă de spus dacă aceste semne de

[1] Galateea (în limba greacă, etimologia cuvîntului evocă albeaţa laptelui) se spune în legendele mitologice că ar fi fost o divinitate marină, care l-a preferat ciclopului Polifem pe păstorul Acis. Într-o zi, ciclopul i-a surprins şi, gelos, a zvîrlit o stîncă peste Acis, strivindu-l. Această întîmplare a inspirat numeroşi artişti, printre care şi pe poetul latin Virgiliu. Versurile în care acesta a descris pe tînăra şi alba Galateea au devenit o deviză a frumoaselor cochete.

[2] Fiica lui Agenor, regele Feniciei, Europa a fost răpită, după cum se povesteşte într-o legendă mitologică, de Iupiter preschimbat în taur şi dusă în Creta, unde le-a dat naştere lui Minos, Sarpedon şi Rhadamante.

încîntare se refereau la talentul povestitorului sau la asemănarea portretului. Rezultă că, DOAMNA neaplaudînd fățiș, nimeni nu-și îngădui să aplaude, nici chiar DOMNUL însuși, care găsea în sinea sa că de Saint-Aignan se oprise prea mult asupra portretelor păstoriților, după ce trecuse oarecum cam repede peste portretele păstorilor. Adunarea părea deci de gheață.

De Saint-Aignan, care își sleise și retorica și penele în nuanțarea portretului Galateei și care se aștepta, după primirea favorabilă făcută celorlalte părți, să audă un ropot de aplauze pentru aceasta din urmă, fu și mai înghețat decît regele și întreaga reuniune.

Urmă o clipă de tăcere, ruptă, în sfîrșit, de DOAMNA :

— Ei bine, sire — întrebă ea — ce spune maiestatea voastră despre aceste trei portrete ?

Regele voia să vină în ajutorul lui de Saint-Aignan, cu gîndul de a se pune pe sine la adăpost.

— Găsesc că Amaryllis e frumoasă, după părerea mea — zise el.

— Mie îmi place mai mult Philis — adăugă DOMNUL. E o fată strașnică, sau mai bine zis un strașnic băiețoi de nimfă.

Ceilalți avură dreptul să rîdă.

De data aceasta, privirile fură atît de directe, încît Montalais simți cum roșeața i se urcă în obraji într-un șuvoi de flăcări violete.

— Prin urmare — reluă DOAMNA — aceste păstorițe își spuneau ?...

Dar de Saint-Aignan, rănit în amorul propriu, nu se mai simțea în stare să înfrunte atacul unor forțe proaspete și odihnite.

— Doamnă — zise el — aceste păstorițe își împărtășeau una alteia micile lor înclinări.

— Haide, haide, domnule de Saint-Aignan, dumneata ești un fluviu de poezie pastorală — îl îndemnă DOAMNA cu un surîs drăgălaș ce-l reînvioră puțin pe narator.

— Își spuneau că dragostea e o primejdie, dar că lipsa dragostei e moartea inimii.

— Și concluzia lor ?... întrebă DOAMNA.

— Concluzia lor e că trebuie să iubești.

— Foarte bine. Şi puneau pentru asta anumite condiţiuni ?

— Condiţiunea de a alege — răspunse de Saint-Aignan. Trebuie să adaug chiar, şi, vă reamintesc, driada este aceea care vorbeşte, că una dintre păstoriţe, Amaryllis, cred, se împotrivea cu atîta îndîrjire dragostei, fără ca totuşi să se apere prea mult atunci cînd inima i-a fost cucerită de imaginea unui anumit păstor.

— Amyntas sau Tircis ?

— Amyntas, doamnă — răspunse cu modestie de Saint-Aignan. Dar numaidecît Galateea, dulcea Galateea cu ochii albaştri, spuse că nici Amyntas, nici Alphesibeu, nici Titvr, nici alt păstor dintre cei mai chipeşi de prin partea locului nu putea să se asemene lui Tircis, că Tircis îi umbrea pe toţi ceilalţi bărbaţi, aşa cum stejarul întrece prin măreţie toţi ceilalţi copaci şi crinul prin splendoare toate celelalte flori. Ea îi făcu chiar lui Tircis un portret atît de frumos, că Tircis, care o asculta, a trebuit să fie cu adevărat măgulit, în ciuda măririi sale. Şi iată că aşa se dovedi că Tircis şi Amyntas erau preţuiţi de Amaryllis şi Galateea. Şi tot astfel, taina acestor două inimi fu dezvăluită în întunecimea nopţii şi în liniştea adîncă a pădurii. Iată, doamnă, ce mi-a povestit driada, ea care ştie tot ce se petrece în scorburile stejarilor şi tufişurile din jurul lor, ea care cunoaşte aleanul păsărilor şi înţelege cîntecele lor de dragoste, în sfîrşit, ea care deslueşte freamătul vîntului printre ramuri şi zumzetul gîzelor de aur sau de smarald în corolele florilor sălbatice ; ea mi-a spus toată această poveste, eu n-am făcut decît s-o repet.

— Şi acum ai terminat, nu-i aşa, domnule de Saint-Aignan ? întrebă DOAMNA cu un surîs care-l făcu pe rege să se cutremure.

— Am terminat, da, doamnă — răspunse de Saint-Aignan — şi sînt fericit dacă am putut să ofer alteţei voastre cîteva clipe de voioşie.

— Clipe prea scurte — zise Prinţesa — căci n-ai povestit decît ceea ce ştiai ; dar, scumpe domnule de Saint-Aignan, dumneata ai avut nenorocul să asculţi numai ceea ce a spus o singură driadă, nu-i aşa ?

— Da, doamnă, una singură, mărturisesc.

— Atunci înseamnă că ai trecut pe lîngă o mică naiadă ce nu te atrăgea prin nimic, dar care știa mai multe decît driada dumitale, dragul meu conte.

— O naiadă ? repetară cîteva glasuri ce începeau să prevadă că povestea va avea și o urmare.

— Fără îndoială ! Alături de acel stejar de care vorbești, și care se numește stejarul regal, după cît cred cel puțin, nu-i așa, domnule de Saint-Aignan... ?

Saint-Aignan și regele schimbară cîte o privire.

— Da, doamnă — răspunse de Saint-Aignan.

— Ei bine, e acolo un mic izvor care susură printre pietricele și se strecoară pe sub flori de miozotis și printre pîlcuri de părăluțe.

— Cred că DOAMNA are dreptate — zise regele neliniștit, cu inima suspendată la frazele cumnatei sale.

— Oh, este unul, da, răspund eu în locul dînsului — continuă DOAMNA — iar dovada cea mai bună este că naiada care își are sălașul în acel izvor m-a oprit din drum pe mine, cea care vă vorbesc aici.

— Hm ! făcu de Saint-Aignan.

— Da, da — adăugă Prințesa — m-a oprit pentru a-mi spune o mulțime de lucruri pe care dominul de Saint-Aignan nu le-a pus în povestirea sa.

— Hai, povestește acum dumneata — zise DOMNUL — căci povestești cu mult farmec.

La complimentul conjugal, Prințesa răspunse printr-o înclinare plină de grație.

— Eu n-o să am poezia contelui și nici talentul lui pentru a depăna toate amănuntele.

— Asta nu înseamnă că vei fi ascultată cu mai puțin interes — zise regele, care simțea de pe-acum ceva îndreptat împotriva lui în povestirea cumnatei sale.

— Vorbesc, de altminteri — continuă Prințesa — în numele acelei mici naiade, care este totuși cea mai fermecătoare semizeiță pe care am întîlnit-o vreodată. Ea rîdea cu atîta poftă în timp ce-mi povestea, încît m-a făcut ca, în virtutea axiomei medicale : „Rîsul e molipsitor", să vă cer îngăduința de a rîde și eu acum, pe măsură ce-mi voi aminti cuvintele ei.

Regele și Saint-Aignan, care văzură înflorind pe multe fețe un început de veselie aidoma aceleia pe care o anunța DOAMNA, sfîrșiră prin a se privi între ei și a se întreba din

ochi dacă în toate acestea nu se ascunde cumva vreo conspirație oarecare.

Dar DOAMNA era hotărîtă să sucească și să răsucească fără milă cuțitul în rană ; de aceea reluă cu un aer de naivă candoare, adică aerul cel mai primejdios cu putință.

— Prin urmare, treceam pe-acolo — spuse ea — și cum pașii mei întîlneau în cale o mulțime de flori proaspete, abia deschise, m-am încredințat că Philis, Amaryllis, Galateea și toate celelalte păstorițe ale dumitale nu se abătuseră încă pe acel drum, înainte de a veni eu.

Regele își mușcă buzele. Povestirea se arăta din ce în ce mai amenințătoare.

— Mica mea naiadă — urmă DOAMNA — își înăsa cîntecelul ei în pătucul din unda rîușorului ; cînd am văzut că mă chema, atingîndu-mi marginea rochiei, m-am gîndit să nu-i fac o primire răuvoitoare, și asta cu atît mai mult cu cît, la urma urmei, o divinitate, fie ea și de ordinul al doilea, prețuiește totdeauna mai mult decît o prințesă muritoare. Deci, m-am apropiat de naiadă, și iată ce mi-a spus ea, izbucnind în hohote de rîs : „Închipuiește-ți, prințesă"... Rețineți, sire, naiada e aceea care vorbește !

Regele făcu un semn de încuviințare ; DOAMNA reluă firul povestirii :

— „Închipuiește-ți, prințesă, că malurile riuletului meu au fost martorele unei întîmplări dintre cele mai hazlii. Doi păstori curioși, curioși pînă la indiscreție, s-au lăsat păcăliți, într-un chip care te-ar face să mori de rîs, de către trei nimfe, sau trei păstorițe..." Vă cer iertare, dar nu-mi mai aduc aminte dacă naiada a spus nimfe sau păstorițe. Dar asta n-are importanță, nu-i așa ? Să trecem mai departe.

La acest preambul, regele se înroși vizibil, iar de Saint-Aignan, pierzîndu-și cumpătul, începu să caște cei mai neliniștiți ochi din lume.

— „Cei doi păstori, urmă mica mea naiadă rîzînd într-una, se luară după cele trei domnișoare"... Ah, nu, vreau să spun cele trei nimfe... Iertare, iar mă înșel : cele trei păstorițe. Oricum, asemenea faptă nu e frumoasă, ea ar putea să le supere pe cele ce sînt urmărite în felul acesta. De m-aș adresa tuturor doamnelor de aici, sînt sigură, nici una nu mă va dezminți.

Regele, foarte tulburat de ceea ce avea să urmeze, își dădu părerea printr-un gest.

— „Dar, îmi spuse mai departe naiada, păstoriţele îi văzuseră pe Tircis şi Amyntas strecurîndu-se în pădure ; şi, cu ajutorul lunii, ele îi recunoscuseră venind pe alee..." Ah, rîdeţi — se întrerupse DOAMNA. Aşteptaţi, aşteptaţi, nu sîntem încă la capăt !

Regele păli ; de Saint-Aignan îşi ştergea fruntea năpădită de sudoare. În grupurile femeilor se auzeau mici rîsete înăbuşite sau frînturi de şoapte aruncate în grabă.

— Păstoriţele, spuneam, văzînd indiscreţia celor doi ciobani, se duseră şi se aşezară la poalele stejarului regal, iar cînd simţiră că indiscreţii lor urmăritori se apropiaseră atît de mult încît puteau să audă tot ceea ce aveau să spună ele, începură să le facă în chip nevinovat, în chipul cel mai nevinovat din lume, nişte declaraţii de dragoste atît de înfocate, încît amorul propriu, firesc la orice bărbat şi chiar la păstorii cei mai sentimentali, făcu ca acele vorbe să li se pară celor doi ascultători mai dulci decît nişte picături de miere.

Regele, la aceste cuvinte pe care adunarea nu le putea asculta fără să pufnească în rîs, lăsă să-i ţîşnească un fulger din priviri. Cît despre Saint-Aignan, el îşi înfipse bărbia în piept şi, sub potopul rîsului din jurul său, simţea cuprinzîndu-l o ciudă amară şi adîncă împotriva tuturor.

— Oh — zise regele, săltîndu-se în fotoliul său — iată, n-am ce zice, o glumă foarte frumoasă, desigur, şi pe care ai povestit-o, doamnă, într-un chip nu mai puţin frumos ; însă, ai înţeles, ai înţeles dumneata cu adevărat limba naiadelor acelora ?

— Dar contele pretinde că a înţeles-o pe aceea a driadelor ! ripostă înţepată DOAMNA.

— Fără îndoială — zise regele. Însă, precum ştii, contele are slăbiciunea de a năzui să ajungă la Academie, şi în acest scop el a învăţat tot felul de lucruri pe care, din fericire, dumneata nu le cunoşti, şi s-ar putea ca limba nimfei de apă dulce să se numere tocmai printre aceste lucruri pe care nu le-ai studiat.

— Înţelegeţi, sire — răspunse DOAMNA — că pentru astfel de fapte nu te poţi încrede numai în tine însuţi ; urechea

unei femei nu e ceva care să nu poată să greşească, a spus sfîntul Augustin ; de aceea, am ţinut să am şi alte păreri în afară de a mea, şi cum naiada mea, în calitatea ei de divinitate, este poliglotă... astfel se spune, nu-i aşa, domnule de Saint-Aignan ?

— Da, doamnă — zise de Saint-Aignan, cu totul zăpăcit.

— Deci — continuă Prinţesa — cum naiada mea, în calitatea ei de divinitate, este poliglotă, şi cum mi-a vorbit mai întîi în engleză, m-am temut, precum aţi spus, să nu fi înţeles greşit, şi atunci le-am chemat pe domnişoarele Montalais, de Tonnay-Charente şi La Vallière, rugînd-o pe naiadă să-mi mai spună o dată în limba franceză povestirea pe care mi-o spusese în engleză.

— Şi a făcut-o ? întrebă regele.

— Oh, e cea mai binevoitoare divinitate din cîte există. Da, sire, mi-a spus-o a doua oară. Aşa că nu mai poate fi nici o îndoială asupra exactităţii. E adevărat, domnişoarelor — zise Prinţesa întorcîndu-se spre stînga trupei sale — e adevărat că naiada a vorbit exact aşa cum am povestit eu şi că n-am ştirbit cu nimic adevărul ?... Philis... Iertare, m-am încurcat !... Domnişoară Aure de Montalais, e adevărat ?

— Oh, întru totul, doamnă — rosti limpede domnişoara de Montalais.

— E adevărat, domnişoară de Tonnay-Charente ?

— Curatul adevăr — răspunse Athénaïs cu o voce nu mai puţin hotărîtă, dar ceva mai greu de auzit.

— Şi dumneata, La Vallière ? întrebă DOAMNA.

Biata copilă simţea privirea arzătoare a regelui îndreptată asupra ei ; nu îndrăznea să nege, nu îndrăznea să mintă ; îşi lăsă capul în jos în semn de încuviinţare. Şi rămase aşa, fără să-şi mai ridice faţa, pe jumătate îngheţată de un fior mai dureros decît acela al morţii.

Această întreită mărturie îl strivi pe rege. Cît despre Saint-Aignan, el nici nu mai încerca să-şi ascundă deznădejdea şi, fără să mai ştie ce spune, bolborosi :

— Frumoasă glumă ! Bine jucată, doamnelor păstoriţe !

— Dreaptă pedeapsă pentru păcatul curiozităţii ! decretă regele cu un glas răguşit. Oh, cine va mai îndrăzni, după osînda

primită de Tircis și Amyntas, cine va mai îndrăzni să caute să afle ce se petrece în inima păstoriţelor ? Eu, unul, nu, mărturisesc... Dar dumneavoastră, domnilor ?

— Nici eu ! Nici eu ! repetă în cor grupul curtenilor.

DOAMNA triumfa de această amărăciune a regelui ; ea se bucura, crezînd că povestirea sa era, sau avea să fie, dezno dămîntul tuturor celor întîmplate. Cît despre DOMNUL, care rîsese cu poftă ascultînd ambele povestiri, fără să înţeleagă nimic, el se întoarse către de Guiche şi-i zise :

— Ei, conte, tu nu spui nimic ? Nu găseşti nimic de spus ? Nu cumva le plîngi de milă domnilor Tircis şi Amyntas ?

— Îi plîng din tot sufletul meu, da — răspunse de Guiche — căci, într-adevăr, iubirea e o himeră atît de dulce, încît pierzînd-o, oricît ar fi ea de himeră, înseamnă a pierde mai mult decît viaţa. Deci, dacă aceşti doi păstori au crezut că sînt iubiţi şi dacă s-au simţit fericiţi, iar dacă, apoi, în locul acestei fericiri întîlnesc nu numai vidul, care e la fel ca moartea, dar şi o batjocură a iubirii, ceea ce e mai rău decît o sută de mii de morţi... ei bine, spun că Tircis şi Amyntas sînt oamenii cei mai nenorociţi pe care-i cunosc.

— Şi ai dreptate, domnule de Guiche — zise regele — căci, oricum, moartea e o pedeapsă prea aspră pentru un pic de curiozitate.

— Atunci s-ar părea că povestirea naiadei mele i-a displăcut regelui ? întrebă cu nevinovăţie DOAMNA.

— Oh, doamnă, nu te amăgi — răspunse Ludovic atingînd mîna Prinţesei. Naiada dumitale mi-a plăcut cu atît mai mult cu cît a spus numai adevărul şi cu cît povestirea ei, trebuie să o recunosc, e sprijinită pe mărturii neîndoielnice.

Şi aceste cuvinte căzură cu toată greutatea lor peste La Vallière, însoţită de o privire pe care nimeni, de la Socrate pînă la Montaigne, n-ar fi putut-o defini aşa precum ar merita. Această privire şi aceste cuvinte sfîrşiră prin a o zdrobi pe nefericita fată, care, sprijinită de umărul domnişoarei de Montalais, părea că-şi pierduse cunoştinţa.

Regele se ridică fără să fi observat acest incident, căruia, de altfel, nimeni nu-i dădu importanţă ; şi, împotriva obi-

ceiului său, căci de regulă rămînea pînă tîrziu la DOAMNA, își ceru iertare și se retrase în apartamentele sale. De Saint-Aignan îl urmă numaidecît, pe atît de nenorocit la plecare, pe cît de fericit se arătase la venire.

Domnișoara de Tonnay-Charente, mai puțin sensibilă la tulburări decît La Vallière, nu se sperie de nimic și nu leșină de loc. Totuși, ultima privire în care o învăluise de Saint-Aignan avusese parcă o altfel de măreție decît ultima uitătură a regelui.

Sfîrșitul volumului II

I O procesiune la Vannes 5
II Măreţia episcopului de Vannes . . . 12
III Unde lui Porthos începe să-i pară rău că a venit împreună cu d'Artagnan . . . 23
IV Unde d'Artagnan goneşte, Porthos sforăie şi Aramis dă poveţe 36
V Domnul Fouquet nu se dă bătut . . . 42
VI D'Artagnan sfîrşeşte prin a căpăta brevetul de căpitan 52
VII Un îndrăgostit şi o stăpînă 60
VIII Unde apare din nou adevărata eroină a acestei povestiri 66
IX Malicorne şi Manicamp 74
X Manicamp şi Malicorne 80
XI Curtea palatului Grammont 88
XII Portretul DOAMNEI 97
XIII La Le Havre 104
XIV Pe mare 110
XV Corturile 117
XVI Noaptea 127
XVII De la Le Havre la Paris 133
XVIII Ce gîndea cavalerul de Lorraine despre Prinţesă 143
XIX Surpriza domnişoarei de Montalais . . 152
XX Consimţămîntul lui Athos 162
XXI Prinţul e gelos pe ducele de Buckingham 167
XXII For ever ! 177
XXIII Unde maiestatea sa Ludovic al XIV-lea n-o găseşte pe domnişoara de La Vallière nici destul de bogată, nici destul de fru-

	moașă pentru un gentilom de rangul vicontelui de Bragelonne	184
XXIV	A bate apa cu spada	191
XXV	Baisemeaux de Montlezun	209
XXVI	Jocul regelui	218
XXVII	Micile socoteli ale domnului Baisemeaux de Montlezun	229
XXVIII	Dejunul domnului Baisemeaux . . .	241
XXIX	Al doilea de la Bertaudière	248
XXX	Cele două prietene	257
XXXI	Argintăria doamnei de Bellière . . .	266
XXXII	Zestrea	272
XXXIII	Pe terenul lui Dumnezeu	279
XXXIV	Întreita iubire	287
XXXV	Gelozia domnului de Lorraine	292
XXXVI	Prințul e gelos pe de Guiche	300
XXXVII	Mediatorul	308
XXXVIII	Sfătuitorii	317
XXXIX	Fontainebleau	329
XL	Baia	334
XLI	Vînătoarea de fluturi	338
XLII	Ce se poate prinde alergînd după fluturi	343
XLIII	Baletul anotimpurilor	353
XLIV	Nimfele din parcul de la Fontainebleau	360
XLV	Ce se vorbea sub stejarul regal . . .	369
XLVI	Neliniștea regelui	379
XLVII	Taina regelui	384
XLVIII	Curse de noapte	394
XLIX	Unde Prințesa capătă dovada că, ascultînd, poți auzi ce se vorbește	403
L	Scrisorile lui Aramis	410
LI	Slujbașul ordonat	419
LII	Fontainebleau la ceasurile două dinspre ziuă	428
LIII	Labirintul	437
LIV	Cum a fost izgonit Malicorne de la hanul „Frumosul Păun“	445
LV	Ce ce petrecuse în realitate la hanul „Frumosul Păun“	453
LVI	Un iezuit în anul al unsprezecelea . .	465

LVII Secretul de stat 470
LVIII Misiune 482
LIX Fericit ca un prinț 492
LX Povestea unei naiade și a unei driade . . 509
LXI Sfîrșitul poveștii naiadei și driadei . . 522

Redactor : ALEXANDRINA ȚIMPĂU
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

Apărut 1970. Comanda nr. 9920. Hîrtie semivelină de 63 g/m². 16/540×840. Coli de tipar 33,5. C.Z. pentru bibliotecile mici 3R—31

Tiparul executat sub comanda nr. 196 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1 București Republica Socialistă România

AL. DUMAS

VICONTELE DE BRAGELONNE

* *

EDITURA ALBATROS

Vol. I-II-III-IV Lei 69